

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

62. aastakäik

15. veebruar 2019

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

EMSK täiskogu 538. istungjärk, 17.10.2018–18.10.2018

2019/C 62/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi lennundussektori ees seisvad väljakutsed ja tööstuse muutused“	1
2019/C 62/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa rahastamis- ja kliimapakt“ (omaalgatuslik arvamus)	8
2019/C 62/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuspoliitika strateegiline areng aastani 2030 eesmärgiga tugevdada konkurentsivõimelist ja mitmekesist tööstusbaasi Euroopas ning keskenduda pikaajalistele tulemustele üleilmsetes väärtusahelates“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Austria taotlusel)	16

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK täiskogu 538. istungjärk, 17.10.2018–18.10.2018

2019/C 62/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamisega äriühinguõiguses“ (COM(2018) 239 final – 2018/0113 (COD)) ja b) „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses piiriüleste ümberkujundamiste, ühinemiste ja jagunemistega“ (COM(2018) 241 final – 2018/0114 COD)	24
--------------	---	----

2019/C 62/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamiseeskirjad“ (COM(2018) 435 final – 2018/0224 (COD)) ja teemal b) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm“ (COM(2018) 436 final – 2018/0225 (COD))	33
2019/C 62/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühtse turu, ettevõtete, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime ja Euroopa statistika programm ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014, (EL) nr 258/2014, (EL) nr 652/2014 ja (EL) 2017/826“ (COM(2018) 441 final – 2018/0231 (COD))	40
2019/C 62/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse tollikoostöö programm „Toll“ (COM(2018) 442 final – 2018/0232 (COD)) .	45
2019/C 62/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL“ (COM(2018) 447 final – 2018/0236 (COD))	51
2019/C 62/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu 28. mai 2001. aasta määrust (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades“ (COM(2018) 378 final – 2018/203 (COD)) ja b) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades („dokumentide kättetoimetamine“)“ (COM(2018) 379 final – 2018/204 (COD))	56
2019/C 62/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ELi pettustevastase võitluse programmi loomise kohta“ (COM(2018) 386 final – 2018/0211 (COD))	63
2019/C 62/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse integreeritud piirihalduse fondi osana tollikontrolli seadmete rahastamisvahend“ (COM(2018) 474 final – 2018/0258(COD))	67
2019/C 62/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regionide Komiteele „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine““ (COM(2018) 97 final)	73
2019/C 62/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantseeskirjad“ (COM(2018) 375 final – 2018/0196 (COD))	83
2019/C 62/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta“ (COM(2018) 372 final – 2018/0197 (COD))	90
2019/C 62/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb jätkusuutlikke investeeringuid ja jätkusuutlikkusriske käsitleva teabe avalikustamist ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2016/2341“ (COM(2018) 354 final – 2018/0179(COD))	97

2019/C 62/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse jätkusuutlike investeeringute soodustamise raamistik“ (COM(2018) 353 final – 2018/0178 (COD)) ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1011 vähese CO ₂ -heite võrdlusaluste ja CO ₂ -heite mõju vähendamise võrdlusaluste kohta“ (COM(2018) 355 final – 2018/0180 (COD))	103
2019/C 62/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemadel „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta“ (COM(2018) 334 final – 2018/0173 (CNS)), „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (uuesti sõnastatud)“ (COM(2018) 346 final – 2018/0176 (CNS)), „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktsiisikauba liikumise ja jälgimise arvutamise kohta (uuesti sõnastatud)“ (COM(2018) 341 final – 2018/0187 (COD)) ja „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2012 (milles käsitletakse halduskoostööd aktsiisimaksude valdkonnas) elektroonilise registri sisu osas“ (COM(2018) 349 final – 2018/0181 (CNS))	108
2019/C 62/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite kohta“ (COM(2018) 339 final – 2018/0171 (COD)) .	113
2019/C 62/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse maksustamisalase koostöö programm „Fiscalis““ (COM(2018) 443 final – 2018/0233 (COD))	118
2019/C 62/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse reformide tugiprogramm“ (COM(2018) 391 final – 2018/0213 (COD)) . . .	121
2019/C 62/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend“ (COM(2018) 387 final – 2018/0212 (COD))	126
2019/C 62/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis kehtestab InvestEU programmi“ (COM(2018) 439 final – 2018/0229 (COD))	131
2019/C 62/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemadel „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tugevama Euroopa väljakujundamine: noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika roll““ (COM(2018) 268), „Ettepanek: nõukogu soovitus kõrgkoolidiplomide ja keskkooli lõputunnistuste ning välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta“ (COM(2018) 270 – 2018/0126 (NLE)), „Ettepanek: nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta“ (COM(2018) 271– 2018/0127 (NLE)) ja „Ettepanek: nõukogu soovitus tervikliku lähenemisviisi kohta keelte õpetamises ja õppimises“ (COM(2018) 272 – 2018/0128 (NLE))	136
2019/C 62/24	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte kaasamine ja ühendamine ning nende mõjuvõimu suurendamine – ELi uus noortestrategia““ (COM(2018) 269 final)	142
2019/C 62/25	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kultuuri- valdkonna uus tegevuskava“ (COM(2018) 267 final)	148

2019/C 62/26	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele: Rikkumisest teatajate kaitse tugevdamine ELi tasandil“ (COM(2018) 214 final) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv liidu õiguse rikkumisest teatavate isikute kaitse kohta“ (COM(2018) 218 final)	155
2019/C 62/27	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) kohta“ (COM(2018) 382 final – 2018/0206 (COD))	165
2019/C 62/28	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liidu eelarve kaitsmise kohta, juhul kui liikmesriikides esineb üldistunud puudusi õigusriigi toimimises“ (COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD))	173
2019/C 62/29	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse õiguste ja väärtuste programm“ (COM(2018) 383 final – 2017/0207 (COD)) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse õigusprogramm“ (COM(2018)384 final – 2017/0208 (COD))	178
2019/C 62/30	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond“ (COM(2018) 471 final – 2018/0248 (COD)) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse integreeritud piirihalduse fondi osana piirihalduse ja viisade rahastamisvahend“ (COM(2018) 473 final – 2018/0249(COD))	184
2019/C 62/31	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse „Sisejulgeolekufond“ (COM(2018) 472 final – 2018/0250 (COD))	189
2019/C 62/32	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu haridus-, koolitus-, noorte- ja spordiprogramm „Erasmus“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013“ (COM(2018) 367 – 2018/0191 (COD))	194
2019/C 62/33	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa solidaarsuskorpuse programm ning tunnistatakse kehtetuks [Euroopa solidaarsuskorpuse määrus] ja määrus (EL) nr 375/2014“ (COM(2018) 440 final – 2018/0230 (COD))	201
2019/C 62/34	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanek teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta“ (COM(2018) 340 final – 2018/0172(COD))	207
2019/C 62/35	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013“ (COM(2018) 392 final – 2018/0216 (COD)), „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013“ (COM(2018) 393 final – 2018/0217 (COD)) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veiniproduktide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta, määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks, ning määrust (EL) nr 229/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks“ (COM(2018) 394 final – 2018/0218 (COD))	214

2019/C 62/36	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1293/2013“ (COM(2018) 385 <i>final</i> – 2018/209 (COD))	226
2019/C 62/37	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta“ (COM(2017) 772 <i>final</i> – 2017/0309 (COD))	231
2019/C 62/38	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“ ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine““ (COM(2018) 234 <i>final</i> – 2018/0111 (COD); COM(2018) 232 <i>final</i>)	238
2019/C 62/39	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Liikuvus Euroopas. Säätav liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik““ (COM(2018) 293 <i>final</i>)	254
2019/C 62/40	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2008/96/EÜ maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta“ (COM(2018) 274 <i>final</i> – 2018/0129(COD))	261
2019/C 62/41	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/65/EL“ (COM(2018) 278 <i>final</i> – 2018/0139(COD)) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus elektroonilise kaubaveoteabe kohta“ (COM(2018) 279 <i>final</i> – 2018/0140-(COD))	265
2019/C 62/42	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu väljaarendamise edendamiseks võetavate meetmete lihtsustamise kohta“ (COM(2018) 277 <i>final</i> – 2018/0138 (COD))	269
2019/C 62/43	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Teel automatiseeritud liikuvuse suunas: ELi strateegia tuleviku liikuvuse jaoks““ (COM(2018) 283 <i>final</i>)	274
2019/C 62/44	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse rehvide kütusesäästlikkust ja muid olulisi näitajaid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1222/2009“ (COM(2018) 296 <i>final</i> – 2018/0148 (COD))	280
2019/C 62/45	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO ₂ -heite normid“ (COM(2018) 284 <i>final</i> – 2018/0143(COD)) ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu direktiivi 96/53/EÜ seoses tähtpäevaga, mil hakatakse rakendama maksimaalpikkuse erieeskirju paremate aerodünaamiliste omadustega, energiatõhusamate ja ohutumate kabiinide puhul“ (COM(2018) 275 <i>final</i> – 2018/0130(COD))	286
2019/C 62/46	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2021–2027 digitaalse Euroopa programm“ (COM(2018) 434 <i>final</i> – 2018/0227 (COD))	292
2019/C 62/47	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 391/2009 seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega“ (COM(2018) 567 <i>final</i> – 2018/0298 (COD))	298

2019/C 62/48	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1316/2013 seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega“ (COM(2018) 568 <i>final</i> – 2018/0299 (COD))	301
2019/C 62/49	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega lõpetatakse aastaaegade seotud kellakeeramine ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/84/EÜ“ (COM(2018) 639 <i>final</i> – 2018/0332 (COD))	305
2019/C 62/50	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärgi vahendite osas ning parandatakse seda määrust seoses majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi vahenditega“ [COM(2018) 498 <i>final</i> – 2018/0265 (COD)]	308
2019/C 62/51	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi infosüsteemide (piirid ja viisad) koostalitlusvõime raamistik ning muudetakse nõukogu otsust 2004/512/EÜ, määrust (EÜ) nr 767/2008, nõukogu otsust 2008/633/JSK, määrust (EL) 2016/399, määrust (EL) 2017/2226, määrust (EL) 2018/XX, [ETIASe määrus], määrust (EL) 2018/XX [riigipiiri ületamise kontrolli valdkonda käsitlev SISI määrus] ja määrust (EL) 2018/XX [eu-LISA määrus]“ (COM(2018) 478 <i>final</i> – 2017/0351 (COD)) ja teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi infosüsteemide (politsei- ja õiguskooostöö, varjupaik ja ränne) koostalitlusvõime raamistik ja muudetakse [määrust (EL) 2018/XX [Eurodaci määrus]], määrust (EL) 2018/XX [õiguskaitse valdkonda käsitlev SISI määrus], määrust (EL) 2018/XX [ECRIS-TCN-süsteemi määrus] ja määrust (EL) 2018/XX [eu-LISA määrus]“ (COM(2018) 480 <i>final</i> – 2017/0352 (COD))	309
2019/C 62/52	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Kalanduskontrolli Ameti kohta (kodifitseeritud tekst)“ (COM(2018) 499 <i>final</i> – 2018/0263(COD))	310
2019/C 62/53	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (ÜMTde assotsieerimise otsus)“ (COM(2018) 461 <i>final</i>)	311
2019/C 62/54	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroola majanduspoliitika (2018)“ (täiendav arvamus) (COM(2017) 770 <i>final</i>)	312

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK TÄISKOGU 538. ISTUNGJÄRK, 17.10.2018–18.10.2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Eli lennundussektori ees seisvad väljakutsed ja tööstuse muutused“

(2019/C 62/01)

Raportöör: **Thomas KROPP**

Kaasraportöör: **Enrico GIBELLIERI**

Täiskogu otsus	15.2.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav tööorgan	tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI)
Vastuvõtmine tööstuse muutuste nõuandekomisjonis	25.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	184/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Vajadus töötada välja **ELi lennundussektori tööstuspoliitika**, et võimaldada ELi lennundustööstusel konkureerida võrdsetel tingimustel väljakujunenud osalejate (eelkõige USA) tugeva konkurentsi ja esilekerkivate osalejate (eelkõige Hiina) üha suureneva konkurentsi kontekstis. Sellega seoses on vaja luua ELi tasandil **lennundustööstuse seirekeskus** ning muuta lennundustööstus ELi majandusdiplomaatia ja kaubanduspoliitika üheks põhiaspektiks.

1.2. **Oskustega** seotud murekohad, sealhulgas selle tagamine, et kõrgelt spetsialiseeritud vananeval tööjõul on võimalus jagada oma kogemusi ja oskusi nooremate töötajatega, vajadus meelitada sektorisse rohkem aina enam nõutavate inseneriteaduse ja IKT valdkonna oskustega noori töötajaid ning tungiv vajadus olemasolevate töötajate oskuste täiendamise järele **digiuülemineku** valdkonnas.

1.3. Vajadus, et **tsiviillennunduse teadusuuringud** jääksid ELi programmis „Euroopa horisont“ põhiprioriteediks koos suurendatud eelarvega võrreldes programmiga „Horisont 2020“. Sellega seoses tagada edukate tehnoloogiaalgatuste jätkumine, et vähendada Clean Sky 3 ja SESAR3 käivitamise tõttu tekkivate heitekoguste keskkonnamõju.

1.4. Pakiline vajadus võtta kasutusele SESARi kiired lahendused ja kehtestada pärast aastakümneid kestnud arutelusid **ühtne Euroopa taeva (SES)**. Vajadus investeerida tõhusasse suutlikkuse õhus ja maapinnal, et hõlbustada lennunduse kasvu, vähendades selle keskkonnamõju ja suurendades ohutust.

1.5. Vajadus tugevdada **Euroopa Lennundusohutusameti (EASA)** rahvusvahelist rolli ja vajadus rohkem tulemuspõhiste Euroopa Lennundusohutusameti eeskirjade järele, et võimaldada uue tehnoloogia tõhusamat kasutuselevõttu ohutul viisil ja võrdseid tingimusi ELi eksportijatele.

1.6. Vajadus leida lahendusi **tõhusa Brexiti-järgse lepingu** jaoks: tollirežiim, õigusraamistik, koostöö teadusuuringute ja nende kasutamise alal ja tööjõu liikuvus. Tehnilisi arutelusid õigussätete üle on vaja esmajärjekorras alustada, tagamaks leevendamismeetmete kehtestamise.

1.7. Vajadus teha edusamme **ELi välismaiste otseinvesteeringute (FDI) taustauuringutes**, et kaitsta ELi lennundustootmise ning hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenuste tööstuse jaoks väga olulist tehnoloogiat.

1.8. Vajadus tagada pidev sotsiaalne dialoog tööandjate, töötajate ja kodanikuühiskonna vahel. Lisaks sellele on vaja käivitada vastavalt komisjoni otsusele 98/500/EÜ lennundustööstuse jaoks **sektoripõhine sotsiaaldialoog**.

2. Üldised märkused

Lennundustööstus on üks **ELi peamistest tipp tehnoloogia sektoritest üleilmsel turul**. Sektor annab otseselt **kvaliteetset tööd 500 000 inimesele** ⁽¹⁾ (lisaks kaudselt veel 1 miljonile) ja moodustab suurtest ja väikestest ettevõtetest koosneva ökosüsteemi, mis hõlmavad kogu lennundustööstuse spektrit.

ELi lennundustööstus on oma valdkonnas juhtpositsioonil ja praegu on selle osakaal üleilmsest turust ligikaudu üks kolmandik. Tööstusharu annab positiivse panuse ELi kaubandusbilanssi (**46 miljardit eurot ELi ekspordis**) ⁽²⁾.

Arvamuses hõlmatud valdkonnad

Käesolevas arvamuses ei käsitleta konkreetselt **kaitse- ja kosmosesektorit**. Siiski on oluline märkida tsiviillennundustööstuse panust neisse sektoritesse. See hõlmab Euroopa strateegilist autonoomiat tehnoloogiaalaste sünergiate ning ühiste otsustuskeskuste abil kaitsevaldkonnas.

ELi lennundustööstuse tugevus ja üleilmne juhtpositsioon on jõuliste strateegiate ja produktiivse tegevuse tulemus. Seda juhtpositsiooni ei tohiks iseenesest mõistetavaks pidada, sest tööstusharus on palju probleeme:

- 1) **tihe konkurents** pikaajaliste ning uute osalejate vahel, kes saavad oma valitsuselt märkimisväärset tuge;
- 2) **majanduskasvu ja võimu nihe ida suunas**, mis on ühtaegu nii võimalus kui ka oht;
- 3) lähiaja **operatiivsed väljakutsed** nagu Brexit, ELi eelarvepiirangud ja proteksionistlikud meetmed kolmandates riikides;
- 4) vajadus selle järele, et ELi lennundustööstus **säilitaks oma tehnoloogilise juhtpositsiooni**, eelkõige vähendades heitkoguste keskkonnamõju;
- 5) sidusa **ELi tööstuspoliitika** puudumine;
- 6) sidusa ELi strateegia puudumine **välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute** kohta;
- 7) vajadus suurendada **Euroopa Lennundusohutusameti (EASA)** rahvusvahelist kohalolekut;

⁽¹⁾ Allikas: Euroopa Kosmose- ja Kaitsetööstuse Liidu (ASD) faktid ja joonised.

⁽²⁾ Allikas: Euroopa Kosmose- ja Kaitsetööstuse Liidu (ASD) faktid ja joonised.

- 8) vajadus **suurendada ELi hooldus-, remondi- ja kapitaalremonditeenuste sektori konkurentsivõimet**;
- 9) On oluline tagada, et tulevasel tööjõul on kõnealuse sektori jaoks vajalikud **erioskused**, eelkõige digiteerimise valdkonnas.

Konkreetsed märkused

3. Üleilmne turg ja väljakutsed

3.1. Praegust ELi tööstuse juhtpositsiooni ei tohiks pidada iseenesestmõistetavaks. ELi SKP kui üleilmse SKP osa väheneb 30 % võrra praeguselt tasemelt 17 % 12 %ni ⁽³⁾.

3.2. Paljud riigid on välja töötanud ja rakendanud kaugeleulatuvaid strateegiaid, kuidas oma riike selles uues olukorras positsioneerida, rakendada oma inimesi ja tagada kõrge positsioon üleilmses väärtusahelas automatiseerimise ja majandusliku võimupositsiooni ida suunas nihkumise olukorras.

3.3. Euroopa kogeb täiesti erinevat konkurentsiolukorda, mis pakub arvukalt võimalusi, kui meil õnnestub teha võimalikult suuri jõupingutusi ja julgeid otsuseid. Kui aga peame oma juhtpositsiooni iseenesestmõistetavaks, seisame silmitsi mitmesuguste ohtudega.

4. Valitsuste toetused tööstusele väljaspool ELi

4.1. **USA tööstus** (ELi tööstuse peakonkurent) saab jätkuvalt tugevat avalikku toetust USA valitsuselt, sh 34 eri agentuurilt/ministeeriumilt. Määruste, poliitikameetmete ja vahendite pakett, mille USA administratsioon on aastate jooksul kehtestanud oma tsiviillennundustööstuse toetamiseks, on laiaulatuslik ja aitab kaitsesektorit väga tõhusalt, eriti teadusuuringute, tehnoloogia ja arendustegevuse jaoks (sh föderalsed eelarveeraldised teadusprogrammidele). Ka teised väljakujunenud osalejad (Kanada ja Brasiilia) saavad jätkuvalt olulist tuge oma asjaomastelt valitsustelt üldise tööstusstrateegia abil.

4.2. Lisaks kindlalt väljakujunenud osalejatele tsiviillennunduses tugevdab ka mitu tärkava majandusega maad (Hiina, Indoneesia, India, Lõuna-Korea, Filipiinid jt) oma pühendumist **konkurentsivõimelise riikliku lennundustööstuse** arengu toetamiseks tulevastel aastatel.

4.3. Nende seas Hiinal on kõige terviklikum strateegia, mis hõlmab tsentraliseeritud planeerimise ja riigiettevõtete kombinatsiooni. Hiina valitsus on määratlenud riikliku tsiviillennundustööstuse arendamise peamise prioriteedina mitmes ametlikus (kõrgetasemelises) dokumendis, sealhulgas algatuses „Made in China 2025“. Praeguses Hiina viisaastakukavas nõutakse läbimurdeid tsiviillennunduse mootoritehnoloogias ja teadusuuringute kiirendamist suure kerega õhusõidukite, helikopterite, piirkondlike lennukite ja üldise lennunduse kohta. Sellega seoses on oluline märkida, et Hiina lennuettevõtjad on riigi omandis ja et Hiina riiginõukogu juhitaval Hiina riiklikul arengu ja reformi komisjonil on volitus kiita heaks Hiina lennuettevõtjate kõigi lennukite ostud, mida kasutatakse selleks, et innustada ostma kodumaal toodetud reaktiivlennukeid nagu COMAC C919 ⁽⁴⁾. Lõpetuseks luuakse Internet Plusi kavaga ühtlasi partnerlus Hiina tehnoloogide ja traditsiooniliste tööstusharude, sealhulgas lennundustööstuse vahel.

5. ELi tööstusstrateegia

5.1. **ELi tööstuspoliitika puudumine** lennundustööstuse toetamiseks ning killustunud lähenemisviis ELi institutsioonide ja riikide valituste vahel on esmatähtis probleem muutuva konkurentsimaastiku kontekstis. Vaja on töötada välja ELi tööstusstrateegia ELi lennundustööstuse jaoks, et tagada selle konkurentsivõime ja jätkuv juhtpositsioon üleilmsel tsiviillennunduse turul.

5.2. See nõuab **strateegiat ja pühendumust ELi tasandil**, kus kõik asjaomased osalejad ELi, riiklikul ja valitsustevahelisel tasandil (sealhulgas Euroopa Komisjon, ELi välisteenistus, nagu ka asjaomased ametid, näiteks Euroopa Lennundusohutusamet ja Eurocontrol ja ühised tehnoloogiaalgatused, nagu SESAR ja Clean Sky) töötavad koos ühise eesmärgi nimel toetada ELi tööstuse konkurentsivõimet üleilmsel tsiviillennunduse turul.

⁽³⁾ Allikas: PWC.

⁽⁴⁾ Allikas: RAND; „Hiina investeeringud USA lennundusse“, 2017.

5.3. Vaja on pühendumisest ELi tasandil, et pakkuda **pidevat avalikku rahastamist** sellele suure tähtsusega sektorile, eelkõige pikaajalisel tegevuskaval põhineva teadustöö ja innovatsiooni valdkonnas.

5.4. Komisjoni tasandil tuleks luua **lennundustööstuse seirekeskus**, et seirata mittetariifseid tõkkeid peamistes lennundustööstuse piirkondades ja hinnata ELi lennundustööstuse suhtelist konkurentsivõimet.

5.5. Lennundustööstus peaks ühtlasi saama **ELi majandusliku diplomaatia ja ELi kaubanduspoliitika** põhiliseks sektoriks ning ELi häält tuleks tugevdada rahvusvahelisel tasandil, näiteks Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon.

6. Teadus- ja arendustegevus tõhususe parandamiseks ja heitkoguste vähendamiseks

6.1. Kaks peamist Euroopa lennunduse uurimise programmi, **Clean Sky** (keskkonnahoidlikum ja tõhusam lennundustehnoloogia) ja **SESAR** (lennuliikluse korraldamine, teadus- ja arendustegevus ning siirmine), ergutavad kogu innovatsiooniahelat Euroopas.

6.2. Tänu oma pikaajalisele tehnoloogilisele tegevuskavale ja rahanduslikule pühendumisele on need tõestanud oma **tõhusust ja lisaväärtust** nii avalikele asutustele kui ka innovatsiooniahelale, peamiselt järgmises: 1) konkurentsivõimelisemate, ohutumate ja keskkonnamõju vähendavate jätkusuutlikumate õhusõidukite ning lennuliikluse korraldamise süsteemide kujundamine, väljatöötamine, tootmine ja käitamine; 2) akadeemiliste teadustöötajate ja tööstusharude suure ja tõhusa teadus- ja tehnoloogiakogukonna loomine suuretelevõtjatest VKEdeni kõigis ELi 28 riigis ja 3) väljapaistvate näitajate saavutamine tegeliku mõjuga lennukiprogrammidele ja turule.

6.3. **Clean Sky** 1 edulood hõlmavad muu hulgas BLADE'i laminaartiiva lennukatsetusi (mis näitavad 50 % õhutakistuse vähenemist ja kuni 5 % vähem CO₂-heidet) ning vastupöörlevat avatud rootorit (mis vähendab kütuse tarbimist ja CO₂-heidet ligikaudu 30 % võrra).

6.4. **SESAR**i edulugudest annavad kõige paremini tunnistust selle mõjukad tulemused: kui neid rakendatakse, peaksid 63 SESARi lahendust 34 suurendama õhuruumi suutlikkust 34 % ja vähendama lennuaja varieerumist 30 %, mis tähendab kõigi ELi lendude vähendatud hilinemisi ja 95 % lendude jäämist oma ajakava piiresse, ning põletatud kütuse ja heite vähendamist lennu jooksul 2,3 %.

6.5. Programmi „**Euroopa horisont**“ kontekstis peaks tsiviillennundus jääma põhiprioriteediks suurendatud eelarvega võrreldes praeguse rahastamisega programmi „Horisont 2020“ alusel. Teadusuuringud ja innovatsioon on ELi lennundustööstuse jaoks eluliselt tähtsad ning lennundustööstuse pikad uurimistsükliid nõuavad riski jagamist avaliku ja erasektori vahel, võttes pikaajalise kohustuse töötada toetuspõhise rahastamise abil välja teadusuuringute tegevuskavad. See on oluline ELi lennundustööstuse sektori konkurentsivõime jaoks. Seetõttu tuleks säilitada kaks ühist tehnoloogiaalgaatust (Clean Sky ja SESAR). Seoses Euroopa ühendamise rahastuga peaks rahastamine jääma peamiseks prioriteediks, et kiirendada ja soodustada tehnoloogiate väljaarendamist tänu Clean Sky ja SESARi teadusuuringutele ja innovatsioonile.

6.6. Tsiviillennundus on tõendatult oma **keskkonnamõju vähendanud**. Uus õhusõidukite põlvkond vähendab tavaliselt heidet 15–20 % võrra. Üleilmsest tsiviillennundustööstusest sai esimene maailmas, mis nõustus laiahaardelise lähenemisviisiga oma heite vähendamisele. See põhineb tehnoloogia nn nelja samba strateegial, toimingutel, taristul ja üleilmsel turul põhineval meetmel.

6.7. Jätkuv **ELi tugi teadusuuringutele ja innovatsioonile** on väga oluline, et tagada edasised edusammud keskkonnajalajälje vähendamisel tsiviillennunduses (tehnoloogiline samm), kuivõrd 70 % kogu teadustegevusest on seotud keskkonnamärgidega.

6.8. **Euroopa lennundusuuringute nõuandekogu** dokumendis „Flightpath 2050“ on seatud 2050. aasta eesmärk tehnoloogia ja menetluste jaoks, et võimaldada CO₂-heidete 75 % suurust vähendamist reisijakilomeetri kohta, NO_x-heidete 90 % vähendamist ja lendavate õhusõidukite mürataseme 65 % vähendamist (võrreldes tüüpilise 2000. aasta uue õhusõidukiga).

6.9. Lisaks sellele peaks **õhusõiduki liikumine olema heitevaba ruleerimise ajal** ning õhusõidukid peaksid olema kujundatud ja toodetud nii, et need oleksid taaskasutatavad. Samuti tuleks Euroopa muuta säästlike alternatiivkütuste, sealhulgas lennukikütuste tippkeskuseks, tuginedes tugevale Euroopa energiapoliitikale.

6.10. Euroopa peaks olema **atmosfääriuuringute** esirinnas ja võtma juhtrolli prioriteetse keskkonnategevuskava sõnastamisel ja üleilmsete keskkonnastandardite kehtestamisel. Kuigi programmi „Horisont 2020“ alusel on tehtud märkimisväärseid edusamme, tuleks suurendada programmis „Euroopa horisont“ teadusuuringute ja innovatsiooni kiirust, sealhulgas õhusõidukite elektrifitseerimist ja hübriidiseerimist.

7. Digiteerimine

7.1. Digiteerimine (sealhulgas digitaristu, mis on vajalik uute automatiseeritud lennuplatvormide jaoks), automatiseerimine, virtuaalse või täiendatud reaalsuse tehnoloogiad on samuti olulised prioriteetidid lennundustööstuse teadusuuringute jaoks. Arvestades vajadusega jätkata tööd lennunduse ohutuse suurendamisel ja keskkonnajalajälje vähendamisel, luuakse SESAR3 ja Clean Sky 3 jaoks teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava.

7.2. **SESARi lahenduste** kasutuselevõttu tuleks tõhustada ja väga oluline on luua **ühtne Euroopa taevas**, et tagada piisav kasutuselevõtt ELi piires.

8. Euroopa Lennundusohutusamet (EASA)

8.1. **Euroopa Lennundusohutusameti tugevam rahvusvaheline positsioon** on ELi lennundustööstuse (sealhulgas hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenused) jaoks otsustava tähtsusega, et vastata jätkuvalt tugevale rahvusvahelisele rollile, mida täidab USA Föderaalne Lennundusamet USA lennundustööstuse edendamisel kolmandate riikide turgul.

8.2. Euroopa Lennundusohutusametil tuleks lubada avada **rohkem büroosid kolmandates riikides**, ennekõike eesmärgiga edendada Euroopa ohutuseeskirju, sertifitseerimisstandardeid ja poliitikameetmeid ning tagada, et Euroopa tööstusharu suudab konkureerida peamistel eksporditurgetel võrdsetel tingimustel, kasutades igapäevast suhtlust kolmandate riikide tsiviillennundusametitega, ning vältida Euroopa toodete valideerimise tehnilisi tõkkeid neil eksporditurgetel.

8.3. **ELi kahepoolseid lennundusohutuskokkuleppeid** kolmandate riikidega tuleks laiendada, et vähendada dubleeritud ohutusjärelvalvet nii tüübisertifitseerimise/eesialgse lennukõlblikkuse kui ka jätkuva lennukõlblikkuse/hoolduse puhul.

8.4. Lõpetuseks peaksid Euroopa Lennundusohutusameti üksikasjalikud **eeskirjad muutuma tulemuspõhisemaks**, tuginedes tööstusharu standarditele, et võimaldada uue tehnoloogia ohutut kasutuselevõttu tõhusamal ja kiiremal viisil. Sellega seoses tuleb väljendada heameelt Euroopa Lennundusohutusameti alusmääruse hiljuti kokkulepitud läbivaatamise üle (määruse (EÜ) nr 216/2008 läbivaatamine).

9. Taristu

9.1. ELi lennundustööstus saab ühtlasi kasu **ELi laiema tsiviillennundustööstuse** heast olukorrast (st lennuettevõtted, helikopteriettevõtjad, äriotstarbeliste õhusõidukite käitajad ja muud õhuruumi kasutajad), sest õhuruumi kasutajate arvu suurenemine toob kaasa vajaduse enamate õhusõidukite ja asjakohase tehnoloogia järele.

9.2. Sellega seoses on seetõttu oluline jätkata **investeerimist ohutusse ja kulutõhusasse taristusse** maapinnal ja õhus, vältides samas ülemääraseid lennundusmaksu.

9.3. Komitee väljendab seetõttu heameelt **ELi lennundusstrateegia** üle, sest see hõlmab vahendite paketti, mille abil parandada ELi laiema tsiviillennundustööstuse konkurentsivõimet, sealhulgas Euroopa Lennuohutusameti alusmääruse läbivaatamist, strateegiat ELi juhtpositsiooni tagamiseks tsiviilkasutuses kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide ja mehitemata liikluskorraldussüsteemide tärkaval turul ning muid lennuettevõtjate konkurentsivõimet mõjutavaid ettepanekuid (määruse (EÜ) nr 868/2004 läbivaatamine ja ELi lennujaamamaksude direktiivi võimalik läbivaatamine).

9.4. **Määruse (EÜ) nr 1008/2008** (ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta) läbivaatamist tuleks ühtlasi käsitleda selles kontekstis ja see peaks tagama, et ühtne turg on tulevase arengu jaoks valmis. Arvestades tunnustatud vajadust edasise konsolideerimise järele ELi lennuettevõtjates, tuleb leida tasakaal konsolideerituma lennuettevõtjate ning ELi tarbijate lennuettevõtjate valimise võimaluse ja tõhusa konkurentsi tagamise vahel.

10. Hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenused

10.1. Hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenused on ühtlasi ELi lennundustööstuse oluline segment, mis annab oma osa nii ELi töökohtade loomisesse kui ka hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenuste ekspordi. **ELi hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenuste konkurentsivõime** tõhustamine (lennuettevõtjate, sõltumatud ja originaalseadmete valmistajate hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenused) on seetõttu samuti otsustava tähtsusega, et võimaldada sellel väga olulisel tööstuse segmendil luua töökohti ja hõivata uusi turge.

10.2. Hooldus-, remondi- ja ülevaatusteenuste puhul **suurandmete** ja **uue tehnoloogia** kasutamine on ühtlasi oluline element, mida tuleb käsitleda teadusuuringute ja innovatsiooni programmides.

11. Välismaised otseinvesteeringud

11.1. **ELi komisjoni ettepanek välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute kohta** (COM (2017) 487) parandab teabevahetust ja mõju hindamist ning suurendab riikidevahelist läbipaistvust, kuid jätab lõplikud otsused riiklikule tasandile. Kõnealune ettepanek hõlmab ühtlasi Euroopa Komisjoni taustauuringuid, mida tehakse julgeoleku ja avaliku korra kaalutlustel juhtumite puhul, mis võivad mõjutada ELile huvi pakkuvaid projekte või programme.

11.2. Komisjoni ettepaneku tuleb **esimese sammuna heaks kiita**, sest see on äärmiselt tähtis mitte üksnes seoses välismaiste otseinvesteeringutega ELi lennundustööstusesse ja selle tarneahelasse, vaid ka seoses ELi tootmise jaoks olulise tehnoloogiaga (automatiseerimine, virtuaalintellekt, suurandmed ja kübertehnoloogia).

12. Brexit

Euroopa lennundussektor on **täielikult integreeritud**, paljud komponendid ületavad enne lõplikku monteerimist mitmeid kordi riigipiire. Tarneahel koosneb paljudest suurtest, keskmistest ja väikestest ettevõtetest, kes tegutsevad täppisajastamise põhimõttel.

ELi ühtne turg ja **ELi tolliliit** on väga olulised, sest need vähendavad tööstusharu halduskoormust ja bürokraatiat, viies seega kulud miinimumini.

EL 27 ja Euroopa Parlament on selgelt teatanud, et nad **kaitsevad ühtse turu terviklikkust**, sealhulgas nelja põhivabadust ning Euroopa Kohtu pädevust ning ükski sektor ei saa endale parimaid palasid välja noppida.

Ühendkuningriigi valitsus on selgelt öelnud, et alates **29. märtsist 2019** on nad kolmas riik.

12.1. Ilma kokkuleppeta Brexiti stsenaariumi tuleb vältida, sest see oleks eriti kahjulik Euroopa lennundustööstuse konkurentsivõimele ülemaailmsel tasandil ja seaks ohtu tuhandeid töökohti mõlemal pool La Manche'i väina. On vaja leida lahendusi Brexiti-järgseks kokkuleppeks, mis hõlmab järgmist:

- sujuv tollikorraldus, sealhulgas ekspordikontroll kahesuguse kasutusega kaupade suhtes;
- liikmesuse jätkamine EASAs ja ECHAs (REACH);
- teadusuuringud tsiviillennunduse alal: koostöö jätkamine ühiste tehnoloogiaalgetuste alal;
- kõrgelt kvalifitseeritud töötajate võimalus liikuda piiriüleselt.

On vaja esmajärjekorras alustada tehnilisi arutelusid keskkonnaalaste õigussätete üle seoses EASA ja ECHAgaga, tagamaks leevendamismeetmete kehtestamise võimalike kahjustuste puhuks.

Riikide valitsused peavad andma selged juhised, et aidata oma ettevõtjatel valmistuda Brexitist põhjustatud võimalikeks muutusteks, et vähendada häireid.

13. Oskused

13.1. ELi lennundustööstuse jätkuv edu sõltub suurel määral selle suutlikkusest **meelitada ligi oskustööjõudu**. **Vananeva tööjõu ja uute tehnoloogiliste väljakutsete** (digiüleminek, automatiseerimine, küberturvalisus, tööstus 4.0) kontekstis nõuab see, et üldise ELi strateegiaga arendataks ELi haridus- ja koolitusprogramme, keskendudes elukestvatele õppele ning kvaliteetsetele koolitussätetele.

13.2. Riiklikul tasandil ergutatakse liikmesriike jätkuvalt keskenduma **STEMi ainet**e edendamisele varasest east, eriti tütarlaste puhul, samuti osalemisele **Erasmus+** programmidele.

13.3. Tuleb välja töötada **paindlikud teed** töö- ja haridusmaailma ühendamiseks (tööpõhine õpe, kvaliteetne õpipõisiõpe ja valdkonnaspetsiifiliseks koolitusalgatused) ja VKEd peaksid saama vajadusel täiendavat abi.

13.4. Arvestades neid olulisi sotsiaalseid probleeme, oleks kasu ELi lennundussektori **valdkondlikust sotsiaaldialoogist ELi tasandil** (otsus 98/500/EÜ), et võimaldada tööturu osapooltel arutada konkreetseid küsimusi.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa rahastamis- ja kliimapakt“**(omalgatuslik arvamus)**

(2019/C 62/02)

Raportöör: **Rudy DE LEEUW**

Täiskogu otsus	15.2.2018
Õiguslik alus	kodukorra artikli 29 lõige 2
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	5.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	172/4/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab otsustavalt 2030. aastani ulatuva ÜRO kestliku arengu tegevuskava ja Pariisi kokkuleppega loodud raamistikku. Sellegipoolest võimaldaks meie praegune arengusuund parimal juhul hoida temperatuuri tõusu kõige rohkem 3 °C juures või sellest kõrgemal, mis on palju suurem tõus, kui Pariisi kokkuleppega ette nähtud.

1.2. Samal ajal on Euroopal vaja uut hoogu ja uut projekti, mis põhineb konkurentsi asemel koostööl ja lähenemisel ning toob esile konkreetse lisaväärtuse, mida Euroopa võib kodanikele ja eeskätt noortele pakkuda. Antud olukorras on äärmiselt oluline valida jõuline Euroopa poliitika ja anda selge suund sotsiaal-majanduslikule mudelile, mida soovime järgida praegu, aga eeskätt ka tulevasi põlvkondi silmas pidades.

1.3. Euroopa peab näitama, et suudab tagada soodsa keskkonna, et luua kvaliteetseid, hästi tasustatud ja keskkonnahoidlikke töökohti ning taastada reaalmajanduse kõigi Euroopa ettevõtjate, töötajate ja kodanike jaoks.

1.4. Sellegipoolest soodustab suur hulk kapitali uute finantsmullide tekkimist reaalmajanduse edendamise asemel ning sellised institutsioonid nagu Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) hoiatavad, et tekkida võib uus kriis, mis on 2008. aasta omast veelgi rängem⁽¹⁾.

1.5. Järgmine mitmeaastane finantsraamistik (2021–2027) peab soodustama majandusarengut⁽²⁾ ja tööhõivet⁽³⁾ ning võimaldama ELil saavutada oma eesmärgid ja aidata kaasa üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele 2050. aastaks.

1.6. Surnud planeedil ei ole aga ei elu, tööhõivet ega ettevõtlust. Seega kujutavad kliimamuutused endast võimalust luua kvaliteetseid töökohti ning peavad võimaldama pakkuda kasuliku lahenduse tööandjatele, töötajatele ja kodanikuühiskonnale. Kohandamisega viivitamine või tegutsemata jätmine võib kliimamuutuste kogukulu märkimisväärselt suurendada⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ <https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf>; IMF: Global Financial Stability Report October 2018.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“, punkt 3.1.8 (vastu võetud 19.9.2018, Euroopa Liidu Teatajas veel avaldamata).

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, „ECO sektsiooni prioriteedid 2018. aastaks 2018 ja pärast seda“.

⁽⁴⁾ OECD, „The Economic Consequences of Climate Change“, 2.9.2016.

1.7. Komisjoni, Euroopa Kontrollikoja ja Maailmapanga andmetel tuleb ELis alates 2021. aastast investeerida 1 115 miljardit eurot aastas, et hakata tegutsema ja saavutada ELi eesmärgid 2030. aastaks⁽⁵⁾. Need 1 115 miljardit eurot hõlmavad märkimisväärset osa praegustest investeeringutest, mis tuleb suunata sihtotstarbeliselt ümber kestlikusse arengusse (sihtotstarbeline suunamine keskkonda). Tegutsemata jätmise hind oleks 190 miljardit eurot aastas (2 % ELi SKPst)⁽⁶⁾.

1.8. Mitmete majandusteadlaste ja kodanikuühiskonna kesksete poliitikategelaste seisukohtade⁽⁷⁾ eeskujul tuleb soodustada ja toetada kõiki projekte, mis võivad koondada Euroopa jõud töötajate, ettevõtjate ja kõikide Euroopa kodanike huvides. See on Euroopa rahastamis- ja kliimapakti eesmärk kvaliteetsete töökohtade nimel.

1.9. Euroopa rahastamis- ja kliimapakti eesmärk on suunata kliimamuutustega võitlemisse ja reaalmajandusse ümber kapital, mis võib tekitada uue finantsmulli. Selleks tuleb leida ka uusi rahastamisallikaid, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. See pakt peab olema uus tegevuskava Euroopa juhtpositsiooni tagamiseks ning selle elluviimiseks tuleks koostada integreeritud kava (koostöös Hiina ja India, kes on kliimamuutustega võitlemisel olulised osalejad).

1.10. Komitee arvates peab see tegevuskava hõlmama kliimamuutustevastase poliitika kõiki aspekte: õiglane üleminek (meetmed, mida võtta kliimamuutuste mõju leevendamiseks, aga ka kahju ja saamata jäänud tulu hüvitamiseks), samuti reaalne poliitika kliimamuutustega kohanemiseks. Võimalikult suurel määral tuleks eelistada ringmajanduse mudelit⁽⁸⁾ ja parandada selle õigusraamistikku. Seda kõike tuleb rahastada eelarvest, mis on piisav praeguste investeeringute ümbersuunamiseks (sihtotstarbeline suunamine keskkonda), ja uutest kättesaadavatest rahastamisallikatest.

1.11. See üleminek tooks kaasa tööturu vajaliku muutumise ja võib aidata luua kvaliteetseid töökohti Euroopa sotsiaalõiguste samm raames⁽⁹⁾.

1.12. On väga oluline toetada kestliku ühiskonnamudeli saavutamist sotsiaalsest seisukohast ja kehtestada tegevuskava õiglasel üleminekuks kedagi kõrvale jätmata.

1.13. See üleminek hõlmab ulatuslikke investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni, et soodustada ja toetada uuenduslikke projekte, mis on kooskõlas Euroopa klassifitseerimissüsteemi ehk taksonoomiaga.

1.14. Ei tohi korrata minevikus tehtud vigu (kütuste subsideerimine ja fossiilenergia liigne kasutamine) ning peatada tuleb kliimat kahjustavate ja/või Pariisi kokkuleppega vastuolus olevate projektide edendamine.

1.15. Et saavutada Pariisi kokkuleppe eesmärgid, peaks avaliku sektori rahastamise kõrval tegema märkimisväärse osa kliimamuutustega võitlemisele suunatud investeeringutest erasektor.

1.16. Paktis nõutakse selge ja pikaajaliselt prognoositava Euroopa poliitikaraamistiku loomist, et tagada investeeringute turvaline kavandamine⁽¹⁰⁾. Selle raamistikuga peavad piiridel kaasnema kohandamismeetmed toodete jaoks, millele ei kohaldata samu sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid.

1.17. Komitee arvates ja nagu tõdeb komisjon, on oluline luua **ELi ühtne klassifitseerimissüsteem (taksonoomia)**, et edendada kestlikke projekte (ja jätta kõrvale need, mis ei ole kestlikud) ning teha kindlaks valdkonnad, milles investeeringud võivad avaldada kõige suuremat mõju. Euroopa Parlament toetab seda lähenemisviisi ja teeb samuti ettepaneku võtta kasutusele keskkonnasäästliku finantstoote märgis. See märgis tuleks anda investeeringutele, mis on kooskõlas ELi taksonoomia ja kõige rangemate kestlikkuse standarditega, et tagada investeeringute positiivne ümbersuunamine⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ Euroopa Komisjon, „Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency“, SWD(2016) 405 final/2, 6.12.2016, tabel 22 (stsenaarium EU CO30 – allikas: PRIMESi mudel).

Kontrollikoda, <https://www.euractiv.fr/section/climat/news/la-cour-des-comptes-fustige-linefficacite-de-la-politique-climat-de-lue/>.

⁽⁶⁾ Ciscar, M., et al., „Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project“, 2014.

⁽⁷⁾ <https://www.pacte-climat.eu/en/the-first-signatories-of-the-call/>

⁽⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Investeeringud aruka, innovatiivse ja jätkusuutliku tööstuse nimel“ (ELT C 227, 28.6.2018, lk 70).

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Koalitsiooni loomine Pariisi kokkuleppe eesmärkide täitmiseks“ (ELT C 389, 21.10.2016, lk 20).

⁽¹¹⁾ 4. mai 2018. aasta raport [2018/2007(INI)] jätkusuutliku rahastamise kohta, raportöör: Molly Scott Cato.

1.18. Toetatavaid projekte, mis vastavad ÜRO kestliku arengu eesmärkidele ja mis eeldavad suurt investeeringut innovatsiooni ja teadus- ja arendustegevusse, tuleb tugendada vahendiga, mille abil on võimalik visualiseerida vahendeid eri rahastamisallikatest (sh tulevases mitmeaastasest finantsraamistikust) ja eri meetmete kaudu:

- suunata rahastamine kestlike investeeringute poole sihtotstarbelise keskkonda suunamise teel ning selle raames edendada Euroopa Investeerimispannga keskkonnasäästliku finantstoote märgisega laene;
- kasutada rahastamisallikana Euroopa Keskpannga rahapoliitika kvantitatiivset lõdvendamist;
- suurendada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kliimamuutustega võitlemisele suunatud vahendite osakaalu 40 %-ni;
- EL peab näitama üles kliimamuutustevastase võitluse ees seisvate väljakutsete väärilist ambitsioonikust; keskmiselt 40 % liidu kogueelarvest (mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027) tuleb eraldada sellele eesmärgile;
- suurendada Euroopa Ühtekuuluvusfondi vastavat osa praeguse 20 %-ga võrreldes;
- kasutada pensioni- ja kindlustusfonde 3 % ulatuses;
- toetada ettevõtteid ja eelkõige VKEsid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni investeerimisel, eraldades selleks otstarbeks kuni 100 miljardit eurot;
- täita finantsabi kohustused nende lõunapoolsete riikide suhtes, kes osalevad võitluses kliimamuutuste vastu;
- viia ELi kaubanduslepingutesse sisse Pariisi kokkulepet puudutav, tegelikkuses siduv klausel.

2. Sissejuhatus

2.1. ELi lepingu artiklis 3 sätestatakse, et liit peab edendama kestlikku ja keskkonnahoidlikku majanduskasvu. Pakiline kliimaküsimus on nüüdsest esmatähtsate prioriteetide hulgas, muu hulgas komitee jaoks, ning see peab olema üldine tegevusraamistik riikide ametiasutuste, aga ka majandusvaldkonna osalejate, töötajate ja kodanike jaoks. Sellest tulenevalt on vaja läbi viia kaugeleulatuv majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnaalne üleminek ning eeskätt seda rahastada⁽¹²⁾.

2.2. Seega peab arutelu, mis algatati hiljuti ELi uue mitmeaastase finantsraamistiku teemal aastateks 2021–2027, hõlmama horisontaalselt kliimamuutustega seotud küsimusi ning lisaks peab selle esmatähtsaks eesmärgiks olema üleminek kestlikumale maailmale.

2.3. See üleminek tooks kaasa tööturu vajaliku muutumise ja võib aidata luua kvaliteetseid töökohti Euroopa sotsiaalõiguste sammas raames.

2.4. Euroopal on vaja uut projekti, et kinnistada tema lisaväärtus ning näidata, et ta suudab tagada soodsa keskkonna, et luua kvaliteetseid ja hästi tasustatud töökohti ning samal ajal taastada kestlikul viisil reaalmajanduse kõikide jaoks.

2.5. Euroopa on osa lahendusest, kuna ta võib teistest rahvusvahelistest majandusosalejatest eristuda, kui ta suudab vastata kolmekordsele väljakutsele ning tagada sotsiaalselt, keskkonnaalasel ja majanduslikult kestliku arengu.

2.6. Rahvusvaheline Valuutafond ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) kritiseerisid hiljutistes uuringutes seda, kuidas ohjati 2008. aasta kriisi, kui võeti majandusmeetmeid, mis sundisid kodanikke, ettevõtjaid ja valitsusi tegema eelarvekärpeid.

2.7. Teadus- ja arendustegevusse või innovatsiooni on vaja rohkem investeeringuid, et vastata uutele sotsiaal-majanduslikele väljakutsetele, nagu energiaalne üleminek, ring- ja koostöömajandus või automatiseerimine ning sel viisil ära hoida töökohtade kvaliteedi langus.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 73).

2.8. Sellele finants- ja sotsiaalkriisile on lisandunud poliitiline kriis või mõnes riigis suured poliitilised pinged ja ökoloogiline kriis.

2.9. Seetõttu on kliimamuutuste vastu võitlemine nii tungiv vajadus kui ka võimalus luua meie majandusele uus alus, edendada jätkusuutlikku kasvumudelit, võidelda paremini ebavõrdsuse vastu ning tugevdada demokraatiat.

3. Faktid

3.1. Komitee toetab kindlalt aastani 2030 ulatuvat ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga loodud raamistikku, mille eesmärk on määratleda kestliku arengu eesmärkide kogum, et kaotada vaesus, kaitsta planeeti, tagada inimõiguste kaitse ja heaolu kõikide jaoks. Selle programmi vastuvõtmine märgib ajaloolist pööret uue mudeli suunas, millega soovitakse kõrvaldada majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaalased erinevused üldise ja integreeritud lähenemisviisi raames.

3.2. Pariisi kokkuleppes nähakse ette eesmärk hoida 2100. aastaks globaalne soojenemine selgelt alla 2 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega ja võimaluse korral püüelda selle suunas, et piirata temperatuuri tõusu 1,5 °C-le. Ent ÜRO kohaselt võimaldab meie praegune arengusuund parimal juhul hoida temperatuuri tõusu kõige rohkem 3 °C juures (või sellest kõrgemal).

3.3. Kliimamuutused toovad kaasa märkimisväärsed inim- ja finantskulud, eeskätt looduskatastroofide arvu suurenemise tõttu: kuumalained ja veetaseme tõus on alates 20. sajandi algusest toonud kogu maailmas kaasa kaheksa miljoni inimese hukkamise ning 7 000 miljardi USA dollari suuruse kahju⁽¹³⁾. Lisaks tuleb märkida, et suureneb kliimapatoloogiate arv (250 miljonit 2050. aastaks). Kõige nõrgemad on ka kõige esimesed kliimamuutuste ohvrid, mis ebavõrdsust veelgi suurendab. Rahvusvahelise Valuutafondi sõnul ohustab kasvav ebavõrdsus kestlikku majanduskasvu⁽¹⁴⁾.

3.4. Praeguste suundumuste jätkumise korral, kui ei võeta ühtegi kohandamisemeedet, põhjustavad eeldatavad kliimamuutused 2080. aastaks kogu ELi majapidamistele igal aastal püsivhindades 190 miljardit eurot kahju (üksnes kindlustuskuludeks, arvestades kliimamuutuste põhjustatud kahju)⁽¹⁵⁾.

3.5. Kuigi globaalse soojenemise ja selle mõju vastase võitluse rahastamises on tehtud edusamme, ei ole need olnud piisavad. Poliitiliseks prioriteediks peab olema kestlik rahandus ja majandus eeskätt selge, stabiilse ja innustava õigusraamistiku abil, mis peaks lisaks julgustama uuenduslike, suure lisaväärtusega ja keskkonnahoidlike projektide rakendamist.

3.6. Ehkki Euroopa ei ole 2008. aasta finantskriisist veel täiel määral toibunud, on Rahvusvaheline Valuutafond nüüd hoiatanud 2008. aasta omast tõsisema ja ulatuslikuma kriisi puhkemise ohu eest⁽¹⁶⁾.

3.7. P. Larroutou ja J. Jouzeli sõnul suunati Euroopa Keskpanka 2015. aastast välja antud 2 200 miljardist eurost üksnes 11 % reaalmajandusse, 89 %-ga on aga soodustatud spekulatsioonide ja uue finantsmulli teket⁽¹⁷⁾. Lisaks on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon tuvastanud ligikaudu 800 kuluprogrammi ja maksusoodustust, mida on rakendatud 35 Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni riigis ja kuues G20 kuuluvas suures tärkava majandusega riigis,⁽¹⁸⁾ ning millega soodustatakse fossiilkütuste tootmist või tarbimist, mis on täielikult vastuolus Pariisi kokkuleppes sätestatud suunistega.

3.8. Rahastuse seesugune suunamine, olenemata sellest, kas see tuleneb spekulatsioonidest või ELi kliimamuutustega võitlemise eesmärkidega vastuolus olevast suunamisest, läheb majanduslikust, sotsiaalsest ja keskkonna seisukohast kogu Euroopa ühiskonnale kalliks maksma.

3.9. Euroopa Parlament tõdeb, et mitmeaastane finantsraamistik 2014–2020 ei suutnud vastata praegustele vajadustele. Lisaks ei suudeta sellega lahendada erinevaid kriise ja uusi probleeme (muu hulgas põllumajanduse, noorte tööhõive, keskkonnahoidliku investeerimise ja keskkonna valdkonnas). Seetõttu tuleb uues finantsraamistikus nüüdsest lähtuda suurimast väljakutsest ehk kliimamuutustega võitlemisest ja selle kaudu luua kvaliteetseid töökohti.

⁽¹³⁾ James Danielli uurimus, Karlsruhe Tehnoloogiainstituut, aprill 2016.

⁽¹⁴⁾ <https://blogs.imf.org/2017/02/22/the-imfs-work-on-inequality-bridging-research-and-reality/>.

⁽¹⁵⁾ Ciscar, M., et al., „Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project“, 2014.

⁽¹⁶⁾ <https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf>; IMF: Global Financial Stability Report October 2018.

⁽¹⁷⁾ „Pour éviter le chaos climatique et financier“ (P. Larroutou ja J. Jouzel, väljaandja: Odile Jacob).

⁽¹⁸⁾ OECD Companion to the Inventory of Support Measures for Fossil Fuels 2015.

4. Võimalused

4.1. Suurettevõtjad mõistavad kliimamuutuste pakutavaid võimalusi. Mitmed neist leiavad, et ettevõtted peavad olema osa lahendusest, ja rõhutavad, et need, kes kasutavad ära vähese CO₂-heitega valdkondade võimalusi, saavad sellest üha enam kasu.

4.2. Ettevõtjatel on võimalik luua töökohti ja uueneda, liikudes samas jõuka ja vähese CO₂-heitega majanduse suunas⁽¹⁹⁾ ning luua seejuures ka kasumit. Seetõttu on üha olulisem, et CO₂-heite nulltase saavutataks sajandi keskpaigaks, et jõuda eesmärgini hoida globaalne soojenemine alla 2 °C.

4.3. Rahastamis- ja kliimapakt peab aitama muuta kliimamuutuste probleemi lahendamise vajaduse võimaluseks korraldada ümber Euroopa tööstus ja luua uusi ettevõtteid. Seetõttu on oluline investeerida märkimisväärselt reaalmajandusse ning teadus- ja arendustegevusse, et luua kestlikke ja kvaliteetseid töökohti.

4.4. Üldine tööhõive määr Euroopa Liidus on kasvanud, samas kui töötus on tänu hiljutisele majanduskasvule vähenenud. Ent pikaajaline töötus, töösuhete kasvav ebakindlus eeskätt naiste puhul, aga ka noorte töötus on endiselt murettekitavad. Üleminek kestlikule arengule peaks võimaldama dünaamilistel ja uuenduslikel ettevõtetel kasutada kõiki kättesaadavaid võimalusi ja aitama nii palju kui võimalik parandada töötuse olukorda.

4.5. Seetõttu on oluline, et Euroopa Liit töötaks koostöös liikmesriikidega välja kooskõlastatud strateegia, mis loods soodsa keskkonna kestlike ja kvaliteetsete töökohtade loomiseks. Komisjon peab uurima võimalust arvata võlaarvestustest välja⁽²⁰⁾ need avaliku sektori investeeringud, mis aitavad luua kvaliteetseid töökohti ja jätkusuutlikku majandust, mis toob kasu kõigile, nii ettevõtjatele kui ka töötajatele.

4.6. EL julgustab liikmesriikide koostööd. Ta toetab ja hindab nende jõupingutusi peamiselt Euroopa poolaasta, tööhõivesuuniste ja riiklike poliitikasuundade järelevalve raames (ühised tööhõivearuanded, riiklikud reformikavad ja riigipõhised soovitusel). Ent EL peab ka tagama, et tema poliitikasuunad oleksid kooskõlas ülesannete ja eesmärkidega, millega toetatakse ettevõtjate, töötajate ja Euroopa kodanike ühist heaolu.

4.7. Prantsusmaa keskkonna- ja energijuhtimise amet⁽²¹⁾ leiab, et kliimaga seotud töökohtade loomise netopotentsiaal Euroopas on 2050. aastaks 5 kuni 6 miljonit töökohta, ning Euroopa Komisjoni kohaselt võidakse taastuvenergia sektoris luua 2020. aastaks 3 miljonit töökohta.

4.8. Saksamaa Tööstuse Keskliit (BDI) on teatanud, et suudab saavutada eesmärgi vähendada 2050. aastaks CO₂-heidet 80 % võrra, kui talle eraldatakse selleks asjaomases ajavahemikus 50 miljardit eurot aastas.

4.9. Rohemajanduses võib täheldada täistööaja ekvivalendina mõõdetud tööhõive kasvu (2,8 miljonilt 2000. aastal 4,2 miljonile 2014. aastal). Teatud sektorid on väga dünaamilised: taastuvenergia (2000. aastast loodud 1 miljon töökohta: + 182 %) või jäätmekäitlus (0,8 miljonilt 2000. aastal 1,1 miljonile 2014. aastal: + 36 %).

4.10. Siiski on oluline, et VKEd, aga ka ühistud ja kõige väiksemad ettevõtjad kõikidel kohalikel tasanditel saaksid samuti algatada kestlikke projekte ning et neile eraldataks rahastamisvahendeid eelisjärjekorras. Seejuures tuleb tagada, et juurdepääs rahastamisele ei oleks neile takistuseks⁽²²⁾.

4.11. Lisaks tuleb valida mitmetasandiline lähenemisviis ning kaasata kõik asjaomased nii avaliku kui ka erasektori osalejad, et innustada ja integreerida kliimamuutustevastases võitluses ja Pariisi kokkuleppe rakendamisel osalevate piirkondade, linnade ja kogukondade võrgustike algatusi, kavasid ja meetmeid, nagu märkis Euroopa Regioonide Komitee oma hiljutises arvamuses⁽²³⁾.

⁽¹⁹⁾ Unileveri tegevjuht Paul Polman ning Schneider Electricu tegevjuht ja Global Compact'i esimees Prantsusmaal Jean-Pascal Tricoire tippkohtumisel Business & Climate: <http://www.businessclimatesummit.com/summit/2015/press-room>

⁽²⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa sotsiaaloiguste samba rahastamine“ (ELT C 262, 25.7.2018, lk 1).

⁽²¹⁾ ADEME (Agence française de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie).

⁽²²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Pariisi kliimakonverentsi tulemused“ (ELT C 487, 28.12.2016, lk 24).

⁽²³⁾ Euroopa Regioonide Komitee arvamus „Kliimameetmete rahastamine: keskne vahend Pariisi kokkuleppe elluviimiseks“ (ELT C 54, 13.2.2018, lk 9).

4.12. Viimaks tuleb rahastamis- ja kliimapaktis, mille abil tuleb kaasata nii avaliku kui ka erasektori kogu jõud ja hea tahe, arvesse võtta komisjoni pakutud toetavaid meetmeid, näiteks taksonoomia (klassifitseerimissüsteem), institutsiooniliste investorite kohustus rakendada kestlikkust, investorite teavitamine, pankade omavahendite läbivaatamine, läbipaistvuse suurendamine seoses ettevõtete avaldatava teabega ning ELi märgised (mida on soovitanud Euroopa Parlament).

5. Erinevad rahastamisallikad ja rakendatavad meetmed

Rahastamise ümbersuunamine (sihtotstarbeline keskkonda suunamine) ja uued rahastamisallikad

5.1. Komisjoni andmetel – ja ka Euroopa Kontrollikoda toob välja samad arvud – on vaja eraldada kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemisele aastas 1 115 miljardit eurot.

5.2. Sellest 1 115 miljardi eurosest eraldisest ajavahemikuks 2021–2030 rahastatavad projektid tuleb jagada kahte rühma: ⁽²⁴⁾

- projektid, millega kaasneb investeringutasuvus ja mis kuuluvad Euroopa Investeerimispanga, riiklike arengupankade, ⁽²⁵⁾ erapankade, pensioni- ja kindlustusfondide ja riiklike investeerimisfondide kohaldamisalasse;
- projektid, mille puhul on vajalik avaliku sektori toetus, mis tagatakse Euroopa sissemaksetest.

5.3. Kogu praegune rahastus või osa sellest tuleb suunata ümber kestlikesse investeringutesse, mis tähendab, et Euroopa finantsraamistik tuleb muuta keskkonnahoidlikumaks ning vahendeid tuleb suunata kliimamuutuste mõjuga võitlemisele. Asjaomased rahastamisallikad on järgmised:

- **Euroopa Investeerimispanga laenud:** erapangad võiksid saada Euroopa Investeerimispangalt rahastust investeringute jaoks, mis on kooskõlas ELi taksonoomiaga (klassifitseerimissüsteem);
- **Euroopa Keskpanga rahaloome:** rahapoliitika kvantitatiivse lõdvendamise tulemusel tekkinud rahamass tuleks suunata kestlikku reaalmajandusse: 50 % aastasest kvantitatiivsest lõdvendamisest võimaldaks teha kättesaadavaks sadu miljardeid eurosid aastas;
- **40 % (praeguse 20 % asemel) Euroopa Strateegiliste Investeringute Fondist** (Euroopa Investeerimispank ja komisjon) tuleks eraldada võitlusele globaalse soojenemise ja selle mõju vastu, muu hulgas selle sotsiaalse ja haridusliku mõõtmega raames;
- EL peab näitama üles kliimamuutustevastase võitluse ees seisvate väljakuteste väärilist ambitsioonikust: keskmiselt 40 % liidu eelarvest tuleb eraldada kliimaeesmärgile, eeskätt Euroopa Ühtekuuluvusfondist, mis eraldab vahemikus 2014–2020 sellele võitlusele üksnes 20 % oma vahenditest;
- lisaks nendele rahastamisallikatele tuleks eraldada globaalse soojenemise vastasele võitlusele 3 % **pensioni- ja kindlustusfondide investeringutest.**

5.4. Iseäranis suuri jõupingutusi tuleb teha teadus- ja arendustegevuse ning kutsealase koolituse valdkonnas; aastas tuleb ainuüksi sellele eesmärgile eraldada 100 miljardit eurot. Komitee esitab piisavalt varakult ettepanekud selle kohta, millist vahendit või milliseid vahendeid tuleb kasutada, et täiendada selleks otstarbeks ette nähtud rahastamist praegu ja tulevikus.

Rakendatavad meetmed

5.5. Kliimamuutustega võitlemisele võib eraldada mitmesuguseid rahalisi vahendeid, ent rahastamine on võimalik üksnes siis, kui Euroopal on sidus kava, millel on selge ja pikaajaline suund ⁽²⁶⁾. Selles kavas tuleks arvesse võtta järgnevalt kirjeldatud tegureid.

5.5.1. Tuleb luua selge, stabiilne ja pikaajaline poliitikaraamistik. Tuleb tagada kavandamise ja investeringute kindlus, kuna miski ei oleks eesmärgile kahjulikum kui pidevatest poliitilistest kursimuutustest tulenev ebakindlus.

⁽²⁴⁾ Euroopa Investeerimispanga endise presidendi Philippe Maystadt'i sõnul.

⁽²⁵⁾ KfW Saksamaal, CDC Prantsusmaal, CDP Itaalias, ICO Hispaanias.

⁽²⁶⁾ Jeffrey Sachs, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. mai 2018. aasta arutelu.

5.5.2. Euroopa Investeeringupangast on 2018. aasta jaanuarist alates saanud maailma kõige suurem roheliste võlakirjade väljaandja. Kui soovime, et ta saaks võimaldada rahastamis- ja kliimapakti raames väljatöötatavate projektide elluvijatele veelgi soodsamaid laenuitingumusi, tuleks vastu võtta kaks meetet.

- Esiteks tuleks laiendada Junckeri kava, suunates tähelepanu projektidele, mis võimaldaksid Euroopa Investeeringupangal Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi tagatist kasutada.
- Teiseks võiks Euroopa Investeeringupank saada Euroopa Keskpangalt suuremat rahastust. Tal on juba juurdepääs Euroopa Keskpanga varaostukavale, ent väga piiratud ulatuses. Ent võttes arvesse kavandatavaid summasid, tekiks Euroopa Investeeringupangal kiiresti omakapitalimäära probleem. Seetõttu on mõeldav, et temast saaks kestliku arengu pank, mis rahastaks peamiselt energiaalast üleminekut, ökoloogilist liikuvust ja innovatsiooni ning keelduks rahastamast traditsioonilisi projekte, millele eraldatakse praegu endiselt suurem osa selle panga laenudest.

5.5.3. Eesmärk on kindlaks teha sektorid, mille raames oleks selline rahastamine keskkonnale, kodanikele ja majandusele (energia, elamumajandus, põllumajandus, liikuvus, transport, ringlussevõtt, vesi jne) kõige mõjusam ja kasulikum kulutõhususe seisukohast. Kuigi sellele võrgustikule peab olema õiglane juurdepääs, on oluline arvesse võtta asjaolu, et teatavad sektorid on piisaval määral kasumlikud ega taotle enam toetusi, näiteks päikesekiirgusest toodetud elektrienergia.

5.5.4. Euroopa Investeeringupanga tegevust tuleb tõhustada mitte üksnes mahu, vaid ka suuremate riskide võtmise suutlikkuse suhtes. Näiteks oleks pank kliimamuutustega võitlemisel tõhusam, kui ta toetaks pigem esilekerkivaid, olgugi väikesemahulisi sektoreid, kui eraldaks miljardeid eurosid traditsioonilistele päikese- ja tuuleenergiatööstustele, mis saavad juba ulatuslikku rahastust erasektorist.

5.5.5. Igasugune rahastamine peab vastama ELi ühisele taksonoomiale (klassifitseerimissüsteem), nagu on välja pakkunud komisjon. Komitee kui kodanikuühiskonna esindaja peaks selle klassifitseerimissüsteemi koostamise praktilises korralduses osalema.

5.5.6. Võimalikult suurel määral tuleks eelistada ringmajanduse mudelit ja parandada selle õigusraamistikku. Ringmajanduse eesmärk peab olema vähendada või lõpuks isegi lõpetada loodusvarade kaevandamine tänu esemete ja väärismetallide ringlussevõtule (mobiiltelefonidest võetakse ringlusse üksnes 3 %, muid esemeid üldse mitte). Need metallid, näiteks koobalt ja liitium, mida kasutatakse tulevikutoodete valmistamisel, on saadaval üksnes väikeses koguses võrreldes tulevaste vajadustega, mis puudutab elektrisõidukite tootmist ja elektri salvestamist üldiselt, seejuures ei vasta nende metallide tootmine kaugeltki tulevastele vajadustele.

5.5.7. Lisaks tuleks soodustada investeeringuid hoonete energiatõhususse, kuna hooned põhjustavad 30 % CO₂-heitest (seda enam, et investeerimistasuvus tagatakse kiiresti). Lisaks tuleb tagada omavahel täielikult ühendatud elektriliinid ja gaasijuhtmed, et luua Euroopa integreeritud energiaturg, mis on ühendatud Aafrika ja Lähis-Idaga.

5.5.8. Õiglase ja sotsiaalse ülemineku jaoks, nagu on ette nähtud Pariisi kokkuleppes ja nõudnud Jacques Delors'i instituut,⁽²⁷⁾ tuleb osa investeeringutest eraldada kohanemisele piirkondade ja töötajate jaoks, keda mõjutavad üleminekusektorid. Seetõttu oleks asjakohane, et märkimisväärne osa piirkondadele suunatud Euroopa Ühtekuuluvusfondist eraldataks kliimaeesmärkidele ja nende positiivsetele sotsiaal-majanduslikele mõjudele. Kohanemisele tuleks lisaks ette näha toetusmeetmed töötajatele, kes on läbimas ümberõpet. Lisaks tuleb pigem muutusi ennetada, kui nende mõju all kannatada, eraldades osa investeeringutest innovatsioonile ning teadus- ja arendustegevusele sektorites, mida peetakse prioriteetseks.

5.5.9. Igas vabakaubanduslepingus tuleks sotsiaal- ja keskkonnaklauslitele lisada siduv kohustus pidada kinni Pariisi kokkuleppes. (See mõjutaks kõiki Euroopa potentsiaalseid kaubanduspartnereid, kuna selle on allkirjastanud 197 ÜRO liikmet 195.)

5.5.10. Asjaomase meetme tohtu poliitilise tähtsuse rõhutamiseks tuleks sel eesmärgil kõrvale pandud eelarvelisi ja finantsvahendeid tugevdada vahendiga, mille abil on võimalik asjaomast fondi reaalset ja läbipaistvalt visualiseerida.

⁽²⁷⁾ <http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/Pactesocialtransitionenergetique-FernandesPellerinCarlin-janvier18.pdf>

5.5.11. Ehkki see ei ole otseselt seotud Euroopa rahastamis- ja kliimafondiga, peab EL lisaks austama oma rahvusvahelisi poliitilisi kohustusi (ÜRO 2009. aasta kliimakonverents), mille kohaselt peab EL 2020. aastaks nägema ette 100 miljardit USA dollarit aastas, et rahastada kliimamuutustega võitlemist Aafrikas ja Vahemere piirkonnas.

Brüssel 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuspoliitika strateegiline areng aastani 2030 eesmärgiga tugevdada konkurentsivõimelist ja mitmekesist tööstusbaasi Euroopas ning keskenduda pikaajalistele tulemustele üleilmsetes väärtusahelates“

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Austria taotlusel)

(2019/C 62/03)

Raportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Kaasraportöör: **Gerald KREUZER**

Konsulteerimistaotlus	nõukogu eesistujariik Austria, 12.2.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI)
Vastuvõtmine CCMI	25.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	158/9/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Tööstuspoliitika peaks tuvastama ja võimaldama üleilmse jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu võimalusi. Kedagi ei tohiks kõrvale jätta.

1.2. Euroopa peab säilitama ambitsiooni taastada oma osakaal tööstuslikus tootmises vastavalt varasemale tasemele, täpsustades seda eesmärki peamiste tulemusnäitajate abil. Euroopa tööstuspoliitikat (peadirektooraatide, liikmesriikide, piirkondade vahel) tuleb parandada, see on osa keerulistest piiriülestest väärtusahelatest üha enam globaliseeruva turul. Majanduskasvu, kliimat ja keskkonda ning ühiskonda puudutavate probleemide ühendamiseks on tarvis **terviklikku lähenemisviisi nn õiglase ülemineku** lahendusena, ühendades tõhusalt liikmesriikide ja ELi liikumapanevad jõud.

1.3. *rEUnaissance* (Euroopa taassünd) tähendab laiaulatuslikku **üldkava** Euroopa tööstuse jaoks, arvestades tööstuspoliitikat kõigis ELi poliitikavaldkondades, võimaldades tööstusel muutuda, et Euroopast saaks suurim teadmispõhine majandus, luues **loovuse, nutika disaini ja sotsiaalse innovatsiooni** abil tööstuse lisandväärtust ning edendades **uusi jätkusuutlikke ja kaasavaid tööstusmudeleid** (kaubamärk „Made in Europe“).

1.4. Kui ELi kliima- ja ringmajanduse poliitika peavad looma töökohti Euroopas, on otsustava tähtsusega, et sellist poliitikat võimaldava väärtusahela olulised osad asuksid Euroopas. Seetõttu on oluline, et EL strateegia tunnistaks väärtusahelate tähtsust ja tegeleks ambitsioonikate meetmetega nende edasiseks arendamiseks. Selle asemel, et keskenduda üksikutele sektoritele, peaks strateegia tagama atraktiivseid töötingimused Euroopas. Euroopa rolli jätkumiseks maailma majanduses peaks edu mõõdupuuks olema potentsiaal integreerida Euroopa väärtusahela lülid ülemaailmsetesse väärtusahelatesse, st Euroopa tarnijad peaksid olema võimelised konkureerima kogu maailmas, mitte ainult Euroopas.

1.5. Haridus- ja koolitusosalased edusammud uuteks töökohtadeks ja teenusteks tuleks samuti tihedalt siduda teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poliitika ning töökohal toimuva väljaõppega, laiendades oskuste tegevuskava⁽¹⁾ tööstuse peamistele sektoritele, nagu ehitus-, terase- ja paberitööstus, keskkonnahoidlikud tehnoloogiad ja taastuvenergia, tootmine ja meretransport.

1.6. Euroopa tehnoloogilise juhtpositsiooni kindlustamiseks soovib komitee suurendada ka investeeringuid murrangulistesse tehnoloogiatesse, nagu tehisintellekt ja robotika, asjade internet, andmeanalüüs, 3D-printimine, uued ja nanomaterjalid, täiustatud virtuaalreaalsus, biomajandus, jätkusuutlik toit, digitaaltehnoogiad, neurotehnoogiad, nanoelektronika, ookeani- ja kosmoseuuringud jne.

1.7. **Mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027** on tarvis võimalikult konkreetset ja üksikasjalikult ette näha iga sektori jaoks (eriti teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile ja ühtekuuluvuspoliitikale) eraldatavad täiendavad eelarvevahendid.

1.8. Komitee rõhutab, et **institutsioonilist juhtimist**, sh selle majandusliku, aga ka **keskkonna- ning ühiskondliku** mõju hindamist tuleks täiustada kogu väärtusahela ulatuses.

1.9. Tööstuse kogu väärtusahela kestlikumaks muutmiseks toetab komitee kindlalt Euroopa Komisjoni jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskava,⁽²⁾ millega luuakse **kestliku rahastuse taksonoomia**, mis suunab **vastu-
tustundlikult kogutud säästud kestlikesse investeringutesse**, ning täiustatakse Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (kombinatsioon kavandatavast InvestEU fondist ja erasektori rahastamisallikatest).

1.10. Komitee toetab veelkord kindlalt **avaliku sektori investeringute kuldset reeglit** mitte ainult strateegiliste investeerimisprojektide kaasrahastamisel, vaid ka kõigi selliste kestlike investeerimisprojektide kaasrahastamisel, mis on seotud **ELi jätkusuutlike meetmete ühtse klassifitseerimissüsteemi** (või taksonoomia) positiivse arenguga, et pakkuda uusi arenguvõimalusi kriisist kõige enam mõjutatud Euroopa riikidele.

1.11. **Rahastamisvahendid:** võrdsete tingimuste loomine, riikliku rahastuse pakkumine tööstusliku mahuga projektide jaoks (kuni 75 % investeerimiskulust või rohkem, kui see on õigustatud), suuremad sooduslaenud ja parem juurdepääs krediidile. Juurdepääs riigitoetustele seoses meetmetega, mis keskenduvad kõrge riskiga läbimurdelistele projektidele.

1.12. Kõige tootlikumad sektorid (millel on kõrgeim lisandväärtus) on ka kõige innovaatilisemad. Lisaks toimub rangemate keskkonnanormidega sektorites ka rohkem **patenteerimisi**, väidetavalt regulatiivse surve tõttu⁽³⁾.

1.13. Regulatiivse koormuse põhitegur on ELi poliitika rakendamine **delegeeritud õigusaktide või rakendusaktide** kaudu. Tööstuses osalejate, eriti VKEde innovatsioonisuutlikkust aeglustavad tehnokraatlikud vastavuskontrolli menetlused, mille puhul ei ole soovitud regulatiivsete väljundite saavutamiseks määratletud kõige kulutõhusamaid meetodeid.

1.14. **Kestlik areng** ja **konkurentsivõime** peavad käima käsikäes. Komitee nõuab, et EL kehtestaks tootstandardid, mida peavad täitma nii kodu- kui ka välismaised tootjad ning mis oleksid jõustatavad piiril. Keskkonna- ja sotsiaalsetele normidele mittevastavate toodete impordist tulenevalt seisavad ELi tööstusharud silmitsi tõsiste raksustega vastamisel ühiskonna vajadustele ja nõudmistele kestlikkuse osas.

⁽¹⁾ Oskustealase valdkondliku koostöö kava käimasolev rakendamine

⁽²⁾ COM(2018) 97 final.

⁽³⁾ <ftp://ftp.unibocconi.it/pub/RePEc/bcu/papers/iefewp69.pdf>

1.15. Euroopa Komisjon peaks rangelt jälgima ELi vabakaubanduslepingute nõuetekohast rakendamist, sh lihtsate ja selgete eeskirjade kehtestamist. Kestlikkust käsitlevad vabakaubanduslepingute peatükid peavad edendama ILO tööstandardite ja **ettevõtluse- ja inimõigustealaste ÜRO põhimõtete** ⁽⁴⁾ rakendamist, luues valdkondadevahelised miinimumtingimused, mida ei saa asendada (haavatavate inimeste õigused, hea eelarvejuhtimine jne). Kaubandussuhetes (nt investeeringud, riigihanked, toetused) tuleks tagada vastastikkuse põhimõte.

1.16. **Laiendatud sotsiaaldialoog** erinevatel tasanditel on vajalik selleks, et viia läbi täpne analüüs ja saada ühiseid vastuseid seoses ülemaailmsete väärtusahelatega jätkusuutlikes ettevõtetes, kus töötajate häält arvesse võetakse.

1.17. Komitee kutsub komisjoni üles seadma tööstuse konkurentsivõime ja juhtpositsiooni oma poliitiliseks prioriteediks ning algatama ELi tööstusstrateegia programmi. Ta nõuab komisjonilt iga-aastase aruande avaldamist ELi tööstusstrateegia tulemuste kohta, käsitledes kõiki komisjoni asjaomaseid poliitikavaldkondi.

2. Megatrendid – vaid üks maailm

2.1. Tänapäeva tööstus seisab silmitsi põhjalike muutustega seoses digiülemineku ja vähese CO₂-heitega majanduse tohtu ulatusega. Taastuenergia asendab fossiilkütused, andmed on muutumas uueks domineerivaks tooraineks ning (asjade) internetist on saanud kõige olulisem suhtlemisviis. Lineaarsete tootmismudelite asemele tulevad üha enam tootmise, tarbimise ja ringlussevõtu süsteemid ringmajanduse raames ning masstootmine asendub kohandatud tootmisprotsessidega. Kaasaegne tööstus tähendab tootmist ja innovatsiooni tihedat koostööd tegevate osaliste võrgustikus, kuhu kuuluvad suured, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, ulatudes kuni seotud teenusteni kogu väärtusahela ulatuses. Teadmised on asendanud tööjõu või kapitali kui kõige olulisema teguri. Euroopa pikaajaline tööstusstrateegia peab integreerima kõik need (murrangulised) väljakutsed, et jõuda etappi, mida saab inimkonna ajaloo võrrelda vaid üleminekuga paleoliitikumist neoliitikumi. See on nn infoliitikum ⁽⁵⁾.

2.2. **Enamik teaduslikke uurimistöid hoiatavad**, et eri tööstusharude **töökohtadest** asendatakse umbes 2030. aastaks **20–50 %** tehnoloogiate ja robotikaga ⁽⁶⁾. Luuakse ka uusi töökohti, kuid need on asukoha, sektori ja oskuste osas väga erinevad. Euroopa tööstuspoliitika ülesanne on vältida olukorda, kus EL, selle piirkonnad ja kodanikud neist eemale jäävad.

2.3. Digiüleminek avaldab tööstuse kõigile peamistele ressurssidele – loodus- ja keskkonna-, tööjõu- ja kapitaliresseerisid (füüsilised, tehnoloogilised ja institutsionaalsed) – mõju. Selle mõju nõuetekohaseks haldamiseks on tarvis uuesti hinnata peamisi ressursse või kapitalivarusid, millest saavad alguse riikide ja sektorite peamised sissetulekuallikad.

2.4. Suur osa Euroopa tööstusest sõltub üha enam ja enam väljasekspordist või moodustab osa keerulistest piiriülestest väärtusahelatest üha enam globaliseeruva turul. Samal ajal seisab EL silmitsi poliitikasuundumuse „Ameerika kõigepealt“ levikuga, mis omakorda toob kaasa suurema kaubandussõdade riski, milles ei oleks võitjaid, on vaid kaotajad. Need kujutavad endast ka ohtu mitmepoolsetele suhetele toetuvale majanduskorraldusele, mis on pärast sõda välja kujunenud. Samuti ei saa mainimata jätta tsentraliseeritud riiklike majandusmudelite kasvu.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi 4. oktoobri 2018. aasta resolutsioon ELi panuse kohta seoses siduva ÜRO vahendi loomisega rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude piiriüleste tunnustega ettevõtjate tegevuse reguleerimiseks inimõiguste osas (2018/2763(RSP), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0382&format=XML&language=ET>

⁽⁵⁾ „-liitikum“, kreeka keeles „lysis“: lahutamine, lahustamine, jagamine (vrd elektro-lüüs); „informatsiooni jagama“.

⁽⁶⁾ Acemoglu, D. and P. Restrepo (2017), „Robots and jobs: evidence from US labour markets“, NBER Working Paper no. 23285. Arntz, M. T. Gregory and U. Zierahn (2016), „The risk of automation for jobs in OECD countries: a comparative analysis“, OECD Social, Employment and Migration Working Papers No 189.

2.5. Õiglane üleminek kestlikumale tööstusele 2050. aastaks⁽⁷⁾ nõuab Euroopalt järgmiste takistustega tegelemist:

- jätkuvad kliimamuutused ja halvenevad keskkonnatingimused;
- Maa loodusvarade ammendumine ja bioloogilise mitmekesisuse kadu;
- enamiku tööstussektorite digiteerimine muudab hädasaks piirid tööstusharude ning füüsilise ja virtuaalse maailma vahel, avab sektorid uutele turuletulijatele ning tulemuseks on käsitöö osakaalu vähenemine;
- sotsiaalne ebavõrdsus, sh tööturgude ja noorte töötuse suurenev polariseerimine, taandareneva tööstusega piirkondade inimeste kõrvalejätmine;
- üldsuse usalduse kadumine valitsusse, poliitikutesse, ELi ja selle juhtimisstruktuuridesse ning muudesse institutsioonidesse;
- demograafilised muutused: vananemine, ränne, maailma elanikkonna kiire kasvamine ning uus keskkonnavaline teadlikkus;
- elanikkonna koondumine megalinnadesse koos taristuvõrgustike, tehisintellekti, masin- ja süvaõppe integreerimisega;
- muutused tarbijate eelistustes (muutuv tarbijakäitumine, rohkem keskkonnateadlikkust, tarbijakäitumise reguleerimine avaliku sektori asutuste poolt).

Pikas perspektiivis peaks samaaegselt arvestama kõigi nende suundumustega. Kitsaskohtade mõistmine ning arusaamine, kuidas muuta need võimalusteks, kujuneb Euroopa tööstuspoliitika peamiseks prioriteediks. Lahenduste keerukas struktuur nõuab kõigi asjaomaste sidusrühmade kaasamist ja jagatud vastutust. Selle õnnestumine oleneb ELi institutsioonide, liikmesriikide, piirkondade jõupingutustest ja koostööst ning eelkõige tööstuse enda aktiivsest rollist.

3. Üleminek: EL, kes pühendub oma konkurentsivõime säilitamisele kestlikkuse kaudu

3.1. Tööstuse ees seisvate arvukate ja enneolematute väljakutsetega toimetulekuks on Euroopa otsustanud edendada oma konkurentsivõimet, parandades toodete ja teenuste kvaliteeti ning rakendades piirkondade ja tööstusharude kaupa eristamise strateegiat. Eesmärk on tagada **loovuse, nutika disaini ja sotsiaalse innovatsiooni ning uute jätkusuutlike ja kaasavate tööstusmudelitega** loodud lisandväärtuse abil majanduskasvu ja tööhõive.

3.2. Euroopas ilmneb juba julgustavaid märke, nagu olukord, kus 40 % maailma patentidest on registreeritud taastavate tehnoloogiate valdkonnas. Hariduse ja koolituse valdkonnas ning ettevõtlusalgatuste ja tööstuses uute oskuste vajaduse osas ilmneb aga uusi ja tõsiseid mittevastavusi.

3.3. Veel üht suurt tööstusvaldkonna arengupidurit üle Euroopa saab selgitada Euroopa Liidu poliitikavaldkondade **killustatusega** nii geograafiliselt kui ka sektorite lõikes. Edasiliikumine olukorrast, kus iga tööstusharu kohta on 28 eri poliitikat, ELi üldise tööstuspoliitika suunas nõuab sünkronimist meetmetega majandus- ja rahaliidu (eriti fiskaal- ja pangandusliidu) lõpuleviimiseks, kogu Euroopat hõlmava riskikapitalituru väljaarendamist ning kestliku rahastamismudeli kasutuselevõtmist, tagades tasakaalustatud ja ühtlustatud majanduskasvu kogu Euroopa Liidus.

3.4. Hinnang küsimusele, kas aktiivsem keskkonnahoidlik innovatsioon edendab uuendusmeetmeid teistes sektorites ning ka selle mõju tööstuse sisendihindadele, on oluline samm keskkonnapoliitika mõju hindamisel riikide konkurentsivõimele ning keskkonnapoliitika paremal planeerimisel.

3.5. Samuti nõuab see tugevat keskendumist VKEde potentsiaalile majandusharudes, mis pakuvad kõrgetasemelisi innovatiivseid teadmispõhiseid teenuseid. Euroopa innovatsioon saab sageli alguse väikestest struktuuridest ning kõrgetasemeliste innovaatiliste teadmispõhiste teenuste ekspordil on seotud tööstusharude turupositsiooni jaoks teerajaja roll.

⁽⁷⁾ Vt SC/047, ELT C 81, 2.3.2018, lk 44.

3.6. Kui Euroopa soovib võita tagasi oma juhtpositsiooni teadmistepõhise tööstuse või immateriaalse vara valdkonnas, on võtmetähtsusega liikmesriikidevaheline koostöö ja kooskõlastamine Euroopa innovatsiooni arendamisel. Komitee soovib rõhutada, kui olulised on üleeuroopaline üldine huvi, innovaatilised avaliku ja erasektori partnerlused ning piirkondlik koostöö aruka spetsialiseerumise strateegiate kaudu.

4. Üldine ja terviklik strateegia

4.1. Üleilmsetesse väärtusahelatesse tugevamini kaasatud majandused loovad suuremat lisandväärtust. EL peaks seetõttu astuma otsusekindlamalt vastu uusproteksionismile, sest see võib tugevdada viimasel ajal ilmnevat blokaadi sellistesse väärtusahelatesse aktiivsema kaasamise vastu.

4.2. Võimalik on siduda **üleilmseid väärtusahelaid kohaliku majandusega**, toetades kohaliku majanduse arengut koos murranguliste tehnoloogiatega (plokiahel, 3D-printerid, robotika, asjade internet, energia salvestamine, taastuenergia, suurandmed, geneetiline bioloogia, nanotehnoloogia jne) ning kaasava fookusega: need võivad sillutada teed ka kohalikule tootmisele madalama kuluga sisendite abil, eriti tootva tarbija profiili kehtestamise (ja hea reguleerimise) abil, edendades tootlike ja kaasavate mikroettevõtete arengut, täiendades suuri üleilmseid väärtusahelaid.

4.3. Uus paradigma, milles pikaajalise lähenemisviisi poole suunatud **konkurentsivõime tegur on kestlikkus**, püüab mobiliseerida, viia kooskõlla ja tagada piisavalt avaliku ja erasektori ressursse, et saavutada ELi poliitika eesmärgid. Piisavate ressursside loomine on ülioluline õiglase, tasakaalustatud ja kaasava ülemineku tagamiseks, kus kedagi ei jäeta kõrvale ega võrdsetest tingimustest välja ning kus avalikud huvid, nt tarbijakaitse, tervishoid, turvalisus ja kvaliteet, on jätkuvalt esmatähtsad.

4.4. Euroopa tööstuse sektoripõhised algatused ja liidud **Euroopa uut oskuste tegevuskava** kujundamiseks ning hästi struktureeritud algatuste kataloogi koostamiseks on mõeldud olemasolevate programmide (Erasmus+, Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava jne) tugevdamiseks või kohandamiseks ning uute rakendamiseks ning need peavad võimalikult kiiresti jõudma ELi kõigi 27 liikmesriigini, tagades geograafilise mitmekesisuse ja kohalike asutuste tiheda kaasatuse.

4.5. Samal ajal toetab komitee kindlalt jõupingutusi **mitmeid sidusrühmi hõlmavate aruteluforumite** suunas, innovatiivsete strateegiate ja näitlikustava väärtusega katseprojektide ühist arendamist, ühist katsetamist, parimate tavade vahetamist ning valmisolekut projektide jätkamiseks ja põhjalikuks hindamiseks. Samuti märgib komitee, et kaasata tuleb kõik tööstusvaldkonna väärtusahelas osalejad ning tarbijad. Selles kontekstis tuleks mainida tööstusvaldkonna kõrgetasemelist ümarlauda, energiamahukate tööstusharude kõrgetasemelist ekspertrühma ning kõrgetasemelist konkurentsivõime ja majanduskasvu tööühma.

4.6. Ülimalt oluline on parandada ELi investeerimissuutlikkust ning sulgeda lõhe valdkondlike poliitikameetmete loomise ja rahaliste investeeringute tegemise vahel, suurendades eraldi EFSI 2.0-le ja investeeringutega seotud struktuurifonde, et jõuda piirkondade ja rahvastikeni, kes on kriisiaastatega maha jäänud, ning suunates ELi hiljutise väliskaubanduse ja avaliku sektori asutuste ülejäägi investeeringusse, mis kaasajastavad tööstustaristut ja annavad seega panuse tootlikkuse ja majanduskasvu suurenemisse.

5. ELi tööstusvaldkonna institutsionaalne valitsemine

5.1. ELi pikaajalised tegevuskavad („Euroopa 2020“, kliimakavad jne) peaksid kajastuma tööstuse tegevuskavades. Sünergia loomine erinevate poliitiliste algatuste (ringmajandus, innovatsioon, transpordipoliitika, kaubandus, oskused, regionaalpoliitika) vahel aitaks kindlasti maksimeerida nende mõju.

5.2. **Läbipaistvus** on selle protsessi õnnestumise tagamiseks otsustav tegur. Tööstus peab tervikuna **tegutsema ja suhtlema**, andes kvaliteetset (asjakohast, kontrollitavat ja võrreldavat) teavet, võimaldamaks rahandusliku ja mitte-rahandusliku mõju täpset mõõtmist kogu toote üleilmises väärtusahelas.

5.3. Kestliku arengu eesmärgid (17 kestliku arengu eesmärki ja nendega seotud 169 sihti) ja Pariisi kliimakokkulepe on teeviidad ühise hüve suunas, kuid kindlasti on tarvis näitajaid kohandada ja laiendada kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete parameetrite kombineerimise ning välismõjude rahalise väärtuse hindamise teel. Uute näitajate hulka peavad kuuluma üleilmse väärtusahela mõõdet hõlmavad näitajad, mis peegeldavad ELi väärtusi.

5.4. Komitee kutsub üles võtma kasutusele **käitumisjuhendi** Euroopa toodete või teenuste väärtusahelate rahvusvaheliste segmentide (nt jätkusuutliku toidu puhul) jaoks, millest paljud jäävad õiguslikust reguleerimisest väljapoole. Ta kutsub üles teostama ka tugevamat turujärelevalvet ning võtma kasutusele hoiatusvahendeid või karistusi kestlikkust kahjustavate tavade (nt kavandatud aegumine) jaoks.

5.5. **Vastutustundlikum teadus ja innovatsioon** alt üles suunatud lähenemisviisi osana. Konkreetsete valdkondade piirkonniti täpsem prognoosimine ning investeringute kooskõlla viimine ELi strateegiliste eesmärkidega 2030. aastaks ja väljavaadetega 2050. aastaks⁽⁸⁾. Lisaks peaks EL tagama, et avalikest vahenditest rahastatud teadus- ja arendustegevuse esmane rakendamine peaks toimuma Euroopa Liidus. 3% eesmärk investeringuteks teadus- ja arendustegevusse tuleks lõpuks saavutada (praegu ainult 1,9%, madalam kui 2,2% Hiinas). Murranguliste tehnoloogiatega peavad kaasnema tegevuskavad, et käsitleda probleeme ja tingimusi, mis on seotud nende kasutuselevõtuga (sh majanduslik, regulatiivne ja sotsiaalne mõju).

5.6. **Mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027** on tarvis konkreetselt ja üksikasjalikult ette näha iga sektori jaoks (eelkõige teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile ja ühtekuuluvuspoliitikale) eraldatavad täiendavad eelarvevahendid. Avalikkuse toetust tuleks suurendada innovatsioonitsükli kõigis etappides, sealhulgas toetust idufirmadele, näidis- ja katseprojektidele, ühistele TTA-projektidele, tehnoloogia levitamisele jne.

5.7. ELi kapitaliturgude liit ja tööstuslik areng peaksid võimaldama avaliku ja erasektori säästude kasutamist turvalisel viisil – alates sotsiaalselt vastutustundlikust investeerimisest kuni ettevõtja sotsiaalse vastutuseeni. Samuti võiks EMASI sertifikaatide abil optimeerida tasakaalu tulu ja jätkusuutlikkuse aspektide vahel.

5.8. Õiglane üleminek poliitikas 2030. aastaks ei tähenda vaid innovatsiooni inimeste jaoks ega investeerimist töökohtadesse töötajate jaoks, vaid ka **innovatsiooni koos inimeste ja töötajatega**, pakkudes neile inimväärseid uusi töökohti. Seejuures rõhutab komitee, et tootmine peab jääma tehnoloogianeutraalseks.

6. Euroopa tööstuse tegevuskava ambitsioonikad sihid

6.1. Õpiühiskonna loomine on uuendusliku ja konkurentsivõimelise tööstuse põhitingimus. Euroopa ei suuda tärkava turumajandusega riikidega konkureerida palkade osas, seetõttu peab ta arukamalt tegutsema. Oskused on võtmetähtsusega ka töötajate jaoks – need mitte ainult ei suurenda nende tööalast konkurentsivõimet, vaid ka töökohakindlust, sotsiaalset integratsiooni ja paremaid võimalusi elus. Tarvis on investeerida töötajate pidevasse täiend- ja ümberõppesse ning edendada kvaliteetset haridust, koolitust ja kutsealast arengut kogu tööea jooksul. Vaja on kõrgemate sihtidega Euroopa uut oskuste tegevuskava ning Euroopa võtmepädevuste raamistik on tarvis läbi vaadata, tagamaks, et inimesed omandavad teadmisi ja oskusi, mida tööstus vajab Euroopa majanduse vastupanuvõime tugevdamiseks ning kestliku arengu edendamiseks (ÜRO kestliku arengu eesmärk 4).

6.2. Teadmiste ülekande mehhanismide parandamine ülikoolide ja uurimiskeskuste ning tööstusharude ja nende töötajate vahel.

6.3. Üsna sageli on VKEd teerajajad kõrgetasemeliste innovaatiliste kaupade ja teenuste väljatöötamisel, ent tihti puuduvad neil vahendid, et tuua need uuendused laiemale turule. Kooskõlas ELi 2030. aasta tööstuspoliitika prioriteetidega on vaja mitmesuguseid võimalikke stiimuleid ja hüvitisi, mis lähtuvad hüvedel põhineva üleeuroopalise avaliku raamistiku tugevusest ning mis on eelkõige suunatud VKEdele, aga kaasavad ka vabad elukutsed innovatiivsete kõrgetasemeliste teadmistepõhiste teenuste pakkumisel ja ekspordimisel:

⁽⁸⁾ Nagu on välja toodud komitee arvamuses SC/047, ELT C 81, 2.3.2018, lk 44.

- strateegilised riigihanked kujutavad endast tööstuspoliitika olulist hooba. Nende potentsiaal tuleks täielikult ära kasutada, arvestades avalikes pakkumismenetlustes lisaks madalaimale hinnale ka innovaatilisi, keskkonnasõbralikke ja sotsiaalseid kriteeriume. EL peaks selles osas asutusi toetama, andes suuniseid, luues kasutajatoe, toetades suurte taristuprojektide kavandamist ning edendades parimate tavade vahetamist;
- rahvusvahelistumise tugi;
- leebemate regulatiivsete nõuetega katsetamisetaapp mitme sidusrühmaga katsetamise jaoks, innovatiivsete lahenduste eelneva kinnitamise tugi;
- klasterdamine (valdkonnapõhine, horisontaalne ja vertikaalne) ja äriinkubaatorid, mis edendavad sidemeid tööstusettevõtjate vahel ressursside jagamiseks ja vahetamiseks;
- eriotstarbeline kõrge lisandväärtusega mentorlus, korrapärased kohtumised valdkonna idufirmade ja asutatud ettevõtete vahel, et vahetada teavet plaanide ja algatuste vallas;
- maksusoodustused ja riiklikud tagatised investeeringute toetamiseks
- jne.

6.4. **Uute kestlike majandusmudelite**⁽⁹⁾ teadmiste stimuleerimine ja konsolideerimine, et toetada **sotsiaalset innovatsiooni** (uued inimestekeskised viisid ühiskonna vajaduste täitmiseks) uute meetodite rakendamise tulemusena.

6.5. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vähem arenenud ja tööstuslikust üleminekust mõjutatud piirkondadele. **Kohaliku arengu** asutused ja nende vahendid peavad olema mikrokliima või ökosüsteemide loomise käivitajad, mis koondavad ja katalüüsivad tootmise ja teenuste vahelist sünergia, alustades üksikisikute ja piirkondade vajadustest.

6.6. **Rahvusvahelise kaubanduse** roll on ülioluline kestliku tööstuse probleemide lahendamiseks. Soovituslike vabakaubanduslepingute ja kokkulepete (GATTist TTIPni) läbivaatamine ja täiustamine, teatava tingimuslikkuse arvestamine kestlikkusega seotud kohustuste osas. Piiride kehtestamine: õiguslik ja eelarvejuhtimine, *offshore*-mudelite erinevuste lahendamine, sotsiaalsed ja keskkonnalased piirmäärad. Kaubandussuhetes (nt investeeringud, riigihanked, toetused) tuleks tagada vastastikkuse põhimõte.

6.7. Valdcondliku tegevuskava loomine vähese CO₂-heittega ringmajandusele **ülemineku tasakaalustatud juhtimiseks**: valdkondlike ja geograafiliste eesmärkide seadmine, tegelikke tingimusi peegeldavate tegevuskavade kasutuselevõtt, energikulude ja muude sisendite mõju arvestamine.

6.8. Tööstuse digiajastuks ettevalmistamine muudab Euroopa tööstuse äärmiselt teabe- ja teadmistemahuka tootmise süsteemiks. Seepärast soovib komitee rõhutada järgmisi prioriteete:

- infotehnoloogia kasutamise ulatuslik edendamine sotsiaalprobleemide käsitlemisel;
- ELi-ülese kõrgjõudlusega digitaalse taristu väljaarendamine;
- piirkondade- ning suurte ja väikeste ettevõtjate vaheliste suurte erinevuste käsitlemine digiteerimise valdkonnas;
- IKT standardite väljatöötamise kiirendamine;
- digiteerimise sotsiaalse mõõtme arvestamine: mõju töökohtade kvaliteedile ja kvantiteedile, koostöömajanduse reguleerimine ebauusa konkurentsi ennetamiseks;
- digitaalset haridust tuleks tugevdada kõigil ametialastel tasanditel, digioskusi tuleks edendada hariduse kõigil tasanditel (alates koolist kuni elukestva õppeni);
- uute eeskirjade määratlemine digitaalrajanduse maksustamiseks;
- küberjulgeoleku tagamine.

⁽⁹⁾ Vt komitee ettevalmistav arvamus SC/048, ELT C 81, 2.3.2018, lk 57.

6.9. Turvaline, piisav ja jätkusuutlik energia on tööstuse ja ühiskonna jaoks keskse tähtsusega. Taastuenergia peab olema kättesaadav konkurentsivõimelise hinnaga. See nõuab suuri investeeringuid arukatesse võrkudesse, vastastikusse ühendatavusse ja murrangulistesse tehnoloogiatesse energia salvestamise valdkonnas. Arukas CO₂-kasutus aitab ka taaskasutada CO₂ ja vesiniku jääke, mida siiani veel põletatakse, et toota sünteetilisi kütuseid ja kemikaale. Nende toodete kasutamist võiks märkimisväärselt kiirendada. CO₂ vähendamine terase-/keemia-/transpordisektoris. Neid sünteetilisi kütuseid või lähteaineid tuleks edendada taastuenergia direktiiviga.

6.10. Komitee soovib rõhutada, kui olulised on tegevuskavad tugeva kasvupotentsiaaliga sektoritele ja väärtusahelatele, traditsiooniliste tööstusharude struktuuriliseks ajakohastamiseks ning energiamahukate tööstusharude CO₂-heite vähendamise toetamiseks.

6.11. Tööstuspoliitikas tuleb erilist tähelepanu pöörata transpordisektorile, mis on täiesti uue paradigma künnisel, sest samaaegselt on toimumas palju tehnoloogilisi muutusi: elektrifitseerimine, tootmise digiteerimine, internetiühendusega ja automatiseeritud autod, era- ja ühistranspordi integreerimine.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK TÄISKOGU 538. ISTUNGJÄRK, 17.10.2018–18.10.2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamisega äriühinguõiguses“

(COM(2018) 239 final – 2018/0113 (COD))

ja b) „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses piiriüleste ümberkujundamiste, ühinemiste ja jagunemistega“

(COM(2018) 241 final – 2018/0114 COD)

(2019/C 62/04)

Raportöör: **Dimitris DIMITRIADIS**

Kaasraportöör: **Norbert KLUGE**

Konsulteerimistaotlus	a) Euroopa Parlament, 28.5.2018 a) nõukogu, 30.5.2018 b) Euroopa Parlament, 28.5.2018 b) nõukogu, 29.5.2018
Õiguslik alus	a) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 lõige 1 ja artikli 50 lõike 2 punktid b, c, f ja g b) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 lõiked 1 ja 2
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	190/2/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni ettepanekud, mis moodustavad tervikliku lähenemisviisi, mille eesmärk on tasakaalustada ja kaitsta kõigi sidusrühmade, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate, vähemusaktsionäride, võlausalajate ja töötajate õigustatud huve ja vajadusi.

1.2. Samal ajal peab äriühingute jaoks sisepiirideta ühtse turu eesmärk olema kooskõlas Euroopa integratsiooni teiste eesmärkidega, nagu sotsiaalkaitse, mis tuleneb ELi lepingu artikli 3 lõikest 3, ELi toimimise lepingu artiklist 9 ja 151 ning Euroopa sotsiaalõiguste sambast. Komitee leiab, et hiljutine äriühingute liikuvuse teemaline seadusandlik ettepanek loob hea võimaluse algatada edasine arutelu Euroopa äriõiguse nõuete ja tõhususe kohta digitaalajastul. Seejuures tuleks käsitleda kõigi sidusrühmade, nagu töötajate ja ühiskonna kui terviku seisukohti. Tänu sellele muutub soovitud arengusuund luua jätkusuutlikke ettevõtteid ELi konkurentsieeliseks.

1.3. Komitee toetab ettepanekuid, mis tõstavad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate rahvusvahelist konkurentsi võimet, vähendavad kulusid, ühtlustavad ja lihtsustavad registreerimise, äriühingu muutmise ja ümberkujundamise kohta teabe esitamise menetlusi. Komitee usub, et komisjoni suunised liikmesriikidele direktiivide ülevõtmise kohta on kasulikud.

1.4. Komitee on seaduselünkade vastu, mis võimaldavad varifirmadel pettuseks, maksudest kõrvalehoidumiseks, rahapesuks, tööstandardite või sotsiaalkaitse vähendamiseks ning ebaausa konkurentsi suurendamiseks õigusakte kuritarvitada. Komitee kutsub asjaomaseid ametiasutusi üles pettusi tuvastama ja nende eest karistama. Komitee toetab registreerimise liikmesriigi valiku piiramist liikmesriigiga, millega äriühingul on tegelik seos.

1.5. Komitee toetab läbipaistvust, turvalisust ja õiguskindlust. Komitee rõhutab, et tähtis on tõhus identiteedikontroll, mis peab äriühingute asutamisel kohustuslik olema ning peaks igal juhul toimuma enne nende registreerimist. Liikmesriigid peaksid ELi standarditest täielikult kinni pidama või võrdväärseid standardeid kohaldama, et tagada tõhus identiteedikontroll ja usaldusväärne teave koos täielike standarditega tegelike tulusaajate kohta.

1.6. Komitee usub, et skannitud passikoopiate, ID-kaartide või volikirjade esitamist ei tohiks lubada, kuna see õõnestab õiguskindlust. Volikirjade blanketid peaksid olema avalikud dokumendid ja neid tuleks enne teabe esitamist korralikult kontrollida. Riiklikesse registritesse kantud juriidilised isikud peaksid kasutama internetipõhiseid registreerimise ja teabe esitamise vahendeid, kui neid esindab seaduslik esindaja, kes on füüsiline isik, mitte valdusettevõtja.

1.7. Komitee kiidab heaks ühekordsuse põhimõtte, nii et väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul välditaks mitmekordset registreerimist ja mitmekordseid avalikke teadaandeid, samas kui riiklikud registrid tagaksid nende poolt avaldavata teabe ja dokumentide usaldusväärsuse ja kindluse.

1.8. Komitee rõhutab, et mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks on kulu tähtis tegur, kuna neil ei ole suutlikkust ega vajalikke vahendeid, et digitaalühiskonnaga toime tulla. Lihtne registreerimine ja piiriülene liikuvus aitavad neil digitaalsest ühtsest turust igakülgset kasu saada ning leevendavad nende halduskoormust. Komitee toetab algatust, et ettevõtlusregistrite välja antavad dokumendid ja teave peavad olema tõestatud koopiatega võrdväärsed. Äriregistritele makstavad tegelikud halduskulud peavad olema läbipaistvad, mõistlikud ega tohiks mõjutada ligipääsetavust.

1.9. Komitee usub, et ettevõtlusregistritele peaks olema tasuta ja lihtne piiriülene ligipääs, et äriühingu kohta käivat teavet kindlaks teha, nt et selle juhtival kohal töötamast keelata, et äriühingu kohta käiva teabe kontrolli võimaldada ning et vähendada piiriülest pettust.

1.10. Komitee hindab seda, et komisjoni ettepanekus tunnustatakse seda osa, mida etendab õiguskindluse tagamisel paljudes liikmesriikides notar, anda juriidilist nõu ning hoida ära pettusi ja kuritarvitamisi üha enam digiteeritud majanduskeskkonnas. Komitee on eelkõige seisukohal, et pettuste ja kuritarvitamiste ärahoidmine ei pidurda majandustegevust, vaid – vastupidi – on eeltingimus ausa ja läbipaistva ELi ühtse turu jaoks, kus väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel on võrdsed võimalused ja kus nad saavad ausas ja soodustavas keskkonnas klientide pärast võistelda, pakkudes kõigi turuosaliste heaks parimaid tooteid ja teenuseid.

1.11. Komitee toetab komisjoni äriühingute piiriülese liikuvuse hõlbustamise ettepanekut, millega seatakse teiseste õigusaktide abil selged tingimused. Ent nagu Euroopa Liidu Kohus on oma kohtupraktikas rõhutanud, tuleks selgeks teha, et äriühingu eesmärk soodsamate õigusnormide eeliseid nautida ei kujuta endast asutamisevabaduse kuritarvitamist. Äriühingute liikuvus lihtsustab kogu ELis uusi töökohtade loomist. Siiski tuleb samuti arvesse võtta ümberkujundamiste, ühinemiste ja jagunemiste kahjulikku mõju kohalikele piirkondlikele tööturgudele.

1.12. Komitee soovib komisjonil pöörata tähelepanu erinevatele piiriüleste ühinemisi käsitleva direktiivi 2005/56/EÜ ning piiriülese ümberkujundamise ja jagunemise kavandatud menetluste vahel, pidades silmas võimalikke tagajärgi nende tõhususe ja atraktiivsuse osas.

1.13. Komitee on veendumusel, et äriühingu asukoha muutmise (piiriülene ümberkujundamine) uue menetlusega luuakse õiguskindlust päritoluliikmesriigis ja sihtliikmesriigis tehtava eelkontrolli kaudu, mis sihtliikmesriigis peaks piirduma kontrolliga oma nõuete täitmise üle, mis puutub ümberkujundatud äriühingu seosesse riikliku õiguskorraga. Lisaks on komitee seisukohal, et asutamisevabaduse kuritarvitamise vastane üldine klausel oleks kasulik.

1.14. Komitee toetab komisjoni ettepanekut selles osas, et tuleb arvesse võtta asjaolu, et ümberkujundamisi, ühinemisi ja jagunemisi saab pettuse eesmärgil ära kasutada, ent selgusetuks jääb, mis on fiktiivne skeem. Seetõttu pakub komitee välja, et väljendi „fiktiivne skeem“ täpsustamiseks on vaja kehtestada kriteeriumid või näidikud, mis tooksid esile õiguskindlust, ausat konkurentsi ja sotsiaalkaitset takistavad pettused või alusetud maksueelised.

1.15. Komitee kiidab heaks mikro- ja väikeettevõtjate vabastamise sõltumatu eksperdi hindamise koostamise nõudest, kuna sõltumatu eksperdi hindamise kulu koormaks neid liigselt. Komitee leiab, et see aruanne peaks olema ainult suurtele ettevõtjatele, kes soovivad tegeleda piiriüleste ümberkujundamiste, ühinemiste või jagunemistega.

1.16. Komitee tervitab komisjoni kavatsust kaitsta olemasolevate töötajate osalusõigusi. Siiski soovib komitee, et vastavalt direktiivile 2009/38/EÜ suurendataks suurte äriühingute ümberkujundamisel Euroopa tööõnukogude rolli.

1.17. Komitee kiidab heaks selle, et vähemusaktsionäride ja võlausaldajate kaitseks kehtestatakse ühtlustatud eeskirjad, mida ei olnud direktiivis 2005/56/EÜ.

1.18. Komitee rõhutab vajadust, et nende ettepanekute kohaldamiseks oleksid kõik digitaalsed vahendid ja menetlused täielikult kättesaadavad, eriti nägemispuuetega inimestele.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1. Komisjon on esitanud tervikliku meetmete paketi,⁽¹⁾,⁽²⁾ mis näeb ette õiglased, võimaldavad ja ajakohased äriühinguõiguse normid ELis.

2.2. ELi äriühinguõigus⁽³⁾ sisaldab praegu teatavaid digiteerimise elemente, nagu näiteks liikmesriikide kohustust teha **piiratud vastutusega äriühingute teave internetipõhiselt kättesaadavaks**. Need nõuded on siiski piiratud ja ebatäpsed ning seetõttu rakendatakse neid liikmesriikide tasandil väga erinevalt.

2.3. Eesmärk⁽⁴⁾ on **pakkuda äriühingutele ühtsel turul rohkemaid digitaalseid lahendusi ja võrdsemaid võimalusi** ning tagada samal ajal, et liikmesriigid saaksid siseriiklikke süsteeme piisavalt paindlikult oma vajadustele kohandada ning oma õigustavad säilitada. Nad peaksid võimaldama ja edendama digitaalsete vahendite ja meneluste kasutamist äriühinguõiguses ilma häireteta, võimaldades liikmesriikidel oma olemasolevaid eelkontrollisüsteeme digitaalajastusse üle kanda.

2.4. Käesoleva ettepaneku üldeesmärk on tagada üle terve ELi territooriumi ühtse turu tõrgeteta toimimine kogu **äriühingu elutsükli** jooksul suhtluses ametiasutustega seoses äriühingu või filiaali registreerimise ning teabe esitamisega.

2.5. **Asutamisevabadusel** on tähtis osa ühtse turu arengus, sest see võimaldab äriühingutel teistes liikmesriikides stabiilselt majandustegevusega tegeleda. Tegelikult on äriühingutel endiselt raske seda vabadust kasutada, eriti väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel, nagu tunnustatakse 2015. aasta ühtse turu strateegias⁽⁵⁾. Õiguskindlusel ning äriühingute teatavaid piiriülesteid tehinguid reguleerivate normide osaline küündimatus või puudumine tähendavad, et **puudub selge raamistik**, mis tagaks nende sidusrühmade tõhusa kaitse.

⁽¹⁾ COM(2018) 239 final.

⁽²⁾ COM(2018) 241 final.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT L 169, 30.6.2017, lk 46).

⁽⁴⁾ COM(2018) 239 final.

⁽⁵⁾ COM(2015) 550 final.

2.6. Piiriülene ümberkujundamine on tõhus lahendus äriühingute jaoks **teise liikmesriiki liikumiseks, ilma et nad kaotaksid juriidilise isiku staatust või peaksid ärilepingud uuesti läbi rääkima**. Euroopa Liidu Kohus on leidnud, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 49 tuleneva asutamisevabadusega kaasneb ühes liikmesriigis asutatud äriühingu õigus viia oma asukoht piiriülese ümberkujundamisega üle teise liikmesriiki, kaotamata seejuures oma juriidilise isiku staatust⁽⁶⁾. Euroopa Kohus kinnitas hiljutises kohtuotsuses *Polbud*⁽⁷⁾ asutamisevabadusest tulenevat äriühingute õigust piiriüleseks ümberkujundamiseks.

2.7. Kooskõlas Euroopa Kohtu otsustega⁽⁸⁾ on piiriülese ümberkujundamise ühtlustatud korra⁽⁹⁾ kaks põhieesmärki järgmised:

- anda äriühingutele, eelkõige mikro- ja väikeettevõtjatele võimalus end nõuetekohaselt, tõhusalt ja tulemuslikult piiriülesest ümber kujundada;
- kaitsta sobival ja proportsionaalsel viisil kõige rohkem mõjutatud sidusrühmi, nagu töötajaid, võlausaldajaid ja aktsionäre.

2.8. Ettepanekuga kehtestatakse ka võlausaldajate ja aktsionäride kaitse ühtlustatud kord. Äriühing peab piiriülese ümberkujundamise otsuse projektis täpsustama, kuidas on kavandatud võlausaldajate ja aktsionäride kaitse. Eeskirjad täiendavad ka hiljutisi algatusi, mille eesmärk on tugevdada lähetatud töötajate suhtes kehtivaid eeskirju ning maksudest kõrvalehoidumise ja pettuse vastast võitlust, ning komisjoni ettepanekut Euroopa Tööjõuameti kohta.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2017/1132⁽¹⁰⁾ kodifitseerib olemasolevad Euroopa äriühinguõigust käsitlevad direktiivid. Direktiiv jõustus 20. juulil 2017 ning enne aasta möödumist esitas komisjon ELi äriühinguõiguse kaasajastamiseks uued ettepanekud.

3.2. Komitee avaldab heameelt nii kõnealuste komisjoni algatuste kui ka Euroopa institutsioonide ja liikmesriikide ühise kokkuleppe üle, et digiteerimist tuleb jätkata, et täita 2015. aasta digitaalse ühtse turu strateegia⁽¹¹⁾ ja 2016. aasta e-valitsuse tegevuskava⁽¹²⁾.

3.3. Komisjoni ettepanekutega muuta direktiivi (EL) 2017/1132 võetakse vajalikud sammu, et asetada ELi äriühingud samale pulgale nagu on äriühingud teistest tugeva digitaalse taustaga tööstusriikidest, nagu Ameerika Ühendriigid, Kanada ja Austraalia. Äriühingud peavad tegutsema teatud õigus- ja halduskeskkonnas, mis on kohandatud toime tulema globaliseerunud ja digitaalse maailma uute majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega ning taotleb ühtlasi muid õigustatud avalikke huve, nagu töötajate, võlausaldajate ja vähemusaktsionäride kaitset, ning annab ametiasutustele vajalikud kaitsemeetmed pettuse ja kuritarvitamise vastu võitlemiseks (nagu maksuandmete ülekandmine haldusala koostöö raames)⁽¹³⁾ ning riiklikes registrites sisalduvate dokumentide ja teabe usaldusväärsuse tagamiseks.

3.4. Tuleb aga teha teatud muudatusi, et leevendada väljapakutud algatustega mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele kaasnevat halduskoormust ja kulusid.

3.5. *Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamise äriühinguõiguses – COM(2018) 239 final*

3.5.1. Komitee avaldab heameelt käesoleva seadusandliku ettepaneku⁽¹⁴⁾ üle, mille eesmärk on tagada ELi ühtse turu tõrgeteta toimimine äriühingu kogu elutsükli jooksul suhetes ametiasutustega seoses äriühingu või filiaali registreerimise ning teabe esitamisega.

⁽⁶⁾ Kohtuotsus *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, punktid 109–112; *VALE*, C-378/10, EU:C:2012:440, punkt 32.

⁽⁷⁾ Kohtuotsus *Polbud – Wykonawstwo*, C-106/16, ECLI:EU:C:2017:804.

⁽⁸⁾ Vt joonealused märkused 6 ja 7.

⁽⁹⁾ COM(2018) 241 final.

⁽¹⁰⁾ ELT L 169, 30.6.2017, lk 46.

⁽¹¹⁾ COM(2015) 192 final.

⁽¹²⁾ COM(2016) 179 final.

⁽¹³⁾ Nõukogu 15. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/16/EL maksustamisala halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.3.2011, lk 1).

⁽¹⁴⁾ COM(2018) 239 final.

3.5.2. Komitee on arvamisel, et äriühinguõiguse digiteerimine on ausate, läbipaistvate ja tõhusate menetluste saavutamise vahend. See ei ole eesmärk omaette, vaid peab teenima äride, iseäranis mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate huve. Seetõttu peaks seadusandlik ettepanek digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamise kohta äriühinguõiguses rakendama eespool mainitud olulisi elemente kaasaegsest ELi äriühinguõigusest digiajastul, täpsemalt õiguskindlust, kuritarvitamise ärahoidmist, usaldusväärset teavet, mis hõlmab tegelike tulusaajate täielikke standardeid, ennetavaid kontrole ning usaldusväärsete äriregistrite kaudu saavutatavaid läbipaistvaid äriühingute struktuure. Vaid nendel tingimustel saab digiteerimise täielikku potentsiaali ära kasutada ning mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad saada kasu võrdsete võimalustega digitaalsest turust, et ELis majanduskasvu ja töökohti luua.

3.5.3. Komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon mõõnab takistuste olemasolu, mis põhjustavad uut äri asutada või filiaali registreerimisega oma äri laiendada soovivatele ettevõtjatele ebavajalikku halduskoormust ja kulusid, ning pakub välja nende kõrvaldamise. Tuleb kõrvaldada järgmised takistused:

- a) Siseriiklikes seadustes lubatakse, keelatakse või tehakse kohustuseks äriühingu või filiaali veebipõhine registreerimine, mis tekitab mitmekesise pildi, mis on väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks keeruline⁽¹⁵⁾.
- b) Äriühingu andmete ja filiaalide aruannete esitamise mitmekordne avaldamine mitmetes liikmesriikides, kus filiaalid eksisteerivad, ametlikes väljaannetes.
- c) Erinevad tingimused, mille alusel kolmandad isikud (investorid, kodanikud, teised äriühingud) **äriühingu teabele siseriiklikes registrites ligi pääsevad** (millist teavet jagatakse tasuta ja millist tasu eest).

3.5.4. Komitee arvab, et **digiteerimise soodustamine** on väga tähtis, kuna

- a) Veebipõhised registreerimismenetlused on üldiselt odavamad, kiiremad ja tõhusamad, kui need, mille puhul avaldusi isiklikult ja paberkujul esitatakse⁽¹⁶⁾.
- b) Algatus on täielikult kooskõlas ELi äriühinguõiguse olemasolevate digitaalsete elementidega, eelkõige direktiivis 2012/17/EL⁽¹⁷⁾ ja komisjoni rakendusmääruses (EL) 2015/884⁽¹⁸⁾ sätestatud õiguslikel kohustustel põhineva ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemiga (BRIS), ning tugineb neile elementidele.
- c) Käesolev ettepanek täiendab komisjoni määruse ettepanekut, millega luuakse ühtne digivärv ja mis hõlmab majandustegevuse üldist veebipõhist registreerimist, välja arvatud piiratud vastutusega äriühingute asutamist. See ettepanek on ühtse digivärava⁽¹⁹⁾ suhtes *lex specialis*.

3.5.5. **Mured pettuse või kuritarvitamise pärast**, eriti varifirmade puhul, ei tohiks mitmel põhjusel ettepaneku toetamist takistada. Liikmesriigid peavad need mured lahendama reguleerides tingimusi, mille alusel äriühinguid asutatakse, sh äriühingu põhikirja kohustuslikku juriidilist, notariaalset ja/või haldusjärelvalvet⁽²⁰⁾. Euroopa Liit on juba kehtestanud äriühingu tulumaksu vältimise vastu võitlemiseks mitmesuguseid meetmeid või maksuplaneerimise skeemide kohustusliku avalikustamise vahendajate poolt, maksuandmete edastamise halduslase koostöö raames,⁽²¹⁾ aga ka liidu kodanikele mõnes teises liikmesriigis väljastatud, eIDASe määrusele vastavate e-identimise vahendite kohustusliku tunnustamise.

3.5.6. Komitee toetab pettusevastase kaitsemeetmena sätet, mis võimaldab liikmesriikidel nõuda asjakohaste isikute füüsilist kohaleilmumist pädevasse asutusse, kuid **ainult** avalikust huvist tulenevatel ülekaalukatel põhjustel. Komitee on veendumusel, et kõnealust digitaalset menetlust ei peaks kasutama valdusettevõtjate või volikirjaga esindajad, kes võivad varjata tegelikku huvitatud isikut, ning hoiatab identiteedivarguse eest.

⁽¹⁵⁾ COM(2018) 241, lk 3.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 241, lk 5.

⁽¹⁷⁾ ELT L 156, 16.6.2012, lk 1.

⁽¹⁸⁾ ELT L 144, 10.6.2015, lk 1.

⁽¹⁹⁾ COM(2017) 256 final.

⁽²⁰⁾ Kodifitseeritud äriühinguõiguse direktiivi (EL) 2017/1132 artikkel 10.

⁽²¹⁾ Nõukogu 15. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.3.2011, lk 1).

3.5.7. Komitee hindab seda, et Euroopa Komisjoni ettepanekus tunnustatakse seda osa, mida etendab õiguskindluse tagamisel paljudes liikmesriikides notar, anda juriidilist nõu ning hoida ära pettusi ja kuritarvitamisi üha enam digiteeritud majanduskeskkonnas. Komitee on eelkõige seisukohal, et pettuse ja kuritarvitamise ärahoidmine ei pidurda majandustegevust, vaid – vastupidi – on eeltingimus ausa ja läbipaistva ELi ühtse turu jaoks, kus väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel on võrdsed võimalused ja kus nad saavad ausas ja soodustavas keskkonnas klientide pärast võistelda, pakkudes kõigi turuosaliste heaks parimaid tooteid ja teenuseid.

Õiguskindluse tagamiseks ja pettuste ärahoidmiseks tuleb liikmesriikidel lubada korraldada ennetavaid kontrolle pädevate asutuste ja/või notarite poolt ettevõtete kogu elutsükli jooksul, sealhulgas ka siis, kui kasutatakse vorme, tingimused, et menetlus saab täies ulatuses toimuda veebipõhiselt. Internetipõhine dokumentide esitamine ja ettevõtlusregistreeritavate väljavõtete automaatne vahetus ei tohi mõjutada registreerimisriigis riikliku õiguse kohaselt kehtivaid nõudeid esitatud dokumentide vormi ja õigsuse osas.

3.5.8. Seetõttu kiidab komitee heaks komisjoni ettepaneku soodustada digiteerimist äriühinguõiguses ühekorduse põhimõtte alusel, mis toimib vastastikuse usalduse alusel liikmesriikide vahel, kes kohaldavad äriühingu asutamisel endiselt siseriiklikke nõudeid.

3.6. *Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses äriühingute piiriülese ümberkujundamise, ühinemise ja jagunemisega – COM(2018) 241 final*

3.6.1. Ettepaneku eesmärk on kehtestada selged eeskirjad ja kohandada äriühinguõigust äriühingute piiriülese liikuvuse jaoks ELis. Ettepanekuga hoitakse ühest küljest hoolikalt tasakaalus konkreetset õigusnormid ja menetlused, mis käsitlevad äriühingute piiriülest tegevust, mille eesmärk on ühtse turu potentsiaali ära kasutada, ning teisest küljest kõigi äriühingute tegevusest mõjutatud sidusrühmade, eriti töötajate, võlausaldajate ja vähemusaktsionäride kaitse kuritarvitamise eest.

3.6.2. Komitee toetab piiriüleste ümberkujundamisi⁽²²⁾ ELis ja komisjoni poolt ettepanekusse Euroopa Liidu Kohtu Polbudi kohtuasjas⁽²³⁾ 2017. aastal tehtud otsuse lisamist. Polbudi kohtuasja otsuses leidis kohus, et siseriiklik norm, mille kohaselt on äriühingu üle piiri viimise eeltingimuseks selle kohustuslik likvideerimine, on põhjendamatu ja ebaproportsionaalne piirang ning seega asutamisevabadusega vastuolus. Liikmesriigi kehtestatud likvideerimismenetluse läbiviimise üldine kohustus tähendab seda, et luuakse üldine eeldus, et esineb kuritarvitus; selline õigusnorm on seetõttu ebaproportsionaalne. Sellise äriühingu põhikirjajärgse asukoha üle viimine ilma tegelikku asukohta muutmata jääb ELi õigusega kaitstud asutamisevabaduse kohaldamisalasse. Euroopa Kohus kinnitas uuesti äriühingute õigust viia oma põhikirjajärgne asukoht ilma tegeliku asukoha muutmiseta ühest liikmesriigist teise, kuigi äriühingu põhiline, kui mitte kogu majandustegevus toimub esimeses liikmesriigis. Polbudi eesmärk soodsamate õigusnormide eeliseid nautida ei kujuta endast asutamisevabaduse kuritarvitamist.

3.6.3. Komitee toetab põhimõtteliselt seda, et kehtestatakse menetlus, mis teeb sellised ümberkujundamised võimalikuks, ja võetakse vastu sisulised tingimused selleks, et lõpetada eriilmelistest siseriiklikest õigusnormidest tulenev õiguskindlusetus, mis avaldab äriühingutele, sidusrühmadele ja liikmesriikidele negatiivset mõju. Kui sellised siseriiklikud õigusnormid on olemas, on need sageli omavahel ühildamatud või on neid keeruline omavahel kombineerida. Pealegi ei võimalda enam kui pooled liikmesriigid piiriülest ümberkujundamist. Sellel on negatiivne mõju eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kellel sageli puuduvad vahendid kulukaid ja keerukaid alternatiivseid meetodeid kasutades piiriüleste menetluste läbiviimiseks.

⁽²²⁾ Tehing, mille käigus liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühing kujundab ilma likvideerimismenetlusega ja ilma tegevust lõpetamata end ümber äriühinguks, mis on asutatud ja registreeritud teise liikmesriigi õiguse alusel, säilitades oma juriidilise isiku staatuse.

⁽²³⁾ Kohtuasi C-106/16. ECLI:EU: C:2017/804. Polbud oli Poolas asutatud äriühing, mis otsustas ilma äriühingu tegelikku asukohta muutmata äriühingu põhikirjajärgse asukoha Luksemburgi kolida. Poola äriregistris registreeriti likvideerimismenetluse alustamine ja määrati likvideerija. 2013. aastal viidi Polbudi põhikirjajärgne asukoht Luksemburgi. Polbudist sai siis Consoil Geotechnik Sàrl, Luksemburgi seaduste alusel tegutsev äriühing. Veelgi enam, Polbud esitas Poola äriregistrit pidavale kohtule avalduse enda eemaldamiseks Poola äriregistrist. Äriregistrit pidav kohus lükkas eemaldamise avalduse tagasi. Polbud esitas selle otsuse peale kaebuse. Poola kõrgeim ülemkohus, kelle poole kaebusega pöörduti, küsis kõigepealt Euroopa Kohtult, kas asutamisevabadus on kohaldatav üksnes ühe liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisel teise liikmesriigi territooriumile, kus kõnealune äriühing kujundatakse ümber äriühinguks, mis tegutseb kõnealuse teise liikmesriigi õiguse alusel, kui selle äriühingu tegelik asukoht ei muutu. Vt ka <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-10/cp170112en.pdf>.

3.6.4. Menetlus algab lähteliikmesriigi pädevast asutusest, kes väljastab ühe kuu jooksul ümberkujundamiseelse tõendi või viib kahtluste korral läbi põhjaliku kontrolli, mis kestab ühe kuu. Menetlus lõpeb siis, kui sihtliikmesriik registreerib kõigi asjaomaste faktide ja teabe valguses ümberkujundatud äriühingu, juhul kui äriühing täidab liikmesriigis kehtivaid asutamist ja töötajate kaitset käsitlevaid õigusakte. Pädevate asutuste vahelist suhtlust soodustatakse ettevõtlusregistrite omavahelise ühendamise süsteemi (BRIS) kaudu. Töötajate kaasatuse mured lahendatakse seeläbi, et neil on õigus selleks, et äriühing neid õigel ajal teavitaks ja nendega nõu peaks. Töötajate kaitset võib kinnitada ka sihtliikmesriigi asutus. Tähtsat osa mängivad Euroopa töönõukogud.

3.6.5. Komitee soovib väljendada oma kõhkli seoses sellega, kas pikk ja kulukas menetlus täidab teises liikmesriigis asutamisevabaduse kasutamise seotud kriteeriumid ja on kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu otsusega kohtuasjas C-106/16, Polbud. Tähtis on rõhutada, et kohus tõlgendas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 54 ja kohaldas üldist proportsionaalsuse põhimõtet. Seega tuleneb äriühingu piiriülese ümberkujundamise õigus ELi toimimise lepingust endast ning liikmesriigid (ja ELi institutsioonid) peavad hoolikalt jälgima, et nad seda ei rikuks. Seetõttu toetab komitee äriühingu asukoha üleviimise (piiriülese ümberkujundamise) menetlust lähteliikmesriigis, aga soovib, et sihtliikmesriigis läbiviidav menetlus (artikkel 86p) piirduks eelkontrolliga sihtliikmesriigi täitmise üle, mis puutub ümberkujundatud äriühingu seosesse riikliku õiguskorraga⁽²⁴⁾. Siiski oleks vaja asutamisevabaduse kuritarvitamise vastast üldist klauslit. Nii ei põhjusta uus menetlus ebavajalikku ja selles püstitatud eesmarke ületavat koormust ning annab samas sihtliikmesriigile voli kontrollida kuritarvitamise esinemist isegi pärast äriühingu ümberkujundamist.

3.6.6. Lisaks on vaja selgitada, mida tähendavad fiktiivsed skeemid, mida äriühing võib liikmesriigis alusetu maksueelise saamiseks kasutada. Selle mõiste on enamjaolt välja töötanud Euroopa Liidu Kohus ning see on esitatud põhjendustes ja artikli 86c lõikes 3. See on võtmetähtsusega mõiste, mis võimaldab või keelab teises liikmesriigis äriühingu asutamise vabadust. Tuleb kehtestada selged kriteeriumid ja näidikud, nii et mõistlikel majandusotsustel põhinevat tegelikku majandustegevust ei takistataks vastavalt Euroopa Liidu Kohtu Polbudi kohtuasjale.

3.6.7. **Piiriülesed ühinemised:**⁽²⁵⁾ Ettepanek põhineb positiivsel kogemusel, mis saadi seoses vaid piiratud vastutusega äriühingute piiriüleste ühinemisi käsitleva direktiiviga 2005/56/EÜ,⁽²⁶⁾ ning vaatleb selle puudujääke. Ettepanekus tutvustatakse seega võlausaldajate ja aktsionäride kaitset käsitlevaid ühtlustatud materiaalõiguse norme: direktiivis 2005/56/EÜ kehtestati ainult menetlusnormid, nt kohustus aktsionäre teavitada, jättes sisulise kaitse liikmesriikide korraldada. Ettepanekus nõutakse veel, et ühinemislepingu projektis täpsustataks järgmist:

- Aktsionäridele ette nähtud kaitsemeetmed: ettepanekuga kehtestatakse eeldus, et tegu ei ole võlausaldajate kahjustamisega, kui neile maksab tagatise andja või ühinemise tulemusena tekkiv äriühing, kui nende olukorda kinnitatakse sõltumatu eksperdi hinnangus.
- Piiriülese ühinemise vastu hääletanud aktsionäride ja hääleõiguseta aktsionäride õigus lahkuda ning õigus nõuetekohast kompensatsiooni saada, samuti õigus vaidlustada liikmesriigi kohtus aktsiate asendussuhe.

3.6.8. Komitee nõustub ka komisjoni ettepaneku muude elementidega:

- a) Töötajatele piiriüleste ühinemiste mõju puudutava konkreetse ja igakülgse teabe jagamist käsitlevad ühtlustatud normid – direktiivis 2005/56/EÜ sätestati ainult osalus juhatuse tasandil ja töötajate olukorra kajastamine juhatuse aruandes.

⁽²⁴⁾ Kohtu otsus kohtuasjas C-378/10, Vale Epitesi, EU:C:2012:440, para. 31 ja Polbudi kohtuasjas C-106/16, ECLI:EU:C:2017:804, paras 33, 35, 44.

⁽²⁵⁾ Tehing, mille käigus üks või mitu äriühingut ühest või mitmest liikmesriigist annavad oma varad ja kohustused üle olemasolevale (ühendavale) või uuele äriühingule.

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta direktiiv 2005/56/EÜ piiratud vastutusega äriühingute piiriüleste ühinemise kohta. See on nüüd osa 2017. aasta kodifitseeritud direktiivist.

b) Kiirmenetlusi käsitlevad ühtlustatud normid vähem keerukate ühinemiste puhuks või sõltumatu eksperdi aruandest loobumine kõigi aktsionäride nõusolekul või emattevõtja ühinemisel tütarettevõtjaga.

c) Ettevõtlusregistrite omavaheline ühendamine teabe jagamise eesmärgil – digitaalsete vahendite kasutamiseks.

3.6.9. **Piiriülesed jagunemised:** ⁽²⁷⁾ nende suhtes kohaldatakse vaid 13 liikmesriigis erinevaid või üksteisega vastuolus olevaid siseriiklikke õigusnorme ilma ELi tasandil ühtlustamiseta, olgugi et tegu on majanduskasvu seisukohast tähtsate tehingutega. Sarnaselt piiriüleste ümberkujundamistega, tuleb siingi kuritarvitamise ärahoidmise ja sidusrühmade kaitsmise eesmärgil piiratud vastutusega äriühingute jaoks ELi õigusraamistik kehtestada. Tuleb luua kaheetapiline menetlus. Esimeses etapis valmistatakse ette jagunemise projekt koos kahe täielikke selgitusi andva aruandega jagunemise mõjudest võlausaldajatele ja töötajatele. Lisaks on keskmise suurusega ja suurte ettevõtjate puhul vaja sõltumatu eksperdi aruannet. See on vaid esimene samm ning komitee leiab, et ettepanek peaks hõlmama ka piiriülest jagunemist olemasoleva(te) äriühingu(te) varade/kohustuste omandamise kaudu, ning mitte ainult juhtumeid, kus luuakse uus äriühing.

3.6.10. Praegu on siseriiklikud õigusnormid liikmesriigiti väga erinevad ja mõnikord näevad ette ülemääraseid haldusmenetlusi, mida komisjonil on vaja uue ettepanekuga vähendada, et ettevõtjaid uute võimaluste avastamisest mitte eemale peletada. Olgugi et komitee toetab kõnealuseid uusi õigusnorme ja menetlusi, tuleb neid siiski hoolikalt uurida, veendumaks, et nad ei tekita rohkem halduskoormust ja -kulusid kui seda nõuavad töötajate, võlausaldajate ja aktsionäride kaitsega seotud eesmärgid.

3.6.11. Komitee kiidab heaks ettepaneku artiklis 86 g sätestatud mikro- ja väikeettevõtjate vabastamise sõltumatu eksperdi aruande koostamise nõudest, kuna sõltumatu eksperdi aruande kulu koormaks mikro-, väikesteid ja keskmise suurusega ettevõtjaid liigselt.

3.6.12. Komitee soovib rõhutada, kui tähtsat osa mängib kirjalikus aruandes äriühingu dokumentide uurimise ja kogumise etapis suurtes äriühingutes pettuse paljastamisel sõltumatu ekspert, tingimusel, et teatud nõudmised on täidetud, nt tõhus sisekontrolli struktuur ja standardsed operatiivmenetlused võimalike huvide konfliktide takistamiseks ja lahendamiseks ning sidusrühmi puudutavate aruannete sõltumatuse tagamiseks.

3.6.13. Komitee avaldab kindlat toetust komisjoni ettepanekule, milles kehtestatakse esmakordselt piiriülese ümberkujundamise menetlus ning täiendab juba kehtestatud piiriülese ühinemise ja jagunemise menetlusi, suurendades sidusrühmade kaitset. Sellest tulenevad erinevused ühelt poolt piiriülese ühinemise menetluste ja teiselt poolt piiriülese ümberkujundamise ja jagunemise menetluste vahel võivad aga mõjutada viimase suhtelist atraktiivsust. Komitee soovib komisjonil neid mõjusid uurida.

3.6.14. Komitee tervitab komisjoni kavatsust kaitsta olemasolevate töötajate osalusõigusi. Komitee on veendumusel, et vastavalt direktiivis 2001/86/EÜ sätestatud menetlusele ja tavanormidele tuleb piiriülese ümberkujundamise käigus tekkinud äriühingus jätkuvalt kohaldada kõiki töötajate osaluse elemente vähemalt samal tasandil nagu on sätestatud lähteliikmesriigis ⁽²⁸⁾.

3.6.15. Komitee toob esile seda tähtsat osa, mida etendavad Euroopa töönookogud, mis on loodud suurtes, muutmisele kuuluvates äriühingutes, ning nõuab nende suuremat kaasatust vastavalt direktiivile 2009/38/EÜ ⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ Tehing, mille käigus äriühing jaguneb ning annab kõik või osa oma varast ja kohustustest üle olemasoleva(te)le või uu(tele) äriühingu (te)le teises liikmesriigis.

⁽²⁸⁾ Nõukogu 8. oktoobri 2001. aasta direktiiv 2001/86/EÜ, millega täiendatakse Euroopa äriühingu põhikirja töötajate kaasamise suhtes (EÜT L 294, 10.11.2001, lk 22).

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/38/EÜ Euroopa töönookogu asutamise või töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise korra sisseseadmise kohta liikmesriigiuulestes ettevõtetes või kontsernides (uuesti sõnastatud) (ELT L 122, 16.5.2009, lk 28).

3.7. Üldise märkusena rõhutab komitee, et on vaja, et nende ettepanekute kohaldamiseks oleksid kõik digitaalsed vahendid ja menetlused täielikult kättesaadavad puuetega (eriti nägemispuuetega) inimestele.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamiseeskirjad“

(COM(2018) 435 final – 2018/0224 (COD))

ja teemal b) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm“

(COM(2018) 436 final – 2018/0225 (COD))

(2019/C 62/05)

Raportöör: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Konsulteerimistaotlus	a) Euroopa Parlament, 14.6.2018 nõukogu, 25.6.2018 b) Euroopa Parlament, 14.6.2018 nõukogu, 27.6.2018
Õiguslik alus	a) ELi toimimise lepingu artikli 173 lõige 3, artikli 182 lõiked 1, 4 ja 5, artikkel 188; ja Euratomi asutamislepingu artikli 7 lõige 5 b) ELi toimimise lepingu artikli 173 lõige 3 ja artikli 182 lõige 4
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	187/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et Euroopa Komisjon on selgelt välja öelnud, et teadusuuringud ja innovatsioon (R&I) peavad jätkuvalt kuuluma oluliste **ELi prioriteetide** hulka ka järgmises mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027. Komiteel on väga hea meel märkida, et paljusid komitee soovitusi „Horisont 2020“ vahendamiseks on arvesse võetud sellistes valdkondades nagu teaduskoostöö ja liikuvus, samuti meetmed innovatsiooni tugevdamiseks, piirkondadevaheliste erinevuste ületamiseks, teadus- ja uuendustegevuse edendamiseks kodanike seas, vähese õnnestumismäära parandamiseks ning halduskoormuse vähendamiseks⁽¹⁾.

1.2. Komitee rõhutab, et teadus, teadusuuringud ja innovatsioon peavad olema Euroopa kogukonnatunde loomise protsessi põhielemendid, ja toetab seega programmi „Euroopa horisont“ lähenemisviisi tuua kodanikud nendele tegevustele ja saavutustele lähemale. Selleks peab tõhus teavitamine mitte üksnes programmi võimalustest, vaid ka innovatsiooni- ja teadustegevusalasest mõjust kodanike elule moodustama strateegia osa, et innustada liikmesriike seda jõupingutust rohkem toetama.

⁽¹⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 66 ja teabearuanne „Programm „Horisont 2020“ (hindamine)“.

1.3. Komitee toetab teadusuuringute ja innovatsiooni missioonide kujundamist programmi „Euroopa horisont“ strateegia osana, et saavutada mõjukamaid teadusuuringute ja innovatsiooni tulemusi ning tegelikult muuta viisi, kuidas kodanikud tajuvad teadust ja selle mõju oma igapäevaelule. Komitee nõuab, et viivitamatult määratletaks strateegilised missioonid, mis stimuleerivad teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteeme kogu Euroopas ning mis toetavad koostööpõhiseid teadusuuringuid kui teadmiste edasiandmise ja mõju avaldamise peamist vahendit. Missioonid peaksid keskenduma konkreetsele, mõõdetavale ja saavutatavale eesmärgile ning need peaksid olema avatud kõigile võimalikele osalejatele, püüdes pädevust Euroopa erinevatest osadest.

1.4. Komitee toetab asjaolu, et missioonid on avatud erinevatele alt üles lahendustele ning hõlmavad kogu teadusuuringute ja innovatsiooni elutsükli. Kuna missioonid peaksid käsitlema keskmise pikkusega ja pikaajalisi eesmärke, tuleks nende lähenemisviisid kajastada ka madala tehnilise valmiduse taseme (TRL) teadusuuringute suurt olulisust. Need ei peaks olema suunatud mitte ainult lineaarsetele innovatsioonimudelitele, mis on sageli piiratud astmelise innovatsioonini, vaid peaksid selgesõnaliselt innustama murrangulisi innovatsioonimudeleid.

1.5. Komitee kui organiseeritud kodanikuühiskonna esindaja on valmis aktiivselt panustama ühise kujundamise protsessi ja toetab missioonide ideed, kuid ei tohi unustada, et otsuste toomine lõpptarbijatele liiga lähedale võib piirata missioonide ulatust ja uuendusvõimet. Missiooninõukogudes peaks olema kõrgetasemeline ja piisavalt kriitiline hulk osalejaid kõigest sidusrühmadest, et vältida täiendavaid teadusuuringuid, või vastupidi, missioone, mis ületavad olemasoleva tehnilise/tehnoloogilise suutlikkuse.

1.6. Komitee rõhutab, et Euroopa innovatsiooninõukogu on oluline vahend läbimurdelise tähtsusega innovatsiooni toetamisel ning ettevõtluse ja konkurentsivõime parandamisel ELi tasandil. Sel viisil, ja võttes arvesse Euroopa maastikku, usub komitee, et Euroopa innovatsiooninõukogu peaks keskenduma eelkõige väga innovatiivsetele ja läbimurdelise tähtsusega VKEdele ning idufirmadele.

1.7. Komitee nõustub, et programm „Euroopa horisont“ peaks süstemaatiliselt kaasama sotsiaal- ja humanitaarteadused. Sotsiaal- ja humanitaarteadustele tuleks läheneda koostöös tehnilise lähenemisviisiga. Innovatsioon läheb tehnoloogiast palju kaugemale ning erinevate visioonide, kompromisside ja probleemide koondamine kujundab paremini teadusuuringute ja innovatsiooni maastikku Euroopas. Komitee usub, et tehnoloogiast kaugemale minek edendaks sotsiaal- ja humanitaarteadusi kogu „Euroopa horisont“ programmis.

1.8. Komitee toetab „avatud teaduse“ poliitilist lähenemisviisi kui vahendit keskenduda tiptasemel teadusele ja kõrgetasemelistele teadmistele. Avatud teadus on Euroopa institutsioonide üldise teadusliku arengu jaoks keske tähtsusega, kuid kaaluda tuleks kõigi tulemuste avalikustamiseks teatava tähtaja kehtestamist, tagamaks, et kõigi projektide tulemused tehakse kättesaadavaks sobivates registrites ja kindlaksmääratud ajavahemikus. Komitee tervitab avatud juurdepääsu publikatsioonidele ja teadusandmetele, kuid soovib kindlasti teadusuuringute sidusrühmadega korrapäraselt konsulteerida avatud teaduse tulevaste nõuete osas. Olemasolevad loobumismõimalused tuleks programmi „Euroopa horisont“ raames säilitada.

1.9. Komitee nõustub, et ümberkujundatud sambastruktuur parandab sisemist sidusust, eelkõige tööstustehnoloogiate integreerimise kaudu 2. samba alla, suurendades tööstuse panust üleilmsete probleemide lahendamisse ning kohandades pakkumist uute lahenduste nõudlusele. Kõnealune lähenemisviis on väga atraktiivne ja üks soovitus oleks toetada konsortsiume, mis sulgevad innovatsioonitsükli, st hõlmata akadeemilised partnerid, kes loovad innovatiivseid lahendusi, kui ka lahenduste pakkujad, kes töötavad neid välja, ja lõpptarbijad, kes väljendavad oma vajadusi, et nad saaksid jätkusuutlikult tegutseda.

1.10. Komitee väljendab ühtlasi heameelt eesmärgi üle veelgi lihtsustada riigiabi eeskirju, et hõlbustada erinevate rahaliste vahendite kombineerimist, mis võib olla väga oluline liikmesriikide ja piirkondade vaheliste suurte erinevuste kaotamiseks edukate teadusuuringute ja innovatsiooniprojektide arvu mõttes. Ühitatavate eeskirjade loodud sünergia liidu mitmesuguste rahastamisprogrammide ja liidu poliitika vahel, ennekõike struktuurifondide vahel, on keske tähtsusega kõnealuste projektide suurima mõju tagamisel.

1.11. Komitee rõhutab asjaolu, et teadlaste liikuvuse toetamine Marie Skłodowska-Curie meetmete (MSCA) kaudu on äärmiselt oluline Euroopa teadusruumi edasiseks tugevdamiseks, kuna ELi ja riiklikud poliitikameetmed peavad võtma eesmärgiks adekvaatsed ja atraktiivsed töötingimused spetsialistide tarvis, et vältida ajude äravoolu fenomeni, mis on ELis sidususe saavutamise seisukohast tõeliselt kontraproduktiivne. Lisaks on oluline tugevdada toetust karjääri alustavatele teadlastele Euroopa Teadusnõukogu programmi kaudu.

1.12. Komitee on seisukohal, et erilist tähelepanu tuleks pöörata teadusharidusele ja teadusalasele suhtlusele samba „Euroopa teadusruumi tugevdamine“ all. See tugevdaks teadust koos ühiskonnaga ja ühiskonna jaoks kõnealuse samba ja seega programmi „Euroopa horisont“ raames.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni hiljutise jõupingutuse üle edendada Euroopa majanduskasvu uute ja mõõdetavate Euroopa meetmete kaudu, mida toetab teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni aktiivsem edendamine, mis võib tagada Euroopale juhtpositsiooni mitmes valdkonnas⁽²⁾. Euroopa novaatorite ja teadlaste kogukond on viimastel aastatel saavutanud palju eesmärke, kuid endiselt ei suuda Euroopa kodanikud seda olukorda mitmel põhjusel täiel määral hinnata, nt seoses teabevahetuse puudumise, kogukonna puuduliku pühendumuse või lihtsalt kodanike ükskõiksusega teaduslike saavutuste osas. Seetõttu on oluline seda Euroopa ühiskonna seisukohta muuta ning mitte üksnes lühiajalises perspektiivis, vaid ka selleks, et panustada pikaajalise innovatsiooni ja teadusliku ökosüsteemi juurdumisse ühiskonnas kui tervikus.

2.2. Komitee toetab lähenemisviisi, et kodanike seisukohti on võimalik muuta põhiliste üleilmsete probleemide määratlemise teel osana väga tugevatest jõupingutustest mobiliseerida ühiskonda ja kaasata ühiskond Euroopa projekti. Euroopa konkurentsivõime suurendamine innovatsiooni kaudu on keske tähtsusega ja seda peavad juhid poliitiliste prioriteetide seadmisel meeles pidama. Ei saa lihtsalt öelda, et teadus- ja arendustegevus ja innovatsioon annavad suure panuse töökohtade loomisse ja majanduskasvu. Ei piisa sellest, kui lihtsalt antakse teavet, et kaks kolmandikku Euroopa tänasest majanduskasvust tuleneb teadus- ja arendustegevusest ja innovatsioonist. Liikmesriigid peavad sellest ühisest jõupingutusest osa võtma.

2.3. Komitee tervitab ettepanekut luua uus Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni programm, mis toetab ja edendab teadusuuringuid ja innovatsiooni ELi tasandil ajavahemikus 2021–2027, ja selle peamisi tunnusoone, milleks on keskendumine avatud teadusele, üleilmsetele probleemidele ja tööstuse konkurentsivõimele ning avatud innovatsioonile. Komitee on kindlalt veendunud, et ühisloome lähenemisviis, kaasates kõik sidusrühmad teadmis- ja innovaattikakogukondadesse, on alus Euroopa konkurentsivõime, töökohtade loomise, sotsiaalse ühtekuuluvuse, ennekõike noorte töötuse vastu võitlemise, ja keskkonnakaitse edendamiseks kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga 2030 ja kestliku arengu eesmärkidega.

2.4. Programm „Euroopa horisont“ näib kajastavat komisjoni prioriteeti luua innovatsiooni ja teaduslik ökosüsteem, mis võiks võimaldada ELil parandada oma konkurentsivõimet struktuurimeetmete abil, millel on majanduslik ja sotsiaalne mõju. Seda ei kinnita mitte üksnes finantspaketi kavandatud tõus, vaid ka programmi kolme samba raames kavandatud tegevused.

2.5. Komitee toetab peamisi uusi elemente, mis on esile toodud programmi „Euroopa horisont“ ettepanekus, nimelt: i) läbimurdelise tähtsusega innovatsiooni toetamine Euroopa innovatsiooninõukogu kaudu ii) suurema mõju loomine, keskendudes püstitatud ülesannetele ja kodanike kaasamisele: teadusuuringute ja innovatsiooni missioonid; iii) rahvusvahelise koostöö tugevdamine; iv) avatuse suurendamine tugevama avatud teaduse poliitika kaudu ning v) rahastamisviiside ratsionaliseerimine uue lähenemisviisi kaudu Euroopa partnerlustele.

2.6. ELi teadusuuringute ja innovatsiooni selliste **missioonide** loomine, mis keskenduvad üleilmsetele probleemidele ja tööstuse konkurentsivõimele, võib olla hea viis ühiskonna suuremaks kaasamiseks teadus- ja innovatsioonitegevusse. See lähenemisviis võib olla edukas viis ühiskonna ja kodanike kaasamiseks missioonidesse, mis tuleb määratleda, ning loob kogukonnatunde, mis võib olla oluline märkimisväärsete tulemuste ja mõju saavutamiseks. Organiseeritud kodanikuühiskonna roll – veel kord rõhutades – võib asjaomasel protsessis olla otsustava tähtsusega.

2.7. Komitee hindab väga asjaolu, et programm „Euroopa horisont“ hakkab toetama avaliku ja erasektori partnerlusi kui tõhusat vahendit tööstuspõhiste teadusuuringutele ja innovatsioonile keskenduvate koostööpõhiste teadusuuringute parandamiseks, asetades rõhu väiksemale arvule suuremat mõju omavatele partnerlustele. Euroopa peab aktsepteerima asjaolu, et veel on pikk tee käia, et saavutada sujuv protsess tõhusa koostöö tähenduses akadeemiliste ringkondade ja tööstuse vahel. Loomulikult on palju häid näiteid ja parimaid tavaid, kuid palju on ka arenguruumi. Avaliku ja erasektori partnerlus on üks vahend, et vähendada praegust lünka nende kahe erineva, kuid teineteist täiendava maailma vahel: akadeemilised ringkonnad ja tööstus/turg.

⁽²⁾ ELT C 197, 8.6.2018, lk 10.

2.8. Komitee kutsub komisjoni veel kord üles⁽³⁾ tegema jätkuvaid jõupingutusi, et vähendada horisondi programmis bürokraatia taset. Seetõttu avaldab komitee heameelt komisjoni ettepaneku üle vähendada bürokraatiat ja parandada „turustamisega“/ettepanekutele vastamise taset, nagu on näha näiteks programmis „Horisont 2020“ seoses konkreetse VKE-dele ettenähtud vahendiga. Lihtsustamine peab olema programmi „Euroopa horisont“ peamine eesmärk, nimelt seoses ajavahemikuga taotluse esitamisest toetuse määramiseni ja seejärel turule sisenemisega, muutumatute rahastamismääradega, vahendite vähendatud arvuga, ajakavade piiratud kasutamisega, ühekordsete maksete laialdase kasutamisega jne.

2.9. Komitee usub, et koos bürokraatia vähendamise, lihtsustamise parandamise ja nähtavama kampaaniaga VKEde meelitamiseks teadusuuringutesse ja innovatsiooni on Euroopa innovatsiooninõukogul põhinev kontseptsioon väga tervitatav, eelkõige seoses turustamise, kasvuinnovatsioonide ja ettevõtjate toetamisega. Tegelikult usub komitee, et kõnealune strateegia võib edukust suurendada, kui arvestada, et mõnesid idufirmasid ja ideid ei ole varem edu saanud erinevatel põhjustel, mida Euroopa innovatsiooninõukogu soovib käsitleda. E tohi unustada vajadust muuta Euroopa kultuur vähem riskitundlikuks ning sellega seoses aitab Euroopa innovatsiooninõukogu sellele jõupingutusele kaasa ning peaks oma üldistes eesmärkides ja hindamiskriteeriumides arvestama kõrge riskiga teadusuuringute ja innovatsiooni meetmeid.

2.10. Komitee toetab ideed kaasata programmi rohkem VKEsid ja idufirmasid, kuid väljendab mõningaid kahtlusi selle laiendamise osas. Hoolimata varasematest jõupingutustest raamprogrammide kaudu, peaksid VKEed olema rohkem kaasatud teadusuuringutel ja innovatsioonil põhinevatesse tegevustesse, ning programm „Euroopa horisont“ oleks parim võimalus nende „pardale“ saamiseks. Kapitali kaudu suurema kaasamise idee võib olla hea, kuid sõnum peab olema selge kõigi ettevõtjate jaoks. Asjaolu, et VKEdel on siiani erinev vaatenurk kapitaliosaluse suhtes, nõuab programmi täielikku selgitamist, et edendada selle tegevuses osalemist ja vältida väärtõlgendamist. VKEdel on pereettevõtetele põhineva kapitali pikaajaline traditsioon ning ettepanekud „avada“ nende kapital käesoleva programmiga rahastatavale turule võivad tõstatada konkreetseid küsimusi. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles selle huvitava ettepaneku osas väga selgelt väljenduma.

2.11. Komitee nõustub ühtlasi põhimõttega, et ilma ELi dialoogita ei oleks enam ELi finantsinvesteeringuid ettevõtjatele. See moto, millest volinik Moedas teavitas hiljuti avalikul istungil, väljendab ambitsioonikat ettekujutust ettevõtjate ja kandidaatide vahelisest otsesest vastasmõjust, kuid see on ühtlasi väga riskantne seisukoht: veel ei ole selge, millised ressursid eraldatakse vestlustele kandidaatidega, ja kogu protsess tuleb tõhusalt üles ehitada. Kuid komitee on täielikult valmis seda uut lähenemisviisi toetama ning pakub oma abi protsessi alal koostöö tegemiseks oma liikmete oskusteabe abil ning toetudes kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes toetavad nende liikmeid.

2.12. Lõpuks avaldab komitee ühtlasi heameelt jõupingutuste üle, mida on tehtud selleks, et tugevdada fondide sünergiaid programmide vahel. Fondidevahelisel sünergial võib olla oluline osa teadusuuringute ja innovatsiooni suutlikkuse võimendamisel ja suurendamisel erinevates Euroopa piirkondades. Sünergia suurendamine liidu muude rahastamisprogrammide ja poliitikavaldkondadega, nimelt struktuurifondidega vastavate määruste abil, peaks olema keskne punkt. Mitmeaastase finantsraamistiku määruste kohaselt võivad liikmesriigid seoses ühtekuuluvusfondidega kanda 5% oma eraldistest ühest fondist teise, võimaldades neil kanda investeeringuraha muudesse kindlaksmääratud põhivaldkondadesse. See võib olla järgmine oluline samm liikmesriikide parema kaasamise suunas innovatsiooniprogrammi eesmärgi saavutamisse ja teadusliku päevakorra uuele tasemele viimisse. Komitee usub, et üksnes avaliku ja erasektori kaasamisega võib programmi käsitada eduloona, millel on mõju kodanike igapäevaelule. Teine oluline aspekt oleks eri fonde käsitlevate eeskirjade ja määruste ühtlustamine, vähemalt sama liiki tegevuse puhul, ja eriti teadusuuringute ja innovatsiooni puhul.

3. Programmi „Euroopa horisont“ (2021–2027) käsitlev ettepanek

3.1. Programmi „Euroopa horisont“ käsitlev komisjoni ettepanek põhineb teatel olulisest saavutusest: 100 miljardit eurot hõlmav teadusuuringute ja innovatsiooni programm, mis on samm teadusel ja innovatsioonil põhineva Euroopa teadmusühiskonna suunas. Sellega seoses tähendab asjaolu, et liikmesriigid olid sellise eelarve suurendamisega nõus, mitte üksnes poliitilist pühendumust, vaid ka selget sõnumit maailmale: Euroopa tahab olla innovatsiooni valdkonnas juhtrollis ning nüüd on loodud selleks vajalikud rahastamistingimused.

3.2. Lisaks rahalise mahu suurendamisele soovib komitee rõhutada mõningaid otse ettepanekust võetud uusi ja innovaatilisi ideid, mis on selle arvamuse jaoks olulised. Seetõttu sooviksime lühidalt nimetada järgmisi teemasid:

⁽³⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 66.

- a) **Programmi „Euroopa horisont“ kolmel sambal põhinev struktuur:** Euroopa Komisjoni sõnul ei ole programmi „Euroopa horisont“ puhul tegemist mitte revolutsiooni, vaid evolutsiooniga. See põhineb kolmel peamisel sambal: „Avatud teadus“, mis hõlmab Euroopa Teadusnõukogu, Marie Skłodowska-Curie meetmeid ja teadustaristuid; „Üleilmsed probleemid ja tööstuse konkurentsivõime“, mis koosneb viiest teemavaldkonnast: tervishoid; kaasav ja turvaline ühiskond; digitaalvaldkond ja tööstus; kliima, energeetika ja liikuvus; ning toit ja loodusvarad; ja „Avatud innovatsioon“, mis hõlmab Euroopa innovatsiooninõukogu, Euroopa innovatsiooni ökosüsteeme ja Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti. Kolme sammast toetavad Euroopa teadusruumi tugevdamisele suunatud tegevused.
- b) **Euroopa innovatsiooninõukogu loomine**, et aidata ELil saavutada juhtpositsioon turgu loova innovatsiooni valdkonnas; Euroopa on pürganud selle eesmärgi suunas mitmeid aastaid, kuid vaatamata jõupingutustele, suurepärasele mõtetele ja väga tugevale innovatsiooni- ja teaduskogukonnale ei kajastu pühendumuse tase majanduskasvu ega töökohtade loomise valdkonnas. Seega luuakse komisjoni ettepanekuga ühtne kontaktpunkt, mis aitab kõige lootustandvamad suure potentsiaaliga läbimurdetehnoloogiad laborist turule ning aitab kõige innovaatilisematel idufirmadel ja ettevõtjatel oma ideid ellu viia. Uus Euroopa innovatsiooninõukogu aitab tuvastada ja rahastada kiiresti arenevat riskantseid innovatsioone, millel on suur potentsiaal luua täiesti uusi turge. See pakub otsest tuge novaatoritele kahe peamise rahastamisvahendi kaudu, millest üks on suunatud varajase etapi tegevustele ning teine arendustegevusele ja turustamisele. Uus nõukogu täiendab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti. Komitee on seisukohal, et Euroopa innovatsiooninõukogu peaks keskenduma väga innovaatilistele ja murrangulistele VKEdele ja idufirmadele.
- c) Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi strateegilise innovatsiooni tegevuskava raames tehakse ettepanekud tulevaste Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi teadmis- ja innovaatikakogukondade loomiseks. Komitee on seisukohal, et nende arvu ei tohiks märkimisväärselt suurendada, vaid tuleks hoida piiratuna lähtuvalt põhimõttest lihtsustada teadusuuringute ja innovatsiooni maastikku. Lisaks peaks tulevased teadmis- ja innovaatikakogukonnad tagama eri Euroopa riikide esindatuse, eelkõige seoses innovatsioonikeskuste asukohtadega. Tugevdada tuleks akadeemilise samba soodustatud ettevõtlust (nt ettevõtlusharidus; tiheda mittedistsiplinaarse koostöö soodustamine tööstuse ja teadlaste vahel; ning tulevaste novaatorite jaoks vajalike oskuste määratlemine).
- d) **Eli teadusuuringute ja innovatsiooni missioonide** loomine keskendub üleilmsetele probleemidele ja tööstuse konkurentsivõimele. See lähenemisviis võib olla edukas moodus kaasata ühiskonda ja kodanikke missioonidesse, mis tuleb veel määratleda, ning loob kogukonnatunde, mis võib osutada tähtsaks oluliste tulemuste ja mõju saavutamisel. Näited võivad ulatuda vähivastast võitlusest puhta transpordini, plastivabade ookeanide või kõigile kättesaadava ohutu ja puhta veeni. Need missioonid töötatakse välja koostöös kodanike, sidusrühmade, Euroopa Parlamendi ja liikmesriikidega. Komitee on organiseeritud kodanikuühiskonna esindajana valmis sellesse ühisesse väljatöötamisprotsessi aktiivselt panustama.
- e) **Innovatsioonipotentsiaali maksimeerimine ELis ja Euroopa teadusruumi tugevdamine:** toetust teadusuuringute ja innovatsiooni madala soorituspotentsiaaliga liikmesriikidele kahekordistatakse. Lisaks muudab sünergiline toime Euroopa struktuurifondide ja investeerimisfondidega (nt struktuurifondid ja Ühtekuuluvusfond) lihtsamaks rahastuse koordineerimise ja kombineerimise ning aitab piirkondadel võtta omaks innovatsiooni ja saada ELi tasandil võimendust.
- f) **Rohkem avatust:** avatud teaduse/avatud innovatsiooni põhimõte saab programmi „Euroopa horisont“ töömeetodiks, mis nõuab vaba juurdepääsu publikatsioonidele ja andmetele. See edendab tulemuste levitamist ja kasutamist, aitab kaasa turupoolsele kasutuselevõtule ning suurendab ELi rahastuse abil saavutatud tulemuste innovatsioonipotentsiaali.
- g) **Uus Euroopa partnerluste põlvkond ja tihedam koostöö muude ELi programmidega:** programmilt „Euroopa horisont“ oodatakse, et see ühtlustaks partnerluste hulka, mida EL kavandab ja rahastab koostöös partneritega tööstusest, kodanikuühiskonnast ja finantseerimisagentuuride seast, et suurendada nende tulemuslikkust ja mõju Euroopa poliitiliste prioriteetide saavutamisel. Programm „Euroopa horisont“ edendab tulemuslikke ja produktiivseid sidemeid muude tulevaste ELi programmidega, nagu ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa Kaitsefond, digitaalse Euroopa programm ja Euroopa ühendamise rahastu ning rahvusvaheline katsetermotuumareaktori projekt (ITER).
- h) **Teadusuuringute Ühiskeskus**, mis on komisjoni teadus- ja teadmusteenustus, jätkab panustamist teadusliku nõu, tehnilise toe ja spetsiifiliste teadusuuringute kaudu.

4. Teadus ja innovatsioon kõigi eurooplaste jaoks

4.1. Kodanikud peavad olema teadlikud Euroopa potentsiaalset ja saavutustest teaduse ja innovatsiooni valdkonnas. Need tegevused on tõepoolest osa igapäevaelust ning tõeline võimalus kaasata ühiskond Euroopa projekti. Komisjoni poolt väljapakutud kontseptsioon ja meetmed on ambitsioonikad ning kujutavad endast osa nn lõputust protsessist, kuid samas on see parim võimalus kaasata kodanikud kõigile suunatud innovatsiooni ja teadusega seotud Euroopa väärtusruumi.

4.2. Teadusharidus ja teadusalane suhtlus on peamine lähenemisviis kõigi kaasamiseks Euroopa projekti. Programmi „Euroopa horisont“ prioriteet on avalikkuse kaasamine ning see on selge samm edasi, et tuua teadusuuringute ja innovatsiooni väljundid turule ja meie igapäevaelu. Paljusid sidusrühmi hõlmavale lähenemisviisile toetuv ühisloomise protsess oleks selge sõnum avalikkuse kaasamisest teadusuuringutesse ja innovatsiooni. Avalikkust kaasav ja selle usaldust pälviv sotsiaalne innovatsioon on uute haldus-, tootmis- ja tarbimismustrite soodustamisel olulise tähtsusega.

4.3. Näib, et Euroopa teaduse ja innovatsiooni tulemustest teavitamine, nende levitamine ja ärakasutamine ei ole kõige tulemuslikum. Kodanikud hindavad teiste piirkondade innovatsiooni ega tunne ära Euroopa saavutusi, isegi kui nad neid näevad. Selline olukord peab muutuma mitmel põhjusel: lisaks ideele, et Euroopa tehtud investeeringutest peaks saama Euroopa jaoks väärtust, on oluline olla uhke ELi saavutuste ja eesmärkide üle seoses kõigile suunatud Euroopa projektiga.

4.4. Sageli kritiseeritakse Euroopat investeeringute nappuse ning riskialti ja ettevõtliku mõtteviisi puudumise pärast. Euroopa Komisjoni ettepaneku üldine mõte on tegeleda nende probleemidega ja luua nende mõtetega seotud uus narratiiv. Teaduse ja innovatsiooni panus parema ja kaasavama Euroopa loomisesse on osa muutusest, mis on vajalik Euroopa projektiga seotud väärarusaamade vältimiseks, ja see esindab kahtlemata head panust sellesse, et suurendada kodanike kaasatust ja muuta nad uhkeks selle üle, et nad on osa lahendusest. Samuti tuleb ümber lükata ebatäpsed ideed Euroopa Liidu vahendite kasutamise kohta kohalikes kogukondades: kui kodanikud saaksid aru, et maksumaksjate raha kasutatakse hästi, oleks see hea samm äärmuspopulistlike narratiivide ümberlükkamise suunas.

4.5. Eeskätt peaks programm andma panuse Euroopa teadusruumi tugevdamisse, tagades, et enamus vahenditest kasutatakse ühise teadustöö rahastamiseks. Sellesse kaasatakse osalejad liikmesriikidest ja/või assotsieerunud riikidest eesmärgiga luua märkimisväärset ELi lisaväärtust. Koostöö Euroopa teadlaste, tööstuse (sealhulgas VKEde) ja muude avaliku ja erasektori asutuste vahel on olnud Euroopa teadusruumi loomisel oluline ning see on iseloomulik tunnus Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides, mida sidusrühmad kõrgelt hindavad ja mis tuleb programmis „Euroopa horisont“ säilitada.

4.6. Programmi „Euroopa horisont“ tegevusi viiakse ellu peamiselt projektikonkursside kaudu. Tuleb tagada, et enamus programmi „Euroopa horisont“ eelarvest kulutatakse konkurentsipõhiste konkursside kaudu, mida korraldavad kas Euroopa Komisjon otse või selle rakendusametid läbipaistval ja tõhusal viisil, ning et missioonide ja partnerluste hulka ja eelarvet piiratakse mõistlikule tasemele eesmärgiga muuta teadusuuringute ja innovatsiooni maastik ratsionaalseks kooskõlas lihtsustamise peaesmärgiga.

4.7. Programm „Euroopa horisont“ peab ühtlustama vajadusi ja pakilisi prioriteete, mida rõhutati 2018. aasta alguses osana mõjuhindangust algatatud sidusrühmade konsultatsiooni⁽⁴⁾ käigus. Sidusrühmade konsultatsiooni eesmärk oli koguda kokku huvitatud kodanike ja sidusrühmade seisukohad programmi „Euroopa horisont“ ülesehituse kohta, eelkõige seoses teadusuuringute ja innovatsiooni soodustamisega ELis; hariduse, oskuste ja koolituste toetamisega; ning puhta ja tervisliku keskkonna tagamise ja loodusvarade kaitsega.

4.8. Selleks, et panustada aktiivselt Euroopa eri piirkondade ühtekuuluvusse, on Euroopa Teadusnõukogu rahastamise suurendamine teretulnud, eelkõige, kui see eraldatakse eeskätt karjääri alustavatele teadlastele, kes on Euroopa tuleviku jaoks kõige suurema potentsiaaliga rühm. Ajude väljaveol äärealadelt teistesse piirkondadesse tuleb peatada ning karjääri alustavate teadlaste toetamine peab saama tegelikkuseks.

4.9. Teadustulemuste kasutamise edendamiseks kodanikuühiskonnas on oluline rõhutada sotsiaalse innovatsiooni kesksel rollil. Samuti on tarvis toonitada, kui olulised on sotsiaalsed ettevõtted ja sidusrühmad, kes moodustavad praegu koos tööstuse ja VKEdega olulise osa Euroopa majandussüsteemist.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/horizon-europe-impact-assessment-swd-2018-307_en

5. Ettevõtjate roll

5.1. Komitee kordab, et VKEd on kõige olulisem ärikogukond Euroopas. VKEd vastutavad töökohtade arendamise ja loomise eest ning peavad seetõttu olema poliitika kujundamise protsessi keskmes. Kõnealune ettepanek näib seda mõtet peegeldavat, kuid samas juhib komitee komisjoni tähelepanu asjaolule, et ei ole ühte kõigile liikmesriikidele sobivat lahendust, kuidas suurendada VKEde osalust programmis „Euroopa horisont“. Liikmesriikidel on erinevad majanduskasvu tasemed ja struktuurilise innovatsiooni ökosüsteemid ning see peab kuidagi kajastuma konkreetsetes väljapakutud meetmetes.

5.2. Komitee tunnustab idufirmade rolli innovatsiooni ja teaduse ökosüsteemides, kuid juhib komisjoni tähelepanu asjaolule, et ettevõtjatel peab olema äri suunatud lähenemisviis, kui nad soovivad edu saavutada. Seetõttu on soovitatav anda ettevõtjatele nõu turu potentsiaali ja vajaduste kohta. Suured ettevõtjad peavad samuti olema osa protsessist. Suured ettevõtjad pakuvad idufirmadele ja VKEdele rohkem võimalusi mitte ainult nende loodavate väljakutsete tõttu, vaid ka äriiliste võimaluste tõttu, mis nende tegevusega tavaliselt kaasnevad. Seetõttu on väga hea mõte luua tõhusam innovatsiooni ökosüsteem, mis tooks kokku kõik need tegelikkused.

5.3. Komitee juhib ettevõtjate kogukonna ja komisjoni tähelepanu vajadusele arendada välja tööstustegevust hõlmav uus narratiiv. Traditsioonilised tööstusharud võiksid saada tõelist kasu idufirmade tegevusest, kui see on suunatud väljakutsetele, mis tekivad tööstuse digiteerimisel ja robotiseerimisel, või näiteks ringmajandusele, toetades väga arenenud tootmistehnoloogiate kasutuselevõttu VKEde ja idufirmade osalemise kaudu ning nende ja suurte tööstuste vahelise koostöö edendamise kaudu. Edukuse taset saaks suurendada, kui õnnestuks teavitada idufirmade kogukonda ees ootavatest tööstuslikest väljakutsetest.

6. Rahastamisküsimused

6.1. Ajavahemikuks 2021–2027 kavandatud eelarve 100 miljardit eurot sisaldab 94,1 miljardit eurot programmile „Euroopa horisont“, 3,5 miljardit eurot InvestEU fondile ja 2,4 miljardit eurot Euratomi teadus- ja koolitusprogrammile. Euratomi programm, mis rahastab teadusuuringuid ja koolitusi tuumaohutuse, -julgeoleku ja kiirguskaitse vallas, keskendub rohkem elektrienergiaga mitteseotud kasutusvaldkondadele, nagu tervishoid ja meditsiiniseadmed, ning toetab ka tuumateadlaste liikuvust Marie Skłodowska-Curie meetmete raames.

6.2. Programmi „Euroopa horisont“ eelarve prognoositav jaotumine rõhutab Euroopa Teadusnõukogu ja Marie Skłodowska-Curie meetmete eelarve märkimisväärset suurenemist (vastavalt ligikaudu 20 % ja ligikaudu 10 %) võrreldes teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020. Komitee toetab täielikult seda suurendamist ja mõtet, et Euroopa Teadusnõukogu peaks suunama suurema osa oma eelarvest karjääri alustavatele teadlastele, kes on oma kõige produktiivsemas loomisetapis (alustavate⁽⁵⁾ ja väljakujunenud teadlaste grandid)⁽⁶⁾.

6.3. Euroopa innovatsiooninõukogu eelarve on programmi „Euroopa horisont“ maksumust suurendanud kõige rohkem: kokku 13,5 miljardi euro võrra. Üleilmsete probleemide ja tööstuse konkurentsivõime samba raames on kõige rohkem suurenenud teemavaldkond „Toit ja loodusvarad“, ulatudes kokku 10 miljardi euron. Euroopa teadusruumi tugevdamisele pühendatud valdkonnaülese samba eelarve on samuti märkimisväärselt suurenenud ja selle eelarve moodustab kokku 2,1 miljardit eurot. Komitee on seisukohal, et need eelarvealased arengud on positiivsed ning tugevdavad Euroopa teadusruumi ja ehitavad tugevama, mitmete osapooltega teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi kõigis Euroopa piirkondades.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ Mis tahes rahvusest teadlastele, kellel on pärast doktorikraadi omandamist 2–7 aastat teadustöökogemust, kelle teadustöö on paljulubav ja kellel on suurepärase teadusuuringu ettepanek (<https://erc.europa.eu/funding/starting-grants>).

⁽⁶⁾ Mis tahes rahvusest teadlastele, kellel on pärast doktorikraadi omandamist 7–12 aastat teadustöökogemust, kelle teadustöö on paljulubav ja kellel on suurepärase teadusuuringu ettepanek. (<https://erc.europa.eu/funding/consolidator-grants>).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühtse turu, ettevõtete, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime ja Euroopa statistika programm ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014, (EL) nr 258/2014, (EL) nr 652/2014 ja (EL) 2017/826“

(COM(2018) 441 final – 2018/0231 (COD))

(2019/C 62/06)

Raportöör: **Oliver RÖPKE**

Kaasraportöör: **Violeta JELIĆ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 nõukogu, 26.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1, artikli 169 lõige 3, artikli 43 lõige 2 ja artikli 173 lõige 3
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	187/4/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Ühtne turg loob olulise aluse majanduskasvu ja konkurentsivõime edendamiseks. See aitab suuresti kaasa töökohtade loomisele ja tagab tarbijatele laia valiku kaupu ja teenuseid, samuti võib see olla aluseks heaolu suurendamisele Euroopa Liidus.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab põhimõtteliselt heaks viie varasema programmi (samuti Euroopa statistikaprogrammi, mis ulatub küll ühtse turu valdkonnast kaugemale) ja mitme eelarverubriigi koondamise ühtse turu programmiks, sest tõenäoliselt toob see kaasa koostoime ja parandab kulutõhusust.

1.3. Komitee nõustub komisjoniga, et vaja on kõrvaldada olemasolevad takistused ja jätkata ühtset turgu käsitlevate liidu õigusaktide väljatöötamist, rakendamist ja jõustamist. See kehtib iseäranis kaupade ja teenuste, avalike hangete, turujärelevalve, äriühinguõiguse, lepinguõiguse ja lepinguvälise õiguse, rahapesuvastase tegevuse, kapitali vaba liikumise, finantsteenuste ja konkurentsi ning juhtimisvahendite arendamise valdkonnas. Komitee kutsub üles looma õiglase ja tervikliku siseturu, kus tuleks arvesse võtta ka vastavust töö-, tarbija- ja keskkonnastandarditele.

1.4. Seoses toiduainete tarneahelaga kutsub komitee aga komisjoni üles tagama kolmanda kategooria (loodusvarad ja keskkond) rahastamist, kuna programm on tihedalt seotud põllumajanduspoliitikaga.

1.5. Komitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle eraldada 25 % saadaolevatest rahalistest vahenditest Pariisi kokkuleppe kliimamuutustega seotud eesmärkide täitmiseks, kuid soovib saada lisateavet selle kohta, milliseid kulutusi peetakse kliimaga seonduvateks.

1.6. Komitee märgib, et tarbijakaitsepoliitika valdkonnas tehtava töö hulk kasvab järjekindlalt ning et see on muu hulgas tingitud digiüleminekust. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles edendama veelgi koostööd tarbijavõrgustike ja -organisatsioonidega ning suurendama sellele vastavalt tarbijakaitseks eraldatavate rahaliste vahendite hulka.

1.7. Komitee nendib, et komisjoni sõnul kavatakse uue ühtse turu programmi prioriteetide rahastamiseks eraldada ligikaudu 3,9 miljardit eurot, mis tähendab, et rahastamine jääb umbes samale tasemele käimasoleva rahastamisperioodiga (2014–2020), kuid väljendab muret, et ELi finantsraamistiku vastuvõtmiseks peetavate läbirääkimiste käigus võidakse teha kärpeid, mistõttu saab eelarve olema varasemast väiksem. Komitee väljendab sellegipoolest heameelt tõsiasi üle, et COSME raames on InvestEU programmist saadaval veel 2 miljardit eurot ja et rahastamist on võimalik kombineerida teiste programmide vahenditega.

1.8. Euroopa statistikaprogrammi koostatud statistikal on suur Euroopa lisaväärtus ja see moodustab ühe alustest, millel põhineb Euroopa Liidu poliitika, sealhulgas ka ühtse turu poliitika. Seepärast nõustub komitee komisjoni seisukohaga toetada praegust Euroopa statistikaprogrammi vajalike vahenditega ka uues ühtse turu programmis.

1.9. Komitee kutsub üles kaasama Euroopa sotsiaalpartnereid sellele vastavalt kõikidesse uue ühtse turu programmi etappidesse.

2. Üldised märkused uue ühtse turu programmi kohta

2.1. Komitee on juba korduvalt rõhutanud, et ühtne turg on Euroopa integratsiooniprotsessi nurgakivi ja et sel on oluline osa majanduskasvu edendamises ja töökohtade loomises. Lisaks sellele võib ühtne turg aidata kaasa heaolu saavutamisele⁽¹⁾.

2.2. Mitmeaastast finantsraamistikku pärast 2020. aastat käsitlevas arvamuses⁽²⁾ märkis komitee juba kriitiliselt, et käimasoleva perioodiga võrreldes on ELil järgmisel rahastamisperioodil Euroopa Liidu eesmärkide elluviimiseks kasutada veelgi vähem vahendeid.

2.3. Komisjon teeb ettepaneku ühendada ELi mitmeaastases finantsraamistikus mitu programmi ja eelarverubriiki, mis on seotud ettevõtete (sealhulgas VKEde) konkurentsivõime, tarbijakaitse, finantsteenuste tarbijate ja lõppkasutajate, finantsteenuste poliitika kujundamise, toiduainete tarneahela ning Euroopa statistika arendamise, koostamise ja levitamisega. Komitee kiidab põhimõtteliselt ettepaneku heaks, sest see võib kaasa tuua koostoimet ja suurendada tõhusust toetatavate projektide rahastamises. Samuti nähakse programmiga ette paindlikum finantsraamistik, mis teeb projektide elluviimise toetusesaajate jaoks lihtsamaks.

2.4. Uude ühtse turu programmi kaasatavate üksikute programmide hindamine näitab samuti suurt Euroopa lisaväärtust, mida need eri algatused loovad.

2.5. Tuleb nentida, et ühtsel turul on endiselt tõkkeid ja takistusi. Seepärast on oluline jälgida selles valdkonnas toimuvat arengut, hinnata kõrvaldamata tõkkeid ja koostada tegevuskava, et saavutada ühtse turu tõrgeteta toimimine kõigi jaoks. Komitee nõustub komisjoniga, et uus programm võib ELi õigusaktide kavandamise, rakendamise ja jõustamise kaudu aidata parandada ühtse turu toimimist. ELi tegevus peab viima õigusraamistikuni, mis on ettevõtjate, töötajate ja kodanike jaoks lihtne, selge, stabiilne ja etteaimatav. Komitee kutsub üles looma õiglase ja tervikliku ühtse turu, kus tuleks arvesse võtta ka vastavust töö-, tarbija- ja keskkonnastandarditele.

2.6. Komitee avaldab erilist heameelt võimaluse üle rahastada meetmeid ja projekte kumulatiivselt ELi eri programmidest, näiteks InvestEU, programm „Euroopa horisont“ ja Euroopa Sotsiaalfond. See võib luua koosmõju ja lihtsustada ka projektide rahastamist.

2.7. Lisaks juhib komitee tähelepanu ELi maksupoliitika edasiarendamise erilisele tähtsusele tõhusa, konkurentsivõimelise ja õiglase ühtse turu edendamiseks⁽³⁾.

⁽¹⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 1.

⁽²⁾ ECO/460 – aramus teemal „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (võeti vastu täiskogu 2018. aasta septembri istungjärgul).

⁽³⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 1.

3. Programmi eesmärgid

3.1. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel on Euroopa majanduses keskne osa. Eli ettevõtjatest 99 % on VKEd ja neis töötab kaks kolmandikku kõigist töötajatest. Komitee vaatenurgast on seepärast oluline, et Euroopa Liit toetaks VKEsid konkurentsivõime suurendamisel. Komitee rõhutab toetusmeetmete olulisust seoses ametitöimingu ja ettevõtjatele osutatavate teenuste kui Euroopa VKEde konkurentsivõime edendajatega. Need teenused on olulised ka paljudes teistes sektorites ja neil on määrav osa teenusekomponendi suurenemises Euroopa majanduses.

3.2. Komitee juhib tähelepanu COSME programmiga saavutatud positiivsele kogemusele, mis on toonud VKEdele palju kasu tänu programmi vajadustel põhinevale toetusele sellistes valdkondades nagu turism, tekstiilitööstus ja muud sektorid ning mis on seega aidanud olulisel määral kaasa majanduskasvu edendamisele ja uute töökohtade loomisele. COSME programmi kaudu eraldatavate toetustega tuleks seepärast jätkata ja neid tuleks edasi arendada.

3.3. Viimastel aastatel on VKEedel olnud erilisi raskusi rahastuse leidmisega. Vähenes krediitkõlblikkus muudab väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks võimatuks teha piisavalt investeringuid sellistes tulevikule suunatud valdkondades nagu digiüleminek, innovatsioon ja üleilmastumine. See mõjutab negatiivselt majanduskasvu ja töökohtade loomist ning võib ohustada koguni ettevõtete püsijäämist. Seepärast avaldab komitee heameelt täiendava refinantseerimisvõimaluse üle uue InvestEU fondi võla- ja kapitaliinstrumentide raames.

3.4. Lisaks tuleb toetada sotsiaalpartnereid, avaliku halduse asutusi ja teisi toetusesaajaid suutlikkuse suurendamise valdkonnas, et anda neile võimalus osaleda Eli programmides.

3.5. Noorte ettevõtjate ja innovaatiliste toodete ja teenuste toetamine on üks ühtse turu programmi peamistest elementidest. Komitee on seisukohal, et klastrialgatuste kasutamine uute ärimudelite, kõrgetasemelise tehnoloogia, vähese CO₂-heitega ja ressursitõhusate lahenduste ja muude valdkondade, näiteks rahvusvaheliste tegevuste, töötajate leidmise ja täiendusõppe algatuste toetamiseks on positiivne lähenemisviis. Komitee toetab Euroopa klastrite koostööplatvormi tegevust.

3.6. Paljudes majandussektorites võetakse digitaalset lahendusi juba iseenesestmõistetavana. VKEde jätkuv edu ja konkurentsivõime sõltub muu hulgas sellest, kas nad investeerivad õigel ajal asjakohasesse digitaristusse. Seepärast toetab komitee mõtet VKEsid digiprojektidesse investeerimisel toetada. Projektid peaksid olema välja töötatud nii, et need tootsid kasu nii ettevõtlussektorile kui ka kodanikuühiskonnale tervikuna.

3.7. Komitee pooldab digiportaalide „Teie Euroopa“ ja „Teie Euroopa Nõuanne“, SOLVITi ning siseturu infosüsteemi ja siseturu tulemustabeli jätkuvat toetamist ning rohkemate avalike digiteenuste loomise ja laiendamise edendamist ja digivaldkonna koostöö soodustamist ametiasutuste vahel nii liikmesriikides kui ka eri liikmesriikide vahel, muu hulgas seoses digitaalset Euroopa programmiga.

3.8. Seoses sellega väljendab komitee heameelt komisjoni edumeelse lähenemisviisi üle, mille kohaselt eraldatakse 25 % saadaolevatest rahalistest vahenditest Pariisi kokkuleppe kliimamuutustega seotud eesmärkide täitmiseks, kuid soovib saada lisateavet selle kohta, milliseid kulutusi peetakse kliimaga seonduvateks.

3.9. Ühtse turu programmi eesmärk on kaitsta tarbijate huve ja tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse. Komitee juhib tähelepanu sellele, et üldiselt tuleb tarbijakaitsepoliitikas lahendada üha suuremaid probleeme, mis on osaliselt tingitud toodete ja teenuste müügist e-kaubanduses ning digiüleminekust. Osaliselt on selle põhjuseks ebasobivad dereguleerimismeetmed, nt õigusaktides kehtestatud kvaliteedi tagamise meetmete või kutsealal tegutsema asumise tingimuste kõrvaldamine. Uue programmiga tuleb seepärast tagada, et tarbijatele pakutakse nende tarbimistegevuses piisavalt teavet ja tuge. Samal ajal tuleb tagada ka ettevõtjate asjakohane toetamine ja neile tarbijakaitse-eeskirjade selgitamine.

3.10. 2008. aastal alanud finants- ja majanduskriis näitas, et on eriti oluline anda tarbijatele igakülgset nõu ja teavet finantsteenuste kohta, sh völanõustamine. Lisaks sellele tuleb kodanikuühiskonda selle valdkonna poliitikakujundamisesse ulatuslikumalt kaasata, edendades eelkõige organisatsioone, mis toetavad tarbijate poliitilisi huve finantsteenuste valdkonnas.

3.11. Turgu ja tarbijaid puudutava teabe jagamine ja õiguskaitse kättesaadavus tuleks tagada, pakkudes tuge tarbijakaitseorganisatsioonidele ja vastutavatele täitevasutustele. Komitee rõhutab siiski, et „Uus kokkulepe tarbijatega“ ei vasta tarbijate õiguspärasele ootustele, nagu on märgitud komitee hiljutises arvamuses komisjoni asjaomase ettepaneku kohta.

3.12. Tarbijakaitsele osutatakse Euroopa Liidu tasandil ulatuslikku tuge, eelkõige Euroopa tarbijakeskuste võrgustiku ja Euroopa Tarbijaliitude Ameti (BEUC) kaudu. Viimastel aastatel on võrgustik teavitanud ja hoidnud toimuvaga kursis miljoneid tarbijaid ning vastanud sadadele tuhandetele tarbijapäringutele. BEUC on aktiivselt esindanud tarbijate huve kõikides asjaomastes ELi poliitikavaldkondades. Võrgustiku ja BEUCi toetamine on toonud suurt Euroopa lisaväärtust. Seepärast toetab komitee Euroopa tarbijakeskuste võrgustiku ja Euroopa Tarbijaliitude Ametiga eduka koostöö jätkamist ja selle jätkuvat edendamist. Komitee peab tervitatavaks ka kavandatud koostööd riiklike tarbijakaitseorganisatsioonidega.

3.13. Tarbijate huvide esindatuse parandamiseks finantsteenuste valdkonnas eraldati rahalisi vahendeid mitmetulundusühingutele Finance Watch ja Better Finance, esmalt katseprojekti ja seejärel ettevalmistava tegevuse raames. Suutlikkuse suurendamist käsitleva määruse (EL) 2017/826 alusel on võimalik neid ühinguid ulatuslikumalt kaasrahastada. Komitee kutsub komisjoni üles suurendama selles poliitikavaldkonnas veelgi koostööd organisatsioonidega.

3.14. Komitee tõdeb, et võttes arvesse täitmist vajavate ülesannete hulka, on tarbijate huvide kaitseks määratud eelarve väga napp: 198,5 miljonit eurot. Komitee kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles suurendama saadaolevat eelarvet sellele vastavalt.

3.15. Paljudes valdkondades, sealhulgas sotsiaal-, majandus-, regionaal-, keskkonna- ja põllumajanduspoliitikas, põhinevad otsused andmetel ja statistikal. Euroopa statistikaprogrammi koostatud statistikal on seega suur Euroopa lisaväärtus ja see moodustab ühe alustest, millel põhineb Euroopa Liidu poliitika, sealhulgas ka ühtse turu poliitika. Seepärast nõustub komitee komisjoni ettepanekuga, et praegusele Euroopa statistikaprogrammile tuleks ka ühtse turu programmi raames jätkuvalt tagada vajalikud vahendid, võttes eelkõige arvesse vajadust statistika koostamise protsesse ajakohastada ja üha suuremat statistiliste andmete vajadust.

3.16. Standardite osas toetab komitee nende kiiret ja ajakohast väljatöötamist koostöös VKEde, töötajate, tarbijate ja keskkonnavalaste esindajatega.

3.17. Toiduainete tarneahela programmiga toetatakse meetmeid, millega tagatakse inim-, looma- ja taimetervise kõrgetasemeline kaitse. Samuti edendatakse sellega Euroopas toiduainete ja sööda tootmise kestlikkust ja tõstetakse kvaliteedistandardeid. Loomataudide ja taimakahjurite mõju tuleks minimeerida, kasutades ELi toetatavaid ennetusprogramme. Toetada tuleks ka keskkonnakaitset ja elurikkust.

3.18. Paljud toiduainete tarneahela programmi meetmed langevad põllumajandus- ja keskkonnapoliitika alla. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles tagama nende toiduainete tarneahelaga seotud tegevuste rahastamise kolmanda kategooria (loodusvarad ja keskkond) raames.

4. Eelarve

4.1. Komisjoni ettepaneku kohaselt on ühtse turu programmi kogueelarve perioodiks 2021–2027 4,089 miljardit eurot. See hõlmab järgmist:

— ligikaudu 438 miljonit eurot siseturu eesmärgile;

— 1 miljard eurot COSME VKEde programmile;

- 198,5 miljonit eurot tarbijatele;
- 220,5 miljonit eurot standardimiseks;
- 552 miljonit eurot statistikale ja
- 1,68 miljardit eurot toiduainete tarneahelale.

4.2. Komitee märgib, et pidades silmas nende rahastamispakettide võrreldavust käimasoleva rahastamisperioodiga (2014–2020), saab Brexiti ja eraldiseisvate programmide ühendamise tõttu ühtse turu programmiks teha käesoleva eelarve teemal vaid piiratud avaldusi.

4.3. Komitee nendib, et Euroopa Komisjoni hinnangul on ühtse turu programmile eraldatavad rahalised vahendid võrreldavad käimasoleva finantsperioodiga (ligikaudu 3,9 miljardit eurot), kuid väljendab muret, et läbirääkimiste tulemusena võidakse eelarves teha kärpeid, mis tähendaks kasutatavate vahendite vähenemist võrreldes perioodiga 2014–2020.

4.4. Komitee juhib tähelepanu sellele, et rohkem kui 41 % kogu eelarvest (1,68 miljardit eurot) on määratud toiduainete tarneahelale, mis teeb sellest ühtse turu programmis selgelt kõige enam rahastatava valdkonna, samal ajal kui tarbijapoliitika projektideks on eraldatud vähem kui 5 % kogu rahastusest.

4.5. Komitee on rahul, et lisaks COSME programmi 1 miljardile eurole on InvestEU fondi VKEsid toetava komponendi raames kättesaadavad veel 2 miljardit eurot⁽⁴⁾.

4.6. Komitee kutsub üles suurendama olulisel määral tarbijapoliitika rahastamist ühtse turu programmi raames, kuna tarbijakaitsepoliitika ees seisvad probleemid kasvavad praegu märkimisväärselt muu hulgas piiriülese e-kaubanduse ja internetipõhiste teenuste suureneva osatähtsuse tõttu.

4.7. Seoses toiduainete tarneahelaga nõuab komitee kolmanda kategooria (loodusvarad ja keskkond) raames nende meetmete rahastamise tagamist, mida turujärelevalve ei hõlma. Siia kuuluvad näiteks meetmed loomataudide ja taimekahjurite vastu võitlemiseks ning loomade heaolu tagamiseks.

4.8. Komitee väljendab heameelt võimaluse üle kombineerida projektide rahastamisel vahendeid ka teistest programmist, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Sotsiaalfond+ või Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond.

4.9. Lisaks VKEde ja idufirmade toetamisele ja ettevõtete konkurentsivõime ja kasvu suurendamisele peaks rahastamiskõlblikkus ühtse turu programmi artikli 3 raames laienema ka meetmetele, mis võimaldavad üldsusel, tarbijatel, lõppkasutajatel, ametiühingutel ning kodanikuühiskonna ja ettevõtluse esindajatel osaleda aktiivselt poliitilistes aruteludes, poliitikakujundamises ja otsuste langetamises, toetades muu hulgas esindusorganisatsioonide tegevust riiklikul ja ELi tasandil.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁴⁾ COM(2018) 439 final.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse tollikoostöö programm „Toll“

(COM(2018) 442 final – 2018/0232 (COD))

(2019/C 62/07)

Raportöör: **Laure Batut**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 27.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114, 33 ja 207
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	191/3/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

Komiteel on heameel märkida tollile siseturul omistatud tähtsust, samuti komisjoni ettepaneku eesmärki, milleks on abistada tolliliitu ja tolliasutusi, pakkudes neile uue rahastamisvahendi, millega toetatakse tollipoliitika rakendamist, pidades silmas eeskirjade ühtlast kohaldamist. Komitee leiab, et poliitilises mõttes peaks Euroopa toll, mis juba rakendab ühtset õigustikku, toimima ühtse üksusena.

1.1. Programmi „Toll“ eelarve ja rakendamine

1.1.1. Komitee leiab, et programmile „Toll“ eraldatud 950 miljonit eurot seitsme aasta kohta, st keskmiselt 5,02 miljonit eurot aastas riigi kohta (ELi 27 liikmesriiki), võib osutada ebapiisavaks, võttes arvesse ettepaneku eesmärkide ulatust ning inimeste, võrgustike, tehnoloogiate ja vahendite suhtes sätestatud eesmärke. Arvestades, et kohustusi peavad oma pädevuste piirides täitma riigid, soovib komitee Euroopa Komisjonil hõlbustada liikmesriikide tolliasutustel programmi, aga ka programmidevahelise väidetava koostoime täieulatuslikku kasutamist. Ta soovib, et komisjon tagaks mitmeaastase finantsraamistiku eelarve kesksete osade vahel paindlikkuse.

1.1.2. Komitee tunnustab, et on keeruline anda kvantitatiivseid prognoose Brexiti kulude kohta, mis võivad olla väga suured, ja soovib, et kõnelust ettepanekut tuleb kohandada vajalikus mahus ja vajalikul ajal, ilma EL27 ühtse turu lõpuleviimist ohtu seadmata ja võttes arvesse kriitilist vajadust kvalifitseeritud tolliametnike, -vahendite ja -menetluste järele, mis sobiksid selliste riikide omadega nagu Ameerika Ühendriigid ja Hiina.

1.2. IT-valdkond programmi raames

Võttes arvesse, et see kujutab endast programmi peamist oodatavat lisaväärtust ja pidades silmas vajadust tagada tolli IT-strateegia edusammud,⁽¹⁾ tervitab komitee vahendite loomist üleeuroopaliste tollivaldkonna IT-süsteemide arendamise ja hooldamise rahastamiseks ja hõlbustamiseks, eelkõige IT planeerimisvahendite lisamist, eriti seal, kus need vahendid aitavad vähendada erinevusi liikmesriikide vahel.

1.2.1. **Tehnoloogiline innovatsioon:** komitee soovib, et programmi kasutataks tehnoloogilise innovatsiooni üheaegselt levitamiseks kõikidele osalevatele riikidele.

⁽¹⁾ COM(2018) 178 final – komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule, 11.4.2018

1.2.2. **Digitaalne koostöö:** digitaalse koostöö täieulatuslikuks kasutamiseks soovivad komitee innustada liikmesriike võtma meetmeid, et vähendada omavahelisi erinevusi tavades ja pädevuses ning et suurendada oma ühist tahet pettuse vastu võidelda.

1.3. Pädevuse tõhustamine

Komitee leiab, et haldustöötajate oskuste parandamine ja tollialased koolitused on olulised ELi tolli tsujuvaks toimimiseks. Ta soovib kasutada programmi täiel määral, et toetuda juba tehtud edusammudele⁽²⁾. Pidades silmas paljude aastate tagust Matthaeuse programmi, saab neid edusamme tollivaldkonna Erasmuse (kõigi kategooriate tolliamentnike vahetused) abil võimendada.

1.3.1. Komitee soovib, et tolliasutustele tagataks õigus pääseda juurde koostalitlusvõimelistele isikute piirikontrolli süsteemidele⁽³⁾.

1.4. Põhiõigused

Komitee soovib, et programm peaks aitama tugevdada austust põhiõiguste vastu ja andmekaitset oma kohaldamisalal.

1.5. Näitajad

Komitee soovib aidata osalevatel riikidel täita oma aruandluskohustusi programmi rakendamise kohta pakutud näitajate kohaselt, võttes arvesse, et riigieelarvega seotud takistuste tõttu ei ole riigiasutustel alati piisavalt aega või ametnikke. Komitee soovib, et vähemalt viie esimese aasta jooksul võrreldaks kõiki liikmesriike.

1.6. Valitsemine

Komitee pooldab avatud dialoogi programmi rakendamise kohta liikmesriikide, komisjoni ja huvitatud sidusrühmade vahel. ELi tasandil sooviks komitee näha uut toetust Euroopa Ülemkogu poolt, mis annaks programmile pikaajalise nähtavuse, ja suurendaks selle täieliku edu võimalusi. See hõlmab ka maksualast ühtlustamist liikmesriikide vahel, kõigi osalevate riikide pühendumist koolitusele ja nende valmisolekut investeerida koostöösse, võidelda pettuse vastu ja tegeleda õiglase kauplemisega.

2. Sissejuhatus

2.1. Euroopa Komisjoni pakutud mitmeaastases finantsraamistikus on programmi „Toll“ eesmärk **toetada koostööd** tolliasutuste vahel ja **kaitsta liidu majanduslikke ja finantshuve**. Viiskümmend aastat pärast selle loomist on tolliliidul ühtlustatud õigusraamistik ELi tasandil. Siiski on vaja veel edusamme teha, tagades, et liikmesriikide tolliasutused täidavad oma kohustusi ühtsel ja võrdväärset viisil. On olemas ühine tolliterritoorium ja ühine välistollitariif, mis keelavad liikmesriikidevahelised tollimaksud ja samaväärse mõjuga maksud. Erinevused on aga endiselt olemas. Eeskirjade kohaldamise puuduste tõttu, mis nagu ka tollialased karistused, tulenevad riigi õigusest, võib tekkida nn tolliturism, mis võrdub ebaausa konkurentsiga.

2.2. Ühtset rakendamist on seda keerukam ellu viia, mida **mitmekülgsem on tolli roll**. See on poliitilises tasakaalus riigi, Euroopa ja rahvusvaheliste kaubandusnormide ning liikumisvabaduse vahel. Tollis käideldakse kaupu, st nii seaduslikke kaupu, mille liikumist peab toll soodustama, kui ka ebaseaduslikke kaupu, mille liikumist tuleb takistada, ja ohtlike kaupu, mille liikumine tuleb peatada. Toll koostab teatavates liikmesriikides statistikat väliskaubanduse kohta.

2.3. Toll tagab arvukate tolliga mitteseotud õigusaktide täitmise.

a) See kaitseb inimesi terroriohu, keskkonna, tervise, tulirelvade ja narkootikumidega seotud ohtude eest, kontrollib vahetuskursi kõikumist, intellektuaalomandiõigusi, rahvatervist ja avalikku julgeolekut, toodete ohutust, looduslike liikide ja keskkonna kaitset jne. Selle roll kõigis turvalisusega seotud küsimustes suureneb.

b) Tolliasutustel on ülitähtis roll ka tarneahela terviklikkuse kindlustamisel. Koostoime mitmeaastase finantsraamistiku muude rahastamisprogrammide ja tollimeetmete vahel on mitmesugune.

⁽²⁾ SWD(2017) 34 final.

⁽³⁾ COM(2017) 793 et 794 final – 2017/0351 et 352 (COD).

2.4. Tollivaldkonnas kasutatakse juba digitaalseid seadmeid ja tehnoloogiaid, mis on vähendanud kontrolliaega ja avalikke kulusi, vaatamata maailmakaubanduse, aga ka piiriülese kuritegevuse mahu suurenemisele. See on **valitsuste ja liidu jaoks oluline vahend**. Seda võib rakendada kogu ELi territooriumil liidu finantshuvide (näiteks tollimaksud ja USA) ja kodanike huvide (näiteks veiste spongioosne entsefalopaatia) kaitsmiseks. Seda tugevdab Euroopa piiri- ja rannikuvalveamet⁽⁴⁾.

3. Määruse ettepaneku kokkuvõte

3.1. Euroopa Komisjon keskendub⁽⁵⁾ oma 2021–2027. aasta üldises eelarvekavas **27 liikmesriigiga liidu poliitilistele eesmärkidele**. Nende prioriteetide osas järgib uus programm „Toll“ programmi „Toll 2020“ suundi, mida ta konsolideerib ja laiendab, ning ta peab ka toetama liidu tolliseadustiku⁽⁶⁾ ja tollipoliitika rakendamist. Selleks keskendub ta struktureeritud koostööle meetodika ja eelarvete alal, samuti projektidele operatiivkoostöö tugevdamiseks liikmesriikide vahel, ning liikmesriikide ja osalevate riikide vahel, mille hulka kuuluvad ühinemisläbirääkimisi pidavad riigid.

3.2. Tollideklaratsioonide arv suureneb (ligikaudu 310 miljonit 2016. aastal, st 10 deklaratsiooni sekundis, millest 98 % esitati elektroonilisel teel). Tolliseadustikuga **on juba käivitatud ulatuslik 17 elektroonilist süsteemi hõlmav digiteerimisprojekt** aastateks 2020–2025. Nende süsteemide eesmärk on Euroopa ettevõtjate konkurentsivõime toetamine. Komisjon leiab, et nendes seisneb programmi „Toll“ kõige suurem lisaväärtus.

3.3. Mõjuanalüüsid on kindlaks tehtud vajadus **parandada ELi tolliasutuste pädevust ja nende vahelist kooskõlastamist**, aga ka tõhustada **lihtsustatud näitajaid**, et vähendada nende halduskulusid. Ettepanekus tuuakse esile meetmete tõhustamist nii operatiivsest seisukohast tänu heade tavade ja tegevusalaste teadmiste struktuursele vahetamisele liikmesriikide vahel kui ka mitmesuguste IT-süsteemide ja -taristute abil, et muuta toll⁽⁷⁾ täies ulatuses veebipõhiseks. Projektid toimuvad mitme aasta jooksul ning selges koostöimes programmiga Fiscalis.

3.4. Komisjon **täidab** ELi WTO raames võetud **rahvusvahelisi kohustusi** ja selleks, et tagada kooskõla juhtimist käsitleva teatise⁽⁸⁾ poliitilise sõnumiga, peaksid liikmesriikide tolliasutused toimima nii, nagu nad moodustaksid **ühe üksuse**.

3.5. Võttes arvesse Brexitist, reformidest ja kokkuhoiupoliitikast tulenevat säästu ning liikmesriikidelt nõutavaid uusi osamakseid, teeb komisjon ajavahemikuks 2021–2027 ettepaneku liidu mitmeaastase finantsraamistiku kohta 1 279 miljardi euro ulatuses, mis moodustab 1,11 % 27 liikmesriigi toodetavast rikkusest, seahulgas **950 miljonit programmile „Toll“**.

3.5.1. Rahastamisallikate kombineerimine teeb võimalikuks koostöime uue paindlikkuse kaudu üldeelarve haldamise kesksete osade vahel, näiteks IT-valdkonnas. Riikide tolliasutused võivad kasutada integreeritud piirihalduse fondi, et parandada tollikontrolli seadmete ostmist, hooldamist ja ajakohastamist, samas kui programmi „Toll“ raames toetatakse kõiki seonduvaid meetmeid, nagu seadmetega seotud vajaduste hindamisel tehtav koostöö või, kui see on asjakohane, ostetud seadmetega seotud koolituse pakkumine.

3.5.2. Struktuurireformide tugiprogramm võib parandada liidu tolliasutuste haldussuutlikkust. Programm „Toll“ aitab tolliasutustel kaitsta ELi finantshuve ja seda toetatakse ka pettusevastase programmiga, mis on järeltulija käimasolevale programmile Herakles III⁽⁹⁾ ja pettusevastasele infosüsteemile, mis toetab vastastikust abi tolli küsimustes. See toimib koostöimes Fiscalise programmi, Euroopa Prokuratuuri tegevusega, õigluse, õiguste ja väärtuste fondi õigusprogrammiga seoses ELi tollialaste õigusaktide kohaldamise teemalise koolituse pakkumisega.

⁽⁴⁾ Määrus (EL) 2016/1624.

⁽⁵⁾ COM(2018) 322 final.

⁽⁶⁾ Liidu tolliseadustikus (määrus (EL) nr 952/2013, kohaldatakse alates 1. maist 2016) sätestatakse ettevõtjatele võimalus esitada kõik deklaratsioonid ühele liidu tollibüroole (tsentraliseerimine), isegi kui nende kaup liigub läbi eri kohtade, ning selles kehtestatakse eesmärk muuta 31. detsembriks 2020 tolliprotseduurid täielikult elektroonilisteks.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta otsus nr 70/2008/EÜ tolli ja kaubanduse paberivaba keskkonna kohta.

⁽⁸⁾ ELT C 434, 15.12.2017, lk 43.

⁽⁹⁾ Programmiga Herakles III (määrus (EL) nr 250/2014, 104,9 miljonit eurot) soovitakse kaitsta ELi finantshuve, toetades meetmeid, mille eesmärk on võidelda rikkumiste, pettuse ja korruptsiooni vastu, mis kahjustab ELi eelarvet. Seda haldab Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF).

4. Üldmärkused

4.1. Programmi „Toll“ rakendamine

4.1.1. 24. märtsil 2018 soovitas Euroopa Parlament suurendada ELi kogueelarvet 2019 miljardit eurot. Komisjon soovib rõhutada **Euroopa lisaväärtust** riikide avaliku sektori kulutuste suhtes. Sellegipoolest on üldine suurenemine kõigest **1,11 % ELis toodetud rikkusest** ⁽¹⁰⁾ (1,13 % eelmisel perioodil). Vahemikus 1993–1999 oli keskmine 1,25 %. Komitee, kes on juba aastaid võidelnud ELi omavahendite suurendamise eest, ⁽¹¹⁾ soovib, et näidataks tollipoliitikas üles poliitilist tahet kujundada välja siseturg ning et selle rakendamiseks antaks riikide tolliasutustele toetust.

4.1.2. Komiteed huvitab viis, kuidas tehti vahemikuks 2021–2027 kindlaks summa **950 miljonit eurot** (ettepaneku seletuskirja punkti 4 esimene lõik): 137,7 miljonit eurot aastas, st **5,02 miljonit eurot aastas** erineva arengutasemega **riikide kohta (27 liikmesriiki)**, tundub liiga väike summa.

4.2. Ettepanekus on ette nähtud, et tegutsetakse **lepingute sõlmimise ja toetuste andmise** kaudu eelarve otsese täitmise korras. Uue mitmeaastase finantsraamistiku mudeli **paindlikkus** võimaldaks luua **koostoimet** eri programmide vahel, aga ka eri tolliülesannete vahel, suhetes muude haldusasutustega, muude ELi sekkumisvaldkondade vahel, näiteks Digitaalse Euroopa programm, ⁽¹²⁾ Fiscalise programm, õigusprogramm jne, ning nendega seotud eelarveosade vahel. Komitee leiab, et tegu on otstarbeka põhimõttega, ent tunneb huvi selle vastu, millised on **kõlblikkuskriteeriumid** toetuste jaotamiseks iga programmi mõjutatavate **osade vahel**. Ta tunneb muret ohu pärast, et nende rahastamiskombinatsioonide **teooria ja praktika ei ole kooskõlas** juhtude korral, mil eri meetmete puhul soovitakse kasutada sama vahendit, mida ei saa aga mitmekordistada.

4.3. Komisjon näib leidvat, et **ELi liikmesriikide ja ELi tulude** jaoks võib tekkida soodne olukord, ent see on 7 aasta lõikes raskesti kontrollitav oletus.

4.4. Ettepanekus jäetakse **suur osa eelarvevastutusest liikmesriikidele**, kes peavad välja töötama elemente enda tasandil, võttes arvesse riiklikke piiranguid. Neile saab aga endiselt osaks Euroopa poolaastaga kehtestatud **kokkuhoiupoliitika** ning eeskätt euroalal **aeglaselt kinnistuv** majanduskasv. Siiski võimaldab ettepanekus sisalduv struktureeritud koostöö süsteem liikmesriikidel koostööd teha, sh ka IT süsteemide komponentide välja töötamise alal.

5. Komitee konkreetsete märkused

5.1. IT-valdkond

5.1.1. Seda peetakse **programmi kõige suuremaks lisaväärtuseks** ⁽¹³⁾. Toll on tõenäoliselt liidu e-valitsuse esimene nurgakivi. Kontrolli- ja deklareerimisvahendite hierarhia tõttu on vaja üha ulatuslikumat **vastastikust ühenduvust ja koostalitlusvõimet**. Selleks on eeskätt vaja, et kõikidel liikmesriikidel oleks tõhus ja kõikjal väga kiire ühendusega **IT-taristu**. Komitee soovib, et 27 liikmesriigi tolliasutustele antaks muu hulgas õigus kasutada koostalitlusvõimeliste piirikontrollisüsteemide tulevast struktuuri ⁽¹⁴⁾.

5.1.2. Ettepaneku artikli 7 lõikes 5 ja artiklis 8 sätestatakse, et komisjoni poolt projektidele kohaldatav rahastusmäär võib ulatuda kuni 100 %-ni koostöömeetmete puhul. Kui tegevus hõlmab Euroopa elektroonilise süsteemi arendamist ja käitamist, siis katab EL ainult ühiste komponentide ja kooskõlastamisega seotud kulud, ning liikmesriigid tasuvad õigusaktiga neile usaldatud kohustustega seotud kulud.

5.1.3. IT-innovatsioon

5.1.3.1. Väga suure jõudlusega digitaalsed võrgud toetavad kõiki **uuenduslikke digitaalteenuseid**. Selleks, et tolliga seotud IT-võimaluste lisaväärtus annaks oodatavaid tulemusi, peab kõikidel tolliga seotud era- (ettevõtted) ja avalikel (kolmandate riikide ametiasutused) osalejatel olema juurdepääs parimatele vahenditele ja teenustele.

⁽¹⁰⁾ Kogurahvatulu

⁽¹¹⁾ ELT C 74, 23.3.2005, lk 32, punkt 4.5.15.

⁽¹²⁾ COM(2018) 434 final.

⁽¹³⁾ SWD(2018) 322 final, mõjuhindang.

⁽¹⁴⁾ COM(2017) 793 final.

5.1.3.2. Kui elektroonilise tolli mitmeaastane strateegiakava (e-tolli MASP)⁽¹⁵⁾ hõlmab programmi „Toll“, siis muutuvad ka kõik digitaalsed innovatsioonid selle osaks. Komitee sooviks, et kõiki ametiasutuste poolt heaks kiidetud innovatsioone jagataks turvatud viisil kogu ELi kogu liidu omavahel ühendatud tollivõrgus nii, et pärast tõestamist ei kaotataks aega ega tekitataks kaubandushäireid.

5.1.3.3. Küberturvalisuse vajadust käsitletakse kõikides valdkondades andmete ja võrgustike puhul. Mida parem on ühenduvus, seda rohkem on riske. Komitee leiab, et on üsna oluline, et seda programmis mainitaks ja et sellele vahendeid eraldataks, seda enam, et tollitegevusel on ka strateegiline tähtsus.

5.2. Näitajad

5.2.1. Komisjon keskendub viisile, programm saab aidata kaasa õigusaktide ja tollipoliitika ühtsele rakendamisele ja teeb selle hindamiseks ettepaneku uute kvalitatiivsete näitajate kohta.

5.2.2. Komitee soovib, et programmis ette nähtud koolitusega valmistataks osalevaid riike ette nende huvitavate andmete saamiseks nii nende kogumise kui töötlemise osas. Avaliku sektori eelarvete vähendamise ajal võib juhtuda, et tolliasutustel ei ole piisavalt aega ega ametnikke, et teha neid uuringuid, mille usaldusväärsus võib olla kaheldav. Mõõtmisvahendid on juba olemas ja tarkvara võib anda teavet otse, sealhulgas Euroopa elektrooniliste süsteemide kättesaadavuse kohta.

5.3. Juhtimine

5.3.1. Kaubandus- ja konkurentsihäirete vältimiseks on komisjoni eesmärk kooskõlastada meetmeid, et saavutada **eeskirjade ühtlane kohaldamine**. Nagu varem, soovib ta luua **erinevat laadi komiteesid ja eksperdirühmi** ning rõhutab kodanikuühiskonna osalemist.

5.3.2. See kooskõla tuleb saavutada riikide tolliasutustega ja eriesindajatega operatiivtasandil ja pikaajaliselt. Komitee pooldab **avatud dialoogi osalejatega**, näiteks väliseksperdid ja avaliku sektori esindajad, sh kolmandatest riikidest, ning rahvusvaheliste organisatsioonide, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna esindajad. Komitee sooviks näha, et 1) et Euroopa Ülemkogu edendaks programmi „Toll“ enne selle lõpuleviimist ja annaks märku oma huvist programmi täieliku teostamise vastu; 2) et programmis täpsustataks kodanikuühiskonna osalemist ja kodanike võimalikke kontrolliviise oma **õiguste kaitsmiseks**.

5.3.3. Komitee leiab, et edukaks ühtlustamiseks peaksid kõik riigid ja ELi institutsioonid töötama **läbipaistvalt** ühes suunas. Pärast poliitilisi otsuseid prioriteetide kohta soovib komitee, et programmi kasutamisel eristataks selgelt seaduslike ja ebaseaduslike kaupade kontrolliga seotud meetmeid ning isikute kontrollimisega seotud meetmeid piiril (kooskõlas tollipoliitika ja rändepoliitikaga).

5.3.4. Tuleb nimetada üldisi tegureid, mis panevad aluse programmi „Toll“ edule, sh maksude ühtlustamine liikmesriikide vahel, kõigi osalevate riikide kaasamine koolitustesse ning nendepoolne valmisolek investeerida koostöösse, võidelda pettuste vastu ja tegeleda õiglase kauplemisega.

5.4. Inimeste suutlikkuse suurendamine

5.4.1. Tolli ei saa luua tühjalt kohalt, selleks on vaja inimesi, vahendeid ja oskusteavet. Seda olulist asjaolu on programmis mainitud, aga mitte edasi arendatud. Iga riigi haldusasutus peaks olema programmi jaoks toetuskõlblik taristute ja **teadmiste arendamise** valdkonnas.

5.4.2. Komitee soovib üldistada **Euroopa ühised koolituskursused** Europoli eeskujul. Need võivad olla temaatilised, käsitleda koostalitlusvõimet, volitatud ettevõtjate (AEO)⁽¹⁶⁾ auditeid, võitlust pettuse vastu, küberturvalisust, sisejulgeolekut jne. Euroopa Komisjoni poolt juba välja töötatud veebipõhised mooduleid võib täiendada spetsiaalse tollialase Erasmus programmiga, mis on suunatud elukestvõle õppele, mille kaudu saaks korraldada iga astme tolliametnike ajutisi vahetusi ja mida saaks rahastada programmist „Toll“.

⁽¹⁵⁾ Elektroonilise tolli mitmeaastase strateegiakava Taxud.a.3(2017)6498377.

⁽¹⁶⁾ AEO (*authorised economic operator*): volitatud ettevõtja.

5.4.3. Komitee on veendunud, et edukaks koostööks **erineva kultuuritaustaga** riiklike haldusasutuste vahel, et **tuvastada ja jagada häid tavasid**, on vaja ametnikke, kes on õppinud üksteist tundma ja oma ametiülesandeid sarnaselt täitma⁽¹⁷⁾ nii digivõimaluste kasutamisel kui ka muudes valdkondades (haldussuutlikkus). Komitee leiab, et nii liikmesriikide kui ELi jaoks oleks hea poliitika säilitada tollimenetlused kohapeal, sõltumata järjest suurematest tehnilistest nõuetest. Ta soovib, et kokkuhoiupoliitika koos programmi väljakuulutatud eesmärkidega ei viiks avaliku sektori töötajate vähendamiseni ning et **kõikidel oleks võimalus oma teadmisi suurendada, et teha koostööd oma Euroopa kolleegidega**.

5.5. Põhiõiguste kaitse

5.5.1. Komitee juhib tähelepanu sellele, et olles tollipoliitika elluviimise vahend, julgustab programm „Toll“ põhiõiguste tagamist, pakkudes standardseid koolitusi tolliametnikele ja osalevate kolmandate riikide esindajatele. On oluline seda võimalust täiel määral kasutada.

5.5.2. Isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR)⁽¹⁸⁾ on kohaldatav kõikjal ELis. Ärikasutajad, ettevõtted ja ametnikud peavad seda järgima ning see peab olema neile suunatud. Nii tsiviil-, tööstus- kui ka kaubanduslike andmete puhul võib **andmekaitse** osutada esmatähtsaks ja see peab olema tagatud siseriiklike ja ühenduse süsteemidega nii tavapärastes kui ka kohtumenetlustes, aga ka e-kaubanduses ja statistikas, mis on seotud programmi eesmärkide täitmises tehtud edusammude näitajatega.

5.5.2.1. Liidu välispiiride haldamisel koostöös Frontexiga võib ette tulla juhtumeid, kus inimõigused on ohus. Asjaomased tolliasutused peavad austama nii oletatavate kurjategijate kui oma teenistujate **inimõigusi**.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁷⁾ Vt varasemalt Matthaese programm.

⁽¹⁸⁾ Isikuandmete kaitse üldmäärus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.119.01.0001.01. EST&toc=OJ:L:2016:119:TOC

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL“

(COM(2018) 447 final – 2018/0236 (COD))

(2019/C 62/08)

Raportöör: **Raymond HENCKS**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Komisjon, 12.7.2018 nõukogu, 13.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	189/3/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Liidul on olnud kosmosesektoris suuri õnnestumisi. Oma kosmoseprogrammide kaudu aitab liit kaasa teatavate oluliste üleilmsete probleemide lahendamisele, näiteks kliimamuutuste, julgeoleku ja kodanike igapäevaste elutingimuste parandamisega seotud probleemid, säilitades seejuures oma suveräänsuse ja strateegilise sõltumatuse muudest kosmosejõududest.

1.2. Komitee toetab liitu tema täiendavates jõupingutustes jääda oluliseks sõltumatuks kosmosejõuks. Ta kiidab heaks asjaolu, et liit tagab endale oma eesmärkidele vastavad rahalised vahendid, st peamise juhisenä 16 miljardit eurot, mis on komitee hinnangul minimaalne rahastamispakett. Komitee kordab oma nõudmist leida Euroopa Investeerimispannaga kooskõlastatult uusi rahastamisvõimalusi, et toetada eraettevõtjate, VKEde ja idufirmade teadus-, kavandamis- ja tootmisprojekte kosmose valdkonnas.

1.3. Euroopa kosmoseprogrammi üldeesmärkide puhul tunneb komitee heameelt, et lisaks programmi kahe kõige olulisema komponendi, st Galileo ja Copernicuse pidevale arendamisele tagab liit ulatuslikuma autonoomia ja võimekuse kosmose jälgimisel ja seires, et kaitsta kosmosetaristut Maa ümber tiirlevate lugematute kosmosejäätmete põhjustatavate ohtude eest. Ta tunneb lisaks heameelt riiklikku satelliitsidet käsitleva uue algatuse pärast, mis vastab Euroopa turvalise satelliitside vajadustele.

1.4. Komitee tõdeb aga seejuures, et liit annab kodanikele väga vähe teavet eeliste kohta, mida pakuvad ühiskonnale ja majandusele ühenduse tegevused kosmoses. Ta teeb ettepaneku korraldada asjakohane kampaania, et kodanikud mõistaksid, millist lisaväärtust annavad Euroopa kosmosetegevused, mis on muutunud nende igapäevaelus vältimatult vajalikeks, soodustavad tööhõivet, majanduskasvu ja investeringuid ning aitavad tagada nende julgeolekut.

1.5. Lisaks oleme me veel väga kaugel sellest, et maksimeerida kosmosest Euroopa majandusele saadavat kasu. Maa seire programmi pakutavad võimalused ja programmi abil loodud tohutu andmehulk on ikka veel suuresti alakasutatud. Komitee kutsub üles algatama teavitamise ja teadlikkuse suurendamise meetme, mille sihtrühm oleksid potentsiaalsed kasusaajad, eelkõige mere- ja põllumajandussektoris.

1.6. Rahvusvahelisel tasandil on Euroopa kosmosesektoril palju konkurente, võttes arvesse, et kosmosetegevus muutub üha kaubanduslikumaks erasektori kasvava osalemise tõttu liiduvälisel turul. Seetõttu tuleb tingimata suurendada siseturu tähtsust ja kohaldada kosmosesektoris Euroopa eelistamise põhimõtet.

1.7. Kui Euroopa soovib säilitada oma autonoomia juurdepääsul kosmosele, võttes arvesse kanderaketide tootjate arvu kasvamist ja suurt konkurentsi, on tal vaja konkurentsivõimelisi kanderaketitootjaid, kes on kohanenud kaubandusliku ja institutsioonilise turuga. Komitee ergutab komisjoni uurima vahendeid, mille abil toetada Euroopa teadusuuringuid ja stardikomplekse.

1.8. Komitee leiab, et selge Euroopa lisaväärtuse säilitamiseks peaks liit hoolikalt jälgima seda, kuidas areneb futuristlik projekt kaevandada ja kasutada loodusvarasid väljaspool Maa orbiiti (*space mining*), mille raames on võtnud teerajajarolli üks liikmesriik.

2. Sissejuhatus

2.1. 1990. aastatest alates on EL kujundanud kosmosepoliitikat, mis on suunatud sõltumatusele muudest kosmosejõududest, eeskätt tänu programmide ja rakenduste arendamisele peamistes tööstussektorites, nagu side, julgeolek, hädaabiteenused, navigatsioonisüsteemid, teavitamine, sündmuste ülekanded, kliimamuutused, ilmaennustused jne.

2.2. Seejuures on ELil praeguseks Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) toel ulatuslik satelliitide võrk ja Prantsuse Guajaana kaudu isiklik juurdepääs kosmosele, kasutades Euroopa kanderakette. ESA liikmesriikidel⁽¹⁾ on omakorda oma kosmoseagentuurid ja programmid, teaduskeskused, maapealsed seadmed ja märkimisväärne tööstusvõimsus. Tavaliselt on liikmesriigid need, kes käivitavad kosmosealgatusi, mis viiakse seejärel ellu kas ELi või ESA raames.

2.3. Liit osaleb eeskätt järgmiste kosmoseprogrammide kavandamise, täieliku rahastamise ja rakendamise teel, seejuures vastutab ta üldiselt nende elluviimise eest, muu hulgas julgeoleku valdkonnas:

- **Galileo** on esimene spetsiaalselt tsiviilotstarbeks loodud suure täpsusega satelliitnavigatsiooni ja -positsioneerimise taristu, mida pakutakse kasutajatele tasuta;
- **Copernicus** pakub Maa kohta seireandmeid kuues valdkonnas: maismaaseire, merekeskkonna seire, atmosfääri seire, kliimamuutuste seire ning hädaolukordade ohjamine ja julgeolek;
- **EGNOS** on üleeuroopaline kolmest satelliidist koosnev süsteem, mis parandab olemasolevate ülemaailmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide edastatavate vaba juurdepääsuga signaalide kvaliteeti ja pakub täpsemaid asukohatuvastusandmeid;
- **SST** (kosmose jälgimine ja seire) on kosmose seire ning Maa ümber orbiidil oleva ligikaudu 780 000 kosmosejäätmekälgimise süsteem;
- **GOVSATCOM** on riikliku (tsiviil- ja militaarotstarbelise) satelliitide süsteem, mis on liidu üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia osa.

2.4. Komisjon delegeeris kosmosetaristu arendamise ja kasutuselevõtmise praegu ESA-le, mis vastutab Galileo taristu kasutuselevõtmise eest, samal ajal kui ELi Prahlas asuv agentuur (Euroopa GNSSi Agentuur, GSA) vastutab Galileo turuleviimise toetamise eest. ESA haldab ka osa Copernicuse tegevustest.

2.5. Euroopa kosmosetööstus annab tööd rohkem kui 231 000 inimesele, kellest 41 333 töötavad kosmoseehituse sektoris, ja see annab Euroopa Komisjoni kohaselt 2017. aastal hinnanguliselt 53–62 miljardit eurot lisaväärtust.

3. Komisjoni ettepanek

3.1. Kavandatav kosmoseprogramm on kooskõlas tööstusstrateegiaga, mida esitles president Juncker oma 2017. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus, ja komisjoni 26. oktoobri 2016. aasta teatisega Euroopa uue kosmosestrateegia kohta.

⁽¹⁾ ESA-l on 22 liikmesriiki. ESA nõukokku kuuluvad järgmistes riikides kosmosevaldkonna eest vastutavad riiklikud asutused: Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Luksemburg, Madalmaad, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi, Ungari ja Ühendkuningriik. Kanada osaleb samuti nõukogus ja koostöölepingu raames ka teatud projektides. Sloveenia on assotsieerunud liige. ESA-ga on koostöölepingu sõlminud veel seitse ELi liikmesriiki: Bulgaaria, Horvaatia, Küpros, Leedu, Läti, Malta ja Slovakkia.

3.2. Järgmised õigusaktid:

- määrus (EL) nr 1285/2013 Euroopa satelliitnavigatsioonisüsteemide (Galileo ja EGNOS) rajamise ja kasutamise kohta;
- määrus (EL) nr 377/2014, millega luuakse Copernicuse programm;
- otsus nr 541/2014/EL, millega luuakse kosmose jälgimise ja seire toetusraamistik;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 912/2010, millega luuakse Euroopa GNSSi Agentuur,

tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse kõnealuse määrusega, milles sätestatakse kõikide programmi komponentide jaoks ühised eeskirjad, käsitledes eeskätt osalemist rahastamises ja eelarvemehhanisme, finantssätteid, riigihankeid, juhtimist ja turvalisust. Nimetatud määruses sätestatakse ka teatavad eeskirjad iga komponendi jaoks eraldi.

3.3. Euroopa GNSSi agentuurist, mis vastutab uue põlvkonna satelliitnavigatsioonisüsteemide kasutuselevõtmise eest, saab Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet, mis toetab programmi, eeskätt seoses turvalisusega, teabevahetuse ja teavitustegevusega ning Galileo ja EGNOSe pakutavate teenuste turuleviimisega seonduva tegevusega.

3.4. Uue kosmoseprogrammi eesmärk on

- pakkuda kvaliteetseid ja ajakohaseid, ning kui see on asjakohane, turvalisi kosmoseandmeid, teavet ja teenuseid;
- maksimeerida sotsiaal-majanduslikku kasu;
- suurendada liidu ja liikmesriikide julgeolekut;
- edendada rahvusvahelisel tasandil liidu juhtpositsiooni kosmosesektoris.

3.5. Määruse ettepanekus sätestatakse kõigi liidu kosmosetegevuste, sealhulgas teadusuuringute jaoks ajavahemikus 2021–2027 summaarne eelarveeraldus 16 miljardit eurot (võrreldes 12,6 miljardi euroga ajavahemikuks 2014–2020). See rahastamispakett on peamine juhis 2. detsembril 2013. aastal eelarvedistsipliini kohta sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe tähenduses ja see jaotatakse järgmiselt:

- Galileo + EGNOS 9,7 miljardit eurot;
- Copernicuse programm 5,8 miljardit eurot;
- SST/GOVSATCOM 0,5 miljardit eurot.

3.6. Uues määruses käsitletakse ka erinevaid koostöö- ja partnerluse vorme sidusrühmade vahel ning suhteid rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega.

3.7. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule igal aastal aruande kosmoseprogrammi rakendamise kohta, tuginedes veel määratlemata tulemuslikkusnäitajatele.

3.8. Lisaks hinnatakse programmi vähemalt iga nelja aasta tagant. Hindamise tulemused koos komisjoni tähelepanekutega edastatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Euroopa Regioonide Komiteele.

4. Üldised märkused

4.1. Esiteks tuleb tunnistada, et EL võib olla uhke selle üle, et ta töötab õigel ajal välja oma kosmosepoliitika ning on nüüd sõltumatu muudest kosmosejõududest, sealhulgas jõust, mida peeti varem usaldusväärseks partneriks, ent mis on nüüd muutunud ettearvamatuks.

4.2. Komitee toetab liitu tema püüdlustes jääda oluliseks sõltumatuks kosmosejõuks ning eraldada endale vahendid oma tehniliste eeliste koondamiseks. Kosmos on sektor, mille puhul on vaja märkimisväärseid rahalisi vahendeid. Ei saa olla edasipüüdlikku kosmosepoliitikat ilma vastava eelarveta.

4.3. Seepärast tuleb heaks kiita asjaolu, et määruse eelnõuga soovitakse tagada liidule tema eesmärkidele vastavad rahalised vahendid, st praegusel juhul programmi rahastamispakett 16 miljardi euro ulatuses, mis peamise juhisenä on minimaalne summa. Sellest tulenevalt võtavad parlament ja nõukogu, aga ka komisjon eelarveprojekti koostamisel kohustuse programmi kogukestuse ajal sellest summast mitte rohkem kui 10 % ulatuses kõrvale kalduda (välja arvatud

erandjuhtudel). Komitee kordab siiski oma nõudmist leida Euroopa Investeeringuspangaga kooskõlastatult uusi rahastamisvõimalusi, et toetada erettevõtjate, VKEde ja idufirmade teadus-, kavandamis- ja tootmisprojekte kosmose valdkonnas, näiteks nanosatelliitide, väikesemõõduliste tõukejõuseadmete, satelliitide tööaja pikendamise, uute Maa seire rakenduste jne valdkonnas.

4.4. Peale selle saab kosmosega seotud teadusuuringuid ja innovatsiooni, mida tuleb tingimata tõhustada, kui liit soovib säilitada tehnika tippaseme, rahastada programmi „Euroopa horisont“ tööprogrammi „Juhtpositsioon progressi võimaldava ja tööstusliku tehnoloogia valdkonnas“ raames, millele eraldatud eelarve on 13,5 miljardit eurot.

4.5. Selles kontekstis tuleb heaks kiita asjaolu, et Ühendkuningriigil on kavas esitada taotlus pärast Brexitit jätkuvalt Euroopa kosmoseprogrammis osalemiseks. Komitee tunneb sellegipoolest kahetsust, et liidu praegusest 28 liikmesriigist on üksnes 20 ESA liikmed.

4.6. Kosmoseprogrammi konkreetsete eesmärkidega seoses kiidab komitee heaks, et uutes rakendustes ja teenustes võetakse arvesse isejuhtivate autode, droonide, robotite ja asjade internetiga (Galileo) seotud arengut ning keskendutakse – inimkonna huvides – kliimamuutuste seirele (näiteks inimtekkelised süsinikdioksiidihetked ja kasvuhoonegaasid), maakasutusele põllumajanduse toetamiseks, polaaralade seirele, metsade ja veekogude majandamisele ning väikeste objektide (näiteks laevad) tuvastamisele, et jälgida ebaseaduslikku kaubandust (Copernicus).

4.7. Komitee toetab samuti ettepanekut tagada SST-le suurem autonoomia ja suutlikkus, et kaitsta Maa kosmosetaristut ja Maad kosmosest tulenevate ohtude eest, aga ka uute tegevuste loomist, et jälgida kosmosejätmeid ning päikese aktiivsusest tulenevaid äärmuslikke kosmoseilmastiku nähtusi või asteroide ja komeete (Maa-lähedased objektid). Kosmosejätmete küsimus mõjutab otseselt rohkem kui 60 riiki, kellel on satelliite ja kes neid praegu kasutavad. Kosmose jälgimine on äärmiselt oluline, arvestades ohtu, et teenuste osutamise katkestamise, ebamugavuste ja sellest tuleneva majandusliku kahju teel kahjustatakse esmatähtsat taristut, millest sõltub kodanike igapäevaelu.

4.8. Uus riiklikku satelliitsidet käsitlev algatus vastab Euroopa turvalise satelliitside vajadustele (piirivalve, merendusvaldkond, politseimissioonid, tsiviilkaitse, humanitaarabi, ELi välistegevus jne) ning võimaldab parandada tulevaste turvaliste sidesüsteemide ja -teenuste ohutust ja sõltumatust Euroopas, mida komitee toetab.

4.9. Järelikult on Euroopa Liidul olnud kosmosesektoris suuri õnnestumisi. Komitee tõdeb aga seejuures, et liit edastab kodanikele väga vähe teavet eeliste kohta, mida pakub kosmos ühiskonnale ja majandusele. Paljud kodanikud ei teadvusta, et kui nad näiteks kasutavad oma mobiil- või nutitelefoni või navigatsioonisüsteeme, vaatavad satelliittelevisiooni, reisivad maismaa-, mere-, või lennutransporti kasutades või võtavad välja sularaha, siis kasutavad nad kosmoseteenuseid. Seepärast tuleb asjakohase teavituskampaania abil hoolitseda selle eest, et kodanikud mõistavad, et Euroopa kosmosetegevused on nende igapäevaelus vältimatult vajalikud, soodustavad tööhõivet, majanduskasvu ja investeringuid ning aitavad tagada nende julgeolekut.

4.10. Samuti oleme me veel väga kaugel sellest, et maksimeerida kosmosest Euroopa majandusele saadavat kasu. Maa seire programmi pakutavad võimalused ja programmi abil loodud tohutu andmehulk on ikka veel suuresti alakasutatud. Komitee kutsub üles algatama teavitamise ja teadlikkuse suurendamise meetme, mille sihtrühm oleksid potentsiaalsed kasusaajad, eelkõige mere- ja põllumajandussektoris.

4.11. Nagu märgib komisjon, on kosmosesektoris tekkinud probleeme sobilike töötajate palkamisel. Komitee leiab, et kosmosevaldkonna teadus tuleb hõlmata koolisüsteemi ja et tuleb suurendada teadlikkust liikmesriikide ülikoolides, et pakkuda magistriõpinguid kosmoseehituse valdkonnas.

4.12. Rahvusvahelises plaanis tuleb Euroopa kosmosesektoris lahendada suure konkurentsi probleem, võttes arvesse, et kosmosetegevus muutub erasektori kasvava osalemise tõttu üha kaubanduslikumaks. Ülekaalukas osa suurte Euroopa osalejate tegevustest toimub väljaspool Euroopat. Seetõttu tuleb tingimata suurendada siseturu tähtsust ja kohaldada kosmosesektoris Euroopa eelistamise põhimõtet.

4.13. Nagu täpsustab komisjon, on kosmos osa ülemaailmsest väärtusahelast, milles toimuvad suured muutused, mis nihutavad kosmosesektori tavapäraseid piire. Nn uus kosmos (*new space*) muudab kosmosesektorit mitte ainult tehnoloogilisest, vaid ka ärimudeli seisukohast. Seepärast on ülioluline, et liit toetaks aktiivselt kogu kosmosesektorit, eelkõige kosmosesektori teadus- ja arendustegevust, idufirmasid ja äriinkubaatoreid. Komitee kahetseb, et komisjon piirdub kõnealuses määruses vaid selle sedastamisega, et kosmoseprogrammiga toetatakse ettevõtjate koostööd kosmosetööstuse keskuste vormis, tuues piirkondlikul ja liikmesriikide tasandil kokku kosmose- ja digitaalsektori osalejaid, andmata teada, kuidas asjaomased keskused toimivad ja kuidas neid rahastatakse.

Selline nn uue kosmose projekt võib seisneda kosmosevarade majanduse (*space mining*) arendamises, mille eesmärk on kaevandada ja kasutada loodusvarasid väljaspool Maa orbiiti. Näiteks asteroidid võivad sisaldada niklit, plaatinat, rauda ja koobaltit. NASA hinnangul on Marsi ja Jupiteri vahelise asteroidivöö (mis sisaldab rohkem kui miljonit asteroidi) väärtus 700 triljonit dollarit. Need varad võidakse tuua Maale või neid võidakse kasutada kosmoses satelliitide energiaallikana või selleks, et ehitada baase, kust saaks lähetada kaugemale suunduvaid kosmoseuuringuid.

4.14. Luksemburg on pärast Ameerika Ühendriike teine riik maailmas, kes on kehtestanud õigusraamistiku (mida mõned vaidlustavad), mis võimaldab kosmosevarade uurimist ja kaubanduslikku kasutamist. Euroopa Investeerimispank osaleb samuti selles projektis, pakkudes nõustamist, sarnaselt ESA-le, millel on kavas pakkuda oma innovatsioonialase finantsnõustamisteenistuse kaudu arvamusi ja suuniseid.

4.15. Komitee leiab, et liit peaks nii tehnoloogilisest, finantsilisest kui ka juriidilisest aspektist aktiivsemalt osalema kosmosekaevandusega seotud teadusuuringutes ning tagama, et projektil oleks selge Euroopa lisaväärtus, arvestades, et projektis on juba tegevad muud, Ameerika, Araabia või Aasia organisatsioonid või ettevõtted.

4.16. Kui Euroopa soovib säilitada oma autonoomiat kosmosele juurdepääsul, on tal vaja kanderaketite tootjaid, kes on kohanenud kaubandusliku ja institutsioonilise turuga. Korduvkasutatavad raketid on eriti paljutootav areng, mis aitab vähendada kulu ja lendudevahelist aega. Kaubanduslikul turul on konkurents endiselt suur ja mõnikord ebaaus. Komitee innustab komisjoni uurima viise, kuidas toetada teadusuuringuid ja Euroopa stardikomplekse, pidades seejuures silmas seda, kui oluline on säilitada sõltumatus Euroopa juurdepääsul kosmosesse.

4.17. Ehkki Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt on liikmesriikidel pädevus määratleda üldhuviteenuseid, ei vähenda see liidu pädevust määratleda selliseid teenuseid liidu tasandil, kui see on vajalik liidu eesmärkide saavutamiseks. Komitee kutsub liidu institutsioone üles tunnustama liidu üldhuviteenuste olemasolu ja vajalikkust valdkondades, kus ELi meetmed on eesmärkide saavutamiseks tõhusamad, mis on ilmselgelt tõsi kosmosesektori puhul.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel a) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu 28. mai 2001. aasta määrust (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades“

(COM(2018) 378 final – 2018/203 (COD))

ja

b) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades („dokumentide kättetoimetamine“)

(COM(2018) 379 final – 2018/204 (COD))

(2019/C 62/09)

Raportöör: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Konsulteerimistaotlus	a) Euroopa Parlament, 10.9.2018 b) Euroopa Parlament, 10.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	184/0/9
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks komisjoni ettepanekud, mis käsitlevad tõendite kogumise määruse ja dokumentide kättetoimetamise määruse muutmist.

1.2. Komitee palub komisjonil võtta arvesse käesolevas dokumendis kõnealuste ettepanekute kohta esitatud, iseäranis punktides 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.9, 5.10, 6.3, 6.4. ja 6.6 sisalduvaid tähelepanekuid, sest ilma tõelise õigusruumita ei saa ühtse turu vabadusi täielikult kasutada.

2. Taust

2.1. Selleks et luua Euroopa Liidus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, on Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 81 sätestatud alused arendamiseks tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd piiriülese toimega juhtudel, andes ELile volitused, mis võimaldavad tal võtta meetmeid liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamiseks.

2.2. Kui see on siseturu sujuva toimimise jaoks vajalik, nähakse ette õigusakt, millega võetakse meetmeid, et tagada liikmesriikide vahel kohtu- ja kohtuväliste otsuste vastastikune tunnustamine, nende täitmine ja koostöö tõendite kogumisel.

2.3. Liikmesriikidevahelise õigusabi reguleerimiseks asendas EL Haagi konventsioonides sätestatud süsteemid, võttes vastu järgmised õigusaktid.

2.3.1. Nõukogu määrus (EÜ) nr 1206/2001 ⁽¹⁾ liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „tõendite kogumise määrus“), mis võeti vastu Saksamaa Liitvabariigi algatusel ning mida kohaldatakse kõigis liikmesriikides v.a Taani.

2.3.2. Määrusega loodi kogu ELi hõlmav süsteem tõendite kogumise taotluste vahetuks ja kiireks edastamiseks ja rahuldamiseks kohtute vahel ning sätestati täpsed eeskirjad selliste taotluste vormi ja sisu kohta. Loodi kohtutevahelise otsesuhtluse süsteem, millega asendati varasem süsteem, mille kohaselt saadeti ühe liikmesriigi kohtult pärinevad taotlused teise liikmesriigi keskasutusele.

2.3.3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1393/2007 ⁽²⁾ kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „dokumentide kättetoimetamise määrus“), mida kohaldatakse kõigis liikmesriikides ⁽³⁾.

2.3.4. Kõnealust määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades juhul, kui kohtu- või kohtuväline dokument tuleb kättetoimetamiseks edastada ühest liikmesriigist teise. Seda ei kohaldata siiski maksu-, tolli- ja haldusajadele ega ka riigi vastutusele, mis tuleneb riigi tegevusest või tegevusetusest riigivõimu teostamisel (*acta iure imperii*).

2.4. Komitee on alati toetanud ideed luua vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ühine ELi ala, mis muu hulgas hõlmab õiguslase koostöö valdkonnas ja tsiviilasjades meetmete võtmist, mis on vajalikud selleks, et kodanikke ja ettevõtjaid ei takistaks ega heidutaks nende õiguste kasutamisel liikmesriikide õigussüsteemide kokkusobimatus või keerukus.

2.5. Igal juhul tuleb Euroopa õigusruumi loomiseks kindlasti parandada kohtutevahelist koostööd ning seepärast tuleb lihtsustada ja kiirendada menetlusi, et kõrvaldada tõkked ja viivitused.

3. Komisjoni ettepanekud

3.1. Komisjoni ettepanekutega soovitakse muuta olemasolevaid määruseid, mis käsitlevad tõendite kogumist ja dokumentide kättetoimetamist.

3.2. Tõendite kogumise määruse muutmise ettepanek

3.2.1. Ettepanekuga soovitakse parandada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala ning siseturu tõrgeteta toimimist, tõhustades ja kiirendades tõendite piiriülest kogumist.

3.2.2. Määrust soovitakse kohandada tehnilise arenguga, et kasutada ära digiteerimisega seonduvaid võimalusi, muutes kohustuslikuks selle, et suhtlus ja teabevahetus toimub automaatselt elektroonilisi vahendeid kasutades ning andmekaitset ja privaatsust austades, ilma ühegi osapoole menetlusõigusi kahjustamata. Selleks peab süsteem olema detsentraliseeritud struktuuriga, mis võimaldab lõppkasutajatel omavahel vahetult suhelda.

3.2.3. Ettepanek toetab nüüdisaegseid tõendite kogumise viise, nagu videokonverents, kui on vaja ära kuulata teises liikmesriigis asuv isik. Eesmärk on tagada, et teises liikmesriigis elava tunnistaja, eksperdi või osalise ärakuulamiseks kasutatakse asjakohasemalt, sagedamini ja kiiremini tõendite vahetu kogumise viisi.

3.2.4. Kõrvaldatakse elektrooniliste (digitaalsete) tõendite aktsepteerimise õiguslikud takistused. Ettepanekuga nähakse ette digitaalsete tõendite vastastikune tunnustamine. See vähendab kohtumenetlustes osalevate kodanike ja ettevõtjate koormust ning kahandab elektrooniliste tõendite tagasilükkamise juhtumite arvu.

3.2.5. Esitatakse lahendus probleemile, mis tuleneb mõiste „kohus“ erinevatest tõlgendustest, kuna hetkel puudub tõendite kogumise määruses selle määratlus. Ettepanekuga püütakse see ebakindlus kaotada.

⁽¹⁾ Nõukogu 28. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1206/2001 (ELT L 174, 27.6.2001, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1393/2007, millega tunnustatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, 10.12.2007, lk 79).

⁽³⁾ Vastavalt nn paralleelsele kokkuleppele Taaniga (ELT L 300, 17.11.2005, lk 55). Ühendkuningriik ja Iirimaa aga teatasid kooskõlas aluslepingu protokoll nr 21 artikliga 3omal ajal soovist osaleda mõlema määruse vastuvõtmises ja kohaldamises.

3.2.6. Ettepanek on kooskõlas teiste tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevate ELi õigusaktidega ega kujuta endast takistust teabe vahetamisele, mis võib toimuda asutuste vahel abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud otsuste tunnustamisel ja täitmisel⁽⁴⁾ või ülalpidamisega seotud küsimustes,⁽⁵⁾ isegi kui sellel teabel on tõendusjõud, seega on taotlust esitava asutusel õigus valida kõige sobivam meetod.

3.2.7. Reguleeritakse diplomaatiliste ametnike ja konsulaaresindajate võimalust koguda tõendeid teise liikmesriigi territooriumil ja piirkonnas, kus nad oma ülesandeid täidavad, ilma vajaduseta esitada selle liikmesriigi keskasutusele või pädevale asutusele eelnev taotlus.

3.2.8. Selleks et tagada digitaalsete tõendite vastastikune tunnustamine, ei tohi keelduda ühes liikmesriigis selle õigusaktide kohaselt kogutud tõendite tunnustamisest tõenditena teises liikmesriigis ainult seetõttu, et need on digitaalsed.

3.2.9. Lisades esitatud tüüpvormide muutmiseks või ajakohastamiseks antakse komisjonile kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 õigus võtta vastu õigusakte.

3.3. Dokumentide kättetoimetamise määrus

3.3.1. Määruse eeskirjade põhieesmärk on luua ühtsed kanalid dokumentide edastamiseks ühest liikmesriigist teise, et need dokumendid selles teises liikmesriigis kätte toimetada. Siinkohal on osutunud eriti kasulikuks praeguse määruse kohaldamisel ja Euroopa Kohtu selleteemalistest otsustest saadud kogemused.

3.3.1.1. Muudetakse määruse kohaldamisala, ehkki kohtuväliseid dokumente käsitleva sätte praegune sõnastus säilitatakse. Seevastu seoses kohtudokumentidega selgitatakse, et määrust kohaldatakse kõigi olukordade suhtes, kus adressaadi elukoht on muus liikmesriigis.

3.3.1.2. See uus kord, mille kohaselt on määruse kohaldamine kohustuslik kõigil dokumentide kättetoimetamise juhtudel, kui adressaadi elukoht on muus liikmesriigis, kehtib üksnes menetluse algatamist käsitlevate dokumentide kättetoimetamise puhul. Hiljem kohtumenetluse käigus kohale toimetatavate kohtudokumentide puhul pole lisakaitse nii oluline.

3.4. Edastavate ja vastuvõtivate asutuste vaheline teabe ja dokumentide vahetamine toimub elektrooniliselt, detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu, mis koosneb riiklikest IT-süsteemidest, mida ühendab turvaline ja usaldusväärne sidetaristu, ehkki IT-süsteemi ettenägematu ja erandliku häire korral on võimalik kasutada alternatiivseid (tavapäraseid) teabevahetusmeetodeid.

3.5. Ette on nähtud, et liikmesriigid peavad pakkuma abi adressaadi asukoha kindlakstegemisel muus liikmesriigis, mille jaoks esitatakse kolm alternatiivset võimalust:

- õigusabi liikmesriikide määratud asutustelt;
- e-õiguskeskkonna portaali kaudu juurdepääsu tagamine riiklikele elukoharegistritele;
- e-õiguskeskkonna portaali kaudu üksikasjaliku teabe andmine kättesaadavate vahendite kohta isikute asukoha kindlakstegemiseks nende territooriumil.

3.6. Välisriigis elavatel menetlusosalistel võib nõuda esindaja määramist, kes toimetaks neid puudutavas kohtuasjas dokumente kätte liikmesriigis, kus menetlus toimub.

3.7. Parandatakse menetlust seoses adressaadi õigusega keelduda dokumendi vastuvõtmisest, kui see pole koostatud sobivas keeles ega ole sellesse keelde tõlgitud.

3.8. Ettepanekuga kohustatakse postiteenuste osutajaid kasutama konkreetset kättesaamiskinnitust (vastuvõtuteatist), kui dokumente määruse kohaselt posti teel kätte toimetatakse. Lisaks kehtestatakse miinimumnõue nende isikute kohta, kellele võib dokumendi adressaadi asemel kätte toimetada, kui postiteenuse osutaja ei saa dokumenti adressaadile isiklikult üle anda.

⁽⁴⁾ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003 (ELT L 338, 23.12.2003, lk 1).

⁽⁵⁾ Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 4/2009 (ELT L 7, 10.1.2009, lk 1).

3.9. Ettepanekuga kehtestatakse dokumentide elektrooniline kättetoimetamine määruse kohase täiendava alternatiivse kättetoimetamismeetodina.

3.10. Seoses juhtudega, kui kostja jätab kohtusse ilmutata, on ette nähtud kaks olulist uuendust:

- a) asja menetlev kohus peab saatma menetluse algatamise või tagaseljaotsuse kuupäevaga teate talle teadaolevale kostja kasutajakontole;
- b) määratakse ühtne kaheaastane tähtaeg, mille arvestamine algab tagaselja tehtud kohtuotsuse kuupäevast ning mille jooksul on lubatud esitada erakorraliselt taotlus edasikaebamise tähtaja möödumise tagajärgede tühistamiseks, et teises liikmesriigis selle kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine vaidlustada.

4. Üldised märkused

4.1. Komitee väljendab rahulolu komisjoni ettepanekutega, mis käsitlevad tõendite kogumise määruse ning dokumentide kättetoimetamise määruse muutmist, sest need lihtsustavad liikmesriikides õigusalasest integreerimist, luues nende vastavates kohaldamisalades ühtsed kanalid.

4.2. Mõlemad ettepanekud aitavad parandada ELis õigusalasest koostööd, tuginedes kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttele (ELi toimimise lepingu artikkel 81), tugevdada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala (ELi toimimise lepingu artikli 3 lõige 2 ning artikkel 67) ning luua siseturgu (ELi toimimise lepingu artikkel 26).

4.3. Kokkuvõtvalt peab komisjoni pakutud õigusraamistiku vastuvõtmine ja kohaldamine aitama selgelt kaotada mitmesugused nähtamatud takistused, mis mõjutavad otseselt kõigi kodanike elu, seda nii liikmesriikide kodanike kui ka ELis elavate isikute puhul, ning ELis tegutsevate ettevõtete äritegevust.

4.4. Et tagada juurdepääs õigusele ja õiglasele kohtumõistmisele, on äärmiselt oluline, et nendes ettepanekutes sätestatud kohaldataks kõigi piiriülese mõõtmega kohtumenetluste suhtes ja menetletaks nõuetekohaselt.

4.5. Samuti on ettepanekud kooskõlas digitaalse turu strateegiaga elektroonilise halduse küsimustes, eelkõige mis puutub vajadusse võtta meetmeid avaliku halduse uuendamiseks ja piiriülese koostalitlusvõime saavutamiseks, mis hõlbustaks suhtlust kodanikega.

4.6. Ettepanekud suurendavad õiguskindlust, aidates seeläbi vältida viivitusi ja põhjendamatuid kulusid kodanikele, ettevõtjatele ja riigiasutustele ning kõrvaldada puudusi menetlusosaliste menetlusõiguste kaitses, sest nende eesmärk on vältida isikute kaitseta jäämist vastavalt poolte võrdsuse põhimõttele.

4.7. Tuleb märkida, et säte, mis käsitleb delegeeritud õigusakte kahe määruse ettepaneku lisa ajakohastamiseks ja muutmiseks, ei ole kooskõlas komitee vastava seisukohaga,⁽⁶⁾ sest ettepanekus nähakse ette, et delegeerimine on tähtajatu kestusega, hoolimata nõudest, mille kohaselt delegeeritud õigusaktide vastuvõtmine peab olema ajaliselt piiritletud.

4.8. Igal juhul on komitee seisukohal, et ilma tõelise õigusruumita ei saa ühtse turu vabadusi täielikult kasutada.

5. Üldised märkused tõendite kogumise määruse kohta

5.1. Tõendite kogumise määruse muutmise ettepanekuga soovitakse suurendada asjaomaste pädevate asutuste vahel elektrooniliste sideteenuste kasutamist kulukama ja aeglasema paberil tavaposti asemel ning videokonferentside kasutamist isikute teises liikmesriigis ärakuulamiseks, kahjustamata seejuures osapoolte menetlusõigusi.

5.2. Ehkki ettepanekus eeldatakse, et asjaomased kohtud toimivad hoolikalt ja tõhusalt ning järgivad rangelt lojaalse koostöö ja vastastikuse tunnustamise põhimõtteid – kusjuures viimasele neist tuginetakse selgelt selleks, et vältida digitaalselt kogutud tõendite tunnustamisest keeldumist (ettepaneku neljas põhjendus ning artikkel 18a) –, ei ole ette nähtud ühtegi sätet juhuks, kui taotluse saanud kohus keeldub mõnel järgmistest põhjustest:

⁽⁶⁾ ELT C 288, 31.8.2017, lk 29; ELT C 345, 13.10.2017, lk 67.

- asjatu viivitus;
- puuduv põhjendus või
- ebapiisav põhjendus.

Need juhud tähendavad tegelikkuses seda, et juurdepääs tõhusale õiguskaitsele on võimatu, ning tuleks leida lahendus, et vältida nende tekkimist.

5.2.1. See asjaolu on oluline ELi kehtiva õiguse seisukohast, arvestades et sellise kohtu keeldumist, kes on kohustatud esitama asjaomasel kohtuasjas eelotsuse küsimuse Euroopa Liidu Kohtule, võidakse lugeda liikmesriigi ELi õigusest tulenevate kohustuste raskeks rikkumiseks ⁽⁷⁾.

5.2.2. On hulgaliselt olukordi, kus taotluse saanud kohus võib õigussubjektide õigusi tõsiselt kahjustada, kui ta ei tee hoolikalt koostööd, eeskätt esialgse õiguskaitse andmisel, lähtudes riigi suveräänsuse, riigi julgeoleku, avaliku korra vms kaalutlustest (vt ELi lepingu artikli 4 lõige 2) või juhul, kui on liikmesriikide kohtupraktika erinevustest tulenevaid erisusi.

5.2.3. Viimane nimetatud olukordadest esineb näiteks seoses kohtueelse tuvastamisega (*pre-trial discovery*), sest 18. märtsi 1970. aasta Haagi konventsiooni artikliga 23, mis käsitleb välismaalt tõendite kogumist tsiviil- ja kaubandusajades, on osalisriikidel lubatud suveräänsusele tuginedes menetluse eel etapil õigusabitaotlustest keelduda (pärast hagi esitamist, kuid enne kohtumenetluse algust).

5.2.4. Kehtiva määruse (EÜ) nr 1206/2001 (milles küll konkreetselt seda küsimust ei käsitleta) kohaldamisalast on see välja jäetud, tulenevalt nõukogu 4. juuli 2001. aasta deklaratsioonist 54/01 (dokument nr 10571/01, lk 1).

5.2.5. Mõnikord võivad põhjendamatute viivituste põhjuseks olla taotluse saanud kohtute ebapiisav tehniline pädevus või tehnoloogiataristu häired. Et selliseid olukordi võimaluse piires ennetada ja need kõrvaldada, tuleks ettepanekus näha ette teatud laadi sätte, mis nõuaks liikmesriikidelt, et nad tagaksid oma kohtute digitaalse ajakohastamise ja tehnoloogiataristu kohandamise.

5.3. Lisaks tuleks ettepaneku teatavaid sätteid täpsustada. Näiteks määratletakse artikli 1 lõikes 4 mõiste „kohus“ kitsendavalt kui liikmesriigi kohtuasutus, mis on pädev koguma tõendeid kooskõlas kõnealuse määrusega.

5.3.1. Ehkki see määratlus võib hõlmata tõendamispädevusega riigiametnikke (näiteks notareid), jäetakse sellega välja erasektori vahekohtud, olgu selleks siis investeerimise, kaubanduse või tarbimise valdkonna vahekohtud või mis tahes muid küsimusi lahendavad vahekohtud.

5.3.2. Seega jäetakse tunnistamata vahekohtute oluline roll liikmesriikide ja kolmandate riikide kaubandus- ja majandustegevuses.

5.3.3. Viimastega seoses võivad tekkida olukorrad, kus samal ajal on pooleli mitu kohtuasja, või probleemid vahekohtute otsuste täitmisel taotluse saanud liikmesriikide kohtute poolt (näiteks hagi esitamise keeld (*anti-suit injunction*)), mis võivad põhjustada õiguskindlusetust.

5.3.4. See „kohtu“ piiratud määratlus on küll kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga, mis pigem ei tunnista erasektori vahekohtuid „kohtutena“ ⁽⁸⁾.

5.3.5. Komitee leiab, et Euroopa Kohtu praktika automaatne kohaldamine võib käsitletavas valdkonnas tekitada olukorra, kus vahekohtute otsuseid ei tunnustata või kus taotluse saanud kohus keeldub koostööst, mis võib mõnel juhul jätta osapooled kaitseta.

⁽⁷⁾ Vt kohtujurist Wathelet' järeldusi kohtuasjas C-416/17, Euroopa Komisjon versus Prantsuse Vabariik, punktid 95–103.

⁽⁸⁾ Näiteks järgmistes kohtuasjades: kohtuasi Nordsee 102/81(1982), punktid 10–13; kohtuasi Eco Swiss C-126/97(1999), punkt 34; kohtuasi Denuit y Cordier C-125/04(2005), punkt 13; kohtuasi Gazprom C-536/13(2015), punkt 36; kohtuasi Achmea C-284/16 (2018), punktid 45–49, jne.

5.3.6. See hinnang ei kehti siiski investori ja riigi vahelistele vahekohtuklauslitele, mis sisalduvad kahepoolsetes investeerimislepingutes, sest need on ELi õigusega vastuolus ega oma õigusmõju, kuna on ebaseaduslikud tulenevalt sellest, et need kattuvad ühtse turu eeskirjadega ning teevad ELis investorite vahel vahet tähenduses, mis on määratletud Euroopa Kohtu otsusest „Achmea“⁽⁹⁾ tuleneva kohtupraktikaga.

5.4. Artikliga 17b antakse liikmesriigi diplomaatilistele ametnikele ja konsulaaresindajatele võimalus koguda tõendeid sellise teise liikmesriigi territooriumil, kus nad oma ülesandeid täidavad, ilma et nad peaksid esitama eelneva taotluse. See võimalus piirdub enda esindatava liikmesriigi kodanike ärakuulamisega ilma sundi kasutamata selle liikmesriigi kohtus menetlemisel olevate kohtuasjade raames.

5.5. Oleks kohane laiendada nende ettepanekus ettenähtud ametnike õigusabialaseid ülesandeid, et kohendada neid ELi praeguste asjaoludega, eeskätt liikmesriigi kodanike vabalt liikumise ja elamise ning ettevõtete asutamise vabaduse raames. Seepärast võiks nende ametnike poolse tõendite kogumise praktikat laiendada välismaalastele, ilma vajaduseta taotleda eelnevalt luba, või vastuvõtva riigi enda kodanikele, kui kõnealune riik seda lubab.

5.6. Komitee nõustub, et äärmiselt oluline on sätestada kohustus abistada edastavat liikmesriiki selle isiku elukoha väljaselgitamisel, kellele tuleb kohtu- või kohtuväline dokument vastuvõtvast teises riigis kätte toimetada, juhul kui elukoht ei ole teada.

5.7. Käsitletava ettepaneku kontekstis on just ELi õigusala tegevuskava aastaks 2020 see, milles püütakse tugevdada põhiõigusi, sealhulgas tsiviilmenetlusõigusi.

5.8. Sellega seoses võetakse ettepanekus sätestatud digiteerimismeetmete puhul asjaomaste kohtute vahelise elektroonilise teabevahetuse süsteemis arvesse andmekaitse ja privaatsuse nõudeid, nagu süsteemi kasutajate eelnev kindlaksmääramine (ainult liikmesriikide kohtud ja õigusalused).

5.9. Ehkki eeldatakse, et rünnakud kõnealustele e-taristutele tulevikus mitmekordistuvad – see oht on seda suurem, mida enam on asjaomased infosüsteemid omavahel ühendatud –, ei nähta siiski ette ühtegi sätet selle kohta, kuidas lahendada vastutuse määramine juhul, kui küberrünnakute või infosüsteemi rikete või kokkukukkumise tulemusel avaldatakse salajast teavet või isegi hävitatakse menetluse tõendeid.

5.10. Seetõttu võidakse õigussubjektide õigusi tõsiselt rikkuda, ilma et oleks ette nähtud viis, kuidas nõuda, et selle põhjustajad vastutaksid, ning võib isegi juhtuda, et õigussubjektidel tuleb nende rikkumistega leppida, juhul kui nende põhjustajad tuginevad vääramatul jõu olemasolule.

6. Üldised märkused dokumentide kättetoimetamise määruse kohta

6.1. Komitee leiab, et dokumentide kättetoimetamise määruse ettepanek parandab ja kiirendab kohtumenetlust, sest see lihtsustab ja kiirendab dokumentide kättetoimetamisel tehtava koostöö mehhanisme. See parandab õigusemõistmist piiriülese ulatusega kohtuasjades, tugevdab tsiviilasjades menetlusõigusi ja suurendab liikmesriikide kohtusüsteemide vastastikust usaldust.

6.2. Ettepanekuga soovitakse teha lõpp aeglusele ja kehtestatud tähtaegade sagedasele eiramisele – olukorrad, mis tekivad, sest dokumente toimetavad kätte pädevad asutused –, muutes kohustuslikuks dokumentide elektroonilisel teel kättetoimetamise. Samuti tugevdatakse adressaadi kaitseõigusi pädevate asutuste mitmesuguste konkreetsete sekkumiste abil ebakindluse korral, mis on seotud dokumendi vastuvõtmisest keeldumise või tagaselja tehtud otsuste juhtudega.

6.3. Märkimist väärib ka ettepaneku ulatuslik isikuline ja sisuline kohaldamisala, sest see hõlmab kõiki, nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid, sealhulgas kõik kauplajad ja seega ka mikroettevõtjad, ning et lubatud on ainult selgelt sätestatud erandid (artikli 1 lõiked 1 ja 3).

⁽⁹⁾ Kohtuotsus „Achmea“, kohtuasi C-284/16, 6. märts 2018 (ECLI:EU:C:2018:158).

Oleks vaja ühtlustada kõik keeleversioonid, et oleks selge, et määruse ettepanek ei puuduta mitte ainult menetlust algatavat dokumenti, vaid kõiki menetlusega seonduvaid dokumente.

6.4. Komitee kiidab heaks ettenähtud tagatised juhtudeks, kui adressaat keeldub dokumendi vastuvõtmisest, ning vastuvõtva asutuse kohustuse sellekohast teavet anda. Menetluspoolte õiguste tasakaalustamiseks oleks sobilik, et kostja oleks menetlust algatavast dokumendist täielikult teadlik, mistõttu näib kohane, et see peab olema esitatud adressaadile arusaadavas keeles või ühes kättetoimetamise koha ametlikus keeles.

6.5. Tundub asjakohane näha dokumentide kättetoimetamiseks ette üksteist täiendavad meetmed, s.o nii posti teel kättetoimetamine, kohtuametnike, ametnike või muude taotluse saanud liikmesriigi pädevate isikute poolt vahetu kättetoimetamine kui ka elektrooniline kättetoimetamine.

6.6. Eelkõige on oluline tagada dokumendi terviklikkus ja eesmärk, olenemata sellest, kas tegemist on kohtu- või kohtuvälise dokumendiga.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ELi pettevastase võitluse programmi loomise kohta“

(COM(2018) 386 final – 2018/0211 (COD))

(2019/C 62/10)

Raportöör: **Giuseppe GUERINI**

Konsulteerimistaotlus	komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	193/0/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut, millega luuakse uus pettevastase võitluse programm ELi finantshuvide kaitsmiseks ja liikmesriikide tolliasutuste vastastikuse haldusabi toetamiseks.

1.2. On hea, et uus pettevastase võitluse programm põhineb varasemal programmil Herakles III, püüdes seda parandada praeguseks välja kujunenud rakendustavade alusel, eriti olemasolevate andmete ulatuslikumal analüüsimisel ning osutades tõhusale koostoimele süsteemi Herakles ning AFISE ja IMSi vahel.

1.3. Komitee loodab, et Euroopa Liit edendab pettevastases võitluses rahvusvahelise koostöö vorme, et töötada välja tõhus ja koordineeritud vastus neile ilmingutele, mis toimuvad tänapäeval riikide ja isegi maailmajagude piiridest väljaspool. Selle probleemi lahendamiseks on vaja välja töötada tõhusad meetodid ülemaailmseks koostööks pädevate ametiasutuste vahel.

1.4. Komitee soovib komisjonil teha pette vastu võitlemisel uutesse tehnoloogiatesse piisavalt investeringuid, alustades tehisintellektist, mis võib ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemist oluliselt parandada.

1.5. Nende investeringutega peab kaasnema pettevastases võitluses osalevate riigiasutuste töötajate piisav väljaõpe. On äärmiselt oluline, et ebaseadusliku kaubanduse arengu tõttu tehtaval ajakohastamisel võetaks ühelt poolt kasutusele uus tehnoloogia ning teiselt poolt tagatakse selles vallas osalevate inimeste piisav väljaõpe.

1.6. Pidades silmas tehnoloogia strateegilist tähtsust pettevastases võitluses, soovib komitee, et lisaks komisjoni ettepanekus esitatud tulemusnäitajatele lisatakse ka näitajaid, mille abil saab mõõta maksuasutuste suutlikkust võtta kasutusele uus digitaal- ja tehisintellektiga seotud tehnoloogia võitluses ELi huve kahjustavate pette vastu.

1.7. Poliitilisest aspektist on komitee seisukohal, et ELi institutsioonide võitlus maksupette vastu oleks tõhusam, kui see hõlmaks ka täiendavaid jõupingutusi ühtlustada siseturul kehtivaid eri jurisdiktsioonide õigusnorme ja maksueeskirju. Tegelikult on võimalik, et liiga suured erinevused siseturul liikmesriikide õigusnormides ja maksueeskirjades soodustavad ebaseaduslikku tegevust, et kasutada ära praeguseid seadusandlike erinevusi (nt käibemaksu karusellpettus), mis võib otseselt või kaudselt kahjustada ELi eelarvet või üldisemalt Euroopa ühtse turu tugevdamist.

2. Komisjoni ettepanek

2.1. ELi eelarvet kahjustava pettuse vastu võitlemise praegune süsteem hõlmab järgmisi meetmeid: i) programm Herakles III võitlemaks pettuste, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevusega, mis kahjustab ELi finantshuve; ii) pettusevastane infosüsteem (AFIS), mis kujutab endast tollialaste IT-rakenduste kogumit, mida haldab komisjon vastavalt määrusele (EÜ) nr 515/972; iii) eiramisjuhtumite haldamise süsteem (IMS), mis on elektroonilise side vahend, mis hõlbustab liikmesriikidel täita oma kohustust anda aru tuvastatud eiramisjuhtumitest.

2.2. Käesoleva arvamuse teemaks olev uus ELi pettusevastase võitluse programm tugineb suurel määral programmile Herakles III – lisatakse mõned täiustused, nagu uute algatuste (nt andmeanalüüside vallas) rahastamise võimalus –, ühendades kõnealuse programmi paremini pettusevastase infosüsteemi ja eiramisjuhtumite haldamise süsteemiga.

2.3. Pettusevastase võitluse programmil on kaks üldist eesmärki: i) kaitsta ELi finantshuve; ii) toetada liikmesriikide haldusasutuste vastastikust abi andmist ning nende haldusasutuste ja komisjoni koostööd, et tagada tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutav kohaldamine.

2.4. Programm sisaldab ka kolme erieesmärki, mis on otseselt seotud üldiste eesmärkidega: i) hoida ära pettusi, korruptsiooni ja ELi finantshuve kahjustavat muud ebaseaduslikku tegevust ja võidelda nende vastu; ii) toetada eiramisjuhtumitest, sealhulgas pettustest, teatamist seoses koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmisega ja liidu eelarvest pärit ühinemiseelsete abivahenditega; iii) pakkuda teabevahetusvahendeid ja tuge operatiivtegevuste jaoks tolli- ja põllumajandusküsimustes vastastikuse haldusabi andmise valdkonnas.

2.5. Programmi rakendamise rahastamispakett aastateks 2021–2027 on 181,207 miljonit eurot, mis jaguneb järgmiselt: i) 114,207 miljonit eurot, et hoida ära pettusi, korruptsiooni ja ELi finantshuve kahjustavat muud ebaseaduslikku tegevust ja võidelda nende vastu; ii) 7 miljonit eurot, et toetada eiramisjuhtumitest, sealhulgas pettustest, teatamist seoses koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmisega ja liidu eelarvest pärit ühinemiseelsete abivahenditega; iii) 60 miljonit eurot, et pakkuda teabevahetusvahendeid ja tuge operatiivtegevuste jaoks tolli- ja põllumajandusküsimustes vastastikuse haldusabi andmise valdkonnas.

2.6. Uue programmi rakendamine toimub uues regulatiivses raamistikus, mida iseloomustavad olulised muutused, eelkõige Euroopa Prokuratuuri asutamine. Viimasel saab olema oluline ja loodetavasti tõhus roll, mis koos direktiivi (EL) 2017/1371 (mis käsitleb võitlust pettuste vastu kriminaalõiguse abil) rakendamisega peaks tagama ELi finantshuve ja Euroopa kodanike parema kaitse.

2.7. Pettusevastase võitluse programmi määrus koostati pärast seda, kui komisjon konsulteeris sidusrühmadega, võttes arvesse ka eksperdirühma ettepanekuid, ning sellel on aluslepingutes kindel õiguslik alus (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 325 ja 33).

3. Üldised ja konkreetsed märkused

3.1. Komitee toetab täielikult Euroopa Komisjoni ettepanekut, millega luuakse uus pettusevastase võitluse programm ELi finantshuve kaitsmiseks ja liikmesriikide tolliasutuste vastastikuse haldusabi toetamiseks.

3.2. Väga oluline on rakendada ELi toimimise lepingu artikleid 325 ja 33 sobivate meetmete abil ning tagada asjakohane kooskõla riiklike ja Euroopa ametiasutuste vahel, nagu on näidanud eelmistel aastatel võetud meetmed, millega on ELi eelarvesse sisse nõutud suuri summasid, kuigi komisjon märgib, et sissenõutud summade täpset suurust on raske hinnata.

3.3. Turgude üleilmastumine, kaupade ja inimeste suurenev liikuvus ning uue kommunikatsioonitehnoloogia pidev laienemine soodustab piiriüleste tehingute ja digitaalsetel platvormidel kauplemise hüppelist kasvu. See tähendab suuri võimalusi turgude kasvuks ja arenguks, kuid nõuab ka ebaseaduslike nähtuste kontrollimeetodite kiiret ja pidevat ajakohastamist ning pettusevastast võitlust ja mitmesuguseid tollikontrollist kõrvalehoidmise viise käsitlevaid õigusakte.

3.4. Seepärast on äärmiselt oluline, et riigiasutuste vastus üha keerukamatele pettusevormidele suudaks ajaga sammu pidada nii tõhusa täitmise kui ka tehnoloogia ja tõhusa koostöö osas eri riigiasutuste vahel, kelle tegevus peab olema kooskõlastatud ja koostööv.

3.5. Pettuste piiriülene iseloom ja tehnoloogia tõttu üha lihtsamaks muutunud ebaseadusliku tegevuse kiire teke – näiteks see, kui lihtsalt saab liigutada ebaseaduslikust tegevusest saadud raha – nõuavad järjest intensiivsemat ülemaailmset koostööd ametiasutuste vahel. Komitee loodab, et Euroopa Liit edendab pettustevastases võitluses rahvusvahelise koostöö vorme, et töötada välja tõhus ja koordineeritud vastus neile ilmingutele, mis toimuvad tänapäeval riikide ja maailmajagude piiridest väljaspool.

3.6. On hea, et uus pettustevastase võitluse programm põhineb programmil Herakles III, püüdes parandada eelmist kogemust praeguseks välja kujunenud rakendustavade alusel, eriti olemasolevate andmete ulatuslikumal ja täpsemal analüüsimisel ning osutades tõhusale koostoimele süsteemi Herakles ning AFISE ja IMSi vahel.

3.7. Praegu on tänu tolliliidule, mis kuulub vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 3 ELi ainupädevusse, saavutatud olulisi tulemusi õigusaktide ühtlustamise, kontrolli tõhususe ja karistuste hoiatava mõju osas. On oluline, et neid täiendaks ELi finantshuvide tõhus kaitse, mis muu hulgas eeldab, et tehakse üha ulatuslikumat tööd tollikoostöö tugevdamiseks liikmesriikide vahel tihedas koostöös komisjoniga.

3.8. Uue pettustevastase võitluse programmiga tugevdatakse ka meetmeid, mis on suunatud ELi huvisid kahjustavate ebaseaduslike tegevuste vastu võitlemiseks, lihtsustades ja kiirendades kontrollimenetlusi uute tollitehnoloogiate kasutuselevõtu abil. Sellega seoses soovib komitee teha pettuste vastu võitlemisel uutesse tehnoloogiatesse piisavalt investeringuid, alustades tehisintellektist, mis peaks riigiasutuste tööd oluliselt parandama.

3.9. Nende investeringutega peab kaasnema pettustevastases võitluses osalevate riigiasutuste töötajate piisav väljaõpe. On äärmiselt oluline, et ebaseadusliku kaubanduse arengu tõttu tehtaval ajakohastamisel võetaks ühelt poolt kasutusele uus tehnoloogia ning teiselt poolt tagatakse pettustevastase ja ebaseaduslike nähtuste vastu võitlemisel osalevate inimeste piisav väljaõpe. Seejuures peavad need inimesed vastavalt pettustevastase võitluse tehnoloogia arengule jätkuvalt tegelema väljaõppe ja täiendkoolitusega.

3.10. Komitee nõustub uue pettustevastase võitluse programmi üldiste ja erieesmärkidega, kuid soovib kehtestada uue erieesmärgi võitluses tollipettuste, korruptsiooni ja ebaseadusliku tegevuse vastu, mida viiakse läbi infotehnoloogiakanalite kaudu ja uue tehnoloogia abil, et arendada tollipoliitikat ja võidelda digitaalse pettuse vastu.

3.11. On oluline rõhutada, et tollipoliitika ja pettustevastase võitluse poliitika kohandamine tehnoloogiaga ei seisne mitte ainult struktuuri ning sektori asutuste käsutuses oleva füüsilise varustuse kohandamises, vaid see peab toimima tõelise pikaajalise strateegiana, mis hõlmab täpseid eesmärke, sihte ja meetodeid.

3.12. Komisjon ei pidanud vajalikuks eelnevat mõjuhindangut, sest uus pettustevastase võitluse programm suures osas jätkab eelmist programmi, mille kohta on juba tehtud järeldamine,⁽¹⁾ hinnates selle tõhusaks. Mõistes valikut jätta eelnev mõjuhindang koostamata ning pidades põhimõtteliselt komisjoni osutatud järeldamisi piisavaks, peab komitee oluliseks, et ELi pettuste ennetamise ja selle vastu võitlemise poliitika põhineks konkreetsetel ja kontrollitavatel andmetel. Eelneva mõjuhindangu puudumisel on seetõttu oluline, et uut pettustevastase võitluse programmi toetaks nüüd pidev järelevalve, hindamine ja teavitus, mis võimaldab hinnata hetkeolukorda ja aja jooksul saavutatud edu.

3.13. Komitee toetab kolme põhinäitaja kehtestamist, et jälgida programmi konkreetsete eesmärkide saavutamist, nimelt: i) nende kasutajate rahulolemise määr ja nende liikmesriikide protsent, kes saavad toetust pettuste, korruptsiooni ja liidu finantshuve kahjustava muu ebaseadusliku tegevuse ärahoidmisel ja nende vastu võitlemisel; ii) eiramisjuhtumite haldamise süsteemi kasutamise kasutajatepoolne rahulolumäär; iii) nende kordade arv, mil kättesaadavaks on tehtud vastastikuse abistamise alast teavet, ja vastastikuse abistamisega seotud toetatud tegevuste arv.

3.14. Kooskõlas varem esitatud taotlusega lisada erieesmärk digitaalmajanduse tolli- ja pettustevastase võitluse strateegia rakendamise kohta soovib komitee kehtestada ka näitajaid, mille abil saab mõõta maksuasutuste suutlikkust võtta kasutusele uus digitaal- ja tehisintellektiga seotud tehnoloogia võitluses ELi huve kahjustavate pettuste vastu.

⁽¹⁾ Vt hinnang programmidele Herakles II (2007–2013) ja Herakles III (2014–2017).

3.15. Pettustevastase võitluse programmi nõuetekohaseks toimimiseks on oluline, et kasutusele võetud meetmeid toetaksid piisavad rahalised vahendid. Seepärast toetab komitee komisjoni ettepanekut programmi rakendamise kohta nii eelarve otsese kui ka kaudse täitmise korras.

3.16. Komitee nõustub – leides, et see on kooskõlas uue pettustevastase võitluse programmi määruse üldise käsitlusega – võimalusega katta liikmesriikide tehnilise taristu, logistika-, kontori- ja infotehnoloogiavahendite paigaldamis- ja hoolduskulud, mis on vajalikud selleks, et tagada ühiste tollioperatsioonide ja muude operatiivtegevuste koordineerimine. Komitee pooldab ühtlasi ka võimalust katta arvutiinfrastruktuuri, tarkvara ja spetsiaalsete võrgühenduste soetamise, uurimise, arendamise ja hooldamisega seotud kulud pettuste ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks.

3.17. Eelmise punkti valgelt kutsub komitee komisjoni üles muutma koordineerimismehhanismid, mis on vajalikud, et tagada kõigi liidu rahaliste vahendite abil soetatud seadmete tõhusus ja koostalitlusvõime, tõhusaks ja rangeks, et võidelda tõhusamalt ja kooskõlastatumalt pettuste ja ebaseaduslike nähtuste vastu, mis kahjustavad ELi eelarvet.

3.18. Poliitilisest aspektist on komitee seisukohal, et ELi institutsioonide võitlus maksupettuste vastu võiks hõlmata ka täiendavaid jõupingutusi ühtlustada siseturul kehtivaid õigusnorme ja maksueeskirju. Tegelikult on võimalik, et liiga suured erinevused siseturul liikmesriikide õigusnormides ja maksueeskirjades võivad soodustada ebaseaduslikku tegevust, et kasutada ära praeguseid seadusandlikke erinevusi (nt käibemaksu karusellpettus), mis võib otseselt või kaudselt kahjustada ELi eelarvet või üldisemalt Euroopa ühtse turu tugevdamist.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse integreeritud piirihalduse fondi osana tollikontrolli seadmete rahastamisvahend“

(COM(2018) 474 final – 2018/0258(COD))

(2019/C 62/11)

Raportöör: **Antonello PEZZINI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 2.7.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 4.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	200/0/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et Euroopa Liidu välispiiri kontrollimisega seotud kasvavate probleemide puhul on oluline rakendada süsteemi, mis suudab samal ajal tagada nii üksikisikute ja piiride kaitse kui ka kasulikud kaubandussidemed kolmandate riikidega.

1.2. See on üks peamistest ülesannetest, millega Euroopa Liit peab tegelema, ning komitee leiab, et ELi järgmise mitmeaastase eelarve piirihalduse pakett on esimene positiivne samm.

1.3. Komitee on seisukohal, et on oluline tagada liidu tollivarustuse kvaliteedi ja innovatsiooni kõrge tase, et kõige paremini kaitsta liikmesriikide ühiskondlikku kultuuri, sotsiaalseid, keskkonnaalaseid, majanduslikke ja finantshuve. Täpsemalt hõlmab see järgmist:

- ebaseadusliku kaubanduse vastane võitlus, mis ei ole veel tõhus;
- seaduslike kaubandustavade tõhustamine ja lihtsustamine;
- ELi siseturu turvalisuse tagamine;
- keskkonna ja kodanike tervise kaitse;
- töötaja põhiõiguste järgimine;
- tarbijaõiguste kaitse;
- tollivaldkonna optimaalne riskijuhtimine;
- tollimaksude kogumine.

- 1.4. Lisaks peab komitee uue rahastamisvahendi jaoks oluliseks järgmist:
- tagada, et kõige intensiivsema kontrollitegevusega piiripunktides, nagu merepiiril, käsitletakse seadmeid prioriteetsena;
 - kiirendada seal töötavate hindamisrühmade tööd ⁽¹⁾;
 - tagada õiglane geograafiline jaotus;
 - koostoimes julgeolekufondiga järgida proportsionaalsuse põhimõtet seoses kauba- ja inimeste voogudega.
- 1.5. Komitee tunneb heameelt Euroopa Komisjoni jõupingutuste üle parandamiseks kontrolli ELi piiridel ning suurendamiseks vajalikke vahendeid ja meetmeid, et tagada uuenduslik ja kvaliteetne tollikontroll ning võimalikult ühtne tollialaste õigusaktide kohaldamine välispiiridel tegutsevates tolliasutustes ⁽²⁾.
- 1.6. Komitee leiab, et uue vahendi rahaline toetus ei ole eesmärkide saavutamiseks piisav ning peaks lisaks sisaldama järgmist: taimekaitse kontrolliseadmed ja täiustatud spektrograafivahendid kaubakonteinerite kontrollimiseks ⁽³⁾.
- 1.7. Samuti leiab komitee, et on tähtis tagada võimalikult lühikese aja jooksul seadmete tarnimine kõige intensiivsema kontrollitegevusega piiripunktidesse, nagu merepiiril, kuhu tuleks esmajärjekorras suunata toetusi. Lisaks oleks soovitatav, et uue rahastamisvahendiga kavandataks kiire sekkumise reserv uute innovaatiliste seadmete kasutuselevõtuks, säilitades samal ajal võimaluse vaadata läbi juba heakskiidetud seadmete loetelu.
- 1.8. Komitee nõuab maksimaalset läbipaistvust iga-aastaste tööprogrammide ja nende toetuste jaotamise mehhanismide ⁽⁴⁾ puhul, mille eelarvet täidab otse komisjon.
- 1.9. Komitee soovib tihedat koostööd eelkõige programmi „Toll“ raames, mille eesmärk on finantseerida infotehnoloogia ja taristuste tervikuna, hõlmates ettevõtjate ja tolliteenistuste suhtluse digiteerimist programmi „Euroopa horisont“ ja teiste asjakohaste vahendite abil.
- 1.10. Komitee nõuab uue rahastamisvahendi rakendamise ja toimimise kohta keskmise pikkusega perioodi aruande esitamist koos kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate põhjal tehtud analüüsiga.
- 1.11. Idee luua lennujuhtimise eeskujul mõistliku aja jooksul ühine keeleline alus korduvate tollialaste väljendite kohta hõlbustaks kaua oodatud ühtse Euroopa tollisüsteemi rakendamist.
- 1.11.1. Komitee soovib kiiresti ajakohastada tolliseadmeid, võttes viivitamata arvesse asjade interneti, küberturvalisuse, digitaalse jälgitavuse ja uusimate tehnoloogiarakenduste arengut, et kiirendada seadmete kasutuselevõttu ja ajakohastatud koolitust nende kasutuse kohta.
- 1.11.2. Samuti tuleks välja töötada ühised koolitusraamistikud, ⁽⁵⁾ mis põhinevad Euroopa Liidu tollivaldkonna oskuste raamistikul, mille eesmärk on ühtlustada ja suurendada tolli tulemuslikkuse standardeid kõikjal ELis.

⁽¹⁾ Praegu on vaid 11 liikmesriiki ida- ja kagupoolsel välisel maismaapiiril koostanud vajalike seadmete ja sekkumismeetmete liikide loetelu ning määratlenud iga kategooria jaoks välja pakutud standardid.

⁽²⁾ Tegemist on 2 140 tolliasutusega, vt https://ec.europa.eu/info/publications/annual-activity-report-2016-taxation-and-customs-union_en.

⁽³⁾ Väga kasulik arvukate konteinerite sisu kontrollimiseks.

⁽⁴⁾ Finantsmääruse kohaldamisalast jäävad välja toetused antakse liikmesriikidele, kellest saavad materjalide omanikud: 18. juuli 2018. aasta määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikkel 7, artikli 10 lõige 2, artikli 195 punkt f ja artikkel 197.

⁽⁵⁾ „The European Union Customs Competency Framework (EU Customs CFW) aims at harmonising and raising customs performance standards throughout the EU“. © Euroopa Liit, 2015. **ELi tollivaldkonna oskuste raamistik**, milles esitatakse ELi tollivaldkonna oskuste raamistiku osad ja kirjeldatakse oskuste määratlemisel järgitud lahendust. Samuti selgitatakse dokumendis igas osas tehtud otsuseid teatud oskuste kohta, keskendudes eelkõige kriteeriumidele, mida kasutati tegevusalaste oskuste loetelu koostamiseks (nt viide liidu tolliseadustikule, seosed töö saadud ja tulevikuperspektiiviga oskustega).

1.11.3. Lisaks tollile suunatud subsideeritud materjalidele ja seadmetele on oluline kehtestada ka ühised standardid ja protokollid. Selleks võiks anda vastava volituse Euroopa standardiorganisatsioonidele.

2. Sissejuhatus

2.1. Komisjoni ettepanek järgmise, 2021.–2027. aasta eelarve kohta on Euroopa Liidu piiride haldamise vahendite kolmekordistamine: need vahendid on nähtud ette piiride tugevdamiseks ning kaupade, teenuste ja inimeste, sealhulgas sisserändajate liikuvuse parandamiseks. Komisjoni ettepaneku kohaselt peaks rahastamispakett suurenema praeguselt 13 miljardilt eurolt 34,9 miljardi euroni.

2.2. Komisjon kavatseb luua uue eraldiseisva integreeritud piirihalduse fondi. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametit (Frontex) tugevdatakse veelgi umbes 10 000 piirivalvurist koosneva uue alalise ameti ja täiendavate vahendite abil, et parandada tollikontrolli ja tõhustada kontrollseadmeid. Luuakse uus integreeritud piirihalduse fond väärtusega üle 9,3 miljardi euro.

2.2.1. Neid investeeringuid kasutatakse selleks, et tugevdada Frontexi, teha piiridel süstemaatilist kontrolli, rakendada uusi laiaulatuslikke ja koostalitlusvõimelisi IT-süsteeme ning käivitada uus süsteem, mis reguleerib riiki sisenemist ja riigist lahkumist.

2.3. Uus integreeritud piirihalduse fond hõlmaks kahte vahendit: esimene, integreeritud piiri- ja viisahaldus; teine, tollikontrolli seadmete rahastamisvahend 1,3 miljardi euroga ajavahemikuks 2021–2027, mis peaks tagama asjakohase ja samaväärse tollikontrolli rakendamise eri piiripunktides.

2.3.1. Viimase vahendi eesmärk on varustuse ostmise tänapäevase ja usaldusväärse tollikontrolli tagamiseks, selle hooldamiseks ning ajakohastamiseks.

2.4. 50 aastat pärast selle loomist 1. juulil 1968. aastal on tolliliit end tõestanud ühtse turu asendamatu sambana, kaitses ELi piire ja oma kodanikke keelatud ja ohtlike kaupade, nagu relvad ja uimastid, ning võltsitud kaupade eest, suurendades püsivalt ELi osa maailmakaubandusest: 2017. aastal läbis ELi tollikontrolli 16 % maailmakaubandusest.

2.5. ELi tolliterritooriumi tõrgeteta toimimise tagamiseks kasutavad ELi liikmesriigid liidu tolliseadustiku alusel ühiseid eeskirju. See seadustik võeti vastu 2013. aastal ja seda kohaldatakse alates 2016. aastast kõigis ELi liikmesriikides. Alates 2016. aastast on tolliseadustik uus õigusraamistik, mille alusel hallatakse kaupade impordi, eksporti, transiiti ja ladustamist tolliterritooriumil ning suhetes kolmandate riikidega.

2.5.1. Lisaks kohaldatakse tollis rohkem kui 60 õigusakti, mis ei ole otseselt tolliga seotud, sealhulgas järgmistes valdkondades:

- kahesuguse (tsiviil- ja militaar-) kasutusega kaup;
- tulirelvad;
- narkootikumide lähteained;
- sularaha liikumine;
- intellektuaalomandi õigused;
- rahvatervise;
- tooteohutus;
- tarbijakaitse;

- looduslike liikide kaitse;
- keskkonnakaitse.

2.6. Komitee on alati väitnud, et tõhus tolliliit on „Euroopa integratsiooni vältimatu eeltingimus, et kindlustada turvalisel ja läbipaistval viisil kaupade vaba liikumine, kaitstes tarbijaid ja keskkonda võimalikult suurel määral ning võideldes pettuste ja võltsimiste vastu tõhusalt ja ühtlaselt kogu Euroopa Liidu territooriumil“⁽⁶⁾.

2.7. Komitee on samuti rõhutanud seda, et ta „peab vajalikuks ja oluliseks ka ajakohastamise meetmeid, nagu tollialaste õigusaktide lihtsustamine ja tollisüsteemi täiel määral koostalitlusvõimelisena elektrooniliseks muutmine, et lihtsustada äritavasid ning tõhustada ennetustöö ja karistusmeetmete kooskõlastamist“⁽⁷⁾.

2.8. Juba 2012. aastal väljendas Euroopa Ülemkogu oma arvamust⁽⁸⁾ vajaduse kohta parandada tolliliidu sisemist juhtimist ning koostöövõimaluste kohta teiste asutuste ja erasektoriga, et pakkuda ettevõtjatele parimat teenust. Nõukogu 2014. aasta juuni järeldustes soovitati parandada tulemuslikkuse hindamist, tuvastati selleks mõned valdkonnad ning nõuti asjakohaste peamiste tulemusnäitajate väljatöötamist.

2.9. Oma 23. märtsi 2017. aasta järeldustes tolli rahastamise kohta kutsus nõukogu komisjoni „hindama võimalust rahastada tehnilise varustuse vajadusi komisjoni tulevaste rahastamisprogrammide raames“ ning „parandama koordineerimist ja [...] koostööd tolliasutuste ja muude õiguskaitseasutuste vahel rahastamise eesmärgil“.

2.10. Euroopa Parlament rõhutas oma 7. aprilli 2017. aasta resolutsioonis⁽⁹⁾ seda, „et tõhusad tollimenetlused on vajalikud mitte ainult kaubanduse lihtsustamiseks, vaid ka tulemuslikuks ja otstarbekaks õiguskaitseks seoses ELi sisenevate aktsiisimaksuga maksustatavate kaupade võltsimise ja salakaubaveoga“, et „tolliteenistused tegutsevad ühelt poolt kaupade turvalise liikumise ja seega ELi tarbijate kaitse ning teiselt poolt kaubanduslepingute sätete rakendamise ristumiskohal“.

3. Euroopa Komisjoni ettepanekud

3.1. Määrusega on ette nähtud uus tollikontrolli seadmete rahastamisvahend eelarverubriigis „Ränne ja piirihaldus“ integreeritud piirihalduse fondi raames ning selle eesmärk on anda liikmesriikidele suuremat toetust, et tagada tollikontrolli rakendamise samaväärsus kogu tolliliidus, tegeledes praeguse tasakaalustamatusega eri liikmesriikides asuvate tolliasutuste vahel.

3.2. Uue rahastamisvahendiga, mille eelarve on 1,3 miljardit eurot ajavahemikus 2021–2027, kavatakse katta nelja liiki piiri (maa-, mere-, õhupiiri⁽¹⁰⁾) ja postikeskuste) tollivarustuse kulud.

3.3. Rahastamine on kättesaadav kõigile liikmesriikidele ja hinnatakse iga piiriliigi vajadusi. Ida- ja kaguosa maismaa tollipiiri eksperdirühm, mis ühendab 11 liikmesriiki, kes vastutavad ELi maismaapiiri eest, on juba selles valdkonnas tööd alustanud, samas kui muud liiki piiridel alustatakse peagi tegevust selleks, et riikide vajadusi saaks hinnata ja vahendeid eraldada niipea, kui kõnealune rahastamisvahend 2021. aastal 27 liikmesriigi⁽¹¹⁾ jaoks jõustub.

3.4. Kehtestatud eesmärgid peaksid kaasa tooma parema kooskõlastamise ja õiguskindluse, tõhususe ja vastastikuse täiendavuse tseentraliseeritud lähenemisviisi abil eelarve otsese täitmise teel: liikmesriikidele antakse piiriliigi kohta toetust kuni 80 % rahastamiskõlblikest kuludest, et toetada tollikontrolli seadmete ostmist, hooldamist ja arendamist vastavalt eelnevalt kindlaksmääratud standarditele.

⁽⁶⁾ Vt ELT C 229, 31.7.2012, lk 68.

⁽⁷⁾ Vt joonealune märkus 6.

⁽⁸⁾ Vt ELT C 80, 19.3.2013, lk 11.

⁽⁹⁾ Vt <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0162+0+DOC+XML+V0//ET>.

⁽¹⁰⁾ ELis on umbes 400 tsiviilennujaama.

⁽¹¹⁾ Ettepanek esitatakse 27 liikmesriigiga liidu kohta kooskõlas Ühendkuningriigi teatisega oma kavatsusest Euroopa Liidust ja Euratomist välja astuda.

3.5. Rahastamisvahend on tihedalt seotud uue tolliprogrammiga,⁽¹²⁾ mille koostöövahendeid kasutatakse uuenduslike tollikontrolli seadmete vajaduste hindamiseks ning vajadusel tollitöötajate ühiskoolituste⁽¹³⁾ korraldamiseks seadmete parema kasutamise eesmärgil.

4. Üldised tähelepanekud

4.1. Komitee on sügavalt veendunud, et liidu välispiiri kontrollimisega seotud kasvavate probleemide puhul on oluline rakendada tõhusat süsteemi, mis suudab ühendada üksikisikute kaitse, sotsiaalse turumajanduse, tootmise ja jätkusuutliku kaubanduse ohutuse liikmesriikide vahel ning luua kaubandussidemed kolmandate riikidega.

4.2. Komitee tunneb heameelt Euroopa Komisjoni jõupingutuste üle tugevdada sekkumismeetmeid, mille eesmärk on tugevdada kontrolli välispiiridel ning tagada sisepiiridel uuenduslik ja kvaliteetne tollikontroll tolliliidu tugevdamise raames.

4.3. Siiski leiab komitee, et uue rahastamisvahendi eelarve on selleks täiesti ebapiisav. See on 1,3 miljardi euro suurune eelarve, mis ulatub umbes 186 miljoni euroni aastas ja moodustab vähem kui kolmekümnendiku ajavahemikuks 2021–2027 ettenähtud üldiste piiri- ja rändealaste ülesannete eelarvest, mille suurus on 34,9 miljardit eurot.

4.4. Komitee peab oluliseks ka seda, et:

- tagada, et kõige intensiivsema kontrollitegevusega piiripunktides, nagu merepiiril, käsitletakse seadmeid prioriteetsena;
- kiirendada seal töötavate hindamisrühmade tööd⁽¹⁴⁾;
- tagada õiglane geograafiline jaotus;
- koostoimes julgeolekufondiga järgida proportsionaalsuse põhimõtet seoses kauba- ja inimeste voogudega.

4.4.1. Komitee peab oluliseks tagada tollivarustuse kvaliteedi ja innovatsiooni kõrge tase, et paremini kaitsta liidu ja selle liikmesriikide ühiskondlikku kultuuri ning majanduslikke ja finantsshuve järgneva abil:

- ebaseadusliku kaubanduse vastane võitlus, mis ei ole veel tõhus⁽¹⁵⁾;
- seadusliku kaubandusega seotud menetluste kiirendamine ja lihtsustamine;
- ELi siseturu turvalisuse tagamine;
- keskkonna ja kodanike tervise kaitse;
- töötaja põhiõiguste järgimine;
- tarbijakaitse;
- riskijuhtimine;
- tollimaksude kogumine.

4.5. Komitee nõuab, et iga-aastastest tööprogrammidest, kavandatud tegevustest ja nende toetuste jaotamise mehhanismidest, mille eelarvet täidab otse komisjon, teavitatakse võimalikult laialt, soodustades innovaatiliste seadmete ühise hankimist⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Vt COM(2018) 442 final, mille kohta on komitee koostanud arvamuse INT/860 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 45).

⁽¹³⁾ Vt programmi „Töövisiidid“ laiendamist.

⁽¹⁴⁾ Praegu on vaid 11 liikmesriiki ida- ja kagupoolsel välisel maismaapiiril koostanud vajalike seadmete ja sekkumismeetmete liikide loetelu ning määratlenud iga kategooria jaoks välja pakutud standardid.

⁽¹⁵⁾ 2017. aastal konfiskeeriti 31,4 miljonit eset väärtuses 582 miljonit eurot. 25 % olid võltsitud toidukaubad, 11 % mänguasjad, 8 % sigaretid (allikas: Euroopa Komisjon).

⁽¹⁶⁾ Vt COM(2018) 178 final, komisjoni aruanne tolli IT-strateegia kohta.

4.6. Komitee soovib tihedat koostööd programmi „Toll“ raames, mille eesmärk on rahastada infotehnoloogiat ja taristut, hõlmates ettevõtjate ja tolliteenistuste suhtluse digiteerimist programmi „Horisont“ abil, mis on kasulik tollikontrolli uuenduslike meetodite väljaselgitamiseks.

5. Konkreetsete märkused

5.1. Arvestades, et igal aastal käib tollist läbi 200 miljonit TEU-ühikut,⁽¹⁷⁾ st üle 10 miljoni konteineri, on väga raske paljudel mere- ja maismaapiiridel õigeaegselt kontrollida teostada. Seetõttu tasub maismaapiirikontrolli teostada teedel, muutes konteinerite struktuuris kasutatavat materjali,⁽¹⁸⁾ nii et konteinereid on võimalik kindlaks teha droonide või Galileo süsteemi kaudu.

5.2. Oleks kasulik ajakohastada 1972. aasta Genfi konventsiooni ja 1967. aasta ISO standardit, mis võeti vastu enne 21. sajandil toimunud suuri muutusi, globaliseerumist ja kasvavat – ning nüüd murettekitavat – võltsimist⁽¹⁹⁾.

5.3. Tolliseadmeid tuleks kiiresti ajakohastada, võttes viivitamata arvesse asjade interneti, küberturvalisuse, digitaalse jälgitavuse ja uusimate tehnoloogiarakenduste arengut, et kiirendada seadmete kasutuselevõttu ja ajakohastatud koolitust nende teadliku kasutuse kohta Euroopa Liidu tollivaldkonna oskuste raamistiku kaudu⁽²⁰⁾. Selles osas oleks oluline, et uue rahastamisvahendiga kavandataks kiire sekkumise reserv innovaatiliste seadmete kasutuselevõtuks, vaadates samal ajal läbi heakskiidetud seadmete loetelu.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁷⁾ TEU (Twenty-foot Equivalent Unit), üks TEU vastab ühele 20 jala pikkusele konteinerile (28 tonni ja 40 meetrit³).

⁽¹⁸⁾ Juba paljude konteinerite struktuur on puidust või muust materjalist.

⁽¹⁹⁾ Vt ELT C 345, 13.10.2017, lk 25.

⁽²⁰⁾ Vt joonealune märkus 6.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskpanngale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine““

(COM(2018) 97 final)

(2019/C 62/12)

Raportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 10.4.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	7.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	164/6/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. **Kapitaliturgude liidu** ees seisvate peamiste **probleemide** lahendamiseks ja euroala vastupanuvõime parandamiseks on vaja pikas perspektiivis **jätkusuutlikku majanduskasvu** rahastamist. See on väga oluline, et taastada usaldus turgude vastu ning ühendada säästmine ja jätkusuutlikud investeeringud, pakkudes VKEdele ning keskkonnahoidlikele ja sotsiaalsetele taristuprojektidele lisarahastamisallikaid.

1.2. Komitee pooldab komisjoni tegevuskava, nõustudes, et „Euroopast võib saada [ülemaailmne] jätkusuutlike investeeringute sihtkoht“⁽¹⁾. Komitee jaoks on oluline tagada ELi pikaajaline konkurentsivõime. Üldisemalt puudutab see püsiva, kaasava ja kestliku majanduskasvu edendamist, täieliku ja tulemusliku tööhõive tagamist ning rahuldavat tööd kõigile (kestliku arengu eesmärk nr 8).

1.3. Nende ülesannete täitmine peab toimuma harmooniliselt ja kõigi osalejate, sealhulgas finantssektori osalejate, ettevõtjate, kodanike ja ametiasutuste ühiste jõupingutuste abil. Lisaks on ülemineku saavutamine jätkusuutliku majanduskasvu mudelile keeruline ülesanne ja kahtlemata järkjärguline protsess, mille käigus arvestatakse valdkonna eripärasid.

1.4. Esiplaanil peaksid olema terviklik nägemus, koostöö ja liikmesriikide vaheline edasine integratsioon. On ülimalt oluline, et kogu EL oleks selles vallas ühisel seisukohal ja järgiks sama lähenemisi. See ei aita saavutada mitte üksnes seatud eesmärke, aga võimaldab edasiminekuid ka teistes olulistest valdkondades nagu energialiit, pangandusliit, kapitaliturgude liit ja digitaalarengu tegevuskava.

1.5. Jätkusuutlikud majandusmudelid peavad toetuma mitmekülgsele finantssüsteemile, mis toimib võrdsetel alustel eri suurusega pankade ja ärimudelite ning teiste finantsvaldkonnas tegutsejatega. Selle saavutamiseks on kooskõlas **proportsionaalsuse põhimõttega** hädavajalik täiendada eeskirju ja parandada nende järjepidevust ja nõuetekohast rakendamist.

⁽¹⁾ Vt tegevuskava: jätkusuutliku majanduskava rahastamine (COM(2018) 97 final), 6. peatükk „Edasised sammud“.

Euroopas, kus ei unustata kedagi, peab komitee arvates kapitalivoogude suunamine jätkusuutlikuma majanduse poole, käima vältimatult käsikäs **finantsalase kaasatuse** ja **sotsiaalse ühtekuuluvusega**. Kodanike sissetulekute vaheliste lõhede suurenemine võib tõepoolest takistada jätkusuutlikku majanduskasvu ning praegune olukord tuleb viia tasakaaluäriühingute ja institutsioonide üldjuhtimise abil.

1.6. Üleilmsel tasandil tuleb saavutada olemasolevate finantsraamistike asjakohane **sidusus**, võttes ühiseks lähtepunktiks ÜRO kestliku arengu eesmärgid ja kohandada nende järgi jätkusuutliku rahastamise taksonoomia⁽²⁾. Kõnealusel tegevuskavas kavandatud uuendatud taksonoomiat tuleks üleilmselt edendada ning lisada see tuleks ühetaoliselt ja samal ajal liidu õigusesse kõigis liikmesriikides, tagades selle perioodilise läbivaatamise ja ajakohastamise.

1.7. Kokkuvõttes toetab komitee kindlalt **Euroopa Komisjoni jätkusuutliku rahastamise tegevuskava**, mis peaks muutma kogu finantsväärtusahela jätkusuutlikumaks, kuid soovib teha mitu tähelepanekut tegevuskava meetmete ja nende elluviimise kohta.

I. Olulusringi meetodikal põhinevas terviklikus käsituses integreerida oluline rahaline mõju⁽³⁾ tuleb võtta arvesse **jätkusuutlikku investeerimist** ja **vastutustundlikku laenamist**, sest üks ilma teiseta tekitaks ebajärjekindlust ja pidurdaks rahandusliidu väljakujunemist (pangad ja kapital).

II. Jätkusuutlike majandusmeetmete taksonoomia peab olema **dünaamiline** ja seda tuleb kujundada järk-järgult, toetudes keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriumite selgetele määratlustele. Seejuures on asjakohane alustada keskkonnavalaste kriteeriumide väljatöötamisega ning luua kaitsemeetmed sotsiaal- ja äriühingu üldjuhtimise valdkondades.

III. Kõnealused kümme meetet on omavahel tugevalt seotud ja toimivad koos. Seda silmas pidades on vaja tagada tasakaal uue taksonoomia ülesehituse (1. meede) ja selle reitinguagentuuride poolse arvessevõtmise vahel (6. meede), et luua hindamissüsteemid, mis põhinevad äriühingute usaldusväärsel teabel (9. meede) ning täiendavad jätkusuutlikke märgiseid (2. meede) ja võrdlusaluseid (5. meede). Nii saavad finantssüsteemis osalejad tugineda kindlale alusele, mille abil võtta investeerimisotsuste tegemisel (7. meede) arvesse keskkonnavalaste, sotsiaalseid ja üldjuhtimisega seotud kriteeriume, kasutades selleks eelnevat nõustamist ja ennetavat suhtlust oma klientidega (4. meede). Seda kõike tehakse **usaldussuhtest tuleneva kohustuse** raames, mis näeb ette, et tegutseda tuleb investorite või soodustatud isikute parimates huvides (tuginedes liidu õigustikus olevale mõistlikkuse põhimõttele).

IV. Jätkusuutlike finantstoodete ühtlustamist ja vajadusel nende hilisemat märgistamist saab täiendada uue **ELi pandikirjade**⁽⁴⁾ raamistikuga ja aidata kaasa kavandatud **üleeuroopalistele jätkusuutlikele toodetele**, alustades **pensioneid** käsitlevast peatükist.

V. Jätkusuutlike investeeringute soodustamiseks on väga oluline erinevaid **stiimuleid** omavahel kooskõlastada, tingimusel et see toob kaasa **positiivse välismõju**. Vähesed CO₂-heite indekseid ühtlustatud meetodika peab olema aluseks muu mõju hindamisel. Pidades silmas finantssektori vastupanuvõimet ja stabiilsust, tuleks uurida **keskkonnahoidlikkust toetava teguri** kehtestamise võimalust, et määratleda asjakohaselt selle parameetrid. Selles valdkonnas nõustub komitee Euroopa Parlamendiga, kes toetab jätkusuutlikkusega seotud riskide hõlmamist Basel IV raamistikku⁽⁵⁾. Arvesse tuleks võtta ka muid alternatiive, mis on otseselt kasulikud lõplikele laenusajatele ja investoritele, näiteks maksusoodustusi.

VI. Tuleb saavutada sellise **muu kui finantsteabe** avalikustamine, mis on võimalikult ühtlustatud, täielikum, asjakohane ja võrreldav, et soodustada välisauditite tegemist. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb hinnata ka direktiivi 2014/95/EL (milles käsitletakse muu kui finantsteabe avalikustamist) mõju. Peale selle tuleks paralleelselt töötada välja alternatiivsed arvestuslikud käsitlused.

⁽²⁾ Vt EIP taksonoomia kavand: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180131-sustainable-finance-final-report-annex-3_en.pdf.

⁽³⁾ Rahalise mõju raamistikus analüüsitakse tegureid, mis on ettevõtete finantstulemustega seoses kõige asjakohasemad. Nende tegurite hulka kuuluvad jätkusuutlikkusega seotud rahalise mõjuga tegurid.

⁽⁴⁾ Pandikirjad on krediidiasutuse emiteeritud võlakohustused, mis on tagatud eraldatud varakogumiga, mille suhtes on võlakirjaomanikel kui eelisõigusega võlausaldajatel regressiõigus. Vt määruste COM(2018) 93 final – 2018/0042 (COD) ja COM (2018) 94 final – 2018/043 (COD) uusi ettepanekuid.

⁽⁵⁾ Baseli raamistik on rahvusvaheline reguleeriv kokkulepe, millega nähti ette edendavate reformide kogum, et parandada reguleerimist, järelevalvet ja riskihaldust pangandussektoris. Kõik Baseli komitee standardid on miinimumnõuded, mida kohaldatakse rahvusvaheliselt aktiivsetele pankadele ja seega aitab jätkusuutlikkuse sätete lisamine sellesse raamistiku liikuda kõikjal maailmas samas suunas, <https://www.bis.org/bcbs/basel3.html>

- VII. Euroopa järelevalveasutused ja nende ühiskomitee peavad tuginema tehnilisele oskusteabele (on palju asutusi, kellel on pikaajaline kogemus sotsiaalselt vastutustundlike investeerimisfondide valdkonnas), et kehtestada tehnilised eeskirjad, mis on seotud Euroopa Komisjoni kavandatud delegeeritud õigusaktidega, ja hilisema järelevalve õigusnormide ulatusliku rakendamise üle, luues proportsionaalsed ja tõhusad protsessid, ilma et sellega kaasneks sageli esinev liigne tehnokraatia.
- VIII. Lisaks peab investeerija saama teha tõhusalt ja ilma huvide konfliktideta järelevalvet fondivalitseja või investeerimisühingu tegevuse üle, mistõttu tuleb tagada nende sõltumatus. Eelkõige nõuab see huvide konfliktide poliitikat osalusel tulenevate sidemete või ristosaluste puhul ⁽⁶⁾.
- IX. Mis puudutab seoseid komisjoni ettepanekuga mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ⁽⁷⁾ kohta, siis komitee leiab, et ettepanek on samm õiges suunas, kuid see peaks olema edasipüüdlikum, et täita kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 raames võetud kohustused. Sellega seoses nõuab komitee, et ELi kliimaeesmärkide ⁽⁸⁾ täitmisega seonduvaid kulusid suurendataks vähemalt 30 %, ilma et see takistaks teiste kohustuste täitmist. Komitee avaldab heameelt keskkonna- ja kliimameetmete kulukohustuste olulise protsendilise suurendamise üle (+46 %). Selleks ette nähtud eelarvevahendid ei ole aga siiski piisavad ülemineku jaoks kestlikule arengule ja võitluse jaoks kliimamuutustega.
- 1.8. Uuringud ⁽⁹⁾ näitavad, et investorid sooviksid, et nende investeringute puhul võetaks arvesse kliima-, keskkonna- ja sotsiaalseid aspekte. Investoritele lihtsama ja turvalise juurdepääsu pakkumiseks tuleks luua nn **üleeuroopaliste jätkusuutlike finantstoodete lipulaevad**, alustades üleeuroopaliste personaalsete pensionidega (PEPP). Nende **turvaliste ja jätkusuutlike** toodete rahvusvaheline edendamine aitab meelitada ligi Euroopasse tehtavaid välisinvesteeringuid.
- 1.9. Nendest algatustest **teavitamine** on ülioluline, et kodanikud teaksid, mida EL nende heaks teeb. Vaja on kõigi avaliku ja erasektori osalejate ühist vastutust ja **rahandusalane koolitus** ⁽¹⁰⁾ peaks olema kohustuslik, tagamaks, et inimesed mõistavad seda uut lähenemisviisi, ning et soodustada seeläbi nii sotsiaalselt vastutustundlikku ja investeerimist kui ka kaupade ja teenuste jätkusuutlikku tootmist.
- 1.10. Lõpetuseks rõhutab komitee **tehisintellekti** potentsiaali viia kooskõlla investorite eelistused ja investeringute sihtkohad. Võttes arvesse **keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriumidega seotud masinõppest** (ESG Machine Learning, mis hõlmab sotsiaalselt vastutustundlike finantstoodete näitajaid, jätkusuutlikkuse võrdlusaluseid jne) saadud märkimisväärset kogemust, tuleb uurida uue taksonoomia toimimist nende tähtsate algatuste kontekstis. Samuti tuleb analüüsida masinõppe lahendusi, mis võimaldaksid pankadel ja investoritel suurendada laenamist konkreetsete sektorite või tegevuste jaoks, mis hõlmavad keskkonnavaliseid, sotsiaalseid ja üldjuhtimise põhimõtteid.
- 1.11. Komitee kutsub kaasseadusandjaid avalikult üles arutama kiiresti tegevuskavale tuginevat ja 24. mail 2018. aastal komisjonis vastuvõetud kolme seadusandlikku ettepanekut ning need vastu võtma.

2. Sissejuhatus: uue stsenaariumi suunas liikumine

2.1. Majanduse liigne keskendumine finantstegevusele hakkas hoogsalt kasvama 1971. aastal, kui USA otsustas dollari kullast lahti siduda ning raha omandas enam usalduspõhise ja immateriaalse olemuse ning oli sõltuv inimeste usaldusest. Kaheksakümnendatel aastatel moodustas rahamass (M2) sarnaselt finantstuletisinstrumentidega umbes 50 % üleilmsest SKPst.

2.2. Pärast kriisiaegset langust saavutas see summa varasema taseme 2015. aastal, mil rahamass neljakordistus ja tuletisinstrumentid kasvasid enam kui 10 korda.

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32016R0438>

⁽⁷⁾ Komitee põhjalik seisukoht on esitatud komitee arvamuses „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“. (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

⁽⁸⁾ Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku, et aastatel 2021–2027 peaks ELi kuludest vähemalt 25 % olema eraldatud kliimaeesmärkide täitmiseks (aastatel 2014–2020 oli selleks ette nähtud 20 %).

⁽⁹⁾ https://www.morganstanley.com/pub/content/dam/msdotcom/ideas/sustainable-signals/pdf/Sustainable_Signals_Whitepaper.pdf

⁽¹⁰⁾ Vt IOSCO/OCDE aruanne *The Application of Behavioural Insights to Financial Literacy and Investor Education Programmes and Initiatives*.

2.3. See reaal- ja finantsmajanduse vaheline tasakaalutus kasvab pidevalt, kusjuures hiljuti on esile kerkinud finants- ja kindlustustehnoloogia, mis nõuavad finantsstabiilsuse tagamiseks vajaliku põhjaliku reguleerimise ja järelevalve saavutamiseks suuremaid jõupingutusi.

2.4. ÜRO poolt 2030. aastaks seatud 17 kestliku arengu eesmärki ja Pariisi kokkulepe, mille eesmärk on kohandada ja tugevdada kliimamuutusega toimetulekut, peaksid tagama kaasavate ühiskondade ja jõukate majanduste stabiilsuse, taastumise ja nendevahelise parema tasakaalu.

2.5. Kooskõlas ELi aluslepingute ja järgnevalt ellu viidud poliitikameetmete vaimuga on ELi majanduse **konkurentsivõime** tagamisel **pikas perspektiivis** määrava tähtsusega üleminek vähese CO₂-heittega, ressursitõhusamale ja ringmajandusele, aga see on oluline ka tasakaalustatud majanduslike, sotsiaalsete ja üldjuhtimise seotud mõõdetega integreerimisel.

2.6. Euroopa vastus **kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030** peab olema kooskõlas aluslepingutega ja pakkuma taas jätkusuutlikkusele pika perspektiivi, mille raames majanduskasv, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnakaitse käivad käsikäes ja toetavad üksteist.

2.7. Finantssüsteem võib etendada olulist osa jätkusuutlikkuse probleemidega lahendamisel, iseäranis vajalike vahendite ligimeelitamisel, ületamaks peaaegu 180 miljardi euroni aastas ulatuv investeerimispuudujääk, et saavutada ELi kliima- ja energiaeemärgid 2030. aastaks⁽¹¹⁾. Seda silmas pidades toetab komitee jätkusuutliku rahastamise kõrgetasemelise tööühma tähelepanekut, et ELi majanduse muutmine peab toimuma reaalmajanduses, edendades avaliku ja erasektori osalejate stabiilset koostööd.

2.8. Üleminekut jätkusuutlikule majandusele saavad tehnoloogia ja digitaalne innovatsioon ja see peaks kaitsma ja edendama ülemaailmseid väärtuseid,⁽¹²⁾ nagu märkis ÜRO peasekretär. Puuduliku reguleerimise ja läbipaistmatuse tõttu esineb üha enam õiguslikke ja operatiivseid riske seoses plokiahela, krüptoraha ja arukate lepingutega. Tarbijate ja investorite paremaks kaitsmiseks, turu terviklikkuse säilitamiseks ja kahjulike tavade vältimiseks (maksudest kõrvalehoidumine, rahapesu ja terrorismi rahastamine) tuleb soodustada finantsinnovatsiooni võrgustike turvalisust ja läbipaistvust⁽¹³⁾.

2.9. COP21 eesmärkidega⁽¹⁴⁾ seotud projektid vajavad piisavat, stabiilset ja sihtotstarbelist kapitali – nii rahalist kui ka immateriaalset (inimkapital, tehnoloogiline kapital ja muud suhtekapitali vormid, sh institutsionaalne kapital).

2.10. Hädasti on vaja kohandada avalikku poliitikat, stimuleerida erasektori osalejaid ja täiendada ELi eelarveressursse, keskendudes majanduse **läbipaistvusele ja pikale perspektiivile**.

2.11. Jätkusuutlik perspektiiv nõuab tihedamaid, üldisemaid ja terviklikumaid seoseid konkreetsete poliitikavaldkondadega (nt energialiit, digitaalne tegevuskava ja Euroopa sotsiaalõiguste sammas), et edendada nii era- kui ka avaliku sektori sotsiaalseid ja keskkonnahoidlikke investeeringuid.

2.12. Selline mõtlemine on ka ELi kapitaliturgude liidu projekti keskmes ja komitee jagab arvamust, et erakapital, Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi rahastus ja muud ELi fondid tuleks tõhusal viisil kombineerida nii, et suunata rahastust äriühingutele, mis näitavad häid sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid tulemusi.

2.13. Käes on aeg tegutsemiseks. Euroopa on olnud viimase 28 aasta jooksul jätkusuutlikkuse esirinnas, kuid ta ei ole seal enam ükski.

⁽¹¹⁾ Eespool, tegevuskava, üldine sissejuhatus, punkt 1.1.

⁽¹²⁾ Eesmärk on määratleda, kuidas toetab ÜRO süsteem tehnoloogiate kasutamist, et kiirendada kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 elluviimist ning hõlbustada nende kooskõlastamist ÜRO põhikirja, inimõiguste ülddeklaratsiooni ning rahvusvahelise õiguse normide ja standarditega. <http://www.un.org/en/newtechnologies/images/pdf/SGs-Strategy-on-New-Technologies.pdf>

⁽¹³⁾ Vt komitee arvamus komisjoni finantstehnoloogia tegevuskava kohta (ELT C 367, 10.10.2018, lk 61).

⁽¹⁴⁾ COP21: 2015. aasta ÜRO kliimamuutuste konverents.

3. Jätksuutlikuma maailma rahastamine

3.1. Me seisame üha enam silmitsi kliimamuutuste katastroofiliste ja ettearvamatute tagajärgedega ning loodusvarade vähenemisega. Need asjaolud võimendavad sotsiaalset tõrjutust ja ebavõrdsust.

3.2. ELi lepingu artiklis 3 sätestatakse, et liit peab edendama kestlikku ja keskkonnahoidlikku majanduskasvu. Pakiline kliimaküsimus on nüüdsest esmatähtsate prioriteetide hulgas, muu hulgas komitee jaoks, ning see peab olema üldine tegevusraamistik riikide ametiasutuste, aga ka majandusvaldkonna osalejate, töötajate ja kodanike jaoks. Sellest tulenevalt on vaja läbi viia kaugeleulatuv majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnaalane üleminek ning eeskätt seda rahastada.

3.3. Nende ülesannete täitmine peab toimuma kooskõlalisel ja kõigi ühiste jõupingutuste abil. Finantssektoril peab olema oluline roll kodanike, hoiustajate ja investorite vahendite, hoiuste ja investeeringute suunamisel majandusse. Kokkuvõttes leiab reaalne üleminek aset majanduses ning seega on ettevõtetel täita ülimalt oluline ja asendamatu osa. Selles kontekstis peavad oma kohustusi täitma ka ametkonnad.

3.4. Euroopa saab tugeva seisukoha võtta üksnes siis, kui kava suhtes on saavutatud võimalikult suur üksmeel. Liikmesriigid peaksid koonduma ja oma jõud ühendama. Individuaalsete käsituste ja isiklike huvide asemel tuleb tulevikku jaoks seada esikohale ühisprojekt, mis peaks samal ajal kaitsma tulevaste põlvkondade tulevikku. Euroopa vastus kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030 vajab pikaajalist jätkusuutlikkuse visiooni ja selgeid eesmärgi, milles majanduskasv, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnakaitse kuuluvad kokku ja toetavad üksteist.

3.5. Jätksuutliku majanduskasvu pikaajaline strateegia peaks käima käsikäes avaliku sektori poliitikaga, milles hinnatakse adekvaatselt negatiivseid välismõjusid ning jätkusuutlikke ja mittejätkusuutlikke investeerimisvõimalusi. Samuti peaks sellega kõigis liikmesriikides kaasas käima globaalsetesse väärtusahelatesse paremini integreeritud tööstuspoliitika hea prognoositavus. See peaks toimuma põhjaliku analüüsi kaudu, millele järgneb sobiv poliitiline protsess, mida peavad toetama komisjon ja liikmesriigid.

3.6. Komitee rõhutab, et **jätksuutlik majanduskasv** peaks pidama silmas keskkonnaalaseid, majanduslikke, sotsiaalseid ja üldjuhtimisega seotud dimensioone, tehes seda tasakaalustatud, üleilmse ja laiaulatusliku lähenemisviisi raames, mis on kooskõlas kõigi kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kliimakokkuleppega ning millega kehtestatakse asendamatud **minimaalsed valdkonnaülesed tingimused**. See vältimatu alampiir on sätestatud rahvusvahelistes konventsioonides, milles käsitletakse **haavatavate inimeste** (naised ja lapsed, pagulased ja võõrtöötajad, puudega inimesed jne) ⁽¹⁵⁾ **õigusi**, ja seda jõustatakse **hea eelarvejuhtimise tavade** järgimise kaudu.

3.7. Kuna on palju tõendeid selle kohta, et Euroopa kodanikud soovivad oma säästude ja investeeringutega toetada sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid eesmärgi, tuleb neile anda asjaomased **võimalused ja juurdepääs** jätkusuutliku rahastamise küsimustele.

3.8. Selleks peaks finantsüsteem tulevikus rohkem toetuma olema **läbipaistevale tegevusele**, olema **faktipõhine** ja ELi kodanikele **mõistetav**. Olulised elemendid seejuures on jätkusuutlikkusalase **teabe kättesaadavuse parandamine** ja **finantskirjaoskuse** (sügavam arusaam finantsvaldkonna toimimisest) edendamine.

4. Kapitalivoogude ümbersuunamine jätkusuutlikumasse majandusse

4.1. Alates Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) loomisest on see kaasanud avaliku ja erasektori investeeringuid ELi strateegiliselt olulistesse projektidesse ning seda on juhitud kooskõlas Euroopa Investeerimispannga (EIP) projektide loendiga (investeeringud energia-, keskkonna- ja ressursitõhususe projektidesse, veemajandusse, digitaalsektoritesse, transporti jne).

4.2. Samas on lisaks EFSl-le vaja suuremat kaetust muudes sektorites, eriti neis, milles keskendutakse sotsiaalsetele taristutele ja institutsioonidele, mis annavad võimaluse noorte, naiste ja muude tõrjutud või haavatavate sotsiaalsektorite immateriaalse kapitali rakendamiseks.

⁽¹⁵⁾ Vt eelkõige ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja ILO tööstandardid.

4.3. Sisemised säästud on tugeva majanduskasvu jaoks hädavajalikud ja eeldavad jätkusuutlike VKEde projektide rahastamist kohalike pankade kaudu.

4.4. Komitee on arvamisel, et **EFSI** rahastust tuleks suurendada, kaasates ELi liikmesriikide finantsasutuste ja avalike pankade kapitali, mis peaks toimima võrgustikuna, et luua koos strateegilisemat ja kaasavat pikaajalist perspektiivi, järgides „jätkusuutlikkuse“ kokkulepitud määratlust ning visandades äriühingute CO₂-heite vähendamiseks tegevuskava.

4.5. Samal ajal usub komitee, et peaks **Euroopa Keskpanga (EKP)** pangandussüsteemi finantsätetega seotud tingimuslikkus võiks sisaldada mitmeid stiimuleid, et soodustada jätkusuutlikke investeringuid ja laenusid ning nõustub Euroopa Parlamendiga, et ostukavasunistes tuleb võtta selgelt arvesse Pariisi kokkulepet ning keskkonnavalaseid, sotsiaalseid ja äriühingu üldjuhtimise eesmärke.

4.6. Jätkusuutlike meetmete ühtne klassifitseerimissüsteem

4.6.1. Üle tuleb vaadata arvutuste tegemise ja mõjuhindamiste koostamise traditsioonilised meetodid. Vaja on uuesti määratleda **usaldusväärsemad kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed näitajad**, mis viiks tähtsaimad majanduslikud ja keskkonnavalased väärtused kooskõlla ühiskondlike väärtustega ja inimkonna püsivuse eesmärgiga.

4.6.2. Komitee nõustub komisjoniga, et kiiresti on vaja alustada tugeva kuid dünaamilise **jätkusuutlikkuse taksonoomia** koostamise esimese etapiga, mis tagaks turu järjepidevuse ja hõlmaks selgeid suuniseid selle kohta, mis on keskkonnavaladik ja sotsiaalne ning milline on hea juhtimistava **terviklikust lähenemisviisist** lähtudes.

4.6.3. Selle protsessi tugisammas on jätkusuutliku rahastamise tehniline eksperdirühm, kellel peavad alati olema kõrgetasemelised ja põhjalikud teadmised strateegiliste tööstussektorite kohta, et luua kindel ja usaldusväärne **keskkonnavaladik ja sotsiaalne taksonoomia**.

4.6.4. Rühma volituse aluseks peavad olema selged eesmärgid sisu ja ajakava osas, kusjuures esimene samm peab olema uue taksonoomia liitmine teiste olemasolevate rahvusvaheliste klassifikatsioonidega (majandustegevused, ametid, uuringud jne), et vastata selgemalt ÜRO kriteeriumidele ja viidetele.

4.6.5. Euroopa taksonoomia peaks hõlmama kolme tasandit:

- miinimumstandard, mis on kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega 2030. aastaks, Pariisi kokkuleppega ja kahju mittetekitamise põhimõttega vastavalt keskkonnavalase, sotsiaalse ja äriühingu üldjuhtimise riskianalüüsile;
- keskmine tasand selliste tegevuste tuvastamiseks, millel on tõendatav positiivne mõju, nagu see on määratletud ÜRO Keskkonnaprogrammi finantsalgatuses;
- tasand, mis hõlmab tegevusi, mis suudavad kiirendada positiivset muutust ja toetada ökoloogiliste, majanduslike ja sotsiaalsete probleemide lahendamist, lähtudes taksonoomiat võrdlusalusena kasutatavate eri sidusrühmade vajadustest.

4.6.6. On hädavajalik klassifitseerida investeringute kasu eri liigid, mis tulenevad jätkusuutlikkusteguri kasutuselevõtust (taksonoomia). *Lisaks tuleb positiivseid kriteeriume täiendada keskkonnakahjuliku mõju kriteeriumidega,* ⁽¹⁶⁾ et oleks võimalik tuvastada mittejätkusuutlikke finantsvarasid.

4.6.7. Uus taksonoomia tuleks siduda ELi strateegiaga ja vähese CO₂-heitega majandusele ülemineku investeerimiskavaga. See peaks hõlmama finantsmeetmeid heitkoguste märkimisväärseks vähendamiseks tegevusaladel, mida hõlmavad ELi saastekvootidega kauplemise süsteem ⁽¹⁷⁾ ja jõupingutuste jagamise määrus ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Vt OECD „Recommendation of the Council on Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social Due Diligence“.

⁽¹⁷⁾ Nagu on loetletud direktiivi 2003/87/EÜ 1. lisas – muudetud direktiiviga 2009/29/EÜ.

⁽¹⁸⁾ Määrus, milles käsitletakse liikmesriikide võetud siduvaid eesmärke kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks aastatel 2021–2030 ja panuse andmiseks kliimameetmesse, et täita Pariisi kokkuleppe alusel võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013.

4.7. Jätkusuutlike finantstoodete standardid ja märgised

4.7.1. Investorite lihtsa ja turvalise juurdepääsu edendamine on jätkusuutlike finantsturgude laiendamiseks määrava tähtsusega. Euroopa kestlikud finantsstandardid tuleks **hoolikalt välja töötada**, kehtestades sotsiaalselt vastutustundlike investeeringute standardid.

4.7.2. Positiivse mõjuga investeeringute tagamiseks tuleb võtta kasutusele **ELi ametlik roheliste võlakirjade standard** ja kaaluda ELi rohelise võlakirja märgist või sertifikaati, millele kehtib kohustuslik väliskontroll. Arvamuse „**Tarbijatele suunatud finantsteenuste tegevuskava**: paremad tooted ja laiem valik“ kontekstis soovib⁽¹⁹⁾ komitee komisjonil määrata kindlaks **hõlpsasti võrreldavad ja täiesti läbipaistvad tooted**, mis on lihtsad ja samasuguste omadustega.

4.7.3. See annab võimaluse pakkuda **üleeuroopaliste jätkusuutlike finantstoodete lipulaevu** ning kohaseid, sõltumatuid ja kohustuslikus korras sertifitseeritud **võrdlusvahendeid**⁽²⁰⁾ Euroopa Liidu eri õigussüsteemides pakutavate eri **jätkusuutlike finantstoodete** jaoks.

4.7.4. Üleeuroopaliste personaalsete pensionide (**PEPP**)⁽²¹⁾ ülesehitus, mis on kehtestatud komisjoni 29. juuni 2017. aastal vastuvõetud seadusandlikus ettepanekus, nõuaks, et pensionipakkujad teavitaks üldsust, kas ja kuidas nad kaasavad oma riskijuhtimise süsteemidesse keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriume, kuid need sätted **ei kohusta** neid mainitud kriteeriumidega arvestama oma investeerimispoliitikas. Selle nõude lisamine aitaks laiendada nende kasutamist ühena jätkusuutlikest lahendustest.

4.7.5. Komitee kutsub liikmesriike üles kaasata kõnealune kohustus kõigisse pensionidega seotud toodetesse. See aitaks laiendada selle kasutust jätkusuutliku lahendusena praeguse jooksva finantseerimisel põhineva pensioniskeemi probleemidele.

4.8. Jätkusuutlikesse projektidesse investeerimise edendamine

4.8.1. **ELi tööstuspoliitika uute strateegiliste eesmärkide** kohaselt tuleb kapitali jaotamise ümbersuunamine pikaajalistele investeeringutele viia kooskõlla ülesandega aidata VKEdel kasvada, toetada vähemarenenud piirkondi, ajakohastada taristut ning võimendada inimesi hariduse ja koolitamise kaudu.

4.8.2. Jätkusuutlike taristuinvesteeringute täiendamiseks on kooskõlas direktiiviga Solventsus II vaja laiaulatuslikumat **makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitikat**, milles võetakse arvesse **füüsilisi mõjusid** (suurenev avatus kliimamuutustega seotud riskidele). Näiteks nõuaks loodusõnnetuste mõju minimeeriv ehitusseadustik kindlustusandjatel **riskijuhtimise ümberarvestamist** kooskõlas **jätkusuutliku kindlustussüsteemi** uute põhimõtetega.

4.8.3. Komitee toetab EFSI 2.0 ja EFSI tugevdamist. Mis puudutab mitmeaastast finantsraamistikku 2021–2027, siis väljendab komitee heameelt InvestEU loomise üle, sest see peaks meelitama ligi rohkem erasektori kapitali ning jõudma võlakirjade, kindlustus- ja pensioniskeemide turule.

4.8.4. Tuleks leida ka teisi erakapitali allikaid, et innustada ja toetada ettevõtjaid, eeskätt VKEsid, investeerimisel innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevusse.

4.8.5. Lõpetuseks soovib komitee paremini tuvastada, **kus** toovad olemasolevad avalikud ja eraalgatused kaasa maksimaalse jätkusuutliku ja vastupanuvõimelise taristu, et neid eeskujusid saaks levitada nii ELis kui ka partnerriikides, kasutades **vajadusest lähtuvaid lahendusi**.

4.9. Jätkusuutlikkusega seotud kaalutlused finantsnõustamises

4.9.1. Nagu märgiti arvamuses „Institutsionaalsete investorite ja varahaldurite kohustused seoses jätkusuutlikkusega“,⁽²²⁾ pooldab komitee pooldab finantsinstrumentide turgude direktiivi ja kindlustustoodete turustamise direktiivi muutmist, et

⁽¹⁹⁾ Vt komitee arvamus „Tarbijatele suunatud finantsteenuste tegevuskava“ (ELT C 434, 15.12.2017, lk 51).

⁽²⁰⁾ Põhineb dokumendil „Key principles for comparison tools“ („Võrdlusvahendite kesksed põhimõtted“).

⁽²¹⁾ Kogumispensioni skeemide ja erapensioniskeemide varad ületasid 2016. aasta lõpus OECD piirkonnas 38 triljonit USA dollarit.

⁽²²⁾ Vt komitee arvamus teemal „Institutsionaalsete investorite ja varahaldurite kohustused seoses jätkusuutlikkusega“, punkt 3.8 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 97).

tagada kohustus uurida, kuidas saab lisada investorite **jätkusuutlikkusega seotud eelistusi**. Nõustajad saaksid seega anda finantstoodete kohta asjakohaseid soovitusi, edastades selget teavet jätkusuutlikkusega seotud eri tegurite võimalike riskide ja eeliste kohta.

4.9.2. Komitee toetab seda, et Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) kaasab oma **sobivuse hindamise suunistesse** jätkusuutlikkusega seotud eelistused.

4.10. Jätkusuutlikkuse võrdlusalused

4.10.1. Ideaalsel juhul luuaks jätkusuutliku investeerimise muu kui finantsilise jõudluse hindamiseks **ühine meetod**. Seepärast kiidab komitee heaks eeskirjad vähese CO₂-heitega emitentide käsitlevate **võrdlusaluste ühtlustamiseks**, pidades seda esimeseks sammuks, mida tuleks laiendada ka teistele jätkusuutlikkuse parameetritele.

4.10.2. Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles laiendama oma fookust sotsiaalvaldkonnale, kasutades selleks tehnilise eksperdirühma abi, kelle ülesanne on konsulteerida kõigi sidusrühmadega ning avaldada aruanne vähese CO₂-heite võrdlusaluste kontseptsiooni ja meetodika kohta.

5. Jätkusuutlikkuse kaasamine riskijuhtimisse

Jätkusuutlikkus puudutab rida riske, mis on seotud jõukuse kasvatamisega ning mille puhul ei ole võimalik vältida ressursside kogumise, omandamise ja halvenemise mõju.

5.1. Jätkusuutlikkuse kriteerium turu-uuringutes ja krediidireitingutes

5.1.1. Komitee on rõhutanud, et **reitinguagentuurid** peavad **olema vabad kõigist huvide konfliktidest**, et tagada **uuringute ja hindamiste korraldajate sõltumatus**. Samuti on vajalik iga juhtumi kohta eraldi anda nende kasutatava metodoloogia läbipaistev ja õigeaegne põhjendus.

5.1.2. Olemasolevad reitinguagentuurid ei arvesta emitentide tuleviku krediidivõimelisuse puhul piisavalt keskkonnamäärade, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud murranguliste suundumuste mõju. Komitee kutsub üles looma selged ELi **standardid ja järelevalve** seoses **keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriumide kaasamisega** kõigi ELis töötavate reitinguagentuuride hinnangutesse. Komitee kutsub ESMA sertifitseeritud agentuure üles looma akrediteerimisprotsessi **keskkonnahoidliku rahastuse kaubamärgi jaoks**.

5.1.3. Samuti tuleb kaaluda sidusrühmade (pangad, fondivalitsejad jne) akrediteerimist. See looks eri finantsosalejatele suuremad kohustused ja ennetaks olukorda, kus jätkusuutlike toodete kava kasutatakse üksnes rohepesu eesmärgil.

5.1.4. Lõpetuseks soovib komitee uurida riigi keskkonnahoidlikkuse krediidireitingute loomise võimalust. Samuti innustaks selge keskkonnahoidlikkuse reitingu lisamine riigi reitingu juurde riike pidevalt oma tulemusi parandama. Samal ajal võiks see meelitada ligi välisinvesteeringuid.

5.2. Institutsionaalsete investorite ja varahaldurite jätkusuutlikkusega seotud kohustused: usaldussuhtest tulenev kohustus

5.2.1. Euroopa Liidu järelevalveasutused (ESA) peavad tagama range kooskõla **finantsvahenduse teenuste ülesannetega**.

5.2.2. See nõuab terviklikumat lähenemisviisi kui komisjoni tegevuskavas on ette nähtud; tähelepanu peab olema enam suunatud haridusliku, eri tegurite, soolise, geograafilise, rassilise või rahvuslase, usulise, kultuurilise või muude mitmekesisusega seotud valdkondade suhetele.

5.2.3. Juriidiliste kohustuste põhiosana peaksid investorid suhtlema klientidega proaktiivselt, et mõista nende mitterahanduslikke huvisid, ning et anda neile selget teavet keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriumidega seotud riskide ja eeliste kohta.

5.2.4. Reguleerimisasutused, investorid, varahaldurid, finantssektori töötajad ja nõustajad peavad tegutsema toetusesaaja (nt tulevane pensionisaaja) või kliendi (jae- või institutsionaalsed investorid) parimates huvides. Vastavalt usaldussuhtest tulenevatele kohustustele peab kogu üldjuhtimine ja hääletamine olema suunatud investeerimisvarade jätkusuutliku väärtuse kaitsmisele. Nad peavad andma aru, kuidas nemad kui fondi varade valdajad oma hääleõigust kasutavad.

5.2.5. Selgitades investorite kohustusi, mis on seotud jätkusuutlikkuse teguritega, saab EL toetada investeeringuid pikas perspektiivis (jätkusuutlik rahastamine seotakse automaatselt pika perspektiiviga).

5.3. Usaldatavusnõuded pankadele ja kindlustusandjatele

5.3.1. Komitee rõhutas hiljuti potentsiaalset rolli, mida pangad saavad täita oma vahendusfunktsioonide kaudu teadlike säästude ja sotsiaalselt vastutustundlike investeeringute vahel. Komitee soovib kohelda soodsamalt pankade kapitalinõudeid, kui nad investeerivad keskkonnahoidlikku majandusse ja pikaajalistesse lihtsamatesse nn **kaasavatesse laenuhingutesse**, nagu energiatõhususe, päikesepaneelide paigaldamise jms seotud hüpoteeklaenu. Lisaks **tuleks kaaluda lisamaksete kohaldamist** investeeringutele keskkonnale kahjulikesse varadesse, et stimuleerida positiivset üleminekut jätkusuutlikele tegevustele. Võimaluse korral tuleb kaaluda alternatiive, nt maksusoodustusi, mis toovad otsest kasu lõplikele laenusajatele ja investoritele. Ühtne järelevalvemehhanism peaks tegema selles küsimuses erijärelevalvet ⁽²³⁾.

5.3.2. Sellele vaatamata peavad riskiga kaalutud vara arvutamisel uuendatud pangareitingumudelid alati peegeldama nende jätkusuutlike varade kõige ajakohasemat riskitaset, säilitades nii tarbijakaitse kõrge taseme.

5.3.3. Seda silmas pidades on vaja paremini määrata **keskkonnahoidlikust toetava teguri** parameetrid, tagades, et on olemas põhjalikud ja kindlad empiirilised tõendid, mis põhinevad keskkonnahoidliku investeeringu selgel ja täpsel määratlusel. Programmides „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ sisalduv **vastutustundlik teadus ja innovatsioon** võib olla suurepärase viisi teadustulemuste kogumiseks.

5.3.4. Kokkuvõttes vajab kõnealune uus stsenaarium vastupanuvõime ja finantsstabiilsuse säilitamiseks finantsriskide haldamise asjakohast kombineerimist, võttes seejuures arvesse keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriumide mõju finantstulule ja kohandades **dünaamilises** protsessis vastavalt eeskirju. Kooskõlas Euroopa Parlamendi resolutsiooniga jätkusuutliku rahastamise kohta ⁽²⁴⁾ peaks komisjon soodustama jätkusuutlikkusega seotud riskide lisamist Basel IV raamistikku.

6. Läbipaistvuse ja pikale perspektiivile keskendumise parandamine

6.1.1. Jätkusuutlik rahastamine vajab stiimulite raamistikku, millega suunatakse kapitalivood ümber vajalike investeeringute poole, tagades Euroopale õiglase keskkonnanalase ja sotsiaalse ülemineku, kusjuures selle väärtustevalane juhtroll annab Euroopa äriühingutele konkurentsieelise.

6.2. Avalikustamine ja arvepidamine

6.2.1. Komitee märgib, et ELi **muu kui finantsteabe avalikustamist** käsitlev direktiiv võeti riiklikusse õigusesse üle vähese innukuse ja ühtlustamata meetodikaga, nii et see mõjutas vaid suuri äriühinguid ega aidanud kuigi palju kaasa Euroopa õiglasele ja ulatuslikule jätkusuutlikule investeerimisele.

6.2.2. Jätkusuutlikkusega kaasnevad mitmed uued probleemid ja mured muu kui finantsteabe avalikustamisel, näiteks digiüleminek, uued parameetrid, standardimine, kohustuslikud nõuded, uued jätkusuutlikumad majandusmudelid jne. Kindlasti tuleks nii palju kui võimalik standardida aruandluse taksonoomiad ja meetodika ning eeskirju kohandada, et muud kui finantsteave oleks rohkem ja see oleks paremini kättesaadav. See meede annaks reguleerimisasutustele ja turujärelevalveasutustele parema ülevaate üldiste suundumuste kohta ja seega ka parema suutlikkuse võtta meetmeid. Praegust etappi nimetatakse toimevõimekontrolliks ja arvesse võetakse finantsstabiilsuse nõukogu kliimaga seotud finantsteabe avaldamise töörihma järeldusi pärast komisjoni käivitatud avalikku konsultatsiooni.

6.2.3. Mis puudutab ühisrahastamisplatvorme, siis peaks investeerimise põhiteabedokument hõlmama raamatupidamislislikus mõttes ⁽²⁵⁾ ka ühisrahastamisprojekti rahastamisega seotud peamisi immateriaalseid, kuid olulise rahalise mõjuga riske ja eeliseid.

⁽²³⁾ Vt komitee arvamus teemal „Tarbijatele suunatud finantsteenused“ (ELT C 237, 6.7.2018, lk 46).

⁽²⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20180529IPR04517/meps-back-resolution-on-sustainable-finance>

⁽²⁵⁾ Finantsaruandes kajastatavad objektid on olulised, kui need võivad mõjutada kasutajate majandusotsuseid. Olulise põhimõtte on üldtunnustatud raamatupidamis põhimõte, mille kohaselt peavad aru andvad ettevõtted sellise teabe avalikustama, <https://www.business-case-analysis.com/materiality-concept.html>

6.2.4. Komitee toetab ka Euroopa Parlamendi resolutsiooni rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite (IFRS 9) ⁽²⁶⁾ kohta ning kutsub kiiresti üles hindama rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite mõju jätkusuutlikele investeringutele.

6.2.5. Komitee väljendab heameelt Euroopa finantsaruandluse nõuanderühma (EFRAG) kohustuse üle hinnata uute või muudetud rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite mõju jätkusuutlikele investeringutele ja uurida võimalikke alternatiivseid arvestuslikke käsitlusi.

6.2.6. Komitee teeb samuti ettepaneku, et Euroopa Komisjon kutsuks ESMA-t üles:

- esitama hinnangu krediidireitingute turul praegu valitsevate tavade kohta ning analüüsima keskkonna-, sotsiaalsete ja üldjuhtimiselaste kaalutluste arvessevõtmise ulatust;
- lisama reitinguagentuuride avalikustamissuunistesse keskkonnavalast ja sotsiaalset jätkusuutlikkust puudutava teabe ning kaaluma vajaduse korral lisameetmete võtmist.

6.3. Äriühingu üldjuhtimine ja kapitaliturgude liigne keskendumine lühiperspektiivile

6.3.1. Paljud investorid sooviksid teada, kas äriühing kasutab korrektseid ja läbipaistvaid arvepidamismeetodeid ning kas tavaaktsionäridel on õigus hääletada olulistel teemadel. Samuti soovivad nad, et äriühingud väldiks huvide konflikte oma juhatuse liikmete, reitinguagentuuride ja audiitorite valikul.

6.3.2. Aeg on sealmaal, et peale **keskkonnavalaste** ja **sotsiaalsete** tegurite (standardid, märgised, keskkonnahoidlikkust ja sotsiaalsust toetav tegur usaldatavusnõuetes, jätkusuutlikkuse võrdlusalused) tuleks tõsiselt kaaluda ka **äriühingu üldjuhtimise** tegurit, jättes toetuseta kõik äriühingud, mis hoiavad kõrvale põhiaspektide (**eelarvejuhtimine, inimõigused**, korruptsioon, rahapesu ja muu ebaseaduslik tegevus) **läbipaistvast avaldamisest** ning võttes ära nende jätkusuutlikkuse alase liigituse.

7. Tegevuskava rakendamine

7.1. Komitee kutsub üles koordineerima vastastikku kõigi **Euroopa asjaomaste institutsioonide, asutuste ja mehhanismide** tegevust, muutes vajaduse korral nende volitusi, et need kooskõlastada tegevuskava rakendamise ajakavaga.

7.2. Ebakindlus tuleviku suhtes ja pikaajaliste riskide avaldamise puudumine on asjaomase ajavahemiku analüüsi peamised piirangud (vaid paar prognoosi katab enam kui viit aastat).

7.3. Euroopa järelevalveasutustel peaks samuti olema oluline osa jätkusuutlikkuse järelevalves. Asjakohase stsenaariumianalüüsi jaoks ELi ühtse metoodika välja töötamiseks tuleks kaaluda keskkonna-, sotsiaal- ja üldjuhtimise kriteeriume pikas perspektiivis ning Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu võiks hõlmata need järk-järgult oma stressitestide tegemisse.

7.4. Lõpetuseks peaks Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon koostama rahvusvahelised reguleerimis- ja järelevalvenõuded ⁽²⁷⁾ jätkusuutliku rahanduse valdkonnas ning edendada nende järgimist, tagamaks, et jätkusuutlikkuse uus struktuur oleks kogu maailmas ühesugune.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁶⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0381+0+DOC+XML+V0//ET>

⁽²⁷⁾ Vt „Methodology for Assessing Implementation of the IOSCO Objectives and Principles of Securities Regulation“.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantseeskirjad“

(COM(2018) 375 final – 2018/0196 (COD))

(2019/C 62/13)

Raportöör: **Stefano MALLIA**

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Parlament, 11.6.2018
	Euroopa Ülemkogu, 19.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 177 ja 304 ja artikli 322 lõige 1
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	111/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Ühtekuuluvuspoliitika on üks kõige käegakatsutavamaid ELi poliitikasuundi, millel on otsene mõju kodanike igapäevaelule. Seda silmas pidades on komitee jõuliselt vastu komisjoni ettepanekule vähendada ELi eelarvet 10 % võrra reaalkaartuses. Sellega seoses kutsub komitee liikmesriike üles leidma lahendusi, mis võimaldavad eelarvet hoida vähemalt samal tasemel kui programmitöö perioodil 2014–2020, 2020. aasta väärtuste juures.

1.2. Komitee on veendunud, et vaja on selget poliitilist strateegiat, mis on vastavuses ELi üleilmsete kohustustega. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon vaataks läbi Euroopa 2020. aasta strateegia ja viiks uue ühissätete määruse prioriteedid vastavusse selle uue strateegiaga. Samuti soovib komitee komisjonil integreerida kestliku arengu eesmärgid tõhusalt ühtekuuluvuspoliitikaga seotud eeskirjadesse, tagades nende valdkondadeülese kaasamise fondide kõigi prioriteetide osas.

1.3. Komitee leiab, et ühissätete määrusega loodud majanduslikud asjaolud (makromajanduslikud tingimused, vähendatud kaasrahastamine jne) loovad liiga jäiga keskkonna ja võiksid kahjustada investeerimist. Seetõttu komitee:

- lükkab tagasi makromajanduslikud tingimused selliste piirkondade ja kodanike karistamiseks, kes ei ole süüdi riiklikul või Euroopa tasandil võetud makromajanduslikes otsustes;
- kutsub komisjoni üles säilitama kulukohustustest vabastamise reegli n + 3;
- palub komisjonil kaaluda uuesti kaasrahastamise määrade suurendamist.

1.4. Komitee hindab väga jõupingutusi lihtsustamise, paindlikkuse ja tõhususe suhtes – need osutavad õiges suunas. On aga kahju, et uus reeglilik ei ole ühtne eeskirjapakett.

1.5. Komitee leiab, et eeskirjad temaatilise keskendumise kohta on liiga ranged. Komitee teeb ettepaneku, et ühe poliitilise eesmärgi valivad liikmesriigid. Sellega seoses julgustab komitee liikmesriike kaaluma poliitika eesmärki 5 eesmärgina, mis suudab tagada kõige kohandatumal lahendusel nende spetsiifilistele probleemidele.

1.6. Komitee soovib komisjonil töötada välja vajalikud vahendid, mis võimaldavad struktuuriliste ja alaliste ebasoodsate oludega (saared, mägipiirkonnad jne)⁽¹⁾ aladel tõhusalt käsitleda oma spetsiifilisi ja keerukaid probleeme. See ei saa jääda riiklike ametiasutuste ainupädevuseks. Samuti soovib komitee, et neil aladel ellu viidud projekte toetataks kõrgemate kaasrahastamise määradega.

1.7. Komitee soovib samuti leida ajutisi lahendusi nende riikide ja piirkondade olukordadele, kes 2007–2013 aasta programmis liigitati lähenemipiirkondadeks, kellele võimaldati kaasrahastamise määra 80 % perioodil 2014–2020 ning kes liigitatakse nüüd perioodil 2021–2027 üleminekupiirkondadeks kaasrahastamise määraga 55 %.

1.8. Komitee on veendunud, et komisjon peaks veelgi tugevdama koostööd, leides viisi, kuidas integreerida Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond uuesti eeskirjaraamatusse, ja samuti tugevdades sidemeid Euroopa Sotsiaalfond+ga. Komitee toetab ka suuremat integreerimist teiste rahastamisprogrammide ja vahenditega ja nende vahel („Horisont 2020“, InvestEU jne).

1.8.1. Need sidemed peaksid kajastuma ka fondide programmitöö planeerimisel. Komitee soovib liikmesriikidel valmistada ette ja rakendada mitmest fondist rahastatavaid programme, et käsitleda probleeme integreeritud viisil. Komitee leiab, et integratsioon peab väljenduma ka territoriaalses koostöös; olulised on mõistlikud sidemed maa- ja linnapiirkondade, linna- ja linnalähipiirkondade jt vahel, st kohapõhine lähenemisviis.

1.9. „Mitmetasandilise valitsemise ja mitme osalejaga juhtimise“ rakendamine majandus- ja sotsiaalpartnerite osalusel otsuste tegemise ja rakendamise protsessi on ühtekuuluvuspoliitika eduka rakendamise juures üks kõige olulisem tingimus. Mis puudutab käitumisjuhendit, siis komitee võtab teadmiseks Euroopa sotsiaalpartnerite rahulolematuse ning kutsub üles seda läbi vaatama ja ajakohastama, konsulteerides seejuures nendega otseselt. Komitee palub ühtlasi muuta käitumisjuhend siduvaks.

1.10. Komitee lükkab tagasi meeste ja naiste vahelise võrdsuslikkuse edendamise, mittediskrimineerimise, puuetega inimeste juurdepääsetavuse ja jätkusuutliku arengu uuest ühissätete määruse ettepanekust väljajätmise. Seetõttu toetab komitee jõuliselt praeguse ühissätete määruse artikli 7 kaasamist kavandatud 2014.–2020. aasta ühissätete määrusesse ja seda, et see põhimõtte lisataks selgelt Euroopa Regionaalarengu Fondi ja ühtekuuluvusfondi määruse ettepaneku põhiteki. Lisaks teeb komitee kindlalt ettepaneku lisada ligipääsetavus puuetega inimeste jaoks kavandatud ühissätete määruse artiklisse 67 – tegevuste valimine.

1.11. Komitee leiab, et sellega seoses on olulised tõhusamad üldised teabevahetuse jõupingutused. Liigagi sageli teostatakse ELi rahastatud projekte nii, et kodanikud ei tea üldse või teavad liiga vähe ELi osalusest. Komitee palub seetõttu komisjonil luua tõhusam teabestrategia, mis oleks suunatud kodanikele ja eri liiki abisaajatele.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee kahetseb sügavalt, et ühtekuuluvuspoliitika eelarvet vähendati reaalkaartuses 10 % võrra. Sellega seoses lükkab komitee jõuliselt tagasi ELi eelarve kavandatud kärped ja teeb ettepaneku, et liikmesriigid leiaksid lahendusi, tänu millele saaks eelarvet hoida praegusel tasemel 2020. väärtuste juures.

2.2. Ühtekuuluvuspoliitika on üks kõige olulisemaid elemente kodanike Euroopa integratsiooni visioonile lähemale toomises. Sel on selge lisaväärtus töökohtade loomisel, jätkusuutliku majanduskasvu ja kaasajase taristu edendamisel, struktuuriliste takistuste ületamisel, inimkapitali tugevdamisel ja inimeste elukvaliteedi parandamisel. Seetõttu väljendab komitee heameelt tõsiasja üle, et kõik piirkonnad on rahastamiskõlblikud.

2.2.1. ELi ühtekuuluvuspoliitika peab olema Euroopa investimisstrateegia lahutamatu osa, millel on tugev territoriaalne lähenemisviis, mis on suunatud iga piirkonna võimestamisele vajalike vahenditega nende konkurentsivõime tõhustamiseks. See peab viima majandusliku ja struktuurilise üleminekuni, mis tagab igas piirkonnas vastupanuvõimelise aluse, tuginedes nende oma tugevustele⁽²⁾.

⁽¹⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 174.

⁽²⁾ https://www.business-europe.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/ecofin/2017-06-09_eu_cohesion_policy.pdf

2.3. Komitee märgib, et uus lähenemisviis, mis põhineb endiselt kolmel kategoorial (vähem arenenud, ülemineku-, enam arenenud piirkonnad), on kohandatum. Kuigi rahaliste vahendite eraldamisemeetod põhineb ikka veel suuresti SKP-I elaniku kohta, on lisatud uued kriteeriumid (noorte tööpuudus, madal haridustase, kliimamuutus ja rändajate vastuvõtmine ning integreerimine). Komitee arvab, et see kajastab paremini kohapealset reaalsust, kuigi – vastavalt õiguskontrollikomitee nõutavale mõjuhinnangule⁽³⁾ – komitee leiab, et see lähenemine vajab veel peenhäälestamist.

2.4. Komitee tunneb sügavat muret komisjoni ettepaneku pärast vähendada kaasrahastamise määrasid ja selle mõju pärast vähemsoodsates rahalistes olukordades toetusesaajate kaasamisele. Käibemaksu lisamine abikõlblike kuludena on teretulnud, kuigi mõni selle element on juba olemas käesoleval perioodil.

2.5. Samuti tuleb märkida, et on olukordi, mille puhul 2007.–2013. aasta programmi ajal lähenemispiirkondadeks liigitatud riigid või piirkonnad, mis saavad 2014.–2020. aasta perioodi jooksul kasu 80 % kaasrahastamise määrast, liigitatakse nüüd 2021.–2027. aasta perioodi jooksul üleminekupiirkondadeks, mis saavad kasu 55 % kaasrahastamise määrast, mis tähendab nende jaoks kaasrahastamise ulatuslikku vähenemist. Komitee leiab, et selliseid olukordi tuleb spetsiifiliselt käsitleda. Lisaks tuleb märkida, et erarahastamisega projektides saavad toetusesaajad ainult avaliku elemendi kaasrahastamist.

2.6. Äärepoolseimate piirkondade valdkonnas peaks ELi olulisim mure olema nimetatud piirkondade ja Euroopa põhiosa vaheliste sidemete ning nimetatud piirkondade elanikkonna Euroopasse kuulumise tunde tugevdamine⁽⁴⁾. Komitee väljendab heameelt tõsiasi üle, et äärepoolseimad piirkonnad saavad jätkuvalt ELi eritoetust.

2.7. Komitee väljendab siiski kahetsust selle üle, et ühtekuuluvuspoliitika ei paku ikka veel kõikehõlmavaid lahendusi Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 174 mainitud konkreetsete territooriumide probleemide jaoks⁽⁵⁾. Uuringud näitavad, et keskasutused ei käsitlenud alati artiklis 174 mainitud konkreetseid valdkondi. Komitee on seetõttu veendunud, et komisjon peaks julgustama piirkondlike ja kohalike sidusrühmade kaasamist viisil, kuidas liikmesriigid käsitlevad nende konkreetseid territooriume, austades samas vastavatel territooriumidel kehtivaid institutsioonilisi ja õigusraamistikke.

3. Üldpõhimõtted

3.1. Komitee lükkab tagasi meeste ja naiste vahelise võrdõiguslikkuse edendamise, mittediskrimineerimise, puuetega inimeste juurdepääsetavuse ja jätkusuutliku arengu uuest ühissätete määruse ettepanekust väljajätmise. Euroopa õigustikus on välja töötatud valdkonnaüleline lähenemisviis nendele rahalistele vahenditele programmitöös ja rakendamises (praeguse ühissätete määruse artikkel 7 ja 2007.–2013. aasta ühissätete määruse artikkel 16).

3.1.1. Seetõttu toetab komitee jõuliselt praeguse ühissätete määruse artikli 7 kaasamist kavandatud 2021.–2027. aasta ühissätete määrusesse ja seda, et see põhimõtte lisataks selgelt Euroopa Regionaalarengu Fondi ja ühtekuuluvusfondi määruse ettepaneku põhiteksi. Lisaks teeb komitee kindlalt ettepaneku lisada ligipääsetavus puuetega inimeste jaoks kavandatud ühissätete määruse artiklisse 67 – tegevuste valimine.

3.2. Kuna EL on ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osaline, peab komitee kohaseks, et puuetega inimeste õiguste konventsioon kinnistatakse kavandatud ühissätete määruse õiguslikku alusesse.

3.3. Komitee on sügavalt veendunud, et tõeline partnerlus kõigil tasanditel majandus- ja sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonna sidusrühmadega ELi ühtekuuluvuspoliitika programmide ja projektide ettevalmistamisel, täitmisel ja järelhindamisel suurendab nende kvaliteeti ja tõhusat täitmist. Kuna komitee palus koostada käitumisjuhise, väljendab ta tugevat toetust Euroopa Komisjoni algatusele ja nõustub vägagi pakutud soovitustega (artikkel 6)⁽⁶⁾. Komitee märgib, et komisjoni ettepanek võib vajada peenhäälestust, et tegeleda valdkondlike probleemidega (eelkõige liikmesriikide julgeolekuga seotud probleemidega), mida käsitletakse rände ja julgeoleku programmides.

⁽³⁾ SEC(2018) 268.

⁽⁴⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 52.

⁽⁵⁾ ELT C 209, 30.6.2017, lk 9.

⁽⁶⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 23.

3.4. Komitee usub kindlalt, et partnerlus haldusasutuste vahel ning majandus- ja sotsiaalpartnerite vahel ELi, riiklikul ja piirkondlikul tasandil mitmetasandilise valitsemise ja mitme osalejaga juhtimise vormis on üks ühtekuuluvuspoliitika edu peamisi kriteeriume. See peab olema üks partnerluslepingute sõlmimise ja Euroopa rahaliste vahendite andmise põhitingimusi. Komitee väljendab heameelt uue siduva sõnastuse üle ja palub seadusandjal selgelt säilitada praegune sõnastus „hõlmab“.

3.5. Mis puudutab käitumisjuhendit, siis komitee võttis teatavaks Euroopa sotsiaalpartnerite rahulolematuse ning kutsub üles seda läbi vaatama ja ajakohastama, konsulteerides nendega otseselt. Komitee palub muuta käitumisjuhend siduvaks.

3.6. Selleks, et tugevdada partnerluse oskusi ja tõhusust, kutsub komitee üles kehtestama suutlikkuse suurendamise ja tehnilise abi meetmeid artiklis 6 osutatud partnerite jaoks. Komitee sooviks samuti, et kehtestataks iga-aastane konsulteerimismehhanism asjaomaste partneritega.

3.7. Komitee nõustub, et seirekomiteede igal liikmel on üks hääl. Selleks, et tagada õiglane tasakaal otsuste tegemisel, peaks 50 % häälte kaalust olema haldusasutustel ja artikli 6 lõike 1 punktis a määratud asutustel ning 50 % punktides b ja c määratud majandus- ja sotsiaalpartneritel. Komitee märgib, et kõnealune ettepanek võib vajada peenhäälestust, et käsitleda tundlikke küsimusi, nagu riikliku julgeoleku küsimused.

4. Lihtsustamine

4.1. Komitee arvates on äärmiselt oluline vähendada oluliselt toetusesaajate tarbetut halduskoormust, säilitades samas seaduslikkuse ja korrektsuse tagamise kõrge taseme. Komitee tunnustab ja kiidab heaks asjaolu, et komisjoni ettepanekus käsitleti mitmesuguseid lihtsustamisega seotud küsimusi.

4.2. Komitee teeb ettepaneku rakendada süstemaatiliselt Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ ühekordsuse põhimõtet, tagades, et projektijuhid edastavad haldus-, auditi- ja kontrolliformaalsused ainult ühel korral otseselt pädevale korraldusasutusele, mis vastutab nende riiklikele ja Euroopa korraldusasutustele edastamise eest.

4.3. Komitee soovib luua ka vähese tähtsusega ülelihtsustatud kontrolli-/auditisüsteemi väga väikeste projektide jaoks: kui otsene korraldusasutus leiab ja sedastab, et oodatud tulemused on saavutatud, ei ole enam vaja nõuda ühtegi kontrolli ega auditit.

4.4. Ühissätete määruse nimetamine ühtsete eeskirjade koguks on liialdus. Kuigi sellesse on hõlmatud seitse fondi, puudub erandite märkimisväärse arvu tõttu sidusus; näiteks Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning välispiiride ja viisade rahastamisvahendi puhul on tihti olemas erinevad sätted. Kooskõlas 2020. aasta järgse lihtsustamise kõrgetasemelise tööühma järeldustega ⁽⁷⁾ usub komitee, et regulatiivne pakett peaks olema palju lihtsam ja selles tuleks vältida rahastamisvahendite mikrotasandil haldamist.

4.5. Kuigi komitee võtab teadmiseks ühissätete määruses nimetatud rändekriisi ja julgeolekualaste küsimustega ⁽⁸⁾ tegelemiseks eraldatud uute rahastamisvahendite integreerimise, väljendab ta sügavat kahetsust selle üle, et Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ei ole osa eeskirjadest ja sidemed Euroopa Sotsiaalfondi+ga (ESF+) on nõrgemad kui eelmise fondi puhul. Komitee kutsub komisjoni üles seda otsust uuesti läbi vaatama.

4.6. Komitee nõustub sellega, et eelistada tuleks kulukohustuste peatamist ja mitte makseid kriiside tüsistamise vältimiseks. Maksed tuleb peatada üksnes juhul, kui taotletakse koheseid meetmeid ja kui nõuded on märkimisväärselt jäetud täitmata.

5. Paindlikkus

5.1. Ettevõtete loomise ja kasvu edendamiseks peab EL toetama reforme investeringuid soodustava keskkonna jaoks, milles ettevõtted saaksid edukalt areneda ja mis parandaks ettevõtluse raamtingimusi. Ühtekuuluvusfonde tuleb kasutada idufirmadele kasvuks ning noortele innovatiivsetele VKEdele paremate tingimuste pakkumiseks, samuti pereettevõtete edasikeskmise lihtsustamiseks. Sellega seoses usub komitee, et ühtekuuluvuspoliitika peab tagama stabiilse, aga paindliku raamistiku ⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/newsroom/pdf/simplification_proposals.pdf

⁽⁸⁾ ELT C 75, 10.3.2017, lk 63.

⁽⁹⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 1.

5.2. Euroopa ühendamise rahastusse tehtavate kohustuslike ülekannetega seoses märgib komitee, et ülekantavate rahaliste vahendite kogusumma on jätkuvalt praeguse tasemega samal tasemel, kuigi üldist rahastamist on kärbitud 10 %. Seetõttu oleks kõigi ülekantavate rahaliste vahendite protsent tegelikult kõrgem, kui see on praegusel programmiperioodil ette nähtud. Komitee nõustub üldise lähenemisviisiga seni, kuni ühtekuuluvuspoliitika üldeelarve säilib 2014.–2020. aasta tasemel.

5.3. Lisaks sellele on praegu 100 % Euroopa ühendamise rahastusse ülekantud rahalistest vahenditest eraldatud sihtotstarbeliselt igale liikmesriigile. Ettepanek uue perioodi jaoks on, et ainult 70 % eraldatakse sihtotstarbeliselt konkreetsete liikmesriikide jaoks ja ülejäänud 30 % eraldatakse komisjoni poolt valitud projektidele. Komitee lükkab selle lähenemisviisi kindlalt tagasi.

5.4. Komitee kiidab heaks asjaolu, et enam ei ole erieeskirju tulusate investeringute kohta. Komitee märgib ka, et ei ole suurt projektiprotsessi (selle asemel jälgib strateegilisi projekte seirekomisjon). Kuigi see on isenesest tervitatav areng, on komiteel kahtlusi selle kohta, kuidas on jätkuvalt võimalik tagada suurte projektide kehtivus.

5.5. Komitee kiidab heaks ka võimaluse kohandada programmi eesmärgi ja ressursse seoses muutunud asjaoludega, mis muudaksid võimalikuks ELi rahaliste vahendite kasutamise loodusõnnetuse korral juba esimesel päeval⁽¹⁰⁾.

5.6. Komitee nõustub sellega, et ainuüksi toetustega ei ole võimalik märkimisväärset investeerimislohet ületada. Neid saab tõhusalt täiendada rahastamisvahenditega, millel on võimendav mõju ja mis on turule lähemal. Komitee kiidab seetõttu heaks asjaolu, et toetuste ja rahastamisvahendite kombineerimine on muudetud lihtsamaks ja uus raamistik hõlmab ka erisätteid rohkema erakapitali ligi meelitamiseks.

5.7. Komitee toetab asjaolu, et liikmesriikide tehnilist abi on lihtsustatud ja täpsustatud, et artiklis 6 nimetatud partnerid peaksid ka sellest kasu saama.

6. Tõhusus

6.1. Komitee väljendab kahetsust, et komisjon ei ole alustanud kaasavat protsessi, mis viiks kõikehõlmava ja integreeritud strateegia loomiseni Euroopa kestliku arengu edendamiseks 2030. aastani ja ka sealt edasi. On küsitav, milliste prioriteetidega komisjon kavatab ühildada liikmesriikide partnerluslepingu ja rakendusavad.

6.2. Komitee soovib komisjonil ühildada ühtekuuluvuspoliitika ÜRO tegevuskavaga 2030 ning lisada selle kestliku arengu eesmärgid ühissätete määruse põhiteksti, nii et see kataks kõiki fonde.

6.3. Komiteel on kahtlusi uute temaatilise koondamise eeskirjade suhtes. Komitee usub, et rahaliste vahendite koondamine kahele prioriteedile on liiga piirav. Komitee väljendab muret komisjoni poolt sellega seoses võetud kõigile sobiva lähenemisviisi pärast. Komitee usub, et temaatiline koondamine peaks olema piisavalt paindlik, et võimaldada rahastamise prioriteete, milles tegeldakse erinevate arenguvajadustega riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

6.4. Komitee kiidab heaks tugevamad sidemed Euroopa poolaastaga riigipõhiste soovitude kaudu⁽¹¹⁾. Kuid ta lükkab tagasi makromajandusliku tingimuslikkuse selliste piirkondade ja kodanike karistamiseks, keda ei saa süüdistada riiklikul või Euroopa tasandil võetud makromajanduslike otsuste eest⁽¹²⁾. Komitee nõustub, et oluline on tagada ka täielik vastastikune täiendavus ja koordineerimine uue laiendatud reformi tugiprogrammiga.

6.5. Kuna see võib anda panuse rahastamise lihtsustatud kättesaadavusse, siis tunnustab komitee tugevdatud sünergiaid teatud programmide vahel (kvaliteedimärgise lähenemisviisi), kuid enamikel juhtudel ei ole ettepanek piisavalt selge (näiteks kogukonna juhitud kohaliku arengu vahendi puhul võib struktuurifonde kombineerida Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondiga).

6.6. Seoses kulukohustustest vabastamise eeskirjadega tunneb komitee kahetsust selle pärast, et kõnealuse ettepanekuga muudetakse praegune n + 3 reegel n + 2 reegliks, ning kutsub Euroopa Komisjoni üles seda uuesti läbi vaatama. Komitee soovib võtta arvesse selliste riikide vajadusi, millel on olnud programmide rakendamisel raskusi ja pakkuda neile rohkem ja mitte vähem paindlikkust.

⁽¹⁰⁾ ELT C 173, 31.5.2017, lk 38.

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-02-17-362-en-n.pdf> and <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>

⁽¹²⁾ ELT C 191, 29.6.2012, lk 30.

6.7. Lisaks sellele tuleb märkida, et eelkõige väiksemate liikmesriikide ja piirkondade haldussuutlikkus võib 2021.–2027. aasta perioodi esialgses faasis sattuda suure surve alla. Seejuures tuleb arvestada asjaolu, et sel ajal, kui liikmesriigid lõpetavad praegust programmitöö perioodi, avaldatakse neile survet, et nad alustaksid uue programmitöö perioodi kahe viimase aasta rakendamist (5 + 2 lähenemisviisi tõttu), ja seda uue n + 2 reegli alusel ja väiksema eelmaksete summaga.

6.8. Võttes arvesse asjaolu, et väikestel ja mikroettevõtjatel ning kodanikuühiskonna organisatsioonidel võib tekkida raskusi Euroopa fondide pakutavate võimaluste kasutamiseга üldiselt, taotleb komitee toetust meetmetele, mis tugevdavad nende juurdepääsu teabele, pakuvad juhendamist ja ning suurendavad nende sekkumissuutlikkust.

7. Kavandamine ja rakendamine

7.1. Komitee kiidab heaks asjaolu, et on vähem poliitikaeesmärke, mis näivad olevat paindlikumad, kui eelmised poliitikaeesmärgid, kuid väljendab kahetsust selle pärast, et nad ei ole seotud laiemal strateegilisel kontekstiga.

7.2. Komitee kiidab eriti heaks uue poliitikaeesmärgi „Kodanikele lähemal olev Euroopa“ (5. poliitikaeesmärk). Komitee loodab, et lähtudes selle nimest (ja artikli 17 lõike 3 punktist g) valmistavad liikmesriigid ette ja rakendavad oma programmid selle eesmärgi raames, tihedas koostöös kodanike, majandus- ja sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

7.3. Komiteel on kahtlusi seoses asjaoluga, et algselt kavandatakse ainult esimesed viis aastat. Komitee näeb selle lähenemisviisi eelseid, kuid kardab, et see võib muutuda ametiasutuste jaoks raskeks halduskoormuseks, mis seab ohtu ka kulukohustustest vabastamise eeskirjade täitmisele.

7.4. Tervitatav on programmidokumentide (partnerlusleping, rakenduskavad) lihtsustamine. Komitee nõustub eelkõige partnerluslepingu lihtsustamisega ja leiab, et see peaks olema strateegiline kõrgetasemeline dokument. Seetõttu on oluline, et jõupingutusi tehtaks selleks, et tagada, et liikmesriikide programmid on jätkuvalt kooskõlas ELi põhimõtete ja omavahel sünergias. Komitee tervitab ka delegeeritud õigusaktide lihtsustamist. Selleks et vältida ülereguleerimise ohtu korraldusasutuste poolt, kutsub komitee komisjoni üles kaasama Euroopa majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejaid delegeeritud õigusaktide koostamisse.

7.5. Komitee arvates on väga oluline, et esitataks lihtsaid lahendusi, mis ühendaksid erinevaid ühtekuuluvuspoliitikaga seotud algatusi (strateegiaid ja programme) erinevatel territoriaalsetel tasanditel horisontaalselt (nt makropiirkondlikud strateegiad riikidevaheliste programmidega) ja vertikaalselt (erinevate territoriaalsete tasandite vahel). Sel põhjusel kiidab komitee heaks artikli 17 ja kutsub komisjoni üles jätkama oma tööd selles suunas.

7.6. Rohkem kui pool maailma rahvastikust elab nüüd linnades ja see arv kasvab 2050. aastaks prognoositavalt 70 %-ni⁽¹³⁾. Komitee kiidab seetõttu heaks ERFi vahendite sihtotstarbe laiendamise integreeritud kestliku linnaarenduse jaoks, kuid väljendab kahetsust selle pärast, et seda ei laiendata ESF+-ile.

7.7. Komitee usub, et integreeritud territoriaalsete strateegiate asetamine territoriaalse arengu aluseks on õige lähenemisviis, mis võimaldab kohalikul tasandil tuvastada oma potentsiaali ja vajadusi ning algatada meetmeid partnerluses kõigi kohalike osalejate vahel, et täita määratletud konkreetsed eesmärgid. Komitee leiab, et see on hea valitsemistava lähenemisviis, mida tuleks tugevalt julgustada ja tugevdada. Sellega seoses kiidab komitee heaks asjaolu, et vastavalt artiklile 6 peavad partnerid esimest korda olema kaasatud territoriaalsete strateegiate ettevalmistamisse ja rakendamisse.

7.8. Komitee kiidab heaks ka uued „muud integreeritud vahendid“, millele on viidatud artikli 22 punktis c, sest need muudavad võimalikuks kohandatud ja kohalikul toimivate lahenduste tuvastamise ja kasutamise, kuid väljendab kahetsust selle üle, et nende kasutus piirdub 5. poliitikaeesmärgiga. Selliseid vahendeid peaks olema võimalik kasutada kõigi poliitikaeesmärkide puhul. Kuna selgitused selle uue vahendi kohta on üsna ebamäärased, siis soovib komitee, et komisjon peaks seda täpsustama, et liikmesriike oleks võimalik julgustada seda võimalust täielikult ära kasutama.

7.9. Komitee usub, et selleks, et reaalsust paremini kajastada ja teha kindlaks, et uue Euroopa linnaarengu algatuse tegevustes on esindatud kohalikud huvid, peaks kodanikuühiskond olema aktiivselt kaasatud selle juhtimismehhanismi ja olema selles esindatud. Komitee toetab tugevalt sellise juhtimismehhanismi loomist Euroopa tasandil asjaomaste kodanikuühiskonna osalejate osalusel.

⁽¹³⁾ <http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html>

7.10. Komitee on kindlalt veendunud, et ühtekuuluvuspoliitika vahendid on kodanike ning majanduslike ja sotsiaalsete osalejate jaoks kõige nähtavamad. Toetatavad tegevused on parimad kaitsevallid euroskeptitsismi ja Euroopa-vastaste liikumiste vastu. Seetõttu on vaja pakkuda otsest ja kergesti kättesaadavat teavet, mis on suunatud vastavalt asjaomaste isikute kutsetegevusele, näiteks heade tavade suunistega. Komitee kutsub komisjoni üles töötama välja strateegilise teabevahetuskava koostöös kõigi asjaomaste partneritega.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta“

(COM(2018) 372 final – 2018/0197 (COD))

(2019/C 62/14)

Raportöör: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Kaasraportöör: **Ester VITALE**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 Euroopa Nõukogu, 19.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 177, 178, 304 ja 349
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	138/0/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Käesolevas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses käsitletakse Euroopa Komisjoni 29. mai 2018. aasta ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseks⁽¹⁾ Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ajavahemikuks 2021–2027. Arvamus sisaldab ka põgusaid märkusi kavandatud ühissätete määruse (CPR)⁽²⁾ mõningate sätete kohta, mis puudutavad otseselt Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi (ÜF) struktuuri, sisu, ülesehituse ja edasise rakendamise asjaomaseid aspekte.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab taas oma kindlat pühendumust ja ühtekuuluvuspoliitikale ja usku sellesse ning peab seda oluliseks vahendiks, millega tuua EL oma kodanikele lähemale ning **vähendada ELi piirkondade vahelisi erinevusi ja kodanike vahelist ebavõrdsust**.

1.2. Kuigi komitee on teadlik komisjoni põhjendustest, ei nõustu ta mitte mingil juhul kärbetega ühtekuuluvuspoliitikas, st eelkõige 12 % kärpega ERFi ja 46 % kärpega Ühtekuuluvusfondi puhul. Seepärast palub komitee Euroopa Komisjonil, Euroopa Parlamendil ja nõukogul oma eelarveettepanekut suurendada, et säilitada vähemalt samad vahendid püsivhindades kui praeguses finantsraamistikus.

1.3. Komitee rõhutab, et **Euroopa kaasrahastamise määrade** vähenemine takistab projektide elluviimist, eriti nendes liikmesriikides, kus on probleeme eelarvega, ja muidugi ka nendes, keda kriis on kõige enam mõjutanud.

1.4. Komitee kutsub komisjoni üles muutma **kaasrahastamise** kriteeriume **paindlikumaks**, nii et iga liikmesriigi majanduslikku ja finantsolukorda võetaks arvesse ja et rakendataks mitmes komitee hiljutises arvamuses esitatud soovitus: investeerimiskulusid ei tohiks arvestada seoses stabiilsuse ja kasvu paktis märgitud eelarvepuudujääkidega seotud eesmärkide täitmisega.

⁽¹⁾ COM(2018) 372 final – 2018/0197 (COD), COM(2018) 372 final – I LISA, COM(2018) 372 final – II LISA.

⁽²⁾ COM(2018) 375 final.

1.5. Komitee leiab, et komisjoni ettepanekut taaskestada n+2 reegel ei toeta praktilised tõendid ega n+3 reegli rakendamise tulemuste analüüs. Seepärast ei nõustu komitee kõnealuse ettepanekuga ning palub komisjonil n+3 reegel uueks programmiperioodiks säilitada.

1.6. Komitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku **lihtsustada** rahaliste vahendite kasutamist struktuuri, halduse ja juhtimise mõttes, et hõlbustada nende sujuvamat ja tõhusamat kättesaadavust. Siiski ei tohiks rahaliste vahendite lihtsustamine kõrvale kalduda alusõhimõtetest ja väärtustest, mis on ELi õigustiku lahutamatu osa.

1.7. Komitee kiidab heaks asjaolu, et komitee ettepanek parendab **mitmetasandilist valitsemist, mille puhul on rõhk ühisel haldamisel**, suurendades kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmade osalust rahaliste vahendite kasutamise kavandamisel, rakendamisel, hindamisel ja kontrollimisel. Kõigil tasanditel tuleks siiski täielikult järgida Euroopa partnerluse käitumisjuhendit (ECCP) ning **tugevdada seda tugevate tagatiste ja meetmetega**, et tagada selle täielik rakendamine. Vastavust kõnealusele käitumisjuhendile tuleks käsitada eeltingimusena. See võimaldab sidusrühmadel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel mängida olulist rolli **vahendusorganitena**, tuues projektid nende lõplikele toetusesaajatele lähemale.

1.8. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et ELi tasandil ei ole ühtekuuluvuspoliitika rakendamise jälgimise protsessi struktuurselt kaasatud ühtegi kodanikuühiskonna organisatsiooni. Seepärast soovib komitee tungivalt komisjonil **luua Euroopa kodanikuühiskonna ühtekuuluvuse foorumi**, kus osaleksid sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja teised sidusrühmad ning mis konsulteeriks sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega igal aastal ühtekuuluvuspoliitika rakendamise olukorra osas kogu programmitöö tsükli 2021–2027 vältel.

1.9. Komitee soovib komisjonil **integreerida kestliku arengu eesmärgid** tõhusalt ühtekuuluvuspoliitikasse, eelkõige ühissätete määruse, ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruste kaudu, tagades nende valdkonnaülese kaasamise kõikidesse rahaliste vahendite prioriteetidesse, mitte ainult kliimameetmetesse.

1.10. Komitee teeb ettepaneku kehtestada **hõredalt asustatud piirkondadele, eraldatud piirkondadele, väikestele saartele ja mägiste piirkondadele** vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 174 samad valdkondliku keskendamise nõuded, toetuse ja abirahade ulatuse ja erandid nagu äärepoolseimatele piirkondadele. Investeeringud peaksid olema suunatud makropiirkondade eesmärkidele ning territoriaalsele ja piiriülesele koostööle, eeskätt selleks, et tegeleda keeruliste nähtustega (nt ränne).

1.11. Komitee soovib uuel programmiperioodil **Euroopa territoriaalse koostöö/Interregi eelarvet suurendada**, et ta saaks oma ülesandeid ja eesmärgi tõhusamalt täita. Samuti teeb komitee ettepaneku tagada ERFi piisav toetus piiriülese mehhanismi rakendamiseks. Lisaks leiab komitee, et investimisstrateegiad peaksid olema suunatud makro- ja merepiirkondade eesmärkidele.

1.12. Komitee palub komisjonil lisaks kogurahvatulule inimese kohta arvestada muude **sotsiaalsete näitajatega**, et klassifitseerida liikmesriike vastavalt nende suhtes kohaldatavatele valdkondliku keskendamise nõuetele.

1.13. Komitee toetab valdkondliku keskendamise kontseptsiooni, kuid palub komisjonil **tasakaalustada** poliitika eesmärkide investeerimisega seotud valdkondliku keskendamise nõuete **jaotamist**, kuna poliitikaeesmärkidele nr 3–5 raha eraldamine ei näi olevat piisav sotsiaalmajanduslike vajaduste lahendamiseks ja sellise Euroopa loomiseks, mis oleks oma kodanikele lähemal.

1.14. Komitee väljendab kahetsust, et komisjoni kõikide määruste ettepanekutest on jäetud välja **puuetega inimeste võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja juurdepääsetavuse** horisontaalne kaasamine. Seepärast soovib komitee kindlalt, et praeguse ühissätete määruse (2014–2020) artikkel 7 hõlmataks uude kavandatud ühissätete määrusesse ja seda, et kõnealune põhimõte oleks otseselt integreeritud kavandatud ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse põhiteksti. Samuti soovib komitee kindlalt lisada ka puuetega inimeste juurdepääsu tagamine kavandatud ühissätete määruse artiklisse 67 tegevuste valimise kohta.

1.15. Komitee rõhutab, et **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon peaks olema täielikult integreeritud** nii kavandatud ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse kui ka ühissätete määruse **põhiteksti**. Eelkõige tuleks ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon täielikult kaasata ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse õiguslikku alusesse ning puuetega inimeste juurdepääsetavus tuleks muuta kohustuslikuks abikõlblikkuse kriteeriumiks.

1.16. Komitee palub komisjonil tagada, et eraldatud institutsiooniliste hoolekandeesutuste ehitamine või renoveerimine jäetakse ERFi ja Ühtekuuluvusfondi toetuse **kohaldamisalast välja**. Selle asemel tuleks edendada sotsiaalset kaasatust **institutsiooniliselt hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele ülemineku** kaudu.

1.17. Komitee kiidab heaks **erinevate fondide koordineerimise** paranemise ning nende ja Euroopa poolaasta ja reformi tugiprogrammide vahelise seose.

1.18. Komitee on seisukohal, et selliste **makromajanduslike tingimuste** lisamine, mis otsustatakse riiklikul ja Euroopa tasandil, tekitab raha kasutamisel suuri takistusi piirkondadele, kohalikele omavalitsustele, muudele sidusrühmadele ja kodanikele, mistõttu ei nõustu komitee nendega sugugi ning kutsub komisjoni üles kriteeriumide kaasamist uuesti kaaluma.

1.19. Komitee leiab, et **Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamine tuleks seada prioriteediks ka ühtekuuluvuspoliitikas**, mitte ainult Euroopa Sotsiaalfond Plussis. Seetõttu soovib komitee kindlalt, et ERFi poliitika eesmärgile 4 eraldataks vähemalt 10 %, luues **sotsiaalse jätkusuutlikkuse ja ligipääsetavuse piirkondliku algatuse (SSRI)**.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee peab ühtekuuluvuspoliitikat endiselt – nagu ta on seda teinud paljude aastate jooksul – üheks ELi integratsiooni saavutamise tugisambaks ning on seetõttu arvamusel, et ebakindluse ajal, mil suurevad populism, natsionalism ja euroskeptilisus, kujutab ühtekuuluvuspoliitika endast tõelist ühendavat protsessi kodanike jaoks ELi projektis.

2.2. Komitee rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitikat ja selle rahastamisvahendeid oleks võinud kasutada selleks, et tutvustada Euroopa kodanikele uut, ELi projekti jaoks positiivset narratiivi.

2.3. Seetõttu juhib komitee tähelepanu asjaolule, et komisjoni ettepanek ei olnud poliitiliselt piisavalt ambitsioonikas ning see rakendati ellu kärbetega, mis kajastuvad ERFi ja Ühtekuuluvusfondi eelarvete vastavalt 12 % ja 46 % suurustes püsivhindade kärbetes 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekus seoses praeguste eelarvetega. Need kärped on kavandatud, kuigi komisjon tunnistab seletuskirjas, et ERFi ja Ühtekuuluvusfondi vahendid moodustavad paljude riikide avaliku sektori investeeringutest 50 %. Seega avaldavad need negatiivset mõju nendele riikidele, kes stabiliseerivad pärast kriisi oma majandust ja kelle kodanikud peavad tulema toime kokkuhoiumeetmetega. Paljudes riikides püsib vaesuse ja ebavõrdsuse tase kõrgel ning mõnel puhul see kasvab. Esineb märkimisväärseid lahknevusi riikide ning piirkondade ja erinevate elanikkonnarühmade seas ja vahel, eriti naiste, romade, puuetega inimeste, vanurite jt seonduvate sotsiaalsete näitajatega.

2.4. Võttes arvesse nii ERFi kui Ühtekuuluvusfondi üliolulist tähtsust Euroopa piirkondade majandusliku ja sotsiaalse arengu ja ühtekuuluvuse jaoks, palub komitee, et **ühtekuuluvuspoliitikate rahastamine** tuleb 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus **säilitada**, vähemalt samade ressurssidega püsivhindades nagu praeguses finantsraamistikus⁽³⁾.

2.5. Komisjoni ettepanek **kaasrahastamismäärade vähendamiseks** kolmes piirkondade kategoorias⁽⁴⁾ õõnestab juurdepääsu vahenditele ja nende kasutamist võrdsetel alustel, eelkõige sellistes liikmesriikides, kel on probleeme eelarvega ja kes on kriisi poolt kõige enam mõjutatud.

2.6. Komitee toetab ühtekuuluvuspoliitika **lihtsustamiseks** tehtavaid jõupingutusi ja kiidab heaks eesmärkide vähendamise üheteistkümnelt viiele, kuna see võimaldab kontsentreerida ressursse peamistele probleemidele, mis on seotud ettevõtjate konkurentsivõime ja inimeste õigustega. Siiski ei tohiks vähem, selgemad ja lühemad reeglid tähendada vähem tõhusaid eeskirju üldiste ja spetsiifiliste eesmärkide saavutamiseks. Täpsemalt ei tohiks suurem lihtsustamine tähendada, et jäetakse kõrvale valdkonnaüleised põhimõtted, mis on kavandatud määruuses Euroopa õigustiku lahutamatu osa.

2.7. Lihtsustamine fondide ühendamise ja abisaajatele ligipääsu hõlbustamise kaudu, tuginedes rohkem liikmesriikide poolsele juhtimisele ja lihtsustatud kuluvõimaluste kasutamisele, on investeeringute tõhususe suurendamiseks hädavajalikud sammud. Ühtse auditi põhimõtte laiendamine ja suurem toetumine riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele

⁽³⁾ Vt EMSK arvamus teemal „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

⁽⁴⁾ Vt EMSK arvamus teemal „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

ametivõimudele muudab tehnilise abi kulud tõhusamaks. Komitee kiidab heaks ka **e-ühtekuuluvuse ja andmevahetuse** tugevdamise, sest need suurendavad ERFi ja Ühtekuuluvusfondi läbipaistvust ja tõhusust. Komitee tervitab komisjoni ettepanekut tugevdada piirkondadevahelist koostööd aruka spetsialiseerumise strateegia (S3) kaudu.

2.8. Komitee usub, et **Euroopa territoriaalne koostöö** on oluline viis konkreetsete piiriüleste piirkondade toetamiseks, millel on sageli probleeme infrastruktuuri, avalike teenuste, side ja transpordi pakkumisega muu hulgas geograafiliste ja/või ajalooliste iseärasuste tõttu. Interreg peaks olema vahend, millega edendada nende piirkondade, allpiirkondade ja kohalike alade majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist praktilisel viisil, ning seetõttu soovib komitee suurendada selle eelarvet. Komitee soovib tungivald tagada ka ERFi vahendid piiriülese mehhanismi tõhusa toimimise ja rakendamise toetamiseks.

2.9. Kuigi **võrdsus, mittediskrimineerimine ja juurdepääsetavus** on preambulisse lisatud, leiab komitee, et need tuleks täielikult hõlmata ka ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse põhiteksti, muutes need rahaliste vahendite eraldamise kohustuslikeks abikõlblikkuse kriteeriumiteks ning et juurdepääsu tagamine puuetega inimestele tuleb lisada ühissätete määruse artiklisse 67 tegevuste valimise kohta ⁽⁵⁾.

2.10. Piirkondade klassifikatsioon määratletakse ikka veel „**Berliini meetodiga**“, võttes ainult arvesse iga piirkonna rahvamajanduse kogutulu ja rahvastikku, et määratleda iga piirkonna jaoks valdkondliku keskendamise nõuded ⁽⁶⁾. Sellegipoolest on komisjon otsustanud lisada jaotamismeetodile uusi näitajaid, nagu töötus, netoränne või kasvuhoonegaaside heitkogused. Isegi kui see lahendus aitab parandada piirkondade vajadustele vastava rahastamise jaotamise täpsust, määratakse valdkondliku keskendamise nõudeid siiski kindlaks klassifitseerimismeetodi abil, mis jätab need ebavõrdsused kõrvale.

2.10.1. Seepärast võivad paljud 1. rühma liikmesriikide piirkonnad saada „õige“ vahendite jaotamise seal valitsevate ebavõrdsuste mõttes, mis läheb kogurahvatulust kaugemale, kuid peavad siis tegelema valdkondliku keskendamise nõuetega, mis võivad piirata nende suutlikkust nende ebavõrdsustega tegeleda. Mõjuhinnangus antud selgituses „Berliini meetodi“ valiku kohta – vastusena õiguskontrollikomitee nõudele ⁽⁷⁾ – ei selgitata, miks ei võetud arvesse muid asjakohaseid näitajaid. Seetõttu palub komitee komisjonil see lähenemisviis uuesti läbi vaadata.

2.11. **Hõredalt asustatud alad**, vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 174, samuti eraldatud alad, näiteks väikesed saared, on piirkonnad, kus esineb spetsiifilisi side- ja transpordiprobleeme, sh probleeme internetiühendusega. Lisaks puudub neil tavaliselt sotsiaalne infrastruktuur (tervis, haridus jne). Nendes piirkondades põhjustavad rahvastiku hajutus ja töövõimaluste puudumine vananemise häirivald kiiret määra, tuues kaasa avalike teenuste osutamise kulude järkjärgulise suurenemise, mis raskendab tööhõiveprogrammide väljatöötamist ja ettevõtete meelitamist.

2.11.1. Ettepanekuga eraldatakse osa eelarvest nendele piirkondadele koos nendega, mis on klassifitseeritud äärepoolseimate piirkondadena. Äärepoolseimad piirkonnad klassifitseeritakse 3. rühma, arvestamata hõredalt asustatud alade eripära, v.a rahvamajanduse kogutulu elaniku kohta. Komitee leiab, et hõredalt asustatud ja isoleeritud alade

⁽⁵⁾ 2014.–2020. aasta ühissätete määruse artikkel 7 eemaldati, kuna komisjon otsustas lisada liikmesriikide jaoks kohustuse projektide valimise osas 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames ühissätete määruse ettepaneku artikli 67 kaudu. Kuid artikkel 67 ei sisalda ühtegi viidet juurdepääsu tagamise kohta.

⁽⁶⁾ ERFi valdkondliku keskendamise uues ettepanekus liigitatakse liikmesriigid vastavalt nende rahvamajanduse kogutulule kolme rühma: „1. rühm“ nendele, kelle kogurahvatulu määr on vähemalt 100 % ELi keskmisest; „2. rühm“ nendele, kelle määr on alates 75 % ja alla 100 %; ja „3. rühm“ nendele, kelle määr on alla 75 % ELi keskmisest, ja ka äärepoolseimatele piirkondadele seoses nende programmidega „Investeeringud tööhõivesse ja majanduskasvu“ eesmärgi saavutamiseks. Erinevate piirkondlike rühmade valdkondliku keskendamise nõuete kohaselt võiksid „1. rühma“ liikmesriigid eraldada vähemalt 85 % oma ressursidest poliitikaeesmärgile nr 1 ja poliitikaeesmärgile nr 2 ja vähemalt 60 % poliitikaeesmärgi nr 1 täitmisele; „2. rühm“ võiks suunata vähemalt 45 % oma eelarvest poliitikaeesmärgi nr 1 ja vähemalt 30 % poliitikaeesmärgi nr 2 prioriteetidele ning „3. rühm“ vähemalt 35 % oma ressursidest poliitikaeesmärgi nr 1 ja minimaalselt 30 % poliitikaeesmärgi nr 2 täitmisele.

⁽⁷⁾ SWD(2018) 268.

raskustega tegelemiseks on vaja piisavat rahastamist ja korrektseid valdkondliku keskendamise nõudeid, ning seetõttu peaksid nad saama kasu äärepoolseimate piirkondade toetuste valdkondliku keskendamise ulatusest ja eranditest.

2.12. Komitee kiidab heaks asjaolu, et **seitsme ühiselt hallatava fondi vaheline koordineeritus** – peamiselt läbi ühissätete määruse ettepaneku – on paranenud, rahuldades sidusrühmade poolset olulist nõudmist. ERFi ja Ühtekuuluvusfondi jaoks on eriti oluline koostoime kavandatud reformi tugiprogrammiga,⁽⁸⁾ kuna see aitab seostada programmide rakendamist ja Euroopa poolaasta raames tehtud soovitusi, kui need on sotsiaalselt jätkusuutlikud, parandades investeringute tõhusust. Selle koostoime üle peaksid riiklikud ja Euroopa asutused pidama läbirääkimisi, millesse tuleb aktiivselt kaasata sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

2.13. Komitee tunnustab **erinevat tüüpi fondide ja vahendite kombineerimise** tähtsust ühtekuuluvuspoliitika fondidega, eriti finantsinstrumentidega, et eesmärke tõhusamalt täita. Erakapitali kaasamine tagab ka investeringute lisaväärtuse ja kasu laiema levitamise ning mitmekordistab neid.

2.14. Komitee kiidab heaks komisjoni kavandatud **päidlikkuse** parandamise, et kohandada vahendeid ja programme tulevasteks olukordadeks. Kavandatud seos riigipõhiste soovitude ja programmiperioodi ja vahehindamise vahel on fondide tõhususe seisukohalt oluline. Siiski on vajalik pöörata erilist tähelepanu, kui muutused on saanud liiga sagedasteks, kuna need võivad programmitöö olemust moonutada. Lisaks võib ettepanek, mis käsitleb ressursside kuni kahe viimase aastani kavandamata jätmist, tõenäoliselt nende kasutamist aja tõttu raskeks muuta.

2.15. Komitee tunnustab 2021.–2027. aasta kavandatud mitmeaastase finantsraamistiku kasvu võrreldes 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga protsendimääras, mida komisjon kavatseb **kliimaga seotud eesmärkide** tarbeks eraldada, millest 30 % läheb ERFile ja 37 % Ühtekuuluvusfondile. Komitee leiab, et eesmärgi üliolulise tähtsuse ja mõlema fondi suutlikkuse tõttu seda lahendada, tuleks suurendamist kaaluda.

2.16. Komitee võtab kliimaeesmärkide jaoks kavandatud kulutuste põhjendamiseks arvesse kestliku arengu eesmärke. Komitee leiab, et komisjon peaks kaaluma kavandatud määruse ja selle viie prioriteedi vastavusse viimist kestliku arengu eesmärkide rahaliste vahendite kavandamise ja rakendamise. Seda saab tagada kestliku arengu eesmärkide sotsiaalsete ja majanduslike väljavaadete määramisse lisamisega.

2.17. Komisjon esitab **mitmetasandilise valitsemise mudeli**, milles rõhutatakse programmide eelarve täitmist koostöös komisjoni ja liikmesriikidega, kellel on nüüd otsesem vastutus. Vastutuste jagamine on nüüd samuti selgem ning piirkondlike ja kohalike asutuste, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide⁽⁹⁾ panus on suurenenud. Siiski tuleb luua tugevaid tagatisi ja konkreetseid meetmeid, et võimaldada sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel mängida olulist rolli **vahendusorganitena**, arendades projekte tõhusamalt ja tuues neid lõplikele abisaajatele lähemale.

2.18. Komitee rõhutab, et ELi tasandi ühtekuuluvuspoliitika jälgimisse on vaja rohkem partnerlust, osalemist ja kodanikuühiskonna organisatsioonide ning muude sidusrühmade kaasamist. Komitee märgib, et seda ELi tasandi puudujääki võiks komitee käsitleda väga proaktiivsel, kaasaval ja tõhusal viisil. Seepärast teeb komitee ettepaneku luua ühtekuuluvuspoliitika jälgimiseks **Euroopa kodanikuühiskonna ühtekuuluvuse foorum**, mille toimimise hõlbustamiseks oleks komitee täielikult valmis.

2.19. Komitee kiidab heaks asjaolu, et komisjon on otsustanud muuta tavapärasest lähenemisviisi **tehnilisele abile**, kõrvaldades selle toetuse suunamiseks kasutatud peamise eesmärgi. Selle asemel nähakse ettepanekus ette tehnilise abi kulude katmiseks kindel määr 2,5 % igast programmist lisaks 100 % investeringutele. Muid tehnilise abi liigituse all tehtud investeeringuid võib ka vajadusel lisaks sellele 2,5 % määrale kaasrahastada. Komitee kiidab selle lihtsustatud lähenemisviisi heaks. Lisaks proportsionaalsuse põhimõtte prioriseerimisele ja valitsemise päidlikkuse ja partnerluse parendamisele, on komisjon otsustanud mitte piirata partnerite, sh kodanikuühiskonda esindavate institutsioonide, institutsioonilise suutlikkusega seotud eraldisi.

⁽⁸⁾ COM(2018) 391 – 2018/0213 (COD).

⁽⁹⁾ Siia kuuluvad keskkonnaalased partnerid ja asutused, kes vastutavad sotsiaalse kaasatuse, põhiõiguste, puuetega inimeste õiguste, soolise võrdõiguse ja mittediskrimineerimise edendamise eest, nagu on viidatud ühissätete määruse ettepaneku artiklis 6.

2.20. Komitee ei nõustu ettepanekuga muuta **n+3 reegel n+2 reegliks** ning kutsub komisjoni üles seda uuesti üle vaatama. Sellistel tingimustel paindlikkuse lähenemisviis peaks olema lähemal nende riikide, piirkondade, allpiirkondade, kohalike kogukondade ja sidusrühmade vajadustele, kellel on programmide rakendamisel esinenud suurimaid raskusi ning peaks kohandama rakendusprotsessi erinevate liikmesriikide suutlikkuse ja nendes valitsevate tingimustega. N+2 reegli taaskehtestamine eeldab ka programmide ja rakendamise tõhususe kõrgemat taset, sest maksete sertifitseerimiseks on aasta vähem.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Komitee usub, et ERFi ja Ühtekuuluvusfondi erieesmärgid (artikkel 2) peaksid hõlmama selliseid valdkondi, nagu **sotsiaalmajandus ja infrastruktuuri ja teenuste kättesaadavus** kõikidele ELi kodanikele ning et erilist tähelepanu tuleks pöörata **hõredalt asustatud piirkondadele ja saartele** kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 174.

3.2. Komitee arvates tuleks I ja II lisad vastavalt läbi vaadata, et eelmised valdkonnad ühiseks väljundiks ja **tulemusnäitajateks** kui ka **tõhususe näitajateks** nimetada.

3.3. Kuigi komitee tunnustab, et poliitikaeesmärgid nr 1 ja 2 on suure lisandväärtusega, märgib ta, et nende kahe valdkonna väga kõrgete protsendimäärade kehtestamine kõigis kolmes piirkondlikus rühmas võib kahjustada ERFi ja Ühtekuuluvusfondi tõhusust poliitikaeesmärkidega nr 3–5 tegelemisel. Seetõttu palutakse komisjonil **valdkondliku keskendamise nõuded** (artikkel 3.4) uuesti läbi vaadata, et tasakaalustada jõupingutusi sotsiaalse ebavõrdsuse, sealhulgas vaesuse ja diskrimineerimise nõuetekohaseks lahendamiseks, mida on vaja kaasava majanduskasvu saavutamiseks.

3.4. Komitee rõhutab asjaolu, et linnaarendus on tihedalt seotud kohaliku infrastruktuuri ja teenuste kaasajastamise ja uuendamisega, ning kiidab seetõttu heaks ERFi **Euroopa linnaarengu algatuse**, mis on seotud ELi linnade tegevuskavaga. Siiski soovib komitee tungivalt, et komisjon suurendaks rahalist toetust kõnealusele algatusele ja muudaks selle samaaegselt valdkonnaüleseks, et hõlmata näiteks kestliku arengu eesmärkide ja tegevuskava 2030 kolme sammast, töötamaks välja arukad ja juurdepääsetavad linnad.

3.5. Komitee kiidab heaks nõude 4 horisontaalse kaasamise, milles nõutakse **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni** rakendamist riiklikesse raamistikesse. Sellegipoolest on komitee alljärgneval seisukohal.

3.5.1. Kuna EL on ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osalisriik ja selle rakendamine ELis on kohustuslik, on asjakohane, et see **konventsioon oleks lisatud** ka kavandatud ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse **õiguslikku alusesse**.

3.5.2. Puuetega inimeste **juurdepääs**, sealhulgas juurdepääs kaupadele, teenustele ja infrastruktuuridele, **peaks olema lisatud kavandatud määruse kohaldamisalasse** ning olema kõikide hõlmatud valdkondade **projektide rahastamise kohustuslik kriteerium**. Seetõttu soovib komitee tungivalt, et kavandatud ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määruse sissejuhatuse punkt 5 – „Liikmesriigid peaksid ka järgima ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja tagama selle artiklis 9 sätestatud ligipääsetavuse kooskõlas toodete ja teenuste ligipääsetavusnõudeid ühtlustava liidu õigusega“ – peaks olema lisatud määruse põhiteksti.

3.5.3. **Euroopa õigustikus** on välja töötatud valdkonnaülene lähenemisviis puuetega inimeste **võrdsuse, mitte-diskrimineerimise ja juurdepääsu** edendamiseks ja rahaliste vahendite rakendamiseks kehtiva ühissätete määruse⁽¹⁰⁾ **artikliga 7** ja 2007.–2013. aasta ühissätete määruse **artikliga 16**. Komitee soovib seega tungivalt 2014.–2020. aasta ühissätete määruse **artikli 7 uuesti lisamist** uude kavandatud ühissätete määrusesse.

3.6. Komitee on pettunud, et kavandatud määrusesse ei ole kaasatud 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus alguse saanud ERFi kohustust edendada **üleminekut institutsiooniliselt hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele**. Kavandatud ERFi määruse artikli 2 lõikes d seatakse prioriteediks sotsiaalmajanduslikku integratsiooni suurendamine „integreeritud meetmete, sealhulgas eluasemete võimaldamise ja sotsiaalteenuste kaudu“. Kuigi see on oluline säte, ei ole kindel, et see konkreetne eesmärk on piisav, et tagada inimeste, eelkõige kõige ebasoodsamas olukorras olevate inimeste kogukonda kaasamine sihtinvesteeringute ja deinstitutionaliseerimise kaudu. Pidades silmas asjaolu, et ERFi

⁽¹⁰⁾ Määrus (EL) nr 1301/2013.

investeeringud on sotsiaalse kaasamise jaoks otsustava tähtsusega, soovib komitee tagada, et ERF investeeriks ainult sotsiaalset kaasamist toetavatesse teenustesse ja et vahendite kasutamine eraldatud institutsiooniliste hoolekandeesutuste ehitamiseks või renoveerimiseks oleks ERFi ja Ühtekuuluvusfondi ulatusest välja jäetud. On oluline, et nii positiivset stiimulit kui ka negatiivset kohustust ERFi määruses mitte ainult ei säilitataks, vaid ka tugevdataks.

3.7. Ehkki on tehtud ettepanek, et üks kolmandik ESF+i rahastamisest peaks toetama **Euroopa sotsiaalsete õiguste samba** rakendamist, on komitee kindlalt veendunud, et ERFi eelarvest rahastamine peaks olema prioriteediks, et tõhusalt toetada poliitikaeesmärgi nr 4 rakendamist. Seetõttu soovib komitee kindlalt, et ERFi poliitikaeesmärgile nr 4 eraldataks vähemalt 10 %, luues **sotsiaalse jätkusuutlikkuse piirkondliku algatuse**, et edendada süstemaatiliselt ja sidusalt sotsiaalset kaasamist ja juurdepääsetavust.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb jätkusuutlikke investeringuid ja jätkusuutlikkusriske käsitleva teabe avalikustamist ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2016/2341“

(COM(2018) 354 final – 2018/0179(COD))

(2019/C 62/15)

Raportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 6.7.2018 Euroopa Parlament, 5.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	174/7/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Finantstegevuses osalejad toetavad Euroopa majanduse üleminekut keskkonnasäästlikumale, vastupidavamale ja taaskasutusel põhinevale süsteemile, eeldusel et nad rakendavad keskkonnavalasid, sotsiaalseid ja äriühingu üldjuhtimisega⁽¹⁾ seotud kriteeriume

- jaainvestorite **nõustamistegevuses**, uurides nende jätkusuutlikkuse alaseid eelistusi;
- finantsvarade portfelli **koostamisel** või valikul;
- **läbipaistval avalikustamisel** ning **otsuste tegemise usaldusväärusel põhjendamisel**;
- **lepingueelse** teabe andmisel riskide integreerimise ja nende mõjuga seotud ootuste kohta;
- perioodilistes aruannetes, andes asjaomaste jätkusuutlikkusnäitajate abil ülevaate finantstoote üldisest jätkusuutlikkusalasest mõjust.

1.2. **Kestliku arengu eesmärgid**⁽²⁾ ja Pariisi kliimakokkulepe on jagatud vastutusega jätkusuutlikkuse sammaste põhjalused ning **Euroopa Komisjoni jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskava**⁽³⁾ toetab seda uut ülesehitust.

1.3. Alustuseks tuleb rangetele **teaduslikele tõenditele** tuginedes teha järk-järgult kindlaks, millised **tegevused on jätkusuutlikud**, kasutades kogu projekti elutsükli jooksul kulude-tulude analüüsimeetodit, milles hinnatakse keskkonna-, sotsiaalset ja majanduslikku mõju.

⁽¹⁾ Inglise keeles: ESG – *environmental, social and governance*.

⁽²⁾ Kestliku arengu eesmärgid sätestati ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsil Rio de Janeiros.

⁽³⁾ COM(2018) 97 final.

1.4. Keskkonnaalaste kriteeriumide kohaldamisel tuleb igal hetkel järgida rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud ⁽⁴⁾ **sotsiaalseid tagatiseid** ⁽⁵⁾ ja Euroopa sotsiaalõiguste sammast ⁽⁶⁾. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peavad tagatised hõlmama ka äriühingu üldjuhtimisega seotud kriteeriume, unustamata head maksuhaldustava (nii äriühingutes kui ka institutsioonides).

1.5. Komitee kiidab heaks **tegevuskava ülesehituse**. Käesolevas arvamuses keskendutakse tegevustele, mis on seotud kapitalivoogude ümbersuunamisega jätkusuutlikele investeringutele, ning seega on selle keskmes just usaldussuhtest tulenevad kohustused, mis lasuvad kapitaliturgudel osalejatel, kelle seast nõrgem lüli ehk jaainvestor võib viia oma jätkusuutlikkusega seotud eelistused vastavusse teadlike investeerimisotsustega. Nii uus määruse ettepanek kui ka direktiivi muutmine pakuvad tegevuskava väljaarendamiseks usaldusväärset, sidusust ja tõhusust.

1.6. Paljude sõnul on vaja **impulssi**, et muuta vajadus väärtuseks: tugevdada nn väärtuste Euroopat, tagades jätkusuutlikkuse. Seda silmas pidades toetab komitee kindlalt **üleeuroopaliste jätkusuutlike finantstoodete** kindlaksmääramist, lähtudes veendumusest, et need aitavad kaasa Euroopa enamaks ja paremaks muutmisele.

1.7. Komitee toetab komisjoni ettepanekut luua **jätkusuutliku rahanduse platvorm**, mis koosneks nii avalikku kui ka erasektorit esindavatest ekspertidest. Komitee peaks samuti platvormi kuuluma.

1.8. Lõpetuseks rõhutab komitee vajadust tagada kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite osalemine kogu protsessi vältel.

2. Taust

2.1. Üldine raamistik: tegevuskava kestliku arengu rahastamiseks

2.1.1. Rahandusliidu lõpuleviimise pikal teel keskenduti kapitaliturgude liidu vahhindamises sellele, et edendada Euroopa hoiuste kasutamiseks jätkusuutlikke erainvesteeringuid. Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskavaga, mille komisjon käivitas 8. märtsil 2018, loodi arukas ja täpne tegevuskava selle kohustuse täitmiseks.

2.1.2. Komitee väljendas suurt heameelt selle algatuse üle, mille kümne meetmega koostatakse järjest sidusad ja omavahel seotud õigusaktid, mis tuleks vastu võtta enne 2019. aasta lõppu.

2.1.3. Käesoleva arvamuse teemaks oleva reguleeriva raamistiku muutmise ettepanek on seotud finantstegevuses osalejate usaldusfunktsiooniga.

2.1.4. Elkkõige peetakse siinkohal silmas tegevuskava 7. meedet, mille puhul jätkusuutlikkuse arvessevõtmine investeerimisportfellides ja selle nõuetekohane avalikustamine on seotud 4. meetmega jaainvestori nõustamise kohta. Samuti on see osaliselt seotud 9. meetmega, arvestades et vältimatu eeltingimuse kohaselt annavad ettevõtted äriühinguga seotud kvaliteetset ja ühtlustatud teavet, mis ei ole finantsteave.

2.1.5. Sellega paralleelselt avaldab komitee tegevuskava esimese meetmetevooriga seoses oma seisukoha taksonoomia (1. meede) ja jätkusuutlikkuse võrdlusaluste (5. meede) ⁽⁷⁾ kohta.

2.2. Institutsionaalsete investorite ja varahaldurite kohustused seoses jätkusuutlikkusega

2.2.1. Tehakse ettepanek võtta vastu **määrus** jätkusuutlikkusega seotud kaalutluste otsustamisprotsessi integreerimise ning jätkusuutlikke investeringuid ja jätkusuutlikkusriske käsitleva teabe avalikustamise kohta ning **muuta direktiivi (EL) 2016/2341** tööandja kogumispensioni asutuste tegevuse ja järelevalve kohta ning Euroopa Komisjoni **delegeeritud õigusakte**, et finantsinstrumentide turgude direktiivi (MIFID 2) ja kindlustustoodete turustamise direktiivi sidusalt kohandada, kasutades seejuures järelevalveasutuste abi.

2.2.2. Eesmärk on tagada, et varahaldurid, institutsionaalsed investorid, kindlustuse turustajad ning investeerimisnõustajad arvestavad oma investeerimisotsustes (7. meede) ja nõustamisprotsessides (4. meede) **keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud teguritega** osana oma kohustusest toimida investorite või toetusaaajate parimates huvides.

⁽⁴⁾ Elkkõige ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja ILO tööstandardid.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dialoogi raames (nn kolmepoolsed läbirääkimised) antud ühine lubadus.

⁽⁶⁾ Vt komitee arvamus Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

⁽⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus ECO/467 – „Jätkusuutlik rahandus: taksonoomia ja võrdlusalused“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 103).

2.2.3. Varahaldurid ja institutsionaalsed investorid peavad avaldama, kuidas nende investeringud kõnealustele jätkusuutlikkuse eesmärkidele vastavad, ning andma korrapäraselt aru investeringute mittefinantsilise tulemuslikkuse kohta, kasutades selleks spetsiifilisi mõjunäitajaid. See tähendab suuremat **läbipaistvust ja investitorite** jaoks, kes saavad teha nõuetekohaselt teadlikke otsuseid **võrreldavate** ning rohepesuvabade ja/või sotsiaalse rohepesu- (social washing) vabade toodete põhjal.

2.2.4. Kavandatavat määrust kohaldatakse varahalduritele, ⁽⁸⁾ institutsionaalsetele investoritele (kindlustusega tegelevad äriühingud, keda reguleerib Solventsus II, ning tööandja kogumispensioni asutused, keda reguleerib teine tööandja kogumispensioni asutuste direktiiv), kindlustuse turustajatele, keda reguleerib kindlustustoodete turustamise direktiiv, ning investeerimisnõustajatele ja individuaalsete investeerimisportfellide haldajatele, keda reguleerib MiFID 2.

2.2.5. Kavandatavad eeskirjad hõlmavad kõiki finantstooteid ja teenuseid (portfellihooldus ja -nõustamine), mida eespool nimetatud asutused pakuvad, olenemata sellest, kas nad taotleavad jätkusuutliku investeerimise eesmärke või mitte.

2.2.6. ELi vähese CO₂-heite indeks või CO₂-heite mõju vähendamise indeks on mõeldud ainult nende toodete/teenuste võrdlusalusena, mis taotleavad vähese CO₂-heite eesmärki, nii nagu teisi indekseid kasutatakse keskkonna- ja/või sotsiaalse mõju eesmärke taotlevate toodete/teenuste puhul.

2.2.7. Seeläbi võtavad investorid oma investeringute pikaajalise tulemuslikkuse hindamisel arvesse jätkusuutlikkuse riskide maandamist ja täidavad nn usaldussuhtest tulenevaid kohustusi oma ja investitorite/toetusesaajate parimates huvides.

2.2.8. Samuti täidab finantssektor funktsiooni, mis on hädavajalik kliimamuutuste ning keskkonnavaliste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud riskide kohandamiseks, suunates erakapitalivood järk-järgult ümber jätkusuutlikele investeringutele, valides selleks sobivad meetmed, projektid ja ettevõtted.

2.2.9. EL suurendab avaliku sektori vahendeid, et meelitada investeringuid tegema ka erasektorit. Eeskätt näeb 31. detsembril 2017. aastal jõustunud laiendatud ja tugevdatud Euroopa Strateegiliste Investeringute Fond (EFSI 2.0) ette eesmärgi, et 40 % investeringutest on kliima seisukohast arukad, ning jätkab oma tõusu aastate 2021–2027 mitmeaastases finantsraamistikus.

3. Üldised märkused

3.1. Jätkusuutlikumale ja kaasavamale majandusele üleminekul toetavad süsteemset finantsstabiilsust keskkonnavaliste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud riskide tasakaalustatud käsitlemine ning finantsüsteemi osalejate asjakohane kooskõlla viimine.

3.2. Seoses Euroopa Komisjoni tegevuskavaga avaldas komitee üldjoontes arvamust ⁽⁹⁾ institutsionaalsete investorite ja varahaldurite usaldussuhtest tulenevate kohustuste kohta seoses jätkusuutlikkusega.

3.3. Täpsemalt pooldab komitee pensionidega seotud finantstoodete hõlmamist uude taksonoomiasse ja võrdlusalustesse, mida võib seostada EFSI 2.0 pikaajaliste investeringute ja mitmeaastases raamistikus 2021–2027 ette nähtud tulevase fondiga „InvestEU“.

3.4. Seeläbi võib üleeuroopalistest personaalsetest pensionitoodetest (**PEPP**) kujuneda **jätkusuutlikkust esindav toode**, arvestades pikaajaliste finantsvahendite voo tagamise suurt väärtust, mis võimaldab samal ajal tulla toime mitmesuguste Euroopa ühiskonna ees seisvate probleemidega ja tagab kokkuvõttes inimeste tulevase heaolu, rahastades samal ajal tõhusaid jätkusuutlikke taristuid. Komitee arvates oleks selle kujul tegu vaikimisi investeerimisvalikuga, mis peab võimaldama üleeuroopalistes personaalsetes pensionitoodetes hoiustajatel investeeritud kapital tagasi saada, sealhulgas Euroopa Liidu täiendaval institutsionaalsel toel ⁽¹⁰⁾.

3.5. Lisaks hoiustamise edendamisele liidusiseselt tuleks Euroopasse meelitada ka rohkem investeringuid. Paljud uuringud on näidanud, et lisaks jätkusuutlike investeringutega seotud stiimulitele otsivad investorid juurdepääsu suurematele kapitaliturgetele, kuna need pakuvad enamasti investeringutelt suuremat tulu.

⁽⁸⁾ Varahaldurite tegevust reguleerivad vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjaid käsitlev direktiiv, alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitlev direktiiv, Euroopa riskikapitalifond ja Euroopa sotsialettevõtlusfondid.

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus ECO/456 – „jätkusuutliku rahastamise tegevuskava“ (teatis) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 73).

⁽¹⁰⁾ Selleks oleks kohane piirata tasusid, mida üleeuroopaliste personaalsete pensionitoodete pakkujad või vahendajad võtavad, ja luua maksualase ühtlustamise miinimumeeskirjad.

3.6. Kapitaliturgude integreerimisel tuleks kaaluda ka reforme ja stiimuleid, mis stimuleerivad nii **individuaalseid kui ka kollektiivseid üleeuroopalisi jätkusuutlikke pensionikavasid**, eeldusel, et samal ajal tagatakse tugev riiklik pensionisüsteem, suurendades praegust sotsiaalkindlustussüsteemide liikmete arvu. Samuti tuleks soodustada seda, et riiklikud pensionisüsteemid toetaksid jätkusuutlikke investeringuid oma reservfondidest, juhul kui neid on.

3.7. Teisalt on komitee rõhutanud, et finantsvahendusteenuste pakkujad peavad osana seadusjärgsetest põhikohustustest oma klientidega ennetavalt suhtlema, et pakkuda neile selget teavet võimalike finantsriskide ning keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud tegurite kaasamisega seotud kasu kohta. Jaainvestorite puhul tuleb kontrollida, et nad on neile antud teavet selgelt mõistnud.

3.8. Sellega seoses toetab komitee ühtlasi MiFID 2 ja kindlustustoodete turustamise direktiivi kohandamist ning pooldab seda, et Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) lisab seejärel jätkusuutlikkuse tagamise eelistused oma sobivuse hindamise suunistesse. Ohustamata seejuures nende direktiivide eesmärke ja ennekõike, et tagada investorite kaitse, on vaja uurida, kuidas saab investorite jätkusuutlikkusega seotud eelistusi kõnealusesse õigusakti lisada, et olla suuteline anda finantstoodete kohta asjakohaseid soovitusi, milles võetakse võimalikult suures ulatuses arvesse klientide eelistusi ja sobivust.

3.9. Igal juhul tunneb komitee heameelt **Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi** samaaegse sidusa läbivaatamise üle eesmärgiga integreerida rahalise mõjuga jätkusuutlikkuse⁽¹¹⁾ riskid mikrotasandi usaldatavusjärelevalve ülesannetesse, ja mõistab, et praegused kapitali- ja likviidsusnõuded tuleb neid uusi tegureid silmas pidades hoolikalt läbi vaadata.

3.10. Lõpetuseks avaldab komitee veelkord sügavat nõrdimust, et isegi kõige arenenumad riigid ei ole suutnud kaotada **soolist ebavõrdsust**. Seda silmas pidades pakub **jätkusuutlik rahandus** tõhusaid lahendusi: soost lähtuv investeerimine⁽¹²⁾ (gender-lens investing) võib hõlmata naiste omandis ettevõtete, tugeva naistöötajate ajalooga ettevõtete või oma toodete ja teenuste kaudu naiste ja tüdrukute elu parandavate ettevõtete rahastamist.

3.11. Peale selle otsivad ettevõtte The Boston Consulting Group kohaselt nii Y-põlvkonna esindajad kui ka naised üha enam viise, kuidas viia oma finantsiivid ja investeerimiseesmärgid vastavusse oma väärtustega, vähendamata seejuures tasuvusootusi. Teisisõnu otsivad nad lisaväärtust, mis on midagi enam kui finantstulu.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee peab kohaseks, et kõnealuse määruse õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikkel 114, arvestades, et selles käsitletakse **võrdsete tingimuste** säilitamist eri finantstegevuses osalejate vahel, tagades samal ajal tarbijate (jaainvestorid) kaitse kõrge taseme.

4.2. Määruse ettepanek

4.2.1. Komitee toetab määruse abil nende eeskirjade ühtlustamist, mida institutsionaalsed investorid ja varahaldurid peavad investeerimisprotsessis järgima, võttes arvesse nii jätkusuutlikkuse tegureid ja riske kui ka läbipaistvusnõudeid, mis võimaldavad jätkusuutlikke finantstooteid omavahel objektiivselt võrrelda. Samuti rõhutab komitee järelevalveasutuste olulist osa teabe koostamise ja avaldamise protsessis, et töötada välja tehnilised standardid, mille jaoks vajavad nad eraldi tehnilist nõustamist.

4.2.2. Komitee väljendab heameelt artiklis 2 sätestatud põhjalike mõistete üle ja väljendab heameelt, et keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud aspekte käsitletakse koos ja et neid võetakse uue taksonoomia loomisel arvesse. Seda regulatiivset lähenemisi viisi kajastab punkt o, arvestades et jätkusuutlikud investeringud ei tohi põhineda

⁽¹¹⁾ Rahalise mõju raamistikus analüüsitakse tegureid, mis on ettevõtete finantstulemustega seoses kõige asjakohasemad. Nende tegurite hulka kuuluvad jätkusuutlikkusega seotud rahalise mõjuga tegurid.

⁽¹²⁾ Sarah Kaplan ja Jackie VanderBurg (U.S. Trust) kirjutavad tavast, mille tõttu on kogu maailmas ettevõtteid loovate ja laiendavate naiste kollektiivne krediitilõhe hinnanguliselt 320 miljardit USA dollarit.

ainult keskkonnaalastel eesmärkidel, millele on osutatud uut taksonoomiat käsitleva määruse ettepaneku artikli 2 alapunktis i,⁽¹³⁾ vaid need peaksid ühtlasi vastama alapunktidele ii ja iii, milles käsitletakse sotsiaalset ja äriühingu juhtimisega seotud mõõdet. Need sätted on koostatud selleks, et hõlbustada teavitamiskohustust, mis lasub neil turuosalistel, kes juba integreerivad sotsiaalseid ja juhtimisalaseid tegureid oma investeerimisportfellidesse, ning komitee leiab, et need tuleks sõnastada rohelise taksonoomia tagatistena.

4.2.3. Komitee pooldab seda, et kõik finantstegevuses osalejad avaldaksid oma veebilehel enda tootekataloogiga seotud finantsriskide kõrval ka jätkusuutlikkusega seotud rahalise mõjuga tegurite⁽¹⁴⁾ riskide integreerimise kriteeriumid. Sellest on kasu siiski vaid juhul, kui teave on võimalikult palju ühtlustatud ja kui kõik investeerimishela osalejad ajakohastavad seda.

4.2.4. Lepingueelne teave on äärmiselt oluline ning see peab olema selge, asjakohane, objektiivne ja võrreldav. Oluline on iga tooteperega seotud konkreetne teave klassifitseerida ning tuua selgelt esile mõjunäitajad ja/või võrdlusalused ning arvutusmetoodika.

4.2.5. Lõpetuseks toetab komitee eeskirju jaeinvestorite teavitamiseks nende investeringute mõjust. Lisaks kutsub komitee pädevat Euroopa järelevalveasutust üles iga juhtumi puhul rangelt jälgima, kas perioodilisuse, ajakohastamise ja objektiivse teabe andmise nõudeid täidetakse, tagades kooskõla iga tootega seotud turustusstrateegiaga.

4.3. Ettepanek muuta direktiivi (EL) 2016/2341

4.3.1. Komitee pooldab, et kõik delegeeritud õigusaktid keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud tegurite integreerimiseks direktiividesse, mis mõjutavad institutsionaalseid investoreid ja varahaldureid, lähtuksid mõistlikkuse põhimõttest ning pakuksid seeläbi usaldusväärse ja kindla raamistiku investeerimispoliitika jaoks, mis tasakaalustab osalejate konkurentsitingimusi ja tagab tarbijate kaitse kõrge taseme.

4.3.2. Seetõttu toetab komitee kõnealuse direktiivi läbivaatamist, et viia see kooskõlla teiste direktiivide ja fondidega, mida kõnealune määrus mõjutab.

4.4. Delegeeritud aktid (MiFID 2 ja kindlustustoodete turustamise direktiiv)

4.4.1. Kõnealused delegeeritud aktid osutavad tegevuskava 4. meetmele eesmärgiga viia see kooskõlla 7. meetmega regulatiivse sidususe loomise käigus. Komitee toetab varasemates delegeeritud õigusaktides kavandatavaid muudatusi, et tagada seeläbi, et jaeinvestorilt küsitakse nõuetekohaselt jätkusuutlikkusega seotud eelistuste kohta, mis peaksid omakorda selgelt kajastuma nõustaja antavates soovitusetes.

4.5. Lisaks nende esimeste sammude toetamisele, mida komisjon on astunud kestliku arengu rahastamise tegevuskava eluviimisel, esitab komitee järgmised tähelepanekud.

4.5.1. Äärmiselt oluline on võtta arvesse nende finantstegevuses osalejate kogemusi ja empiirilisi tõendeid, kes juba rakendavad väärtuspõhist pangandust, ning Euroopa Komisjon peaks seetõttu juhtima turutatavade korrastatud ja süsteemset toetamist, arvestades, et tegemist on uue taksonoomia õige ülesehituse seisukohast võtmeteguriga.

4.5.2. Seega tuleb **parema õigusloome** uute protsesside raames edendada tihedamat suhtlust Euroopa Komisjoni ja peamiste sidusrühmade vahel: kohapealsed ja virtuaalsed kohtumised, temaatilised seminarid, uued abivahendid jms. Seejuures ei tohi vähendada jätkusuutliku rahanduse tehnilisele eksperdirühmale ja teistele *ad hoc* rühmadele komisjoni delegeeritud õigusaktidega usaldatud ülesannete ja nõustamise ega praeguse veel ebapiisava ulatusega korra tähtsust.

4.5.3. Jõupingutustes **kapitaliturgude liidu** lõpuleviimiseks on väga oluline stimuleerida avaliku ja erasektori vahendite koondamist, luues erinevaid viise kapitalivoogude ümbersuunamiseks ning ühitades erinevaid rahastamisallikaid, et luua **jätkusuutlik kaasinvesteering** (sihtasutused, ühendused, rahastajad, osaluspõhine ühisrahastamine jne), rakendades mittediskrimineerimise põhimõtet, kõrvaldades piiriüleseid tõkkesid ja haldustakistused kooskõlas liikmesriikide õigusaktidega ja ühtlustades maksutamislahendusi.

4.5.4. Komitee on seisukohal, et kulud jätkusuutlikkuse kaasamiseks varahaldusportfellidesse on mõistlikud, sealhulgas väiksemate osalejate jaoks, kes saavad neid kompenseerida tänu heast mainest tingitud eduka äritegevusega.

⁽¹³⁾ COM(2018) 353 final.

⁽¹⁴⁾ Rahalise mõju raamistikus analüüsitakse tegureid, mis on ettevõtete finantstulemustega seoses kõige asjakohasemad. Nende tegurite hulka kuuluvad jätkusuutlikkusega seotud rahalise mõjuga tegurid.

4.5.5. Tegevuskava 9. meetme (jätkusuutlikkusega seotud avalikustamise parandamine) eesmärk peab olema soodustada VKEdele jätkusuutlikkuse kohta kvaliteetse teabe andmist ja suurendada seeläbi jätkusuutliku rahastamise osakaalu.

4.5.6. Suuremat muret põhjustavad **vastavusse viimise** meetmed, mis on enamasti vähesemate vahenditega osalejate jaoks väga tehnokraatlikud ja koormavad. Järelevalveasutused (eeskätt ESMA ja EIOPA) peaksid nõudma ainult asjakohast teavet ning lihtsustama seeläbi andmete edastamise ja põhjendamise ülesandeid.

4.5.7. Komitee toetab määruse kohaldamiseks ettenähtud 12 kuu pikkust tähtaega, sest jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete ⁽¹⁵⁾ puhul viidi kohaldamine lõpule kuue kuuga.

4.5.8. Lõpetuseks kahtleb komitee, kas **parema õigusloome** algatuse käigus saadud kogemustele tuginedes ei ole kuuekümnekuuline periood kõnealuse määruse kohaldamise läbivaatamiseks liialt pikk.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁵⁾ Kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete põhiteabedokumendid.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse jätkusuutlike investeeringute soodustamise raamistik“

(COM(2018) 353 final – 2018/0178 (COD))

ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1011 vähese CO₂-heite võrdlusaluste ja CO₂-heite mõju vähendamise võrdlusaluste kohta“

(COM(2018) 355 final – 2018/0180 (COD))

(2019/C 62/16)

Raportöör: **Daniel MAREELS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 6.7.2018 Euroopa Parlament, 5.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	182/0/0
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komiteel on heameel taksonoomia-alaste ettepanekute üle, millega astutakse esimene samm tegevuskava „jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“⁽¹⁾ ellu viimisel. Sellega määratletakse, millal on võimalik rääkida „keskkonnahoidlikust majandustegevusest“, mis teeb omakorda võimalikuks „keskkonnahoidlike investeeringute“ määratlemise, millele ettepanekus peamiselt keskendutakse.

1.2. Komitee suhtub positiivselt ka ettepanekusse uute vähese CO₂-heite võrdlusaluste ja CO₂-heite mõju vähendamise võrdlusaluste väljatöötamise kohta.

1.3. Tegevuskava eesmärke silmas pidades on äärmiselt oluline rajada algusest peale tugev vundament kogu edasisele tegevusele. Taksonoomia kehtestamine täidab seda ülesannet ja komitee toetab täiel määral otsust sellega algust teha.

1.4. See vundament peab olema kooskõlas ka tegevuskavas sisalduvate kõrgete eesmärkidega, mille kohaselt on Euroopal hea stardipositsioon maailmas juhtrolli võtmiseks. Nüüd on oluline tegutseda sellest ambitsioonist lähtuvalt ja kehtestada taksonoomia, mis oleks sellega kooskõlas.

1.5. Kõige olulisem on see, et Euroopa oleks selles küsimuses üksmeelel ning järgiks ühte ja sama lähenemisviisi. Euroopa taksonoomia peab olema suuteline ületama liikmesriikides olemasolevad individuaalsed ja eripalgelised lähenemisviisid ning suutma neid asendada. Kus võimalik, tuleb toetuda olemasolevatele rahvusvahelistele raamistikele.

1.6. See on soodne ka siseturu seisukohast, eeskätt kõikjal ELis jätkusuutlikeks investeeringuteks kapitali hankimiseks. Tõepoolest on nüüd turuosaliste kulud madalamad ja investorite valikud laiaulatuslikumad.

⁽¹⁾ COM(2018) 97 final.

1.7. Tegevuskava ja selle ellu viimine seavad meid suurte väljakutsete ette. Kõnealune valdkond on selgelt jõulises muutumises ja areneb pidevalt. Seepärast tuleb taksonoomiat vaadelda kui arenevat vahendit. Seda on vaja korrapäraselt hinnata ja kohandada.

1.8. Eelpool toodu valguses jagab komitee seisukohta, et eelistada tuleb ettepanekutes valitud järkjärgulist ja leebet lähenemisviisi. Hea on alustada piiratud arvu valdkondadega ja piiratud arvu juriidiliste kohustustega.

1.9. Nagu eelnevalt öeldud, puudutavad kõnealused ettepanekud keskkonnaalast mõõdet. Terviklikust lähenemisviisist lähtuvalt soovib komitee samasuguse tähelepanu pööramist üldisele järjepidevusele. On positiivne, et arvestada tuleb miinimumtagatise sotsiaal- ja valitsemise valdkonnas, kuid vaja on edasisi samme. Niisiis on tulevikus oluline tegeleda ka süsteemi laiendamisega sotsiaalvaldkonna jätkusuutlikkuse ja valitsemise eesmärkidele.

1.10. Komitee pooldab täiel määral valikut ELi taksonoomia ülimalt üksikasjaliku elluviimise kasuks. Kindluse ja selguse loomine selle osas, millised tegevused on tõepoolest keskkonnahoidlikud, on põhimõttelise tähtsusega, nii nagu ka algusest peale kahtluste kõrvaldamine.

1.11. Ülimalt oluline ka taksonoomia praktiline kasutatavus. Sellest võivad ka tarbijad ja investorid. Komitee pooldab täiel määral otsust kasutada taksonoomiat alles siis, kui see on stabiilne ja küps.

1.12. Taksonoomia puhul tuleb arvestada ka selle kasutamisega ettevõtjate poolt. Just nemad on need, kes vastutavad tõelise ülemineku eest keskkonnahoidlikule majandusele. Valdkondade ja ettevõtete suurusega arvestav lähenemisviis on kindlasti asjakohane. Samavõrd on oluline, et keskkonnahoidliku majandustegevuse tarvis rahaliste vahendite ligimeelitamisel ei moonutataks ettevõtete vahelist konkurentsi.

1.13. Taksonoomiat peab olema võimalik kohaldada nii suurte ettevõtjate puhul ja rahvusvahelises kontekstis, kui ka kohalikus kontekstis. Komitee jaoks on selge, et ennetada tuleb seda, et nende meetmete koostamisel arvestatakse liiga palju väga suurte ettevõtetele. Need peavad tulema kasuks ka VKEdele.

1.14. Positiivne on, et Euroopa järelevalveasutusel on ELi taksonoomia väljatöötamisel tähtis roll. See peab olema kasutatav kõikides finantsasutustes ja kohaldatav finantstoodetele ning olema samas kasutatav kõigi asjaomaste majandustegevuste puhul. Lisaks tuleb silmas pidada kooskõla Euroopa finantsalaste õigusaktidega. Proportsionaalsuse põhimõtet arvestades on oluline piirata lisanduvat regulatiivset ja järelevalvealast koormust ning kulusid nii palju kui võimalik.

1.15. Komitee peab ülimalt oluliseks ka teavet ja teabevahetust. Komitee arvates näib seetõttu ülimalt asjakohane pöörata palju tähelepanu kõigile asjaosalistele, k.a ettevõtluskeskkonnale ja laiemale avalikkusele suunatud teabele ja teabevahetusele. Tuleks välja töötada kava, kuidas kõiki sidusrühmi maksimaalselt teavitada ja nendega dialoogi astuda, nii et tekiks osalustunne. See peaks hõlmama ka finantsalast teavet ja koolitust. Inimesed muudavad maailma!

2. Taustteave⁽²⁾

2.1. ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 (2015) ja Pariisi kliimakokkuleppe (2016) vastuvõtmine andsid rahvusvahelisel tasandil tõe olulistele muutustele, mis puudutab suhtumist kliimamuutustesse ja keskkonnaseisundi halvenemisse. Lühidalt öeldes on kogu maailmas valitud tee kestlikuma elukeskkonna poole liikumiseks.

2.2. EL lõi algatusi vastu juba varemgi, aga tänu eelnimetatud rahvusvahelistele tekstidele on asjad hakanud selles valdkonnas palju kiiremini arenema. Suunamuutus jätkusuutlikkuse poole nõuab aga suuri pingutusi ja olulisi investeeringuid. Ainuüksi kliima- ja energiavaldkonnas on juttu olnud summadest suurusjärgus 180 miljardit eurot aastas.

2.3. Niisiis loodi 2016. aastal kõrgetasemeline eksperdirühm, kelle ülesandeks oli töötada välja ELi jätkusuutliku rahanduse strateegia. Eksperdirühm tuli muu hulgas välja kahe Euroopa finantsüsteemi käsitleva algatusega:

⁽²⁾ Selle taustteabe koostamisel on suures osas toetunud määruse ettepanekus esitatud selgitustele ja tegevuskavale „Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ – COM(2018) 97 final.

2.3.1. esimene neist on mõeldud selleks, et suurendada finantssektori panust jätkusuutlikkusse ja kaasavasse majanduskasvu;

2.3.2. teiseiga soovitakse tugevdada finantsstabiilsust, kaasates selleks investeerimisotsuste tegemisse keskkonnaalased, sotsiaalsed ja äriühingu üldjuhtimisega seotud kriteeriumid (ESG).

2.4. Lisaks esitas kõrgetasemeline eksperdirühm 8 soovitusi, mis on tema meelest jätkusuutlikud elemendid jätkusuutliku finantssüsteemi ülesehitamisel. Nende hulgas oli ettepanek luua ELi tasandil tehniliselt usaldusväärne klassifikatsioon ehk taksonoomia, et tuua selgus sellesse, mis on „keskkonnahoidlik“ ja „jätkusuutlik“. Selle alusel on võimalik otsustada, millist majanduslikku tegevust võib pidada keskkonnahoidlikuks.

2.5. Kõrgetasemelise eksperdirühma töö jätkuna avaldas komisjon 2018. aasta kevadel tegevuskava „Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“. Selles tutvustati muu hulgas käesoleva arvamuse teemaks olevaid ettepanekuid.

2.6. Nende 24. mail 2018 avaldatud ettepanekute ⁽³⁾ eesmärk on:

2.6.1. panna alus taksonoomiale, nagu eelpool mainitud. See võimaldab teha kindlaks, millised on „jätkusuutlikud investeeringud“;

2.6.2. kehtestada investoritele selged suunised. Nende, eeskätt finantssüsteemi teatud osaliste jaoks mõeldud suuniste eesmärk on luua selgus ja järjepidevus seoses küsimusega, kuidas saab investeerimisotsuste tegemisel ja investoritele suunatud nõuannetes arvestada keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud riskidega;

2.6.3. kehtestada finantssüsteemi teatud osaliste suhtes rohkem läbipaistvuskohustusi, muu hulgas need, mis seotud viisiga, kuidas nad integreerivad punktis 2.6.2 viidatud suuniseid eelpool mainitud otsustesse ja nõuannetesse. Nad peavad näitama ka seda, kuidas nad saavutavad oma jätkusuutlikkuse eesmärgid;

2.6.4. kehtestada uue vähese CO₂-heite (*low carbon*) võrdlusalus ja CO₂-heite mõju vähendamise (*positive carbon impact*) võrdlusalus, mida arendajad peavad kasutama investoritele sellekohase kindluse pakkumiseks.

3. Märkused ja kommentaarid

3.1. Komiteel on heameel kõnealuste ettepanekute üle, millega astutakse esimene samm tegevuskava „Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ ellu viimisel. Esmajoones puudutab see taksonoomia kehtestamist. Sellega määratletakse, millal on võimalik rääkida „keskkonnahoidlikust majandustegevusest“. See omakorda võimaldab määratleda „keskkonnahoidlikud investeeringud“, millele ettepanekus keskendutakse

3.2. Kõnealused ettepanekud ei ole muuseas kaugelki ainsad, mis aitavad kaasa selle eesmärgi saavutamisele. Vastupidi, selle puhul on tegu äärmiselt keerulise küsimusega, mis vajab arvukate meetmete võtmist ja algatuste tegemist. Mõned neist on juba esitatud, teisi on oodata lähemas või kaugemas tulevikus.

3.3. Tegevuskava eesmärke silmas pidades on äärmiselt oluline rajada algusest peale tugev vundament, millele kogu edasine tegevus saaks tugineda. Taksonoomia kehtestamine täidab seda ülesannet ja komitee toetab täiel määral otsust sellega algust teha. Esmatähtis on saada hästi aru sellest, mis on tõepoolest „keskkonnahoidlik“ ja „jätkusuutlik“.

3.4. Kõnealune vundament peab olema kooskõlas ka tegevuskavas sisalduvate suurte ambitsioonidega. Selles märgitakse muu hulgas, et Euroopal on hea stardipositsioon maailmas juhtrolli võtmiseks. Nüüd on oluline sellest lähtuvalt tegutseda ja kehtestada taksonoomia, mis oleks sellega kooskõlas.

3.5. Seepärast peab taksonoomia olema puutumatu ja kõik asjaomased sidusrühmad peavad seda üleüldiselt tunnustama. Vastasel juhul võivad tulevastel arengutel ja seatud eesmärkide täitmisel olla negatiivsed tagajärjed. Sellist nõrkust tuleb iga hinna eest vältida.

3.6. Euroopa taksonoomia peab niisiis olema suuteline ületama liikmesriikides olemasolevad individuaalsed ja eripalgelised lähenemisviisid ning suutma neid asendada. See ei tähenda kaugelki seda, et seni omandatud head kogemused tuleks mõtlematult üle parda heita. Võimalusel tuleb neid kasutada. Seepärast on oluline ka see, et taksonoomia puhul toetutakse olemasolevatele rahvusvahelistele raamistikele.

⁽³⁾ COM(2018) 353 final ja COM(2018) 355 final.

3.7. Lõppude lõpuks on kõige olulisem see, et Euroopa oleks selles küsimuses üksmeelne ning järgiks ühte ja sama lähenemisviisi. See on soodne ka siseturu seisukohast, kuna seeläbi on lihtsam saada kõikjalt EList kapitali jätkusuutlikeks investeeringuteks. Tõepoolest on turuosaliste kulud madalamad nüüd, mil ei ole enam vaja täita eri liikmesriikides erinevaid nõudeid. Investoritel on piiriüleste investeeringute tegemisel rohkem valikuid ja piiriülene investeerimine on lihtsam.

3.8. Nagu tegevuskavas õigusega märgitakse on „jätkusuutlikkusega seotud teadus [...] pidevalt arenev, nagu ka sotsiaalsed ootused ning investorite ja turgude vajadused“⁽⁴⁾. Seepärast tuleb taksonoomiat vaadelda kui arenevat vahendit ja seda tuleb korrapäraselt hinnata ning vajadusel tuleb seda kohandada ja/või suunata. Oluline on liikuda edasi kiiresti, aga mitte liiga kiiresti.

3.9. Eelpool toodud silmas pidades jagab komitee seisukohta, et eelistada tuleb järkjärgulist ja leebet lähenemisviisi. See kehtib muu hulgas tegevuskavas ette nähtud eri meetmete ja eesmärkide realiseerimise kohta.

3.10. Seepärast on hea mõte alustada piiratud arvu valdkondadega⁽⁵⁾ ja esmalt üksnes piiratud arvu juriidiliste kohustustega⁽⁶⁾. See annab kõikidele võimaluse uue lähenemisviisiga tutvumiseks ja vajalike kogemuste omandamiseks. Antud teema puhul on tegu kiirelt areneva keskkonnaga ja tuleb arvestada asjaoluga, et majanduslik üleminek vajab alati teatud aega. Saavutatud tulemuste ja tehtud edusammude korrapärane hindamine on niisiis vägagi kohased. Komitee pooldab kava, mille kohaselt toimuks see iga kolme aasta järel.

3.11. Kooskõlas eelpool mainituga pooldab komitee kõnealustes ettepanekutes kasutatud lähenemisviisi keskkonnavalasle mõõtmele. Terviklikust lähenemisviisist lähtuvalt soovib komitee samasuguse tähelepanu pööramist üldisele järjepidevusele. Selles kontekstis on positiivne, et arvestatakse Euroopa sotsiaalõiguste sambas sätestatud põhimõtetega ning nõutakse, et majandustegevusega tegelemisel tuleb järgida rahvusvahelisi miinimumtagatise sotsiaal- ja tööõiguse valdkonnas ning raamatupidamiseeskirju. Esimesena mainitud eeskirjade osas tuleb samas nentida, et tegu on miinimumtagatistega ja astuda tuleb veel edasisi samme. Samuti on tulevikus oluline tegeleda ka süsteemi laiendamisega sotsiaalse jätkusuutlikkuse ja valitsemise eesmärkidele.

3.12. Samuti on tähtis püüelda algusest peale võimalikult suure selguse ja kindluse poole. Komitee pooldab täiel määral valikut ELi taksonoomia ülimalt üksikasjaliku elluviimise kasuks. See võimaldab luua alati suurima võimaliku selguse selles osas, millised tegevused on tõepoolest keskkonnavahendid ja kõrvaldada algusest peale igasugused kahtlused. See võimaldaks ka keskkonnavalaste eesmärkide panuse paremat mõõtmist ja kaardistamist. See ei ole oluline ainult isenesest, vaid ka tulevikus toimuvaid edasisi arenguid silmas pidades.

3.13. Lisaks selgusele ja kindlusele on ülimalt oluline ka taksonoomia ja selle põhjal langetatud otsuste praktiline kasutatavus. Sellega puutuvad tulevikus kokku eri sidusrühmad, kelle puhul pole tihti tegu spetsialistidega. Nad tuleb välja koolitada, et nad õpiksid rääkima sama „keelt“. Ettevõtjatel ei ole mitte alati sama vaatenurk kui finantssektoris tegutsejatel.

3.14. Eeskirjad tuleb niisiis koostada ka lähtuvalt ettevõtjatest, arvestades nende tegevuse ja asjaoluga, et nemad asuvad ahela lõpus. Neid eeskirju peab olema võimalik kohaldada nii suurte ettevõtjate puhul ja rahvusvahelises kontekstis, kui ka väikeste ettevõtjate puhul ja kohalikus kontekstis. Arvestades suurte omavaheliste erinevustega on valdkonnapõhise lähenemisviisi kasutamine siin omal kohal. Komitee jaoks on selge, et need meetmed peavad olema kasulikud ka VKEdele ja see on seda olulisem, kuna just nemad moodustavad Euroopa majanduse selgroo. Seepärast on hädavajalik, et kriteeriumid oleksid mastaabi järgi ümber arvutatavad.

3.15. Keskkonnavahendliku majandustegevuse tarvis rahaliste vahendite ligimeelitamisel on oluline ennetada ettevõtete vahelise konkurentsi moonutamist. Tehnilised sõelumiskriteeriumid tuleb koostada nii, et kõik teatud sektorisse kuuluvad majandustegevused kvalifitseeruksid keskkonnavahendlikuks ja neid koheldaks võrdselt, kui nad annavad võrdse panuse kehtestatud keskkonnavahendite saavutamisse. Sellega seoses palub komitee pöörata erilist tähelepanu probleemidele, mis tulenevad eri (all)valdkondade tehniliste sõelumiskriteeriumite ühtlustamisest ja andmete konfidentsiaalsusest.

⁽⁴⁾ COM(2018) 353 final, lk 7.

⁽⁵⁾ Eeskätt keskkonnavalas ja alles hiljem teised valdkonnad nagu näiteks sotsiaalvaldkond.

⁽⁶⁾ Nii nagu näiteks määruse ettepaneku artikkel 4.

3.16. Eelnevalt mainitud praktilise kasutatavusega seoses on komiteel heameel tõsiasja üle, et laialdaselt on arvestatud õiguskontrollikomitee töödega. Niisiis pooldab komitee tekstide kohandamist selliselt, et taksonoomia võetakse kasutusse alles siis, kui see on stabiilne ja küps.

3.17. Samal põhjusel ja Euroopa finantsõigusaktidega ühendatavuse saavutamiseks on positiivne, et Euroopa järelevalveasutusel (ESA) ⁽⁷⁾ on ELi taksonoomia väljatöötamisel tähtis roll. See peab tagama, et finantsasutused hakkavad taksonoomiat kasutama ja see on finantstoodetele kohaldatav. Seejuures on sobiv arvestada proportsionaalsuse põhimõttega, mis tuleb kasuks väikestele ja kohalikele asutustele. Üldiselt võetuna on oluline piirata lisanduvat regulatiivset ja järelevalvealast koormust ning kulusid nii palju kui võimalik.

3.18. Tähelepanu pööramine praktilisele kasutatavusele ei tule kasuks mitte ainult ettevõtjatele ja finantsüsteemis tegutsejatele, aga ka tarbijatele ja investoritele. Ka nemad võivad sellest. Seeläbi peaks olema võimalik luua veel suurem kindlus ja selgus, mis puudutab nende tehtud jätkusuutlikke investeeringuid või nende vahendite kasutamist.

3.19. Tähelepanu pööramine eelnevalt nimetatud kindluse, selguse ja praktilise kasutatavuse põhimõtetele on õige ka üldisemas plaanis, et edu saavutamise ning tegevuskava eesmärkide tõhusa ja täieliku elluviimise võimalused oleksid maksimaalsed.

3.20. Komitee suhtub positiivselt ka uute vähese CO₂-heite võrdlusaluste ja CO₂-heite mõju vähendamise võrdlusaluste välja töötamise. Lahendades praeguse killustatuse probleemi, toetavad need ühtse turu paremat toimimist ning pakkudes rohkem ja paremat teavet, suurendavad need kaitset ja läbipaistvust ning sellest võivad investorid. Lisaks suurendavad need võrdlusalused ettevõtetele pärineva kliimaga seotud teabe hulka ja parandavad selle kvaliteeti ning omavahelist võrreldavust. Need võivad anda suure panuse projektidesse ja investeeringutesse, mis aitavad kaasa Pariisi kliimakokkuleppe eesmärkide saavutamisele.

3.21. Komitee peab ülimalt oluliseks ka teavet ja teabevahetust. Tegevuskava eesmärkide saavutamisele ja kõikidele selles kontekstis tehtud sammudele võib märkimisväärselt kaasa aidata ka muul moel. Komitee arvates näib seetõttu ülimalt asjakohane pöörata palju tähelepanu kõigile asjaosalistele ja laiemale avalikkusele suunatud teabele ja teabevahetusele. Tuleks välja töötada kava, kuidas kõiki sidusrühmi maksimaalselt teavitada ja nendega dialoogi astuda, nii et tekiks osalustunne, mis muudab kõik eesmärkide saavutamisel partneriteks. See võiks hõlmata ka finantsalast teavet ja koolitust. Inimesed muudavad maailma!

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁷⁾ Lühend ingliskeelsest nimest *European Supervisory Authorities*, mille all on kõnealune asutus rohkem tuntud.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ alkoholi ja alkoholoolsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta“

(COM(2018) 334 final – 2018/0173 (CNS))

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord

(uuesti sõnastatud)“

(COM(2018) 346 final – 2018/0176 (CNS))

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktsiisikauba liikumise ja jälgimise arvutistamise kohta

(uuesti sõnastatud)“

(COM(2018) 341 final – 2018/0187 (COD))

ja

„Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2012 (milles käsitletakse halduskoostööd aktsiisimaksude valdkonnas) elektroonilise registri sisu osas“

(COM(2018) 349 final – 2018/0181 (CNS))

(2019/C 62/17)

Raportöör: **Jack O'CONNOR**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 5.7.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 13.6.2018 Euroopa Komisjon, 25.5.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 113 ja 114
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	193/0/9
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Kokkuvõte ja järeldused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni paketi sisalduvate meetmete üle. Komitee on veendunud, et nende abil saavutatakse suures osas seatud eesmärgid, nimelt muuta teatavate alkoholitoodete käsitlemine kindlamaks ja selgemaks, lihtsustada piiriülest kaubandust ühtlustatud ja ajakohastatud süsteemide abil ning vähendada väikeettevõtete haldus- ja õiguslast koormust.

1.2. Komitee on teadlik liikmesriikide aktsiisitulu erinevast panusest, eelkõige alkoholitoodete aktsiisimaksude erinevast panusest. Lisaks kehtivad konkreetsete toodete puhul erinevad kultuurilised suhted, sotsiaalsed eesmärgid (nt tervis) ja ettevõtja eesmärgid (nt väikeettevõtete edendamine, innovatsioon). Seetõttu näeb juhtpõhimõtte ette võimalikult ulatusliku kaalutusõiguse, et võimaldada liikmesriikidel kohandada alkoholitoodete aktsiisimaksu vastavalt riiklikele vajadustele ja eesmärkidele maksustruktuuri, kultuuri ja ühiskondlike aspektide valdkonnas. Komitee on rahul, et kavandatud muudatustes on seda põhimõtet järgitud.

1.3. Komitee toetab paranduste paketi sisalduvaid meetmeid eeldusel, et määratlused muudetakse selgemaks ja sidusamaks (nt „õiguslikult ja majanduslikult sõltumatu“, „siider“ jne), et väiketootjate juurdepääsu piiriülesele kaubandusele administratiivselt lihtsustatakse ja uuendatakse ajakohastatud IT-süsteemide abil ning et denatureeritud alkoholi protsessi ja

tingimusi selgitatakse. See vähendab nii liikmesriikide kui ka ettevõtjate halduslikku ja õiguslikku ebakindlust, mille tulemuseks on kulude vähenemine ja tõkete kaotamine. Lisaks tuleb koostada aruanne piiritusjookide ebaseadusliku turu kohta.

1.4. On kaks murettekitavat valdkonda. Esiteks ettepanek suurendada vähendatud aktsiisimääraga õlu alkoholisisalduse piirmäära 2,8 mahuprotsendilt 3,5 mahuprotsendile. Kuigi seda esitatakse tervist edendava meetmena, tekitab muret asjaolu, et see võib hoopiski alkoholitarbimist suurendada. Arvestades et liikmesriigid saaksid selle üle ise otsustada, avaldab komitee siiski ettepanekule toetust, kuid nõuab viie aasta jooksul selle läbivaatamist, et hinnata ettepanekut rakendavatele liikmesriikidele avalduvat mõju.

1.4.1. Teiseks teeb komisjon ettepaneku ratsionaliseerida õlle kui lõpptoote Plato kraadi mõõtmist, sest seda tuleks teha pruulimisprotsessi lõpus. Euroopa Liidu Kohus tõlgendas hiljuti praegust direktiivi nii, et Plato kraadi tuleks aktsiisiga maksustamise eesmärgil mõõta enne suhkru/magusainete lisamist. Küll aga märgib komitee, et seda meetodit kasutatakse vaid kolmes liikmesriigis. Seega peaks oma meetodit muutma üksteist liikmesriiki (ülejäänud liikmesriigid ei kasuta Plato meetodit). Seda silmas pidades toetab komitee komisjoni ettepanekuid, eeldusel et need põhjustavad võimalikult vähe häireid. Nii peaks oma meetodit muutma vaid kolm liikmesriiki.

2. Komisjoni ettepanekute kokkuvõte

2.1. Komisjoni ettepanekud jagunevad kaheks. Esimene neist on „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta“ ja teine „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord“. Veel on kaks halduslikku ettepanekut, mis toetavad nõukogu direktiivis (millega nähakse ette aktsiisi üldine kord) sisalduvaid ettepanekuid. Nimelt „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2012 (milles käsitletakse halduskoostööd aktsiisimaksude valdkonnas) elektroonilise registri sisu osas“ ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktsiisikauba liikumise ja jälgimise arvutistamise kohta (uuesti sõnastatud)“.

2.2. „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ“: komisjoni ettepanekutes käsitletakse nelja valdkonna teemasid: i) denatureeritud alkoholi käsitlemine, ii) vähendatud aktsiisimäärad väiketootjatele ja teatavate alkoholsete jookide liigitamine, iii) väikese alkoholisisaldusega alkoholsete joogid ja iv) magustatud või maitsestatud õlle Plato kraadide mõõtmine.

2.2.1. **Denatureeritud alkoholi käsitlemine:** praegu on täielikult denatureeritud alkoholi vastastikune tunnustamine liikmesriikide vahel ebajärjekindel ja osaliselt denatureeritud alkoholi kaudset kasutamist tõlgendatakse erinevalt. Komisjon teeb ettepaneku a) selgitada täielikult denatureeritud alkoholi vastastikust tunnustamist ja ajakohastada menetlusi, mille abil liikmesriigid teatavad alkoholi täieliku denatureerimise nõuetesse tehtud muudatustest; b) tagada kaudseks kasutuseks mõeldud osaliselt denatureeritud alkoholi võrdne kohtlemine ja c) nõuda, et osaliselt denatureeritud alkoholi, mille alkoholisisaldus on 90 mahuprotsenti või suurem, ja alkoholi sisaldavate pooltootete liikumisel kasutatakse aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi.

2.2.2. **Vähendatud aktsiisimäärad väiketootjatele ja teatavate alkoholsete jookide liigitamine:** liikmesriigid võivad õlle ja etanooli väiketootjatele kehtestada vähendatud aktsiisimäärad. Väiketootjad peavad olema „õiguslikult ja majanduslikult sõltumatud“, kuid seda ei ole piisavalt määratletud. Selle tulemuseks on ebakindlus ning haldus- ja kohtukulud. Lisaks ei saa liikmesriigid kohaldada vähendatud aktsiisimäärasid muude alkoholsete jookide väiketootjatele. See seab ebasoodsasse olukorda siidri väiketootjad. Komisjon teeb ettepaneku: a) määratleda mõiste „õiguslikult ja majanduslikult sõltumatu“ ja töötada väikeste õlletehaste, sealhulgas siidritootjate jaoks välja kõikjal ELis kohaldatav ühtne sertifikaat ⁽¹⁾ ning b) kehtestada vabatahtlikud vähendatud aktsiisimäärad sõltumatutele väikestele siidritootjatele ⁽²⁾.

2.2.3. **Väikese alkoholisisaldusega alkoholsete joogid:** liikmesriigid võivad väikese alkoholisisaldusega alkoholsete jookide suhtes kohaldada vähendatud aktsiisimäärasid. See puudutab ainult teatud alkoholsete tooteid (nt õlu). Komisjon teeb ettepaneku suurendada piirmäära 2,8 mahuprotsendilt 3,5 mahuprotsendile ⁽³⁾. On väidetud, et väikese alkoholisisaldusega õlle piirmäär on liiga madal, kahjustades tootearendust ja pakkudes vähe stiimuleid selle allsektori arendamiseks. Selle tulemusena ei lähe tarbijad üle väikese alkoholisisaldusega õlule, mis kahjustab tervishoiupoliitikat.

⁽¹⁾ Vt artikkel 4 ja artikkel 13a.

⁽²⁾ Artikkel 13.

⁽³⁾ Artikkel 5.

2.2.4. **Magustatud või maitsestatud õlle Plato kraadi mõõtmine:** neljateistkümnes liikmesriigis arvestatakse õlu aktsiisiga maksustamisel kas Plato kraadi või lõpptoote alkoholisisaldust. Üheteistkümnes liikmesriigis mõõdetakse seda pruulimisprotsessi lõpus ja ülejäänud kolmes tehakse seda enne suhkrusiirupi või aromaatsete ainete lisamist. (Ülejäänud liikmesriigid ei kasuta Plato meetodit, vaid kasutavad mõõtmiseks tegelikku alkoholisisaldust mahuprotsentides.) Mõiste „lõpptoode“ ei ole direktiivis määratletud, mille tulemuseks on kolm erinevat tõlgendust. Selle tagajärjel ei ole mõõtmine ühtne ja seetõttu võidakse kohaldada sama alkoholisisaldusega toodete suhtes eri aktsiisimäärasid. Veel väidetakse, et järelevalvemenetlused on koormavad, sest Plato kraadi mõõtmise tingimusi tõlgendatakse kolmel eri viisil (nt järelevalvet nõutakse pigem õlletehases kui pudeli puhul). Euroopa Liidu Kohus⁽⁴⁾ on praegust direktiivi tõlgendanud nii, et Plato kraadi tuleks mõõta enne lõpp-protsessi, mistõttu jäetakse lisatud ained välja. Komisjon teeb ettepaneku täpsustada Plato kraadi mõõtmist käsitlevat sätet õlle puhul – täpsemalt seda, millal peaks Plato kraadi mõõtmine toimuma⁽⁵⁾. Nii on kavas mõõta seda protsessi lõpus (st koos lisatud ainetega). See selgitab täielikult mõiste „lõpptoode“.

2.3. **„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (uuesti sõnastatud).“** Teine meetmete pakett on tehniline ja hõlmab meetmeid aktsiisikaupade veo ühtlustamiseks. Aktsiisi- ja tollimenetlused ei ole alati ühtlustatud ega sünkroniseeritud, mis tekitab probleeme aktsiisikaupade impordi või ekspordi korral. Mõnes olukorras on aktsiisimenetlused tülikad või liikmesriigiti märkimisväärselt erinevad. Lisaks tuleb arvestada, et aktsiisi peatamise korra alusel toimuva aktsiisikaupade valdamise ja liikumisega on seotud kõrge maksualane risk, mistõttu kasutavad seda enamasti suurettevõtted. VKEd kasutavad menetlusi, mis on väikesaadetistele ja vähestele arvule liikumistele sobivad, kuid mille tulemuseks on suurem regulatiivne koormus liikumise kohta. See toob kaasa täiendavaid haldus- ja nõuete täitmisega seotud kulusid ning jõupingutusi nii ettevõtjatele kui ka riigiasutustele. Seda seetõttu, et mõningaid menetlusetappe tuleb käsitsi läbi viia ning need peavad vastama nõuetele, mis on liikmesriigiti erinevad. Lisaks on sellised etapid maksupettuste allikaks. Komisjon pakub välja mitmeid meetmeid, et tõhustada ja lihtsustada menetlusi, mis hõlmavad aktsiisikaupade ekspordi ja impordi vastastikust mõju, aktsiisi tasumist ettevõtetevahelise kaubanduse puhul ja erakorralisi olukordi.

2.3.1. **Impordi koostoime:** puuduvad ühtsed dokumentidele esitatavad nõuded aktsiisivabastuse taotlemiseks vabasse ringluse lubamisel. Maksuvabastust saab vabasse ringluse lubamisel taotleda, kui kaup viiakse impordi kohast välja aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi alusel, kuid puudub ühtne dokumentidele esitatav nõue erinevalt käibemaksuvabastuse korrast importimisel ELi-siseste kaubatarnete puhul. Komisjon teeb ettepaneku, et kaubasaatja ja -saaja tuleb deklareerida (liikmesriikidel on võimalus nõuda aktsiisikaupade liikumise tuvastamist).

2.3.2. **Ekspordi koostoime:** aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi ning ekspordikontrolli süsteemi vahel puudub ühtlustatud sünkroniseerimine. Aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi ei teavitata kehtetust ekspordist ning liikumised tuleb käsitsi sulgeda. See võib kaasa tuua ettevõtete halduskoormuse (nt tagatiste vabastamise hilinemine), võimalikke pettusi ja turumoonutusi. Komisjon teeb ettepaneku kehtestada aktsiisikauba saatja tuvastamise ja aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemis liikumise kordumatu haldusviitenumbri nõue. Sünkroonimise parandamiseks tuleb süsteemi teavitada erandlikust olukorrast ekspordi poolel (nt EList väljumise ebaõnnestumine, deklaratsiooni kehtetuks tunnistamine).

2.3.3. **Transiidi ühtlustamine:** lisaks aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi ning ekspordikontrolli süsteemi kombinatsioonile kasutatakse aktsiisikaupade ekspordi järelevalve puhul ka muid menetlusi: välis- ja sisetransiidi menetlus ning ühtsed veolepingud. Nende menetluste kasutamine lihtsustab ettevõtjate eksporditegevust, kuna see võimaldab neil ekspordimenetluse lõpetada transiidi alguses ja seega lõpule viia liikumine aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemis. Kuid nende lihtsustatud ekspordimenetluste kasutamine on põhjustanud mitmeid probleeme: kesised tõendid aktsiisivabastuse kohta, puuduvad tõendid tegeliku väljaviimise kohta, tagatised vabastatakse enne kauba tegelikku väljaviimist ning nõrk järelevalve. See võib põhjustada pettuse võimalusi ja õiguskindlusetust, mis tekitab keerukust ja segadust ettevõtte tasandil. Praegu ei ole juriidiliselt võimalik lõpetada aktsiisikauba liikumist transiidi kasutuselevõtuga. Komisjon teeb ettepaneku lubada ettevõtjatel kasutada lihtsustatud viisi aktsiisikauba ekspordimiseks, kasutades pärast

⁽⁴⁾ Kohtuasi C-30/17 – Kompania Piwowarska, 17. mai 2018.

⁽⁵⁾ Artikkel 3.

eksporti välistransiidimenetlust, selle asemel et kasutada aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi kuni välispiirini. See tagaks piisava tagatiste haldamise ja hoiaks ära kauba kadumise sihtkohas, kuna kaubad, mis on muutunud välistransiidiga liiduväliseks kaupadeks, kuuluvad tollijärelevalve alla kuni kaupade väljumiseni tolliterritooriumilt.

2.3.4. Ettevõtetevahelise kaubanduse puhul makstav aktsiisimaks: praegune ettevõtetevahelise kaupade liikumise menetlus, mille puhul aktsiisimaks on tasutud, toimub paberil. Seda kasutavad VKEd, kuna see ei nõua maksuladu lähetamiseks ega laekumiseks. Kuid see menetlus on aegunud, ebaselge ja koormav. Komisjon teeb ettepaneku automatiseerida need liikumised, laiendades aktsiisikaupade liikumise ja kontrolli süsteemi kohaldamisala, hõlbustades kahe uue kategooria loomist, st sertifitseeritud kaubasaatja ja sertifitseeritud kaubasaaja. See lihtsustab ja vähendab VKEde kulusid ning suurendab tõhusust.

2.3.5. Eriolukorrad: eriolukorrad on seotud mitmesuguste ettenägematute asjaoludega, st sihtkohta saabuvate kaupade kogus on väiksem kui lähetamisel deklareeritud kogus (sealhulgas loomulik kadu, näiteks bensiini aurustumine) või suurem; kaubasaaja ei vastuta kauba eest; liikumise ametlik tühistamine jne. Need olukorrad ei ole õiguslikult üksikasjalikult sätestatud, mistõttu liikmesriigid kasutavad erinevaid menetlusi kadude, menetluse tagasilükkamiste ja lubatud kadude piirmäära hindamisel. See võib tekitada keerukust ja segadust. Direktiividega juba tagatakse, et koguseid mõõdetakse ühtsel viisil. Komisjon nõustub, et riigi ametiasutusi tuleb sellest rohkem teavitada. Siiski tehakse ettepanek võtta uued meetmed lubatud kadude piirmäärade standardimiseks.

2.4. Veel on kaks halduslikku ettepanekut, mis toetavad nõukogu direktiivis (millega nähakse ette aktsiisi üldine kord) sisalduvaid ettepanekuid.

2.4.1. „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2012 (milles käsitletakse halduskoostööd aktsiisimaksude valdkonnas) elektroonilise registri sisu osas“ puudutab aktsiisikauba liikumise järelevalve automatiseerimist sellise kauba puhul, mis on ühes liikmesriigis tarbimiseks ringlusse lubatud ja viiakse kaubanduslikul eesmärgil kättetoimetamiseks mõnda teise liikmesriiki.

2.4.2. „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktsiisikauba liikumise ja jälgimise arvutistamise kohta (uuesti sõnastatud)“ käib eelnimetatud nõukogu määruse juurde ja sellega jõustatakse aktsiisikauba liikumise järelevalve automatiseerimist.

3. Märkused

3.1. Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ

3.1.1. Denatureeritud alkoholi käsitlemine (vt punkt 2.2.1). Komitee tunnustab komisjoni ettepanekuid ja toetab nende rakendamist. Lisaks on vaja põhjalikumalt ülevaadet piiritusjookide ebaseadusliku turu kohta. Seega tuleks koostada asjakohane aruanne, et luua paremaid vahendeid selle probleemiga tegelemiseks.

3.1.2. Vähendatud aktsiisimäärad väiketootjatele ja teatavate alkoholsete jookide liigitamine (vt punkt 2.2.2). Taas leiab komitee, et komisjoni ettepanekud aitaksid lahendada praegusi probleeme, tuua rohkem selgust ja parandada korda, et säilitada väiketootjate aitamise stiimulit. Komitee leiab, et edaspidi peaks komisjon kaaluma sarnaste vähendatud aktsiisimäärade ja läbivaadatud piirmäärade kehtestamist piiritusjookide tootjatele.

3.1.3. Väikese alkoholisisaldusega alkoholsete joogid (vt punkt 2.2.3). Selleteemalised komisjoni ettepanekud on vastuolulisemad. On vähe tõendeid selle kohta, et tootarendust on kahjustatud. Tootjatel, sealhulgas väiketootjatel, on mõningaid tõendeid väikese alkoholisisaldusega õlle tarbimise suurenemise kohta. Igasugune tervisega seotud kasu eeldaks, et tavapärase alkoholisisaldusega õlle tarbijatele pakutakse stiimuleid üleminekuks muudetud mahuprotsendiga väikese alkoholisisaldusega alkoholsetele joogile. Kui seda ei juhtu, võib see põhjustada väikese alkoholisisaldusega õlu tarbijatel suurema alkoholisisaldusega õlu tarbimist. Komitee tunnistab siiski, et need ettepanekud ei ole liikmesriikidele siduvad: igale liikmesriigile jääb kaalutusõigus madalama piirmäära säilitamiseks ja aktsiisimäärade vähendamiseks. Seetõttu kiidab komitee need ettepanekud heaks. Küll aga tuleks viie aasta jooksul teha neid sätteid rakendavates liikmesriikides läbivaatamine, et mõõta, millises ulatuses on tavapärase alkoholisisaldusega jookidelt üle mindud väikese alkoholisisaldusega jookide tarbimisele.

3.1.4. Magustatud või maitsestatud õlle Plato kraadide mõõtmine (vt punkt 2.2.4): komitee tunnustab, et selleteemalised komisjoni ettepanekud võivad osutada vastuolulisteks, eriti arvestades Euroopa Liidu Kohtu tõlgendust kõnealuse direktiivi kohta. Väite, et alkoholisisalduse mõõtmine enne suhkru/magusainete lisamist toob kaasa halduskoormuse, on ettevõtjate

esindajad kahtluse alla seadnud. Küll aga mõõdavad praegu vaid kolm liikmesriiki alkoholisisaldust enne suhkru/magusainete lisamist, samal ajal kui ülejäänud, Plato meetodit kasutavad üksteist liikmesriiki rakendavad komisjoni ettepanekutega kooskõlas olevat meetodit. Sellest tulenevalt ja arvestades lõpptoote ühtlasest määratlusest saadavat kasu, oleks vähem häiriv, kui oma meetodit muudaksid kolm liikmesriiki, selle asemel et seda peaksid tegema üksteist liikmesriiki. Tuleks veel märkida, et kui selliseid tooteid eksporditakse, ei ole Plato meetodi erinevused asjakohased, kuna nõutav on mahuprotsendi mõõtmine. Selles tulenevalt on komitee veendunud, et komisjoni ettepanekud on kõige vähem häirivad ja aitaksid kaitsta maksutulu.

3.2. „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (uuesti sõnastatud)“

3.2.1. Komitee leiab, et kõnealuse nõukogu direktiivi ettepanekus sisalduvatel meetmetel, mis hõlmavad aktsiisikaupade ekspordi ja impordi vastastikust mõju, transiidi ühtlustamist, aktsiisi tasumist ettevõtetevahelise kaubanduse puhul ja erakorralisi olukordi, on soovitud mõju: aktsiisikaupade veo ühtlustamine, aktsiisi- ja tollimenetluste kooskõlastamine, ettevõtjate ja riigiasutuste haldus- ja nõuete täitmisega seotud kulude vähendamine ning kaasabi pettuste vastu võitlemisel. Komitee toetab neid ettepanekuid.

3.3. „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2012“ ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus aktsiisikauba liikumise ja jälgimise arvutistamise kohta (uuesti sõnastatud)“

3.3.1. Komitee toetab neid ettepanekuid, sest need aitavad halduslikult rakendada nõukogu direktiivis (millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (uuesti sõnastatud)) sisalduvaid ettepanekuid.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite kohta“

(COM(2018) 339 final – 2018/0171 (COD))

(2019/C 62/18)

Raportöör: **Daniel MAREELS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 5.7.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 6.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	201/3/8
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komiteel on heameel riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite ettepanekute üle, mis sobituvad laiemasse raamistikku, hõlmates ka pangandusliidu väljakujundamist ja kapitaliturgude liidu loomist. Komitee on alati olnud nende mõlema liidu suur toetaja ja pooldaja. Lisaks sisaldavad ettepanekud ka potentsiaali anda positiivne panus finantsstabiilsuse ja finantssüsteemi vastupanuvõime suurendamisse.

1.2. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite mõte on nõrgestada traditsiooniliselt tugevat sidet pankade ja nende koduriikide (*sovereigns*) vahel. Alates finantskriisi puhkemisest on komitee kutsunud üles võtma midagi selle osas ette ja toetanud tuliselt asjaomase sideme nõrgestamist. Ilma et see vähendaks varem tehtud pingutuste olulisust, on komiteel heameel, et käesolevas ettepanekus püüeldakse selle poole.

1.3. Tõepoolest võivad riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid aidata pankadel vähendada oma koduriigi riigivõla riskipositsiooni ja mitmekesistada oma riigivõlakirjaportfelle. Sellele lisandub veel asjaolu, et kõnealuse uue instrumendi puhul ei ole tegu euroala liikmesriikide vahelise riskide ja kahjumi jagamisega. Käesoleval juhul jäävad need täiel määral riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse investeerijate kanda.

1.4. Praeguse seisuga vaadeldaks riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid õigusaktide kohaldamise seisukohast kui väärtpaberistamisi, mis muudaks tegelikult pankade jaoks nendesse investeerimise mitteatraktiivseks. Komitee arvates on selle olukorra parandamine täiesti asjakohane. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite ja euroala riikide eurodes nomineeritud riigivõlakirjade (riskipositsioonid) ühtlustamine peaks võimaldama finantssektori investoritel investeerida riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse samadel tingimustel nagu aluseks olevatesse euroala riigivõlakirjadesse.

1.5. Ettepanekud sisaldavad üksnes soodustavat raamistikku, mis võimaldab turul riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid välja arendada. Komitee jaoks on väga oluline asjaomase raamistiku selgus, toimivus ja tõhusus igasugustes tingimustes. See ei tohi endaga kaasa tuua ka negatiivseid tagajärgi.

1.6. Kavandatud seadusandliku raamistiku osas on komiteel erinevad seisukohad. Osade aspektidega saab nõustuda, nagu näiteks riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite väljastamine eriotstarbelise üksuse poolt. Teiste aspektide puhul, nagu alusportfelli koosseisu enesesertifitseerimine eriotstarbelise üksuse poolt, näib aga karmistamine olevat asjakohane. Arvestades selle olulisust, näib ESMA poolne rangem ja isegi eelnev järelevalve olevat asjakohane.

1.7. Osad küsimused jäävad siiski lahtiseks. Niisiis tõstatub küsimus kas riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid on toimivad ja tõhusad igasugustes tingimustes? Ning lisaks, milline saab olema nende saatus üldise kriisi või mõnes liikmesriigis tekkiva kriisi ajal? Millised tagajärjed on emissioonide jagamisel seeriatega, kui nüüd näib, et kõrgema järgu seeriaid (väiksema riskiga) saab tuua turule üksnes juhul, kui leidub piisavalt investoreid madalama järgu seeriatega (suurema riskiga) jaoks? See näib andvat emissioonidele juhusliku ja ebakindla olemuse ja see nõrk külg võib õnnestada riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite võimalikku edukust.

1.8. Samuti on väga tähtis turgude ja teiste oluliste sidusrühmade positiivne suhtumine riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse. Nimelt peavad nemad olema valmis selle nimel töötama ja selle vahendi turu ellu viima. Mis puudutab turge ja liikmesriikide esindajaid, siis tegid nad ettevalmistavate sidusrühmadega konsulteerimiste käigus suhteliselt kriitilisi märkusi. Komitee jaoks näib vältimatu, et ühiselt konstruktiivse lahenduseni jõudmiseks tuleb panna alus kõiki asjaosalisi kaasavale dialoogile ja arutelule.

1.9. Üldiselt ja kõiki eeltoodud märkusi arvesse võttes on komitee arvamisel, et ainus võimalus näha, kas pangad lähevad oma koduriikide riigivõlakirjadega investeerimiselt üle riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse investeerimisse ja kas investorid on valmis ostma piisaval hulgal madalama järgu seeriaid, et õigustada riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite loomist on testida uut finantsvahendit – riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid – turul.

1.10. Lõpetuseks on komitee seiskohal, et edasi tuleb mõelda ka küsimuse üle, kas riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid võivad omandada ka erahoiustajad ja -tarbijad. Arvestades ühelt poolt asjaoluga, et tegu on äärmiselt keerulise tootega ja teiselt poolt selle jaotamisega seeriatesse, kaldub komitee arvama, et nende puhul võib kaaluda üksnes kõrgema järgu seeriatega, aga mitte madalama järgu seeriatega omandamist. Üksnes esimese puhul jääb risk piiratuks ja seda on võimalik võrrelda riigivõlakirjade otsese omamisega nende samade hoiustajate ja tarbijate poolt.

2. Taustteave

2.1. 24. mail 2018 avaldas komisjon ettepaneku⁽¹⁾ riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite (rohkem tuntud ingliskeelse nimetuse *sovereign bond-backed securities*, lühendatult SBBS all) turunõudlusel põhineva arendamise kohta.

2.2. Kõnealune ettepanek sobitub laiemasse raamistikku, mis hõlmab pangandusliidu väljakujundamist ja kapitaliturgude liidu loomist. Ettepanekus keskendutakse eeskätt pankade ja nende riikide valitsuste (*sovereigns*) vahelise suhte edasisele nõrgestamisele ning seega soovitakse panustada riskide vähendamisesse ja erasektori riskide suuremasse jagamisse. Ettepaneku piiriülene olemus peaks aitama siseturul arendada valitsuse võlakirjade jaoks tihedamalt integreeritud ja mitmekesisemaid finantsturge.

2.3. Varem hoidsid pangad oma portfellis suurel hulgal oma riigi (koduriigid) riigivõlakirju ja nagu finantskriisi ajal selgus, võib see sisaldada teatud riske. Seepärast on sellest ajast alates tehtud üleskutseid asjaomase sideme nõrgestamiseks.

2.4. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitega soovitakse pankadele anda võimalus laiendada oma riigivõlakirjade portfelli geograafilist ulatust. Niisiis arvestatakse ühelt poolt ka selliste võlakirjade vähenenud pakkumisega ja teiselt poolt finantsasutuste suurema nõudlusega selliste varade järele, mis tuleneb muu hulgas uutest regulatiivsetest tingimustest, mis nõuavad piisavat ülikviidsete varade puhvrit.

2.5. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid on uut liiki finantsinstrument ja kõnealuse ettepanekuga soovitakse kaotada seni nende arengut pärssinud takistused. Põhimõtteliselt püüetakse kavandatud soodustava raamistikuga konkreetselt kahe eesmärgi poole:

2.5.1. riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite üldise kohandatud raamistiku loomine, millega teostatakse uue vahendi „standardimine“, mis peaks avaldama positiivset mõju ka nende likviidsusele;

2.5.2. sellega on seotud riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite kasutamist ja omandamist takistavate regulatiivsete tõkete kõrvaldamine. Põhimõtteliselt rakendatakse seda liiki riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid omandavate investorite suhtes aluspositsioonide arvessevõtmise (*look-through*) meetodit. Tänu sellele peaksid juriidiliselt kehtima samad eeskirjad, mis kehtivad siis, kui nad lisavad aluseks olevad riigivõlakirjad ise oma portfelli.

⁽¹⁾ COM(2018) 339 final

2.6. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite spetsiifiline tunnus ja samas põhiline omadus on seotud nende alusportfelliga. Selleks, et teostada pangandusliidus ja siseturul eelnevalt mainitud riskide geograafilist hajutamist, peab asjaomane alusportfell koosnema eranditult kõikide euroala riikide riigivõlakirjadest. Selle lisandub piirang, et arvestatakse üksnes eurodes nomineeritud võlakirju. Need lisatakse riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite hulka vastavalt asjaomase riigi majanduslikule kaalule.

2.7. Teine ülimalt spetsiifiline aspekt on see, et faktiliselt jäävad riskid ja kahjud investorite kanda. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid jagatakse seeriatesse ja investorid saavad valida kõrgema või madalama järgu seeria vahel, mis sisaldavad vastavalt väiksemat või suuremat riski. Alusportfellid on muide nende ainus tagatis, kuna on sätestatud, et riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite emitendid on eriotstarbelised üksused, kes ei tohi sooritada muid tegevusi ja kelle vastu ei ole võimalik esitada kahjunõuet⁽²⁾.

2.8. Nagu eelpool märgitud, rakendatakse riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite regulatiivsel kohtlemisel aluspositsioonide arvessevõtmise meetodit. Sellega seoses ei vaadelda vahendi juriidilist „pakendit“ enam kui „väärtpaberistamist“,⁽³⁾ küll aga arvestatakse riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberites sisalduvate riigivõlakirjadega. Asjaomasel juhul peavad kõigile tingimustele vastavad investorid saama riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite puhul samasuguse regulatiivse kohtlemise osaliseks (seda nii seoses kapitalinõuete, kontsentratsiooniriski piirmäärade ja likviidsusnõuetega) nagu riigivõlakirjade otsese omandamise korral.

2.9. Kõnealuste ettepanekutega luuakse eeldused ja tingimused riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite jaoks ja nende usaldatavusnõuetekohasele käsitlemisele, aga nende kasutamine on lõpuks turu otsustada. Lõppkokkuvõttes on pakkujad ja investorid need, kes otsustavad, kas see uus finantsinstrument saab reaalsuseks ning kui see saab nii olema, siis kuidas ja kui palju seda kasutatakse.

3. Märkused ja kommentaarid

3.1. Komiteel on heameel riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite ettepaneku üle, mis sobitub laiemasse raamistikku, hõlmates ka pangandusliidu väljakujundamist ja kapitaliturude liidu loomist. Komitee on alati olnud nende mõlema liidu suur toetaja ja pooldaja⁽⁴⁾.

3.2. Konkreetsemalt on nende ettepanekute eesmärk veelgi nõrgestada pankade ja koduriikide seotust. Alates finantskriisi puhkemisest on komitee tulisel toetanud asjaomase sideme nõrgestamist ja seepärast on komiteel ka heameel, et käesolevas ettepanekus selle poole püüeldakse. Seejuures arvestatakse konteksti, mille puhul on ühelt poolt tegu riigivõlakirjade pakkumise vähenemise ja teiselt poolt nõudluse suurenemisega.

3.3. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitel on uue finantsinstrumendina potentsiaal parandada ja mitmekesistada pankade ja teiste finantsasutuste riigivõlakirjade portfelli (*sovereign bond holdings*). See aitab kahtlemata kaasa finantssektori riskide vähendamisele.

3.4. Ettepanek sisaldab üksnes soodustavat raamistikku, mis võimaldab turul riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid välja arendada, ilma ise nii kaugemale minemata. Kui turg peaks hakkama neid tõhusalt arendama, siis viib see uue finantsinstrumendi ja selle turu tekkimiseni. Komisjon on selle mõju hinnanud kahest stsenaariumist lähtuvalt⁽⁵⁾. Kui riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite turu maht jääb piiratuks, siis on juttu 100 miljardist eurost; laiaulatuslikuma lähenemisviisi korral ületaks maht 1 500 miljardi euro taseme ja see oleks makromajanduslikult märkimisväärne.

3.5. Riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite laiem levik sisaldab endas samuti potentsiaali paremini integreeritud finantsturgude kujunemiseks ja see annaks seega panuse finantsstabiilsuse ja finantssüsteemi vastupanuvõime suurendamisse.

3.6. Komitee jaoks on oluline, et kavandatud soodustav raamistik oleks selge, toimiv ja tõhus igasugustes tingimustes ega omaks negatiivseid mõjusid. Lisaks sellele ja eduvõimaluste laiendamiseks on väga oluline turgude ja teiste oluliste sidusrühmade positiivne suhtumine. Nimelt peavad nemad olema valmis selle nimel töötama ja riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite turu ellu viima.

3.7. Mis puudutab turge ja liikmesriikide esindajaid, siis tegid nad ettevalmistavate sidusrühmadega konsulteerimiste käigus suhteliselt kriitilisi märkusi. Niisiis olid turuosalistel riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite eluvõimelisuse osas erinevad nägemused. Riigivõlgade haldamisega tegelevad ametnikud on arvamusel, et riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid ei murra pankade ja nende koduriikide vahelisi sidemeid ega loo ka madala riskitasemega varasid. Ning

⁽²⁾ V.a erandjuhtudel nagu riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite nimetuse väärkasutamine.

⁽³⁾ Sel juhul oleksid regulatiivsed nõuded rangemad.

⁽⁴⁾ Vt ELT C 81, 2.3.2018, lk 117, ELT C 237, 6.7.2018, lk 46 ja ELT C 177, 18.5.2016, lk 21.

⁽⁵⁾ SWD(2018) 252 final, lk 70.

liikmesriikide esindajad andsid alles hiljuti mõista, et nad ei näe riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite järele ilmset vajadust⁽⁶⁾. Komitee jaoks näib vältimatu, et ühiselt konstruktiivse lahenduseni jõudmiseks tuleb panna alus kõiki asjaosalisi kaasavale dialoogile ja arutelule.

3.8. Ilma et see piiraks eelnevalt ja edaspidi öeldut, toetab komitee üldiselt riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite kavandatud regulatiivset raamistikku, eeskätt kuna see tähendab, et lõpetatakse samasuguste vahendite praegune karistamine ja samas kohaldatakse võrdlusaluse-lähenedisviisi.

3.9. Komitee toetab muu hulgas ka asjaolu, et riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite realiseerimise ja emiteerimise peavad ellu viima erasektori ettevõtted. Näib õiglane, et emiteeriv asutus peab olema „eriotstarbeline üksus“, mis ei tohi sooritada muid tegevusi. See muudab olukorra kõigi jaoks selgemaks.

3.10. Kõikide euroala riikide eurodes nomineeritud riigivõlakirjade kohustuslik kaasamine lähtuvalt nende majanduslikust osakaalust⁽⁷⁾ aitab kaasa punktis 3.3 mainitud hajutamisele ja mitmekesistamisele. Lisaks muudab see nõue teatud riigivõlakirjad rahvusvaheliste investorite jaoks huvitavamaks. See kehtib eelkõige teatud riikide riigivõlakirjade suhtes, mida antaks muidu välja väikestel ja vähem likviidsetel turgudel.

3.11. Eelmises punktis mainitud kohustuse osas, mille kohaselt tuleb kaasata kõikide liikmesriikide riigivõlakirjad nende majanduslikust osakaalust lähtuvalt, esitab komitee küsimusi seoses emiteerivatele üksustele praegu kavandatud enesertifitseerimise süsteemiga. Tõstatub küsimus, kas selle puhul ei peaks olema ette nähtud ESMA poolne rangem ja eelnev järelevalve.

3.12. Oluline on ka see, et selle uue instrumendi puhul ei ole tegu euroala liikmesriikide vahelise riskide ja kahjumi jagamisega. Riskid ja kahjumid jäävad täiel määral riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse investeerijate kanda.

3.13. Emiteeriva asutusena annab eriotstarbeline üksus välja väärtpaberite seeria, mis sisaldab nõudeid alusportfelligist saadava tulu suhtes. Väärtpaberid on erineva riskiastmega, kusjuures kõrgema järgu seeriatega⁽⁸⁾ kaasneb madalam risk ja madalama järgu seeriatega kõrgeim. Faktiliselt näib see olevat nii, et kõrgema järgu seeriad saab paisata turule üksnes siis, kui madalama järgu seeriatele leitakse piisavalt investoreid⁽⁹⁾. See muudab iga emiteerimise juhuslikuks ja ebakindlaks. Kõnealune puudus ohustab riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite võimalikku edu.

3.14. Samuti võib tõstatuda küsimus, kas riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid on toimivad ja tõhusad igasugustes tingimustes. Milline saab olema nende saatus üldise kriisi või mõnes liikmesriigis tekkiva kriisi olukorras? See on oluline nüüd, mil hiljutised sündmused on taaskord näidanud, et finantsturud reageerivad sellistele sündmustele kiiresti.

3.15. Lisaks tuleb selgitada seda, millised tagajärjed on riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite turu loomisel juba olemasolevate üksikute riikide riigivõlakirjade turu kõrvale. Sellega seoses tõstatuvad mitmed küsimused. Niisiis, kas riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid on piisavalt saadaval igasugustes tingimustes? Mis juhtub siis, kui see nii ei ole? Kas täiendava turu loomine ei too endaga kaasa killustumist ja lõhestatust?

3.16. Seadusandlik raamistik lubab riigivõlakirjadega tagatud väärtpabereid omandada ja omada ka hoiustajatel ja tarbijatel⁽¹⁰⁾. Kuna tegu on väga keeruliste toodetega võiks kalduda selle keelustamise poole. Aga võib-olla on vaja nüansseerimist ja keelu võiks kehtestada üksnes madalama järgu seeriatega, eeskätt kuna need võivad lisaks sisaldada suuri riske. See võiks olla teisiti kõrgema järgu seeriade puhul, mis hõlmavad väiksemaid riske ja on kindlasti võrreldavad riigivõlakirjade otsese omamisega nende samade hoiustajate ja tarbijate poolt. Komitee palub selle küsimuse üle edasi järele mõelda.

3.17. Lõpetuseks olgu märgitud, et komitee arvates on täiesti õiglane see, et õigusaktide kohaldamiseks võrdsustatakse riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberid ja euroala riikide eurodes nomineeritud riigivõlakirjad (riskipositsioonid). See peaks võimaldama finantsspektori investoritel investeerida riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberitesse samadel tingimustel nagu aluseks olevatesse euroala riigivõlakirjadesse.

⁽⁶⁾ Nende kõhkluste ja märkuste kohta vt määruse ettepaneku selgituse punkt 3 (lk 6).

⁽⁷⁾ Vt määruse ettepaneku artikli 4 lõige 2; asjaomaste liikmesriikide majandusliku osakaalu iseloomustavad andmed leiab veebilehelt: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.en.html>.

⁽⁸⁾ Kõrgema järgu seeriad moodustavad suurema osa emisioonidest madalama järgu seeriad väiksema.

⁽⁹⁾ Madalama järgu seeriad toovad vastutasuks suurema riski eest suuremat kasu.

⁽¹⁰⁾ Määruse ettepaneku artikli 3 punkt 6.

3.18. Üldiselt ja eelnevalt esitatud kommentaare arvesse võttes on komitee seisukohal, et riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite turule toomine on kontseptuaalselt huvitav idee, aga selle realiseerimine ettepanekutes loob killustatud pildi ja tõstatab mõningaid küsimusi. Samuti ei saa jätta vastuseta turuosaliste ja teiste oluliste sidusrühmade kriitilised märkused ja reaktsioonid. Lõppkokkuvõttes jagab komitee siiski komisjoni seisukohta, et „õige“ vastus on võimalik praktikas anda üksnes siis, kui kontseptsiooni on testitud „reaalsel“ turul.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse maksustamisalase koostöö programm „Fiscalis““

(COM(2018) 443 final – 2018/0233 (COD))

(2019/C 62/19)

Raportöör: **Krister ANDERSSON**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 4.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	194/2/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu uut programmi „Fiscalis“ käsitlev määrus. Riiklike maksuhaldureid iseloomustab endiselt ebapiisav suutlikkus ja ebapiisav koostöö ning komitee nõustub, et on hädavajalik parandada maksupoliitika toimimist, sealhulgas halduskoostööd ning toetada maksuhaldureid.

1.2. Komitee nõustub sellega, et suurem tõhusus maksuhaldurite vahel on oluline ühtse turu sidususe ja toimimise jaoks, ning on nõus, et koostöö ja tegevuse kooskõlastamise niivõrd kõrge tase on võimalik saavutada üksnes ELi tasandil.

1.3. Komitee tunneb muret selle pärast, et kavandatud 270 miljoni euro suurene eelarve ei pruugi olla piisav, arvestades komisjoni väljapakutud ulatuslikku programmi ja kiiret jätkuvat digiteerimist. Komitee soovib seepärast rahastamise asjakohasuse vahetamist.

1.4. Komitee arvates on oluline võtta arvesse digitaalset arengut ja ta tunneb heameelt komisjoni eesmärgi üle tagada Euroopa elektrooniliste süsteemide kooskõlastamine teiste e-valitsuse suhtes asjakohaste meetmetega ELi tasandil.

1.5. Komitee innustab komisjoni tegema koostööd liikmesriikidega, et töötada välja ühine baaskoolitus maksuhaldurite jaoks, et parandada ühtse turu toimimist. Komitee usub, et ühiste haridusalaste jõupingutuste tulemusel võiks tulevikus sündida ELi maksuhaldurite akadeemia.

1.6. Komitee teeb praeguse programmi hindamise tulemustest järelduse, et ühisauditid, projektirühmad, tööalased külastused ja IT-koostöö eksperdirühmad on olnud edukamate vahendite seas, ning kutsub komisjoni üles seadma kõnealused meetmed prioriteediks uues programmis „Fiscalis“.

1.7. Komitee väljendab heameelt mitmeaastaste tööprogrammide kasutuselevõtu üle, et vähendada nii komisjoni kui ka liikmesriikide halduskoormust.

1.8. Komitee peab oluliseks, et kodanikuühiskonnast üldisemalt saaks programmi „Fiscalis“ aktiivne osapool.

2. Sissejuhatus ja taust

2.1. Oma 2. mail 2017. aastal vastu võetud paketi raames järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta aastateks 2021–2027⁽¹⁾ tegi komisjon ettepaneku uuendada finantstoetust programmile „Fiscalis“.

2.2. Komisjoni ettepanekuga soovitakse pikendada käimasolevat programmi „Fiscalis 2020“, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1286/2013 ning mida rakendab komisjon koostöös liikmesriikide ja assotsieerunud riikidega.

2.3. Komisjoni ettepaneku eesmärk on hõlbustada lihtsustusi ja kohandusi järgmiselt: 1) ühekordsete maksete/ühikukulude laialdasem kasutamine, 2) meetmete liigituse lihtsustamine ja liigituste arvu vähendamine paindlikkuse huvides, 3) ühiste komponentide ja riiklike komponentide täiustatud määratlus, mis kajastab paremini IT-projektide tegelikkust, ja nende omaduste lõimimine ning 4) võimalus võtta vastu mitmeaastased tööprogrammid, et vältida komiteemenetlusega seotud iga-aastast halduskoormust.

2.4. Samuti soovitakse kohandada programmi kohaldamisala ja avada see osalemiseks liikmesriikidele, ühinevatele riikidele, kandidaatriikidele ja potentsiaalsetele kandidaatriikidele ning Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riikidele ja kolmandatele riikidele, juhul kui teatavad tingimused on täidetud.

2.5. Komisjon pakub programmi „Fiscalis“ jaoks aastateks 2021–2027 välja 270 miljonit euro suuruse eelarve, mis on suurem kui eelmine, 2014.–2020. aasta 223,2 miljoni eurone eelarve. Lisaks sellele läheks valdav osa eelarvest IT-suutlikkuse suurendamise meetmete jaoks.

2.6. Programmi üldeesmärk on toetada maksuhaldureid ja maksustamist, et tugevdada ühtset turgu, suurendada liidu konkurentsivõimet ning kaitsta liidu ja selle liikmesriikide finants- ja majandushuve.

2.7. Komisjoni hinnangul toetab kõnealune programmi maksupoliitikat ning maksuhaldureid haldus- ja infotehnoloogiaalase suutlikkuse suurendamise meetmete ning operatiivse koostöö kaudu, vastates kiirelt ja ühiselt uutele probleemidele, nagu maksupettused, maksudest kõrvalehoidumine ja maksustamise vältimine, üleminek digitaal tehnoloogiale ja uued ärimudelid, ning samal ajal hoida piiriüleste tehingute tegemisel ära ebavajalikku halduskoormust kodanikele ja ettevõtetele.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu uut programmi „Fiscalis“ käsitlev määrus. Riiklike maksuhaldureid iseloomustab endiselt ebapiisav suutlikkus ja ebapiisav koostöö nii ELi siseselt kui ka kolmandate riikidega ning komitee nõustub, et on hädavajalik parandada maksupoliitika toimimist, sealhulgas halduskoostööd ning toetada maksuhaldureid.

3.2. Komitee nõustub sellega, et suurem tõhusus maksuhaldurite vahel on oluline ühtse turu sidususe ja toimimise jaoks, ning on nõus, et koostöö ja tegevuse kooskõlastamise niivõrd kõrge tase on võimalik saavutada üksnes ELi tasandil. Komitee leiab samuti, et liidu raamistik tõenäoliselt suurendab osalemise määra ning seega ka ühtse turu potentsiaali ja konkurentsivõimet.

3.3. Komitee nõustub, et liidu tasandi lähenemisviis uue suunitlusega, mis on keskendatud riiklike maksuhaldurite toetamisele, aitaks ennetada ja tõkestada maksupettust, maksudest kõrvalehoidumist ja maksustamise vältimist ning vähendada samal ajal tarbetut halduskoormust kodanikele ja ettevõtetele piiriüleste tehingute puhul. Komitee nõustub, et programm tugevdab ühtset turgu, suurendab liidu konkurentsivõimet ning kaitseb liidu ja selle liikmesriikide finants- ja majandushuve.

3.4. Komitee tunneb muret selle pärast, et kavandatud 270 miljoni euro suure eelarve ei pruugi olla piisav, arvestades komisjoni väljapakutud ulatuslikku programmi ja kiiret jätkuvat digiteerimist. Komitee soovib seepärast rahastamise asjakohasuse vahehindamist.

3.5. Komitee arvates on oluline võtta arvesse digitaalset arengut ja ta tunneb heameelt komisjoni eesmärgi üle tagada Euroopa elektrooniliste süsteemide kooskõlastamine teiste e-valitsuse suhtes asjakohaste meetmetega ELi tasandil.

⁽¹⁾ COM(2018) 321 final.

- 3.6. Komitee teeb praeguse programmi hindamise tulemustest järelduse, et ühisauditid, projektirühmad, tööalased külastused ja IT-koostöö eksperdirühmad on olnud edukamate vahendite seas. Sellest tulenevalt loodab komitee, et kõnealused meetmed seatakse uues programmis „Fiscalis“ prioriteediks.
- 3.7. Komitee innustab komisjoni tegema koostööd liikmesriikidega, et töötada välja ühine baaskoolitus maksuhaldurite jaoks, et parandada ühtse turu toimimist. Komitee usub, et ühiste haridusalaste jõupingutuste tulemusel võiks tulevikus sündida ELi maksuhaldurite akadeemia.
- 3.8. Komitee väljendab heameelt mitmeaastaste tööprogrammide kasutuselevõtu üle, et suurendada ühtse turu tõhusust ja vähendada nii komisjoni kui ka liikmesriikide halduskoormust.
- 3.9. Komitee märgib, et praegu hõlmab teabevahetus üksnes teabe edastamist, ent mitte teabe töötlemist. Komitee leiab, et seoses IT suutlikkuse suurendamisega sügava ja viljaka koostöö saavutamiseks liikmesriikide vahel tuleb teabevahetuse töötlemisfunktsiooni edasi arendada.
- 3.10. Komitee peab oluliseks, et kodanikuühiskonnast üldisemalt saaks programmi „Fiscalis“ aktiivne osapool, et aidata kaasa edasimineku ja teostada programmi arendes selle üle järelevalvet.
- 3.11. Komitee tunnustab senisest sirgjoonelisema ja lihtsama mehhanismi uudsust ja toetab seda – mehhanismi eesmärk on Euroopa elektrooniliste süsteemide kohandamine või laiendamine koostööks kolmandate riikidega, kes ei ole programmiga ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ühinenud.
- 3.12. Komitee väljendab heameelt, et ettepanek on kooskõlas muude kavandatavate ELi tegevuskavadega, millel on sarnased eesmärgid, st millega soovitakse vähendada pettust, suurendada institutsioonide tõhusust ja toetada meetmeid ühtse turu parema toimimise saavutamiseks.
- 3.13. Komitee toetab seda, et suurem osa kavandatavast eelarvest on kavas suunata IT-suutlikkuse suurendamise meetmetele. Komitee nõustub ka IT süsteemide ülesehitamisega ühiste ja riiklike komponentide kombineerimise teel täielikult tsentraliseeritud sturktuuri asemel. Riiklikel eelistustel, nõuetel ja piirangutel põhinev Euroopa elektrooniline mudel hõlbustab koostalitlusvõime ja vastastikuse sidumise saavutamist proportsionaalsel viisil siseturu huvides.
- 3.14. Komitee rõhutab ülesannete jaotamist komisjoni poolt tema enda ja liikmesriikide vahel olulise põhimõttena elektrooniliste süsteemide arengu ja toimimise ühise tagamise juures. See aitab kaasa sobiva lahenduse leidmisele nii senisest terviklikumast ELi seisukohast kui ka tuvastamaks, mis on asjakohane ja toimiv iga liikmesriigi jaoks, tuues loodetavasti kaasa optimeeritud koostöö osalejate vahel.
- 3.15. Tõhusamast haldusest ei saaks kasu mitte ainult maksuhaldurid. Komitee arvates hoogustaks soodsam maksukeskkond ka ELi äriühinguid ja suurendaks majanduskasvu. Nõuete täitmisega seotud kulused ja halduskoormust vähendades saavad ettevõtjad keskenduda oma põhitegevusele – see loob majanduskasvu ja töökohti.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse reformide tugiprogramm“*(COM(2018) 391 final – 2018/0213 (COD))*

(2019/C 62/20)

Raportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 27.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõige 3 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	194/3/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ja kiidab heaks põhjused reformide tugiprogrammi loomiseks, mis peaks julgustama ELi liikmesriike rakendama olulisi struktuurireforme, käsitleda struktuurireformi kui üldist meetet ning kasutama seda vabatahtlikkuse alusel kui täiendavat vahendit. Komitee teeb ettepaneku, et programmiga toetatavate struktuurireformid elluviimisel tuleks liikmesriikide tasandil jälgida ka nende sotsiaalset mõju ja sotsiaalseid tagajärgi.

1.2. Komitee toetab tugevat seost reformide tugiprogrammi ja Euroopa poolaasta vahel. Samal ajal on komitee veendunud, et struktuurireformide edu peaks ilmema keskpikas perioodis ka seoses majandusliku lähenemise arenguga ELis. Komitee usub samuti, et reformide tugiprogrammi ja Euroopa poolaasta vaheline seos võib olla veelgi tugevam ja otsesem kui kavandatavas määruse ettepanekus ette nähtud.

1.3. Komitee leiab, et reformide tugiprogrammi edukaks käivitamiseks ja oodatud kasu saamiseks oleks mõistlik vastata veelgi paremini mõnele veel avatud küsimusele, mille kohta Euroopa Komisjon ei ole täiesti üheseid selgitusi esitanud.

1.4. Seoses ELi mitmeaastase finantsraamistiku uue kontseptsiooniga aastateks 2021–2027, milles eeldatakse ka olulise koostoime saavutamist selle eri peatükkide vahel, on komitee veendunud, et tuleb täpsustada täiendavalt programmi võimalusi, et kõnealust koostoimet ka tegelikkuses saavutada. Komitee tunneb heameelt praktilise käsiraamatu väljatöötamise üle, mis hõlbustaks toetusesaajatel mõista paremini tulevase mitmeaastase finantsraamistiku peatükkide võimalike vastastikuste kombinatsioonide kasutamist, eriti kuna see on raamistiku toimimises täiesti uus element. Sünergia soovitatud suurendamisega seoses soovib komitee ka kasutada võimalust siduda programmi vahendid otse vastava rakenduskavaga ühtekuuluvuspoliitika raames.

1.5. Samuti soovib komitee täpsustada ja määratleda seda, kuidas hinnata reformide edukust (ja seega ka programmi rahaliste vahendite tegelike väljamaksete tingimusi). Samal ajal on komitee seisukohal, et organiseeritud kodanikuühiskonnal võib olla väga aktiivne roll just kokkuleppe saavutamises reformikavade sisu kohta Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide nägemuse vahel. Sellega seoses tunneb komitee heameelt tiheda seose üle programmi ja riiklike reformikavade vahel. Sellega seoses soovib komitee ka hoolikalt jälgida reformide ajalist kavandamist ja tõhusalt tegeleda võimaliku moraalariskiga. Komitee peab väga soovitavaks liikmesriikide vahelise koostööplatvormi loomist küsimuste jaoks, mis on seotud struktuurireformide vormi ja iseloomuga.

1.6. Komitee leiab, et struktuurireformide vajadus ei ilmne mitte ainult üksikute liikmesriikide tasandil, vaid ka kogu ELi tasandil, tingimusel et nendel reformidel on piiriülene või sageli isegi üleeuroopaline mõju. Arvestades, et programmi on kavas juhtida keskselt, tunneb komitee kahetsust, et selle kaudu ei ole võimalik tegeleda eeskätt tervele Euroopale tähtsate struktuursete projektidega, ning soovib laiendada programmi pakutavaid võimalusi sellist tüüpi reformidele.

1.7. Komitee ei ole täiesti veendunud, et programmi raames antava toetuse tagantjärele maksmise meetod (teades, et viivitus võib kesta kuni mitu aastat pärast reformi rakendamist) motiveerib liikmesriike piisavalt, et kaaluda struktuurireformi rakendamist.

2. Ettepaneku üldine taust ja olulised asjaolud

2.1. Üks olulisemaid pikaajalisi takistusi ELi tugevama ja veenvama majanduskasvu saavutamiseks on mitmete struktuuriliste ebaõnnestumiste ja tasakaalustamatuste olemasolu, mis leiavad oma lahenduse struktuurireformide rangel rakendamisel⁽¹⁾. Hiljutine majanduskriis tõi mõned neist veelgi selgemalt välja ja võimaldas määratleda kriteeriumi rakendatud reformide edukuse hindamiseks. Programmi edu tagamiseks tasub õppida ka ebaõnnestunud või halvasti ettevalmistatud reformide näidetest, mis tõid kaasa tõsiseid majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi, ning vältida tulevikus selliste tavade kordamist.

2.2. Struktuurireformid hõlmavad majanduspoliitilisi meetmeid, millega pikas perspektiivis luuakse majandusstruktuuri põhinäitajad ning sellega seotud institutsiooniline ja õiguslik raamistik. Need eemaldavad olemasolevaid tõkkeid ja rakendavad täiesti uusi majanduspoliitiliste vahendite elemente, mis kajastavad praeguseid ja tulevase arengusuundumusi. Erinevates ELi riikides ei ole struktuurireformide vorm ja vajalikkus ühesugune⁽²⁾.

2.3. Arvestades, et rahalisi vahendeid on palju suuremas mahus ja toetuse kohaldamisala on palju laiem ja täpsem, laiendatakse kavandatud reformide tugiprogrammiga tugiprogrammi instrumenti struktuurireformile, mida rakendatakse alates 2017. aastast peamiselt tehnilise abi vormis⁽³⁾.

2.4. Reformide toetamise kava võib praeguste uuenduste vaimus pidada ELi eelarve oluliseks panuseks, et tagada Euroopa lisaväärtust, suuremat paindlikkust, koostoimet peatükkide vahel ja menetluste lihtsustamist. See panus peaks kajastuma suurema pikaajalise investeerimistegevuse kujul, arvestades, et Euroopa poolaasta protsess peaks sisaldama katset ja kinnituspunkti, et hinnata struktuurireformide adekvaatsust⁽⁴⁾.

2.5. Seega tundub olevat asjakohane käsitleda reformide tugiprogrammi mitte isoleeritud perspektiivist, vaid tulevase ELi eelarve keeruka mosaiigi uue osana, millega peab tal olema tugev koostoime, sest see on ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa investeringute stabiliseerimismehhanismi puhul kõige olulisem.

2.6. Lisaks sellele on kõnealuse programmi ülesehitust kajastatud 2017. aasta detsembris ELi raamistiku stabiilse euroala uute eelarvehahendite esitluses. Siiski ei ole euroala liikmesriigid määruse eelnõus võrreldes euroalast väljapoole jäävate riikidega mingil juhul eelistatud, kuigi programm peaks olema üks alternatiivsetest kompromisslahendustest seoses eraldi eelarve koostamisega euroalale.

⁽¹⁾ Komitee võtab lähtepunktiks struktuurireformide määratluse, mis on esitatud tema arvamuses teemal „Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud ELi järgmiseks õigusloomeperioodiks“, mille on koostanud raportöörid Joost van Iersel ja Carmelo Cedrone (ELT C 451, 16.12.2014, lk 10).

⁽²⁾ Seost struktuurireformide ja majanduspoliitika teiste elementide vahel ELi kontekstis kirjeldatakse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamustes teemal „Euroala majanduspoliitika (2017)“ (täiendav arvamus) (toimik ECO/435) (ELT C 81, 2.3.2018, lk 216) ning teemal „Euroala majanduspoliitika (2017)“ (ELT C 173, 31.5.2017, lk 33).

⁽³⁾ Vt komitee arvamus teemal „Liikmesriikide struktuurireformide toetamine“ (ELT C 237, 6.7.2018, lk 53).

⁽⁴⁾ Vt komitee arvamust teemal „Aruteludokument ELi rahanduse tuleviku kohta“ (ELT C 81, 2.3.2018, lk 131).

2.7. Reformide tugiprogrammis on kolm kavandatud vahendit:

- reformide elluviimise toetus rahalise toetusvahendi kujul (eraldatud 22 miljardit eurot);
- tehnilise abi vahend (mis laiendab otseselt struktuurireformide tugiprogrammi ja mille eelarve on 840 miljonit eurot);
- euroalaväliste riikide lähenemisrahastu (2,16 miljardit eurot).

2.8. Programmi peaesmärk on toetada liikmesriikide valitsusi ja avalikku sektorit struktuurireformide kavandamisel ja rakendamisel. Selle kasu toob kaasa panuse ELi majanduse jätkusuutlikule kasvule ja Euroopa sotsiaalsete õiguste samba elluviimisele.

3. Üldmärkused

3.1. Komitee on seisukohal, et investeringute tugiprogrammi loomise ettepaneku põhjendused on igati asjakohased ning et nimetatud põhjenduste kohaselt peaks programmi toimimine praktikas kasu tooma. Samal ajal on komitee aga veendunud, et ettepanek tekitab arvukalt küsimusi, millele ei ole antud täiesti selgeid lahendusi ega selgitusi, ning et kõige olulisem on anda nendele küsimustele veenvamad ja ühesemad vastused enne, kui programmi konkreetselt ja täieulatuslikult rakendada hakatakse.

3.2. Komitee nõuab, et esitataks konkreetsemalt ja ilmekamalt olukorrad, mis võivad pakkuda koostoimevõimalusi, näiteks ühtekuuluvuspoliitikaga, millele viidatakse nii mitmeaastast finantsraamistikku käsitleva määruse ettepanekus kui ka seitsme fondi ühissätteid käsitleva määruse ettepanekus.

3.3. Kasu saamine või hoopis reformimeetme läbikukkumine toimub sageli aga alles pärast teatava aja möödumist ning see vahemik võib hõlpsasti ületada nii reformi rakendamiseks ette nähtud kolme aastat kui ka selle pikkuse jaoks ette nähtud viit aastat. Komitee tunneb huvi selle vastu, kuidas kavatakse programmiga hinnata selliste reformide edu, mille kohta eeldatakse, et nad võivad saada toetust, ent mille tulemus ilmneb tõenäoliselt alles väga kauges tulevikus. Selles kontekstis tunneb komitee ka huvi selle vastu, kuidas lahendatakse Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahelised võimalikud vaidlused selle kohta, kas reformiettepanek on põhjendatud ja kas elluviidud reform on edukas. Sellega seoses soovib komitee liikmesriikide vahelise koostööplatvormi loomist struktuurireformide iseloomuga seotud küsimuste jaoks.

3.4. Komitee on seisukohal, et organiseeritud kodanikuühiskond võib märkimisväärselt kaasa aidata Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahel reformide vormi kohta konsensuse saavutamisele, kuna kodanikuühiskond on paljude omaduste poolest erapooletu, võimeline andma objektiivse ja sisuliselt pädeva arvamuse ning suuteline ennetama võimalikke konflikte ja need vajadusel lahendama.

3.5. Komitee võtab teadmiseks väidetava vastavuse Euroopa poolaasta protsessiga, arvestades, et ta leiab, et nende vastastikune seos võiks olla veelgi vahetum. Reformitoetusvahendi korral võib nimetatud vastavus ilmned näiteks rahalise toetuse määratlemisel. Komitee võtab teadmiseks asjaolu, et ainus sellega seotud kriteerium on asjaomase liikmesriigi elanike arv. Sellegipoolest soovib ta kaaluda ka võimalust kasutada mitme muutujaga analüüsi, milles võetakse arvesse struktuurireformide elluviimise vajaduse määra asjaomase liikmesriigi tingimustes.

3.6. Määruse ettepanekus väidetakse, et Euroopa Komisjon tagab, et selle programmi raames võetavad meetmed peavad olema vastastikku täiendavad muude ELi tulevase eelarve programmide suhtes. Komitee soovib koostada üksikasjalikuma selgitava käsiraamatu selle kohta, kuidas see vastastikune täiendus väljendub, kuna ta leiab, et see on väga oluline küsimus ELi rahastuse raames koostoime saavutamiseks. See vastastikune täiendus on ennekõike oluline seoses seitsme fondi ühissätetega (ja nende hulgast ennekõike ühtekuuluvuspoliitika vahenditega), arvestades seejuures, et sidusus peaks olema esmatähtis ka soodsate tingimuste määratlemisel (komitee soovib, et programm oleks suunatud esmalt nende elluviimisele reformide raames).

3.7. Komitee tunneb suurt heameelt kavandatava sidususe ja seose pärast programmi ja riiklike reformikavade vahel, mille liikmesriigid koostavad oma Euroopa poolaastast tulenevate kohustuste raames ja mille nad esitavad Euroopa Komisjonile.

3.8. Komitee tunneb kahetsust, et programmi ettepanekus nähakse ette, et struktuurireformid on üksnes seotud liikmesriikide konkreetsete vajadustega ning et selles ei kavandata piiriülese või isegi üleeuroopalise ulatusega struktuurireforme. See on seda asjakohasem, võttes arvesse, et programmi on kavas juhtida keskselt. Arvestades, et selle programmi jaoks on vaja äärmiselt ulatuslikku liikmesriikidevahelist suhtlust (kes tagavad selle tegeliku konkreetse elluviimise), tekib küsimus, miks on kavas just seda programmi keskselt juhtida ja miks ei ole see ette nähtud programmiks, mida rakendatakse ühise juhtimise kohaselt.

3.9. Komitee kiidab heaks nimekirja reformidega seotud tegevustest ja kohustustest (ettepaneku artikkel 6), mille üle ta tunneb heameelt ja mida ta peab esinduslikuks aluseks liikmesriikides valitsevatele konkreetsetele tingimustele vastava meeme valimisele. Selles kontekstis soovib komisjon sellegipoolest kindlaks teha, mida mõeldakse selle programmi mõistes struktuurireformi⁽⁵⁾ all, eelkõige selleks, et vältida selle sisu tarbetut kattumist reformimeetmetega, mida toetatakse ELi eelarve muude peatükkide kohaselt.

3.10. Komitee väljendab lisaks oma nõusolekut nimekirjaga kriteeriumidest, mida liikmesriik peab programmi raames täitma, et tema reformikohustusi tunnustataks (ettepaneku artikkel 11).

3.11. Komitee väljendab seejuures kahtlust selle suhtes, kas programmiga soodustatakse ka tegelikult struktuurireformide tegemist. Tema kahtlused põhinevad asjaolul, et abi võidakse anda isegi kolm aastat pärast otsusest teavitamist, kui reformikohustused on täidetud. Komitee on seisukohal, et abi eraldamine ühekordse maksena ja tagantjärele pärast suhteliselt pikka ajavahemikku alates reformimeetmetega alustamisest, ei ole kuigi motiveeriv vahend.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Arvestades, et kõnealuse programmi raames antava toetuse rahastamine ei ole seotud kavandatavate reformide põhjustatavate ja nõutavate kuludega, väidab komitee, et eksperdid peavad väga põhjalikult jälgima reformikohustuste eest vastutuse võtmist ja struktuurireformide lõplikku hindamist makromajandus- ja eelarvevaldkonna tingimuste austamise seisukohast.

4.2. Komitee nõuab, et selgitataks ettepanekus esitatud väidet, et programmiga tuleb kompenseerida kõrged poliitilised kulud, mis tekivad lühiajaliselt teatavate struktuurireformide puhul, ja kõrvaldada nende reformidega seotud takistused.

4.3. Komitee soovib koostada üksikasjalikumad ja ühesemad eeskirjad reformides tehtavate muudatuste kohta (ettepaneku artikkel 13).

4.4. Komitee soovib pöörata tähelepanu reformide ajalisele kavandamisele, mis seisneb võimaluses kohandada ajaliselt reformide elluviimist vastavalt programmi pakutava toetuse saamisele, ning sellega seotud moraalariskile. Komitee soovib lisaks pöörata tähelepanu võimalusele, et programmi raames toetatakse juba elluviidud reforme.

4.5. Määruse ettepanek teeb võimalikuks selle, et osa näiteks ühtekuuluvuspoliitikale suunatud vahenditest kantakse üle sellele programmile. Komitee soovib sätestada ülekandmise või isegi ühendamise võimaluse, isegi vastupidises suunas, mille kaudu oleks võimalik ühendada programmi vahendid otse vastavate rakenduskavadega ühtekuuluvuspoliitika raames.

4.6. Tehnilise toetuse vahendi suhtes tunneb komitee heameelt otsese jätkuvuse üle struktuurireformide toetusprogrammiga ja võimaluse kasutamise üle kohandada toetust struktuurireformitegevustega (erinevalt näiteks ühtekuuluvuspoliitika raames antavast tehnilisest abist).

4.7. Lähemiserahastu kohta märgib komitee, et teavad ELi liikmesriigid, kes ei ole euroala liikmed, on struktuuri seisukohast sinna sisenemiseks suuremal määral valmis kui teavad praegused liikmed. Nende riikide peamine takistus ei tulene majanduslikest põhjustest (sageli on kõnealustel riikidel kasvav SKP seoses suurema tegeliku lähenemise määraga, eeskujulik eelarvedistsipliin, maksebilansi ülejääk või madal töötuse määr), vaid poliitilistest põhjustest (mida lähemiserahastu ei saa mõjutada).

⁽⁵⁾ Vt uuesti arvamused „Euroala majanduspoliitika (2017)“ (täiendav arvamus) (ELT C 81, 2.3.2018, lk 216) ning „Euroala majanduspoliitika (2017)“ (ELT C 173, 31.5.2017, lk 33).

4.8. Komitee nõuab lisaks, et lähenemisrahastu kohta selgitataks üksikasjalikumalt, kas reformikohustus on selle raames mingil viisil teistsugust laadi kui reformitoetusvahendi raames.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa investeringute stabiliseerimise vahend“

(COM(2018) 387 final – 2018/0212 (COD))

(2019/C 62/21)

Raportöör: **Philip VON BROCKDORFF**Kaasraportöör: **Michael SMYTH**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 nõukogu, 25.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõige 3 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	196/2/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee märgib, et poliitilise ja ühiskondliku integratsiooni praeguse taseme juures on suur föderaalearve euroalas ebarealistlik. Vaatamata sellele on kavandatud Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi eesmärk muuta riikide fiskaalpoliitika asümmeetriliste šokkide suhtes stabiliseeritumaks. Komitee leiab, et see on samm euroala tihedama integratsiooni suunas ning võimalik katse julgustada eurotsooni mittekuuluvaid liikmesriike ühinema selle ühisvaluutaga.

1.2. Komiteele on selge, et Euroopa investeringute stabiliseerimise vahend erineb Euroopa stabiilsusmehhanismist (ESM), mis arenes finantskriisi ajal välja kaitsefondiks. Nende kahe fondi vahel on aga vaja teha selget vahet. Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi kohaldamisala on piiratum ja komitee tunneb muret fondi suuruse pärast olukorras, kus asümmeetrilised šokid puudutavad kaht või enam liikmesriiki.

1.3. Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi kaudu antud laenud annaksid avaliku sektori investeringutele asümmeetriliste šokkide ajal tõe. Komitee hoiatab, et mõju ei ole tõenäoliselt kohene. Majanduse taastamine võtab aega ja positiivseid mõjusid tuntakse tõenäoliselt keskpika või pika aja pärast.

1.4. Komitee märgib, et töötus ainukese kriteeriumina toetuse aktiveerimiseks võib viia mõningate puudujääkideni stabiliseerimise õigeaegsuses. Seepärast soovitab komitee suure eelseisva šoki ennetamiseks muid täiendavaid näitajaid, mis tavaliselt eelnevad töötusele, nii et esialgsel tasemel toetuse saab käivitada enne, kui suur šokk on täielikult jõudnud töötuse näitajasse.

1.5. Arvestades, et Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendit ei vaadelda teisi finantsinstrumente, nimelt maksebilansi toetamise süsteemi ja Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi täiendavana, on komitee arvamusel, et stabiliseerimisvahendi kasutamine vähendaks üldist laenuvõtmisulollikkust. Euroopa Komisjon on seega kohustatud pidevalt tasakaalustama asjaomaste liikmesriikide teostamata tagasimakseid ja tingimuslikke kohustusi.

1.6. Komitee ei ole vastu, et komisjon teostab järelevalvet avaliku sektori investeringute suhtes, mida rahastatakse Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi kaudu antud laenudega. Siiski tuleks asjaomasele liikmesriigile võimaldada piisavalt otsustusruumi nõutava investeringutüübi kindlaks määramisel. Seepärast toetab komitee tasakaalu loomist ühelt poolt komisjoni järelevalve ja teiselt poolt asjaomase liikmesriigi kaalutusõiguse vahel avaliku sektori kulutuste puhul.

1.7. Komitee kutsub komisjoni üles uurima, kuidas makromajanduslikuks stabiliseerimiseks mõeldud kindlustusmehhanism toimiks kogu ELis. Komitee on seisukohal, et hästi kujundatud kogu liitu hõlmav kindlustusskeem, mis toimib makromajanduslike šokkide ajal automaatse stabilisaatorina, oleks tõhusam kui kavandatud Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend. Kui vahepeal peaks ELi tabama uus finants- ja majanduskriis, siis pooldab komitee koordineeritud lähenemisviisi kõigi asjakohaste finantsinstrumentide, sh Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi kasutuselevõtuks.

2. Arvamuse taust

2.1. Tulevase mitmeaastase finantsraamistiku jaoks kavandab Euroopa Komisjon Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendit, mille üldine eesmärk on tugevdada majandus- ja rahaliitu, kinnistades euroala liidu pikaajalisse eelarvesse. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend võtaks kompensatsioonilaenude kuju mahus kuni 30 miljardit eurot, mis oleksid garanteeritud ELi eelarves, koos intressitoetusega laenukulu katmiseks.

2.2. Intressitoetust rahastatakse liikmesriikide osamaksetest, mis vastavad teatud protsendile emissioonitulust, mille EKP on eraldanud nende riiklikele keskpankadele (nn *seignorage*), ja mis kogutakse stabiliseerimise toetusfondi kaudu. Sõlmitaks valitsustevaheline kokkulepe, millega määratakse kindlaks, kuidas liikmesriikide osamakse arvutatakse, ja osamakse ülekandmise kord.

2.3. Laenusumma, mida rahastamiskõlblikul liikmesriigil oleks lubatud laenata, määratakse kindlaks valemi alusel, mis põhineb mitmel kriteeriumil, sealhulgas:

- i) rahastamiskõlblike avaliku sektori investeeringute maksimumtase, mida Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendist võib toetada;
- ii) töötuse kasv; ja
- iii) künnistase, mis on määratletud üleriigilise kvartali töötuse määrana, mis on kasvanud rohkem kui ühe protsendipunkti võrra võrreldes eelmise aasta samas kvartalis täheldatud määraga.

Komisjon võib siiski suurendada Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi laenu summat kuni rahastamiskõlbliku avaliku sektori investeeringu maksimumtasemeni, mida Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendist võib toetada, juhul kui asjaomast liikmesriiki tabanud suur asümmeetriline šokk on iseäranis ränk.

2.4. Kavandatud määrus põhineb peamiselt solidaarsuse olulisimatel põhimõtetel ELi tasandil ja eraldi liikmesriikide vastutusel. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendile viitas Euroopa Komisjoni president 2017. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus,⁽¹⁾ samuti viidati sellele 2015. aasta juunikuu viie juhi aruandes,⁽²⁾ 2017. aasta maikuu aruteludokumendis majandus- ja rahaliidu süvendamise kohta⁽³⁾ ning komisjoni 2017. aastal esitatud seisukohas majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimise kohta⁽⁴⁾.

2.5. Seoses Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendiga teeb komisjon ühtlasi ettepaneku luua reformi tugiprogramm, mille eesmärk on pakkuda vajaduse korral toetust majandusreformidele kõikides liikmesriikides. Reformi tugiprogramm koosneb kolmest komponendist: reformipõhine mehhanism, tehniline tugi ja lähenemisrahastu, mis aitab euroalasse mittekuuluvatel liikmesriikidel ühineda euroga. Komitee esitab selle kohta eraldi arvamuse.

2.6. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendil on kaks põhieesmärki:

- i) aidata stabiliseerida avaliku sektori investeeringuid asümmeetriliste šokkide ajal, mis on põhjustatud liikmesriike erinevalt mõjutada võivast majandustingimuste muutumisest. Nagu finantskriis on näidanud, on kriisi ajal avaliku sektori investeeringutes stabiilsuse säilitamine tohtu probleem riikidele, kes kasutavad ühisvaluutat, nagu euroala; ning
- ii) toetada majanduse taastamist majandusšokkide ajal euroalas ja liikmesriikide puhul, kes osalevad Euroopa vahetuskursimehhanismis (ERM II) ja kes ei saa šokkidega kohanemise hoovana enam kasutada oma rahapoliitikat.

⁽¹⁾ Kavatusavaldus president Antonio Tajanile ja peaminister Jüri Ratasele, Jean-Claude Juncker, kõne olukorrast Euroopa Liidus, 13. september 2017.

⁽²⁾ Viie juhi aruanne: Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimine, 22. juuni 2015.

⁽³⁾ COM(2017) 291 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 821 final.

2.7. Meeles tuleks pidada, et praegune euroala majanduspoliitika raamistik on endiselt puudulik. Sel ajal kui rahapoliitika on tsentraliseeritud, jääb liikmesriikide fiskaalpoliitika detsentraliseerituks ning see dihhotoomia võib panna ühele asümmeetrilisest šokist mõjutatud liikmesriigile raske koorma, nagu on näidanud finantskriisi järelmõjud.

2.8. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi eesmärk on seega täiendada riiklike automaatseid stabilisaatoreid, kui sellised riiklikud automaatsed stabilisaatorid – mis on kujundatud selleks, et kompenseerida kõikumisi liikmesriigi majandustegevuses ja mis käivituvad automaatselt ilma valitsuse otsese tegevuseta – võivad osutada ebatõhusaks. Teoreetiliselt võiks Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendil olla majandusele avalduvaid peamiselt sisemaiseid majandusšokke pehmendav toime, aidates sel nii taastuda. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend võib aidata vähendada ka muudesse liikmesriikidesse ülekandumise ohtu.

2.9. Kriisiga silmitsi seistes võivad liikmesriigid kaotada juurdepääsu finantsturgudele. Sellisel juhul hõlmavad asjaomasele liikmesriigile kättesaadavad vahendid Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) või maksebilansi programmi. Praegu aga puudub mehhanism toetamiseks liikmesriiki, kes elab läbi asümmeetrilist šokki, ilma tingimata juurdepääsu kapitaliturgudele kaotamata. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi eesmärk on seega täita see lünk asjaomasele liikmesriigile laene pakkudes.

2.10. Selleks et suurendada kavandatud meetme tõhusust, teeb Euroopa Komisjon ettepaneku mõõta asümmeetrilisi šokke, kasutades „töötusega seotud topelttingimust“. See aktiveerub, kui riigi töötuse määr ületab n-ö tavapäraseks peetava taseme ja on käsitatav suure asümmeetrilise šoki mõju olulise indikaatorina konkreetses liikmesriigis.

2.11. Asümmeetrilistest šokist mõjutatud liikmesriikidele laenude andmisel eeldab mehhanism, et makromajanduslikku ja fiskaalpoliitikat on kohaldatud kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga (mis on eeskirjade kogum, mille eesmärk on tagada, et riigid Euroopa Liidus taotleavad riigi rahanduse usaldusväärsust ja kooskõlastavad oma fiskaalpoliitika) ning makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusega. Viimase eesmärk on tuvastada potentsiaalselt kahjulike makromajanduse tasakaalunihete tekkimine, mis võib kahjustada majanduse stabiilsust konkreetses liikmesriigis, euroalal või ELis tervikuna, samuti seda ennetada ja sellega tegeleda.

2.12. Aja jooksul võib Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendit täiendada (stabiliseerimise toetusfondi kaudu) täiendavate rahaliste vahenditega, väljaspool ELi eelarvet, tõenäoliselt järgmistest allikatest: Euroopa stabiilsusmehhanism (tulevane Euroopa Valuutafond) ja liikmesriikide loodav vabatahtlik kindlustuskeem.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee märgib, et poliitilise ja ühiskondliku integratsiooni praeguse taseme juures on suur föderaalearve euroalas ebarealistlik. Komitee on järjepidevalt toetanud komisjoni püüdlusi majandus- ja rahaliiduga edasiliikumisel ja selle lõpuleviimisel⁽⁵⁾. Samas on komitee sageli toonitanud oma muret selle pärast, et jätkuvalt jääb puudu liikmesriikide poliitilisest tahtest, millel on keskne tähtsus majandus- ja rahaliidu lõpuleviimiseks⁽⁶⁾. Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi ettepanekud näivad seda kajastavat ja kujutavad endast seega teatavat ajutist lahendust. Seega peaks dihhotoomia tsentraliseeritud rahapoliitika ja siseriiklike fiskaalpoliitika valdkondade vahel püsima jääma. Ettepaneku positiivne külg seisneb kavandatud Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi eesmärgis muuta riikide fiskaalpoliitika asümmeetriliste šokkide suhtes stabiliseeritumaks, saavutades samal ajal pikaajalise jätkusuutlikkuse. Sellega seoses näeb komitee ettepanekut kui sammu euroala mõnevõrra tihedama integratsiooni suunas ning kui võimalikku katset julgustada eurotsooni mittekuuluvaid liikmesriike ühinema selle ühisvaluutaga.

3.2. Kavandatav mehhanism eeldab kooskõla stabiilsuse ja kasvu paktiga, mis rakendab usaldusväärset eelarve- ja makromajanduspoliitikat. Komitee käsitab seda katsena jõuda fiskaal- ja rahavaldkonnas lähenemiseni, tagades, et liikmesriigid järgivad usaldusväärset eelarve- ja makromajanduspoliitikat rakendavaid kõlblikuskriteeriumeid. See eeldab ühtlasi, et Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend oleks kättesaadav üksnes liikmesriikidele, kes täidavad stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid ning on seega juba läbinud struktuurireformid ja eelarve korrigeerimise. See tingimus võib olla motivatsioon liikmesriikidele järgida täielikult stabiilsuse ja kasvu pakti ning hajutada hirme seoses kulude kindlustamisega liikmesriikide puhul, kus on käimas struktuurireformid ja eelarve korrigeerimine.

3.3. Seda silmas pidades ei too Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend kaasa „alalise ümberpaigutusi“ euroala liikmesriikide vahel, mille puhul valitsused on toetuskölblikud üksnes, kui nad on täitnud ELi eelarve põhieeskirjad kahel eelneval aastal. Komitee märgib siiski, et Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend on ette nähtud **üksnes** usaldusväärse eelarve- ja makromajandusliku poliitikaga liikmesriikidele ning mistahes laenu antaks erakorralistel juhtudel

⁽⁵⁾ Vt nt komitee arvamus teemal „Euroala majanduspoliitika“, ELT C 173, 31.5.2017, lk 33, ja komitee arvamus teemal „Majandus- ja rahaliidu süvendamine 2025. aastaks“, ELT C 81, 2.3.2018, lk 124.

⁽⁶⁾ Vt nt komitee teemal „Majandus- ja rahaliidu pakett“, ELT C 262, 25.7.2018, lk 28.

ja kui asümmeetrilised šokid ilmnevad tavapärasel taset ületavate töötuse määrade kujul. Siiski nõustub komitee, tunnustades turu- ja fiskaaldistsipliini olulisust, stabiliseerimise eesmärgiga ja tunnistab, et see on esimene samm arenenuma stabiliseerimise suunas.

3.4. Komitee mõistab, et komisjon ei saaks anda asümmeetriliste šokkide lõplikku loetelu, mis võiks hõlmata muu hulgas likviidsuskriisi. Komitee on seisukohal, et asjakohane vastus likviidsuskriisile on Euroopa Keskpanga rahapoliitiliste otsetehingute programm, mis on sõltuvuses liikmesriigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismi programmis ja mitte Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendis. Komitee tunnistab, et asümmeetriliste šokkide ammendav loetelu ei oleks asjakohane, ja on rahul komisjoni makromajanduslike simulatsioonidega, mis põhinevad varasematel andmetel seoses stabiliseerimise tõhususega kriisienetusmehhanismina.

3.5. Komitee saab aru, et Euroopa investeringute stabiliseerimise vahend erineb Euroopa stabiilsusmehhanismist (ESM), mis arenes finantskriisi ajal välja kaitsefondiks. Euroopa stabiilsusmehhanism on tihedamalt seotud päästeprogrammiga, millega kaasnevad veelgi rangemad tingimused ja mille laenuandmisvõime on 500 miljardit eurot ning mida võivad kasutada liikmesriigid, kes on kaotanud kapitaliturgudel laenu saamise võime.

3.6. Nende kahe fondi vahel on seega vaja teha selget vahet. Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi kohaldamisala on palju piiratum ja kuigi see on ette nähtud mistahes suurusega liikmesriigi jaoks, on komitee seisukohal, et kavandatud 30 miljardi euro fond oleks sobiv pigem väiksemate euroala ja euroalasse mittekuuluvate liikmesriikide jaoks. Komitee tunneb seega muret fondi suuruse pärast olukorras, kus asümmeetrilised šokid mõjutavad kaht või enamat liikmesriiki. Kavandatud Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendit ei saa seega käsitada lõpliku lahendusena liikmesriikidele, kellel tuleb lahendada ühekordseid probleeme, nagu keskkonnakatastroof, energiakriis või kohalik panganduskriis.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Komitee tunnistab, et kohaldades valemite, millega määratakse rahastamiskõlbliku liikmesriigi jaoks (euroala liikmed ja sellega ühineda soovivad Euroopa vahetuskursi liikmed) kindlaks laenusumma, annaksid laenu asümmeetriliste šokkide ajal riiklikele investeringutele teatud tõe (eeldades, et need on kvaliteetsed investeringud), kuid mõju ei ole tõenäoliselt kohene. Majanduse taastamine võtab aega ja positiivseid mõjusid tuntakse tõenäoliselt keskpika või pika aja pärast. Ettepanek peab seega olema Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi kavandatavate eesmärkide ja võimalike tulemuste seisukohast realistlikum.

4.2. Komitee märgib, et töötus ainukese kriteeriumina toetuse aktiveerimiseks võib viia mõningate puudujääkideni stabiliseerimise õigeaegsuses. Suure eelseisva šoki ennetamiseks tasub kaaluda ka muid täiendavaid näitajaid, mis tavaliselt eelnevad töötusele, nii et esialgsel tasemel toetuse saab käivitada enne, kui suur šokk on täielikult jõudnud töötuse näitajasse. Kui töötus on kord märkimisväärselt suurenenud, võib majanduslik kahju majanduse tootmisvõimsusele juba olla põhjustatud. Näiteks majanduses, kus kaupade ja teenuste eksport väheneb järsult, ei pruugi samaaegselt suureneda töötus.

4.3. Seega oleks kasulik omada vahendit, mille võib aktiveerida enne sümptomite täielikku ülekandumist tööturule. Teisõnu tuleb töötuse kriteeriumi täiendada varajase hoiatuse näitajate kogumiga, mis võib hõlmata muutust kaupade ja teenuste ekspordis, muutust varude tasemes ning muid peamisi näitajaid, mis osutavad selgelt majandusšoki esinemisele. Nii oleks kavandatud stabiliseerimine palju õigeaegsem ja tõhusam.

4.4. Lisaks võib 15 aasta keskmine töötuse määr, mis peab olema ületatud, et liikmesriik oleks toetusõlblik, töötada selliste riikide vastu, kes on olnud edukad struktuurse tööpuuduse vähendamisel. Sobivam oleks lühem, vahest 5aastane ajaperiood.

4.5. Komitee märgib, et kavandatud Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendil oleks lubatud laenata raha kapitaliturgudelt ja laenata seda liikmesriikidele toetatud intressiga, et katta laenukulud. Nagu eespool märgitud, rahastatakse toetust emissioonitult ja kogutaks osamaksete kaudu, mille liikmesriigid teevad stabiliseerimise toetusfondi. Komitee on seisukohal, et liikmesriigid peavad *a priori* näitama oma poliitilist ja rahalist pühendumust.

4.6. Arvestades, et Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendit ei vaadelda olemasolevate vahendite täiendusena, võiks laenu kogusummat, mis on kättesaadav maksebilansi toetamise süsteemi, Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi ja Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi enda jaoks, piirata „ühtse“ limiidiga. Vähemalt teoreetiliselt võiks selline uus süsteem tõhusalt vähendada Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi laenuandmisvõimet 30 miljardi euro võrra, mis on kavandatud Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi jaoks. Komisjon on seega kohustatud pidevalt tasakaalustama asjaomaste liikmesriikide teostamata tagasimakseid ja tingimuslikke kohustusi.

4.7. Komitee leiab, et Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahend ja Euroopa finantsstabiilsusmehhanism on enam-vähem sarnase ulatusega. Mõlemad fondid on ette nähtud selleks, et anda liikmesriikidele rahalist abi. Ent kuigi Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendil ja Euroopa finantsstabiilsusmehhanismil on eraldi rahastamiskõlblikkuse tingimused, kohaldataks komitee arvates ikkagi Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi tingimusi, piirates seega mõnevõrra Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi tõhusust.

4.8. Komitee osutab intressitoetusele, millest asjaomane liikmesriik kasu saaks. Kriisiolukorras võiks – võrdsete tingimuste korral – intressitoetus mõjuda selliselt, et riskide tõttu, mida kriisiolukorda sattunud liikmesriik põhjustab, võib suureneada intressimakse kulu. See omakorda mõjutaks negatiivselt asjaomase liikmesriigi rahandust. Kvaliteetsete riiklike investeeringute tõhusus ja seega Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi enda tõhusus on määrava tähtsusega, et vähendada mistahes tururiske, mis mõjutavad asjaomast liikmesriiki ja selle laenukulusid keskpikas ja pikas perspektiivis.

4.9. Komitee osutab komisjoni läbiviidavale avaliku sektori investeeringute järelevalvele, mis oleks kohaldatav asjaomaste liikmesriikide suhtes, nagu ettepanekus on ette nähtud. Komitee ei ole selle põhimõtte vastu, kuid ta on seisukohal, et asjaomasele liikmesriigile tuleks võimaldada piisavalt otsustusruumi nõutava investeeringutüübi kindlaks määramisel. Seepärast toetab komitee tasakaalu loomist ühelt poolt komisjoni järelevalve ja teiselt poolt asjaomase liikmesriigi kaalutusõiguse vahel riiklike kulutuste puhul. Komitee on ühtlasi seisukohal, et avaliku sektori investeeringut tuleks vaadelda ka solidaarsuse tagamise vahendina.

4.10. Lõpuks märgib komitee, et komisjoni ettepanek võimaldab skeemi edaspidi ajakohastada – see tähendab, et võidakse luua kindlustusmehhanism makromajanduslikuks stabiliseerimiseks. Komitee arvates tähendab see, et tunnistatakse Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi enda piiranguid ning et ettepanekuid nende praegusel kujul tuleb lõpuks täiendada täiemahulise stabiliseerimisfunktsiooniga, nagu liiduülene kindlustusskeem, mis makromajanduslike šokkide ajal toimib automaatse stabilisaatorina. Kui vahepeal peaks ELi tabama uus finants- ja majanduskriis, siis pooldab komitee koordineeritud lähenemisviisi kõigi asjakohaste finantsinstrumentide, sh Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi kasutuselevõtuks.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis kehtestab InvestEU programmi“

(COM(2018) 439 final – 2018/0229 (COD))

(2019/C 62/22)

Raportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 7.9.2018 Euroopa Parlament, 14.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõige 3 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	204/1/3

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et tulevast mitmeaastast finantsraamistikku käsitlevate määruste pakett sisaldab ettepanekut tugevdada ELi investeerimistegevust (mis ei ole ikka veel saavutanud kriisieelset taset), sealhulgas olulist avalikku huvi pakkuvaid pikaajalisi investeerimisprojekte, jälgides kestliku arengu kriteeriumi (kooskõlas ELi kohustusega järgida seda kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 raames). Komitee hindab seda lahendust, sest InvestEU programmi prioriteetsed valdkonnad ja nende elluviimise ajakava on suures osas kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 või lähtuvad sellest. Programmi eduka toimimise tagamiseks on soovitatav kasutada täielikult ära kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite osalemist.

1.2. Komitee hindab komisjoni jõupingutusi tervikliku rahastamisvahendi loomiseks ja toetab selle sisulist suunitlust. Selle ühine haldamine, suurem läbipaistvus ja koostoime potentsiaal pakuvad võrreldes praeguse olukorraga rohkem võimalusi soovitud tulemuste saavutamiseks. Komitee rõhutab vajadust teha projektidele hoolikas turutest ja tagada konkreetsete, finantsvahendite kasutamist võimaldavate projektide asjakohasus. Vahendi edukus sõltub oluliselt sellest, kas vahendi järelevalvesüsteemi toimib hästi.

1.3. Komitee hindab, et lisaks jätkusuutliku taristu, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning teadusuuringute ja innovatsiooni toetamisele keskendutakse InvestEU programmis ka sotsiaalsetele investeeeringutele ja oskustele. See näitab seega sotsiaalsete investeeeringute tähtsust ELi tulevase arengu jaoks. Selles kontekstis toetab komitee InvestEU programmi tugevat sidet sotsiaalsete investeeeringute ja oskuste valdkonna traditsiooniliste toetusvahenditega, mis toetavad sotsiaalpoliitikat, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi ja rahastamisvahenditega, mis toetavad noorte tööhõivet, samuti tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmidega, et tagada maksimaalsed investeeeringud kestlikusse sotsiaalsesse taristusse, sotsiaalsetesse ettevõtetesse, teenustesse ja inimkapitali arenduskeskustesse.

1.4. Komitee rõhutab, et InvestEU programmi raames ei tohiks alahinnata ega jätta tähelepanuta sotsiaalseid investeeeringuid, mis peaksid olema sama olulised kui investeeeringud peamiselt arengu- ja äritegevusse. Kõnealune tähelepanek tugineb muu hulgas tulemustele, mille esitas 2017. aasta detsembris Romano Prodi juhitud Euroopa sotsiaalse taristu investeeeringute kõrgetasemeline töökond. Avaliku sektori investeeeringud võivad kõnealuses seoses toimida erasektori investeeeringute kiirendajana.

1.5. Arvestades, et InvestEU on uut tüüpi programm, tervitab komitee võimalust töötada välja konkreetne ja kasutajasõbralik käsiraamat, et luua asjakohane projektide tüpoloogia, näited nende koostoimest teiste mitmeaastase finantsraamistiku peatükkidega ja asjakohane rakendamine liikmesriikides valitsevate tingimuste taustal.

1.6. Komitee hindab InvestEU programmi positiivset mõju finantsturgude arengule liikmesriikides ning rõhutab selles kontekstis suurt vajadust kohase struktuuri järele rakendamise eest vastutavate partnerite jaoks, eriti riikide tasandil.

2. Ettepaneku üldine taust ja olulised asjaolud

2.1. Hiljutine majanduskriis on oluliselt vähendanud investeeringute mahtu Euroopa Liidus, mis ei ole veel täielikult taastunud. Seetõttu peavad kõik ELi majanduspoliitika põhielemendid olema suunatud pikaajalises perspektiivis investeeringute suurendamise võimaluste leidmisele, kaasa arvatud investeeringud, mis on avalikes huvides, kaasates ka senisest ulatuslikumalt VKESid, olles teadlik, et tuleks arvestada kodanikuühiskonna seisukohtadega.

2.2. Kuna avaliku sektori vahendite hulk riikide ja Euroopa tasandil ei ole piisav avalike huvide investeeringute tegemiseks, on seetõttu soovitatav selle protsessiga seostada erakapitali ressursid vastavalt eeskirjadele, mis võimaldavad vastata avalikele huvidele. Üks võimalus selle eesmärgi saavutamiseks on tasakaalustada ELi eelarve tagasimakstavad rahastamisvahendid ja toetuspõhimõttel põhinevad vahendid.

2.3. Tagasimakstavad finantsinstrumendid, mis kasutavad ELi eelarves pakutavaid võimalusi nii tsentraliseeritult kui ka riiklikul tasandil, on oluliselt arenenud, eelkõige 2014.–2020. aasta finantsraamistiku tarbeks; siiski ei ole nende kasutamise ulatus optimaalne. Arenguruumi veel on, pidades eriti silmas vajadust kesksel tasandil süsteemselt kooskõlastada paljusid vahendeid, mida ei ole ühtse juhtimismehhanismi all koordineeritud. InvestEU programm on üks näide selle saavutamiseks.

2.4. InvestEU programmi saab kujundada ELi eelarve oluliseks osaks praeguste uuenduste vaimus, mille eesmärk on tagada Euroopa lisaväärtus, suurendada paindlikkust, koostoimet iga selle eri peatüki vahel ja lihtsustada menetlust. Nimetatud programmi puhul peaks see panus väljenduma pikaajalise investeerimisaktiivsuse suurenemise näol (kuna 2027. aastaks on vaja investeeringuid kaasata kogumahus 650 miljardit eurot), finantsturu rolli tugevnemisega, sealhulgas avaliku huviga seotud projektide puhul, ning nende ELi eelarvevahendite tõhusama jaotamisega, mis turutesti juba tänu oma kasumlikkusele läbivad.

2.5. Seega tundub olevat asjakohane käsitada InvestEU programmi mitte üksikust perspektiivist vaadelduna, vaid olulise osana tulevase ELi eelarve vahendite keerukast mosaiigist, mis näitab selgelt uut suundumust kulutuste jaotamisel, millel on otsustav roll traditsioonilise jaotuse ületamisel ja pikaajalise tuleviku loomisel netorahastajate ja netosaajate vahel.

2.6. InvestEU programm on kooskõlas Euroopa Strateegilise Investeeringute Fondi (EFSI) praeguste positiivseks hinnatud tavadega ning seega ka Euroopa investeerimisplaaniga ning laiendab seda märkimisväärselt. EFSI aluseks oleva järkjärgulise arengu põhimõtet tuleks rakendada, ühendades ELi tasandil kõik keskselt kavandatud finantsinstrumendid.

2.7. InvestEU programm koosneb kolmest osast:

- InvestEU fond, mille peamine ülesanne on investeeringute eesmärgil mobiliseerida avaliku ja erasektori ressursse, kasutades liidu eelarve tagatist;
- InvestEU nõustamiskeskus, mis täiendab fondi, pakkudes erialaseid teadmisi rahastamist taotlevate investeerimisprojektide jaoks;
- InvestEU portaal, mis täiendab fondi ning pakub kergesti juurdepääsetavat ja kasutajasõbralikku andmebaasi, mis ühendab investorid toetatud projektidega.

3. Üldmärkused

3.1. Komitee tervitab finantsinstrumendi jätkamist ja laiendamist, mis põhineb garantiipõhimõttel, mida peetakse eriti oluliseks ELi eelarve pikaajaliseks arenguks ja rakendamiseks. Komitee leiab, et InvestEU programmi 15,2 miljardi euro suurune kapitalibaas ja 47,5 miljardi euro suurune tagatissumma täidavad piisavalt 650 miljardit euro suurust investeeringu eesmärki aastaks 2027. Komitee leiab, et ELi tagatise 40-protsendiline eraldamise määr on kohandatud programmi jaoks valitud tegevusvaldkondadele ja projektidele, mis saavad nende raames toetust.

3.2. Seepärast peab komitee asjakohaseks programmi tegevuse sisu, mis keskendub jätkusuutlikule taristule, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, teadusuuringutele ja innovatsioonile ning sotsiaalsetele investeeringutele ja oskustele, samuti nende vahel jagatud tagatise kogusummale. Komitee leiab, et need on rahastamisvahendite intensiivse kasutamise kõige olulisemad valdkonnad.

3.3. Komitee näeb InvestEU programmi loomisel kahte olulist eelist, mida siiani ELi eelarvevahendite ja finantsinstrumentide kasutamise kontekstis pole saavutatud: see hõlmab mitmete eelnevalt hajutatud programmide ühendamist ühtseks programmiks, võimaldades seeläbi tugevdada nende vahelise koostoime mõjusid, ja samal ajal suurema rõhu pööramist turustest vajaduse tõttu ELi eelarve eraldatud vahendite tõhususele. Komitee näeb kaitsemeetmetepõhise vahendi tugevdamist kui ainulaadset võimalust tagada piisavad vahendid avaliku huvi investeeringute tegemiseks, mis poleks mingil juhul siiani kehtiva ELi eelarve täitmise menetluse kaudu võimalikud olnud; seepärast peab komitee seda põhimõtet pikas perspektiivis paljulubavaks. Komitee peab InvestEU programmi üldist ideed Euroopa lisaväärtuse oluliseks ilminguks.

3.4. Samuti hindab komitee InvestEU programmi eeldatavaid peamisi eeliseid, milleks on: esiteks luua piisavalt tugev vahend, et jätkata investeerimisaktiivsuse suurendamist ja aidata tal säilitada oma pikaajalised investeeringud vähemalt samal tasemel kui enne 2009. aastat; samal ajal suurendada ka liidu tasandil otseselt hallatavate rahastamisvahendite süsteemi läbipaistvust ja tõhusust ning kaudselt inspireerida rahastamisvahendite rakendamist liikmesriikide tasandil (eriti need, kelle seas ei ole seda eelarvevahendite täitmise viisi edukalt täide viidud); teiseks tegeleda ELi tegelike arenguprioriteetidega ja kasutada nende rakendamisel ajakohaseid rahastamisviise. Komitee usub samuti, et on oluline, et InvestEU programmi raames pakutava abi sisu täpset laadi juhiks Euroopa poolaasta raamistikus kasutatud näitajad ja vahendid, sealhulgas liikmesriikide kohustused riiklike reformikavade näol.

3.5. Eelmises punktis öeldu kontekstis rõhutab komitee, kui oluline on väga hästi toimiv järelevalvesüsteem, mille abil jälgitaks InvestEU programmi kasumlikkuse kriteeriumi täitmist ning hinnataks avaliku ja erasektori investeeringute õnnestumist. Sellega seoses võivad avaliku sektori investeeringud avaldada neile järgnevatele erainvesteeringutele kiirendavat mõju, luues sünergia (ülekanduv mõju).

3.6. InvestEU programmi keskendumine valdkonnaüleste eesmärkide saavutamisele, mis on mitmel moel ka piiriülevalt kavandatud, on kooskõlas komitee üldise lähenemisviisi ja paljude selle valdkonna arvamustega. Selle aluseks on lihtsustamine, paindlikkus, koostoime ja hüvitatavus, tingimusel, et järk-järgult võetakse omaks reegel, mille kohaselt ELi eelarve ei pea olema toetuse sünonüüm, vaid seda võib eraldada või investeerida ka muul viisil. Selle tulemuseks on kvalitatiivne hüpe eelarve kulude „lihtsast“ ümberjaotamisest tõelistele avaliku huvi investeeringutele.

3.7. Eespool kirjeldatud lähenemisviisi vastuvõtmine võimaldab manööverdamisruumi, et suurendada toetatavate investeeringute kogumahtu, mida tavapäraste meetoditega poleks olnud võimalik teha. Lisaks võimaldab see mehhanism ühendada erasektori rahastamisvahendeid avaliku huvi projektidega, eriti juhtudel, kus esineb turutõrke risk. On olemas tühi investeeringute nišš, kus erakapitali ei anta piisava riigigarantii puudumisel kunagi.

3.8. Komitee soovib, et määruse ettepanekus kirjeldataks ja selgitataks täpsemalt võimalusi kasutada erinevaid ressursse kombineeritult InvestEU programmi pakutavate võimalustega. Ressursside kombineerimise võimalus on väljakuulutatud eesmärk, kuid seletusjuhise puudumisel võib sellel olla praktiline takistus. ELi eelarve seisukohast peaks projektide raames olema lubatud kombineerida erinevaid rahastamisallikaid kahel viisil: toetuse vormis InvestEU programmi heaks kasutatavatest ühiselt hallatavatest rahalistest vahenditest ning InvestEU programmi panuse vormis kohandatud riiklikesse rahastamisvahenditesse, mida rakendatakse koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmise raames. Asjaomased sellise paindlikkuse tagavad rakenduseeskirjad tuleks lisada määrusesse.

3.9. Samuti soovivad komitee luua tüpologia InvestEU programmile suunatud projektidele, aga ka neile, mille puhul on asjakohasem kasutada toetuspõhimõtet (st need, mille kasumlikkus on ebatõenäoline, kui mitte võimatu, isegi pikaajalises perspektiivis).

3.10. InvestEU programmi ettepaneku ja mitmeaastase finantsraamistiku paketi perioodiks 2021–2027 laiemas raamistikus soovivad komitee hinnata iga liikmesriigi EFSI siimaani tekitatud majanduslikku kasu, sh ülevaadet rahaliste vahendite rakendamise olukorrast ja nende saavutatavast kasust. See hindamine on eriti oluline, et suunata InvestEU programmi kui uut rahastamisvahendit otseselt ELi reaalseste investeerimisprioriteetide hulka ja tegeleda teatavate puudustega, mis on seotud sellega, kuidas seni ELi eelarvet on kasutatud. Ka siin avanevad võimalused kaasata kodanikuühiskonda, mis võimaldab rõhutada Euroopa projektide kasulikkust jõukuse ja heaolu seisukohast ning selgitada seda arusaadavalt.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee tervitab võimalust luua InvestEU programmi raames vabatahtlikult spetsiaalne sektsioon, mille vahendid on esialgu ette nähtud näiteks ühtekuuluvuspoliitikale. Kuna tegemist on uue vahendite eraldamise meetodiga, soovivad komitee koostada sarnaste toimingute hõlbustamiseks käsiraamatu.

4.2. Komitee juhib tähelepanu vajadusele kooskõlastada täpsemalt InvestEU programmi nelja peamise tegevusvaldkonna sisu kirjeldust, parandades II lisas toetatavate meetmete täpsust. Projektide elluvijate paremaks praktiliseks orienteerumiseks soovivad komitee II lisa täiendavalt arendada eesmärgiga saavutada selle sisu suurem ühtsus määruse ettepaneku II peatüki sõnastusega.

4.3. Komitee tervitaks lahendust juhtudele, mille puhul ELi eelarvest tagatisvara ressursid ühel või teisel põhjusel ei oleks piisavad, et tagada eeldatav investeringute maht, või juhtudele, kui fondi tasuvuse tingimused halveneksid.

4.4. Komitee leiab, et InvestEU programm on liikmesriikide finantsturgude institutsioonide väljaarendamise üks võimalus. Seepärast usub ka komitee, et on väga kasulik anda riiklikul tasandil rakenduspartneritele rohkem ruumi. Selles kontekstis rõhutab komitee vajadust valida viimati nimetatuid väga hoolikalt ja vältides mis tahes diskrimineerimist, lähtudes nende pädevusel põhinevatest asjakohastest nõuetest, võimaldades samas nende võrdset ja õiglast esindatust liikmesriikide lõikes.

4.5. Komitee usub, et on oluline, et rakenduspartnerid ei saaks InvestEU programmi eesmärkide saavutamisele pikaajaliselt kaasa aidata mitte ainult selle toimimise tagamisega, vaid ka suutlikkusega anda oma rahalisi vahendeid ja tuua süsteemi teisi riiklikke era- ja avaliku sektori investoreid, et asjaomasel territooriumil ja sektoris oleks tagatud piisav katvus, ning eelkõige suutlikkusega täpselt ja põhjalikult tegeleda turutõrgete ja mitteoptimaalsete investeerimisolukordadega.

4.6. Komitee kutsub üles üksikasjalikumalt selgitama, milline näeb välja eelistatud rakenduspartneri, Euroopa Investeerimispannga roll ja kuidas tagatakse, et eelistatud rakenduspartneri tegevus ei too kaasa teiste, iseäranis riiklikul tasandil tegutsevate rakenduspartnerite kõrvalejätmist.

4.7. Komitee soovib, et fondi „ELi“ allfond keskenduks piiriüleste projektide edendamisele ja et selle raames toetataks turuprobleemide või mitteoptimaalsete investeringutega seotud projekte, mis puudutavad Euroopa Liitu tervikuna, andes seeläbi selget Euroopa lisaväärtust.

4.8. Seepärast tervitab komitee rakenduspartnerite kohustust hõlmata vähemalt kolme liikmesriigi territooriumi. Siiski on komitee veendunud, et riiklike ja piirkondlike investeerimisvajadustega tegelemiseks, millega peaks tegelema eelkõige asjaomase liikmesriigi sektsioon koostöös ühtekuuluvuspoliitika riiklike tagatistega, on manööverdamisruumi. Komitee

rõhutab sellega seoses, kui oluline on investeerida inimkapitali ja sotsiaalsesse taristusse, mis aitab pikas perspektiivis ära kasutada kasvupotentsiaali (elukestev õpe, sotsiaalteenuste võrgustik ja taskukohane eluase) ning tagada ELi majanduse konkurentsivõimet.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tugevama Euroopa väljakujundamine: noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika roll““

(COM(2018) 268)

„Ettepanek: nõukogu soovitus kõrgkoolidiplomite ja keskkooli lõputunnistuste ning välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta“

(COM(2018) 270 – 2018/0126 (NLE))

„Ettepanek: nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta“

(COM(2018) 271– 2018/0127 (NLE))

ja

„Ettepanek: nõukogu soovitus tervikliku lähenemisviisi kohta keelte õpetamises ja õppimises“

(COM(2018) 272 – 2018/0128 (NLE))

(2019/C 62/23)

Raportöör: **Tatjana BABRAUSKIENĚ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	117/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee:

1.1. tervitab kõnealust algatust kui sammu Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise suunas, et tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvatele õppele. See on oluline liikmesriikide **edasise ja tihedama koostöö** seisukohast, tagades samal ajal nende **riikliku pädevuse** hariduses, koolituses ja elukestvas õppes,

1.2. usub, et uus algatus peaks olema osa ELi haridus-, koolitus- ja elukestva õppe poliitika pikaajalisest nägemusest strateegia „Euroopa 2020“ ja HK 2020 strateegilise raamistiku raames ning aitama ette valmistada ELi uusi strateegiaid. See hõlmab kutsehariduse ja -koolituse ning täiskasvanuhariduse visioone ja strateegiaid;

1.3. rõhutab, et haridus peaks keskenduma ennekõike **terviklikule õppimisele, demokraatlikule kodakondsusele ja ühistele Euroopa väärtustele**, et tagada rahu, julgeolek, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik, solidaarsus ja vastastikune austus, avatud turud, jätkusuutlik majanduskasv ja sotsiaalne kaasatus ning õiglus, austades ja rikastades samal ajal kultuurilist mitmekesisust ja edendades kuuluvustunnet;

1.4. juhib tähelepanu sellele, et hariduse, koolituse ja elukestva õppe ülesanne on valmistada noori ja täiskasvanuid ette olema vastutustundlikud **demokraatlikud kodanikud ja tööturul konkurentsivõimelised** õiglastel tingimustel, kvaliteetsetel ja produktiivsetel töökohtadel ning omama asjakohaseid oskuseid;

1.5. usub, et Euroopa haridusruum peaks olema kõiki kaasav, ja julgustab seetõttu valitsusi tegema samme **reaalse kaasatavuse saavutamiseks formaalses ja mitteformaalses õppes, informaalsete õppe edendamiseks ja väärtustamiseks**;

1.6. juhib valitsuste tähelepanu jätkuvatele vajakajäämistele sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate laste, eriti vähemusrühmade, sisserändajate, puuetega laste ja Euroopa eri piirkondades maal elavate laste **võrdsetel juurdepääsul kvaliteetsele haridusele**. On oluline, et Euroopa haridusruum toetaks aktiivselt **sisserändajate ja pagulaste integreerimist** haridussüsteemi ja tööturule, keskendudes eelkõige nende hariduse, koolituste ja töökogemuste valideerimisele ja tunnustamisele;

1.7. on arvamisel, et kõnealuse algatuse eesmärkide saavutamiseks on vaja, et **igas liikmesriigis investeeritaks jätkusuutlikku riiklikku haridusse üle 5 % SKPst** ja eraldataks toetusi olemasolevatest ELi rahastamisvahenditest, sealhulgas Erasmus+ programmist ja Euroopa poolaasta protsessi raames;

1.8. usub, et Euroopa põhipädevuste raamistiku osana peaks keeleõpet ning mitteformaalselt ja informaalset omandatud keeleoskuse tunnustamist toetama **riigi jätkusuutlikest rahalistest vahenditest**. Keeleõpe peaks olema suunatud **kõigile, noortele ja täiskasvanutele, ning toetama neid, kes seda vajavad**; samal ajal edendades seda perepõhise õppe osana ja osana **formaalsest ja mitteformaalsest õppes**;

1.9. toetab ettepanekus sisalduvat üleskutset **investeerida rohkem keeleõpetajate esmasesse ja jätkuvasse erialasesse arengusse**, et ületada kvalifitseeritud keeleõpetajate puudus;

1.10. kiidab heaks asjaolu, et ettepaneku eesmärk on julgustada valitsusi veelgi parandama **alushariduse kättesaadavust ja kvaliteeti**. Kindlasti on vaja täiendavaid jõupingutusi **töö- ja eraelu tasakaalu** tagamiseks, et kvaliteetne, taskukohane alusharidus ja lapsehoid oleks kõigi laste õigus, ning kaaluda **perepõhise õppe olulist osatähtsust**, mis aitab vanematel olla oma rollis kindel ja aitab panustada täiskasvanuõppesse;

1.11. toetab ettepanekut, et alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajatel oleks **toetav töökeskkond** ja et nende professionaalsust suurendataks; nõuab tungivalt **õpetajate elukutse atraktiivsuse ning ka soolise tasakaalu ja soolise võrdõiguslikkuse** tagamist;

1.12. tunnustab **õppeperioodide piiriülese tunnustamise** tähtsust kõigi kesk- ja kõrghariduse vormide ja üldiste keskharidusjärgselt omandatud kvalifikatsioonide ning kutsehariduse omandamise ja koolituse puhul, mis annavad kodumaal juurdepääsu kõrghariduse omandamisele. Õpiliikuvus on ülioluline aktiivseks osalemiseks ühiskonnas ja tööturul ning seda tuleks suurendada, tõstes usaldust programmide ja kvalifikatsioonide vastu, ning see peaks põhinema hästi välja töötatud kvaliteedi tagamise süsteemidel;

1.13. juhib tähelepanu sellele, et **Euroopa** kõrg- ja kutsehariduse **töövahendid, rahalised vahendid ja põhimõtted** peaksid üksteist täiendama ja toetama (EQF, ECVET, EQAVET, EQAR jne), samas tuleb Euroopas täielikult rakendada õpitudumuste põhimõtet, et saavutada automaatne õpiliikuvuse tunnustamine Euroopas;

1.14. rõhutab, et algatus peaks keskenduma ka **formaalse, mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamisele välismaal** ning tunnustama sidusrühmade, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna rolli õpitudumuste tunnustamisel ja nõustamispersonalit rolli protsessi toetamisel; julgustab Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku nõuanderühma ja Cedefopi parandama Euroopa mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise andmekogu (VNFIL) ja VNFILi Euroopa suuniseid valitsustele, sotsiaalpartneritele ja sidusrühmadele valideerimisprotsessi parandamiseks;

1.15. rõhutab, et **kvaliteetse** ja kaasava alushariduse ja lapsehoiu saavutamise, keeleõppe parandamise ja keskkooli lõputunnistuste vastastikuse tunnustamise tagamine tuleb valitsuste, tööandjate ja ametiühingute vahel läbi arutada **tulemuslikus sotsiaaldialoogis**, kaasates ka teised sidusrühmadega.

2. Poliitiline kontekst

2.1. Esmane vastutus haridus- ja kultuuripoliitika eest lasub liikmesriikidel. Aastate jooksul on Euroopa Liit siiski etendanud olulist täiendavat rolli, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 165. Kõikidel liikmesriikidel on ühine huvi kasutada ära hariduse ja kultuuri kui töökohtade loomise, majanduskasvu ja sotsiaalse õigluse tõukejõudude täielik potentsiaali. Samuti pakuvad haridus ja kultuur meile võimaluse kogeda Euroopa identiteeti kogu selle mitmekesisuses.

2.2. Göteborgi sotsiaaltippkohtumisel novembris 2017 kuulutati välja Euroopa sotsiaalõiguste sammas, milles sätestati õigus võrdsele juurdepääsule haridusele, koolitusele ja elukestvale õppele, juhindudes komisjoni teatisest COM(2017) 673. Selle tulemuseks olid Euroopa Ülemkogu 14. detsembri 2017. aasta järeldused, milles kutsuti liikmesriike, nõukogu ja komisjoni üles minema edasi Göteborgis arutatud tegevuskavaga.

2.3. Niinimetatud **Euroopa haridusruumi esimeses pakettis** tehti ettepanek võtta vastu nõukogu soovitus COM(2018) 23, (mis võeti vastu 22. mail 2018), mis toetub haridusministrite 2015. aasta Pariisi deklaratsioonile kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu. See kuulutati välja komisjoni 14. juuni 2016. aasta teatises COM(2016) 379.

2.4. 22. mail avaldas komisjon teise hariduspaketi, milles sisalduvad täiendavad ettepanekud Euroopa haridusruumi loomiseks aastaks 2025.

2.5. Käesolevas komitee arvamuses käsitletakse **teist hariduspaketti**, milles keskendutakse edasistele probleemidele, mis tuleb lahendada kvaliteetse ja kõikehõlmava Euroopa haridusruumi saavutamiseks, näiteks keeleõpe, teise taseme õpingute automaatne vastastikune tunnustamine ja kvaliteetne algharidus.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee leiab, et Euroopa haridusruumi loomine liikmesriikide vaheliseks **edasiseks koostööks**, tagades samal ajal liikmesriikide **riikliku pädevuse** hariduses, koolituses ja elukestvas õppes, on põhistrateegia sotsiaalsele, majanduslikule, demograafilisele, keskkonnaalasele ja tehnoloogilisele arengule reageerimiseks ja selle edendamiseks, et saavutada Euroopa kui majandusruumi konkurentsivõimeline integreerumine, tagades samas tugeva sotsiaalse mõõtme.

3.2. Algatus on suurepärane järgmine samm Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise suunas, et tagada **võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale üld- ja kutseharidusele ning juhendamine inimeste elus**,⁽¹⁾ ning selles juhendatakse komisjoni Euroopa haridusruumi väljakuulutamist käsitlevast teatisest COM(2017) 673.

3.3. Komitee rõhutab, et meie ühine eesmärk on see, et haridus keskenduks **terviklikule haridusele**, koolitusele ja elukestvale õppele, pöörates erilist tähelepanu demokraatlikule kodakondsusele ning ühistele **Euroopa väärtustele ja Euroopa identiteedile**, et tagada rahu, julgeolek, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik, solidaarsus ja vastastikune austus, jätkusuutlik majanduskasv, sotsiaalne kaasatus ja õiglus, austades ja rikastades samal ajal kultuurilist mitmekesisust ja ELi kuuluvust.

3.4. Rõhutades hariduse, koolituse ja elukestva õppe olulist rolli, et valmistada noori ja täiskasvanuid ette **demokraatlikeks kodanikeks kujunemisel nii, et nad töötaksid õiglastel tingimustel kvaliteetsetel töökohtadel**, peaks Euroopa haridusruum kaasama kõiki, pöörates erilist tähelepanu soolisele võrdõiguslikkusele ja julgustades valitsusi astuma samme reaalse **kaasatuse** saavutamiseks formaalses, mitteametlikus ja mitteformaalses õppes, pidades seejuures kinni ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist.

⁽¹⁾ ELT C 173, 31.5.2017, lk 1.

3.5. Tuletades meelde oma arvamust,⁽²⁾ leiab komitee sellega seoses, et Euroopa haridusruum peaks samuti soovitama valitsustele, kuidas aktiivselt toetada **sisserändajate ja pagulaste integreerimist** haridussüsteemi ja tööturule, keskendudes eelkõige nende hariduse, koolituste ja töökogemuste valideerimisele ja tunnustamisele.

3.6. Haridus- ja koolitussüsteemid vajavad aega reformide ja kohandamiste ellu viimiseks. Komitee soovib, et uus algatus moodustaks osa ELi **haridus-, koolitus- ja elukestva õppe poliitika pikaajalisest visioonist**, mis kannab pealkirja „Euroopa elukestva õppe ruum 2025“, kuuluks strateegia „Euroopa 2020“ ja HK 2020 strateegilisse raamistikku ja valmistaks ette ELi uusi strateegiaid.

3.7. **Kvaliteetse** ja kaasava alushariduse ja lapsehoiu saavutamiseks, keeleõppe parandamiseks ja keskkooli lõputunnistuste vastastikuse tunnustamiseks tuleb nende algatuste üle arutleda **tõhusa sotsiaaldialoogi** raames kõigil tasanditel, kaasates valitsused, tööandjad ja ametiühingud ning teised sidusrühmad, eeskätt õpetajad ja teised haridustöötajad, lapsevanemad, juhendajad ja õppurid, aga ka kohalikud omavalitsused ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

3.8. Komitee võtab algatuse „**Euroopa ülikoolid**“ teadmiseks kui alt ülespoole suunatud protsessi, millega soovitakse motiveerida ülikoole looma võrgustikke, et luua ühiseid kraade, parandada õppurite liikuvust ja lihtsustada keeleõpet. Tuletades meelde oma arvamust⁽³⁾ julgustab komitee õpetajate, teadustöötajate ja üliõpilaste võrgustike loomisel pidama silmas **kaasamist ja mitmekesisust** ning avada võrgustike loomise võimaluse kõigile Bologna protsessi ülikoolidele.

3.9. Kaaludes **Euroopa üliõpilaspileti** ideed, pooldab komitee seda, et see algatus põhineks edukal üliõpilaspileti süsteemil ja ajakohastaks juba olemasolevaid üliõpilaspileteid. Viidates oma arvamusele⁽⁴⁾ tuletab komitee meelde, et uue pileti lisaväärtus peab olema selgelt määratletud ja see peab täiendama olemasolevaid üliõpilaspileteid.

3.10. Euroopa haridusruumi eesmärkide saavutamiseks on vaja, et **igas riigis investeeritaks jätkusuutlikku riiklikku haridusse üle 5 % SKPst** ja eraldataks toetusi järgmise mitmeaastase finantsraamistikku kuuluvatest ELi rahastamisvahenditest, sealhulgas Erasmus+ programmist ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist. Komitee soovib, et tulevase **Erasmus+ programmi** ja tulevase **noortestrategie** prioriteetid hõlmaksid terviklikku ja kaasavat haridust, koolitust ja elukestvat õpet. Komiteel on heameel Euroopa poolaasta rolli üle struktuurireformide toetamisel, et parandada hariduspoliitikat kooskõlas kõnealuse algatusega.

3.11. Õpetamise ja keeleõppe parandamine

3.11.1. Komitee usub, et kõnealune algatus on oluline, kuna kohustusliku haridustee lõpus on õppijate keeleoskuse tase üldiselt madal ja liikmesriikide vahel on väga suured erinevused⁽⁵⁾. Euroopasisese liikuvuse suurenemise ning erinevaid keeli rääkivate, kolmandatest riikidest saabuvate kooliõpilaste enneolematu arvukuse tõttu peame me uuesti kaaluma väljakutseid ja võimalusi, et muuta **mitmekeelsus ELi tõeliseks väärtuseks. Keeled peaksid olema võrdsed**, seetõttu tuleks toetada nii ELi keelte kui ka ELi ametlike keelte hulka mittekuuluvate keelte õpet.

3.11.2. Koole on vaja toetada **mitmekeelse õpikeskkonna** loomisel, leides samas õige tasakaalu võõrkeeleõppe ning **emakeel(t)e** kõrgetasemelise kirjutamis-, lugemis- ja suhtlusoskuse vahel. Lõimitud aine- ja keeleõpe võib edendada liikuvust ja integratsiooni. Ülimalt oluline on keeleõppega seotud digitaalsete ja veebipõhiste vahendite tõhusam kasutamine. Selleks on vaja tagada nende kvaliteet ja sertifitseerimine ning juurdepääsetavus, kasutajatugi ja taskukohasus kõigile, võttes arvesse asjaolu, et inimestel võib olla vaja toetust, et nad saaksid sobivaid vahendeid endale lubada, oskaksid neid valida ja kasutada.

⁽²⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 19.

⁽³⁾ ELT C 71, 24.2.2016, lk 11.

⁽⁴⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 55.

⁽⁵⁾ Eurydice: Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2017.

3.11.3. Komitee tervitab rõhuasetust **keeleõppele vastastikuse mõistmise, liikuvuse** ja seega ka **Euroopa kodakondsuse** edendamise seisukohast. 64 miljonit madala kvalifikatsiooniga täiskasvanut peavad parandama oma põhioskusi, sealhulgas oma keeleoskust,⁽⁶⁾ et olla aktiivsed Euroopa kodanikud, säilitada töökohad ja parandada oma tööhõive võimalusi. Üksikisikute jaoks loob keeleõpe isiklikke ja tööalaseid võimalusi, ühiskonna jaoks soodustab kultuurilist teadlikkust, vastastikust mõistmist ja sotsiaalset ühtekuuluvust, ning ettevõtetel aitavad keele- ja kultuuridevahelise pädevusega töötajaid saavutada edu ja kasvada maailmaturul.

3.11.4. Keeleõpe peaks olema **suunatud kõigile ja toetama neid, kes seda vajavad**; samas tuleb parandada keeleõpet kui **formaalse, mitteformaalse ja informaalset õppe** osa; keeleõpet tuleb rakendada Euroopa põhipädevuste raamistiku osana ning seda tuleb toetada **riigi jätkusuutlike rahaliste vahendite** kaudu.

3.11.5. 2018. aasta tööhõivesuunistes⁽⁷⁾ tehti ettepanek „edendada õppijate ja töötajate liikuvust, et parandada tööalase konkurentsivõimega seotud oskusi ning kasutada täielikult ära Euroopa tööturu võimalused“. Keeleoskuste puudumist võib pidada liikuvuse peamiseks takistuseks. Komitee rõhutab, et ettepanek ei peaks keskenduma ainult õppuritele, kelle suhtes kehtib koolikohustus, ja toonitab **keele õpetamise olulisust kõigile**, alates noorest east kuni pensionärideni, pöörates erilist tähelepanu **kutseõppele ja täiendõppele**, kõrgharidusele ja täiskasvanuharidusele.

3.11.6. Keeleõppepoliitika eesmärk peaks olema õpetamine läbi **tegevuse käigus õppimise**, õpilasvahetuste, vabatahtlike ja muude tegevuste nagu näiteks Euroopa solidaarsuskorpus, mida toetatakse praegusest ja tulevase Erasmus+ programmist.

3.11.7. **Kvalifitseeritud keeleõpetajate puudus** on tõepoolest tõsine probleem ja komitee tervitab ettepanekus sisalduvat üleskutset suurendada investeeringuid keeleõpetajate esmasesse ja jätkuvasse erialasesse arengusse, et täita ELi liikmesriikide **kutsekvalifikatsiooninõudeid**.

3.12. Kvaliteetsed alusharidus- ja lapsehoiusteemid

3.12.1. HK 2020 strateegias Euroopa sihttasemena määratletud eesmärk, mille kohaselt peaks 95 % lastest alates neljandast eluaastast kuni kohustusliku põhihariduse alustamise vanuseni saama alusharidust, on peaaegu saavutatud. 17 miljonil lapsel ELi üle 32 miljoni lapsest, kes on kohustusliku koolihariduse eelses vanuses, puudub juurdepääs alushariduse teenustele. Lisaks on esineb endiselt vajakajäämisi sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate laste, eriti vähemusrühmade, sisserändajate, puuetega laste ja Euroopa eri piirkondades maal elavate laste **võrdsel juurdepääsul** kvaliteetsele haridusele.

3.12.2. Komiteel on heameel, et ettepaneku eesmärk on julgustada valitsusi veelgi parandama alushariduse kättesaadavust ja kvaliteeti. Kindlasti on vaja täiendavaid jõupingutusi tagamiseks, et **kvaliteetne taskukohane alusharidus ja lapsehoold** oleks kõikide laste ja perekondade õigus. Kvaliteetsetel teenustel on otsustav roll hariduse tulemuste parandamises, sh sotsiaalsete pädevuste arendamises. Kvaliteetses alushariduses ja lapsehoiuse osalemine aitab kaasa põhioskuste paremale omandamisele ja on kaalukas meede haridussüsteemist varakult lahkumise ennetamiseks.

3.12.3. Komisjon rõhutab, et kõnealune ettepanek on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega. Komitee hindab eelkõige seost direktiivi ettepanekuga, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamist,⁽⁸⁾ tunnistades vajadust kvaliteetsete ametliku hoolduse teenuste pakkumise järele kogu Euroopas. Komitee on toetanud seda vastastikust koostööd paljudes oma arvamustes, et suurendada naiste osalust tööturul ja vähendada põhjendamatu palgalõhet, samuti selleks, et kaaluda perepõhise õppe olulist osa, mis aitab vanematel olla oma rollis kindel ja aitab panustada täiskasvanuõppesse.

3.12.4. **Alushariduse ja lapsehoiuse valdkonna töötajaid** tuleb toetada, et suurendada nende professionaalsust ja saavutada toetav töökeskkond. Alushariduse ja lapsehoiuse valdkonnas töötavate õpetajate esmaharidus ja erialane täiendkoolitus peaksid olema kõrge kvaliteediga, rahuldades haridustöötajate ja õpilaste vajadusi, (nt kaasatuse tagamine) ning õpetades demokraatlikke väärtusi.

⁽⁶⁾ Cedefop (2017). „Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU“. Luxembourg: väljaannete talitus. Cedefopi uurimistöö nr 60.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-employment-guidelines_en.

⁽⁸⁾ COM(2017) 253 final – 2017/085 (COD).

3.12.5. Vastavalt OECD (2015) ⁽⁹⁾ andmetele valitseb õpetajaametis suur sooline tasakaalustamatus, sest seitse õpetajat kümnest on naised. OECD riikides on 2015. aasta andmetel 97 % alghariduse õpetajatest ja 83 % algkooli õpetajatest naised, samas kui kolmanda taseme haridusasutustes on naisi vaid 43 %. Töötajaskonna hulgas soolise tasakaalu puudumine ja noorte meessoost õpetajate tööle meelitamine, et tagada lastele alushariduse ja lastehoiusüsteemis meessoost eeskujud, on teemad, mis vajavad endiselt kiirete meetmete võtmist. Sooline tasakaalustamatus on seotud selle valdkonna õpetajate ameti praeguse staatuse, palga ja töötingimustega.

3.1.3. Diplomite ja välismaal õppimise perioodide automaatne vastastikune tunnustamine

3.1.3.1. Komitee tervitab ettepaneku eesmärki tagada, et iga üliõpilase, praktikandi või õpilase puhul, kes on saanud õppimiskogemuse välismaal kas kvalifikatsiooni omandamiseks või õpirände raames, tunnustatakse seda kogemust edasiste õpingute puhul automaatselt. Õpiliikuvus suurendab asjatundlikkust ja kogemusi, mis on väga olulised, et inimesed osaleksid aktiivselt ühiskonnaelus ja tööturul, ning seda tuleks suurendada, edendades usaldust õppeprogrammide ja kvalifikatsioonide vastu.

3.1.3.2. Selleks et vältida kogu õppeaasta/perioodi kordamist, rõhutab komitee **õppeperioodide piiriülese tunnustamise tähtsust** kõigi kesk- ja kõrghariduse vormide puhul, mis annavad kodumaal juurdepääsu kõrghariduse omandamisele.

3.1.3.3. Komitee rõhutab, et algatuses tuleks keskenduda ka välismaal läbitud **formaalse, mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamisele** ning tunnustada sidusrühmade, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna rolli õpingute ja õpitulemuste tunnustamisel ⁽¹⁰⁾. Seoses sellega tuleb komitee meelde nõukogu 20. detsembri 2012. aasta soovitus mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise loetelu (VNFIL) ja riiklike valideerimissüsteemide edasise täiustamise kohta. Komitee julgustab Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku nõuanderühma ja Cedefopi tõhustama VNFILi Euroopa andmekogu ⁽¹¹⁾ ning parandama VNFILi Euroopa suuniseid ⁽¹²⁾ valitsuste, sotsiaalpartnerite ja sidusrühmade kvaliteedistandarditena, et parandada valideerimisprotsessi. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et mõistetak VNFILi ning juhendamise- ja nõustamisteenuste koordineerimise parandamiseks vajalikke tingimusi, koostoimet ja eeliseid ⁽¹³⁾.

3.1.3.4. Üleminek kutseharidusest kõrgharidusse ja vastastikune usaldus on endiselt piiriülene väljakutse, mis on probleemiks ka riigisiselt. **Akadeemiline ja kutseharidus** peaksid olema võrdselt väärtustatud. **Euroopa kõrg- ja kutsehariduse töövahendid, rahalised vahendid** ja põhimõtted peaksid üksteist täiendama ja toetama (EQF, ECVET, EQAVET, EQAR jne), samas tuleb õpitulemuste põhimõtet täielikult rakendada, et saavutada automaatne õpiliikuvuse tunnustamine Euroopas.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Luca JAHIER
Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

⁽⁹⁾ OECD: Education at a Glance, 2017.

⁽¹⁰⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 49.

⁽¹¹⁾ <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory>.

⁽¹²⁾ <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3073>.

⁽¹³⁾ Cedefop (valmimisel) „Mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimine ja karjäärinõustamine“.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte kaasamine ja ühendamine ning nende mõjuvõimu suurendamine – ELi uus noortestrategia““

(COM(2018) 269 final)

(2019/C 62/24)

Raportöör: **Michael McLOUGHLIN**

Kaasraportöör: **Adam ROGALEWSKI**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 165
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	116/4/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ELi noortestrategiat aastateks 2019–2027 (edaspidi „strateegia“) ja eelkõige ELi noortekoordinaatori ametikoha loomist selle osana.

1.2. Komitee leiab, et oma valdkonnaülese olemuse tõttu peaks strateegia olema rohkem seotud olemasolevate ELi programmidega, nagu Erasmus+, noortegarantii ja Euroopa solidaarsuskorpus.

1.3. Komitee leiab, et strateegia peab oma eesmärkide saavutamiseks keskenduma järgmisele kolmele eesmärgile:

- sektoriülene lähenemisviis, suhtudes noortesse, nende vajadustesse ja õigustesse terviklikult;
- uus ELi noorte koordinaator peaks eelkõige panustama sektoriülesele tööle ja see peaks olema juhtiv ametikoht;
- ELi noortepoliitika tuleks kaasata Euroopa poolaasta protsessi, et keskenduda rohkem tulemustele, eelkõige sektoriüleste valdkondades.

1.4. Komitee on seisukohal, et strateegia ulatust tuleks laiendada tegevusega, mille eesmärk on noorte kaitsmine, toetamine ning nende varustamine õiguste, teadmiste ja oskustega, mida nad vajavad selliste üleilmsete probleemidega tegelemiseks nagu digiteerimine, kliimamuutused ja populismi kasv.

1.5. Komitee soovib, et strateegia hõlmaks kõrgetasemelisi püüdlusi valdkonnaüleseks tööks muude asjakohaste ELi poliitikavaldkondadega, sealhulgas tööhõive-, haridus-, tervishoiu-, rände- ja võrdõiguslikkuse poliitikaga.

1.6. Komitee soovib, et strateegias pöörataks rohkem tähelepanu noorte tööhõiveküsimustele, eelkõige seoses aruteluga töö tuleviku üle, ning muudele sotsiaalsetele probleemidele, nagu vaimne tervis, võrdsus ja haridus.

1.7. Kuigi komitee nõustub komisjoniga, et strateegia peaks edendama demokraatiat, peaks see komitee arvates edendama ka ulatuslikumat kodanikuaktiivsust, sh valimistel osalemist, vabatahtlikku tegevust, noorte juhitud valitsusväliseid organisatsioone, töökoha demokraatiat ja sotsiaalset dialoogi.

1.8. Komitee on veendunud, et noorte osalemist otsustusprotsessis tuleks edendada ka väljaspool ühekordseid üritusi. Lisaks tuleb noorte dialoogi edasiarendamisel parandada noorte vabatahtlike organisatsioonide ja riiklike noortenõukogude rolli ja kasutada täiendavaid võimalusi. Sellega seoses peaksid ELi institutsioonid võtma endale juhtrolli ja komitee peaks olema nende institutsioonide esirinnas, mis edendavad noorte kaasamist ELi tasandil.

1.9. Tuleb julgustada noorsootööl tehtavate kulutuste suurendamist koos pikaajaliste investeringutega avalikesse teenustesse, eriti seal, kus avalikke teenuseid on kärbitud.

1.10. Strateegias tuleb kajastada õigustepõhist lähenemisviisi, näiteks vajaduse korral kasutada ÜRO lapse õiguste konventsiooni.

1.11. Strateegias tuleb pöörata rohkem tähelepanu noortele naistele ja tütarlastele, LGBTIQ+ kogukonda kuuluvatele noortele, puudega noortele ning noortele rändajatele ja pagulastele.

1.12. Noortepoliitikaga seoses peaks liikmesriikide vahel toimuma suurem ülespoole ühtlustamine ning selle hõlbustamiseks oleks vaja sarnaseid valdkondi hõlmavaid riiklikke kavasid. Selle saavutamiseks tuleb tugevdada näitajate väljatöötamise protsessi, millega alustati eelmise strateegia raames.

1.13. Komitee soovib, et ELi noorteportaal kasutaks võimalikult paljusid noorte praeguse osalusega seonduvaid veebipõhiseid vahendeid.

1.14. Kuigi komitee väljendab heameelt uue konkreetse ELi noortestrategie üle, soovib ta tungivalt noorsooküsimuste süvalaiendamist Euroopa Komisjon kõikide eri peadirektooraatide töösse.

2. Taustteave

2.1. Kavandatud strateegia on kolmas ELi esitatud raamistik, mis keskendub Euroopa noortele elanikele. Uus strateegia keskendub kolmele tegevusvaldkonnale: kaasamine, ühendamine ja mõjuvõimu suurendamine, erinevalt ELi 2010.–2018. aasta noortestrategie kaheksast tegevusvaldkonnast: tööhõive ja ettevõtlus, sotsiaalne kaasatus, osalus, haridus ja koolitus, tervis ja heaolu, vabatahtlik tegevus, noored ja maailm, loovus ja kultuur.

2.2. Uue strateegia kõige olulisemad muudatused hõlmavad ELi noortekoordinaatori ametikoha loomist, noorte struktureeritud dialoogi asendamist ELi noorte dialoogiga ja varasemate eesmärkide ülekandmist valdkonnaülelisesse suundumustesse, mille eesmärk on avada suhtluskanaleid noorte ja poliitikakujundajate vahel.

2.3. Nagu eelmistes strateegiates, ei ole noortegarantii osa strateegiast, vaid see kuulub Euroopa Sotsiaalfondi + alla.

2.4. Strateegia valdkonnas on nii riiklikul kui ka ELi tasandil olemas palju algatusi. Programmi „Erasmus+“, noortegarantii, noorte tööhõive algatuse ja Euroopa Sotsiaalfondi raames tehakse märkimisväärset tööd. Teised asjakohased valdkonnad on oskuste tegevuskava ja Euroopa solidaarsuskorpus. Samal ajal on muudel poliitikatel valdkonnaülelises valdkonnades noortele suur mõju (näiteks transport, sotsiaalküsimused, tervishoid, välistegevus ja põllumajandus). Lisaks on igal liikmesriigil oma lähenemisviisi noortepoliitikale ja teistele noori mõjutavatele probleemidele.

2.5. Noortega seonduv on lisatud mh Euroopa sotsiaalõiguste sambasse, ÜRO 2030. aasta kestliku arengu tegevuskavva ja selle kestliku arengu eesmärkidesse.

2.6. Komitee on juba vastu võtnud paljusid noorsooküsimusi käsitlevaid arvamusi, näiteks arvamusi noorte tööhõive algatuse, ⁽¹⁾ noortegarantii, ⁽²⁾ Euroopa solidaarsuskorpuse ⁽³⁾ kohta või hiljuti kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe ELi raamistiku ⁽⁴⁾ kohta. Samuti on komitee hinnanud kodanikuühiskonna seisukohast noorte tööhõive ELi poliitika, peamiselt noortegarantii rakendamist kuues liikmesriigis.

⁽¹⁾ ELT C 268, 14.8.2015, lk 40.

⁽²⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 101.

⁽³⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 160.

⁽⁴⁾ ELT C 262, 25.7.2018, lk 41.

2.7. Komitee poolt käesoleva arvamuse jaoks korraldatud noortepõhisel arutelul väljendasid noored väga suurt ebakindlust. Nad tundsid suurt survet ja nägid vähest aktsepteerimist nende puhul, kes valivad teistsuguse tee või lahkuvad koolist varakult. Mõned rääkisid sellest, et peavad pensionile mõtlema hakkama teismelisena. Tööle üleminek on jätkuvalt väljakutse ja oli tunda rahulolematust noorte diskrimineerimise pärast töötasu maksmisel sama töö tegemise eest lihtsalt vanuse järgi. Eluase ja transport olid samuti olulised küsimused koos digiteerimisega ja probleemidega mitteformaalse õppe käigus omandatud oskuste tunnustamisel ja valideerimisel.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt strateegia üle. Komitee usub, et see peaks olema terviklik plaan, mis toob kaasa soovitud tõhusate tulemuste saavutamise ja annab noortele lisaväärtust, tuues rohkem kasu kui selle osad eraldi ja olles tõhusam kui erinevate meetmete kogum. Komitee leiab, et strateegia peaks olema rohkem seotud olemasolevate ELi programmidega, nagu programm „Erasmus+“, noortegarantii ja Euroopa solidaarsuskorpus.

3.2. Poliitiliste küsimuste terviklik käsitlus on viimastel aastatel jõudu kogunud ja on ühine nii ELi kui ka liikmesriigi tasandil. See on teretulnud, sest sellega tunnustatakse, et sotsiaalsed probleemid ei pruugi alati käia üksnes halduskategooriate alla. Traditsiooniliste osakondade rollide, eelarvete ja kultuuride lõhkumine on aga tohutult keeruline ja on vaja tagada, et „terviklik lähenemisviis“ ei muutuks mingisuguseks imerohuks, kui probleem on liiga keeruline või kui poliitikakujundajad lihtsalt tahavad muid võimalusi kasutada.

3.3. Komitee leiab, et ELi noortepoliitika elluviimine peaks ELi ja liikmesriigi tasandil olema nähtavam ja jätkusuutlikum, kui seda tuleb nõuetekohaselt hinnata, näiteks Euroopa poolaasta ja sotsiaalnäitajate tulemustabeli raames.

3.4. Üldiselt peab kavandatud strateegial olema rohkem õigustel põhinev lähenemisviis. See on oluline valdkond, kuna sel viisil on kavandatud ÜRO lapse õiguste konventsioon (mis muidugi ei hõlma kõiki noortekategooria isikuid) ja sellega tehakse riikide näitajate korrapäraseid ülevaatusi, kasutades kokkulepituid mõõdikuid. Ettepanekud on tugevad noorsootöö enda olemuse ja vabatahtliku sektori rolli poolest. See on kriitilise tähtsusega, sest rahvusvahelisel tasandil ilmnevad uued, rohkem instrumentalistlikud lähenemisviisid tööle noortega.

3.5. Komitee leiab, et strateegia eesmärk peaks olema liikmesriikidevahelise ülespoole suunatud lähenemise edendamine noortepoliitika valdkonnas. Seda eriti seetõttu, et märkimisväärne ELi rahastamine (nt Erasmus programm) on ette nähtud kõigile liikmesriikidele. Teistes ELi rahastamisvaldkondades on kasutusel kaasrahastamise meetod, mis edendab lähenemist ja kogu ELi hõlmavat ühist lähenemisviisi. Komitee usub, et strateegia jaoks tuleb sellest palju õppida.

3.6. Komitee nõustub komisjoniga noorsootöötajate otsustava tähtsusega rolli ja nende unikaalse kasu osas noortele täiskasvanuikka üleminekul ning rõhutab, et noorsootöö kvaliteet sõltub suuresti avalike teenuste rahastamisest. Mõnes liikmesriigis ei ole noorsootöötajate töö kvaliteet avaliku sektori kärbeta ja külmutamiste tõttu mitte ainult halvenenud, vaid selles sektoris on ka palju täitmata töökohti. Seepärast kutsub komitee üles avalikesse teenustesse rohkem investeerima.

3.7. Sellest hoolimata juhib komisjon õigustatult tähelepanu sellele, et liikmesriigid peavad noortepoliitikasse eraldama oma rahalisi vahendeid. Seoses sellega on rahastamise jälgimise ettepanekud kõige julgustavamad, kuid peavad hõlmama liikmesriikide ja teiste valdkonnaüleste poliitikavaldkondade tööd. Komitee usub, et jälgimine peaks toimuma sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise kaudu kõigil tasanditel.

3.8. Komitee nõustub komisjoniga, et liikmesriikidel on vaja uurida demokraatliku osaluse uuenduslikke ja alternatiivseid vorme. Ent komitee on kindlalt veendunud, et praegused sotsiaalse kaasatuse viisid nagu vabatahtlik tegevus, noortenõukogud ja osalemine kodanikuühiskonna organisatsioonide, ametiühingute või töönookogude töös vajavad rohkem toetust, sealhulgas rahalist toetust. Noored on Euroopa tulevik ja seetõttu tuleks neid julgustada osalema kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel ning andma aktiivse panuse mis tahes ühiskondlikku ja poliitilisse tegevusse.

3.9. Komitee on seisukohal, et kolmele tegevusvaldkonnale – KAASAMINE, ÜHENDAMINE, MÕJUVÕIMU SUURENDAMINE – keskenduva strateegia ulatuse raames tuleks viimati nimetatud valdkonda laiendada ülesannetega, mille eesmärk on noorte kaitsmine ja toetamine ning nende varustamine oskustega, mida nad vajavad selliste üleilmsete probleemidega tegelemiseks nagu digiteerimine, kliimamuutused ja populismi kasv. Kuna üks ELi prioriteete on oma kodanike kaitse, on komitee seisukohal, et sellesse prioriteeti tuleks sarnaselt täiskasvanud elanikkonnaga kaasata ka noored. Noored peaksid kasu saama ka komitee edendatavast digitaalse õigluse kontseptsioonist,⁽⁵⁾ mille eesmärk on kaitsta Euroopa kodanikke digitaalrevolutsiooni negatiivsete aspektide eest, või ILO heakskiidetud nn õiglase ülemineku laiema raamistikust.

Noored ja töömaailm

3.10. Kuigi strateegia peaks olema selge ja mitte sisaldama mitmeid eesmärke, on komitee seisukohal, et praeguses strateegias tuleks pöörata rohkem tähelepanu noori mõjutavatele sotsiaal- ja tööhõiveküsimustele, eelkõige seoses aruteluga töö tuleviku üle. Need hõlmavad muu hulgas digiteerimist, platvorme, tööturu killustatust ja töövõimaluste halvenemist, mis mõjutavad eriti noori.

3.11. Töö ja õppimine saab paljude noorte igapäevaseks rutiiniks. Seetõttu usub komitee, et tulevane ELi noortepoliitika peaks suurendama töökoha demokraatiat, edendades muu hulgas sotsiaalset dialoogi ja kaitstes noorte töötajate õigusi. Noori tööturul tuleks kohelda samamoodi nagu täiskasvanud elanikkonda, iseäranis seoses sama miinimumpalga saamise,⁽⁶⁾ pensionide kättesaadavuse ja kaitsega ebakindlate töölepingute vastu (nulltunnid) ning tasustamata praktika või fiktiivse füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisega. Noorte häält tuleks kuulata ka ühiskonnas ja nende töökohtades. Lisaks tuleks senisest jõulisemalt julgustada noorte osalemist töökoha esindusstruktuurides (ametühingud ja töönõukogud), nagu mõne riigi puhul, kus on loodud noorte esinduskogud töökohtadel.

3.12. Mõned noored on ka lapsevanemad ja ELi poliitikameetmed, näiteks uus direktiiv töö- ja eraelu tasakaalu kohta, on olulised noortele, kes ühendavad tööd hariduse ja sugulaste hooldamisega. Töökohtade digiteerimise tõttu on noortel kahtlemata erinev tööhõive olukord kui nende vanematel. Komitee soovib pöörata strateegias rohkem tähelepanu tööhõive- ja sotsiaalpoliitikale, arvestades tööturupoliitika tähtsust noorte põlvkondade elule.

3.13. Tööturg on eriti tähtis, sest paljudes riikides kannatasid 2008. aasta majanduskriisi järgsetel aastatel kõige rohkem tööpuuduse tõttu just noored. Kuigi noorte tööpuudus vähenes, oli töötute noorte arv peaaegu kaks korda suurem nende omast, kes töötasid⁽⁷⁾. Paljudel juhtudel on hiljuti loodud töökohad madalama kvaliteediga või annavad halvemat juurdepääsu alalistele ja täistööajaga töölepingutele kui enne kriisi puhkemist loodud töökohad (nt ajutised töölepingud, nulltunnilepingud).

Noorte haridus ja tervis

3.14. Strateegia eesmärk on teha seni esindamata noorte hääl kuuldavaks poliitikute seas. Selle saavutamiseks on vaja täiendavaid meetmeid, et integreerida ühiskonda noored, kes on tööturul ja haridussüsteemist eemale jäänud. Hoolimata mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noorte) arvu vähesest paranemisest oli 2017. aastal 10,9 % 15–24aastastest inimestest ja 17,7 % 25–29aastastest noortest sellises olukorras ikka veel lõksus. Oskuste ja pädevuste parandamine mõjutab positiivselt noorte tööalast konkurentsivõimet, kuid ainult see tegur üksi ei määra tööhõive kasvu. Selline side kaotamine mõjutab märkimisväärselt noorte elusid ja püüdlusi, sest see võib viia vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuseni. Avaliku sektori asutused kannavad ka NEET-noorte haridusse või tööle mittesaamise eest kulutusi, mis Eurofoundi (2012, 2014) hinnangul on 1,2 % SKPst. NEET-noored toetavad tõenäolisemalt ka äärmuslikke ja ksenofoobseid ideoloogiaid.

3.15. Euroopa sotsiaalõiguste samba artiklis 4 tööhõive aktiivse toetamise kohta on kirjas: „Noortel on õigus nelja kuu jooksul pärast töötuks jäämist või õpingute lõpetamist saada kvaliteetne täiendushariduse, õpipoisiõppe, praktika- või tööpakkumine.“ Noortestrategie peaks andma oma panuse kõnealuse põhimõtte elluviimisse, iseäranis edendades kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite ühistegevuse arendamist erinevate kõnealuse kontekstis rakendatavate poliitikameetmete kujundamiseks ja jälgimiseks. Erilist tähelepanu tuleks pöörata teavitamisstrateegiatele, mille abil üritatakse tuua tööturust eemale jäänud noored tagasi tööle või haridusse.

⁽⁵⁾ ELT C 237, 6.7.2018, lk 1.

⁽⁶⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 10.

⁽⁷⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 10.

3.16. Seetõttu peaks Euroopa noortestrategia kasutama üleeuroopalist käsitlust, et jõuda nende rühmadeni. Selle püüdluse edu võti on tihe koostöö riiklike ametiasutuste, Euroopa sotsiaalpartnerite, riiklike noortenõukogude ja noortevaldkonna vahel.

3.17. Üldjuhul kulub suur osa noorte ajast täis- või osalise koormusega hariduse omandamisele ja see on veel üks valdkond, kus ELi tasandil on pädevus piiratud, välja arvatud see, et tagada, et „igäihel on õigus kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvatele õppele, et säilitada ja omandada oskused, mis võimaldavad täiel määral osaleda ühiskonnaelus ja aitavad suunduda edukalt tööturule“, nagu on sätestatud Euroopa sotsiaalõiguste samba esimeses põhimõttes. Järgi on see valdkond, millel oli eelmises strateegias oma samm.

3.18. Noorte vaimse tervise valdkond on noorte töös ja igasuguses professionaalses noortega suhtluses keske tähtsusega. Üldiselt on tervishoid liikmesriigi pädevuses, kuid vaimne tervis on rahvatervise aspekt, kus ELil on pädevus, mistõttu peaks see olema strateegias kavandatud valdkonnaülese töö keskmes. Seetõttu tuleb pöörata erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu ärevus, depressioon ja enesetappude määr noorte hulgas.

3.19. Aina enam on liikmesriigi tasandil töös noortega näiteid parimate tavade kohta. Samuti on noorsootööl olnud hea mõju noorte vaimsele tervisele. Komitee on seisukohal, et strateegias tuleb rohkem tähelepanu pöörata noorte vaimse tervise valdkonnale.

3.20. Sarnaselt keskenduvad paljud riiklikud poliitikameetmed noorte füüsilisele tervisele. Selles valdkonnas on mitmeid probleemseid küsimusi. Lapsealiste ja noorte rasvumine on üha enam murettekitav, samuti uimastite kuritarvitamine ja seaduslikud uimastid. Kuigi liikmesriigid võivad endiselt kasutada suhteliselt erinevaid lähenemisviise, ei saa noorte probleemide valdkonnaülese käsitlusviisi neid probleeme ignoreerida ja peab nendega tegelema, tuginedes ELi asjakohastele volitustele. Kõnealusel valdkonnad olid eelmise strateegia üks samm ja on oluline, et valdkonnaüleises töös säiliks neile suur tähelepanu.

Võrdsus

3.21. Noorsootöö, noortepoliitika ja võrdsuse vahel on tugev side. EL on selles valdkonnas võtnud märkimisväärseid meetmeid ja kõikides liikmesriikides kehtivad asjakohased õigusaktid. Sellegipoolest on noorte seas endiselt palju diskrimineerimisjuhtumeid, näiteks eluaseme ja selliste teenuste valdkonnas, millest nad sõltuvad rohkem kui teised inimesed nagu ühistransport. Võrdõiguslikkuse seadused võivad sageli keskenduda rohkem vanematele inimestele. On olemas üheksa üldist alust, mille põhjal keelatakse diskrimineerimine ELi liikmesriikides. On vaja tagada, et seda liiki diskrimineerimise ohvriks langevad noored on asjakohaselt hõlmatud ELi noortestrategia. Rühmi on mitu, ent komitee tõstab neist esile järgmised, mis vajavad suuremat tähelepanu dokumendis:

- puudega noored;
- noored rändajad ja pagulased;
- noored naised ja tütarlapsed;
- LGBTIQ+ kogukonda kuuluvad noored.

3.22. Paljudes noortega seotud ELi poliitikameetmetes keskenduti hiljuti radikaliseerumisele. Ent integratsioon peab olema osa noortele pakutavate meetmete laiemast valikust ja seda tuleb rõhutada strateegias. See sobib ka loomulikult noorte tööhõive programmidesse.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee tervitab ELi noortekoordinaatori uue ametikoha loomist, kes peaks kuulama noori ja mõjutama noortepoliitika valdkonnaülest mõõdet. Rõhuasetus peaks olema viimati nimetatud aspektil. Koordinaator peaks samuti julgustama ja hõlbustama sarnast protsessi liikmesriigi tasandil ja seega peaks ta ühinema komisjoniga nõukogu kohtumistel.

4.2. Samuti on väga tervitatavad ettepanekud noortevaldkonna riiklike tegevuskavade kohta. Vaja on selgeid eesmärke, järelevalvet ja edasiminekut noorte toetamisel. Komitee toetab kindlalt komisjoni seisukohta, et rahastamist ja riiklikke tegevuskavasid on vaja rohkem siduda.

- 4.3. Struktureeritud dialoogilt liikumine kaasavamale noorte dialoogile on teretulnud. Siiski on vaja rohkem kaasamist, mida võiks saavutada kaasatud organisatsioonide liigi ja laadi laiendamise ning täiendavate rühmituste lisamise teel. Noorte vabatahtlike organisatsioonid ja riiklikud noortenõukogud peaksid siiski olema selle töö keskpunktis, sest nad on noorte jaoks lähedal ja neil on tohutu kogemus.
- 4.4. Euroopa noorteportaal kui digitaalne ühtne sisenemispunkt noorte ühendamiseks ELiga on teretulnud, kuid erilist tähelepanu tuleks pöörata selle portaali kättesaadavusele tasuta internetiühenduse kaudu ja arvutitele ligipääsu abil, eriti ebasoodsas olukorras olevate noorte rühmade jaoks liikmesriikides. Komisjon peab ka jälgima noorte pidevat liikumist sotsiaalmeedia platvormide seas.
- 4.5. Ettepanekud näitavad, et noortel on tehnoloogiliste muudatuste suhtes eelis. Siiski tuleb märkida, et on ka digitaalselt välja jäetud noori. Noortega töötavad inimesed peavad teadma ka noorte tehnoloogilise kaasatuse positiivseid ja negatiivseid aspekte (nt vaimse tervise probleemid ja libauudistega seotud väljakutsed).
- 4.6. Kuigi liikuvus on Euroopa põhiväärtus ja noorteprogrammide keskne ülesanne, võib sellel olla puudusi, eriti riikides, kus toimub väljaränne, rahvastiku vähenemine või ajude või tööjõu äravool. Probleemi lahendamisele võivad siin ehk kaasa aidata uued sisserändajad ja pagulased Euroopas.
- 4.7. Komitee peab komisjoni ettepanekuid informaalset ja mitteformaalset õppimist valideerimise kohta väärtuslikuks. Oleks julgustav näha mõnda väljatöötatud malli noortevaldkonnas ja mujal.
- 4.8. Õnneks on nüüd rohkem ELi institutsioone kaasavaid noorteuritusi, nii et kõigi nende hindamine oleks kasulik. Samuti tuleks kontrollida, kas nende vahel oleks võimalik saavutada suuremat koostööd. Struktureeritud dialoogi eeliseks on see, et see on pigem pidevalt toimuv, mitte ühekordne. Noorte pidev kaasamine otsustesse, mis neid puudutavad, peaks olema prioriteet ja on oluline, et see juhtuks kõigis poliitikavaldkondades, mitte ainult noortepoliitikas. Ühekordseid üritusi korraldavad institutsioonid peaksid kaasama noori pidevalt oma töösse.
- 4.9. Komitee leiab, et iseseisva noorsooteabe tugev roll on libauudistite ja veebipõhiste vahendite kasutamise ülemäärase sõltuvuse ajajärgus oluline. Suhe usaldusväärsete täiskasvanutega peaks jääma noorsootöö ja noortepoliitika võtmeteguriks.
- 4.10. Komitee arvates peaks strateegia koos noorte põlvkonna jaoks mõeldud muude poliitikameetmetega olema oluline vahend noorte elanikkonna Euroopa-vastaste hoiakute ja populismi vastu võitlemiseks.
- 4.11. Kuigi komitee väljendab heameelt uue konkreetse ELi noortestrategie üle, soovib ta tungivald noorsooküsimuste süvalaiendamist Euroopa Komisjon kõikide eri peadirektoraatide töösse.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava“

(COM(2018) 267 final)

(2019/C 62/25)

Raportöör: **Antonello PEZZINI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 167
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	182/1/0
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et Euroopa on ühistel väärtustel rajanev kultuuriline kogukond ning et Euroopa elustiili iseloomustab **sotsiaalne turumajandus**, mis ühendab majandusliku vabaduse sotsiaalsete õigustega ja inimese austamise põhimõtetega.

1.2. Komitee peab oluliseks tugevdada ja arendada Euroopa Liidu kultuurilist mõõdet, mis põhineb aluslepingutes sätestatud ühisväärtustel; need väärtused on integratsiooniprotsessi võtmetegur ning Euroopa kultuurilise identiteedi nurgakivi, aidates luua kaasavat, pluralistlikku, sidusat ja konkurentsivõimelist ühiskonda.

1.2.1. Komitee arvates võib vaid Euroopasse kuulumise tunde ja ühise kultuurilise identiteedi tugevdamine ühtlasi tugevdada Euroopa projekti ning suurendada kultuurilist ja keelelist mitmekesisust.

1.2.2. Euroopa aineiline ja vaimne kultuuripärand on komitee hinnangul Euroopa rahvaid ühendav sidusaine, äärmiselt tugev identiteediside ja oluline strateegiline ressurss sotsiaalse sidususe saavutamiseks.

1.3. Komitee on seisukohal, et võttes arvesse Euroopa praegust poliitilist ja identiteedikriisi, ⁽¹⁾ on äärmiselt oluline anda kultuurile tagasi keskne roll identiteedisidemete vahendajana ja aluslepingutes sätestatud ühiste väärtuste ellurakendamisel.

1.4. Komitee hindab positiivselt plaani tõsta kultuur päevakorra keskmesse, kuid kutsub samas üles kasutama tegevuskava käivitamist võimalusena liikuda nn **uue Euroopa taassünni** visiooni suunas, mille eesmärk on luua Euroopa kultuuriruum, ⁽²⁾ mis põhineb paljudel ühistel väärtustel, nagu solidaarsus, usaldus ja jagatud vastutus.

1.5. Komitee hinnangul peab Euroopa kultuurivaldkonna uuendatud tegevuskava põhinema jagatud strateegilisel visioonil, mis tähendab Euroopa kultuuriruumi kujundamisel järgmist:

— ühised identiteediväärtused, vabadus ja solidaarsus;

— liikumisvabaduse, asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse aluspõhimõtted Euroopas kõigi kultuurivaldkonnaga seotud isikute, kaupade ja teenuste jaoks;

⁽¹⁾ Vt levinud populismi ja suveräänsusliikumisi ja -aspekte.

⁽²⁾ Analoogselt Euroopa teadusruumiga ja selle toetuseks.

- kultuuripärandile keskenduvad juhtimissüsteemid ja meetmete planeerimise süsteemid;
- **konkreetsed meetmeid tohtu kunstipärandi restaureerimiseks ja säilitamiseks, mis hoiab Euroopa kultuuri uute põlvkondade jaoks elujõulisena;**⁽³⁾
- Euroopa kultuuri kasutamine rahvusvahelistes suhetes;
- Euroopa tasandi poliitika tugevdatud juhtimine, et anda rohkem tegutsemisruumi kultuuri väljendusvormide ning kultuuri- ja loomemajanduse valdkonnas tegutsejatele, kes kultuuri loovad ja kujundavad;
- väikeste loomeettevõtete, iseäranis sotsiaalsete ettevõtete koondamise toetamine;
- kultuuriprotsesside koostoime ja jagamine, mis aitaks tugevdada Euroopa ühiskonna mitmekülgeid väljendusvorme.

1.6. **Kultuuri pakkumise seisukohast** on oluline, et tänu uutele mitmekeelsetele kommunikatsioonivahenditele oleks teave meetmete sihtrühmadele arusaadav ja kättesaadav, nii et Euroopa ühtne kultuuriruum oleks tõepoolest kõigi pärand.

1.7. **Kultuurinõudlusega seoses** on komitee hinnangul oluline otse kultuuri kasutajale suunatud tegevus, et suurendada Euroopa väärtusidentiteedi arendamises osalemist selliste algatuste abil nagu **kultuuriteemaline kodanike Erasmus** ja Euroopa kodanikele suunatud **Euroopa kultuuri harta** loomine.

1.8. Komitee on kindlalt veendunud, et võib täita proaktiivset osa struktureeritud kultuuridialoogis, et tugevdada kodanike demokraatlikku osalust, kultuurilist identiteeti ja ühiskonna mitmekülgete väljendusvormide jagamist, mh ühisalgatustega, nagu Euroopa kultuurinäda ja Euroopa kultuuriööde käivitamine ning Euroopa kultuurisaadikute nimetamine.

1.9. Komitee kohustub jälgima komisjoni esitatavate perioodiliste aruannete alusel uue tegevuskava teekaardi andmeid ja Euroopa kultuuriruumi lõpuleviimist.

2. Sissejuhatus

2.1. Kultuur on Euroopa projekti keskmes ning sellele tugineb Euroopa Liidu juhtlause „Ühinenud mitmekesisuses“. See on koosseksistentsi oluline osa ja inimkonda rikastav väärtus, mis on hädavajalik meie ühiskondlikeks tegevusteks ja kodanike igapäevaseks eneseväljenduseks.

2.2. Kultuur on seega suurepärase näide sotsiaalse sidususe ja kultuuridevahelise dialoogi strateegilisest ressursist ning hea võimalus väärtustada ühist ajalugu, Euroopa piirkondade kultuurilise mitmekesisuse suurt rikkust ning jagatud ainelist ja vaimset pärandit.

2.3. Lissaboni lepingus omistatakse kultuurile suurt tähtsust. Euroopa Liidu lepingu preambulis viidatakse otseselt soovile saada innustust „**Euroopa kultuurilisest, religioosest ja humanistlikust pärandist**“ koos esmatahtsate eesmärkidega, nagu kohustus, et „[l]iit austab oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagab Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamise.“

2.3.1. Paljud nendest väärtustest, mis moodustavad Euroopa ühiskonna aluse, on sätestatud Euroopa Liidu lepingus: „[l]iit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste [...] austamine“. Need väärtused, mis on saanud Euroopa kultuuri lahutamatuks osaks, tõusevad esile ja peavad muutuma üha olulisemaks ühiskonnas, mida iseloomustab pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus ja solidaarsus.

2.3.2. Põhiõiguste hartas, mis on aluslepingu lahutamatu osa, on kokku kogutud, loetletud ja sünteesitud rikkalik loetelu väärtustest, millest osa on esitatud juba aluslepingus.

2.3.3. Eli tegevus on seega suunatud liikmesriikide koostöö soodustamisele, et nende spetsiifiline pädevus kultuuripoliitika vallas lähtuks üha rohkem ühistest väärtustest ning et need **lõimuksid** sotsiaalsete suhete **võrgustikku**.

⁽³⁾ Vt spetsiaalseid restaureerimiseenuseid: www.opencare.it.

2.3.4. Inimese käitumine sotsiaalsetes suhetes ja igapäevaelus järgib tema mõtlemises eelnevalt kujundatud mudeleid⁽⁴⁾. Need mudelid omandatakse hariduse⁽⁵⁾ ja õpetamise⁽⁶⁾ teel ning need kinnistuvad meid ümbritseva maailmaga tekkivate suhete kaudu.

2.3.5. Seetõttu on oluline levitada ja rõhutada Euroopa tsivilisatsiooni aluseks olevaid väärtusi, eelkõige noorte seas alates eelteismeeast, et kinnistada nn **peegelneuroneid**, mis jälgendavad teiste inimeste tegevust, tundeid ja emotsioone⁽⁷⁾.

2.4. Kultuuri⁽⁸⁾ mõiste on olemuselt dünaamiline ja nõuab seega teatud meetmeid, mida Euroopa poliitika ja riigid peavad rakendama hariduse ja eeskujude kaudu. Ülal loetletud väärtused, mis on sätestatud aluslepingus, ei ole tekkinud mitte juhuslikult, vaid tulenevad ühiskondlikest kaalutlustest ja kogemustest, mis on rahuliku kooselu ja rahvaste usalduse suurenemise aluseks. Neid tuleb edasi kanda **õppeprotsesside ja sotsiaalsete suhete** kaudu eelkõige uutele põlvkondadele, et nad oleksid valmis järgima ja jagama eetilisi väärtusi.

2.5. Lisaks kultuuri sotsiaalsele ja identiteediga seotud väärtusele tunnustatakse üha enam selle väärtust juhtiva ja strateegilise majandusliku jõuna, mis aitab suurendada rikkust inimese kohta, heaolu ja Euroopa kogu SKPd ning arendada rahvusvahelisi suhteid.

2.6. Hinnanguliselt moodustavad kultuurisektor ja loomemajandussektor 4,2 % Euroopa SKPst, seejuures on tööhõive kasv 1,5 %. Absoluutväärtustes mõõdetuna tootis kultuur 2016. aastal 89,9 miljardit eurot, mis on + 1,8 % võrreldes 2015. aastaga, ning seotud tegevust arvestades liikus sektoris 250 miljardit eurot, tööd pakuti 1,5 miljonile inimesele⁽⁹⁾.

2.7. Kultuuris osalemise soodustamine on Euroopa oluline ülesanne, kuid pärast 2008. aastal Euroopat tabanud majandus- ja finantskriisi, mis seejärel kandus ühiskonda ja poliitikasse, on kultuuris osalemine vähenenud kõigis Euroopa riikides, eelkõige Lõuna-Euroopa maades⁽¹⁰⁾.

2.8. 2007. aasta Euroopa kultuurivaldkonna tegevuskavas⁽¹¹⁾ seati ELile ja liikmesriikidele järgmised kohustused:

- edendada kultuurilist mitmekesisust;
- kaitsta kultuuripärandit;
- ületada selles sektoris tegutsejate vaba liikumist tõkestavad takistused;
- toetada kultuuri- ja loomeettevõtete panust.

2.8.1. ELi kultuurivaldkonna tegevuskavas (2015–2018) sätestati Euroopa Liidu tasandi koostööks kultuuripoliitika valdkonnas neli järgmist põhiprioriteeti:

- kõigile avatud ja juurdepääsetav kultuur;
- kultuuripärandi kaitsmine ja väärtustamine;
- kultuuri- ja loomesektorite toetamine innovaatilises majanduses;
- kultuurilise mitmekesisuse edendamine.

2.9. Parlament on võtnud vastu mitmeid resolutsioone⁽¹²⁾ ja soovitusi, milles käsitletakse võrdset juurdepääsu kultuuriteenustele, kultuuri rolli liidu välissuhetes, liikuvust ning kultuuri- ja loomemajandust.

⁽⁴⁾ *Nihil est in intellectu quod prius non fuerit in sensu* (J. Locke).

⁽⁵⁾ Tuleneb ladina keelsest sõnast „instruere“: ette valmistama, looma.

⁽⁶⁾ Jälgendama märke ja mudeleid.

⁽⁷⁾ Vt neuroteaduse alaseid avastusi, mis kirjeldavad tegevuse ja mudelite jäljendamist.

⁽⁸⁾ Tuleneb ladinakeelsest sõnast „colere“, mis tähendab harimist.

⁽⁹⁾ Allikas: Eurostat.

⁽¹⁰⁾ Raport „Cultural access and participation“ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf.

⁽¹¹⁾ ELT C 287, 29.11.2007, lk 1.

⁽¹²⁾ Vt ELT C 377 E, 7.12.2012, lk 142; ELT C 93, 9.3.2016, lk 95, tekstid, P8_TA(2016)0486.

2.10. Euroopa Liidu Nõukogu 23. mai 2018. aasta istungil võeti vastu järeldused, milles käsitleti kultuuripärandi integreerimist ka teistesse poliitikavaldkondadesse ning dialoogi tugevdamist organisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga.

2.11. Komitee on omalt poolt mitmel korral väljendanud arvamust kultuuri- ja loomesektorite arendamise kohta ning toetust uuele rahvusvaheliste kultuurisuhete strateegiale, ⁽¹³⁾ sh maapiirkondade panus Euroopa kultuuripärandisse ⁽¹⁴⁾.

3. Uue tegevuskava ettepanekud

3.1. Komisjoni esitatud uue tegevuskava põhipunktid võib kokku võtta järgmiselt:

- edendada kultuuris osalemist, loominguiliste töötajate liikumist ja kultuuripärandi kaitsmist, kasutades kultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse jõudu sotsiaalse sidususe ja heaolu hüvanguks;
- edendada kunsti ja kultuuri hariduses;
- tugevdada rahvusvahelisi kultuurisuhteid;
- tihendada sidemeid tööstuspoliitikaga;
- kasutada kultuuri rolli ära Euroopa identiteedi tugevdamiseks;
- teha tihedat koostööd liikmesriikide ja kodanikuühiskonnaga.

3.2. Peamised väljapakutud mõtted võib kokku võtta järgmiselt.

3.2.1. *Sotsiaalne mõõde*: kasutada kultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse võimalusi sotsiaalse sidususe ja heaolu saavutamiseks.

3.2.2. *Majanduslik mõõde*: toetada kultuuripõhist loovust hariduses ja innovatsioonis ning soodustada majanduskasvu uute töökohtade loomise, loomemajanduse ja pädevuse arengu kaudu; ⁽¹⁵⁾

3.2.3. *Välismõõde – rahvusvaheliste kultuurisuhete tugevdamine*: toetada kultuuri laienemisprotsessides osalevates riikides, Lääne-Balkani riikides ja Vahemere maades ning AKV ⁽¹⁶⁾ arengufondi meetmete abil;

3.2.4. *Valdkondadevaheline mõõde*: algatused „Euroopa kultuuripärandiaasta“ ja „Euroopa kultuuripealinn“, uus Euroopa kultuuriväärtuste tegevuskava aastateks 2019–2022, algatuse Digital4Culture arendamine, Euroopa filmide veebinimekiri, digiülemineku toetamine.

3.3. Strateegilist koostööd uue tegevuskava valdkonnas toetavad programm „Loov Euroopa“ ja muud ELi programmid.

4. Üldised märkused

4.1. Komitee peab oluliseks tugevdada ja arendada Euroopa Liidu kultuurilist mõõdet, mis põhineb aluslepingutes sätestatud ühiseväärtustel, et tugevdada kuuluvustunnet kaasava, sidusa ja konkurentsivõimelise ühiskonna loomisel.

4.2. Euroopa aine ja vaimne kultuuripärand on Euroopa rahvaid ühendav *sidusaine*, äärmiselt tugev identiteediside, eelkõige aegadel, mil Euroopas valitseb identiteedi- ja solidaarsuskriis.

4.3. Komitee on seisukohal, et eriti arvestades poliitilist, identiteedi- ja juhtimiskriisi Euroopas, tuleks Euroopa kultuurile anda tagasi selle roll identiteediväärtuste vahendajana, sh Euroopa koolituskavu laiendades.

⁽¹³⁾ ELT C 288, 31.8.2017, lk. 120.

⁽¹⁴⁾ NAT/738 (ELT C 440, 6.12.2018, lk 22).

⁽¹⁵⁾ Eelkõige muutes PISA (rahvusvaheline õpilaste hindamise programm) süsteemi STEM-ist (teadus, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika) STEAM-iks (teadus, tehnoloogia, inseneeria, kunstid ja matemaatika) ning digivaldkonnas.

⁽¹⁶⁾ Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigid.

4.4. See väärtuste integreerimise protsess peab olema kultuurivaldkonna uue tegevuskava kvaliteedihüppe alus ning viima ühistel väärtustel põhineva tõelise ja tegeliku Euroopa kultuuriruumi (¹⁷) loomisele – analoogselt ja koos Euroopa teadusruumiga.

4.5. See uus Euroopa kultuuriruum peaks hõlmama järgmisi aspekte koos ajakavaga.

4.5.1. Euroopa kultuuripoliitika ja -instrumentide tugevdamine identiteediväärtuste toetamiseks ja levitamiseks ühisesse väärtussüsteemi kuulumise tunde alusel.

4.5.2. Liikumisvabaduse, asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse täielik tagamine kogu Euroopa territooriumil kõigile kultuurivaldkonnaga seotud füüsilistele ja juriidilistele isikutele.

4.5.3. Integreeritud kultuurimajandus, mis keskendub sotsiaalselt kaasavatele süsteemidele ja mis edendab uusi kultuuripärandi säilitamise ja restaureerimise ning loomemajanduse arendamise mudeleid, muu hulgas suure sotsiaalse väärtusega uute ettevõtlusvormide abil.

4.5.4. Euroopa kultuuri toetamine rahvusvahelistes suhetes kas kultuuridiplomaatia taaskäivitamise vahendina või nn pehme jõu mehhanismina Euroopa välissuhtes või siis rahvusvahelise kaubavahetuse positiivse mõjutegurina, mis võib muuta kunstnikud/loovisikud **Euroopa kultuuri saadikuteks**.

4.5.5. Alt üles suunatud mehhanismid, et anda rohkem tegutsemisruumi kõikidele kunstivaldkonnas ning kultuuri- ja loomemajanduses tegutsejatele, kes kultuuri otseselt loovad, kujundavad ja suunavad.

4.6. Komitee hinnangul tuleb ühiste probleemide lahendamiseks luua tõeline nn kultuuri siseturg, soodustades järgmist:

- kunstnike ja kultuuriettevõtete teenuste liikuvus;
- kunstiteoste liikuvus;
- koostöö rahvusvaheliste projektide kaudu;
- kultuuridevaheline dialoog;
- konkreetsed meetmed Euroopa kultuurilise identiteedi tugevdamiseks;
- meetmed Euroopa tohutu kunstipärandi restaureerimiseks ja säilitamiseks, sh multimeediaalase teadustegevuse (¹⁸) ja jätkusuutlikkuse meetmed;
- loomingulise sõltumatuse suurendamine;
- humanistliku digitaalse kultuuri arendamine, et vähendada võltsuudiste manipuleerivat mõju ja väärinfo levitamist internetis.

4.7. Komitee hinnangul on äärmiselt oluline edendada eelkõige noorte seas hariduse kaudu arusaama, et kultuuriline mitmekesisus ja erinevad kunstivormid on oluline osa inimarengust ja põhiõiguste austamisest ning et kultuuriprotsesside jagamine aitab tugevdada demokraatlikku ühiskonda.

4.8. Komitee rõhutab, et Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava – osana uuest ühisest ja rikastatud strateegilisest visioonist – peab olema kindlalt integreeritud ELi järgmise mitmeaastasessse finantsraamistikku.

4.9. Komitee hinnangul on vaja anda õiguslike, struktuursete ja rahaliste tugiprogrammide ja -meetmete sihtrühmadele sotsiaalvõrgustike kaudu selget, läbipaistvat ja ligipääsetavat teavet.

4.10. Samuti on komitee seisukohal, et vaja on Euroopa kultuuripoliitika lõppsihtrühmale suunatud konkreetseid meetmeid, et suurendada kultuuris osalemist, mis sattus tugeva surve alla majandusliku ja finantskriisi mõjul, mis laienes ka sotsiaalvaldkonda,.

(¹⁷) Vt ka Euroopa Nõukogu raamkonventsioon, mis käsitleb kultuuripärandi väärtust ühiskonnas (CETS nr 199), 18/03/08, Faro, 27. oktoober 2005.

(¹⁸) Vt joonealune märkus 14.

4.10.1. Komitee on seisukohal, et **kodanike Erasmus**, mille raames edendatakse liidus kultuuri ja turismi, ning **Euroopa kultuuri harta**, mis soodustab juurdepääsu Euroopa kultuuriimedele, samuti **Euroopa kultuurinädala** ja **kultuuriööde** käivitamine võiksid osutada kasulikeks algatusteks, eeskätt noorte põlvkondade jaoks.

5. Konkreetsed märkused

5.1. **Digitaalne kasutusjuhend** koos reaalajas uuendatava ja kasutajasõbraliku veebisaidiga, mis on kättesaadav kõigis liidu keeltes, peab tagama mitmete tänapäeval kättesaadavate vahendite kasutatavuse, sh järgmised:

- **DCI II**, arengukoostöö vahend ⁽¹⁹⁾;
- **Interreg Med'i** ⁽²⁰⁾ ja **Med Culture programm** ⁽²¹⁾;
- **ENI**, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend, endine ENPI ⁽²²⁾;
- **IPA II** (2014–2020), ühinemiseelse abi rahastamisvahend ⁽²³⁾;
- **Natura 2020 võrgustik** ⁽²⁴⁾;
- **loodust, rahvast ja majandust käsitlev tegevuskava** Natura 2020 ⁽²⁵⁾;
- **LIFE** (2014–2020) ⁽²⁶⁾;
- **struktuurifondid** ⁽²⁷⁾;
- **EMODnet, III etapp**, merevaatlus ja merealused paigad ⁽²⁸⁾;
- **sinine majanduskasv** ELi merendus-, transpordi- ja turismisektoris ⁽²⁹⁾;
- **Leader pluss**, maapiirkondade ja kultuuripärandi täiustamine ⁽³⁰⁾;
- **Kodanike Euroopa** (2014–2020) – liidu ajalugu ja mitmekesisus ⁽³¹⁾;
- **riigiabi** kultuuri ja pärandi säilitamise valdkonnas ⁽³²⁾;
- **ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega** ⁽³³⁾;
- **Copernicuse programm** (endine GMES), satelliidiinfo kultuuripärandi seireks ⁽³⁴⁾;
- **EDEN** (*European Destinations of exelleNce*, Euroopa parimad sihtkohad);
- **COSME** – ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm, mis rahastab kultuuri- ja turismialgatusi ⁽³⁵⁾;
- **Euroopa Nõukogu** ja Euroopa Komisjoni **kultuurirajad**;

⁽¹⁹⁾ Määrus (EL) nr 233/2014 (ELT L 77, 15.3.2014, lk 44).

⁽²⁰⁾ Interreg Med'i programm.

⁽²¹⁾ Med Culture programm.

⁽²²⁾ Määrus (EL) nr 232/2014 (ELT L 77, 15.3.2014, lk 27) ja (EL) nr 236/2014 (ELT L 77, 15.3.2014, lk 95).

⁽²³⁾ Määrus (EL) nr 231/2014 (ELT L 77, 15.3.2014, lk 11).

⁽²⁴⁾ Elupaikade direktiiv 92/43/EMÜ (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7) ja linnudirektiiv 2009/147/EÜ (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

⁽²⁵⁾ COM (2017) 198 final.

⁽²⁶⁾ Määrus (EL) nr 1293/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 185).

⁽²⁷⁾ 5 fondi: Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, Euroopa Merendus- ja Kalandusfond.

⁽²⁸⁾ Komisjoni otsus (EL) 2017/848 (ELT L 125, 18.5.2017, lk 43).

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlament, 2. juuli 2013 (2012/2297(INI)) (ELT C 75, 26.2.2016, lk 24).

⁽³⁰⁾ Määrus (EL) nr 1305/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487).

⁽³¹⁾ Määrus (EL) nr 390/2014 (ELT L 115, 17.4.2014, lk 3).

⁽³²⁾ Määrus (EL) nr 651/2014 (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1) ja määrus (EL) 2015/1588 (ELT L 248, 24.9.2015, lk 1).

⁽³³⁾ Ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega.

⁽³⁴⁾ Määrus (EL) nr 377/2014 (ELT L 122, 24.4.2014, lk 44).

⁽³⁵⁾ Määrus (EL) nr 1287/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 33).

- **C3 monitor** võimaldab jälgida ja võrrelda umbes 170 kultuuri- ja loovlinna 30 Euroopa riigis, **kultuurilist elujõulisust** (*Cultural Vibrancy*), **loomemajandust** (*Creative Economy*), **soodustavat keskkonda** (*Enabling Environment*);
- avaliku ja erasektori partnerlus **ajalooliste ehitiste energiatõhususe** vallas;
- kultuuripärand jätkusuutlikuks arenguks **programmi „Horisont 2020“** raames;
- digitaalne platvorm **Europeana**, mis sisaldab rohkem kui 50 miljonit digiteeritud teost: raamatuid, muusikat, kunstiteoseid ning pakub arenenud otsimismeetodeid;
- **digitaalarengu tegevuskava** Euroopa kinopärandi uurimiseks ⁽³⁶⁾;
- **investeeringud kultuuripärandisse** tänu ühtekuuluvuspoliitika määrustele ⁽³⁷⁾;
- programm „Erasmus+“ ⁽³⁸⁾;
- **Euroopa kultuuripärandi märgis**, mis omistatakse Euroopa Liidus asuvatele objektidele ⁽³⁹⁾;
- programm „**Loov Euroopa**“ (2014–2020), millel on meedia valdkonna osa, mis keskendub audiovisuaalsektorile (**alaprogramm „Media“**), kultuuri valdkonna osa, mis keskendub kultuuri- ja loomesektorile (**alaprogramm „Kultuur“**), ning sektoriülene osa, mis keskendub kõikidele loome- ja kultuurivaldkonna sektoritele (**sektoriülene tegevussuund**) ⁽⁴⁰⁾.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽³⁶⁾ COM(2010) 487 final ja COM (2014) 477 final.

⁽³⁷⁾ ELT L 347, 20.12.2013.

⁽³⁸⁾ Määrus (EL) nr 1288/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 50).

⁽³⁹⁾ Otsus nr 1194/2011/EL (ELT L 303, 22.11.2011, lk 1).

⁽⁴⁰⁾ Määrus (EL) nr 1295/2013 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 221).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele: Rikkumisest teatajate kaitse tugevdamine ELi tasandil“

(COM(2018) 214 final)

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv liidu õiguse rikkumisest teatavate isikute kaitse kohta“

(COM(2018) 218 final)

(2019/C 62/26)

Raportöör: **Franca SALIS-MADINIER**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 28.5.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 29.5.2018 Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2
Vastutav sektsioon	Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	158/77/15
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et rikkumisest teatajate kaitsega antakse rikkumisest teatajate kaitsmise kõrval ettevõtjatele oluline vahend, et paremini lahendada ebaseadusliku ja ebaetilise käitumise probleemi.

1.2 Komitee hindab asjaolu, et paljud ettevõtjad on ise kasutusele võtnud hästi toimivad menetlused, et kaitsta rikkumisest teatajaid, ning et 28 liikmesriigist 10-l on juba üldised raamistikud rikkumisest teatajate kaitseks.

1.3 Komitee leiab, et direktiivi kohaldamisala tuleb hinnata selle rakendamise hindamise põhjal ja et see peab olema üldiste huvide kaitsmiseks võimalikult ulatuslik.

1.4 Komitee palub komisjonil direktiivi õiguslik alus läbi vaadata, et hõlmata ka töötajate õigused, viidates Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 153.

1.5 Endistel töötajatel, töötajate ametiühingute esindajatel ja artiklis 3 määratletud juriidilistel isikutel on võimalik rikkumisest teatada, saades samasugust kaitset; neid tuleb direktiivi artiklis 2 selgelt nimetada.

1.6 Komitee soovib (artikkel 13) õiguskindluse ja võrdse kohtlemise tagamiseks kahetasandilist teatamismenetlust, mis võimaldab rikkumisest teatajal soovi järgi kasutada kõigepealt asutusesisest teed või pöörduda pädevate asutuste poole ning seejärel vajaduse korral kodanikuühiskonna/meedia poole.

1.7 Komitee soovib, et rikkumisest teatajad saaksid ametiühingute esindajate poole pöörduda kõigis teatamise etappides ning et viimati nimetatud oleksid volitatud neid esindama ning neid nõustama ja toetama.

1.8 Direktiiv peab pakkuma selgemat stiimulit töötajate ametiühingute esindajatega läbirääkimiste pidamiseks asutusesisese teatamismehhanismi kui sotsiaalse dialoogi teema üle kooskõlas Euroopa Nõukogu 2014. aasta soovitusel ja Euroopa Parlamendi 2017. aasta raportiga.

1.9 Komitee soovib, et anonüümselt teate esitanud rikkumisest teataja isiku avalikuks tulemise korral saaks ta direktiivis sätestatud kaitset.

1.10 Komitee soovib muuta artikli 15 lõikes 5 sätestatud tõendamiskoormise *prima facie* aspekti. Piisab sellest, kui rikkumisest teataja „esitab tõendid selle kohta, et ta esitas teate“.

1.11 Komitee soovib artikli 15 lõike 6 kohta, et kahjude hüvitamist ei tohiks käsitleda siseriikliku (erineva) õiguse alusel, vaid et direktiiviga nähtaks ette kahjude täielik hüvitamine ilma ülemmääradeta, nagu näiteks Ühendkuningriigis.

1.12 Komitee palub jätta välja artikli 17 üleliigne lõige 2 (karistused laimamise või valesüüdistuse eest on ette nähtud siseriikliku õigusega).

1.13 Komitee kutsub komisjoni üles lisama artiklisse 19 kaitse taseme säilitamise sõnaselge klausli, tagamaks et direktiivi rakendamine ei võimalda mingil juhul vähendada rikkumisest teataja õigusi liikmesriikides ja valdkondades, kus juba olemasolevad õigused on soodsamad.

1.14 Komitee soovib, et perioodiliste aruannete avaldamine tehtaks avalik-õiguslikele üksustele ja liikmesriikidele kohustuslikuks.

1.15 Komitee kutsub komisjoni üles nägema direktiivis Euroopa ja riigi tasandil ette teadlikkuse suurendamise kampaaniad, eriti noorte jaoks, et muuta suhtumist rikkumisest teatajatesse.

2. Taustteave

2.1 Ebaseaduslikku tegevust ja õigusnormide kuritarvitamist võib esineda kõikides organisatsioonides, nii avalikus kui ka erasektoris. Seda võib esineda paljudes vormides, näiteks korruptsioon või pettus, ametiseisundi kuritarvitamine, maksudest kõrvalehoidumine või hooletus, ning kui neid ei käsitleta, võivad need tõsiselt kahjustada avalikku huvi või kodanike heaolu ühes või mitmes ELi liikmesriigis.

2.2 Kui suudetakse riskiolukorda ette näha, seda parandada või lõpetada, on see kasulik ettevõtetele, kodanikele, töötajatele (surma või vigastuse, kohtumenetluste, rahalise kahju, maineriski puhul). Rikkumisest teatamine, mida komisjon kavatses kõnealuse direktiiviga kaitsta, on üldise huvi nimel esitatud teade, mis toob kasu ühiskonnale tervikuna.

2.3 Inimesed, kes töötavad organisatsioonis või puutuvad sellega kokku seoses oma kutsealase tegevusega, on sageli esimesed, keda rikkumistest teavitatakse. Isikud, kes teatavad (asjaomases organisatsioonis või väljaspool asutust) sellistest tegudest või neid paljastavad – rikkumisest teatajad – võivad seega nendele lõpu tegemisel olulist osa täita. Siiski on palju neid, kes sellest hoiuvad. Rahvusvaheliste uuringute kohaselt on vaikimise peamised põhjused hirm survemeetmete ees, kartus, et teatamine on asjatu, ja inimese teadmatus, kelle poole pöörduda. Komisjoni 2017. aastal korraldatud avalikule konsultatsioonile vastanuiust 85 % usub, et töötajad teatavad avalikku huvi ohustada või kahjustada võivatest probleemidest väga harva või harva, kuna nad kardavad õiguslikke ja rahalisi tagajärgi, aga ka negatiivse suhtumise tõttu rikkumisest teatajatesse. Mõnes riigis aetakse ikka veel omavahel segamini rikkumisest teataja, reetur või pealekaebaja. Rikkumisest teatamine on hoopis julge tegu, erinevalt pealekaebamisest, mis näitab argpükslikkust.

2.4 Nendel põhjustel on tähtis tagada rikkumisest teatajate tõhus kaitse. Rahvusvahelisel tasandil ja eri liikmesriikides on juba olemasolevad asjakohased vahendid. Euroopa Nõukogu, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonid ja ametiühingud on juba kutsunud üles võtma vastu kogu ELi hõlmavat õigusakti üldsuse huvides tegutsevate rikkumisest teatajate kaitse kohta. Mõned Euroopa ettevõtjad on kasutusele võtnud menetlused, et kaitsta rikkumisest teatajaid. Komisjoni ettepanek põhineb asjaolul, et praegu Euroopa Liidus rikkumisest teatajatele tagatud kaitse on ebapiisav, liikmesriigiti killustunud ja valdkonniti ebahühtlane.

2.5 Seega teeb komisjon ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse rikkumisest teatajate kaitse sihtvaldkondades, millele lisandub teatis, millega kehtestatakse ELi tasandi poliitiline raamistik, sealhulgas riigi ametiasutuste toetusmeetmed.

2.6 Kõnealuse ettepaneku eesmärk on kehtestada ühised miinimumstandardid, mis pakuvad kaitset survemeetmete eest isikutele, kes teatavad ELi õiguse rikkumisest järgmistes valdkondades: i) riigihanked; ii) finantsteenused; iii) rahapesu ja terrorismi rahastamine; iv) tooteohutus; v) transpordiohutus; vi) keskkonnakaitse; vii) tuumaohutus; viii) toidu- ja söödaohutus; ix) loomatervis ja loomade heaolu; x) rahvatervis; xi) tarbijakaitse; xii) eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse ning võrgu- ja infosüsteemide turvalisus.

2.7 See kehtib ka ELi konkurentsieeskirjade rikkumise, äriühingute maksustamise eeskirjade rikkumise ja kuritarvitamise ning ELi finantshuvide kahjustamise kohta.

2.8 Ettepaneku kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et ettevõtted, kus on vähemalt 50 töötajat (või kelle aastane käive ületab 10 miljonit eurot) ja avaliku sektori üksused loovad asutusesisesed teatamiskanalid ja menetlused, et teateid vastu võtta ja teadete suhtes järelmeetmeid võtta. Samuti peavad nad tagama, et pädevatel asutustel oleksid olemas väliseid teatamiskanalid. Need kanalid peavad tagama isikute ja teabe konfidentsiaalsuse. Väikesed ja mikroettevõtjad on asutusesisesel teatamiskanalil kohustusest vabastatud (välja arvatud finantssektoris või tundlikes sektorites).

2.9 Ettepanekus keelatakse rikkumisest teatajate vastased nii otsesed kui ka kaudsed survemeetmed ja määratakse kindlaks meetmed, mida liikmesriigid peavad nende kaitse tagamiseks võtma.

2.10 Lõpetuseks nähakse ette tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid, mis on vajalikud, et hoida ära i) teatamise takistamist, survemeetmeid, rikkumisest teatajate vastaseid pahatahtlikke menetlusi ja vägivallaakte ja nende isiku konfidentsiaalsuse rikkumist ning ii) pahatahtlikku ja kuritahtlikku rikkumisest teatamist.

3. Üldmärksused

3.1 Praeguseks on 28 ELi liikmesriigist ainult kümnel kõikehõlmav õigusakt, mis käsitleb rikkumisest teatajate kaitset. Euroopas on kaitse killustatus ja lüngad on avalikku huvi kahjustavad ja nad võivad takistada hoiatamist. Piiriüleste või hargmaistes ettevõtetes toime pandud kuritegude puhul ei saa rikkumisest teataja samasugust kaitset, sõltuvalt asjaomase riigi õigusaktidest ja kohaldatavast kohtupraktikast.

3.2 Komitee toetab eesmärki edendada vastutustundlikku ja vabatahtlikku hoiatamist, et kaitsta avalikku huvi.

3.3 2016. aastal⁽¹⁾ märkis komisjon, et ELi õigusnormide täitmise tagamine on endiselt probleemne, ning tõdes, et „eeskätt täitmise tagamisele tuleks keskenduda jõulisemalt, et üldisi huve paremini teenida“. Eesmärk on ettevaatav, mitte tagantjärele reageeriv õigusakt, mis on „liidu õiguse kohaldamise kontrolli süsteemne element“.

3.4 Komitee märgib, et direktiivi ettepanek on kooskõlas eelmise Euroopa korpuse (Euroopa Nõukogu, parlament, komisjon) standardite ja eesmärkidega, eriti Euroopa Nõukogu 30. aprilli 2014. aasta soovitusel CM/Rec(2014)7, ja vastab suurel määral rahvusvahelistele standarditele. Kõnealune ettepanek täiendab ka liidu olemasolevat valdkondlikku korraldust (finantsteenused, transport, keskkond) ja liidu poliitikat (korruptsioonivastane võitlus, jätkusuutlik rahastamine, õiglasem maksustamine).

3.5 Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele on kohaldamisala piiratud liidu õiguse rikkumiste (ebaseaduslik tegevus ja õiguste kuritarvitamine) ning konkreetsete valdkondadega, kus

1. on olemas vajadus õigusnormide täitmise tagamise tugevdamise järele;
2. võtmetegur on süütegudest teatamise peaaegu täielik puudumine;
3. rikkumised võivad avalikku huvi tõsiselt kahjustada.

3.6 Komitee leiab siiski, et tuleb selgitada ELi õiguse ja siseriikliku õiguse vahelist seost, mis võib põhjustada vaidlusi ja raskusi direktiivis sätestatud põhimõtete rakendamisel.

3.7 Komitee rõhutab direktiivi positiivset aspekti, mis julgustab riike kehtestama Euroopa Nõukogu soovitusel ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika põhimõtete kohaselt „ulatuslikku ja järjepidevat“ (kõikehõlmavat) siseriiklikku õigust. Samal ajal oleks oluline tagada liikmesriikides väljakujunenud raamistike sujuv toimimine, tingimusel et seejuures järgitakse direktiivis kehtestatud põhimõtteid.

3.8 Samamoodi on positiivne liikmesriikide poolt soodsamate sätete vastuvõtmise mainimine. Komitee peab siiski oluliseks lisada kaitse taseme säilitamise klausel, kuna kõnealuse direktiiviga ei tohiks kaotada või nõrgendada soodsamaid siseriiklikke sätteid.

⁽¹⁾ ELT C 18, 19.1. 2017, lk 10.

3.9 Lõpuks teeb komitee ettepaneku, et direktiivi tuleks hinnata tulevikus kättesaadavate tõendite valguses ja direktiivi rakendamise hindamise alusel. Komitee peab asjakohaseks viidata direktiivi kohaldamisala võimalikule tulevasele laiendamisele, võttes arvesse sellist hindamist.

3.10 Komitee kinnitab, kui oluline on kõnealuse direktiivi rakendamine liikmesriikides demokraatia parema toimimise jaoks, arvestades praegusi või tulevase väljakutseid, õigusriigi põhimõtte, kodanikuvabaduste ja riikliku lojaalsuse tugevdamise jaoks, kuna sõnavabadust (ehk *parrhesia*) on peetud demokraatia üheks alustalaks.

3.11 Komitee toetab Euroopa Teavitusameti loomist või Euroopa Ombudsmani nimetamist. Nende ülesanne oleks kooskõlastada riiklikke teavitusameteid ja jälgida teavitusliine.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee peab vastuvõetamatuks, et direktiivi ettepanekuga seoses ei olnud võimalik sotsiaalpartneritega konsulteerida, nagu on ette nähtud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 154. Komisjon ei tohi sellist tava korrata.

4.2 Komitee soovib hõlmata direktiiviga ka sotsiaalvaldkond, lisades direktiivi 16 õiguslikule viitele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153. Komitee rõhutab, et artiklis 1 (sisuline kohaldamisala) vähendatakse töötajate kaitset seoses õigusrikkumistega, millest isik võib teatada. Ettepanekus ei käsitleta diskrimineerimist, ahistamist, vägivalda töökohal jne. Seetõttu soovib komitee kõnealuste küsimuste lisamist direktiivi.

5. Isikuline kohaldamisala

5.1 Komitee toob välja direktiivi väga ulatusliku isikulise kohaldamisala: kõik avaliku või erasektori töötajad, kes on saanud teabe tööalases kontekstis. Töötaja mõiste on lai: sõltuv töötaja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 45 tähenduses ja sõltumatu töötaja ELi toimimise lepingu artikli 49 tähenduses, aga ka vabatahtlik, tasustamata praktikant, konsultant, tarnija, alltöövõtja, aktsionär või juhatuse liige. Kõnealune direktiiv peaks aitama vähendada mainekahju ohtu, mis ettevõtetel võib tekkida.

5.2 Endistel töötajatel, töötajate ametiühingute esindajatel ja artiklis 3 määratletud juriidilistel isikutel on võimalik rikkumisest teatada, saades samasugust kaitset; neid tuleb direktiivi artiklis 2 selgelt nimetada.

5.3 Komitee märgib, et ELi ametnike kaitse tase peaks olema võrdne liikmesriikide töötajate omaga.

6. Aruandluskord

6.1 Komitee soovib kaasata asutusesiseste teatamissüsteemide väljatöötamise ja rakendamise aktiivselt töötajad ja nende esindajad ametiühingutest.

6.2 Komitee on seisukohal, et teatamise astmelisuse põhimõte (asutusesisene, pädevad ametiasutused, avalik) vastab vastutustundliku teatamise põhimõttele. Komitee on siiski seisukohal, et rikkumisest teataja peab saama võrdselt valima juurdepääsu asutusesisesele teatamiskanalele või pädevatele asutustele, ning seetõttu soovib ta õiguskindluse ja võrdse kohtlemise tagamiseks kaheastmelist, mitte kolmeastmelist menetlust. Ühelt poolt näitavad rahvusvahelised uuringud, et isegi riikides, kus asutusesisese teatamiskanali kasutamine ei ole kohustuslik (Ühendkuningriik, Iirimaa), et kasutab töötaja lojaalsusest esimesena asutusesisest kanalit; seega ei ole ohtu, et asutusesisest teatamiskanalist hakatakse oluliselt kõrvale hoidma. Pealegi on asutusesisese teatamiskanali kohustuslikuks tegemise korral raske kõiki vajalikke erandeid ette näha. Teisest küljest nähakse siseriiklikes õigusaktides ette otse ametiasutuste poole pöördumine (näiteks kuritegude või õigusrikkumiste korral). Kokkuvõttes kehtib see kohustus ainult palgatöötajatele, teised töötajad on sellest vabastatud. Sellega rikutakse võrdse kohtlemise põhimõtet ja tekitatakse õiguslikku ebakindlust.

6.3 Komitee on seisukohal, et rikkumisest teatajal peab töökohas olema õigus pöörduda rikkumisest teatamise menetluse mis tahes etapis ametiühingute esindajate poole ja olla nende poolt esindatud. Ametiühingud, olles töötajatele lähedal, võivad täita nõu ja kaitse pakkumisel olulist osa.

6.4 Komitee soovib, et asutuseväliselt esitatud teadete suhtes kehtivaid tagatise kohaldataks ka asutusesiseste teadete suhtes: teate vastuvõtmise kinnitamine, tagasiside teate käsitlemise kohta.

6.5 Uuringud näitavad, et kõige haavatavamad inimesed või isikud, kelle valduses on teavet, mis võib ohtu seada nende elu või perekonna, on sunnitud jääma anonüümseks. Komitee leiab, et kui anonüümse teate esitanud rikkumisest teataja isik paljastatakse, peab direktiiv teda kaitsma. Lõpetuseks ei tohiks asjaolu, et teave on saabunud anonüümsest, olla ettekaändeks rikkumisteadet mitte käsitleda.

7. Rikkumisest teatajate kaitse: tõendamiskoormis ja kahjude hüvitamine

7.1 Kavandatud direktiivi kohaselt peavad rikkumisest teatajad, kelle suhtes kohaldatakse survemeetmeid, tõendamiskoormise täitmiseks *prima facie* tõendama, et survemeetmed on teatamise tagajärg (kahekordne kontroll). Ümberpööratud tõendamiskohustuse põhimõtte kohaselt (vt diskrimineerimise direktiiv) peab aga hoopis tööandja tõendama, et rikkumisest teatamine ei too kaasa survemeetmeid.

7.2 Direktiivis tuleb täpsustada survemeetmeid (artikli 15 lõige 6), mitte viidata neile siseriikliku õiguse raamistikus, mis näib olevat riigiti erinev või olematu. Selleks et rikkumisest teatajaid mis tahes vormis, otsese või kaudse mõjuga karistuste eest tõhusalt kaitsta, on direktiivis ette nähtud kahju täieliku hüvitamise kohustus, ilma ülempiirita (sh vallandamise tõttu kaotatud pensioniaastad), järgides 1998. aasta õigusakti Public Interest Disclosure Act eeskujul.

8. Karistused

8.1 Komitee arvates on direktiivi eesmärk rikkumisest teatamist hõlbustada ja kaitset pakkuda. Seetõttu tuleb direktiivist välja jätta artikli 17 lõige 2, millega pannakse vastutustundliku rikkumisest teatamine ühte patta laimamise ja valesüüdistusega, mis on juba siseriiklikes õigusaktides käsitletud kuriteod.

9. Kõige soodsam säte ja kaitse taseme säilitamise klausel

9.1 Komitee peab kiiduväärseks direktiiviga ette nähtud võimalust, et liikmesriigid võivad võtta vastu õigusakti, mis on rikkumisest teatajate õiguste suhtes soodsam. Sellegipoolest tuleb lisada sõnaselge kaitse taseme säilitamise klausel, et säilitada teatavates riikides kehtivad soodsamad õigusaktid või sätted.

10. Aruandlus, hindamine ja läbivaatamine

10.1 Direktiivi rakendamise ülevaade tuleks teha kohustuslikuks avaliku sektori üksuste ja liikmesriikide aastaaruannete (anonüümsed ja statistilised andmed) avaldamise kaudu, nii et komisjoni 2027. aastaks kavandatud aruande jaoks saaks andmeid ja elanikkonda saaks teavitada.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

LISA

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häältest.

Punkt 3.11

Lisada uus punkt:

3.11. Komitee soovib käsitleda põhjalikumalt seda, kuidas takistada langusriske avaliku sektori ja erasektori ettevõtetele seoses tundliku teabe kuritarvitamise või õigusvastase avaldamisega. Ettevõtete ja organisatsioonide mainet tuleks pahatahtliku tegevuse juhtumite puhul piisaval määral kaitsta.

Motivatsioon

İgasuguse organisatsiooni maine on sidusrühmade, sh ka tötötajate jaoks kriitilise tähtsusega.

Hääletuse tulemus

Poolt: 84

Vastu: 130

Erapooletuid: 15

Punkt 4.1

Välja jätta

4.1. Komitee peab vastuvõetamatuks, et direktiivi ettepanekuga seoses ei ole võimalik sotsiaalpartneritega konsulteerida, nagu on ette nähtud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 154. Komisjon ei tohi sellist tava korrata.

Motivatsioon

Kuna ettepaneku aluseks ei ole ELi toimimise lepingu artikkel 153, siis sotsiaalpartneritega konsulteerimine ei ole kohustuslik.

Hääletuse tulemus

Poolt: 79

Vastu: 133

Erapooletuid: 18

Punkt 4.2

Muuta järgmiselt:

4.2. Komitee nõustub, et direktiivi õiguslik alus on piisavalt lai, et tagada rikkumisest teatajate piisav kaitse. Ent õiguskindluse eesmärgil kutsub komitee üles täpsustama õiguslikku kohaldamisala seoses tötötajate õigustega, soovib hõlmata direktiiviga ka sotsiaalvaldkond, lisades direktiivi 16 õiguslikule viitele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153. Komitee rõhutab, et artiklis 1 (sisuline kohaldamisala) vähendatakse tötötajate kaitset seoses õigusrikkumistega, millest isik võib teatada. Ettepanekus ei käsitleta diskrimineerimist, ahistamist, vägivalda töökohal jne. Seetõttu soovib komitee kõnealuste küsimuste lisamist direktiivi.

Motivatsioon

Kuna direktiivi õigusliku aluse kohta on erinevaid seisukohti, peab komisjon täpsustama töötajate õiguste küsimust (ELi toimimise lepingu artikkel 153).

Hääletuse tulemus

Poolt: 82

Vastu: 139

Erapooletuid: 14

Punkt 6.2

Muuta järgmiselt:

6.2. Komitee on seisukohal, et teatamise astmelisuse põhimõte (asutusesisene, pädevad ametiasutused, avalik) vastab vastutustundliku teatamise põhimõttele, elkõige eesmärgiga avastada ja lõpetada rikkumised kiiresti ja tõhusalt kohapeal, vähendades nii sisemisi ja väliseid ohte. Komitee on siiski seisukohal, et rikkumisest teataja peab saama võrdselt valima juurdepääsu asutusesisesele teatamiskanali või pädevatele asutustele, ning seetõttu soovitab ta õiguskindluse ja võrdse kohtlemise tagamiseks kaheastmelist, mitte kolmeastmelist menetlust. Ühelt poolt näitavad rahvusvahelised uuringud, et isegi riikides, kus asutusesisese teatamiskanali kasutamine ei ole kohustuslik (Ühendkuningriik, Iirimaa), kasutab töötaja lojaalsusest esimesena asutusesisest kanalit; seega ei ole ohtu, et asutusesisest teatamiskanalist hakatakse oluliselt kõrvale hoidma. Pealegi on asutusesisese teatamiskanali kohustuslikuks tegemise korral raske kõiki vajalikke erandeid ette näha. Teisest küljest nähakse siseriiklikes õigusaktides ette otse ametiasutuste poole pöördumine (näiteks kuritegude või õigusrikkumiste korral). Kokkuvõttes kehtib see kohustus ainult palgatöötajatele, teised töötajad on sellest vabastatud. Sellega rikutakse võrdse kohtlemise põhimõtet ja tekitatakse õiguslikku ebakindlust.

Motivatsioon

On oluline, et ettevõttel on võimalus lahendada probleem kõigepealt ettevõtte sees, enne kui rikkumisest teataja teavitab sellest avalikult. Kaheetapiline aruandlusmenetlus aitab avastada ja lõpetada rikkumised kiiresti ja tõhusalt kohapeal.

Hääletuse tulemus

Poolt: 78

Vastu: 145

Erapooletuid: 11

Punkt 7.2

Muuta järgmiselt:

7.2. Direktiivis ~~tuleb täpsustada~~ takse ~~survemeetmeid~~ (artikli 15 lõige 6) ja ~~mitte~~ viidatakse neile siseriikliku õiguse raamistikus, ~~mis näib olevat riigiti erinev või olematu~~. Selleks et rikkumisest teatajaid mis tahes vormis, otsese või kaudse mõjuga karistuste eest tõhusalt kaitsta, ~~tuleks direktiivi rakendamist hoollega jälgida ja hinnata seoses riiklike raamistike tõhususega, on direktiivis ette nähtud kahju täieliku hüvitamise kohustus, ilma ülempiirita (sh vallandamise tõttu kaotatud pensioniaastad), järgides 1998. aasta õigusakti Public Interest Disclosure Act eeskujul.~~

Motivatsioon

On oluline, et riiklikel raamistikel põhinevad karistuste ja hüvitise süsteemid täidavad direktiivi peamisi eesmärke rikkumisest teatajate kaitse kohta ja vastavad samal ajal liikmesriikide õigussüsteemide põhimõtetele. See on üks olulisemaid küsimusi, mida tuleb jälgida seoses direktiivi rakendamisega.

Hääletuse tulemus

Poolt: 82

Vastu: 144

Erapooletuid: 10

Artikkel 8.1

Muuta järgmiselt:

8.1. Komitee arvates on direktiivi eesmärk rikkumisest teatamist hõlbustada ja kaitset pakkuda. Seetõttu tuleb selgitada direktiivist välja jätta artikli 17 lõige 2 artikli 17 lõiget 2, mis võib tekitada segadust millega pannakse vastutustundliku rikkumisest teatamise teatamine ühte patta laimamise ja valesüüdistuste vahel valesüüdistusega, mis on juba siseriiklikes õigusaktides käsitletud kuriteod.

Motivatsioon

Kuigi on tarvis tegeleda väära, eksitava ja põhjendamatu avalikustamise mõjuga, kasutades tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi, tuleks nende sanktsioonide ulatust liikmesriikides nõuetekohaselt selgitada.

Hääletuse tulemus

Poolt: 87

Vastu: 147

Erapooletuid: 6

Punkt 1.4

Muuta järgmiselt:

1.4. Komitee tunnustab, et palub komisjonil direktiivi õiguslik alus on piisavalt lai, et tagada rikkumisest teatajate piisav kaitse läbi vaadata, et hõlmata ka töötajate õigused, viidates Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 153. Ent õiguskindluse eesmärgil kutsub komitee üles täpsustama õiguslikku kohaldamisala seoses töötajate õigustega.

Motivatsioon

Komisjoni poolt õigusliku alusena määratletud artiklid saavad täielikult tagada ELi õiguse jõustamise tõhustamise, kehtestades rikkumisest teatajate kaitset käsitlevad uued sätted, et tugevdada ühtse turu nõuetekohast toimimist ja ELi meetmete nõuetekohase rakendamise ning samal ajal tagada rikkumisest teatajate kaitse kõrgeid standardeid kooskõlas valdkondlike liidu õigusaktidega seal, kus asjaomased eeskirjad juba kehtivad. Siiski on vaja täpsustusi seoses õigusliku alusega, mis puudutab töötajate õigusi.

Hääletuse tulemus

Poolt: 84

Vastu: 133

Erapooletuid: 6

Punkt 1.4

Lisada praeguse punkti 1.4 järele uus punkt:

Komitee on veendunud, et rikkumisest teatajate kaitse õigusraamistik peaks olema välja töötatud sellisel viisil, mis võimaldab vahet teha tabel, mida sobib avaldada ainult ettevõttesiseselt, ja tabel, mida võib avaldada ametiasutustele või isegi üldsusele. See on eriti oluline, kui tegemist on ärisaladusega.

Motivatsioon

Ettepanekus tuleks selgitada, et rikkumisest teatajad peavad edastama ärisaladust sisaldavat teavet alati ettevõttesiseselt, sest kõnealuse teabe üldsusele avalikustamisega kaasnev kahju on ettevõtte jaoks pöördumatu.

Hääletuse tulemus

Poolt: 89

Vastu: 149

Erapooletuid: 7

Punkt 1.6

Muuta järgmiselt:

1.6. Komitee soovib (artikkel 13) õiguskindluse ja võrdse kohtlemise tagamiseks kahetasandilist teatamismenetlust, mis võimaldab rikkumisest teatajal soovi järgi kasutada kõigepealt asutusesisest teed, et tuvastada ja peatada rikkumised kiiresti ja tõhusalt, või ~~pöörduda pädevate asutuste poole ning pöörduda seejärel vajaduse korral pädevate asutuste poole ja vajadusel kodanikuühiskonna/meedia poole.~~

Motivatsioon

On oluline, et ettevõtte on võimalus lahendada probleem kõigepealt ettevõtte sees, enne kui rikkumisest teataja teavitab sellest avalikult. Kaheetapiline aruandlusmenetlus aitab avastada ja lõpetada rikkumised kiiresti ja tõhusalt kohapeal.

Hääletuse tulemus

Poolt: 89

Vastu: 144

Erapooletuid: 8

Punkt 1.10

Välja jätta

~~1.10. Komitee soovib muuta artikli 15 lõikes 5 sätestatud tõendamiskohustuse prima facie aspekti. Piisab sellest, kui rikkumisest teataja „esitab tõendeid selle kohta, et ta esitas teate“.~~

Motivatsioon

Käesolev soovitus ei põhine arvamuse eelnõu teksti (punkt 7.1). Kuigi seda saaks vaidlustada, on tekstis ümberpööratud tõendamiskohustuse põhimõttele viidatud neutraalselt.

Hääletuse tulemus

Poolt: 93

Vastu: 148

Erapooletuid: 7

Punkt 1.11

Muuta järgmiselt:

1.11. Rikkumisest teatajate tõhusaks kaitsmiseks mis tahes otseste või kaudsete karistuste eest tuleks hoolikalt jälgida ja hinnata direktiivi rakendamist riiklike raamistike tõhususe valguses. Komitee soovib artikli 15 lõike 6 kohta, et kahjude hüvitamist ei tohiks käsitleda siseriikliku (erineva) õiguse alusel, vaid et direktiiviga nähtaks ette kahjude täielik hüvitamine ilma ülemääradeta, nagu näiteks Ühendkuningriigis.

Motivatsioon

On oluline, et riiklikel raamistikel põhinevad karistuste ja hüvitise süsteemid täidavad direktiivi peamisi eesmärke rikkumisest teatajate kaitse kohta ja vastavad samal ajal liikmesriikide õigussüsteemide põhimõtetele. See on üks olulisemaid küsimusi, mida tuleb jälgida seoses direktiivi rakendamisega.

Hääletuse tulemus

Poolt: 95

Vastu: 143

Erapooletuid: 9

Punkt 1.12

Muuta järgmiselt:

1.12. Komitee palub täpsustada jätta välja artikli 17 ülemine lõiget 2, kuna see võib tekitada segadust vastutustundliku rikkumisest teatamise ning (karistused laimamise või valesüüdistuse eristamisel eest on ette nähtud siseriikliku õigusega).

Motivatsioon

Vt punkt 8.1.

Hääletuse tulemus

Poolt: 96

Vastu: 147

Erapooletuid: 7

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) kohta“*(COM(2018) 382 final – 2018/0206 (COD))**(2019/C 62/27)*Raportöör: **Krzysztof BALON**Kaasraportöör: **Cinzia DEL RIO**

Konsulteerimise taotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 19.6.2018
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikli 46 punkt d, artikkel 149, artikli 153 lõike 2 punkt a, artikkel 164, artikli 168 lõige 5, artikli 175 lõige 3 ja artikkel 349
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	183/2/2

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut Euroopa Sotsiaalfond Plussi kohta, mille eesmärk on parandada ELi vahendite vahelist kooskõla ja koostoimet, ühendades mõningad ELi fondid ja lihtsustades mõnda menetlust. Rõhutades ettepaneku mõningaid olulisi aspekte, nõuab komitee ettepaneku osas kiire, vastutustundliku ja tasakaalustatud otsuse langetamist enne järgmise aasta Euroopa Parlamendi valimisi.

1.2. Euroopa vajab jõulist kombinatsiooni majandus-, investeerimis- ja investeerimispoliitikast, et säilitada maailmamajanduses konkurentsivõime ning tagada kvaliteetne tööhõive, kõigile kättesaadav ja juurdepääsetav kvaliteetne haridus ja koolitus, ning võrdne juurdepääs tervishoiuteenustele, sotsiaalne kaasatus ja aktiivne osalemine ühiskonnas. ELi eelarve peab olema suuteline vastama sellistele peamistele probleemidele nagu noorte tööpuudus, oskuste mittevastavus, pikaajaline töötus, kiirelt muutuv tööjouturg, uute töövormide mõju inimestele ja probleemid, mis võivad tekitada marginaalsete rühmade uut sotsiaalset tõrjutust ning millele lisandub püsivalt kõrge vaesuse määr mõnes riigis. Lisaks vajavad ELi rahastamise innovaatilist lähenemist verivärsked, digiteerimisest tulenevad probleemid ⁽¹⁾.

1.3. Komitee suhtub ettepanekusse ülimalt kriitiliselt, kuna sellega nähakse ette ELi ühtekuuluvuspoliitika rahastamise vähendamist. Konkreetselt Euroopa Sotsiaalfond Pluss puhul tähendab see 6 %-list vähendamist. Lisaks sellele ei nõustu komitee Euroopa Sotsiaalfond Plussi rahastatava ühtekuuluvuspoliitika minimaalse rahastamisosa (praegu 23,1 %) kaotamisega. Pidades silmas, et Euroopa Sotsiaalfond Pluss on Euroopa sotsiaalõiguste samba peamine rahastamisvahend, nõuab komitee, et Euroopa Sotsiaalfond Plussile eraldataks 30 % majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika koguvahenditest ning 30 % Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest kasutataks sotsiaalse kaasatuse meetmete rahastamiseks.

1.4. Erinevate fondide ja programmide koondamist uue Euroopa Sotsiaalfond Plussi katuse alla tuleks teostada hoolikalt, arvestades nende tõhususe ja tulemuslikkuse võimalikku suurenemist võrreldes eraldi rakendamise raamistikuga. Komitee palub komisjonil veelgi enam lihtsustada Euroopa Sotsiaalfond Plussi eeskirju korraldusasutustele ja toetusesaajatele,

⁽¹⁾ Vt näiteks komitee arvamuse Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

tagades samal ajal projektide kooskõla ELi väärtustega. Aktiivse kaasatuse eeltingimused, mille kohaselt peavad liikmesriikidel Euroopa Sotsiaalfond Plussi pakutavateks toetusteks kvalifitseerumiseks olema vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise riiklikud strateegiad, peaksid jätkuvalt kehtima kõigile liikmesriikidele ka järgmise mitmeaastase finantsraamistiku rahastamisperioodi jooksul.

1.5. Euroopa Sotsiaalfond Plussi tuleks kasutada viisil, mis on kooskõlas põhiõiguste harta, ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Euroopa partnerluse tegevusjuhendi (ECCP) reeglite järgimine võiks kehtida eeltingimusena; partnerluslepingud ja rakenduskavad tuleb läbi vaadata ning vaja on rakendada karistusi, kui ei täideta täielikult sellest tegevusjuhendist tulenevaid kohustusi.

1.6. Euroopa Liit peaks täiel määral kasutama kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil tegutsevate sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi ja suutlikkust, kaasates neid koos teenuste kasutajatega ja vastavalt nende eri rollile koos teenuste kasutajatega ELi rahastamise planeerimisse, rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse. Sotsiaalpartneritel ja teistel kodanikuühiskonna organisatsioonidel on Euroopa demokraatlikus projektis ülimalt oluline roll. Euroopa Sotsiaalfond Plussi kontekstis tähendab see seda, et avaliku sektori asutused peaksid hõlbustama nende juurdepääsu olemasolevatele vahenditele. Komitee toetab määruse artikli 40 lõikes 2 kirjeldatud Euroopa Sotsiaalfond Plussi komitee koosseisu läbivaatamist vastavalt ühissätete määruse artikli 6 lõike 1 punktile c ning pidades silmas Euroopa partnerluse käitumisjuhendit (ECCP).

1.7. Kohtadel aktiivsete organisatsioonide toetamiseks tuleks eraldada piisav osa olemasolevatest vahenditest väikeste kohalike organisatsioonide projektidele, samuti toetuste ümberjaotamiseks. Mitterahalisi toetusi tuleks käsitleda võrdsetel alustel rahalise panusega.

1.8. Piiriülesus (või piiriülene tegevus) peab olema reeglina kõigi liikmesriikide rakenduskavade kohustuslik osa. Seda on vaja selleks, et toetada Euroopa identiteedi kasvamist eri liikmesriikide kodanike hulgas.

1.9. Komitee leiab, et Euroopa ja selle elanike tulevikku silmas pidades on vaja ELi oluliste tegevusvaldkondade jaoks näha ette kõrge rahastamise tase. Need valdkonnad on järgmised: noorte kvaliteetne tööhõive, meeste ja naiste võrdõiguslikkuse algatused, haavatavate rühmade kaasamine ja tööhõive, elukestev õpe ja ümberõpe seoses kiiresti muutuva maailmaga, digiteeritud tööturg, üldist huvi pakkuvate avaliku sektori teenuste tugevdamine, samuti riiklike haldusasutuste, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamine – koos eri lähenemisviisiga sotsiaalse dialoogi tugevdamisele ja ühisele tegevusele –, sealhulgas nende osalemine fondi juhtimises parema järelevalve tagamiseks.

1.10. Võttes arvesse sotsiaalmajanduse kasvavat rolli ELi sotsiaalses mõõtmes, leiab komitee ka seda, et Euroopa Sotsiaalfond Plussi omaette konkreetseks, eraldiseisvaks eesmärgiks peaks saama sotsiaal-majandusliku tegevuse toetamine.

1.11. Komitee tervitab komisjoni ettepanekut määrata kindlaks rahaliste vahendite eraldamise uued näitajad. Praegune süsteem põhineb siiski endiselt peamiselt sisemajanduse koguproduktil (SKP). Lisaks on komitee on seisukohal, et Euroopa Sotsiaalfond Plussi ja Euroopa poolaasta riigipõhiste soovitude vahelist vastastikkust seost tuleb parandada. Komitee väljendab muret selle üle, et rakendada võidakse rangeid tingimusi. Seepärast rõhutab komitee, et nende seoste üle peavad riiklikud ja Euroopa asutused pidama läbirääkimisi, millesse tuleb täiel määral ja aktiivselt kaasata sotsiaalpartnerid ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid.

1.12. Sotsiaalpartnereid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone tuleks pidada järelevalvekomiteede võrdväärteteks osalisteks, kellel on hääleõigus ja võimalus rakendada teatud juhtimisfunktsioone. Järelevalve peab hindama ka sotsiaalse kaasatuse meetmete edukust, mitte ainult rakendama kvantitatiivseid näitajaid.

1.13. Komitee rõhutab, et oluline on hoida Euroopa Sotsiaalfond Plussi majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika raames.

1.14. Komitee ei ole nõus ettepanekuga vähendada Euroopa Sotsiaalfondi Pluss Euroopa kaasrahastamise määra. Igal juhul ei tohiks sellise vähendamisega kaasnevad kulud langeda projektide elluvijate õlgadele.

2. Sissejuhatus: komisjoni ettepanekud mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) ja ELi praeguse sotsiaalse olukorra kohta

2.1. 2. mail 2018. aastal avaldas Euroopa Komisjon teatise, mis sisaldas ettepanekuid seoses mitmeaastase finantsraamistikuga aastateks 2021–2027, sellele järgnes mitmeaastast finantsraamistikku ja Euroopa Sotsiaalfond Plussi käsitlevate määruste avaldamine vastavalt 29.–31. mail ja 1. juunil 2018.

2.2. Euroopa Parlament soovib suurendada Euroopa Liidu eelarvet 1,3 %-ni sisemajanduse koguproduktist (SKP) (ettepanekus pakutakse 1,08 %) ning omavahendite süsteemi tuleks reformida, et stabiliseerida uute meetmete rahastamist ja tegeleda uute ülesannetega. Ainult eelarve suurendamine võimaldab ELil, isegi pärast Brexiti, täita oma kohustusi ÜRO kestliku arengu eesmärkide täitmisel ning aitab Euroopa sotsiaalõiguste sambal, mis sätestab uue sotsiaal- ja tööturupoliitika eesmärgid ja põhimõtted Euroopa tasandil, edendada kvaliteetset töökohti ja võrdsete võimaluste tagamist, kvaliteetset haridust ja koolitust – mis peaks olema kõigile kättesaadav ja juurdepääsetav –, et vastata kiiretele muutustele tööturul ja tagada õiglasel töötajate ning laiem sotsiaalne kaasatus ja kaitse, mis võimaldab kõigi aktiivset osalemist ühiskonnas.

2.3. Euroopa peab säilitama konkurentsivõime maailmamajanduses ning tagama suure tööhõive ja kõrged sotsiaalsed standardid. Komitee nõuab mitmeaastase finantsraamistiku ja EFS+ ettepaneku osas kiire, vastutustundliku ja tasakaalustatud otsuse vastuvõtmist enne Euroopa Parlamendi valimisi.

2.4. Euroopa Liit on hetkel silmitsi uute probleemidega, mis tulenevad vajadusest ületada pikk majanduslik ja sotsiaalne kriis, ning tal on vaja tegeleda kiirelt muutuva tööjõuturu ja sellega seotud uute töövormide mõjuga, puudulike oskustega, tööjõu vähese liikuvusega, aktiivse tööturupoliitika ning haridus- ja koolitussüsteemide vähese tulemuslikkusega, samuti marginaaliseeritud rühmade, sealhulgas romade ja sisserändajate uue sotsiaalse tõrjutusega.

2.5. Noorte töötuse määr on ELis endiselt kõrge. Sellele lisandub mittestandardsete töölepingute ulatuslikum kasutamine, taaskord eriti noorte seas, ning mittetöötavate ja haridust või kutset mitteomandavate (NEET – *Not in Education, Employment or Training*) noorte püsivalt kõrge osakaal. Komitee on mitmes oma arvamuses juhtinud tähelepanu oskuste pakkumise ja tööandjate vajaduse mittevastavusele. Seetõttu on praegu vaja suurendada kvaliteetset tööhõivet ja seada prioriteediks noorte tööhõive. Mõnedes liikmesriikides on aga kriitiliseks muutumas teiste rühmade – nagu naised, eakad inimesed ja sisserändajad – töötus ja see nõuab konkreetseid lahendusi.

2.6. Uute tehnoloogiate, digiteerimise ja tehisintellekti kasutuselevõtul on suur mõju töökohtadele: selleks et kasutada tulevikus suuremat osa töövoimadest ja edendada ettevõtjate konkurentsivõimet, on vajalikeks vahenditeks kvaliteetne põhiharidus, kõrgetasemeline ja tõhus koolitus, elukestev õpe, uute oskuste omandamine või olemasolevate oskuste täiendamine ning ELi majanduse muutuvatele vajadustele vastamine koos sihipäraste oskuste ja pädevustega⁽²⁾. Selliseid vahendeid peab saatma majandus-, investeerimis- ja investeerimispoliitika tugev kombineerimine kaasava ja innovatsiooni põhise jätkusuutliku majanduskasvu kindlustamiseks.

2.7. Teine oluline aspekt on kodanike vaesuse tase: 118 miljonit ELi kodanikku (ehk 23,7 % Euroopa Liidu rahvastikust) elab endiselt vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses või siis on neist ohustatud⁽³⁾. Samal ajal on palgavaesus mõnedes riikides endiselt kõrgel tasemel, millega kaasneb vaegtööhõive märkimisväärne suurenemine⁽⁴⁾.

3. Euroopa Sotsiaalfond Plussi käsitleva määruse ettepaneku põhiaspektid

3.1. Selleks et tugevdada ELi üksikeid täiendavate vahendite vahelist kooskõla ja koostööd, suurendada paindlikkust, võimaldada fondidel paremini lähtuda lahendamist vajavatest probleemidest ning lihtsustada fondi programmitööd ja juhtimist, koondatakse uue Euroopa Sotsiaalfond Plussi (ESF+) alla mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) järgmised fondid ja programmid:

— Euroopa Sotsiaalfond (ESF) ja noorte tööhõive algatus (*Youth Employment Initiative* – YEI);

⁽²⁾ ELT C 237, 6.7. 2018, lk 8.

⁽³⁾ Euroopa Komisjon, Ühine tööhõivearuanne 2017.

⁽⁴⁾ Eurostati ning sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika (EU-SILC) andmed. Asjaomases punktis ja mõnedes teistes punktides korraldatakse seisukohti, mis on esitatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teabearuandes „Dokumendi SOC 537 järelemeetmed“, mis edastati Euroopa Komisjonile pärast ühehäälselt vastuvõtmist komitee 534. täiskogu istungil 18.–19. aprillil 2018. Teabearuandes tsiteeritakse sageli arvamust ELT C 173, 31.5.2017, lk 15.

- Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks (*Fund for European Aid to the Most Deprived – FEAD*);
- tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm (*Employment and Social Innovation – EaSI*) ja
- liidu mitmeaastane tervisevaldkonna tegevusprogramm (terviseprogramm).

3.2. Euroopa Sotsiaalfond Plussi kogueelarve aastateks 2021–2027 on umbes 101 miljardit eurot (jooksevhindades), millest 100 miljardit eurot läheb Euroopa Sotsiaalfond Plussi selle haru jaoks, mida rakendatakse eelarve jagatud täitmise raames (endine ESF ja endine FEAD). Eelarve otsese täitmise raames rakendatava Euroopa Sotsiaalfond Plussi haru rahastamisapakett on jooksevhindades 1 174 miljonit eurot, millest 761 miljonit eurot on ette nähtud tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni toetuseks ning 413 miljonit eurot tervishoiule. Euroopa Sotsiaalfond Pluss hõlmab ka noorte tööhõive algatust (YEI), mille rahaeraldustest on 10 % suunatud noortele vanuses 15–29 aastat. Vähemalt 25 % riiklikest Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest eraldatakse sotsiaalse kaasatuse edendamiseks ja vaesusega võitlemiseks. Lisaks peavad liikmesriigid eraldama vähemalt 2 % oma Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest enim puudust kannatavatele inimestele suunatud meetmetele.

3.3. Selleks et lihtsustada Euroopa Sotsiaalfond Plussi rakendamist, vähendada toetusesaajate halduskoormust ja suunata tähelepanu tulemuste saavutamisele, nähakse ühissätete määruses ette mitu sätet. Euroopa Sotsiaalfond Plussi määrusega nähakse ette ka meetmed materiaalse puuduse probleemi lahendamiseks, tulles seega vastu sidusrühma soovile säilitada seda liiki abi suhtes kergemad nõuded ning lihtsustada andmete kogumist ning järelevalve- ja aruandlusnõudeid.

4. Üldised märkused komisjoni kavandatud määruse kohta

4.1. Komitee tervitab komisjoni Euroopa Sotsiaalfond Plussi käsitlevat ettepanekut, eelkõige:

- selle kooskõla Euroopa sotsiaalõiguste sambaga;
- selle kvaliteedijuhised parandatud näitajate kaudu;
- suurema lihtsustamise ja paindlikkuse vajaduse tunnustamist;
- keskendumist kolmele valdkonnale: tööhõive, haridus ja sotsiaalne kaasatus;
- prioriteetsete uuenduslike meetmete kasutuselevõttu, et toetada sotsiaalset innovatsiooni ja sotsiaalseid eksperimente, mis tugevdavad partnerlustel põhinevaid alt üles lähenemisviise;
- selle sidusust ja ühilduvust teiste rahastamisprogrammidega, nagu Erasmus⁽⁵⁾ ja Euroopa Regionaalarengu Fond, mitmeaastase finantsraamistiku poliitika peatüki „Investeeringud inimestesse“ raames;
- asjaolu, et see koondab üksikud fondid ja programmid, et parandada võitlust vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse, töötuse ja vaegtööhõivega Euroopa Liidus.

4.2. Komitee kritiseerib asjaolu, et järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kavandatav üldine tase on umbes 1,1 triljonit eurot, mis jääb reaalsuses allapoole praeguse mitmeaastase finantsraamistiku taset. Lisaks suhtub komitee väga kriitiliselt ELi ühtekuuluvuspoliitika rahastamise kavandatavasse peaaegu 7%-lisse kärpimisse uues mitmeaastases finantsraamistikus (2021–2027). Ettepanekuga nähakse ette, et Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest kaetakse 27 % ühtekuuluvuspoliitika eelarvest. Tegelikult tähendab see Euroopa Sotsiaalfond Plussi rahastamise vähendamist 6 % võrra. Lisaks sellele ei nõustu komitee Euroopa Sotsiaalfond Plussi rahastatava ühtekuuluvuspoliitika minimaalse rahastamisosa (praegu 23,1 %) kaotamisega. Pidades silmas, et Euroopa Sotsiaalfond Pluss on Euroopa sotsiaalõiguste samba peamine rahastamisvahend, nõuab komitee, et 30 % majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika vahenditest eraldatakse Euroopa Sotsiaalfond Plussile ning soovitab kasutada 30 % selle fondi vahenditest sotsiaalse kaasatuse meetmete rahastamiseks. Komitee ei ole nõus ettepanekuga vähendada Euroopa Sotsiaalfondi Pluss Euroopa kaasrahastamise määra. Igal juhul ei tohiks sellise vähendamisega kaasnevad kulud langeda projektide elluvijate õlgadele.

4.3. Selles kontekstis kinnitab komitee kindlalt, et rahastamise eesmärgid nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil peavad:

- olema suunatud elukvaliteedi parandamise ning töö ja eraelu tasakaalu probleemidele;

⁽⁵⁾ Komitee arvamuses „Erasmus“ (ELT lk 194) soovitatakse säilitada nimetus „Erasmus+“.

- pidama silmas investeeringuid kvaliteetsesse haridusse ja koolitusse, mis peaks olema juurdepääsetav ja taskukohane kõigile ning olema suunatud tööturu praegustele ja tulevastele vajadustele;
- vähendama tööpuudust ja oskuste mittevastavust nõudlusele – eelkõige pikaajalist ja noorte töötust – ning vaegtööhõivet, samuti laiendama koolitust ja õiglasi töötingimusi töötajatele, kes on tegevad uutes (ebatüüpilistes) ja mõnedel juhtudel illegaalses töövormides;
- lahendama demograafilisi probleeme ning tagama kõigile piisava ja jätkusuutliku sotsiaalkaitse kogu elutsükli jooksul;
- edendama puuetega inimeste kaasatust ja nende juurdepääsuvõimalusi;
- looma, testima, hindama ja laiendama innovaatilisi lahendusi ning tugevdama alt ülespoole lähenemisviise, mis tuginevad avaliku sektori asutusi, erasektorit, sotsiaalpartnereid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone kaasavatele partnerlustele;
- edendama võrdseid võimalusi ja võitlema igasuguse diskrimineerimise vastu;
- parandama marginaaliseeritud rühmade, k.a kodutute, tööhõivet ja sotsiaal-majanduslikku integratsiooni;
- toetama sisserändajate integratsiooni;
- pakkuma individualiseeritud pere- ja kogukonnapõhist toetust, suurendades juurdepääsu taskukohastele, jätkusuutlikele ja kvaliteetsetele sotsiaalteenustele, samuti tervishoiu- ja majutusteenustele;
- toetama sotsiaalpartnerite ühiseid meetmeid;
- toetama haldusorganite/asutuste, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamist.

4.4. Kuna suurema konkurentsivõimega, sidusam, paindlikum ja sotsiaalsem Euroopa sõltub peamiselt ELi struktuurifondidest, siis on liikmesriikidel eriline kohustus investeerida Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahendeid valitsusasutuste ja ilma majandushuvita sotsiaalmajandussektori üksuste pakutavatesse sotsiaalteenustesse.

4.5. Erinevate fondide ja programmide koondamist uue Euroopa Sotsiaalfond Plussi katuse alla tuleks teostada hoolikalt, arvestades nende tõhususe ja tulemuslikkuse võimalikku suurenemist võrreldes eraldi rakendamise raamistikuga ⁽⁶⁾.

4.6. Komisjon teeb ettepaneku liita noorte tööhõive algatus Euroopa Sotsiaalfond Plussiga, et tagada noortele suunatud tegevuste järjepidevus ja tõhusus. Ettepaneku eesmärk on tugevdada liikmesriikide tööhõivepoliitikat. Tuleks lihtsustada noorte tööhõive algatuse rahastamisele juurdepääsu menetlust ja tagada vahendite selge eraldamine. Kui see ei ole võimalik, võib olla kasulik jätta noorte tööhõive algatus eraldiseisvaks rahastamisalgatuseks. Lisaks tuleb astuda samme tagamaks, et arvutused, mille alusel liikmesriigid peavad kasutama vähemalt 10 % Euroopa Sotsiaalfond Plussi eelarvest noorte tööhõive algatuse rahastamiseks, oleksid tõhusad ja mõistlikud. Tuleb vältida noorte tööhõive algatuse marginaaliseerumist ja aastateks 2021–2027 eraldatud eelarve kahanemist ⁽⁷⁾.

4.7. Samuti on oluline tunnistada, et sotsiaalpartneritel ja – samadel alustel – teistel kodanikuühiskonna organisatsioonidel on ülimalt oluline roll Euroopa demokraatlikus projektis. Seepärast peavad avaliku sektori asutused lihtsustama nende juurdepääsu olemasolevatele vahenditele.

4.8. EL peaks täiel määral kasutama kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil tegutsevate sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi ja suutlikkust, kaasates neid vastavalt nende eri rollile koos teenuste kasutajatega ELi rahastamise planeerimisse, rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse ⁽⁸⁾. Selleks tuleb selgelt viidata Euroopa partnerluse tegevusjuhendile. Vastavust kõnealuse juhendi reeglitele tuleb käsitada eeltingimusena. Sotsiaalpartnerid ja muud kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid asjakohase toetuse saamisel töötama välja sobivad

⁽⁶⁾ Vt järelevalve uuring, lõpparuanne, leping nr VC/2017/0131, millega rakendatakse raamlepingut nr VC/2013/0017, lk 50.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Noortefoorumi analüüsi: https://www.youthforum.org/sites/default/files/2018-07/_ESF%2B%20data%20analysis_web-site.pdf.

⁽⁸⁾ ELT C 173, 31.5. 2017, lk 15.

hindamisvahendid ja võimaluse korral kasutama otseste toetusesaajate teadmisi⁽⁹⁾. Seda saab teha ainult bürokraatlikku koormust vähendades ning sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamise rahastamiseeskirju lihtsustades.

4.9. Piisav osa olemasolevatest vahenditest tuleks eraldada väikeste kohalike organisatsioonide projektidele, samuti toetuste ümberjaotamiseks. See võimaldaks toetada kohalikul tasandil aktiivseid organisatsioone ja enesebirühmi ning aitaks vältida või leevendada kodanikuühiskonna organisatsioonide ülemäärase kaasrahastamisega kaasneva halduskoormuse kahjulikku mõju. Mitterahalisi toetusi tuleks käsitleda samasugustel alustel kui rahalisi panuseid.

4.10. Tuleb märkida, et enamustel juhtudel ei paku sellised rahastamisvahendid nagu laenud, tagatised või omakapital sotsiaalprojektidele piisavat rahastust. Seetõttu tuleks peamiseks rakendusmehhanismiks valida toetused, välja arvatud juhul, kui teised finantsvahendid on tõhusamad.

4.11. Komitee palub komisjonil veelgi enam lihtsustada Euroopa Sotsiaalfond Plussi eeskirju korraldusasutustele ja toetusesaajatele. Komisjon ja korraldusasutused peaksid siiski võtma konkreetseid meetmeid, tagamaks, et lihtsustamisega ei tekitataks finantsriske kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes töötavad vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest mõjutatud inimestega ja nende heaks. Sellised riskid on seotud eeskätt isikuandmete kogumist puudutavate ulatuslike nõuetega.

4.12. Rahastamiseeskirjade igasuguse lihtsustamise tulemusena ei peaks kaotama selliseid mehhanisme (nt eeltingimused), mis on ette nähtud selleks, et tagada ELi fondidest rahastatavate projektide vastavus ELi väärtustele, eelkõige kohustusele austada inimõigusi. Aktiivset kaasatust käsitlevad eeltingimused, mille kohaselt peavad liikmesriikidel Euroopa Sotsiaalfond Plussi pakutavateks toetusteks kvalifitseerumiseks olema vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise riiklikud strateegiad, peaksid jätkuvalt kehtima kõigile liikmesriikidele ka järgmise mitmeaastase finantsraamistiku rahastamisperioodi jooksul.

4.13. Kuna Euroopa Sotsiaalfond Pluss on Euroopa fond, peab piiriülesus (või piiriülene tegevus) olema reeglina kõigi liikmesriikide rakenduskavade kohustuslik osa. Seda on vaja selleks, et toetada Euroopa identiteedi kasvamist eri liikmesriikide kodanike hulgas ning muuta ELi poolt oma kodanikele pakutav finantsabi palju nähtavamaks. Piiriüleste projektide rakendamisele kaasa aitamiseks tuleks jätkuvalt kasutada praeguse rahastamisperioodi (2014–2020) häid tavasid ja tõhusaid vorminguid ning neid liikmesriikides levitada.

5. Konkreetsete märkused ja nõuded seoses kavandatava määrusega

5.1. Komitee leiab, et Euroopa Sotsiaalfond Plussile on vaja seada konkreetsed eesmärgid, millega nähakse ette kõrgetasemeline rahastamine tegevusvaldkondadele, mis on olulised Euroopa tuleviku ja selle elanike jaoks, mis on järgmised:⁽¹⁰⁾

- kvaliteetne noorte tööhõive;
- soolise võrdõiguslikkuse alased algatused;
- haavatavate rühmade, nagu puudega inimesed ja sisserändajad, kaasamine ja tööhõive;
- juurdepääs elukestvate õppele kiiresti muutuva digiteeritud tööturu kontekstis;
- üldist majandushuvi pakkuvate avalike teenuste tugevdamine, kuna need aitavad kaasa paremale elukvaliteedile ning töö- ja eraelu paremale tasakaalule;
- riiklike haldusasutuste, sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamine parema juhtimise, sealhulgas fondi juhtimise tagamiseks.

⁽⁹⁾ Samas ja „Dokumendi SOC/537 järelemeetmed“.

⁽¹⁰⁾ Vt kavandatud ettepaneku artiklid 3 ja 4.

5.2. Võttes arvesse sotsiaalmajanduse kasvavat rolli ELi sotsiaalses mõõtnes, leiab komitee ka seda, et Euroopa Sotsiaalfond Plussi omaette konkreetseks eesmärgiks peaks saama sotsiaal-majandusliku tegevuse toetamine⁽¹¹⁾. Kavandatavad meetmed peaksid keskenduma sotsiaalmajandusele tervikuna, arvestades selle kogu mitmekesisust liikmesriikides. Komisjonil palutakse teha liikmesriikidega koostööd, et edendada sotsiaalmajanduse jaoks soodsat ökosüsteemi.

5.3. Komitee tervitab komisjoni ettepanekut määrata kindlaks uued vahendite eraldamise näitajad selliste teemade rahastamiseks noorte tööpuudus, madal haridustase, kliimamuutused ja sisserändajate majutus/integratsioon, nii et need kajastaksid paremini sotsiaalset ja majanduslikku olukorda Euroopa piirkondades, ning viia need näitajad vastavusse Euroopa sotsiaalõiguste samba sotsiaalse tulemustabeliga. Praegune vahendite eraldamise süsteem põhineb siiski endiselt peamiselt SKP-le⁽¹²⁾.

5.4. Komitee on seisukohal, et väga oluline on Euroopa Sotsiaalfond Plussi ja Euroopa poolaasta riigipõhiste soovitude vaheline vastastikkune seos. Samas väljendab komitee muret ka rangete tingimuste üle, mida võidakse rakendada. Seepärast rõhutab komitee, et nende seoste üle peavad riiklikud ja Euroopa asutused pidama läbirääkimisi, millesse tuleb täiel määral ja aktiivselt kaasata sotsiaalpartnerid ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid,⁽¹³⁾ kuna oluline on tagada strateegia nii keskpikas kui pikas perspektiivis.

5.5. Komitee rõhutab, et on oluline, et Euroopa Sotsiaalfond Pluss oleks jätkuvalt majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitika kohaldamisalas, pidades silmas majanduskasvu, tööhõive eesmärkide ja sotsiaalse kaasatuse vahelist vastastikkust täiendavust. Euroopa Sotsiaalfond Plussi lisaväärtus võrreldes liikmesriigi tegevusega on seotud teiste struktuurifondide territoriaalsete vajaduste ja integratsiooniga, et viia ellu järjepidevaid ja ulatuslikke algatusi kohalikul tasandil. Selles raamistikus on piirkondlik ja kohalik mõõde ülimalt oluline kohandatud meetmete kavandamiseks ja rakendamiseks.

5.6. Komiteel on heameel, et liikmesriikidele on pandud kohustus tagada sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide piisav osalemine sellise poliitika elluviimises, mida toetab Euroopa Sotsiaalfond Plussi ning eraldada asjakohane summa Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest nende suutlikkuse suurendamiseks ja ühismetmete rakendamiseks. See peaks hõlmama konkreetset lähenemisviisi sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamiseks kooskõlas 2016. aasta neljapoolse avaldusega sotsiaaldialoogi uue alguse kohta ning tagama, et korraldusasutused eraldavad vahendeid vastavalt vajadusele koolituse ja võrgustike loomise kaudu, ja tugevdama sotsiaalset dialoogi ning sotsiaalpartnerite ühist tegevust⁽¹⁴⁾.

5.7. Selleks et soodustada teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide piisavat osalemist Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahenditest toetatavas tegevuses, eelkõige sotsiaalse kaasatuse, soolise võrdsuslikkuse ning naiste ja meeste võrdsete võimaluste valdkonnas, peavad korraldusasutused tagama nende organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks Euroopa Sotsiaalfond Plussi vahendite eraldamise asjakohases ulatuses.

5.8. Liikmesriigid peaksid täiel määral kasutama Euroopa partnerluse tegevusjuhendi (ECCP) artiklit 17. Kuna partnerluslepingud ja rakenduskavad on Euroopa Komisjoni ja riikide ametiasutuste vaheliste läbirääkimiste tulemus, võiks komisjon selliste kokkulepete heakskiitmisel seada kõrgemaid nõudmisi ning nõuda parandusi, kui ei järgita täielikult partnerluspõhimõttest tulenevaid kohustusi⁽¹⁵⁾. Lisaks tuleks uueks perioodiks 2021–2027 läbi vaadata Euroopa partnerluse tegevusjuhend ning selgelt määratleda sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide rollid. Komitee toetab määruse artikli 40 lõikes 2 kirjeldatud Euroopa Sotsiaalfond Plussi komitee koosseisu läbivaatamist vastavalt ühissätete määruse artikli 6 lõike 1 punktile c ning pidades silmas Euroopa partnerluse käitumisjuhendit (ECCP). Seepärast peaks artikli 40 lõikes 2 olema sätestatud, et iga liikmesriik nimetab asjaomasesse komiteesse ühe valitsuse esindaja, ühe töötajate organisatsiooni esindaja, ühe tööandjate organisatsiooni esindaja ja ühe kodanikuühiskonna esindaja.

5.9. Euroopa Komisjon peaks selgitama miinimumnõudeid, mida liikmesriikide ametiasutused peavad täitma partnerluse rakendamisel, sh puuduliku rakendamise korral sanktsioonide kehtestamine. Liikmesriikide iga suutmatust järgida Euroopa partnerluse tegevusjuhendit tuleks karistada eri meetmetega, tõsiste eiramisjuhtumite puhul võiks rakendada maksete peatamist, nii nagu on ette nähtud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide puhul⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Vt kavandatava määruse artikkel 4.

⁽¹²⁾ Vt kavandatava määruse artikkel 4.

⁽¹³⁾ Vt kavandatava määruse artikkel 7.

⁽¹⁴⁾ Vt kavandatava määruse artikkel 8.

⁽¹⁵⁾ Vt kavandatava määruse artikkel 4.

⁽¹⁶⁾ Vt kavandatava määruse artiklit 34.

5.10. Järelevalvekomiteed peaksid töötama läbipaistvamalt ja eesmärgipärasemalt ning kasutama konkreetseid juhtimisfunktsioone. Sotsiaalpartnereid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone tuleks pidada järelevalvekomiteede võrdväärteteks osalisteks ja seega kohustuslikeks liikmeteks ja neil peaks olema hääleõigus. Järelevalve peaks tagama ka, et rahastamisvahendeid kasutatakse viisil, mis on kooskõlas põhiõiguste harta ja rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, sh ÜRO lapse õiguste konventsioon ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon, mille on ratifitseerinud EL ja selle 27 liikmesriiki. Lisaks peab järelevalve hindama ka sotsiaalse kaasatuse meetmete edukust, mitte ainult rakendama kvantitatiivseid näitajaid⁽¹⁷⁾.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁷⁾ Vt kavandatud määruse artiklid 38 ja 39.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liidu eelarve kaitsmise kohta, juhul kui liikmesriikides esineb üldistunud puudusi õigusriigi toimimises“

(COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD))

(2019/C 62/28)

Raportöör: **Jukka AHTELA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	156/2/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldab komisjoni ettepanekut võtta vastu määrus, millega luuakse uus vahend, mis võimaldaks võtta majanduslikke parandusmeetmeid liikmesriikide suhtes, kes panevad toime tõsiseid ja püsivaid Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 loetletud väärtuste rikkumisi. Komitee märgib, et komisjonil on juba sarnased korregeerivad volitused, millega innustada usaldusväärse majanduse juhtimise eeskirju⁽¹⁾ järgima, ning pooldab kõnealust ettepanekut võtta parandusmeetmeid õigusriigi kaitseks. Sellega seoses peab komitee kiiduväärseks asjaolu, et komisjoni kõnealuse määruse alusel esitatud rakendusaktid võetakse vastu nõukogu kvalifitseeritud hääletenamust nõudva pöördhääletusega.

1.2. Komitee rõhutab õigusriigi põhimõtte olulisust nii Euroopa Liidu kodanike kui ka ärialgatuste, innovatsiooni ja investeringute jaoks. Siiski soovib komitee ettepanekut muuta, et see hõlmaks laiemat õigusriigi põhimõtet, mis sisaldab põhiõiguste kaitset ja tagab pluralistliku demokraatia kaitse. Õigusriik on vaid üks väärtustest, millele EL on rajatud, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 2. Õigusriik eksisteerib vastastikku sõltuvas, lahutamatus, kolmepoolses suhtes põhiõiguste ja demokraatiaga. Üksnes nende kolme väärtuse omavahelise koostoime tagamisel on võimalik ära hoida riigivõimu kuritarvitamist.

1.3. Komitee nõustub, et õigusriigi põhimõtte tõhus täitmine aitab tagada avalikkuse kindlustunde, et liikmesriikides kulutatavad ELi vahendid on piisavalt kaitstud. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et ettepanek tugevdab veelgi ELi finantshuve kaitset. Komitee siiski nõuab, et komisjoni pakutud mehhanismi peaks käivitama automaatselt ainult juhul, kui õigusriigi üldistunud puudus võib mõjutada ELi finantshuve.

1.4. Lisaks on komitee seisukohal, et ettepaneku peamine eesmärk oleks artiklis 2 nimetatud väärtuste kaitse ELi rahaliste vahendite kaitsmise kaudu. Seega soovib komitee ettepanekut muuta, et võimaldada komisjonil esitada määruse rakendusakt juhtudel, kui on olemas tõsine, püsiv ja süsteemne oht õigusriigile, põhiõigustele või pluralistlikku demokraatiat tagavatele standarditele, kuna sellised meetmed võivad oma olemuselt kujutada otsest ohtu ELi finantshuvidetele.

⁽¹⁾ ELT L 347, 20.12.2013, lk 320, artikkel 23.

1.5. Komitee ergutab komisjoni ennetava meetmena arendama liikmesriikides kanaleid poliitiliseks aruteluks artiklis 2 sätestatud väärtuste üle. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles tegema ettepaneku luua järelevalvesüsteem nende väärtuste järgimise korrapäraseks ja iseseisvaks jälgimiseks liikmesriikides, nagu komitee ja Euroopa Parlament on seda varem soovitanud.

1.6. Komitee soovitab, et ta kaasatakse organite hulka, keda komisjon hoiab kursis kõnealuses õigusaktis kavandatud või vastuvõetud meetmetega ja et teda nimetatakse konkreetselt asjaomaste teabeallikate hulgas, kelle abil saab komisjon teha kindlaks õigusriigi põhimõtte järgimise tõsise puuduse. See võimaldaks komiteel anda sisukas ja tõhus panus artikli 2 väärtuste kaitsesse ja tagada organiseeritud kodanikuühiskonna hääle esindatus.

2. Sissejuhatus ja ettepaneku ülevaade

2.1. Kõnealune komisjoni ettepanek on loodud kaitsma liidu eelarvet juhul, kui liikmesriikides esineb üldistunud puudusi õigusriigi toimimises. Komisjon põhjendab oma ettepanekut viitega vajadusele kaitsta liidu rahalisi vahendeid, nõudes liikmesriikidelt piisavalt rangete kaitsemeetmete säilitamist seoses sellega, kuidas ELi vahendeid hallatakse ja kulutatakse. Liikmesriigid peavad juba tõendama, et nad on kehtestanud piisavad institutsioonilised ja menetluslikud kaitsemeetmed, et tagada ELi vahendite tõhus ja õiguspärane kasutamine. Riiklike kontrollimehhanismide nõuetekohane toimimine ei ole siiski tagatud ilma sõltumatu kohtuvõimu, prokuratuuri ning pettuse ja korruptsiooniga tegelevate uurimisasutuste järelevalveta.

2.2. Komisjoni ettepanek võimaldaks maksete peatamist või parandamist, uute õiguslike kohustuste võtmise keeldu, kohustuste vähendamist või maksetähtaegade arvestamise katkestamist, kui tuvastatakse üldistunud puudusi õigusriigi toimimises. See kehtib kõigi ELi fondide puhul. Komisjon võib järeldada, et üldistunud puudused õigusriigi toimimises on tekkinud eelkõige siis, kui kohtuvõimu sõltumatus on ohus; ei takistata, ei korrigeerita ega sanktsioneerita avaliku sektori asutuste meelevaldset või ebaseaduslikku käitumist; avaliku sektori asutustele ei võimaldata ressursse, kahjustades nende toimimist; ei võeta meetmeid avaliku sektori asutuste huvide konfliktide vältimiseks; riik piirab õiguskaitsevahendite kättesaadavust ja tõhusust.

2.3. Ettepaneku kohaselt võivad eespool mainitud puudused kaasa tuua parandusmeetmed, kui mõjutatakse usaldusväärset finantsjuhtimist või liidu finantshuvide kaitset, kahjustades ELi eelarve täitmise eest vastutavaid avaliku sektori asutusi; pettuse ja korruptsiooni uurimist või nende kohta süüdistuse esitamist; avaliku sektori asutuste tõhusat kohtulikku kontrolli; pettuse ja korruptsiooni ärahoidmist ning tõhusate ja hoiatavate karistuste kehtestamist; alusetult makstud rahaliste vahendite sissenõudmist; koostööd Euroopa Pettustevastase Ameti ja Euroopa Prokuratuuriga uurimiste ja süüdistuste esitamise korral.

3. Üldised märkused

3.1. EL on rajatud liikmesriikide ühistele väärtustele, sealhulgas õigusriigi põhimõttele, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 2. Õigusriigi põhimõtte austamine tagab ka õiguskindluse ja võrdsed tegutsemisvõimalused ärialgatustele, innovatsioonile, investeringutele ning ausa konkurentsi kogu siseturul tarbijate ja kodanike hüvanguks. See aitab tagada vastastikust usaldust ELi sujuvaks toimimiseks. Õigusriigi põhimõtte eiramine takistab tasakaalustatud majanduslikku ja sotsiaalset arengut kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega, mis võimaldavad ELil ja selle valitsustel viia ellu liidu üldist eesmärki „edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangut“, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 3.

3.2. Komitee peab kahetsusväärseks, et ELi aluslepingutes ei ole sõnaselgelt sätestatud, et liikmesriigid peavad pärast ühinemist jätkama Kopenhaageni kriteeriumide⁽²⁾ täitmist. Komitee märgib, et ELi institutsioonidel ei ole piisavalt tugevaid ja hästi kohandatud vahendeid, millega oleks võimalik kaitsta liikmesriikides õigusriigi põhimõtet, põhiõigusi ja pluralistlikku demokraatiat praegu esinevate ohtude eest.

3.3. Õigusriigi põhimõtte on vastastikusel sõltuvusel ja lahutamatu pluralistliku demokraatia ja põhiõiguste austamise kaitse tagatistega. Õigusriigi põhimõtte tagab, et valitsused järgivad põhiõiguste standardeid ja viivad pluralistliku demokraatia alusel ellu poliitikat, millega edendatakse nende rahvaste heaolu. Õigusriigi põhimõtte järgimine iseenesest ei

⁽²⁾ Kehtestatud 1993. aastal Kopenhaagenis toimunud Euroopa Ülemkogul.

taga, et seadustes austatakse põhiõigusi ega seda, et seadus on koostatud kõikehõlmava õiguspärase protsessi käigus, mis põhineb hästi informeeritud, pluralistlikul ja tasakaalustatud avalikul arutelul ja osalemisel. Pelgalt seadusriigi ärahoidmiseks tuleb lisaks õigusriigi põhimõttele järgida ka põhiõiguste ja pluralistliku demokraatia standardeid.

3.4. Komisjon iseloomustab kavandatud määrust kui ELi eelarve kaitsmise vahendit, mis samal ajal kaitseb õigusriigi põhimõtet. Komitee nõustub, et õigusriigi põhimõtte tõhus täitmine aitab tagada avalikkuse kindlustunde, et liikmesriikides kulutatavad ELi vahendid on piisavalt kaitstud. Siiski peab komitee ettepanekut pigem potentsiaalseks vahendiks, millega kaitsta ELi eelarvevahendite kaudu kõiki ELi lepingu artikli 2 väärtusi.

3.5. Äärmiselt oluline on näidata Euroopa kodanikele, et ELi vahendeid hallatakse korrupsioonivabalt ja kooskõlas ELi õigusega. Samuti on oluline, et EL kaitseks oma kodanike hüvanguks loodud väärtusi, millele see on rajatud. Komisjonile tuleks anda õigus selle määruse alusel meetmeid võtta, kui artikli 2 väärtused on tõsise, süsteemse ja püsiva ohu all, kuna see oht võib oma olemuse tõttu ELi rahalisi vahendeid otseselt mõjutada.

3.6. Nagu on märgitud Euroopa Parlamendi hiljutistes resolutsioonides ja Euroopa Komisjoni ja nõukogu eesistuja avaldustes, on õigusriigi põhimõte, põhiõigused ja pluralistliku demokraatia standardid ELis üha suuremas ohus. Kuigi mõne liikmesriigi olukord kujutab endast suuremat probleemi, on jätkuvalt levimas populistlik autoritaarsus, mis on vastuolus ELi põhiväärtuste ja tihti liidu iseendaga.

3.7. Komitee juhib tähelepanu praegu ELi institutsioonidele kättesaadavate, artikli 2 väärtuste kaitsmise vahendite kitsaskohtadele. Rikkumismenetlused on tavaliselt liiga piiratud, keskendudes tehnilistele õigusküsimustele, et ära hoida või parandada kooskõlastatud rünnakuid õigusriigi põhimõttele. Kuigi ELi lepingu artikkel 7 võimaldab nõukogul terviklikult käsitleda õigusriigi põhimõtet kahjustavaid meetmeid, on piisava poliitilise tahte koondamine menetluse käivitamiseks osutunud äärmiselt raskeks.

3.8. Kuigi õigusriigi põhimõtte raamistikku on lihtsam rakendada kui artiklit 7, on see mittesiduv menetlus, mille tõhusus on küsitav, kui valitsused ei soovi komisjoniga heas usus koostööd teha. Lisaks on õigusriigi raamistiku ja artikli 7 rakendamiseks vajalikud künnised nii kõrged, et nende vahendite kasutamise ajaks on puudused artikli 2 väärtuste rakendamises muutunud äärmiselt tõsiseks ja neid on seetõttu raskem lahendada.

3.9. Võttes arvesse üha suurenevaid probleeme ning asjakohaste ja tõhusate vahendite puudust, kutsub komitee komisjoni üles pidama kiiresti poliitilist arutelu selle üle, kuidas EL saaks artikli 2 väärtusi paremini kaitsta, ning töötada välja lisavahendeid õigusriigi põhimõtte, põhiõiguste ja pluralistliku demokraatia tagatiste kaitseks.

3.10. Komitee tuletab meelde oma arvamust „Õigusriigi põhimõtete ja põhiõiguste Euroopa kontrollimehhanism“, mis toetab ELi tasandil mehhanismi loomist õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste austamise jälgimiseks regulaarse sõltumatu järelevalve ning liikmesriikide ja ELi institutsioonide dialoogi kaudu ⁽³⁾.

3.11. Komitee jääb oma seisukoha juurde, et sellise ennetava mehhanismi loomine, nagu toodud esile Euroopa Parlamendi resolutsioonis, täiendaks ELi olemasolevaid vahendeid artikli 2 väärtuste kaitseks ⁽⁴⁾. Ennetava mehhanismi loomine tuvastaks puudused nende väärtuste rakendamisel riiklikul tasandil ja võimaldaks nende lahendamist varakult.

3.12. Lisameetmena teeb komitee ettepaneku luua Euroopa tasandil kodanikuühiskonna platvorm või iga-aastane foorum, kuhu kaasataks ka komitee. See võimaldaks esiteks ELi otsustajatel saada varajane hoiatus ELi lepingu artikli 2 väärtustega seotud esilekerkivate probleemide kohta otse kohalike organisatsioonide käest ning teiseks hõlbustada rahvusvahelist koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel, mis tegutsevad peamiselt riigi tasandil.

⁽³⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 8.

⁽⁴⁾ 2015/2254(INL).

3.13. On oluline, et EL kaaluks võimalusi, kuidas toetada kodanikuühiskonna organisatsioone ja meediat, mis jälgivad ja teatavad artikliga 2 seotud esilekerkivatest probleemidest. Komitee leiab, et rahastamisvahendi loomine selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamiseks, mis edendavad artikli 2 väärtusi liikmesriikides, täiendaks kõnealust ettepanekut oluliselt. See tugevdaks nende väärtuste toetamist kodanike seas rohujuure tasandil. Sellega seoses viitab komitee arvamusele, milles käsitletakse ettepanekuid uue õigluse, õiguste ja väärtuste fondi kohta ⁽⁵⁾ ning kutsub nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles suurendama 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku kohta käiva otsuse raames märkimisväärselt selle fondi vahendeid.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee leiab, et sõltumatute kohtute tõhus kohtulik kontroll ametiasutuste tegevuse ja tegemata jätmise üle ei ole oluline ainult selleks, et tagada ELi vahendite tõhus kasutamine kooskõlas ELi õigusega. Samuti on see ainus vahend, mis tagab kõikidele ELi kodanikele nende ELi õigusest tulenevate õiguste tõhusa kaitse, samuti ELi õiguse ühtse tõlgendamise kõigis liikmesriikides, millele ühisturg ja vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala põhinevad.

4.2. Komitee kiidab heaks nõukogu vastupidise kvalifitseeritud häälteenamust nõudva pöördhääletuse kasutamise, et võtta vastu rakendusakt asjakohaste meetmete rakendamise kohta. See võimaldab meetmete objektiivset rakendamist, kui komisjon tuvastab liikmesriigi üldistunud puuduse ning vähendab mitteaktiivsuse või poliitilise selektiivsuse riski, mis võib tuleneda nõukogus hääletamise nõudest.

4.3. Komitee mõistab üldistunud puuduse kindlakstegemise üksikasjalikumate kriteeriumide kehtestamisega seotud probleeme. Sellegipoolest arutleb komitee, kas selliste üksikasjalike kriteeriumide lisamine võiks ettepanekut tugevdada. Üksikasjalikumate kriteeriumide olemasolu võib aidata tagada selle, et komisjoni arvamuse õiguspärasust ei kahjustaks eelarvamuslikud väited või objektiivsuse puudumine. Sellised kriteeriumid võiksid olla lisatud suuniste kujul, mille komisjon koostab pärast ettepaneku vastuvõtmist, ning need võiksid tugineda nii komisjoni enda õigusriigi põhimõtte raamistikule kui ka Euroopa Komisjoni õigusriigi kontrollnimekirjale „Demokraatia õiguse kaudu“ (Veneetsia komisjon).

4.4. Nagu komitee on rõhutanud, on õigusriigi põhimõte, demokraatia ja põhiõigused üksteisest sõltuvad, nagu on sätestatud komisjoni ettepaneku artiklis 2. Lisaks õigusriigi üksikasjalikumatele kriteeriumidele peaks ettepanek sisaldama kriteeriume, mis lubaks komisjonil tuvastada põhiõiguste või pluralistliku demokraatia tagatiste austamise tõsise, süsteemse ja püsiva ohu olemasolu. Kui liikmesriigi olukord vastab nendele kriteeriumidele, peaks komisjonil olema ka õigus rakendada kõnealuse määruse alusel parandusmeetmeid.

4.5. Komitee märgib, et komisjon võib võtta arvesse kogu asjakohast teavet, sealhulgas Euroopa Liidu Kohtu otsuseid, kontrollikoja aruandeid ning asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide järeldusi ja soovitusi. Teataval Euroopa Nõukogu järelevalveasutustel, nagu Veneetsia komisjon ning riikide korrupsioonivastane ühendus (GRECO), on oluline roll õigusriigi põhimõtte jälgimisel liikmesriikides. Veneetsia komisjon on mitmes ELi liikmesriigis välja andnud mitu arvamust õigusriigi seisukorra kohta ning GRECO esitab liikmesriikidele perioodiliselt soovitusi. Samamoodi annavad Euroopa Pettusevastane Amet, riiklikud ombudsmani bürood ning kohtunike ja kohtuvõrgustike ühendused korrapäraselt aru riiklike õigus-, korrupsioonivastaste ja pettusevastaste mehhanismide kohta.

4.6. Teised rahvusvahelised organid jälgivad ja hindavad korrapäraselt põhiõiguste standardite ja pluralistliku demokraatia tagatiste rakendamist liikmesriikides, sealhulgas Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik, Euroopa Inimõiguste Kohus, ÜRO Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO inimõiguste lepingu järelevalveorganid. Lisaks on ka sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid sageli teabe ja analüüsi usaldusväärset allikad. Nimetatud üksuste sõnaselge märkimine ettepanekus peegeldaks nende erilist rolli ELi lepingu artiklis 2 loetletud väärtuste kaitsmisel.

4.7. Peale selle leiab komitee, et ELi kodanikuühiskonna esindajana on tema enda analüüsid ja tähelepanekud komisjonile eriti olulised, et teha nii määruse kui ka muude õigusaktide alusel kindlaks asjaomase liikmesriigi tõsised puudused õigusriigi põhimõtte järgimisel. Sellega seoses juhib komitee komisjoni tähelepanu komitee põhiõiguste ja õigusriigi põhimõtte tööühma loomisele, mis juhiks erilist tähelepanu ELi lepingu artikli 2 väärtuste kaitsele.

⁽⁵⁾ Arvamus SOC/599 (vt lk 178 ELT), COM(2018) 383 final ja COM(2018) 384.

4.8. Komitee kaasamine organite hulka, keda komisjon hoiab kursis kõnealuses õigusaktis kavandatud või vastuvõetud meetmetega, ning asjakohaste teabeallikate sekka, kelle abil saab komisjon teha kindlaks õigusriigi põhimõtte järgimise tõsise puuduse, võimaldaks komiteel anda sisukas ja tõhus panus artikli 2 väärtuste kaitsesse ja tagada organiseeritud kodanikuühiskonna hääle esindatus.

4.9. Komitee nõustub täielikult komisjoni eesmärgiga, et kavandatud mehhanismi käivitamise tagajärgedega peaksid tegelema need, kes vastutavad puuduste eest, mitte üksikud ELi toetuse saajad, nagu Erasmuse üliõpilased, teadlased või kodanikuühiskonna organisatsioonid ⁽⁶⁾.

4.10. Komitee märgib, et ettepaneku kohaselt vastutab meetmete rakendamise korral kõnealuste rahaliste vahendite jaotamise eest liikmesriik. Komitee leiab, et ehkki see on seaduslikult põhjendatud, ei piisa sellest, et keelata tegelikkuses liikmesriigil kõnealuste vahendite jaotamist ja komisjoni poliitilise kasu eesmärgil süüdistamist. Kuna avalikkus ei mõista tõenäoliselt ELi õigusaktide täpsemat toimimist, oleks liikmesriikidel võimalik luua otsene seos rahastamise kärpimise ja komisjoni otsuse vahel. See tekitaks olukorra, kus komisjoni oleks võimalik takistada võtta meetmeid liikmesriikide vastu avaliku arvamuse võimaliku vastumeelsuse tõttu. See on eriti suur oht nende liikmesriikide puhul, kus valitsusel on kontroll või mõjuvõim avaliku või eraõigusliku meedia üle, mis kipub olema nii liikmesriikides, kus esinevad õigusriigi toimimises tõsised puudused.

4.11. Komitee kutsub komisjoni üles kaaluma viise, kuidas leevendada riski, et abisaajatele kaasneb negatiivne mõju ja et kõnealuse määruse meetmeid võiks poliitilise kasu eesmärgil ära kasutada valitsused, kes rikuvad artikli 2 väärtusi. Komisjon võiks kaaluda alternatiivseid võimalusi, mille abil tagada ELi vahendite jõudmine määratud abisaajateni. Üks võimalus võiks olla luua rakendusamet, mis võtaks üle asjakohaste vahendite otsese juhtimise.

4.12. Tehes lõpu üldistunud puudusele, et kõrvaldada kõnealuse määruse alusel võetud meetmed, rõhutab komitee asjaomaste liikmesriikide ja ELi institutsioonide avatud dialoogi tähtsust, nagu on ettepanekus soovitatud. Institutsioonid ja liikmesriigid peaksid võtma arvesse kodanikuühiskonna organisatsioonide seisukohti asjaomaste liikmesriikide olukorra ning üldistunud puuduse kaotamiseks ja sellise olukorra edaspidiseks vältimiseks võetavate meetmete asjakohasuse kohta.

Brüssel 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁶⁾ COM(2018) 98 final, lk 16.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse õiguste ja väärtuste programm“

(COM(2018) 383 final – 2017/0207 (COD))

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse õigusprogramm“

(COM(2018)384 final – 2017/0208 (COD))

(2019/C 62/29)

Raportöör: **Jean-Marc ROIRANT**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Ülemkogu, 21.6.2018 Euroopa Komisjon, 18.6.2018 Euroopa Parlament, 14.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõiked 1 ja 2, artikli 82 lõige 1 ja artikkel 304 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõige 2, artikli 19 lõige 2, artikli 21 lõige 2, artiklid 24, 167 ja 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	135/2/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni ettepaneku, millega ühendatakse olemasolevad programmid, kui väga vajaliku vahendi ELi väärtuste ja ajaloo, põhiõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte, elujõulise ja mitmekesise kodanikuühiskonna ning kohalike kogukondade kaasamise edendamiseks.

1.2. Komitee nõuab, et tagataks ELi välis- ja sisepoliitika inimõiguste- ja demokraatiaalaste põhimõtete ja rahastamise järjepidevus, ning nõuab üldist rahastamist 1,4 miljardi euro ulatuses, millest vähemalt 500 miljonit eurot tuleks eraldada kodanike kaasamise ja osalemise tegevussuunale.

1.3. Komitee leiab, et fond peaks põhinema tõeliselt kaasaval ja alt üles suunatud lähenemisviisil, et reageerida ELi praeguste probleemidele, mis on seotud õiguste ja ELi väärtuste edendamisega, demokraatia soodustamisega, kodanike usalduse suurendamisega ELis nende otsese osalemise kaudu Euroopa tuleviku kujundamisel ja elujõulise kodanikuühiskonna säilitamisega.

1.4. Samuti kutsub komitee üles kasutama uuenduslikke rahastamisvahendeid, mis võimaldaksid kodanikuühiskonna osalemist ja suutlikkust kohalikul, riiklikul ja riikidevahelisel tasandil, näiteks tehnilise abi andmise, kogenumate partnerite poolt elluviidava ettevalmistava tegevuse või mitmeastmeliste toetuste kaudu, võimaldades seeläbi eri tasemetega toetusi või kaheastmelist taotlemisprotsessi. Komitee nõuab kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks eraldi rahaliste vahendite eraldamist, mis oleks vähemalt 50 % eri tegevussuundadest.

1.5. Komitee tervitab otsust pikendada kõikide fondi programmide ja tegevussuundade tegevustoetuste kestust mitme aasta kaupa ning rõhutab vajadust jätkuvalt tagada meetmete jätkusuutlikkus ja järjepidevus.

1.6. Komitee teeb ettepaneku panna fondi uueks nimeks kodanike, õiguste ja väärtuste fond ning õiguste ja väärtuste programmi kodanike kaasamise ja osalemise tegevussuuna nimeks „Kodanike Euroopa“, et tagada kooskõla fondi eesmärkidega, mis on tihedalt seotud kodakondsuse mõõtmega ning kodanike mõjuvõimu suurendamise, õiguste valdajate osalemise, ohvrite kaitse, ühise ajaloo ja mälu.

1.7. Komitee avaldab kahetsust, et õiguste ja väärtuste programmi lõppversioonist on kõrvaldatud meediavabaduse, meediakanalite paljususe ning võltsuudiste ja sihipäraste valetabekampaaniate lahendamise probleemiga seotud meetmed. Seetõttu teeb komitee ettepaneku luua koostoime „Loov Euroopa“ programmiga, pidades silmas nende tegevuste olulisust ELi väärtustele ja demokraatliku ja pluralistliku ühiskonna edendamisele.

1.8. Komitee nõuab, et õigusprogrammi raames antavat rahalist toetust laiendataks veelgi kodanikuühiskonna organisatsioonidele, hõlmates tegevusi alates teadlikkuse suurendamisest, vastastikusest õppest ja vahetusest, analüütilistest ja seiretegevustest kuni koolituste ja suutlikkuse suurendamiseni, ning kutsub üles jälgima kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemist õigusprogrammis.

1.9. Komitee teeb kokkuvõtte komisjoni käimasolevast tööst Euroopa Parlamendi väljapakutud ettevalmistava tegevuse rakendamiseks, et töötada välja ELi fond rahalise toetuse pakkumiseks, mis on seotud kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste rikkumist puudutavate kohtuvaidlustega, ning nõuab, et need tegevused kaasataks õigusprogrammi.

1.10. Komitee leiab, et see fond on oluline vahend, mille abil tugevdada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist, soolisest võrdõiguslikkusest lähtuva eelarvestamise põhimõtet ja soo alusel andmete kogumist. Eelkõige peab komitee peab õigeks, et kaasatakse meetmed, millega keskendutakse õiguste ja väärtuste programmi kaudu naiste-, laste- ja noortevastase mis tahes vägivalla ennetamisele ja tõkestamisele ning koostoimele õigusprogrammiga ohvrite õiguste ja õiguskaitsevahendite valdkonnas. Samuti kutsub komitee üles eristama mõlema programmi näitajaid soo alusel.

1.11. Komitee tervitab ettepanekut laiendada programmi „Kodanike Euroopa“ riiklike kontaktpunktide rolli õiguste ja väärtuste programmi eri tegevussuundadele, võttes arvesse, kui hästi nad võtavad ühendust potentsiaalsete toetusesaajatega kohapeal ja toetavad neid. See eeldab, et määratud üksused oleksid oma riigi valitsusest sõltumatud ning oleksid põhjalikult kursis kodanikuühiskonna ja kohalike osalejate vajadustega. Selleks on vaja piisavat rahastamist, nende rolli ja ülesannete suuniste väljatöötamist, võimalusi tagada programmi suurem nähtavus, ning koolitust.

2. Ettepaneku kirjeldus

2.1. Komitee arvamus käsitleb õigluse, õiguste ja väärtuste fondi, mis hõlmab kahte eraldi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanekut, millest esimesega luuakse õigusprogramm ja teisega õiguste ja väärtuste programm, millel mõlemal on täiendavad eesmärgid ajavahemikul 2021–2027.

2.2. Fondi eesmärk on aidata säilitada avatud, demokraatlik, pluralistlik ja kaasav ühiskond, samuti anda inimestele mõjuvõimu, kaitstes ja edendades õigusi ja väärtusi ning arendades täiendavalt ELi õigusruumi, mis on praeguse ELi kontekstis – äärmusluse ja radikaliseerumise tõusu ajal, suurenenud polarisatsiooni ning reformide taustal, mis seisavad silmitsi õigusriigi põhimõtete ja kodanikuühiskonna ruumi vähenemisega – peamine prioriteet.

2.3. Euroopa väärtuste ja õiguste edendamiseks, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklites 2 ja 3 ja ELi põhiõiguste hartas, ühendab fond mitmeid olemasolevaid rahastamisvahendeid: õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi, programmi „Kodanike Euroopa“ ja õigusprogrammi. Fondiga püütakse ületada killustatust ja tegeleda praeguste puuduste ja uute ülesannetega, eelkõige sellega, et tugevdada kodanike usaldust demokraatia vastu ning toetada väärtuste ja põhiõiguste kaitset.

2.4. Lisaks võrdõiguslikkuse ja õiguste edendamisele ning vägivaldavastasele võitlusele on õiguste ja väärtuste programmi eesmärk toetada elujõulist kodanikuühiskonda, julgustada inimeste demokraatlikku ja sotsiaalselt osalemist ning edendada Euroopa ühiskonna rikkalikku mitmekesisust, mis põhineb meie ühisel ajalool ja mälul. See järgib ka komitee,⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi⁽²⁾ ja 22 riigi 80 valitsusvälise organisatsiooni⁽³⁾ üleskutset luua Euroopa demokraatia, väärtuste ja inimõiguste rahastu.

2.5. Õigusprogramm põhineb ELi aluslepingu artiklitel 81 ja 82, mis käsitlevad tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavat õigusalaalast koostööd, ning õiguste ja väärtuste programm põhineb ELi aluslepingu eri artiklite kombinatsioonil: artikli 16 lõige 2 andmekaitse kohta, artikli 19 lõige 2 diskrimineerimisvastase võitluse kohta, artikkel 24 Euroopa kodanikualgatuste toetamise kohta, artikkel 167 kultuuri ja kultuuripärandi kohta, artikkel 168 inimeste tervise kõrgetasemelise kaitse ja ennetamise kohta ning artikli 21 lõiked 1 ja 2 kodanike vaba liikumise õiguse kohta.

2.6. Nende kahe programmi jaoks eraldatakse järgmised summad: 305 miljonit eurot õigusprogrammile ja 642 miljonit eurot õiguste ja väärtuste programmile, millest 233 miljonit eraldatakse kodanike kaasamisele ja osalusele ning 408 miljonit eurot võrdõiguslikkusele ja õigustele ning Daphne programmile.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee tervitab komisjoni ettepanekut kui väga vajalikku rahastamisvahendit inimõiguste, demokraatia, õigusriigi, vähemuste austamise, diskrimineeritud, tõrjutud ja ebasoodsas olukorras olevate inimeste, näiteks puuetega inimeste ja romade kogukonna õiguste edendamiseks, osalemise, elujõulise ja mitmekesise kodanikuühiskonna toetamiseks ja suutlikkuse suurendamiseks, nagu on sätestatud ELi aluslepingutes ja põhiõiguste hartas ning ELi ja liikmesriikide poolt heaks kiidetud rahvusvahelistes inimõiguste lepingutes, nagu puuetega inimeste õiguste konventsioon.

3.2. Komitee hindab komisjoni jõupingutusi tugevdada ELi lepingu artiklis 2 osutatud väärtuste austamist ja tervitab sellega seoses komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liidu eelarve kaitsmise kohta, juhul kui liikmesriikides esineb üldistunud puudusi õigusriigi toimimises. Käesolev ettepanek täiendab praeguseid õiguse, õiguste ja väärtuste programmide ettepanekuid ning avaldaks majanduslikku survet liikmesriikidele, kes panevad toime tõsiseid ja püsivaid ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste rikkumisi. Samal ajal kui esimesena nimetatud ettepaneku eesmärk on kaitsta õigusriiki ülevalt alla suunatud surve abil, siis viimati nimetatud ettepanekul on võimalus kaitsta õigusriiki ja muid artiklis 2 sätestatud väärtusi, luues avalikku toetust rohujuure tasandil. Sellega seoses viitab komitee oma arvamusele, milles käsitletakse ELi eelarvet ja õigusriiki⁽⁴⁾.

3.3. Komitee märgib kahetsusega, et fond põhineb ainult olemasolevatel programmidel, millel on olnud edukad tulemused, ning leiab, et seda tuleb parandada ja suurendada, et reageerida muutunud tegelikkusele Euroopa Liidus, tagada selle nähtavus ning võimaldada ELi lepingu artiklis 2 sätestatud ühiste väärtuste ulatuslik edendamine ja kaitse.

3.4. Komitee kutsub üles tagama ELi välis- ja sisepoliitika inimõiguste- ja demokraatiaalaste põhimõtete ja rahastamise järjepidevuse. Sellega seoses tuleb komitee meelde nõukogu järeldusi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava kohta, mille kohaselt EL peab suurendama oma jõupingutusi, et edendada turvalist ja soodustavat keskkonda, kus kodanikuühiskond ja sõltumatu meedia võivad edukalt areneda⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 9.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa väärtuste rahastamisvahendi kohta (2018/2619(RSP)) ja Euroopa Parlamendi resolutsioon järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ja 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku suhtes võetava parlamendi seisukoha ettevalmistamise kohta (2017/2052(INI)).

⁽³⁾ <https://megacampaign.eu/support-csos-ask-your-mep-to-vote-for-the-european-values-instrument-resolution>.

⁽⁴⁾ SOC/598 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 173).

⁽⁵⁾ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2015–2019) „Inimõigused ELi tegevuskava keskmes““, JOIN/2015/0016 final.

3.5. Komitee tervitab nii õiguste ja väärtuste programmi kui ka õigusprogrammi kavandatud õiguslikku alust, kuna see võimaldab Euroopa Parlamendil ja ELi nõukogul võrdselt osaleda kodanike ja laiemas tähenduses kodanikuühiskonna jaoks otsustava tähtsusega valdkonna otsustusprotsessis. Komitee leiab siiski, et õiguslik alus peaks olema piisava ulatusega teemavaldkondades suhtes ja selleks, et toetada kodanikuühiskonda kõigil tasanditel, ning teeb ettepaneku kaaluda seda, et lisatakse viide ELi lepingu artikli 11 lõigetele 1 ja 2.

3.6. Komitee leiab, et kavandatav eelarve on väga väike, arvestades praeguseid probleeme, millega EL selles valdkonnas, mis on Euroopa ühiskondade jaoks kriitilise tähtsusega, silmitsi seisab, ja nõuab ⁽⁶⁾ kokku vähemalt 1,4 miljardi euro suurust rahastamist, ⁽⁷⁾ millest vähemalt 500 miljonit eurot tuleks eraldada kodanike kaasamise ja osalemise valdkonnale.

3.7. Komitee märgib ka fondi kaasatud programmide positiivseid hindamisi ja rõhutab asjaolu, et rahaliste vahendite piiratud kättesaadavus ja programmi „Kodanike Euroopa“ ning õiguste ja võrdõiguslikkuse programmi Daphne tegevussuuna suur nõudlus tekitasid taotlejates pettumust. Komitee avaldab kahetsust, et sellest hoolimata on olnud kasv väike.

3.8. Fondi ja programmide nime tuleks muuta, et viia need paremini kooskõlla programmi pealkirja ja eesmärkidega, mis on tihedalt seotud kodakondsuse mõõtmega ning õiguste suurendamise, õiguste valdajate osalemise, ohvrite kaitse, ühise ajaloo ja mälu ning samuti mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigiga „Investeeringud inimestesse, ühetegevusse ja väärtustesse“. Seepärast leiab komitee, et fond tuleks nimetada kodanike, õiguste ja väärtuste fondiks. Lisaks sellele tuleks õiguste ja väärtuste programmiga seotud kodanike kaasamise ja osalemise tegevussuund ümber nimetada „Kodanike Euroopaks“, et tagada kooskõla teiste tegevussuundade nimedega ja suurendada nähtavust.

3.9. Selleks, et reageerida ka ELi praegustele väljakutsetele, mis on seotud õiguste ja ELi väärtuste edendamise, demokraatia soodustamisega, kodanike usalduse suurendamisega ELis nende otsese osalemise kaudu Euroopa tuleviku kujundamisel ja elujõulise kodanikuühiskonna säilitamisega, peaks fond põhinema tõeliselt kaasaval ja alt üles suunatud lähenemisviisil, kus õiguslikud kaalutlused on nende eesmärkide aluseks, mitte pole neid kujundanud. Lisaks peaks toetus ja suutlikkuse suurendamine hõlmama selliseid sõltumatu kodanikuühiskonna ning kohaliku, piirkondliku, riikliku ja riikidevahelise tasandi organisatsioonide tegevusi, mis edendavad ja jälgivad ELi väärtuste rakendamist.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee väljendab toetust sellele, et programmi tegevustesse on lisatud toetus kodanikuühiskonna organisatsioonidele, et julgustada ja soodustada nende aktiivset osalemist demokraatlikuma ELi loomisel ning teadlikkust õigustest ja väärtustest. Samas leiab komitee, et seda tegevust peaks toetama üldine eesmärk, mis tuleks lisada artikli 4 punkti a: „suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust, et parandada kodanikuaktiivsust ja demokraatlikku osalemist“. Lisaks tuleks artikli 4 punkti b selgesõnaliselt kirja panna, et kodanikuaktiivsuse ja kodanike demokraatliku osalemise edendamist tuleks toetada kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil.

4.2. Komitee peab õigeks, et õiguste ja väärtuste programmi kaudu keskendutakse jätkuvalt naiste-, laste- ja noortevastase mis tahes vägivalda ennetamisele ja tõkestamisele ning õigusprogrammi raames toetatakse ohvritele õiguskaitsevahendite tagamist. Komitee märgib, et puuetega inimesed puutuvad koduvägivallaga kokku 2–5 korda rohkem, suurenenud on eakatevastase vägivallaga seotud juhtumid ning sisserändajate, roma kogukonna ja etniliste vähemuste vastu toime pandud vägivaldajuhtumid. Komitee nõuab täiendavaid jõupingutusi ja rõhutab vajadust tagada fondi kahe programmi suurem sidusus ja koostoime.

4.3. Komitee leiab, et see fond on uus võimalus soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamiseks, soolisest võrdõiguslikkusest lähtuva eelarvestamise põhimõtte jõustamiseks ja soo alusel andmete kogumiseks. Sellised meetmed võimaldavad edendada täiendavalt võrdsust, analüüsides rahastamise erinevat mõju naistele, tütarlastele, meestele ja poistele, samuti seades sihid ja eesmärgid ning eraldades nende eesmärkide saavutamiseks rahalisi vahendeid tõhusamalt. Eelkõige kutsub komitee üles eristama õiguste ja väärtuste programmi ja õigusprogrammi näitajaid soo alusel.

⁽⁶⁾ Vt ELT C 81, 2.3.2018, lk 9.

⁽⁷⁾ Et tagada ELi antava toetuse järjepidevus väljastpoolt tuleva rahastamise raames, nagu demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend.

4.4. Komitee rõhutab programmi „Kodanike Euroopa“ raames kohalike kogukondade seas toimuvate vastastikuse õppimise ja heade tavade vahetamise olulist väärtust ja ainulaadsust ning nõuab kodanike tihedamat kaasamist sõpruslinnade partnerlussuhtesse, et parandada nende tegevuste alt üles suunatust. Eelkõige märgib komitee kogukonna juhitud kohaliku arengu⁽⁸⁾ positiivset kogemust, et tagada kohalike kogukondade ja sidusrühmade osalus ja suutlikkuse suurendamine.

4.5. Komitee toetab jätkuvat keskendumist liidu, selle ajaloo ja kultuurilise mitmekesisuse mõistmise suurendamisele. Ta leiab, et äärmusluse ja radikaliseerumise suurenemise tõttu peaksid eesmärgid sõnaselgelt sisaldama mäletamist ja kriitilist mõtlemist ajaloolise mälu üle.

4.6. Komitee avaldab kahetsust, et õiguste ja väärtuste programmi lõppversioonist on kõrvaldatud meediavabaduse, meediakanalite paljususe ning võltsuudiste ja sihipäraste valetebekampaaniate lahendamise probleemiga seotud meetmed. Arvestades nende meetmete olulisust ELi väärtustele ning demokraatliku ja pluralistliku ühiskonna edendamisele, teeb komitee ettepaneku luua koostoime programmiga „Loov Euroopa“.

4.7. Komitee nõuab, et õigusprogrammi raames antavat rahalist toetust laiendataks veelgi kõigile tema tegevustele: teadlikkuse suurendamine, avalikkuse harimine ja mobiliseerimine, vastastikune õpe ja vahetus, analüütilised ja seiretegevused, koolitamine ja suutlikkuse suurendamine.

4.8. Komitee teeb kokkuvõtte komisjoni käimasolevast tööst Euroopa Parlamendi väljapakutud ettevalmistava tegevuse rakendamiseks, et töötada välja ELi fond rahalise toetuse pakkumiseks, mis on seotud kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste rikkumist puudutavate kohtuvaidlustega, ning nõuab, et need tegevused kaasataks õigusprogrammi.

4.9. Riiklikud kontaktpunktid on programmi „Kodanike Euroopa“ alt üles lähenemisviisi toetamisel osutunud üldiselt tõhusaks, olles ühenduses potentsiaalsete toetusesaajatega ja toetades neid kohapeal. Komitee tervitab nende rolli laiendamist õiguste ja väärtuste programmi muudele tegevussuundadele, rõhutades samas vajadust tagada piisav rahastamine ja määrata üksused, kes on oma riigi valitsusest sõltumatud ning kellel on põhjalikud teadmised kodanikuühiskonna sektorist, kohalikest osalejatest ja nende vajadustest. Selleks on vaja välja töötada nende sõltumatu rolli ja ülesannete suunised, sh selle kohta, kuidas tagada programmi suurem nähtavus ning koolitus.

4.10. Komitee tervitab kodanikuühiskonna dialoogi kaasamist programmi „Kodanike Euroopa“ osana ning leiab, et selliseid kohtumisi tuleks säilitada ja laiendada kõigile fondi tegevussuundadele, et võimaldada sügavat mõttevahetust väärtuste, õiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte üle, põhinedes aluslepingu artiklil 11 kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi kohta. Sellised kohtumised peaksid olema avatud ka muudele asjaomastele osalejatele, mitte ainult programmist toetuse saajatele, ning see peaks hõlmama arutelu programmi tulevaste prioriteetide kohta.

4.11. Komitee tervitab asjaolu, et kõiki programmide meetmeid rahastatakse otsese ja kaudse juhtimise kaudu ning et rahastamine hõlmab tegevus- ja meetmetoetusi. Komitee rõhutab, et väikeste toetuste kättesaadavus on kriitilise tähtsusega, et tagada kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemine ja toetamine fondi eri tegevustes ning eelkõige alt üles lähenemisviisi säilitamine, et jõuda riiklike ja kohalike toetusesaajateni.

4.12. Komitee leiab ka, et õiguste ja väärtuste programm saaks kasu eri tegevussuundade samasugusest otsesest juhtimisviisist, et tagada rakendamise järjepidevus, ning märgib eelkõige komisjoni järelevalve all toimiva Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Rakendusameti positiivset hinnangut eri liiki toetuste haldamise, rahastamise korra, lihtsustatud kulude kasutamise ja vigade väikese osakaalu osas.

4.13. Komitee nõuab, et programmide puhul rakendataks viimaste finantsmääruste uusi sätteid, kuna need on kodanikuühiskonna jaoks eriti asjakohased, näiteks mitterahalise kaasrahastamise kasutamine ja vabatahtlike töö väärtustamine abikõlblike kuludena. Samuti kordab komitee vajadust piirata kaasrahastamise kasutamist ja kasutada lihtsustatult meetmeid, nagu ühekordsed maksed, püsitasud ja ühikuhinnad. Komitee kutsub komisjoni üles kaasama kodanikuühiskonna organisatsioone nende eeskirjade rakendamise suuniste väljatöötamisse ja järelevalvesse. Lisaks kutsutakse riikide valitsusi üles lisama oma riiklikesse rahastamisprogrammidesse ka sätted mitterahalise kaasrahastamise, sh vabatahtlike töö abikõlblikkuse kohta.

⁽⁸⁾ ELT C 129, 11.4.2018, lk 36.

4.14. Komitee tervitab otsust pikendada kõikide fondi programmide ja tegevussuundade tegevustoetuste kestust mitme aasta kaupa ning rõhutab vajadust jätkuvalt tagada meetmete jätkusuutlikkus ja järjepidevus.

4.15. Samuti kutsub komitee üles arendama uusi vahendeid, mis võimaldaksid kodanikuühiskonna kaasamist riiklikul tasandil, eriti aladel, kus tal puuduvad piisavad võimalused, näiteks tõhusa tehnilise abi andmise, kogenumate partnerite poolt elluviidava ettevalmistava tegevuse või mitmeastmeliste toetuste kaudu, võimaldades seeläbi näiteks eri tasemetega toetusi või kaheastmelist taotlemisprotsessi.

4.16. Komitee väljendab heameelt, et kasutusele võetakse kodanikuühiskonna organisatsioonide näitaja, et võimaldada õiguste ja väärtuste programmi raames toetus- ja suutlikkuse suurendamise meetmeid, ning leiab, et sama tuleks teha õigusprogrammis. Samuti nõuab komitee kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks eraldi rahaliste vahendite eraldamist, mis oleks vähemalt 50 % eri tegevussuundadest.

4.17. Komitee kutsub komisjoni üles korraldama koostöös komiteega iga-aastane kohtumine, mille eesmärk on soodustada avaliku ja erasektori rahastajate koordineerimist fondiga hõlmatud valdkondades, et uurida koostoiimet ja õppida headest tavadest.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond“

(COM(2018) 471 final – 2018/0248 (COD))

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse integreeritud piirihalduse fondi osana piirihalduse ja viisade rahastamisvahend“

(COM(2018) 473 final – 2018/0249(COD))

(2019/C 62/30)

Raportöör: **Giuseppe IULIANO**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Ülemkogu, 25.7.2018 Euroopa Parlament, 2.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõige 2, artikli 78 lõige 2, artikli 79 lõiked 2 ja 4 ning artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	101/0/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused

1.1. Ränne on Euroopa Liidus üks pidevaid teemasid, mis mõjutab selgelt ELi ja selle ühiskonna tulevikku. Rände ühine haldamine ELis on puudulik ja viimastel aastatel on see olukord viinud institutsionaalse kriisini, viidates sellele, et Euroopal ei ole ühtset seisukohta. Praegune olukord on tingitud ELi liikmesriikide võimetusest töötada välja Euroopa ühine varjupaigasüsteem ning pakkuda sadadele tuhandetele meie piiridele saabuvatele põgenikele ja varjupaigataotlejatele asjakohast kaitset.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et vabadus-, julgeoleku- ja õiguspoliitika peab tuginema põhiõiguste kaitsele, mis on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.

1.3. Tuleb olla valmis suurteks muutusteks rände, varjupaiga ja välispiiride valdkonnas. On esmatähtis tugineda ELi eri institutsioonide tehtud tööle, et vaadata läbi praegused vahendid ja pakkuda alternatiive, mis aitavad luua ühist, terviklikku ja sidusat rände- ja varjupaigapoliitikat, mis on kooskõlas aluslepingust ja rahvusvahelisest õigusest tulenevate põhimõtete ja kohustustega.

1.4. On hädavajalik edendada ühtset rände- ja varjupaigapoliitikat, mis tugevdab liikmesriikide koostööd ja integratsiooni ning hõlmab selgemalt ELi eri institutsioonide seisukohti, et tegeleda kodanike muredega ja hoida ära järjest ulatuslikumat Euroopa projektis pettumist. Komitee on teadlik, et kui nendes valdkondades ei pakuta vastuseid ega täideta kodanike ootusi, toob see kaasa pettumuse ja euroskeptitsismi süvenemise.

1.5. Komiteele valmistab muret Euroopa Liidu riikides rändajate ja põgenike suhtes süvenev sallimatus, rassism ja ksenofoobia ning ta märgib, et mõnes riigis võib põhiõiguste kaitse halveneda.

1.6. Komitee väljendab heameelt uute fondide üle, mis on väga erinevad ja millega jätkatakse alustatud tööd, ning peab positiivseks nende eraldatavate vahendite suurendamist. Komitee tuletab meelde, et fondid on vahendid, mis peavad aitama Euroopa rände- ja varjupaigapoliitikat terviklikult edasi arendada. Fondides käsitletakse niivõrd erinevaid teemasid nagu ränne, varjupaik ja välispiiride haldamine, kuid kahjuks ei osutata seaduslikele Euroopa Liitu rändamise teedele, et tagada ka nende valdkondade nõuetekohane toimimine.

1.7. Komitee peab õigeks määruse õigusliku alusena artiklile 80 viitamist, kuivõrd selles on sõnaselgelt sätestatud, et Euroopa Liidu ühises varjupaiga-, rände- ja välispiiride poliitikas juhindutakse solidaarsuse põhimõttest ja vastutuse õiglase jagamise põhimõttest liikmesriikide vahel, kes kohaldavad Schengeni välispiire ja viisapid käsitlevaid sätteid⁽¹⁾. Komitee leiab, et solidaarsuse põhimõtte rakendamist tuleb tõhustada, et seda ei peetaks sõnakõlksuks.

1.8. Võrdne kohtlemine ja diskrimineerimisvastane poliitika on Euroopa poliitika ja sealhulgas ka kolmandate riikide kodanike integreerimisega seotud poliitikavaldkondade alustala. Komiteele tekitab muret, et nimest sõna „integratsioon“ eemaldamist võib tõlgendada nii, nagu see oleks vähem tähtis.

1.9. Komitee osutab vajadusele taastada viited ulatuslikumale liikmesriikidevahelisele koostööle varjupaiga ja rände valdkonnas, toetades eelkõige varjupaiga valdkonnas parimate tavade jagamise rahastamist, luues selleks ka võrgustikke ja vahetades teavet seadusliku rände ja kolmandate riikide kodanike integratsiooni kohta.

1.10. Komitee väljendab heameelt mõlema fondi paindlikkusele tähtsuse omistamise üle, sest sellega tunnustatakse vajadust kajastada ühistegevuses paremini iga liikmesriigi vajadusi. Samuti peab komitee kiiduväärseks protsesside lihtsustamist ja hindamise olulisuse tunnustamist.

1.11. Komitee tunneb heameelt, et piiride haldamine suurendab liidu sisejulgeolekut, austades seejuures täielikult põhiõigusi, kuid peab kahetsusväärseks, et eraldi ei osutata ka põhiõiguste kaitsel piirialadel.

1.12. On hädavajalik tuletada liikmesriikidele meelde, et merepiirivalve peab hõlmama nii julgeolekut ja piirikontrolli kui ka mereotsinguid- ja päästet. Siinkohal tuleb meenutada Euroopa Inimõiguste Kohtu⁽²⁾ 2012. aasta otsust, millega keelatakse tagasisaatmine mitte ainult liikmesriigi territooriumil, vaid ka väljaspool seda, sh juhul, kui liikmesriik tegutseb avamerel.

1.13. Komitee on mitmes arvamuses⁽³⁾ teinud ettepaneku, et EL peaks Schengeni ala välispiire ühiseks piiriks ning et seega vastutatakse selle haldamise eest Euroopa tasandil.

2. Taust

2.1. Ränne on Euroopa Liidus üks pidevaid teemasid, mis mõjutab selgelt ELi ja selle ühiskonna tulevikku. Rände ühine haldamine ELis on puudulik ja viimastel aastatel on see olukord viinud institutsionaalse kriisini, viidates sellele, et Euroopal ei ole ühtset seisukohta. On esmatähtis tugineda ELi eri institutsioonide tehtud tööle, et vaadata läbi praegused vahendid ja pakkuda alternatiive, mis aitavad luua ühist, terviklikku ja sidusat rände- ja varjupaigapoliitikat, mis on kooskõlas aluslepingust ja rahvusvahelisest õigusest tulenevate põhimõtete ja kohustustega.

2.2. Ränne on üks komisjoni poliitilisi prioriteete ning komisjoni peamine eesmärk on selle küsimusega terviklikult tegeleda. 2015. aastal heaks kiidetud Euroopa rände tegevuskavas kombineeritakse omavahel Euroopa piiridel valitsevale humanitaarkriisile kohest reageerimist ja rände terviklikuks haldamiseks mõeldud pikaajalisi meetmeid.

2.3. Vahemere piirkonna kriis on tõstnud esile esmavajadused ning ELi rändepoliitika ja selle vahendite struktuurilised piirangud. EL peab leidma õige tasakaalu ja näitama eurooplastele selgelt, et rännet on parem hallata ühiselt. Varjupaiga- ja Rändefond ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahend on selle protsessi osad.

⁽¹⁾ Vt SOC/582 viisaeeskirja läbivaatamise kohta (ELT C 440, 6.12.2018, lk 142).

⁽²⁾ Kohtuasi Hirsi Jamaa jt vs. Itaalia (kaebus nr 27765/09).

⁽³⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 109; ELT C 451, 16.12.2014, lk 1; ELT C 458, 19.12.2014, lk 7; ELT C 44, 11.2.2011, lk 162.

2.4. Komisjon on teinud mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 raames ettepaneku suurendada rände ja välispiiride haldamiseks ettenähtud üldist liidu eelarvet märkimisväärselt, kavatsedes uut Varjupaiga- ja Rändefondi toetada kokku 10,415 miljardi euroga (jooksevhindades)⁽⁴⁾ ja integreeritud piirihalduse fondi 9,318 miljardi euroga (jooksevhindades).

2.5. Varjupaiga- ja Rändefondi eesmärk on aidata hallata terviklikult rännet, integratsiooni ja tagasisaatmist ning Euroopa ühist varjupaigasüsteemi, toetades liikmesriike osana nendevahelisel solidaarsusel ja vastutuse jagamisel põhinevast lähenemisviisist.

2.6. Piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi eesmärk on integreeritud piirihalduse fondi raames aidata liikmesriikidel viia paremini ellu ühiseid meetmeid isikute üle sisepiiride liikumise, välispiiridel tehtava piirikontrolli ja ühise viisapoliitika vallas. Selleks et toimiks sisepiirideta ala, kus inimesed ja kaubad saavad vabalt liikuda, on hädavajalik hallata nõuetekohaselt välispiire.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee tunneb heameelt, et mõlema vahendi õigusliku alusena osutatakse ELi toimimise lepingu artiklile 80, milles tuletatakse meelde, et ühises varjupaiga-, rände- ja välispiiride poliitikas juhendatakse solidaarsuse ja liikmesriikide vahelise vastutuse õiglase jagamise põhimõttest.

3.2. Mõlema fondi rakendamisel tuleb anda haldus- ja kontrollisüsteemide ning auditinõuete kohta selged ja täpsed juhised. Nendes tuleb toetada menetluste lihtsustamist ja halduskoormuse vähendamist, samuti tuleb teha edusamme meetmetes, millega tagatakse liikmesriikidele eraldatavate vahendite suurem läbipaistvus, parem aruandlus ja eesmärkide täitmine.

3.3. Vahendeid tuleb teiste olemasolevate sätetega kooskõlastada nii, et samuti nendes valdkondades töötavad liidu mitmesugused ametid täiendaksid üksteist täielikult ja välditakse dubleerimist. Tuleb töötada kooskõlas asjaomaste liidu tegevuspõhimõtetega, nagu piirihaldus, sisejulgeolek, sotsiaalne kaasamine ja kolmandate riikide kodanike integreerimine ning liidu välispoliitika.

3.4. Vahendid peavad olema paindlikud, et reageerida muutuvatele raskustele piirihalduse ja viisade valdkonnas. Komitee peab sellega seoses positiivseks, et lisaks igale osalevale liikmesriigile kindlaks määratud osamaksetele tuleb üle jäänud vahendid eraldada konkreetsetele meetmetele, kus EL saab anda lisaväärtust.

3.5. Rahastamisvahenditest tuleks toetada solidaarsust ja jagatud vastutust Schengeni välispiire ja viisaid käsitlevaid sätteid täies ulatuses kohaldavate liikmesriikide vahel ning nende riikide vahel, kes teevad ettevalmistusi Schengeni lepingus täies ulatuses osalemiseks, ning seda abi tuleks kasutada liidu välispiiride haldamise ühise poliitika huvides. Schengeni ala sujuva toimimise tagamiseks peaks välispiire – ühiseid piire – haldama Euroopa tasandil.

3.6. Tingimata tuleb tekstides ühtlustada „ebaseadusliku rände“ ja „dokumentideta rände“ mõisted, järgides nii Euroopa Nõukogu⁽⁵⁾ ja Euroopa Parlamendi⁽⁶⁾ soovitusi.

3.7. EL vajab ühist rändepoliitikat koos vahendite ja viisidega, mis soodustavad seaduslikku ja korrakohast rännet ning kaitsevad varjupaigaõigust. Komitee peab kahetsusväärseks, et põhjendustes keskendutakse eeskätt ebaseaduslikele saabujatele või piirikontrollile ega käsitleta vajadust arendamise ja innovatsiooni järele Euroopa tervikliku rändesüsteemi loomiseks. Samuti on hädavajalik Dublini süsteemi reformimine.

⁽⁴⁾ Täpsema teabe saamiseks nende arvude kohta vt ECO/460 „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

⁽⁵⁾ Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee. Resolutsioon 1509 (2006).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi 14. jaanuari 2009. aasta resolutsioon põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2004–2008 (2007/2145 (INI)).

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee peab kahe rahastamisvahendi kohta tehtud ettepanekuid asjakohaseks ning tunnistab, et Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi⁽⁷⁾ ja teiste fondide kaudu liikmesriikidele ajavahemikus 2015–2017 antud Euroopa Liidu tehniline ja rahaline abi aitas varjupaiga, rände ja välispiiride valdkonna haldamist parandada.

4.2. Komitee peab nende vahendite eelarve suurendamist positiivseks, kui see aitab täita eesmärki anda panus ELi terviklikku, sidusasse ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetele kohandatud rändepoliitikasse, mille raames tunnistatakse vastuvõtivate ühiskondade ja ELi kodanike vajadusi ning tehakse tihedat koostööd partneritega kogu maailmas.

4.3. Komitee peab vajalikuks panna sõna „integratsioon“ Varjupaiga- ja Rändefondi nimesse tagasi, kuna kaasamine tekitab liikmesriikidele raskusi.

4.4. Komitee peab positiivseks, et Varjupaiga- ja Rändefond tunnistab kohalike ja piirkondlike (ka äärepoolseimate) omavalitsuste, sotsiaalsete osalejate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli kolmandate riikide kodanike lühi- ja pikaajalises tööturule integreerimises. Komitee peab kahetsusväärseks, et ei pakuta uuenduslikke viise nimetatud osalejate juurdepääsu parandamiseks Varjupaiga- ja Rändefondile, ja tuleb meelde, et subsidiaarsuse põhimõtte tagamine ja täitmine on oluline.

4.5. Komitee peab positiivseks, et fondist antava tegevustoetuse kasutamise puhul on võimalik öelda, et teatav liikmesriik ei järgi liidu asjaomast õigustikku, kui ta ei ole täitnud oma aluslepingutest tulenevaid kohustusi või on selge oht, et rikutakse varjupaika ja tagasisaatmist käsitlevaid liidu väärtusi. Oleks hea, kui Varjupaiga- ja Rändefondi tegevustoetuse kasutamise rikkumise tagajärgi saaks paremini kirjeldada. Komitee tuleb meelde, et ta toetab komisjoni võimet hädaolukorras sekkuda, kui see toimub läbipaistvalt ja kui sellest teavitatakse viivitamata Euroopa seadusandjaid (Euroopa Parlament ja nõukogu)⁽⁸⁾. Komitee peab samuti asjakohaseks, et kui liikmesriigid ei täida neis valdkondades sätestatud nõudeid, võib nende suhtes kohe algatada rikkumismenetlust.

4.6. Varjupaigataotlejate nõuetekohaseks haldamiseks koostöös kolmandate riikidega on vaja majanduslikke stiimuleid, aga ka tehnilist koostööd ja institutsioonide tugevdamist. Aafrika jaoks mõeldud hädaolukorra usaldusfond on vajalik, kuid mitte ainus vahend. Piisavate eelarvevahendite eraldamist tuleb toetada Euroopa Liidu ja Aafrika riikide tõelise kaasvastutava partnerlusega, mille ühised eesmärgid jäävad kestliku arengu eesmärkide raamistikku. Tuleb pingutada rände- ja varjupaigameetmete koordineerimise tõhustamiseks, kasutades rahvusvahelise koostöö ja arengu peadirektoraadi meetmeid, et tugevdada institutsioone ja toetada demokraatlikke protsesse ning vältida dubleerimist ja sidususe puudumist.

4.7. Komitee peab vajalikuks koostöökohustuse hoolikamat jälgimist ja koordineerimismehhanismide loomist ametitega, kes haldavad igas liikmesriigis Euroopa Sotsiaalfond+ ja Euroopa Regionaalarengu Fondi, et edendada koostööd ja süvalaiendamist ning uurida, kuidas neid kasutada, kui need on riikide allüksuste käsutuses.

4.8. Varjupaiga- ja Rändefond peab looma palju lisaväärtust Euroopa ühise varjupaigasüsteemi tugevdamiseks, suurendama liikmesriikide võimekust tegeleda rahvusvahelist kaitset vajavate isikutega, suurendama liidu territooriumile jõudmiseks seaduslike teede kasutamist ning toetama seaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike integratsiooni.

4.9. Integratsiooni puhul võetakse vahendite jaotamisel arvesse ainult aastast saabujate voogu ja välismaalaste kogumäära, kuid ei kasutata ühtegi kvalitatiivset näitajat, mis võiks samuti aidata liikmesriikide konkreetseid vajadusi paremini kindlaks teha. Sellega seoses tuleb panna eesmärgid täpsemalt paika ja määrata näitajad,⁽⁹⁾ mis võimaldavad Varjupaiga- ja Rändefondi panust nendes valdkondades pidevalt hinnata.

⁽⁷⁾ 2014. aasta aprillis võeti vastu määrus (EL) nr 516/2014, millega loodi varjupaiga ja rände valdkonnas ELi rahastamise eriprogramm ajavahemikuks 2014–2020. Selle eesmärk on toetada rahalise abi kaudu rändevõrgude tõhusat juhtimist ning ELis varjupaiga ja rände valdkonnas ühte lähenemisviisi väljatöötamist ja rakendamist. Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondil oli neli eesmärki: 1) tugevdada ja arendada Euroopa ühist varjupaigasüsteemi; 2) toetada seaduslikku rännet liikmesriikidesse kooskõlas nende majanduslike ja sotsiaalsete vajadustega ning edendada kolmandate riikide kodanike tulemuslikku integreerimist; 3) edendada liikmesriikides selliseid õiglasi ja tõhusaid tagasisaatmisstrateegiaid, mis aitavad võidelda ebaseadusliku sisserände vastu, ning 4) suurendada solidaarsust ja vastutuse jagamist liikmesriikide vahel, pöörates tähelepanu eeskätt rändajate ja varjupaigataotlejate voogudest enim mõjutatud liikmesriikidele.

⁽⁸⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 109.

⁽⁹⁾ OECD/EL (2015) „Indicators of Immigrant Integration 2015“ (2015. aasta sissereännute integratsiooni näitajad) ehk Zaragoza näitajad.

- 4.10. Tingimata tuleb tagada Varjupaiga- ja Rändefondi vahepealne ja tagasivaateline hindamine ning võtta kasutusele paindlikud mehhanismid, mis võimaldavad hinnatud meetmetes parandusi teha. Mõju- ja tulemushinnangut tuleb omavahel kombineerida, seda eelkõige selliste meetmete korral, mida võidakse igas liikmesriigis töötada välja eri tasanditel.
- 4.11. Tagasisaatmise ja tagasivõtmise poliitika kaudu ebaseadusliku rände stiimulite vähendamine ei ole ilmne. Komitee peab hädavajalikuks tõhusat tagasisaatmise ja tagasivõtmise poliitikat, millega tagatakse mõjutatud isikute inimõigused, ning rõhutab, et tuleb paremini hinnata seda poliitikat ja selle tegelikkus mõju ebaseaduslike rändevõogude vähendamisele.
- 4.12. Samuti peab komitee hädavajalikuks rõhutada vajadust võidelda ebaseadusliku tööhõivega, ennekõike ebaseaduslikult riigis viibivate rändajate puhul või tööalase väärkohtlemise ja ärakasutamise korral. Komitee peab väga positiivseks, et Varjupaiga- ja Rändefondi saab kasutada selliste meetmete rahastamiseks, mille eesmärk on vähendada ebaseadusliku rände stiimuleid, sh ebaseaduslikku tööhõivet, mis võib meelitada ligi ebaseaduslikke rändevõoge, tekitada ettevõtjate vahel ebaõiglast konkurentsi ja viia õiguste rikkumiseni ⁽¹⁰⁾
- 4.13. Komitee väljendab suurt heameelt Euroopa Liidu ümberasustamise (ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise) raamistikule vahendite eraldamise üle. Komitee loodab, et liidu sihtotstarbelise ümberasustamiskavaga tagatakse, et liikmesriigid täidavad seda kohustust tõhusalt ka tegelikkuses. Komitee on juba väljendanud oma toetust liidu sihtotstarbelisele ümberasustamiskavale, mida viivad liikmesriigid tõhusalt ellu ka tegelikkuses ja mis sisaldab kõige pühendunumatele liikmesriikidele mõeldud rahalisi stiimuleid.
- 4.14. Piirihalduse ja viisade rahastamisvahendiga kinnitatakse soovi panustada Euroopa Liidus sisejulgeoleku tagamisse, austades täielikult põhiõigusi, kuid on kahetsusväärne, et selles ei osutata eraldi ei põhiõiguste kaitsesele piirialadel ega nende isikutega seoses, kes ei ole Euroopa Liidu kodanikud.
- 4.15. Komitee peab kiiduväärseks, et vahend võimaldab liikmesriikidel viia projekte ellu kolmandates riikides või nende territooriumil, kui sellel teemal on komisjoniga enne konsulteeritud. Komitee leiab, et nimetatud konsulteerimise (või teabe edastamise) nõuete kohta on vaja rohkem teavet, kehtestades selged kriteeriumid, mis sisaldavad samuti inimõiguste olukorda sihtriigis. See on hädavajalik, arvestades et kolmandate riikidega koos võetud meetmed võivad hõlmata näiteks ebaseadusliku piiriületamise seiret, avastamist, tuvastamist, jälgimist, tõkestamist ja peatamist.
- 4.16. Komitee peab kahetsusväärseks, et määruses võrdsustatakse korduvalt ebaseadusliku rändega võitlemist piiriülese kuritegevusega võitlemisega, tunnustamata nende kahe eesmärkide erinevust.
- 4.17. Piirihalduses valmistab pettumust asjaolu, et julgeolekut peetakse endiselt peamiselt sõjaliseks küsimuseks, kuigi Euroopa Liidu üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias on öeldud, et EL edendab inimeste turvalisust tervikliku lähenemisviisi abil. See tähendab tegevusi, millega püütakse muu hulgas vähendada vaesust ja ebavõrdsust, edendada häid valitsemistavasid ja inimõigusi, anda arenguabi ning tegeleda konfliktide ja ebakindluse sügavamate põhjustega.
- 4.18. Komitee peab positiivseks, et vahendi eesmärgina on esile tõstetud ka rändajate elude kaitsmine ja päästmine, ning tuletab liikmesriikidele meelde, et merepiirivalve ei piirdu ainult julgeoleku ja piirikontrolliga, vaid hõlmab ka mereotsinguid- ja päästet.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁰⁾ Vt ka vastuvõetud arvamusi ELT C 204, 9.8.2008, lk 70 ja ELT C 75, 10.3.2017, lk 81.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse „Sisejulgeolekufond“*(COM(2018) 472 final – 2018/0250 (COD))**(2019/C 62/31)*Raportöör: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 2.7.2018 nõukogu, 25.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõige 1, artikkel 84, artikli 87 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	141/3/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee toetab vajadust eraldada rohkem vahendeid julgeolekuga seotud operatiiv- ja ennetavatele meetmetele ja programmidele ning selle jaoks paindliku ja läbipaistva fondi loomist, millest vahendite eraldamisel lähtutakse operatiivsetest kriteeriumidest ning fondi selgelt ja ettevaatavalt sätestatud eesmärkidest, et neid tugevdada.

1.2. Julgeolekufondi struktuur peab süvendama ennetavat poliitikat, mille jaoks on äärmiselt oluline võtta arvesse kodanikuühiskonda ja teha sellega aktiivselt koostööd, eeskätt ohvrite abistamisel ja toetamisel, julgeolekuga seotud osapoolte kontrollimisel ning radikaliseerumise ennetamisel.

1.3. Fondist eraldatakse vahendeid eranditult sellistele avalikele asutustele, mis tagavad tulemuslikult inimõiguste range järgimise, seda nii ELi kui ka kolmandatele riikidele minevate vahendite puhul.

1.4. Komiteed tuleb kõnealuse fondi loomisel ja arendamisel võtta arvesse kui vaotlejat, et anda mõjujõudu ELi organiseeritud kodanikuühiskonna seisukohtadele.

1.5. Juhime tähelepanu vajadusele tegeleda eriti riskiga, mida kujutab endast paremääruslike rühmade vägivaldne radikaliseerumine.

1.6. Juhime tähelepanu vajadusele anda löök organiseeritud kuritegelike rühmituste rahastamismehhanismidele ja kapitalivoogudele.

1.7. Komitee leiab, et on vaja liikuda edasi reageerivast tegevusest ning süvendada ennetavat poliitikat, pöörates tähelepanu sügavamatele põhjustele, miks mõned inimesed radikaliseeruvad, olles seeläbi teistele inimestele ohuks, ning vägivaldsete rühmituste rahastamismehhanismidele.

1.8. ELi alusfilosoofiast lähtudes peavad inimõigused olema kõigi tegevuste lahutamatuks ja määravaks osaks. See peab rahastamisfondi puhul tähendama, et fondist ei eraldata vahendeid neile, kes ei suuda tõendada miinimumstandardite täitmist. Seda on näha ka komisjoni hiljutisest ettepanekust⁽¹⁾ finantsmeetmete kohta, mille eesmärk on tagada liikmesriikides õigusriigi põhimõtte järgimine, ning samuti komitee põhiõiguste ja õigusriigi põhimõtte rühma moodustamisest.

⁽¹⁾ COM(2018) 324 final.

2. Ettepaneku tekst

2.1. Käesolevas dokumendis kasutatakse süstemaatiliselt komisjoni ettepaneku artiklis 2 esitatud ja fondi arendamisel kasutatavate mõistete definitsioone.

2.2. Komitee nõustub ettepanekus esitatud mõttekäiguga, milles Euroopa praegustele julgeolekuohtudele tuginedes leitakse, et need on saenenud ja nende vorm on muutunud mitmekülgsemaks, ilmnedes terrorirünnakute, uute organiseeritud kuritegevuse vormide ja küberkuritegevusena.

2.3. Julgeolekul on olemuslikult piiriülene mõõde ning see nõuab ELi tugevat ja koordineeritud tegevust: lisaks sisejulgeolekuprobleemidele seisab EL silmitsi keeruliste välisohtudega, millega ükski liikmesriik ei suuda toime tulla üksinda.

2.4. Julgeolek jääb eelolevatel aastatel ELi jaoks määrava tähtsusega teemaks ning Euroopa kodanikud ootavad ELilt ja liikmesriikide valitsustelt julgeoleku tagamist kiiresti muutuv ja ebakindlas maailmas. Seepärast tuleks haridus- ja õppevaldkonnas võtta meetmeid vägivaldse käitumise ennetamiseks, sealhulgas kasutades õpikuid ja õppevahendeid, milles seatakse esikohale inimõiguste, pluralismi ja mitmekesisuse austamine.

2.5. On selge, et probleeme, millega EL silmitsi seisab, eelkõige rahvusvahelise terrorismi valdkonnas, ei saa hallata liikmesriigid üksinda ega ka ilma ELi rahalise ja tehnilise toetuseta. Ajal, mil nii Euroopast kui ka mujalt pärinev ning nii usulistel veendumustel põhinev kui ka poliitilisest äärmuslusest tulenev, eelkõige paremäärmuslik terrorism, ning muud ebaseadusliku uimastiäri, inimeste ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubandusega ja muude raskete kuritegudega seotud ohud ei tunne piire, on liikmesriikide ülesanne jätkuvalt tagada oma kodanikele avalik julgeolek, järgides seejuures täiel määral ka ELi alustekstides ja rahvusvahelistes lepingutes sätestatud põhiõigusi.

2.6. EL saab ja tal tuleb neid meetmeid toetada ning aluslepingutes on ka sätestatud vajadus tagada julgeoleku kõrge tase, pidades eelkõige silmas ennetavaid meetmeid ning politsei, kohtuorganite ja muude pädevate asutuste, nagu deentraliseeritud asutused, vahelist koordineerimist ja koostööd.

2.7. Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (Europol), Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (CEPOL) ning Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA) täidavad olulist operatiivset, koordineerivat ja toetavat rolli ELi julgeolekualaste prioriteetide, eesmärkide ja meetmete rakendamisel.

2.8. Sisejulgeolekufond luuakse eesmärgiga hõlbustada piiriülest koostööd ja teabevahetust liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja muude asjakohaste asutuste vahel. Eelkõige võimaldab see koostöö erinevate ELi julgeoleku infosüsteemide koostalitlusvõime abil muuta piiri- ja rändealalduse veelgi tulemuslikumaks ja tõhusamaks, võtta ühiseid operatiivmeetmeid ning pakkuda toetust koolituseks, julgeolekuga seotud oluliste rajatiste ehitamiseks, broneeringuinfo kogumiseks ja töötlemiseks kooskõlas ELi asjaomase *acquis*'ga ja vajalike tehniliste seadmete soetamiseks.

2.9. Fondi eesmärk on tugevdada piiriülest operatiivkoostööd piiriülese kuritegevuse ennetamise, avastamise ja uurimise valdkonnas ning toetada jõupingutusi sellise kuritegevuse, sealhulgas terrorismi ennetamiseks vajaliku suutlikkuse suurendamiseks, eeskätt suurendades koostööd kõigi liikmesriikide avaliku sektori asutuste, kodanikuühiskonna ja erasektori partnerite vahel.

2.10. Kodanikuühiskonna osalemine julgeolekualastes küsimustes on olnud väga sobilik ja vajalik vahend selleks, et parandada põhiõiguste järgimise kvaliteeti, jälgida, et ei toimuks asutustepoolset võimu kuritarvitamist, ning mõista hukka teatavad soovimatud käitumised, mis on pidevaks kiusatuseks. Meie demokraatlikus ühiskonnas ei saa lähtuda üksnes tõhususest või julgeolekualastest kaalutlustest. Loodav fond peab võimaldama rahastada programme, mis tõhustavad niisugust järelevalvet, ning toetama juriidilisi struktuure, mis võimaldavad kohtutel õiguskaitseasutuste tegevust sõltumatult kontrollida. Samuti tuleb teha vaieldamatult olulist tööd radikaliseerumise ennetamise, inimeste harimise ja ühiskonna teadlikkuse tõstmise valdkonnas.

2.11. Valitsusvälised organisatsioonid ja ülejäänud kodanikuühiskond panustavad julgeoleku kvantiteeti ja kvaliteeti juba praegu järgmiste meetmete kaudu:

— liikmesriikide õiguskaitseasutustepoolse inimõigusi riivava või inimõigusi mitteaustava tegevuse ennetamine ja selle eest vastutusele võtmine;

- igasuguse ideoloogilise radikaliseerumise ennetamine ja selle eest vastutusele võtmine;
- ühiskonna teadlikkuse tõstmine ohvritest, nende sotsiaalne integreerimine ja neile vajaliku toe andmine;
- ohvrite ja kõigi nendega solidaarsuse alusel tööd tegevate isikute, aga ka kõigi julgeolekuprobleemide pärast muret tundvate isikute jaoks toetusmeetmete ja abistamissuutlikkuse loomine;
- meetmete võtmine haridusvaldkonnas, eelkõige kõige nooremate puhul, kus väga oluline ülesanne on ühelt poolt teadlikkust suurendada ja teiselt poolt radikaliseerumist ära hoida;
- paljud muud meetmed, mis toetavad kaudselt nii sisejulgeolekut kui ka julgeolekut piiridel, nagu juba mainitud õiguskaitseasutuste tegevuse kontrollimine, inimeste harimine ja teadlikkuse suurendamine, ohvrite kaitsmine ja abistamine jne;
- samuti tuleb kodanikuühiskonnal lubada pidevalt jälgida fondi kasutust.

2.12. Kõik need eri meetmed peaksid saama ELi asutustelt otseselt toetust ning arvestades nende panust julgeolekusse, omama eelarverida eespool nimetatud rahaliste vahendite eraldamisel.

2.13. Nii EL kui ka liikmesriigid peavad olema teadlikud sellest, et ka teatud kodanikuühiskonna organisatsioonid võivad – kas otseselt või kaudse tegevuse abil – soodustada ELi väärtuste ja õiguste vastaseid sõnumeid ja/või tegevust.

2.14. Peamine probleem, millele ettepanekuga soovitakse lahendus leida, on vajadus saavutada tulevase fondi haldamisel võrreldes praeguse programmitöö perioodiga suurem paindlikkus. Samuti on oluline näha ette mehhanismid tagamaks, et ELi rahastus oleks suunatud prioriteetidele ja meetmetele, millel on ELi jaoks märkimisväärne lisaväärtus. Arvestades, et uute probleemide lahendamiseks ja uute eesmärkide saavutamiseks tuleb kasutusele võtta uued mehhanismid vahendite jaotamiseks eelarve jagatud, otsese ja kaudse täitmise viisi vahel, peavad need mehhanismid ühtlasi võimaldama juba nimetatud eesmärkidel kaasata eelmises lõigus nimetatud kodanikuühiskonna aktiivseid liikmeid. **Seda silmas pidades soovime, et komiteed võetaks kõnealuse fondi loomisel ja arendamisel arvesse kui vaatlejat, et anda mõjujõudu ELi valdkonna organiseeritud kodanikuühiskonna seisukohtadele.**

2.15. Võttes arvesse, et fond ja selle rahastamispakett on väga suured (2 500 000 000 eurot), tuleb selgitada nende vahendite jaotamise kriteeriume. On tervitatav, et vahendite puhul säilitatakse vajalik paindlikkus, kuid siiski on vaja selgelt kindlaks määrata eelarvepunktid, mille all neid vahendeid eraldatakse.

2.16. Neis eelarvepunktides tuleb järgida lihtsuse kriteeriumit, vältides fondile juurdepääsul ebavajalikke bürokratilikke takistusi, ning vastastikuse usalduse põhimõtet. Selgus ja prognoositavus lihtsustab selles valdkonnas rakkerühmade algatamist liikmesriikide vastutavate isikute poolt ja nende kiiret sekkumist, tagades samas, et see tegevus kaetakse või et seda toetatakse fondi vahenditest.

2.17. Komitee peab Euroopa Parlamendi ja nõukogu Sisejulgeolekufondi loova määruse ettepanekut tervitatavaks ja leiab, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõike 2 põhjal on Sisejulgeolekufondi loomiseks käes õige hetk, samuti peab ta seda õigustatuks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 67 osutatud eesmärkide tõttu. Fondile kohaldatakse solidaarsuse ja vastutuse õiglase jagamise põhimõtet, millele on osutatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 80, samuti kohaldatakse sellele subsidiaarsuse põhimõtet – sest tegemist on ainupädevusse mittekuuluva valdkonnaga – ja proportsionaalsuse põhimõtet.

2.18. Igal juhul on Sisejulgeolekufondi loomise eesmärk täiendada selle mehhanismiga ülejäänud ELi ametite ja fondide ning muude riiklike asutuste tööd. Fondi põhieesmärk on aidata kaasa ELis kõrge julgeolekutaseme tagamisele, võideldes eelkõige terrorismi ja radikaliseerumisega, raske ja organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega ning abistades ja kaitses kuritegevuse ohvreid, kasutades selleks konkreetseid eesmärke nagu teabevahetus, piiriüleste ühismetmete tugevdamine ja ennetusvõimekuse suurendamine ning tehes selleks pidevat koostööd liikmesriikide avaliku sektori asutustega, kodanikuühiskonnaga ja erasektori partneritega⁽²⁾. Selles osas on oluline rünnata ka kuritegelike organisatsioonide rahastamise mehhanisme ja kapitalivooge ning fond peab seda eesmärki silmas pidama.

⁽²⁾ Ettepaneku artikli 3 lõiked 1 ja 2.

2.19. Lõpetuseks tuleb märkida, et komitee on osalenud vaatlejana 2017. aastal Euroopa Komisjoni loodud kõrgetasemelises radikaliseerumise vastu võitlemise eksperdirühmas ⁽³⁾.

3. Soovitused

3.1. Fond peaks tegelema algpõhjustega ehk sellega, miks mõned inimesed liituvad rühmitustega ja organiseeruvad rühmitusteks, mis on teistele ohuks, ning korraldama põhjalikke uuringuid, mis aitaksid asjaomaseid olukordi ära hoida.

3.2. Fondi loomisel tuginetakse sellele eelnenud investeeringutele ja saavutustele, näiteks programmile „Turvalisus ja vabaduste kaitse“, politseikoostöö rahastamisvahendile ja õigusprogrammi uimastipoliitika osale. Igal juhul tuleb täpsemalt selgitada järgmist väidet: „Rahastu abil on võimalik tegeleda uute prioriteetidega või võtta kiireloomulisi meetmeid ja rakendada neid poliitikaeesmärgi saavutamiseks sobivaimal viisil.“ ⁽⁴⁾ Üks prioriteet on ka innovatsioon, eeskätt juhul, kui rühmad, kelle vastu võideldakse, on väga uuendusmeelsed.

3.3. Fondi vahendite jagamise kriteeriumites tuleb lähtuda ainult tegevusest, vältides meetmete ja programmide rahastamisel selliseid kriteeriume nagu riigi suurus või rahvaarv. Lisaks tuleb seada esiplaanile fondi eraldiste ja majandusliku juhtimise täielik läbipaistvus, mis on meediale ja kodanikuühiskonnale avatud, et nad saaksid kontrollida rahaliste vahendite suhtes kehtestatud tingimuste täitmist.

3.4. Samuti on oluline, et fondi loomisel nähtaks ette tulevikus selle tähtsuse ja tõhususe hindamine, korraldades ajakohastatud uuringu üldise olukorra kohta ja uuendades seda korrapäraselt fondi arengu jälgimiseks.

3.5. Komitee soovib tuua välja mõned nendest uutest prioriteetidest, mida dokumendis ei ole kajastatud ja millele tuleks eriti tähelepanu pöörata, sest need võivad olla olulised eeskätt radikaliseerumise tõkestamisel, ka juhtudel, kui teatavad asutused võivad radikaliseerumisele isegi teatud määral kaasa aidata.

3.6. Jutt käib siinkohal paremäärmslikest, neonatslikest, antisemiitlikest ja valgete ülemvõimu pooldajate liikumistest ning igasugusest muust rassi, päritolu, seksuaalse sättumuse jms põhjal diskrimineerimise kiitmisest, mis ohustab julgeolekut ja õigusriiki ning jääb ELi pädevusse, eelkõige selles osas, et need liikumised hakkavad marurahvusluslikust suunitlusest hoolimata tajuma, et kasulik on rahvusvaheliseks muutuda ja koordineerida oma liikumist teiste rahvuste samalaadsete liikumiste liikmetega ⁽⁵⁾.

3.7. Tundub, et inimkaubanduse võrgustike ohvrite kaitsmine ja toetamine sõltub tõhusast ja tulemuslikust koostööst inimkaubandusega tegelejate vastutusele võtmisel. Siiski peab ELi ja fondi tegevuse põhieesmärk olema ohvrite kaitsmine ning ei ole õige seada nende kaitse tingimuseks seda, kas nad teevad paremini või halvemini koostööd neile kahju põhjustanud isikute vastutusele võtmisel.

3.8. Kui loodavast fondist eraldatakse vajalikke vahendeid nii otse ohvritele kui ka nende kaitse ja lõimimisega tegelevatele asutustele, siis nimetatud koostöö aga kindlasti tekib ning toob vastutusele võtmise ja ennetamise valdkonnas kasu vähemalt keskpikas perspektiivis.

3.9. Radikaliseerumise tõkestamine on oluline teema, mis ei saa kõige tõsisematele viimastel aastatel aset leidnud radikaalsete islamirühmituste korraldatud rünnakutele mõeldes siiski ainult ühte võimalikku radikaliseerumise suunda hõlmata, vaid tuleb olla väga tähelepanelik ka poliitilise ja ideoloogilise äärmusluse spektri osa suhtes, mille idanemine ja kasvamine toimub täiesti teistmoodi ja mille potentsiaalsed ohvrid on samuti erinevad.

3.10. Komitee peab ettepanekut kritiseerima ka järelhindamise, sidusrühmadega konsulteerimise ja mõju hindamise osas. Muidugi on kasutatud vahendite eesmärkide, kulude, loogika, asjakohasuse, sidususe ja vastastikuse täiendavusega seonduva tõhususe osas kõnealune peatükk positiivne. Siiski ei hinnata analüüsi käigus seda, kas need vahendid on

⁽³⁾ Kõrgetasemelise radikaliseerumise vastu võitlemise eksperdirühma lõpparuanne.

⁽⁴⁾ Ettepaneku seletuskirja lk 2.

⁽⁵⁾ Kõrgetasemelise radikaliseerumise vastu võitlemise eksperdirühma lõpparuanne; soovitused poliitikavaldkonnades. 2.5. Ideoloogia ja polarisatsioon; rühm tunnustab, et samuti tuleks pöörata tähelepanu paremäärmsluse tõusule ja ühiskonna polariseerumise laiemale tendentsile.

parandanud lisaks koostööle, teadmiste ja parimate tavade vahetamisele ning asutustevahelise usalduse suurendamisele ka põhiõigustega seotud aspekte, millele pühendatakse peatüki 3 lõpus kohusetundest ainult üks tühine lühike lõik.

3.11. Kuna julgeoleku ja põhiõiguste vaheline suhe on alati pingeline olnud, peavad sellise julgeoleku suurendamiseks mõeldud vahendiga, mis on kahtlemata vajalik, käima käsikäes julgeoleku raamistikus põhiõiguste järgimise parandamiseks mõeldud konkreetsed eesmärgid. Kunagi ei tohi lubada, et julgeolekut suurendataks põhiõiguste arvelt.

3.12. Juhul kui mõni ELi või muu riik ei tõenda julgeolekujõudude ja -üksuste tegevuse adekvaatsust, ei nõustu nõuetekohast väljaõpet saama või asjaomase tegevuse kontrollimise mehhanismide rakendamisega, ei tohi see riik fondi vahendeid saada ja ta jäetakse fondist kõrvale. Inimõiguste järgimise miinimumstandardite täitmine peab olema vältimatu eeltingimus, et saada ülejäänud ELi liikmetelt tuge kas siis kõnealuse julgeolekufondi kaudu või mõne muu solidaarsusmehhanismi kaudu.

3.13. Lõigu osas, kus käsitletakse kooskõla muude ELi tegevuspõhimõtetega, tuleb juhtida tähelepanu sellele, et vaja on luua koostoime ja sidusus Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, integreeritud piirihalduse fondi ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga. Just selles peatükis on seatud kahtluse alla asjaolu, et need fondid ja amet peavad julgeolekut liiga palju olulisemaks teistest ülesannetest, mille eest vastutavad kõik Euroopa ametiasutused. See on otseselt seotud juba tehtud üleskutsega pöörata sellele teemale rohkem tähelepanu, luues paremad tagatised põhiõiguste järgimiseks.

3.14. Fond on ja peabki olema valmis toetama koostöömeetmeid kolmandate riikidega, kuid fondi eraldisi ei saa suunata otse nende riikide ametiasutustele, vaid need tuleb suunata töösse ja programmidesse, millega tegelevad ühiselt liikmesriikide ja kolmandate riikide ametiasutused. Koostöö absoluutseks eeltingimuseks peab olema fondi vahenditest tuleneva rahastuse kontroll, inimõiguste järgimine koostööst kasu saavates riikides ning eelkõige see, et rahastada tohib ainult koostööüksuseid, mis on avalik-õiguslikud, st mis kuuluvad riigile, mida juhib riik ja mis on vastava tunnustuse saanud. Igal juhul tuleb vältida seda, et fondi vahenditest rahastataks kontrollimata rühmi või rühmitusi, kes võivad oma riigis või ELis julgeolekut isegi ohustada.

3.15. Rahvusvaheline mereõigus, Genfi pagulasseisundi konventsioon ja muud õigusaktid, millega reguleeritakse nende isikute kaitset, kes on sellises keerulises olukorras, kus nad ületavad tavapäratute kanalite kaudu piiri, kohustavad ELi ja kõiki selle liikmeid lisama merepääste peamiste piirijulgeoleku poliitika ülesannete hulka, sh merel päästetute ja sadamasse jõudnud piletita reisijate nõuetekohane vastuvõtt lähimas sadamas, nende põhiõiguste järgimine ja tagasisaatmismeetmete kohaldamisel kõigi nende õiguste tagamine, eelkõige õigus pagulaseks tunnistamisele. Ka loodav fond peab olema nende eesmärkide täitmisele suunatud, seda nii riikide vajaduste rahastamise kaudu kui ka kodanikuühiskonna toetamise kaudu, millest eespool räägiti.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu haridus-, koolitus-, noorte- ja spordiprogramm „Erasmus“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013“

(COM(2018) 367 – 2018/0191 (COD))

(2019/C 62/32)

Raportöör: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Kaasraportöör: **Imse SPRAGG NILSSON**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 nõukogu, 21.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 165 lõige 4, artikli 166 lõige 4 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	186/3/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1. väljendab heameelt järgmise Erasmuse programmi eesmärgi üle anda inimestele teadmised, oskused ja pädevused, mida on vaja sotsiaalsete ja majanduslike väljakutsetega toimetulemiseks, ning keskenduda peamiselt noortele **Euroopa kodanikele**;

1.2. eeldab, et tulevases Erasmuse programmis käsitletakse **haridust ja koolitust terviklikust vaatenurgast**, kus peamised pädevused⁽¹⁾ ja põhioskused täidavad elukestva õppe osaks oleva pideva täiendusõppe kõrval esmatähtsat rolli;

1.3. soovib jätta nime muutmata ja säilitada **nime „Erasmus+“**, sest viimane sümboliseerib tõsiasja, et kõik programmid on koondatud ühe nn katuse alla;

1.4. tunneb heameelt ettepaneku üle programmi eelarvet kahekordistada, kuid kutsub üles seda **kolmekordistama**, mis näitaks sügavamat pühendumist hariduses, koolituses, noorsootöö valdkonnas ja spordis töötavate inimeste hariduslikule, kutsealasele ja isiklikule arengule, et tagada tõeline kaasamine ja juurdepääs kõigi jaoks;

1.5. leiab, et suurem eelarve tuleks ühendada suurema **paindlikkuse ja vastutustundlikkusega riiklikul tasandil**;

1.6. rõhutab tõsiasja, et noortepeatüki alusel võetavad meetmed on eelnevalt olnud kõige edukamad väiksemate võimalustega inimesteni jõudmisel ja et seda tuleks kajastada rahaliste vahendite jaotamisel;

⁽¹⁾ Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes. Võtmepädevused on määratletud järgmiselt: kirjaoskuspädevus ja keeled; matemaatikapädevus ning loodusteadus-, tehnoloogia- ja inseneriteaduste pädevus; digipädevus; enesemääratlus-, sotsiaalne ja õpipädevus; kodanikupädevus; ettevõtlikkuspädevus; kultuuriteadlikkuse ja kultuurilise eneseväljenduse pädevus. See hõlmab ka ulatuslikku loetelu väärtustest, oskustest ja hoiakutest, mis võimaldavad demokraatlikus ühiskonnaelus sobival viisil osaleda.

- 1.7. nõuab, et programmi osa olemiseks peaks **DiscoverEU** sisaldama tugevat õppekomponenti;
- 1.8. rõhutab, et **virtuaalsed vahendid** ei tohiks füüsilist kogemust varju jätta ega asendada, vaid see peaks neid vahendeid täiendama;
- 1.9. nõustub suurema arvu eesmärkidega **täiskasvanuõppe ja kutsealase täiendusõppe (CVET)** valdkonnas ning soovib seda laiemat ulatust kajastada rahaliste vahendite eraldamisel;
- 1.10. palub pöörata rohkem tähelepanu **sektoriülesele koostööle** (KA2) „elukestva õppe lähenemisviisil“ piisava eelarvega suuremahuliste poliitikaprojektide rakendamiseks;
- 1.11. tunneb heameelt, et **suurendati töötajatele mõeldud eelarvet**, eriti õpetajate ja treenerite liikuvuse osas, et toetada nende esialgset ja jätkuvat kutsealast arengut;
- 1.12. peab tervitatavaks ettepaneku head kavatsust pakkuda **väiksemahulisi toetusi** nende toetamiseks, kellel ei ole kogemusi programmis osalemise taotlemisega;
- 1.13. soovib seada uue programmi noortepeatükis esmatähtsale kohale **vabatahtlike juhitud tegevused ja organisatsioonid**, selle asemel, et eristada nn suuri ja väikesi organisatsioone. Samuti tuleks kaaluda **toetuste andmist laiaulatuslikele Euroopa noorteüritustele**;
- 1.14. väljendab lisaks heameelt asjaolu üle, et ettepanekus rõhutatakse **sõltumatu auditeerimisasutuse** olulisust riiklike ametite tulemuslikkuse hindamisel;
- 1.15. on veendunud, et **karjäärinõustamisteenistused** peavad eelseisvat programmi koolides ja koolitusasutustes levitama ja tutvustama, et jõuda laiemate sihtrühmadeni;
- 1.16. leiab, et ettepanekuga tuleks julgustada projektide tulemuste levitamist **ELi tasandil ja kogu ELis** ning suurepäraseks osutunud projektide jätkamist;
- 1.17. rõhutab tungivat vajadust **alalise komitee järele, mis juhiks programmi**, et anda kõigile Euroopa tasandi sidusrühmadele ja sotsiaalpartneritele selle struktuuris alaline positsioon;
- 1.18. väljendab heameelt noorte osalustegevuste üle. See on formaat, mida peeti väga edukaks programmis „Aktiivsed noored“ (tollal tuntud noortealgatustena) ja mis võimaldas **organiseerimata noortel programmis osaleda**.

2. Sissejuhatus

2.1. Pärast ELi rahastamisprogrammi, millega toetati haridust, koolitust, noori ja sporti praeguse programmi „Erasmus+“ (2014–2020) abil, avaldas Euroopa Komisjon järgmise põlvkonna programmi Erasmuse nime all osana 2021.–2027. aasta mitmeaastasest finantsraamistikust.

2.2. Eelmine „Erasmus+“ programm on oluliselt aidanud toetada haridust ja koolitust Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, kasvata ELi kuulumise tunnet (nn Euroopa identiteet kogu selle mitmekesisuses) ja toetada vastastikust mõistmist, demokraatlikku kodakondsust, Euroopa integratsiooni ja sotsiaalset õiglust, tööturule lõimimist ja seega ka majanduskasvu.

2.3. Programmi järgmist põlvkonda, millele on eraldatud topeltelearve, on kavas tugevdada ja laiendada, jõudes suurema arvu sihtrühmadeni, et programm oleks kaasavam, toetaks väikesemahulisi projekte ja kaasaks organisatsioone, millel ei ole kogemusi programmis osalemise taotlemisega. Programmiga hõlmatakse jätkuvalt koole, kutseharidust ja -koolitust, kõrgharidust ning täiskasvanute õpet, sealhulgas mitteformaalset ja informaalset õppimist ning vabatahtlike tegevusi, samuti noori ja sporti, ent seda tehakse ühtlustataval viisil, tuginedes vahehindamisele ja sidusrühmadega konsulteerimisele.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee juhhib tähelepanu sellele, et kvaliteetne haridus, koolitus ja õpiränne peaksid olema kõigile kättesaadavad. Uue Erasmus programmi pühendumine kaasamisele ja võrdsusele kui oluline eesmärk on väga tähtis. Praegu näitab statistika, et enamik liikuvatest üliõpilastest on pärit privilegeeritud sotsiaalmajandusliku ja akadeemilise taustaga perekondadest⁽²⁾. Välismaal õppivatele üliõpilastele pakutavate **Erasmuse toetuste ebapiisavust** ja märkimisväärset elukallidust muus riigis mainis 2016. aastal 63 % mitteliikuvatest üliõpilastest peamise takistusena, miks nad ei osale ülikooli tasandil Erasmuse vahetusprogrammides⁽³⁾. Programmi piiratud finantstoetus on eri sotsiaalmajandusliku taustaga üliõpilaste vahel loonud märkimisväärse juurdepääsulõhe.

3.2. Järgmine Erasmus programm on oluline, et tugevdada vastastikust mõistmist ja **ELi kuulumise tunnet, parandada noorte oskusi ja pädevusi, võimaldades neil seega toimida demokraatlike kodanikena** ja omada paremaid võimalusi tööturul. See on äärmiselt oluline, et toetada kaasatust ja ühiseid Euroopa väärtusi, edendada sotsiaalset integratsiooni, suurendada kultuuridevahelist mõistmist ja ennetada radikaliseerumist noorte osalemise kaudu demokraatlikes protsessides, mida toetavad **õpiränne ja koostöö** Euroopa kodanike, haridus- ja koolitusasutuste, organisatsioonide, sidusrühmade ja liikmesriikide vahel – see kõik on liidu tuleviku seisukohast määrava tähtsusega.

3.3. Komitee väljendab heameelt järgmise Erasmus programmi eesmärgi üle anda noortele eurooplastele kui tulevastele kasusaajatele teadmised, oskused ja pädevused, mida on vaja pidevalt **muutuval tööturul** osalemiseks ning **sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnaalaste väljakutsetega** toimetulemiseks. Selleks tuleb haridussüsteeme ajakohastada, teha need kättesaadavaks ja **digiajastule kohaseks** ning õppijaid tuleb paremini ette valmistada, et neist saaksid demokraatlikult aktiivsed kodanikud ja tugevad kandidaadid headele töökohtadele.

3.4. Komitee eeldab, et tulevane Erasmus programm käsitleb **haridust ja koolitust terviklikust vaatenurgast**, kus võtmepädevused ja põhioskused, iseäranis loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste, kunsti ja matemaatika valdkonnas (STEAM),⁽⁴⁾ täidavad elukestva õppe osaks oleva pideva täiendusõppe kõrval esmatähtsat rolli. Eelkõige peaks see toetama demokraatlikku kodakondsust ja ühiseid Euroopa väärtusi, et tagada rahu, julgeolek, vabadus, demokraatia, võrdõiguslikkus, õigusriigi põhimõte, solidaarsus ja vastastikune austus ning aidata kaasa avatud turgudele, jätkusuutlikule majanduskasvule ning sotsiaalsele kaasamisele ja õiglusele, austades ja rikastades ühtlasi kuuluvustunnet ja kultuurilist mitmekesisust.

3.5. Mis puudutab poliitika eesmärki, siis komitee toetab asjaolu, et määrus põhineb **Euroopa sotsiaalõiguste sambal**. Komitee on veendunud, et järgmine Erasmus programm peaks toimima samba esimese põhimõtte rakendamise vahendina, tagamaks et kvaliteetne ja kaasav haridus, koolitus ja elukestev õpe on kõigi õigused.

3.6. Komitee toetab samuti asjaolu, et määrus põhineb **Euroopa Liidu põhiõiguste hartal**,⁽⁵⁾ eesmärgiga tagada **õigus võrdsusele ja kõigi juurdepääs**. Komitee nõuab, et lõplikus määruses rõhutataks veelgi nõuet kohaldada võrdset kohtlemist, õiglust ja soolist tasakaalustatust ning neid programmi abil tugevdada.

3.7. Kuigi on selge, et uues Erasmus programmis on käsitletud puudega inimesi ja rändajaid, samuti liidu äärealadel elavaid kodanikke, palub komitee, et eelarve eraldamisel tagataks puudega inimestele **konkreetne isikuabi ja rahaline toetus**, järgides ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni⁽⁶⁾.

3.8. Vaja on **suuremat rahalist abi kõigile noortele**, et toetada nende õpirännet ja pakkuda sotsiaalmajanduslikult ebasoodsa taustaga inimestele, sealhulgas äsja saabunud rändajatele, rohkem võimalusi juurdepääsuks **kvaliteetsele haridusele ja koolitusele** ning edendada nende kaasamist ühiskonda.

⁽²⁾ Erasmus mõju-uuringus („The Erasmus Impact Study“, 2014) märgitakse, et ligi kahel kolmandikul üliõpilastest töötas vähemalt üks vanem juhtivtöötaja, kutsetöötaja või tehnikuna.

⁽³⁾ *What are the obstacles to student mobility during the decision and planning phase? (Millised on takistused üliõpilaste liikuvusele otsuste tegemise ja kavandamise etapis?)* Intelligence brief No. 02 (2016) http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EV_IB_mobility_obstacles.pdf

⁽⁴⁾ Science, technology, engineering, arts and mathematics – STEAM.

⁽⁵⁾ http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

⁽⁶⁾ <https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006>

3.9. Pidades silmas, et **Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga** sätestatakse igäühe, mitte üksnes ELi kodanike õiglane kohtlemine, vajavad ka **rändajad, pagulased ja varjupaigataotlejad** toetust, et saavutada oma hariduse ja koolitustaseme tunnustamine ja et pakkuda neile edasist koolitust, nii et nad integreeritaks ELi haridussüsteemi ja tööturule.

3.10. Komitee väljendab heameelt ka tõsiasi üle, et järgmise Erasmuse programmiga keskendutakse **Pariisi deklaratsioonile kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu**,⁽⁷⁾ arvestades, et äärmusluse ja radikaliseerumise ennetamine Euroopas on nüüd olulisem kui iial varem.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee rõhutab, kui oluline on programmi **vastastikune täiendavus liikmesriikide ja liidu poliitiliste eesmärkide ja tegevustega**. Poliitiliste eesmärkide hulgas, mida programmiga tuleks rakendada, on Euroopa haridusruum, ELi noortestrategia ning hariduse ja koolituse strateegilise raamistik ja selle valdkondlikud tegevuskavad ning selgitus, kuidas programmiga toetatakse liikmesriike, sotsiaalpartnereid ja muid sidusrühmi kõnealuste tulevaste strateegiate näitajate ja võrdlusaluste saavutamisel.

4.2. Komitee kutsub üles **kolmekordistama Erasmuse eelarvet**, mis näitaks sügavamat pühendumist õpirändele ja vajadusele investeerida sotsiaalsesse sidususse, Euroopa väärtustesse, integratsiooni ja kodakondsusesse. Nagu eespool märgitud, tuleb uue Erasmuse programmiga hõlmata täiendavaid poliitikaeesmärke. Poliitikakujundajad peavad tagama, et selle tulemuseks ei ole vastuvõetamatult madalad edumäärad programmi teatavates osades, nagu juhtus eelmiste programmide puhul.

4.3. Komitee leiab, et järgmine Erasmuse programm peab **täiendama muid liidu rahalisi vahendeid ja programme**, eriti tulevast ESF+-i. Samal ajal soovib komitee rõhutada, et **ka riikide haridus-, koolitus-, noorte- ja spordivaldkonna eelarved peavad olema jätkusuutlikud** ja et Erasmuse programmi eelarvet ei tohi kasutada nende investeerimisliinkade täitmiseks. Euroopa poolaasta protsess peaks jätkuvalt täitma aktiivset osa, et tagada õiglasel ja jätkusuutlikul riiklikul investeringul haridusse, koolitusse ja elukestvasse õppesse.

4.4. Komitee rõhutab, kui tähtis on, et järgmise Erasmuse programmi eelarvega edendataks **koostööd liikmesriikide vahel**, et parandada nende haridus- ja koolitussüsteeme vastavalt demokraatlikult kokkulepitud poliitilistele eesmärkidele ja meetmetele, mida on arutanud ja milles on kokku leppinud nõukogu ja Euroopa Parlament, konsulteerides sotsiaalpartnerite ja komiteega. Suurem eelarve tuleks ühendada suurema **paindlikkuse ja vastutustundlikkusega riiklikul tasandil**. See kehtib sisuga seotud eesmärkide puhul, nagu iga programmimuudatus, mis on tehtud eesmärgiga viia programm vastavusse praeguste ja tulevaste poliitiliste ja sotsiaal-majanduslike arengusuundumustega Euroopas.

4.5. Komitee toetab asjaolu, et komisjoni ettepanek võimaldab kolmandatel riikidel programmis osaleda, ja näeb seda kui võimalust edasiseks rahvusvahelistumiseks ja viisi tugevdada koostööd erinevate haridusasutuste ning samuti noorte- ja spordiorganisatsioonide vahel üle kogu maailma, sest see pakub partnerriikide noortele rohkem võimalusi Euroopas õppida ja koolitustel osaleda ja vastupidi. Selleks et tagada Euroopa haridusele koht üleilmse haridusvaldkonnas, on neile osalejatele vaja **kergemat juurdepääsu ja piisavat haldus-, rahalist ja sotsiaalset tuge**.

4.6. Komitee tunnustab **virtuaalse koostöö vahenditele** omistatud suuremat tähtsust, ja nõustub, et nagu on esile toodud ka ettepanekus, on sellised valikud nagu **kombineeritud õpiränne** suurepärase viisi, kuidas lihtsustada juurdepääsu rühmade jaoks, kelle füüsilist liikuvust takistavad erilised asjaolud, nagu rühmad, kes elavad äärealadel, perekonna eest hoolitsejad või puudega inimesed. Neil vahenditel on potentsiaali suurendada rahvusvahelist koostööd ja teabevahetust ja aidata valmistada ette ja suunata tulevase osalejaid. Kuid komitee rõhutab, et virtuaalsed vahendid ei tohiks asendada füüsilist kogemust ja et need peavad jääma vastastikku täiendavaks. Prioriteediks tuleb seada investeringud kvaliteetsesse füüsilisse liikuvusse.

4.7. Komitee soovib viidata ettepanekus bürokraatlikele takistustele, mis võivad ilmned, kui liikuvuse algatuses soovivad osaleda eri riikidest ja erineva staatusega õppijate rühmad; seda eriti juhul, kui sihtriik ei ole ELi riik (nt erinevad viisanõuded või kodakondsusest lähtuvad juurdepääsupiirangud).

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf

4.8. Komitee on veendunud **programmi nime** äärmises tähtsuses ja vajaduses tagada üldsuse selge arusaam sellest, mida programmiga toetatakse ning et see hõlmab **kõiki haridusetappe ja õppevorme, mitte ainult kõrgharidust**, sest pool Erasmuse rahastamisest läheb hariduse ja koolituse, täiskasvanuõppe, noorte- ja spordivaldkonna edendamisele, võimaldades seega noortel ja töötajatel veeta teatava aja välismaal. Kuid nüüd, kui märk „+“ (mis sümboliseerib asjaolu, et kõik programmid on koondatud ühe katuse alla) kaob nimest, on oht, et programm „kaotab“ osalejaid väljaspool kõrghariduse sektorit. Seepärast soovib komitee **nime „Erasmus+“ säilitada**.

4.9. Komitee nõustub suurema arvu eesmärkidega **täiskasvanuõppe ja kutsealase täiendusõppe (CVET)** valdkonnas ning soovib seda laiemat ulatust kajastada rahaliste vahendite eraldamisel. Komitee juhib tähelepanu sellele, et täiskasvanuõppe on **suunatud ka sotsiaalmajanduslikult ebasoodsas olukorras inimestele**, sealhulgas pagulastele. Seepärast tunneb komitee muret, et taaskord eraldatakse täiskasvanuõppele ja väheste oskustega täiskasvanute toetamisele kõige väiksem eelarve osa. Komitee kahtleb, kas sellest summast koos tulevase ESF+ eelarvega piisab nende 70 miljoni väheste oskustega täiskasvanu toetamiseks, kes tuleb tööturule integreerida, kellele tuleb kindlustada töökohad ja keda tuleb toetada nende üleminekul töökohtade vahel.

4.10. Kuigi komitee hindab jõupingutusi, mida on tehtud **kutsehariduse ja -õppe eelarve suurendamiseks**, tuleks märkida, et ette ei ole nähtud mingeid konkreetseid meetmeid kvaliteetsema, atraktiivse, kättesaadava ja kaasava kutsehariduse ja -õppe pakkumiseks. Samal ajal tuleb kooskõlas **nõukogu soovitusel kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta**,⁽⁸⁾ Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemiga (ECVET) ning Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistikuga kutsehariduse ja -õppe valdkonnas (EQAVET) parandada kutsehariduse ja -õppe õpilaste ja õpipoisiõppe liikuvust (ainult 1 % Euroopa õpipoistest – 2020. aasta eesmärk on 6 % – kasutavad praegu võimalust oma koolituse ajal välismaal viibida)⁽⁹⁾.

4.11. Komitee tahaks näha, kuidas „elukestva õppe lähenemisviisi“ ellu viiakse, ja on veendunud, et rohkem tuleks keskenduda **sektoriülesele koostööle (KA2)** koos piisava eelarvega, et **rahastada suuremahulisi poliitikaprojekte**, arvestades nende suurt potentsiaali nii riiklikul kui ka ELi tasandil, nagu näitas komitee teabearuanne programmi „Erasmus +“ kohta⁽¹⁰⁾.

4.12. Komitee tunneb heameelt ka selle üle, et suurendati töötajatele mõeldud eelarvet, eriti **õpetajate ja koolitajate liikuvuse** osas, et toetada nende esialgset ja jätkuvat kutsealast arengut. Õpetajate, koolitajate ja teiste (haridus)töötajate liikuvus on hariduse ja koolituse kvaliteedi parandamiseks ülimalt tähtis. Samuti toetab see olulist rahvusvahelist koostööd haridusasutuste ja muude organisatsioonide vahel ning nende rahvusvahelistumist. Komitee on veendunud, et ettepanekuga võiks pakkuda täiendavat tuge õpetajatele, koolitajatele, teistele (haridus)töötajatele, ülikoolide õppejõududele ja teadustöötajatele, keda tuleb **liikvuserioodidel osalemise ajal nende töökohal asendada**. Neid tuleks toetada keeleõppes ning nende liikvuserioodidele tuleks pida osaks nende tööst ja seda tunnustada jätkuva isikliku ja tööalase arenguna.

4.13. Komitee on seisukohal, et laiemate sihtrühmadeni jõudmiseks peavad **karjäärinõustamisteenused** järgmist Erasmuse programmi **koolides ja koolitusasutustes ning tööhõiveasutustes** levitama ja tutvustama ning et tuleks kasutada rohkem meediakampaaniaid.

4.14. Komitee soovib mainida määruses seda, kui oluline on **siduda eelarve eraldamine ja konkreetset toetused rangete kvaliteedihindamise menetlustega ja õpitulemuste kirjeldamisega**. Ettepanekuga tuleks ühtlasi asetada eriline rõhk **välismaal läbitud ja veebipõhise hariduse ja koolituse valideerimisele ja tunnustamisele**. Seega tuleks ettepanekus viidata **nõukogu soovitusel mitteformaalse ja informaalset õppe valideerimise kohta**,⁽¹¹⁾ **nõukogu soovitusel kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta**,⁽¹²⁾ Bologna protsessile ja selle põhiväärtustele ning riiklikele ainepunktisüsteemidele, Euroopa vahenditele ja instrumentidele, nt Euroopa kvalifikatsiooniraamistik, kõrghariduse kvaliteedi tagamise Euroopa register, Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem (ECVET) ja Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas (EQAVET).

⁽⁸⁾ <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/03/15/quality-and-effective-apprenticeships-council-adopts-european-framework/>

⁽⁹⁾ <http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/extendingerasmus-fernandesbertoncinijune2017.pdf?pdf=ok>

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/node/53872>

⁽¹¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32012H1222%2801%29>

⁽¹²⁾ <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/03/15/quality-and-effective-apprenticeships-council-adopts-european-framework/>

4.15. Programm „Erasmus“ on noorteorganisatsioonide jõupingutuste ja igapäevatöö toetamise keskne element, eriti selles, mis puudutab **mitteformaalset ja informaalset õpet** ning samuti **noortetöö** arendamist. Seetõttu tuleb tervitada ettepanekut, et noortepeatükk jääks järgmises programmis eraldi üksuseks. Sellele vaatamata on nende eesmärkide saavutamiseks väga olulised noortepeatüki alusel võetavad meetmed rohkemate noorte, eriti väiksemate võimalustega noorteni jõudmiseks. Praeguse programmi vahhindamise kohaselt olid väiksemate võimalustega noorteni jõudmisel kõige edukamad noortepeatüki alusel võetud meetmed, millega kohaldati kaasavaid ja mitteformaalse õppe lähenemisviise. Seda tuleks arvesse võtta erinevate peatükkide jaoks rahaliste vahendite eraldamisel. Noortepeatükile tuleks seega võimaldada juurdepääs paremale rahastamisele. Samuti tuleks kaaluda **toetuste andmist laiaulatuslikele Euroopa noorteüritustele** (pakkudes sellise ürituste korral pigem toetust ürituse kui inimese kohta), sest see suurendaks oluliselt nende noorte hulka, kelleni Erasmus+ jõuab.

4.16. **Euroopa vabatahtlik teenistus** – eelmise programmi „Erasmus+“ oluline osa – on nüüd välja jäetud. Kuna see tegevus langeb nüüd Euroopa solidaarsuskorpuse, mitte programmi „Erasmus+“ tegevusalasse, tuleks nende kahe programmi vahelisi sidemeid edasi arendada ja selgitada.

4.17. Komitee tunneb muret **DiscoverEU hariduslike komponentide puudumise** pärast. Programmi „Erasmus+“ keskmes on liikuvus ja sellel on tugev õppekomponent. Kui see puudub, siis ei kuulu DiscoverEU programmi „Erasmus+“. Lisaks tuleb tervitada asjaolu, et noori toetatakse Euroopa kontinendi avastamisel, arvestades lisaväärtust, mida see kujutab endast seoses eri riikide, rahvaste, keelte, kultuuride jne kohta õppimisel. Kuid DiscoverEU jätab mulje algatusest, millest peamiselt saavad kasu privileegeeritud noored. See katab ainult reisikulud ja jätab seetõttu välja ebasoodsas olukorras noored, kes ei saa endale reisimist lubada. Lisaks sellele nõuab täiendavat selgitust noorteorganisatsioonide rolli kõnealuse meetme rakendamisel. Selleks et muuta see algatus tõeliselt sisukaks ja väärtuslikuks, peab sellel olema hariduslik komponent ja see peab tõepoolest kõiki noori kaasama.

4.18. Iseäranis on vaja **lihtsustada ja ratsionaliseerida** järgmise Erasmus programmi alusel projektitaotluste esitamist. Vastavalt komitee teabearuandele **programmi „Erasmus+“ vahehindamise** ⁽¹³⁾ kohta ja sotsiaalpartnerite uuringule ⁽¹⁴⁾ on kõigi ELi geograafiliste alade ja piirkondade **iga suurusega ja iga liiki organisatsioonide** kaasatus olnud puudulik. Komitee peab seepärast tervitatavaks ettepaneku head kavatsust pakkuda väiksemahulisi toetusi nende toetamiseks, kellel ei ole kogemusi programmis osalemise taotlemisega. Kuid lihtsustamisega tuleb tagada, et välditakse halba juhtimist. Komitee tunneb seepärast heameelt, et ettepanekus rõhutatakse sõltumatu auditeerimisasutuse olulisust riiklike ametite tulemuslikkuse hindamisel.

4.19. Noortepeatüki puhul ei vasta pakutud nn väikeste ja suurte organisatsioonide eristamine programmist kasusaajate tegelikkusele. Komitee soovib selle asemel **seada uues programmis esmatähtsale kohale vabatahtlike juhitud tegevused ja organisatsioonid**, kus noortel on nende endi haridusala arengu juhtimisel keskne koht. Samuti tuleks kohalikel noorterühmadel võimaldada registreerida end programmist kasusaajaks kui sõltumatu noorterühm, vaatamata nende seisundile riigi tasandi juriidilise isikuna. Kohalikke noorterühmi peaksid vajadust mööda juhendama nende vastavad riiklikud asutused. See aitaks suunata rahastuse noorte endi algatustele ja vähendada ohtu, et suur osa rahastusest läheb kutselistele tegutsejatele, nagu kahjuks juhtus praeguse programmi raames ja mida kritiseeriti konsulteerimise käigus, mille komitee korraldas seoses vahekokkuvõttega.

4.20. Ka **projektide levitamine ja jätkusuutlikkus** on väga olulised. Ettepanekuga tuleks julgustada projektitulemuste asjakohast levitamist, suurepäraseks osutunud projektide jätkamist ning projektitulemuste kooskõlastatud levitamist ELi tasandil ja üle kogu ELi.

4.21. **Võrdse suurusega tegevustoetusi** tuleks pakkuda nii formaalhariduse kui ka mitteformaalse õppe sektoris. See suurendaks täiendavust ja võimaldaks mitteformaalse õppe sektoris tagada kvaliteetsed kaasavad programmid. Lisaks sellele peaksid tegevustoetused olema proportsionaalsed programmi prioriteetide osas saavutatud mõju ulatusega ja ka Euroopa platvormide tegevuskuludega.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/node/53872>

⁽¹⁴⁾ ETUC – ETUCE – CEEP – EFEE: Investment in Education, 2017 https://www.etuc.org/sites/default/files/publication/files/investment_in_education_and_training_etuc_cep.pdf

4.22. Lisaks on komitee seisukohal, et uues programmis tuleks lubada Euroopa tasandi projekte rakendada pigem tsentraliseeritud struktuuri kui riiklike ametite kaudu. See tagaks Euroopa võrgustikele ja organisatsioonidele parema ligipääsu ning ühtlasi töötaks vastu paralleelsete projektide topeltrahastamisele.

4.23. Kuna programmi eelarve põhineb ELi kodanike rahalisel panusel, rõhutab komitee, kui oluline on **tulevases programmis demokraatlik juhtimine**, ja rõhutab absoluutset vajadust programmi juhtiva alalise komitee järele, mis võimaldaks anda kõigile asjaomastele Euroopa tasandi sidusrühmadele ja sotsiaalpartneritele selle struktuuris alalise positsiooni, mitte ainult „*ad hoc* alustel vaateleja staatuse“.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa solidaarsuskorpuse programm ning tunnistatakse kehtetuks [Euroopa solidaarsuskorpuse määrus] ja määrus (EL) nr 375/2014“

(COM(2018) 440 final – 2018/0230 (COD))

(2019/C 62/33)

Raportöör: **Michael McLOUGHLIN**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 2.7.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 10.7.2018
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikli 165 lõige 4, artikli 166 lõige 4, artikli 214 lõige 5 ja artikkel 294
Vastutav sektsioon	Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	26.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	184/1/3...
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt pühendumise üle uuendatud Euroopa solidaarsuskorpusele suurendatud eelarve ja osaluseesmärgiga.

1.2. Komitee tervitab Euroopa solidaarsuskorpuse täielikku ja uut õiguslikku alust, sihtotstarbelist eelarvet ja ühendamist ELi vabatahtliku humanitaarabikorpusega ⁽¹⁾.

1.3. Vaja on uut terviklikku ELi vabatahtliku tegevuse poliitikat, mis käsitleb kõiki olulisi küsimusi ja tagaks koostöö liikmesriikidega ka väljaspool Euroopa solidaarsuskorpuse kontseptsiooni.

1.4. Komitee tervitab eelarve jaotusi, milles seatakse prioriteetideks vabatahtliku tegevuse suund, ja soovib selle rõhuasetuse jätkumist.

1.5. Tulevikus peab EL välja töötama kaks sõltumatut abiprogrammi, ühe noorte ja teise vabatahtliku tegevuse jaoks, leppides nende teatava kattumisega.

1.6. Tähelepanu tuleb pöörata tagamisele, et ELi välispoliitika prioriteetidid, eelkõige tugeva jõu osas, ei mõjutaks Euroopa solidaarsuskorpust pärast ühinemist ELi humanitaarabi vabatahtlikega.

1.7. Tuleb õigeaegselt esitada kindlaid statistilisi andmeid (sh ka Euroopa solidaarsuskorpuse mõju kohta kogukonnale), mis oleksid abiks Euroopa solidaarsuskorpuse hindamisel ja otsuste tegemisel; isegi juhul, kui need on negatiivsed, peaksid nad olema avalikud.

1.8. Tööhõive tegevussuund peab olema rangelt reguleeritud ja seda tuleb korrapäraselt läbi vaadata, et tagada tema suhtes võetud kohustuste täitmine.

1.9. Kooskõlas elukestva õppe lähenemisviisiga ei tohiks Euroopa solidaarsuskorpuses olla vanuselist piirangut, kuna ta peaks toetama vabatahtlikke tegevusi.

⁽¹⁾ https://webgate.ec.europa.eu/echo/eu-aid-volunteers_en/.

1.10. Komitee kordab oma seisukohta, et Euroopa solidaarsuskorpus peaks piirduma üksnes mittetulundussektoriga ning et seda väärtust tuleks säilitada sõltumata sellest, kes teostab projekte.

1.11. Vabatahtliku tegevuse parimate tavade jagamist tuleb lihtsustada ja seada see prioriteediks ning see peaks hõlmama ELi liikmesriike, et koguda asjakohast teavet ja aidata kaasa kõnealuse valdkonna poliitika kujundamisele.

1.12. Riiklikud korraldusasutused peaksid saama suuremat toetust, et tegeleda tööhõive tegevussuuna ja tööturu küsimustega.

1.13. Peamisi dokumente inimeste õiglase kohtlemise tagamiseks õppepraktikal ja muude meetmete puhul, mida käsitletakse käesolevas arvamuses, tuleks Euroopa solidaarsuskorpuse järelevalve puhul kasutada ja nende põhjal aruandeid esitada.

1.14. Peamised selle valdkonna kodanikuühiskonna platvormid (Euroopa Noortefoorum) ja Euroopa Vabatahtlike Keskus tuleks Euroopa solidaarsuskorpuse reguleerimisse ja selle üle teostatavasse järelevalvesse keskselt kaasata.

1.15. Programmi lihtsustamine ja ühtlustamine on teretulnud.

1.16. EL peab näitama üles tahet investeerida ka teistesse vabatahtliku tegevuse vormidesse ja liikidesse peale Euroopa solidaarsuskorpuse.

2. Taustteave

2.1. Euroopa Komisjon teeb ettepaneku kehtestada Euroopa solidaarsuskorpuse kogueelarveks 1,26 miljardit eurot jooksevhindades ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027. See võimaldaks umbes 350 000 noorel osaleda ajavahemikul 2021–2027, lisaks 100 000 osalejale, keda komisjon soovib kuni 2020. aasta lõpuni toetada.

2.2. Kuna solidaarsust kriisi- ja katastroofiohvritega kolmandates riikides on võimalik veelgi arendada, nähakse käesolevas ettepanekus ette Euroopa solidaarsuskorpuse tegevusulatus laiendamise, et see hõlmaks ka humanitaarbioperatsioonide toetamist kolmandates riikides, kaasa arvatud ELi äärepoolseimate piirkondade naabruses.

2.3. Euroopa solidaarsuskorpuse eesmärk on suurendada noorte ja organisatsioonide osalemist juurdepääsetavas ja kvaliteetses solidaarsustegevuses. Korpus on vahend selleks, et tugevdada ühtekuuluvust, solidaarsust ja demokraatiat Euroopas ja sellest väljaspool ning tegeleda ühiskondlike ja humanitaarprobleemidega kohapeal, keskendudes eriti sotsiaalse kaasamise edendamisele.

2.4. Euroopa solidaarsuskorpus aitab osalejatel tugevdada ja kinnitada oma oskusi ning hõlbustada nende integreerumist tööturule.

2.5. Programm pakub tegevust nii väljaspool osalejate asukohariiki (piiriülene tegevus ja humanitaariprojekte toetav vabatahtlik tegevus) kui ka nende asukohariigis (riigisisene). Programmi viiakse ellu järgmise kahe tegevussuuna raames:

- Tegevussuund 1: noorte osalemine ühiskondlike probleemide lahendamisele suunatud solidaarsustegevuses: rakendatavate meetmetega aidatakse eelkõige tugevdada ühtekuuluvust, solidaarsust ja demokraatiat liidus ja sellest väljaspool ning samas reageerida ka ühiskonnaprobleemidele, pannes erilist rõhku sotsiaalse kaasatuse edendamisele.
- Tegevussuund 2: noorte osalemine humanitaarabiga seotud solidaarses tegevuses (Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus): nende meetmetega aidatakse eelkõige anda vajadustel põhinevat humanitaarabi, mille eesmärk on säilitada elu, hoida ära ja leevendada inimeste kannatusi ning säilitada inimväärikust, samuti tugevdada haavatavate või katastroofis kannatanud kogukondade suutlikkust ja toimetulekuvõimet.

2.6. Rahastamist Euroopa solidaarsuskorpuse raames võivad taotleda kõik osalevates riikides asutatud avalik-õiguslikud või eraõiguslikud üksused ning rahvusvahelised organisatsioonid. Osalev organisatsioon peab saama kvaliteedimärgise eeltingimusena Euroopa solidaarsuskorpuse raames toimuvale rahastamisele või enda poolt rahastatud meetmete rakendamisele.

2.7. Eristlil tähelepanu tuleb pöörata sellele, et Euroopa solidaarsuskorpuse toetatav tegevus on kättesaadav kõigile noortele, eeskätt kõige ebasoodsamas olukorras olevatele noortele. Kehtestatakse erimeetmed, mis aitavad edendada sotsiaalset kaasatust ja ebasoodsas olukorras olevate noorte osalemist, ning võtta arvesse paljude maapiirkondade ja liidu äärepoolseimate piirkondade ning ülemeremaade ja -territooriumide kaugusest tingitud kitsendusi.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt pühendumise üle uuendatud Euroopa solidaarsuskorpusele suurendatud eelarve ja osalemiseesmärgiga. Komitee usub, et on siiski veel lahendamist vajavaid probleeme, ning paljud neist tõstatati komitee eelmises arvamuses⁽²⁾. On ka teisi arenguid ja potentsiaalseid probleeme, mis on seotud Euroopa vabatahtliku humanitaarkorpusega ühendamise, näiteks vabatahtliku tegevuse suuna laiendamine naaberriikidesse, ühinemiseelsetesse riikidesse ja Euroopa Liidu äärepoolseimatesse piirkondadesse.

3.2. Käesolevas arvamuses keskendutakse eelkõige sellele, mis viimases ettepanekus on uut või uudset. Viimases teatises tutvustatakse tõepoolest Euroopa solidaarsuskorpuse täielikku ja uut õiguslikku alust, sihtotstarbelist eelarvet ja ühendamist ELi vabatahtliku humanitaarakorpusega. Euroopa solidaarsuskorpusest saab ettepanekutes üksainus üksus, selle asemel et olla kaheksa erinevat nagu varem, mis on tervitatav.

3.3. Komitee varasemas arvamuses Euroopa solidaarsuskorpuse kohta⁽³⁾ oli mitu soovitus, mille juurde komitee jääb ka nüüd. Kuna paljudele neist ei ole reageeritud, vajavad mõned kordamist ning teised süsteeme ja struktuure, vältimaks tulemusi, mis komiteele tollal muret valmistasid. Mõned neist soovitustest on seotud järgmiste teemadega:

- kvaliteedikontrolli tagamine Euroopa solidaarsuskorpusega liituvate osalejate jaoks;
- kvaliteedikontroll projektide ja inimeste jaoks kohalikes kogukondades;
- veebipõhiste allikate roll vabatahtlike toetamisel;
- „uue raha“ küsimus;
- muude organisatsioonide kui mittetulundusühingute roll;
- vabatahtliku tegevuse määratlus;
- noorteorganisatsioonide roll;
- vajadus toetada osalejaid ettevalmistustel Euroopa solidaarsuskorpuses osalemiseks.
- toetus ja järeelmeetmed, mis aitavad tagada seda, et sidemed Euroopa solidaarsuskorpusega võivad suurema tõenäosusega viia eluaegse vabatahtliku tegevuseni ja muu solidaarsust väljendava tegevuseni.

3.4. Komitee peab oluliseks, et asjaomased kodanikuühiskonna organisatsioonide platvormid nagu Euroopa noortefoorum ja Euroopa Vabatahtlike Keskus oleksid Euroopa solidaarsuskorpuse järelevalveorganisse ametlikult kaasatud, tagamaks, et kodanikuühiskonna hääl pääseks mõjule ning et programmi kasutajate tagasiside kohapealt oleks programmi juhtimisel arvesse võetud.

3.5. Oluline on uurida ELi vabatahtliku humanitaarakorpuse ühendamist. Selle puhul on tegemist hoopis teistsuguse meetmega. Kuigi palju räägib protsessi lihtsamaks ja sujuvamaks muutmise poolt, tekivad siiski erinevad ja konkreetset probleeme, kui käsitleda arenguteemasid seoses kultuuri, võimu ja projekti tüübiga. Seda probleemi ettepanekus ka tunnistatakse. On oluline nende probleemidega tegelemisel mitte kiirustada ainuüksi haldusliku mugavuse tõttu.

3.6. Euroopa vabatahtlik humanitaarakorpus on suhteliselt väike programm, mis siiski ei ole mõeldud üksnes noorte jaoks, mis ettepanekus jääb mainimata. Nagu leiti Euroopa vabatahtliku humanitaarakorpuse välishindamises, oli tal Euroopa standard vabatahtliku tegevuse juhtimise alal, seega ei tohiks selline õpe ja süsteem Euroopa solidaarsuskorpuse puhul kaotsi minna.

⁽²⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 160.

⁽³⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 160.

3.7. Euroopa solidaarsuskorpuse portaali⁽⁴⁾ andmeid tuleb analüüsida, et alustada tema mõju analüüsimist juba ka varases etapis. Hindamise ja tagasiside süsteemid on määrava tähtsusega. Isegi väljaspool neid süsteeme tuleks tagada ametlikud õiguskaitsesüsteemid nagu juurdepääs Euroopa Ombudsmanile nii osalejate kui ka muude sidusrühmade jaoks.

3.8. Vabatahtlike toetamine

3.8.1. Vabatahtlike toetamine võib toimuda paljudes vormides ja seda otsustavad endiselt liikmesriigid. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et Euroopa solidaarsuskorpus on vaid üks programm ja üks aspekt. Siiski on seda hakatud pidama juhtmeemeks, millele on omistatud palju poliitilist kapitali. See võib vähendada potentsiaali kujundada välja sihipärasem lähenemisviis vabatahtlike toetusele.

3.8.2. Loomulikult tuntakse muret, et Euroopa solidaarsuskorpus võib inimesi muudest vabatahtliku tegevuse vormidest eemale meelitada. Toetus kodanikuühiskonna organisatsioonidele on alati küll tervitatav, kuid võib olla huvipakkavam eelistada kodanikuühiskonna organisatsiooni avaliku sektori asutusele või individuaalsele vabatahtlikule tegevusele, või valida hoopis riikidevaheline vabatahtlik tegevus kohaliku vabatahtliku tegevuse asemel.

3.8.3. Vabatahtlik tegevus on väga mitmetahuline mõiste. See võib olla ajas väga piiratud või see võib olla üsna pikaajaline. See võib hõlmata eri ulatuses altruismi, entusiasmi ja eelkõige aega. Vabatahtlik tegevus on vaieldamatult avalik hüve ning samal ajal võib see teenida olulisi sotsiaalseid ja majanduslikke huve, võttes enda kanda riigi kohustusi ja tagades, et tähtsad ülesanded saavad kohalikes tingimustes täidetud. Riik peab vabatahtlikku tegevust toetama, samuti ka EL. Kuna Euroopa solidaarsuskorpus on vaid üks programm, siis rõhutab selle rõhuasetus täistööajaga vabatahtlikule tegevusele riikidevahelises kontekstis seda lähenemisviisi. Seega ei pruugi muud liiki vabatahtlik tegevus isegi parima tahtmise juures sama palju tähelepanu pälvida.

3.8.4. Vabatahtliku tegevuse riiklik toetamine peab olema mitmekesine, see peab katma tööd, paindlikke sotsiaalkindlustuseeskirju, sertifitseerimist, avaliku sektori asutuste lähenemist tervishoiule ja haridusele, vajaduse korral hüvitisi, koolitust ja palju muud. EL peab tingimata märku andma, et kõiki neid küsimusi arvestatakse, ja kuigi tal ei pruugi kõigis valdkondades pädevusi olla, peab ta olema ettevaatlik rahastuse puhul üht vormi teisele eelistades. Vaja on pigem vabatahtliku töö laiaulatuslikku ja terviklikku poliitikat, mitte üht programmi, olenemata sellest, kui tervitatav või hästi rahastatud see on.

3.8.5. Ka uutes ettepanekutes ja pärast teatavat kindlustamist jäävad siiski veel õhku mõned üldised küsimused ja eesmärgid. Kõige kõrgemal tasandil tuleb määratleda, kas Euroopa solidaarsuskorpus on vabatahtliku tegevuse programm või noorte arengu toetamine. Mõlema eesmärgi taotlemine võib põhjustada probleeme.

3.8.6. Sel juhul võib olla soovitatav eristada loogika ja aluspõhimõtete poolest vabatahtliku tegevuse toetamist, mis võib toimuda eri vormides, ja noorte programme, mida saab toetada noortestrategie raames. Nende kombineerimine ja kattumine peaks sõltuma pigem kujundamisest ja põhimõttest, mitte ajaloost ja kättesaadavatest rahastamisvahenditest. Tulevase tulemuslikkuse huvides näib asjakohasem luua eraldiseisvaid programme noorte ja vabatahtliku tegevuse toetamiseks, isegi kui tekiks teatud kattumisi. Selline võiks olla lähenemisviis näiteks siis, kui me alustaksime „tühjalt lehel“.

3.8.7. Euroopa solidaarsuskorpusel on märkimisväärne hulk eesmärgi. Tuleb pidevalt esitada küsimus, milline on programmi põhieesmärk ja kas programm on parim viis selle saavutamiseks. Komitee leiab endiselt üldjoontes, et Euroopa solidaarsuskorpus peaks olema üksnes mittetulundusühingute jaoks. Ta võib hõlmata partnerlusi kasumlike organisatsioonidega, kuid tegevus tuleks läbi viia mittetulundusliku organisatsiooni poolt ja vajaduse korral peaks seda selles osas reguleerima seaduslikult jõustatav leping.

⁽⁴⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_et.

3.9. Tööhõive tegevussuund

3.9.1. Euroopa solidaarsuskorpuse tööhõive tegevussuund on pälvunud palju tähelepanu. Komitee leiab, et see vajab äärmiselt ranget reguleerimist ja peaks kindlasti hõlmama ainult mittetulunduslikku tegevust. Näib nõudvat palju tööd ja jõupingutusi, et luua väga väikesel arvul töökohti ning seda tuleb pidevalt läbi vaadata. Ka parima tahtmise juures ei saa eeldada, et riiklikel korraldusasutustel (samad mis Erasmus+ puhul) on piisavalt teadmisi kutsealade ja tööturu küsimustes.

3.9.2. Kui tööhõive tegevussuunda jätkatakse, siis peab see vastama selle ala kõrgeimatele standarditele. Siin on jätkuvalt olulised vabatahtliku tegevuse, töö ja noorte valdkonna arvukad standardid ja välised dokumendid ning komitee toetab neid jätkuvalt ja soovib neid komisjonile, rakendusametile ja riiklikele korraldusasutustele:

- a) Euroopa vabatahtliku tegevuse poliitilise tegevuskava (PAVE); ⁽⁵⁾
- b) Euroopa noortefoorumi vabatahtlike õiguste ja kohustuste Euroopa harta; ⁽⁶⁾
- c) Euroopa noortefoorumi Euroopa ametipraktika ja õpipoisiõppe kvaliteedihartaga; ⁽⁷⁾
- d) Euroopa Parlamendi otsus tasustamata praktika kohta ⁽⁸⁾.

3.10. Kas ainult noorte programm?

3.10.1. Arusaadavalt on oluline keskenduda noorte osalejate kogemustele, heaolule ja arengule ning komitee toetab seda täielikult. Lisaks sellele tuleb võrdsel määral keskenduda sekkumiste kvaliteedile, kontrollides, kas need täidavad oma eesmärgi, kas järgitakse asjakohaseid ootusi ja standardeid vastavates valdkondades. E tohi minna kompromissidele projekti kvaliteedi ja osaleja tulemuste kvaliteedi vahel, need on võrdselt olulised.

3.10.2. Kui vabatahtlik tegevus on noorte jaoks antud ajahetkel konkreetne eesmärk ja prioriteet, siis elukestva õppe kontekstis võib olla õige aeg alustada arutelu selle üle, kas Euroopa solidaarsuskorpuse ja sellega seotud tegevuse jaoks on õige kehtestada vanusepiir. Paljudel inimestel kogu ühiskonnas on tõepoolest midagi pakkuda ja ka midagi õppida ning põlvkondadevaheline solidaarsus võib olla võrdselt oluline.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Ei ole selge, kas andmed seniste edusammude kohta on piisavad, et langetada edasisi otsuseid konsolideerimise ja ühinemise kohta uute valdkondadega. Euroopa vabatahtlikul teenistusel ⁽⁹⁾ kui noorte programmil oli selge eesmärk. Komitee ei ole veendunud, et Euroopa vabatahtliku teenistuse kohta on viidud läbi piisav mõjuhindamine enne Euroopa solidaarsuskorpuse loomist. Kuigi suur osa Euroopa vabatahtlikust teenistusest on nüüdseks Euroopa solidaarsuskorpus, on alust karta, et seda protsessi on juhtinud pigem eelarvekaalutlused, mitte visioon vabatahtlikust tegevusest. Ebaselge on ka noorte osaluse määr selle muudatuse kohta otsuse tegemisel.

4.2. ELi humanitaarabi- ja vabatahtliku teenistuse programmide ühendamise taga peab olema selge ja läbimõeldud loogika. Üha enam keskendutakse teatavates ELi välispoliitika valdkondades julgeolekule ja pagulaskriisi on samuti oma mõju avaldanud. Kui Euroopa solidaarsuskorpus kasutatakse osana ELi välistegevusest, siis võib see muuta ka tema olemust. Samuti toob see ühinemine kaasa vanuselise ülempiiri humanitaarmõõtmele, mida varem ei olnud.

4.3. Uue ELi noortestrategie ⁽¹⁰⁾ eesmärgid seoses liikmesriikide suurema osalemisega vabatahtlikus tegevuses väljaspool Euroopa solidaarsuskorpus tuleks kõnealuses ettepanekus rohkem kajastada. ELi noortestrategieal 2019–2027 näivad olevat ambitsioonikamad eesmärgid selles osas, mis puudutab liikmesriikide innustamist tugevdada vabatahtliku tegevuse

⁽⁵⁾ http://www.kansalaisareena.fi/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf.

⁽⁶⁾ <https://www.youthforum.org/charter-rights-and-responsibilities-volunteers>.

⁽⁷⁾ <https://www.youthforum.org/european-quality-charter-internships-and-apprenticeships>.

⁽⁸⁾ <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/unpaid-internships-european-parliament-and-elsewhere-must-be-banned-say-sds>.

⁽⁹⁾ <https://europeanvoluntaryservice.org/>.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en.

poliitikat ja strateegiaid, et julgustada noori olema aktiivsed. Oluline on pakkuda ka sihtotstarbelist rahastamist, et liikmesriikidel oleksid kohad, kus jagada parimaid tavasid seoses vabatahtliku tegevuse poliitika ja strateegiatega, näiteks taastada noorte vabatahtlike liikuvuse eksperdirühm. Eelkõige loodab komitee, et Euroopa solidaarsuskorpuse õpitulemuste tunnustamise vahendit kasutatakse ka vabatahtliku tegevuse kõigis vormides väljaspool Euroopa solidaarsuskorpuse programmi. Ettepaneku õiguslik alus ei välista seda, aga oleks kasulik seada laiem eesmärk selles küsimuses.

4.4. Uues ettepanekus lubatakse menetluste lihtsustamist ja see on tervitatav. Sidusrühmadele oleks vaja selles osas üksikasjalikumat teavet. Kohalikud solidaarsusprojektid on väga tervitatav areng ja need tuleb seada prioriteediks.

4.5. Teatavates Euroopa solidaarsuskorpuse reklaammaterjalides keskendutakse väga palju individuaalsetele võimalustele ja arengule. See peab olema pakkumise osa, kuid kindlasti on väga tähtis, et samavõrra rõhutatakse ja edendatakse ka vabatahtliku tegevuse lõpptoodet ja tulemust. Pidades silmas DiscoverEU algatust, ⁽¹¹⁾ tuleb olla ettevaatlik, et ei tekiks taju, nagu oleks ELi toetus määratud esmajoones „vaheaastale“ ja jõukamatele noortele.

4.6. Komitee toetab kindlalt soovituslikku jaotust 90 % vabatahtlikuks tegevuseks programmi eelarves ja väljavaadet pakkuda rohkem nõustamist ebasoodsas olukorras olevatele inimestele. Eelarve jagunemine tegevussuundade vahel tuleks säilitada, välja arvatud siis, kui nõudluse puudumine eeldab eelarveridades muudatuste tegemist riiklike korraldusametite poolt. Üldiselt tuleks assigneeringud jagada vastavalt osalevate organisatsioonide taotlustele.

4.7. On vaja eraldada piisavalt ressursse riiklikele korraldusametitele, eriti probleemide lahendamiseks seoses Euroopa solidaarsuskorpuse kutseoskuste aspektiga ning koostööks tööturuametitega ja teiste asjakohaste riiklike süsteemidega.

4.8. Euroopa vabatahtlikul teenistusel oli tugev raamistik formaalse ja informaalsete koolituse jaoks. On välja töötatud ERASMUSE kontseptsioon kultuuritöötajatele ning see võiks olla Euroopa solidaarsuskorpuse jaoks väärtuslik. Mitteformaalne õpe on määrava tähtsusega. Tuleks uurida Pisa lähenemisviisi, kus üliõpilased võivad saada ainepunkte praktilise Erasmus-tüüpi töö eest.

4.9. Euroopa solidaarsuskorpusel on järelemeetmete mõõde, kuid see on kavandatud vaid teadmiste jagamise jaoks. Vaja on püüelda osalejate pikaajalisema osalemise poole solidaarsusmeetmetes, sh (kõige levinum) osajaga vabatahtlik tegevus vabal ajal, väljaspool Euroopa solidaarsuskorpuse poolt pakutavaid võimalusi.

4.10. On oluline analüüsida senist kutsealase elemendi kasutamist ja vastavalt reageerida. Mõned tulemuslikkuse mõõtmistulemused eelhindamises keskendusid pigem väljundile, mitte tulemustele, ja tulevastes hindamistes tuleks seda käsitleda.

Brüssel 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ https://europa.eu/youth/discovereu_et.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanek teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta“*(COM(2018) 340 final – 2018/0172(COD))*

(2019/C 62/34)

Raportöör: **Maria NIKOLOPOULOU**

Konsulterimistaotlus	nõukogu, 15.6.2018 Euroopa Parlament, 11.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 304
Täiskogu otsus	17.4.2018
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsiooni
Vastuvõtmine sektsioonis	5.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	210/3/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab direktiivi ettepanekut ühekordselt kasutatava plasti kohta ning peab seda ringmajanduse strateegia ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise seisukohast ülioluliseks.

1.2. Iseäranis selgitab komitee, et üleminek kestlikkusele nõuab ennekõike kõigi poliitika-, majandus-, sotsiaal-, keskkonna- ja kultuurivaldkonna ametite, samuti iga kodaniku kaasamist uude tootmise, tarbimise ja ringlussevõtu süsteemi. Seepärast on haridus, koolitus ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad hädavajalikud kõigil tasanditel, eriti kooliealiste noorte puhul.

1.3. Komitee on seisukohal, et komisjoni ettepanek on oluline katseprojekt, milles keskendutakse peamiselt kõige enam meredesse ja ookeanidesse sattunud plasttoodetele. Sellegipoolest võiks ettepanek olla veel edasipüüdlikum ja samal ajal peaks sellega kaasnema ka tegevuskava ja muud algatused tõhusa rakendamise tagamiseks.

1.4. Eelkõige soovitab komitee teha järgmist:

1.4.1. laiendada kümne tootega loendit ja lisada sinna teisi, mille jaoks on kestlikud alternatiivid sobivas koguses ja hinnaklassis juba turul olemas;

1.4.2. selgitada põhimõtet, mille kohaselt peavad kõik biolagunevad tooted olema ka komposteeritavad, lisades konkreetsed fotolagunemise tähtajad maismaal ja merel;

1.4.3. kaluritel võib olla merede ja ookeanide puhastamisel oluline osa. Kalapüügivahendite tagastamise stiimuleid tuleb võimalikult kiiresti laiendada kõikide kalapüügi käigus kogutud jäätmete puhul. Merede ja ookeanide puhastamise uue süsteemi täielikuks väljatöötamiseks on vaja kaasata kõik huvitatud pooled ja kohalikud omavalitsused. Lisaks peab kõikidel sadamatel, sealhulgas väiksematel sadamatel olema arenenud kogumissüsteem ja läbipaistev jäätmekäitlus;

1.4.4. vaatamata asjaolule, et 90 % Euroopa turul olevatest ühekordselt kasutatavatest plasttoodetest toodetakse kolmandates riikides, on oluline toetada kõiki sektori ettevõtteid üleminekul kestlikumale tootmisele. Iseäranis tuleb innustada finants- ja maksumeetmete abil selliste valdkondade arendamist nagu ökodisain, bioplast ja teised toorained. Nii saab EL kasu kaubandusbilansi olulisest kasvust, soodustab kestlikemate ettevõtete arengut ja suurendab kvaliteetsete töökohtade arvu.

1.4.5. Direktiiviga 2004/35/EÜ kehtestatud „saastaja maksab“ põhimõte on komisjoni ettepaneku üks alustalasid ning see põhineb jäätmekäitluse ja ringlussevõtuga seotud kulude õiglasemal ja tasakaalustataval jaotamisel. Direktiivi nõuetekohane kohaldamine võimaldaks vähendada nimetatud kulusid neile ettevõtetele, kellel on tõendatud protsessid saaste vähendamiseks või toodetud saastavate toodete otseseks taaskasutamiseks;

1.4.6. jäätmekäitluse ja ringlussevõtuga seotud ülejäänud olemasolevate õigusaktide parem koordineerimine, keskendudes prügi liigiti kogumisele. Samuti on oluline, et liikmesriigid kehtestaksid ühtlustatud load ja sanktsioonid;

1.4.7. Ühekordselt kasutatava plasti strateegia mõju on piiratud, kui komisjon ei sekku sihtotstarbelise strateegia abil sisevete (järvede ja jõgede) jätkusuutlikumasse juhtimisse ja kontrolli, arvestades et neist vetest liigub läbi 80 % meredes leiduvatest jäätmetest. Komitee soovib edendada selliste valitsemissüsteemide edendamist, mis hõlmavad avaliku ja erasektori asutusi ja kodanikuühiskonna organisatsioone, näiteks nn jõelepungud, mida tuleks hinnata kui peamist nõuet teatavatele keskkonnakaitse fondidele juurdepääsu saamiseks (nagu Interreg);

1.4.8. Plasttoodete märgistamise ja jälgitavuse süsteemide kasutuselevõtt võib anda lisaväärtust jäätmekäitluse ja ringlussevõtu protsessides. Konkreetse logo loomine võib tugevdada tarbijate usaldust, eriti teiste toorainetega valmistatud toodete puhul;

1.4.9. direktiiv tuleks iga kuue aasta asemel iga kolme aasta tagant läbi vaadata. Seda ettepanekut põhjendab asjaolu, et järelevalvemehhanismid on juba aktiivsed ja kinnitatud (loendamismeetod). Peale selle võimaldaks niisugune meede lahendada kõik probleemid, mis võivad tekkida rakendusetapis, ja vajadusel muuta või laiendada kümne toote nimekirja, sõltuvalt direktiivi rakendusetapist ja arengust *ökodisaini* valdkonnas;

1.4.10 . tuleks rohkem levitada ringmajandust puudutavaid arvukaid häid tavasid, tugevdades komitee Euroopa ringmajanduse sidusrühmade platvormi, mis on tõhus vahend kogemuste vahetamiseks kõigi sidusrühmade vahel.

2. Sissejuhatus

2.1. Euroopa Liidus moodustab plastist mereprügi 80–85 %, millest 50 % on **ühekordselt kasutatavad plasttooted**, samal ajal kui 27 % on **plasti sisaldavad kalapüügivahendid, mis pärinevad traditsioonilisest kalandusest ja vesiviljelusest** ning on merre maha jäetud või sinna kadunud.

2.2. Kümme liiki ühekordselt kasutatavaid plasttooteid, mida kõige sagedamini Euroopa randades leidub, moodustavad 86 % kõigist leitud esemetest ja 43 % kõigist merejätmetest. Tegemist on toodetega, mida tihti ei plastiga ei seostata: ⁽¹⁾ toidukarbid, joogiklaasid, vatitikuvarred, taldrükud, kõrred, õhupallide varred, joogipakendid ja nende kaaned, tubakatoodete filtrid, niisutatud pühkepaberid ja plastkandekotid. **Need kümme toodet koos plasti sisaldavate kalapüügivahenditega moodustavad ligikaudu 70 % kogu mereprügist** ⁽²⁾.

2.3. Üldiselt polüetüleenist ja polüpropüleenist valmistatud ühekordselt kasutatavad plasttooted vajavad keskkonnas lagunemiseks keskmiselt 300 aastat, kuigi mõnel juhul võib fotolagunemine kesta kuni 1 000 aastat. Lisaks sellele ei tähenda lagunemine, et plastist saab osa looduse olelusringist, vaid see muutub mikroplastiks, mis on inimese silmis nähtamatu.

2.4. Plast on 20. sajandi üks kõige väärtuslikumatest leiutistest, mis on olulisel määral mõjutanud meie elusid. Selle füüsikalised omadused (paindlikkus, kergus ja vastupidavus) muudavad plasti lõputute rakendustega materjaliks. Nii on ka ühekordselt kasutatavate plasttoodete puhul, mis on ideaalsed väliseks kasutamiseks (nt piknikul). See tähendab, et ühekordselt kasutatavad plasttooted on esemed, millel on suur loodusesse sattumise oht, sõltumata paljude tarbijate tahtest ning jäätmekäitluse ja ringlussevõtu süsteemide tõhususest. Tegemist on ebaproportsionaalselt suure ohu ja keskkonnamõjuga, eriti arvestades, et nende toodete eeldatav kasutusaeg ei pruugi ületada viit minutit.

⁽¹⁾ 95 % sigarettifiltritest on valmistatud plastist. <https://www.noordzee.nl/hele-noordzeekust-schoon-2764-vrijwilligers-ruimen-11163-kilo-afval-op/>.

⁽²⁾ Rannaprügi esemete loendus on rahvusvaheliselt tunnustatud meetod mereprügi koostise mõõtmiseks. Teadlased peavad seda väga usaldusväärseks näitajaks poliitiliste otsuste tegemisel. Loendamismeetod põhineb liikmesriikide ja Teadusuuringute Ühiskeskuse koostatud aruannetel merestrategia raamdirektiivi 2008/56/EÜ rakendamise kontekstis. Andmete allikas: ÜRO Keskkonnaprogramm, 2017.

2.5. Kui ühekordselt kasutatavad plasttooted ei sisene jäätmekäitlusahelasse, kogunevad need meredes ja ookeanides, avaldades kahjulikku mõju keskkonnale ja toiduahelasse sisenedes ka inimeste tervisele. Lisaks mõjutab see mitut majandussektorit, nagu turism, kalandus ja laevandus.

2.6. Oma olemuselt on mereprügi piiriülene probleem ja seda sümboliseerivad nn plastsaad (3). Euroopa Liit on pühendunud selle olukorra vastu võitlemisele kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni säästva arengu eesmärkidega (4) ja Pariisi kokkuleppega (COP21). Plastistrateegia (5) on ringmajanduse tegevuskava raames esimene samm selles suunas (6).

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1. Kavandatud direktiivi eesmärk on ennetada ja vähendada ühekordselt kasutatavate plasttoodete ja plasti sisaldavate kalapüügivahendite (*makroplast*) jäätmeid meres, täiendades plastistrateegias juba ettenähtud meetmed ning kõrvaldades praegustes meetmetes ja õigusaktides kindlakstehtud lüngad.

3.2. Direktiiv on samuti seotud algatusega, mille eesmärk on kõrvaldada ühekordselt kasutatavad plastkandekotid (teiste bioplastist või komposteeritavate materjalide abil), mis on radikaalselt ja lühikese aja jooksul muutnud tarbijate tavasid, tuues kaasa väga positiivseid keskkonnavalaseid tulemusi (7).

3.3. Ühekordselt kasutatavad plasttooted

3.3.1. Pärast Euroopa randades tehtud loendust keskendutakse ettepanekus kümnele ühekordselt kasutatavale plasttootele, mida võib randadest kõige tihemini leida. Komisjon on näinud ette hulga meetmeid, mis põhinevad alternatiivsete kestlike ja taskukohaste toodete kättesaadavusel. Kui niisugused tooted on juba turul olemas, kehtestatakse nende saastavamate variantide kõrvaldamine (nt kõrred, taldrikud ja vatitikuvarred). Vastasel juhul võetakse tarbimise vähendamiseks mõeldud meetmete kogum kasutusele teadlikkuse suurendamise kampaaniate ja ökodisaini edendamise abil, et toota võimalikult kiiresti alternatiivseid, bioloogiliselt sobivaid ja taaskasutatavaid materjale (nt toidukarbid, joogiklaasid, õhupallid, pakid ja pakkematerjalid, joogipakendid, tubakatoodete filtrid, niisutatud pühkepaberid ja õhukesed plastkandekotid).

3.3.2. Direktiiviga kehtestatakse laiendatud tootjavastutus kõigi turupiirangu meetme kohaldamisalast väljapoole jäävate toodete puhul, et panustada jäätmetekke vältimise ja jäätmekäitlusega seotud kulude kandmisse.

3.3.3. Komisjon teeb ka ettepaneku märgistamissüsteemi kohta, millega teavitatakse tarbijaid jäätmekäitlustest, et soodustada jäätmete sorteerimist ja ringlussevõttu. See meede hõlmab niisuguse käitumise märgistamist, mida tuleks vältida (nt niisutatud pühkepaberite kasutamine).

3.3.4. Ettepanekuga tutvustatakse konkreetseid meetmeid toodete kujundamise (nt pudelikorgid) ja ringlussevõetuga seotud kaugeleulatuvate eesmärkide (nt ühekordselt kasutatavate plastpudelite 90 % liigiti ringlussevõtt) kohta.

3.4. Plasti sisaldavad kalapüügivahendid

3.4.1. Direktiivis kavandatakse integreeritud ja ajakohasema plasti sisaldavate kalapüügivahendite kogumise süsteemi, mis põhineb kolmel põhipunktil: spetsiaalse mehhanismi ja liigiti kogumiseks kasutatavate masinate rakendamine sadamates, stiimulid kaluritele, kes tagastavad plasti sisaldavad kalapüügivahendid või toovad ära nende merre mahajäetud jäätmed, laiendatud tootjavastutuse süsteemi kehtestamine plasti sisaldavate kalapüügivahendite tootjate, sealhulgas VKEde jaoks. Laiendatud tootjavastutuse süsteemi abil saadud vahendeid kasutatakse jäätmete tekke vältimise (üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniad) ja jäätmekäitluse kulude katmiseks, sealhulgas ühekordselt kasutatavate plasttoodete tõttu tekkinud prügi koristamiseks.

(3) Plastsaad asuvad rahvusvahelistes vetes ja nende kõrvaldamiseks on vaja üleilmset kokkulepet. Need saared on moodustunud aastate jooksul merehoovuste tõttu, mis on kogunud kokku suure hulga arengumaadest (peamiselt Kagu-Aasiast) pärit plastist.

(4) Kestliku arengu eesmärgid nr 3, 9, 12 ja 14 (Tervis ja heaolu; Tööstus, innovatsioon ja infrastruktuur; Vastutustundlik tarbimine ja tootmine; Veealune elu).

(5) COM(2018) 28 final.

(6) COM(2015) 614 final.

(7) Direktiiv (EL) 2015/720 (ELT C 214, 8.7.2014, lk 40).

3.5. Suur osa ühekordselt kasutatavatest plasttoodetest on valmistatud väljaspool ELi. See tähendab, et ettepanek võib tänu tugevale sisenõudlusele soodustada püsivat Euroopa produktiivset arengut. Seetõttu eeldatakse, et kõnealune määrus soodustab ka konkurentsivõimelise, jätkusuutliku ja vähese CO₂-heitega majanduse kiiremat kasvu, millel on selge eelis kaubandusbilansis kolmandate riikidega ja hea mõju kvaliteetse tööhõive loomisel.

4. Üldised märkused

4.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on olnud üks kestliku arengu teerajajaid, tuginedes nii kodanike kui ka kõigi poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste sidusrühmade teadlikkuse suurendamisele. Seepärast on haridus kõigil tasanditel keskse tähtsusega, et luua uued ja keskkonnasõbralikud tootmis-, tarbimis- ja eluviisid. Ettevõtete sotsiaalse vastutuse raames on teadlikkuse suurendamise ja hariduse puhul ülioluline osa äriühingutel. Kodanikuühiskonna organisatsioonid on juba võtnud paljusid vabatahtlikke meetmeid, mis võivad tuua komisjoni algatusele olulist lisaväärtust.

4.2. Komitee tuletab meelde, et saaste on üleilmne probleem. Mis tahes Euroopa algatus, olenemata selle visioonist ja ulatusest, ei ole piisav, kui sellega ei kaasne laiem kestliku arengu projekt, mis hõlmab nii liidu peamisi konkurente kui ka arengumaid. Eelkõige on soovitatav luua jätkusuutliku majandamise koosmõju kolmandate riikidega, mis asuvad sisemere ääres, nagu Must meri ja Vahemeri. Seda silmas pidades loodab komitee, et EL võtab kestliku arengu protsesside juhtimisel üha olulisema rolli.

4.3. Komitee toetab ettepanekut, mille eesmärk on vältida ja vähendada ühekordselt kasutatavatest plasttoodetest ja plasti sisaldavatest kalapüügivahenditest tuleneva mereprügi teket. Eelkõige mõistab komitee, et keskenduda tuleb pilootprojekti kujul piiratud arvule suure keskkonnamõjuga toodetele, ja peab seda algatust oluliseks sammuks tõeliselt jätkusuutliku majanduse loomise suunas, tuginedes ringmajanduse tegevuskavale⁽⁸⁾ ja täiendades plastistrateegiat⁽⁹⁾. Sellegipoolest leiab komitee, et komisjon algatus võiks olla edasipüüdlikum, laiendades kõigi nende kestlike toodete nimekirja, mis on sobivas koguses ja hinnaklassis juba olemas (nt kohvikapslid), ja tagades, et need on Euroopa Toiduohutusameti kohaselt ohutud.

4.4. Komitee on seisukohal, et turulepääsu piiramise ettepanek on asjakohane ainult siis, kui on juba olemas alternatiivsed kestlikud tooted, mis ei kahjusta keskkonda ja inimesi ning on tarbijatele taskukohased.

4.5. Plastjätmete kuhjumise probleemi lahendamiseks on peale jäätmekäitluse olulised nii tarbimisharjumused kui ka tootmismudelid. Seepärast on väga tähtis, et riikide valitsused võtaksid kasutusele kõik vajalikud vahendid kestlike plasttoodete kasutamise ja tarbimise ergutamiseks, edendades ja toetades sujuvamaid tootmis- ja tarbimisprotsesse. Samal ajal on oluline suurendada kodanike teadlikkust alates koolieast, et nad tegutseksid vastutustundlikult ja osaleksid prügi liigiti kogumisel.

4.6. Ühekordselt kasutatavad plasttooted on esemed, millel on suur loodusesse sattumise oht, sõltumata paljude tarbijate tahtest ning jäätmekäitluse ja ringlussevõtu süsteemide tõhususest. Võimetus luua 100 % tõhusat jäätmete kogumise ja ringlussevõtu mehhanism viitab sellele, et võimalikult kiiresti tuleb luua alternatiivsed kestlikud tooted ja võtta meetmed tekkinud reostuse taseme vähendamiseks⁽¹⁰⁾.

4.7. *Ökodisain* on otsustav tegur saastavamatele toodetele bioloogiliselt sobivate alternatiivide loomisel. Komitee soovib luua uue ELi finantsraamistiku raames investeerida piisavalt selle sektori vahenditesse, eelkõige uue programmi „Euroopa Horisont“ kaudu. Komitee on seisukohal, et keskkonnanahoidlik innovatsioon *bioplasti* ja *teisest toorainete* valdkonnas või selliste ensüümide kasutamine nagu *PETase*, mis on võimelised plastikut „sööma“, võivad anda kogu liidule nii majandusliku, sotsiaalse kui ka keskkonnavalase lisaväärtuse.

⁽⁸⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 98, ELT C 367, 10.10.2018, lk 97.

⁽⁹⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 61.

⁽¹⁰⁾ ELT C 230, 14.7.2015, lk 33.

4.8. Komitee soovib konkreetset lähenemisviisi plasttoodetele, mis töödeldakse ümber teiseks tooraineks. Ennekõike on oluline, et plast ei sisaldaks mürgiseid keemilisi lisandeid, mis võiksid takistada selle ringlussevõttu, kahjustades inimesi, ettevõtteid ja keskkonda. Peale selle on tähtis kehtestada olusuringi lõpp, kuna neid ei saa lõpmatult ringlusse võtta.

4.9. Komitee leiab, et algatuse üks kõige ilmsemad kitsaskohti on mõiste „biolagunevus“ määratlust sisaldava õigusakti puudumine. Tegelikult **pole biolagunev plasttoode ökoloogilise kestlikkuse sünonüüm**. Plasttooted ja eriti ühekordselt kasutatavad plasttooted võivad muutuda mikroplastiks, saastades keskkonda ja sisenedes toiduahelasse. Sel põhjusel soovib komitee sekkuda võimalikult kiiresti, et selgitada põhimõtet, mille kohaselt kõik biolagunevad plasttooted oleksid ka **komposteeritavad**, st ei oleks *mürgised ega kahjusta* keskkonda. Samuti on selles raamistikus oluline kehtestada konkreetsed biolagunevuse tähtajad merel ja maismaal, mis on kooskõlas harmoneeritud standardiga EN 13432⁽¹¹⁾. Viimaks on oluline luua Euroopa *märgis* koos piisavate kontrollimehhanismidega, et vältida pettusi.

4.10. Komitee toetab ettepanekut soodustada plasti sisaldavate kalapüügivahendite tagastamist kaluritele mõeldud stiimulitega. Komitee märgib, et jäätmete liigiti kogumine ei ole lihtne ega lühike, ja loodab seega, et stiimulid vastavad piisavalt ajale, mida kalurid jäätmete sorteerimiseks kulutavad.

4.10.1. Seda meedet tuleks laiendada kõikide selliste kalapüügi ajal kogutud jäätmete tagastamisele, mille sadamas mahalaadimise eest peavad kalurid kehtivate seaduste kohaselt tasuma. See tähendab, et tänapäeval maksavad kalurid mere puhastamise ja nende jäätmete kaldale mahalaadimise eest, mida nad ei ole tootnud, vaid kokku kogunud. Seepärast soovib komitee praeguste jäätmekäitlusmeetmete läbivaatamist uue Euroopa Kalandusfondi 2021–2026 raames, soodustades ennetavat ja vastutustundlikku käitumist.

4.10.2. Võttes arvesse nii hõljuvate kui merre vajunud jäätmete tohutut hulka, võivad kalurid nende kokku kogumisel anda suurt lisaväärtust. Eri kalavarudele hiljuti kehtestatud piirangute kontekstis saab neid stiimuleid käsitleda majandusliku hüvitisena⁽¹²⁾. Nii võiks koristamisest saada pärast piisavat väljaõpet ja kalurite ühenduste otsesest kaasamist järjekordne huvitav majandustegevus, nagu kalapüügiturism (sinine majandus), mis on kalapüügi loodusliku katkemise perioodidel väga praktiline. Niisugune meede tuleks lisada uude Euroopa Kalandusfondi ja selle rakendamine peaks toimuma konkreetse Euroopa seadusandliku algatuse raames.

4.11. Komitee pooldab laiendatud tootjavastutuse süsteemi kasutuselevõtmist, mis on kooskõlas „saastaja maksab“ põhimõttega. Praeguse seisuga on merereostuse kulud tasunud teised tootmissektorid (turism,⁽¹³⁾ laevandus, kalapüük) ja kodanikud (kõrgemad maksud prügi kogumise, käitlemise ja ringlussevõtu eest). Selle rakendamise ajal on oluline kontrollida, et kõnealust põhimõtet kohaldatakse ettevõtetele, mis toodavad tegelikult saastavaid tooteid, ja et see ei tõsta lõpptarbijate makstavaid hindu⁽¹⁴⁾.

4.12. Komitee kutsub kooskõlas direktiivi 2004/35/EÜ⁽¹⁵⁾ kriteeriumidega komisjoni ja liikmesriike üles hindama võimalust vähendada nende ettevõtjate majanduskoormust, kes töötavad välja sertifitseeritud meetmed nende toodetest pärineva saaste otseseks kokkukogumiseks (nt tagastatavate pakendite süsteem). Kuigi riiklikud ametiasutused vastutavad otseselt nende heade tavade hindamise eest, tuleks neid kontrollida ka ELi tasandil.

4.13. Komitee on teadlik, et üleminek ringmajandusele toob paljude ettevõtete jaoks kaasa hulga suuri kulusid. Sellepärast loodab komitee, et keskkonna vaatepunktist niivõrd vajaliku protsessiga kaasnevad finants- ja maksusoodustused, mis võimaldavad ettevõtetel minna üle kestlikule tootmisele. On oluline, et seda protsessi hallataks ja jälgitaks Euroopa tasandil, et vältida ebaõiglase konkurentsi olukordi siseturul.

⁽¹¹⁾ UNI EN 13432: 2002 on Euroopa Standardikomitee harmoneeritud standard niisuguste omaduste kohta, mis materjalil peavad olema, et seda saaks määratleda biolaguneva või komposteeritava.

⁽¹²⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 61.

⁽¹³⁾ ELT C 209, 30.6.2017, lk 1.

⁽¹⁴⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 22.

⁽¹⁵⁾ Direktiivis 2004/35/EÜ on sõnastatud põhimõte „saastaja maksab“. See tähendab, et keskkonnakahjusid põhjustav ettevõtte vastutab nende kahjude eest ja seega peab ta võtma vajalikud ennetus- või parandusmeetmed ja katma kõik nendega seotud kulud.

4.14. Üleminek ringmajandusele võib olla võimalus kogu Euroopa Liidule nii konkurentsivõime kui ka tööhõive seisukohalt. Selle võimaluse ärakasutamiseks on vaja luua täiustatud haridus- ja koolitussüsteem. See hõlmab ka sobivat aktiivse tööpoliitika süsteemi töötajate oskuste ajakohastamiseks.

4.15. Komitee nõustub ideega töötada välja direktiiv, et iga liikmesriik rakendaks määruse oma riiklike isearasuste kohaselt, kuigi siinkohal oleks oluline piirata lubade ja sanktsioonide erinevusi nii kiiresti kui võimalik⁽¹⁶⁾. Selles kontekstis on oluline, et riikide valitsused kaasaksid **kodanikuühiskonna organisatsioone** kõigis etappides, alates õigusaktide väljatöötamisest kuni nende rakendamise, seire ja hindamiseni. Kuigi direktiivi rakendamisega seoses on mõnel juhul seatud eesmärkide saavutamiseks ajalisel piirangul, puuduvad paljudel teistel (nt poliütüleentereftalaadi (PET) ringlussevõtt) kindlaksmääratud ajakavad. Komitee leiab, et kõigi jaoks selgete ja võrdsete tähtaegade puudumine võib suurendada õigusakti ülevõtmise etapis tasakaalustamata olukorda.

4.16. Komitee märgib, et järelevalvemehhanismid on juba aktiivsed ja kinnitatud (loendamismeetod). Sel eesmärgil soovitatakse direktiivi läbivaatamist algses ettepanekus olnud iga kuue aasta asemel iga kolme aasta tagant. Niisugune meede võimaldaks lahendada kõik probleemid, mis võivad tekkida rakendusetapis, ning vajadusel muuta või laiendada kümne toote nimekirja, sõltuvalt direktiivi rakendusetapist ja arengust *ökodisaini* valdkonnas.

5. Konkreetsed märkused

5.1. ÜRO Keskkonnaprogrammi⁽¹⁷⁾ kohaselt on 80 % meredesse ja ookeanidesse kogunenud prügist toodetud maismaal ja jõudnud merre jõgede kaudu. See tähendab vajadust sekkuda aina rohkem kooskõlastatud meetmetega, et vältida prügi jõudmist merre. Ühekordselt kasutatavate plasttoodetega seotud tegevused parandavad järvede ja jõgede olukorda, kuid puuduvad konkreetsed sätted kalapüügivahendite kohta. Seetõttu soovitab komitee laiendada kõnealust määrust järvedele ja jõgedele üleeuroopalise sisevete säästvama majandamise strateegia abil.

5.2. *Jõeepingud*⁽¹⁸⁾ on Euroopas väga levinud ja edukad head tavad, mis võivad osutada hüdrogeoloogilise ja keskkonnariskiga seoses siseveekogude majandamisel väga tõhusaks. Selle vahendi jõud peitub avatud *juhtimises*, mis võimaldab territoriaalsel tasandil kaasata kõiki avaliku ja erasektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajaid. Need kogemused tuleks koguda kokku Euroopa andmebaasi loomise kaudu, et hõlbustada kõikehõlmavat ja struktureeritud arengut kogu ELis. Kooskõlas uue programmiga „Euroopa horisont“, mille kohaselt tuleks 35 % eelarvest suunata kliima ja keskkonnaga seotud meetmete jaoks, soovib komitee, et need *lepingud* oleksid peamine eeltingimus, et pääseda ligi teatavatele keskkonnavalase jätkusuutlikkusega seotud teadusuuringute ja innovatsiooniga tegelevatele Euroopa teadusfondidele ning hüdrogeoloogilise ja keskkonnariskiga seotud küsimustes territoriaalse kaitse jaoks ette nähtud fondidele (nt Interreg).

5.3. Komitee leiab, et on väga oluline kohaldada direktiivi sidusalt ja kooskõlastatult ülejäänud, ELis kehtivate jäätme- ja veevaldkonda puudutavate õigusaktidega: jäätmete raamdirektiiv,⁽¹⁹⁾ pakendi ja pakendijäätmete direktiiv,⁽²⁰⁾ mererestriteegia raamdirektiiv⁽²¹⁾ ja asulareovee puhastamise direktiiv⁽²²⁾. Eritähelepanu tuleks pöörata jäätmekäitluse Euroopa standarditele⁽²³⁾.

5.3.1. Oluline on nõuetekohaste jäätmekäitluse struktuuride olemasolu (nt komposteeritavate jäätmete liigiti kogumine, et neid saaks ringlussevõtukeskustes tõhusalt ja õigesti töödelda) ja selge teabe andmine tarbijatele. Õige sorteerimine soodustab ka 3D-printimise kasutamist, sest plaste saab toorainena kasutada hõlpsasti uute esemete valmistamiseks.

⁽¹⁶⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 61.

⁽¹⁷⁾ ÜRO Keskkonnaprogramm „Marine plastic debris and microplastics“, 2016.

⁽¹⁸⁾ Jõeepingud on hea tava, mida levitati esimest korda Prantsusmaal 1990ndatel. 2000. aastal toimunud ülemaailmsel veefoorumil tehti selgeks selle olulisus ja kasulikkus. Algselt olid jõeepingud mõeldud hüdrogeoloogilise ohu ennetamiseks. Viimastel aastatel on need paljude ELi riikide jaoks muutunud oluliseks vahendiks sisevete vastutustundlikuks ja jätkusuutlikuks majandamiseks alt üles lähenemisviisi abil.

⁽¹⁹⁾ Direktiiv 2008/98/EÜ.

⁽²⁰⁾ Direktiiv 1994/62/EÜ.

⁽²¹⁾ Direktiiv 2008/56/EÜ.

⁽²²⁾ Direktiiv 91/271/EMÜ.

⁽²³⁾ Direktiiv 2008/98/EÜ.

5.3.2. Kuigi biofiltrid ei ole kuulu ühekordselt kasutatavate plasttoodete hulka, kutsub komitee komisjoni üles võtma arvesse nende suurt hulka, mis satuvad paljudesse randadesse reovee puhastamisel esinevate tõrgete tõttu.

5.4. Digiteerimisel võib olla suur osa saastevastases võitluses ja jätkusuutliku majanduse soodustamisel. Plasttoodete märgistamise ja jälgitavuse süsteemide kasutuselevõtt võib anda lisaväärtust jäätmekäitluse ja ringlussevõtu protsessides. Konkreetse logo loomine võib tugevdada tarbijate usaldust, eriti teiseste toorainetega valmistatud toodete puhul⁽²⁴⁾.

5.5. Komitee soovib luua keskkonnasertifikaatide ühtse ja kvaliteetse raamistiku. See algatus on oluline selleks, et võimaldada ettevõtetel saavutada kõrgeimad kestlikkuse standardid, vältides nõuete kattumist ja majanduslikku lisakoormust.

5.6. Komitee tõstatab taas küsimuse EL eri sadamasüsteemide kohta⁽²⁵⁾. Euroopas on sadu väikeseid sadamaid, kellel on otsustav tähtsus niisuguste väikeste kohalike kogukondade arendamisel, kes sõltuvad merest ja kalapüügist. Komisjoni ettepanekuga luuakse metoodika, tehnoloogia ja taristu ajakohastamise protsess, mida on ilma Euroopa Liidu rahalise toetuseta raske ellu viia. See protsess on hädavajalik, et võidelda rahvastikuga ja säilitada nii kohaliku tootmise eripära kui ka kogukonnad.

5.6.1. Komitee soovib direktiivil (EL) 2018/851 põhineva laiendatud tootjavastutuse alusel saadud vahendid suunata ka sadamate taristute uuendamisse kooskõlas kõrgeimate jäätmekogumis- ja käitlemisstandarditega. Samal ajal leiab komitee, et on oluline kaasata asutused ja kodanikuühiskond kohalikul tasandil, pöörates erilist tähelepanu väikeste rannikulinnade (alla 5 000 elaniku), et nad saaksid leida vastastikuseid ja odavamaid pikaajalisi lahendusi.

5.7. Komitee juhib koos komisjoniga ringmajanduse platvormi,⁽²⁶⁾ mis on juba toonud märkimisväärseid tulemusi, soodustades kaasatud sidusrühmade rikkalike kogemuste ja heade tavade kogumist, levitamist ja paljundamist. Platvorm on hädavajalik vahend, mida tuleks kasutada laialdasemalt.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁴⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 61.

⁽²⁵⁾ ELT C 288, 31.8.2017, lk 68.

⁽²⁶⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013“

(COM(2018) 392 final – 2018/0216 (COD))

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013“

(COM(2018) 393 final – 2018/0217 (COD))

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veiniproduktide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistite kaitse kohta, määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepiirkondade piirkondade jaoks, ning määrust (EL) nr 229/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks“

(COM(2018) 394 final – 2018/0218 (COD))

(2019/C 62/35)

Raportöör: **John BRYAN**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 22.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 ja artikkel 304
Täiskogu otsus	22.5.2018
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	5.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	201/11/19
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Tugev ÜPP poliitika koos Euroopa põllumajandus- ja toidutootmismudelil põhineva tugeva ÜPP eelarvega, millega toetatakse majanduslikult ja keskkonna-alaselt jätkusuutlikku Euroopa põllumajanduspoliitikat ja põllumajandussektorit ning millesse on kaasatud kõrgeimad standardid ja mis aitab kaasa konkurentsivõimelise põllumajandussektori tagamisele, on Euroopa Liidu ja kõigi selle kodanike jaoks väga oluline. Ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi „ÜPP“) moderniseerimine ja lihtsustamine kõnealuse reformi käigus on oluline selleks, et see vastaks paremini vajadusele jätkusuutlikuma ja elujõulisema ELi põllumajanduse ja põllumajandussektori järele kõikjal Euroopas ning kliimamuutuste ja keskkonna uute probleemide lahendamiseks.

1.2. Ettepanekud ÜPP eelarvet vähendada on vastuvõetamatud. ÜPP sobiva rahastamispaketi säilitamine on eeltingimus ELi põllumajandussektori (majandusliku, keskkonna ja sotsiaalse mõõtme) jätkusuutlikkusele, et säilitada sissetulekuid ja töökohti ning tagada avalike keskkonnahüvede pakkumine, panustades sedasi märkimisväärselt maakeskkonna elujõulisuse

ja üldise majanduse stabiilsuse tagamise. Komitee toetab seisukohta, et ELi eelarvet tuleks suurendada 1,3 %-ni kogurahvatulust, et tagada ÜPP piisav rahastamine ja uued kindlaks määratud poliitilised eesmärgid ja ülesanded.

1.3. Komitee tervitab ÜPP uut subsidiaarsuse suunda, mis annab ÜPP strateegiakava põhjal liikmesriikidele suurema vastutuse ja paindlikkuse ning uue tulemuslikkusel põhineva rakendusmudeli. Komitee soovib siiski tagada, et ÜPP jääks kõigi liikmesriikide tugevaks ühiseks poliitikavaldkonnaks ja et ühtne turg oleks täielikult säilitatud. Oluline on säilitada praegune kaheosaline ÜPP struktuur tugevate otsetoetustega I sambas põllumajandusettevõtete sissetuleku toetamiseks ja maaelu arendamise meetmetega II sambas haavatavate sektorite, piirkondade ja sotsiaalse taristu toetamiseks ning kestlikumatele ja innovatiivsematele põllumajandusettevõtetele ülemineku edendamiseks. Ühine turukorraldus ja tõhus ühtne turg on samuti kriitilise tähtsusega.

1.4. ÜPP ettepanekutes keskkonnale ja kliimamuutustele osutatud suurem rõhk ja antud teemaga seonduvad suuremad ambitsioonid on positiivne märk. Konkreetseid eesmärgid on selged ja tugevad, hõlmates selliseid olulisi küsimusi nagu vesi, õhk ja muld, aga ka maastik ja bioloogiline mitmekesisus ja kvaliteetse toidu jätkusuutlik tootmine. Määruse tekstis sisalduvad meetmed eesmärkide saavutamiseks peavad aga olema palju selgemini ja konkreetsemalt kirjeldatud. Nende eesmärkide saavutamiseks on vajalik piisav ÜPP eelarve ja selles sisalduvad õiged ergutavad toetused põllumajandus- tootjatele.

1.5. 40 % põllumajanduskuludest peaksid olema seotud kliimakaitsese eesmärkidega. Komitee tervitab seda eesmärki, kuid ootab, et EL pakuks selleks selgelt määratletud meetmete kataloogi.

1.6. Komitee on kindlal seisukohal, et põllumajandusliku tootmise lihtsustamise kohustused, mida on mitmes varasemas ÜPP reformis lubatud, tuleb selles reformis ellu viia. Siiski on komitee mures, et uus subsidiaarsus ja tingimuslikkus, mis hõlmavad ÜPP strateegiakava nii ÜPP I kui ka II samba jaoks ning samuti täiendavaid kohustuslikke majandamisnõudeid ja maa head põllumajandus- ja keskkonnaseisundit, pigem suurendavad kui vähendavad halduskoormust üksikutele põllumajandustootjatele.

1.7. Elujõuliste ja kestlike põllumajanduslike ettevõtete tagamiseks tuleb ÜPP I samba otsetoetused ja II samba rahastamine täielikult säilitada. Otsetoetusi tuleks maksta ainult tegelikele põllumajandustootjatele ning tegeliku põllumajandustootja paremaks defineerimiseks tuleks ELi tasandil kehtestada selged ja objektiivsed kriteeriumid.

1.8. Hea määrgina võib esile tuua suurenenud toetuse põlvkondade uuendamisele ja noortele põllumajandustootjatele. On vaja, et seda suurenenud toetust täiendavad lisameetmed, mis võimaldavad tõelist põlvkondade uuendamist.

1.9. Kõik liikmesriikide sisesed ja liikmesriikide vahelised toetuste lähenemise, ühtlustamise, vähendamise ja ümberjaotamise ettepanekud peavad põhinema mittediskrimineerivatel kriteeriumidel ja neil ei tohi lubada kahjustada elujõulisi põllumajandusüksusi ning ausaid konkurentsitingimusi ega kahandada ELi erinevate piirkondade põllumajandus- tootjate konkurentsivõimet.

1.10. Ühise põllumajanduspoliitika II samba rahastamise igasugused kärped on vastuvõetamatud, sest tugeva maaelu arengu programm on tundlikemate valdkondade ja sektorite toetamisel kriitilise tähtsusega ja viib tasakaalustatuma territoriaalse arengu suunas.

2. ÜPP 2021.–2027. aasta reformi põhiküsimused

Sissejuhatus

2.1. Komitee märgib ÜPP reformi käsitlevaid seadusandlikke ettepanekuid ning eriti suuremat rõhuasetust kliimamuutustele ja keskkonnale koos sellealaste suurenenud ambitsioonidega, on vastu ÜPP eelarve vähendamisele, kuna kestliku põllumajandussektori ning põllumajandusettevõtete sissetulekute säilitamise jaoks on vaja tugevat eelarvet, võtab teadmiseks muutused subsidiaarsuse osas ja leiab, et põllumajandusettevõtete tasandil on hädasti vaja pakkuda lihtsustamist.

2.2. Komitee esitab seadusandlike ettepanekute kohta järgmise arvamuse koos nimekirjaga üksikasjalike muudatuste ja paranduste kohta ning palub seda Euroopa Parlamendi ja nõukogu tulevases arutelus arvesse võtta.

Euroopa põllumajanduse ja toiduainete tootmise mudel

2.3. Tugev ÜPP, millega toetatakse majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkonna-alaselt jätkusuutlikku põllumajanduspoliitikat ja põllumajandussektorit, on Euroopa Liidu jaoks toiduga kindlustatuse ja toiduga varustatuse seisukohast elulise tähtsusega ning on samuti oluline selleks, et rahuldada maailma elanikkonna kasvavat nõudlust kõrgema kvaliteediga toidu järele, mida ootab ühenduse 512 miljonit kodanikku ⁽¹⁾. Lisaks peab EL arvestama üleilmse rahvastiku kasvuga, 2050. aastaks prognoositud 9,5 miljardist inimesest kolm miljardit elab veepuuduse all kannataval aladel, mis põhjustab toidupuudust ja näljahäda. Komitee peab seega vajalikuks, et EL keskendub teadmussiirdele ja kogemustevahetusele selle kohta, kuidas oleks mujal maailmas võimalik kohapeal jätkusuutlikul viisil toota rohkem ja paremat toitu.

2.4. ÜPP peab tooma kasu kõikidele Euroopa kodanikele ja maapiirkondadele Rooma lepingus sätestatud algsete eesmärkide kohaselt ning suutma lahendada ka kliima ja arengu uusi probleeme, mis on sätestatud Pariisi kokkuleppes kehtestatud ELi kohustustes ja ÜRO kestliku arengu eesmärkides.

2.5. Komitee on kindlal seisukohal, et ÜPP peab aastatel 2021–2027 kõikjal Euroopas toetama ja hõlbustama Euroopa põllumajanduse ja toiduainete tootmise mudelit, millega hõlmatakse põllumajandusliku pereettevõtluse struktuur, samuti ühistud, tootjarühmad ja teised põllumajandusliku tootmise vormid ja toiduaineid, mis on valmistatud maailma kõrgeimate standardite kohaselt ⁽²⁾. Uus ÜPP peab tõhusamalt tegelema põllumajanduse madalate sissetulekute probleemiga ning põllumajandustootjate ja laiema majanduse sissetulekute lõhe vähendamise ⁽³⁾. Euroopa põllumajandusmudelit ei saa rakendada maailmaturu tingimustes ja selle hindadega. Praegused arengusuunad ohustavad Euroopa põllumajandusmudelit rohkem kui kunagi varem, seetõttu tuleb seda tugeva ühise põllumajanduspoliitika kaudu toetada ja edendada ⁽⁴⁾.

2.6. Põllumajandussektorile mõjuvate kaubanduse eeliste tunnustamisel on oluline, et ELi põllumajanduspoliitika kaitseks ÜPP abiga maailma kõrgeimaid põllumajanduse, toiduainete tootmise, keskkonna kontrolli, tervise ja ohutuse ning töötajate õiguste standardeid. Komitee usub, et põllumajanduse ja toiduainetööstuse alaste rahvusvaheliste kaubanduskokkulepete ning ÜPP osas peab kasutusele võtma palju sidusama ELi poliitilise lähenemisviisi ⁽⁵⁾. Hoolimata sellest, et ÜPP üritab hoida kõrgeimaid standardeid, nõustub EL kaubanduslääbirääkimistel, näiteks Mercosuriga, siiski toiduainete impordiga, mis ei vasta ELi toiduohutuse standarditele ja mis on toodetud leebemate keskkonnastandarditega. Üleilmastumine ei tohi kahjustada Euroopa standardeid turge ega ELi kodanikke.

2.6.1. Komitee märgib murega, et arvukad Ühendkuningriigi põllumajandustootjad hääletasid Brexiti poolt, ilmselt ÜPP kohapealse korralduse sekkumusmäära ja keerukuse tõttu. Vältimaks samasuguseid probleeme teistes liikmesriikides, mis ohustavad populistlikku ja ELi vastast survet, soovib komitee komisjonil tagada, et reaalsed ja praktilised põllumajandusettevõtete tasandi lihtsustamismeetmed oleksid perioodi 2021–2027 ÜPP ettepanekute keskmes.

2.7. Euroopa põllumajanduse mitmekülgse iseloomu, kulinaarse pärandi ja turu väljavaadete tõttu on eristamine kvaliteedi alusel strateegiline eesmärk ja Euroopa põllumajanduse lahutamatu osa koos tõhususe ja konkurentsivõime täiustamiseks tehtavate pingutustega. ÜPP peaks seetõttu sarnaselt varasemaga pakkuma erinevaid võimalusi kvaliteedipõhimõtete toetamiseks. Selle eesmärgi täitmiseks peaks kvaliteeti esile tõstma ka ÜPP strateegiakavade koostamisel.

2.8. Kõigi ÜPP subsidiaarsust puudutavate väljapakutud muudatustega tuleb tagada, et ELi ühtne turg ei oleks mõjutatud ja tegutses jätkuvalt tugevalt ja toimiks hästi. On oluline, et ÜPP riiklikud strateegiakavad ei segaks ühtse turu toimimist.

⁽¹⁾ Eurostat – ELi elanikkond, 1. jaanuar 2017.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus – Ühise põllumajanduspoliitika võimalik ümberkujundamine (ELT C 288, 31.8.2017, lk 10).

⁽³⁾ Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi üksuse C.1 esindaja R. Ramon Sumoy ettekanne Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee uurimisrühmale 25. juunil 2018.

⁽⁴⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 35.

⁽⁵⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 69, jaotised 10.2/10.3/10.4.

Vajadus tugeva ÜPP eelarve järele

2.9. Ettepanekud ÜPP eelarve vähendamiseks 38 %st ELi eelarvest perioodil 2014–2020 28,5 %ni perioodil 2021–2027 on komitee jaoks vastuvõetamatud, võttes eelkõige arvesse, et ELi üldine eelarve on suurenenud. ÜPP eelarve kärpimine varieerub 3 % ja 4 % vahel jooksevhindades ning 11 % ja 16 % vahel 2018. aasta hindades (võttes arvesse inflatsiooni 2 % aastast), olenevalt kasutatavast arvutusmeetodist ⁽⁶⁾. Maaelu arengu fondide puhul on pakutud kärped 2018. aasta hindades suuremad kui 25 %.

tuhandetes eurodes	2014–2020 (EL 28 + EDF)	7*2020 EL 27 + EDF	2014–2020 (EL 27 + EDF)	2021–2027	% muutus võrrelduna EL 27ga 2020*7	% muutus võrrelduna EL 27ga 2014-2020
Mitmeaastane finantsraamistik (jooksevhinnad)	1 115 919	1 151 866	1 063 101	1 279 408	+ 11 %	+ 20 %
% kogurahvatulust	1,03 %	1,14 %	1,16 %	1,11 %		
ÜPP (jooksevhinnad)	420 015	394 659	391 849	378 920	-4 %	-3 %
Mitmeaastane finantsraamistik (2018. aasta hinnad)	1 136 105	1 107 138	1 082 320	1 134 583	+ 2 %	+ 5 %
Mitmeaastane finantsraamistik (2018. aasta hinnad)	428 354	379 334	399 608	336 623	-11 %	-16 %

Allikas: European Commission Working Document on Comparison between MFF 2021-2027 and MFF 2014-2020.

2.10. Kooskõlas Euroopa Parlamendi eelarvekomisjoni vaatenurgaga on komitee kindlal seisukohal, et ELi eelarvet tuleks suurendada 1,3 %ni kogurahvatulust. ÜPP eelarveosa ELi eelarvest peaks jääma protsentuaalselt muutumatuks. See tagaks ÜPP eesmärkide ja ambitsioonide saavutamiseks ja teistele suurematele väljakutsetele, näiteks Brexit, vastamiseks piisavalt tagatud eelarve. Ilma piisavalt rahastatud ÜPP eelarveta ei ole võimalik saavutada komisjoni seadusandlikes ettepanekutes püstitatud eesmärgid.

2.11. ÜPP eelarve kärpimised ei ole vastavuses ÜPP eesmärkidega, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 39, eelkõige:

- kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajandusega tegelevate inimeste isikutulu suurendamise teel;
- tagada varude kättesaadavus mõistlike tarbijahindadega.

Komitee on tugevalt vastu ettepanekutes esitatud ÜPP II samba rahastamise kärbeta, kuna see mõjutab ebaproportsionaalselt paljusid liikmesriike, kus II samba moodustab kogu ÜPP rahastusest võrdlemisi suure osa ning märgib, et II samba rahastamine toetab kogu Euroopa põllumajandussektoris haavatavamaid sektoreid ja piirkondi ning investeringuid, moderniseerimist, õppimist, ressursse, tõhusust ja loomade heaolu.

⁽⁶⁾ ELi töödokument, milles käsitletakse mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ettepanekute võrdlemist mitmeaastase finantsraamistikuga 2014–2020.

Ülekanded sammaste ja kaasrahastamise vahel

2.12. Komitee tunneb muret liikmesriikidele omistatud paindlikkuse pärast, mis on seotud rahaliste vahendite ülekandmisega ÜPP sammaste vahel. Selleks, et ära hoida liikmesriikide II samba kaasfinantseerimise kohustustest kõrvalehoidumist, on komitee seisukohal, et liikmesriikidel peaks olema lubatud paindlikkust rahaliste vahendite ülekandmisel sammaste vahel kasutada juhul, kui nad neid ülekandeid täielikult kaasrahastavad. Komitee leiab, et liikmesriikidel ei tohiks enam lubada vahendite ülekandmist II sambast I sambasse⁽⁷⁾.

ÜPP struktuur ja uued meetmed

2.13. Õigusaktide ettepanekutes sisalduvad ÜPP põhikomponendid (ÜPP I sammas otsetoetuste kohta, ÜPP II sammas maaelu arengu meetmete ja turutoetusmeetmetega seotud ühise turukorralduse kohta) kooskõlas volinik Hogani lubadusega, et antud reform on evolutsioon, mitte revolutsioon.

2.14. Komitee tervitab artiklis 14 artiklis toodud ettepanekut näha ette neli tootmiskohustusega sidumata toetust ning samuti tootmiskohustusega seotud toetusi, mis aitaksid sissetulekuid stabiliseerida:

- „peamine sissetulekutoetus“ – oluline: komitee teeb ettepaneku siinkohal „jätkusuutlikkuse tagamiseks“ välja jätta ja lisada see artikli 14 pealkirjale, sest ainult kõigi nelja tootmiskohustusega mitteseotud toetuse kombinatsiooni abil on võimalik saavutada rohkem ja tasakaalustatumat jätkusuutlikkust;
- „täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus“ – ka siin tuleks „jätkusuutlikkuse tagamiseks“ välja jätta ja lisada see pealkirjale;
- „täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele“ ning
- „kliima- ja keskkonnakavad“

2.15. Ettepanekud sisaldavad uusi meetmeid kõigi ÜPP maksete (I ja II sammas) täiendava keskkonnamõju ja kliimamuutustega seotud tingimuslikkuse kohta, samuti uusi subsidiaarsusettepanekuid koos uue teenuste osutamise mudeliga (ÜPP strateegilised kavad), mille eesmärk on anda liikmesriikidele konkreetsete eesmärkide täitmisel, konkreetsete probleemidega tegelemisel ning vastavuse rakendamisel ja kohaldamisel palju suurem vastutus ja paindlikkus. See subsidiaarsuse kasv ei tohiks anda tulemuseks suuremat taasriigistamist, pigem peaks see tingima üldiste meetmete kohandamise iga piirkonna spetsiifilistele oludele.

2.16. Komitee kiidab heaks ÜPP põhiaspektide säilitamise I ja II samba maksete osas, rõhutades põllumajandustootjate ja põllumajandusettevõtete sissetulekute otsetoetuste olulisust, ning tunnustab ka suuremat keskendumist keskkonna- ja kliimamuutustega seotud tingimustele ja elluviimisele.

Keskkonna- ja kliimamuutuste kõrgemad eesmärgid

2.17. Meenutades, et põllumajandustootjad aitavad juba praegu kaasa keskkonna ja kliima kaitsele, tunnustab komitee ettepanekute suuremat rõhuasetust ja kõrgemaid eesmärgid seoses keskkonna- ja kliimamuutustega ning vastavusse viimist ELi kohustustega Pariisi kokkuleppe ja kestliku arengu eesmärkide raames. Komitee juhib siiski tähelepanu sellele, et nende ambitsioonikate eesmärkide täitmise saavutamiseks ei tohi pärssida sektori konkurentsivõimet ja selleks on vaja piisavat ÜPP eelarvet.

2.18. Ühiskond nõuab, et toiduainete tootmine ja toiduainetööstus oleksid keskkonnasäästlikud ja on ka oluline, et ÜPP oleks ajakohastatud ja keskenduks neile nõudmistele. Jätkusuutlikkus koosneb kolmest lahutamatuks elemendiks: majanduslik, sotsiaalne ja keskkonna-alane. Kõik kolm on võrdse tähtsusega. Uue ÜPP jaoks on keskkonnanahoiu- ja kliimamuutustega seotud meetmed hädavajalikud. Komitee avaldab heameelt selle üle, et ettepanekutes esitatud üks kolmest üldeesmärgist on „edendada keskkonnanahoiu ja kliimameetmeid ning panustada liidu keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse“⁽⁸⁾. Sellistel meetmetel peaks olema piisav eelarvetugi, et perepõllumajandusettevõtete kulutõhusust mitte ohtu seada.

⁽⁷⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 69, jaotis 7.13.

⁽⁸⁾ COM(2018) 392 final, artikkel 5 – Üldeesmärgid, lk 41.

2.19. Komitee on rahul, et ettepanekutes esitatud üheksast erieesmärgist kolm on pühendatud keskkonna- ja kliimamuutuste parandamisele. Ettepanekute konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse ning säästvasse energiasse;
- edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk;
- panustada elurikkuse kaitsesse, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke.
- On oluline, et kliima- ja keskkonnakavade meetmeid ja programme toetataks ergutava komponendiga, mis julgustaks noorte põllumajandusettevõtjate lisandumist ja saadaks avalikkusele tugeva signaali.

2.20. Uus „terviklik ÜPP lähenemisviis“, mida hõlmatakse liikmesriigi strateegilistes kavades, on kavandatud kaasama mõlema ÜPP I samba ja II samba sekkumisi ja tingimuslikkust. Uude, parandatud tingimuslikkusesse on lisatud ettepanekud nõuetele vastavuse ja rohestamise kohta, mis hõlmavad järgmist:

- kliimamuutuste leevendamine, nagu püsirohumaa säilitamine, määrg- ja turbaalade asjakohane kaitse, koristusjäätmete põletuskeeld;
- vee kaitsmine ühenduse veepoliitikaalase tegevuse, fosfaadireostuse kontrolli, nitraadidirektiivi, vooluveekogude äärde puhverribade rajamise ning toitainete säästva vahendi kasutamise (toitainete haldamise kava) kaudu;
- mulla kaitse ja kvaliteet, keskendudes mullaharimise korraldamisele, vähendades mulla degradeerumise ohtu, katmata maapinda kõige tundlikumatel perioodidel, ja külvikordi.

2.21. Bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuga seoses esitatud tingimuslikkuse ettepanekutes toodi välja üksikasjad metsikute lindude, looduslike elupaikade ja loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsmise kohta: põllumajandusmaa minimaalne osa, mis on mõeldud mittetootlikele omadustele või piirkondadele, maastikule iseloomulike vormide säilitamine, hekkide või puude lõikamise keeld lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal ning meetmed invasiivsete võõrliikide vältimiseks (maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund 9), puhverribade rajamine vooluveekogude äärde (maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund 4) või külvikord (maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund 8). Komitee teeb aga ettepaneku, et EL varustaks need maa head põllumajandus- ja keskkonnaseisundid selgete kvantitatiivsete kriteeriumitega, mis peaksid olema liikmesriikidele siduvad.

2.22. Komitee tunnustab nõuet, mille kohaselt peavad liikmesriigid kulutama vähemalt 30 % Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest sekkumistele, milles keskendutakse otseselt keskkonna- ja kliimamuutustele, ning 40 % kogueelarvest (EAGF ja EAFRD) peab olema seotud kliimamuutusega.

2.23. 40 % põllumajanduskuludest peaksid olema seotud kliimakaitsese eesmärkidega. Komitee tervitab seda eesmärki, kuid ootab, et EL pakuks selleks selgelt määratletud meetmete kataloogi.

2.24. Komitee märgib, et on kriitilise tähtsusega, et liikmesriigi strateegilised kavad esmatähtsustaks keskkonna- ja kliimamuutuste alaseid sekkumisi, mis toetavad põllumajandusettevõtete vastupanuvõimet ja pikaajalist kasumlikkust ning töökohtade säilimist, ning et kohaldamisel keskendutaks eesmärkide täideviimisele.

Subsidiaarsus – ÜPP strateegiline kava ja uus teenuste osutamise mudel

2.25. Komitee toetab ideed muuta ÜPP poliitika suunda nõuetele vastavuselt tulemuslikkusele ning anda liikmesriikidele uue teenuste osutamise mudeli ja ÜPP strateegilise kava alusel subsidiaarsuse tagamise kaudu rohkem paindlikkust ja vastutust.

2.26. Komitee soovib siiski tagada, et ÜPP jääks kõigi liikmesriikide ühiseks poliitikavaldkonnaks ja et ühtne turg oleks täielikult säilitatud. ÜPP strateegiakava ei tohi lubada liikmesriikidel turgusid taasriigistada ega luua ausale konkurentsile ühtsel turul tõkkeid või piiranguid. Mingil juhul ei tohi nende strateegiakavade rakendamises näha sammu kogu ÜPP kaasrahastamise poole.

2.27. Kriitiliselt oluline on säilitada põllumajandusettevõtete tasandil rakendamisel võrdväärset tingimused, eelkõige nõuetele vastavuse ja maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi osas. Liikmesriike ja piirkondi tuleb takistada ülemääraselt või liiga vähe reguleeritud rakenduskavasid vastu võtmast.

2.28. Komitee tervitab ÜPP strateegiakava nõuet, et liikmesriigid võivad anda konkreetsete keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse suurema panuse. Põllumajandusettevõtjatele tuleks anda võimalus valida erinevate meetmete vahel, mis sobivad paremini nende konkreetsete asjaoludega (näiteks ei ole külvikordade rakendamine võimalik riisipõldudel ega mitmeaastaste põllukultuuride või püsikultuuride puhul).

2.29. Ettepanek, milles nõutakse, et liikmesriigid koostaksid ja esitaksid ÜPP strateegiakavad mõlema ÜPP I ja II samba jaoks, on praegusest süsteemist keerukam. On oluline, et selle nõudega ei lükataks rakendamist edasi ja mingil juhul ei viivitataks põllumajandustootjate otsetoetuste tõhusa ja õigeaegse edastamisega. Siin tuleks kaasata piirkonnad ja kasutada täiel määral ära nende teadmisi.

2.30. Komitee teeb ettepaneku, et nagu ka ettepanekutes esitatud põhielemendid, peaksid ÜPP strateegilised kavad liikmesriikide tasandil käsitlema järgmisi küsimusi:

- kuidas liikmesriik tegeleb riigipõhise probleemiga oma riigis, nt maa hülgamine/kõrbestumine Lõuna-Euroopa osades, vee kvaliteet/nitraadid Loode-Euroopa osades, bioloogilise mitmekesisuse vähenemine Euroopas;
- liikmesriigi põllumajandusettevõtte tasandil lihtsustamise kava;
- kõikide ÜPP maksete ülekandmise kava ja maksetähtajad;
- preemiasüsteem heade keskkonna- ja kliimamuutuste alaste tulemuste puhul;
- tulemuslikkuse ja teenuste osutamise eesmärgid riiklikul tasandil.

Lihtsustamine ja tingimuslikkus

2.31. Komitee toetab tungivalt lihtsustamist ja nõuab, et sellega seotud poliitilised kohustused tuleks esitada põllumajandusettevõtete tasandil uute ÜPP ettepanekute alusel. Tunnistades positiivseid elemente, peab komitee uue kavandatud toetusmudeli toimimist, parandatud tingimuslikkust, näitajate lisamist I sambasse ning kohustust koostada üksikasjalikud ÜPP strateegiakavad eriti murettekitavaks ja leiab, et need on vastuolus tegeliku lihtsustamise eesmärgiga.

2.32. Hoolimata koondmäärusega, kollase kaardi süsteemi laiendamise ja alade kontrollimise eesmärgil satelliit tehnoloogia rakendamisega kasutusele võetud positiivsetest sammudest lihtsustamise suunas, jääb ÜPP ettepanekutesse endiselt suur hulk üksikasjalikke nõudeid, mis tekitavad üksikutele põllumajandustootjatele, kellest suurem osa tegutsevad üksikettevõtjana suure sissetulekusurve all, suurt halduskoormust.

2.33. Komitee tunneb muret, sest komisjoni ettepanekute lähenemisviisis on vastuolud lihtsustamise ja subsidiaarsuse vahel. Komisjon räägib lihtsustamisest, kuid ettepanekud uue teenuste osutamise mudeli kohta ja nii I ja II samba ÜPP strateegilised kavad kui ka uued ja üksikasjalikumad kohustuslikud majandamisnõuded ja põllumajandusettevõtte tasandil maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi nõuded (III lisa)⁽⁹⁾ muudavad poliitika keerukamaks ja bürokraatlikumaks nii liikmesriikide kui ka põllumajandusettevõtte tasandil. Perioodi 2014-2020 keskkonnasäästlikumaks muutmise kavas kehtestatud erandid tuleb üle kanda - 2020. aasta järgsetesse tingimuslikkuse eeskirjadesse.

2.34. Põllumajandusettevõtte tasandil tõhusa lihtsustamise tagamiseks, säilitades samal ajal täieliku ja piisava kontrolli, on vaja vähendada põllumajandustootjatele suunatud bürokraatia mahtu ja koormust. Praegune ÜPP rakendamise süsteem tugineb üksikasjalikele nõuetele ELi tasandil ning hõlmab ranget kontrolli, trahvimist ja auditeerimiskorda⁽¹⁰⁾. Põllumajandusettevõtete tasandil tuleks kontrollisüsteem täielikult läbi vaadata ja ümber kavandada: tehnoloogia suurem kasutamine, satelliitkontroll ja kaugseire, suuremad tolerantsid ja kontrollid ei tohi põhjustada viivitusi maksetega⁽¹¹⁾. Seoses kaugseire suurema kasutamisega peaks abikõlbliku piirkonna korrektne tuvastamine olema samuti seire eest vastutava asutuse ülesanne.

⁽⁹⁾ COM(2018) 392 final, III l – Artikli 11 kohased tingimuslikkuse eeskirjad.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 392 final, lk 3.

⁽¹¹⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 69, jaotised 1.9/6.4.

2.35. Praeguse kontrolli- ja karistusrežiimi eesmärk on püüda ja karistada, selle asemel et parandada ja edendada. Komitee teeb ettepaneku kehtestada „õigus parandada“ idee mudel talumajapidamiste tasandil, mis võimaldaks põllumajandusettevõtjatel parandada juhuslikke mittevastavusi ilma sanktsioonideta.

2.36. ÜPP II samba programmide puhul on suur vajadus ELi ja liikmesriikide tasandil bürokraatiat veelgi lihtsustada ja vähendada⁽¹²⁾.

2.37. Liikmesriigid peaksid oma strateegilise kava raames koostama konkreetse lihtsustamise osa ja osa selle kohta, kuidas nad kavatsesid vähendada põllumajandustootjate halduskoormust, ning kirjeldama, kuidas see erineb praegusest režiimist.

Põlvkondade vahetus

2.38. Komitee kiidab heaks suurema keskendumise põlvkondade uuendamisele ja pakutavatele täiendavatele toetustele noorte põllumajandustootjate jaoks, kes vajavad lihtsamat ligipääsu maale, koolitusele ja rahastamisvõimalustele. Tuleb pakkuda stiimuleid põllumajandustootjatele, kes lähevad pensionile ja annavad oma ettevõtte üle noorematele põllumajandustootjatele.

3. Komitee konkreedsed ettepanekud

Tõelised põllumajandustootjad

3.1. Komitee toetab kindlalt eesmärki, mille kohaselt tuleks otsetoetuseid maksta ainult tõelistele põllumajandustootjatele. Ainult maa omandiõigus ei tohiks kvalifitseerida isikut otsetoetuste saamiseks, kui ta ei tegele põllumajandusega. Arvestama peab aga olukorra mõjuga praktiliselt kõigile ELi põllumajanduslikele ettevõtetele.

3.2. Komitee leiab, et olulised määratlused, nagu näiteks tegelik põllumajandustootja ja rahastamiskõlblikkuse kriteerium, peaks olema määratletud ELi tasandil selgelt, arusaadavalt ja ühtselt, et tagada võrdsed tingimused, vältida konkurentsieelist/ebasoodsamat olukorda ja välistada ühtsete eeskirjade kahjustamine.

3.3. Nagu ka esitatud põllumajandusettevõtte sissetulekute ja tööjõu sisendite uurimine, tuleks tegeliku põllumajandustootja määratlust laiendada, et see hõlmaks objektiivseid ja mittediskrimineerivaid kriteeriumeid, nagu sissetulek, varad, aja sisend ja toodang ning haridusele esitatud nõuded. Kooskõlas hiljutiste muudatustega koondmääruses saavad liikmesriigid säilitada paindlikkuse abikõlblikkust konkreetsemalt suunata. Seega peaks olema võimalik kujundada ühtne raamistik, jättes samas võimaluse kohandada liikmesriigi tegelike vajaduste ja tingimuste määratlust.

Noored põllumajandustootjad

3.4. Komitee teeb ettepaneku vaadata läbi noore põllumajandustootja määratlus, et tagada toetuste maksmine ainult tegelikele noortele põllumajandustootjatele. Uute põllumajandustootjate toetamine peaks olema II samba esmatähtis meede.

Üldeesmärgid

3.5. Komitee soovib juhtida tähelepanu sellele, et aruka, paindliku ja mitmekülse põllumajanduse, toiduga kindlustamise, keskkonnakaitset ja kliimameetmeid puudutavaid ning maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri tugevdavaid üldiseid eesmarke ei ole võimalik saavutada ilma majanduslikult jätkusuutliku põllumajandussektori olemasoluta. Elujõulise põllumajandussektori saavutamine peab olema ÜPP üldeesmärk.

Erieesmärgid

3.6. Komitee toetab täielikult seadusandlikes ettepanekutes sätestatud üheksat ÜPP erieesmärki. Siiski soovib komitee, et jaotis f sisaldaks täiendavat eesmärki – maa hülgamise vältimine ja põllumajandusmaa kaitsmine ülevõtmise eest. Komitee leiab täiendavalt, et tasakaalustatud territoriaalne areng peaks olema osa konkreetsetest eesmärkidest. Komitee sooviks ka, et eesmärk 6(1)(b) konkurentsivõime tõstmise kohta sõnastataks kaasatuse huvides ümber: „suurendada põllumajandusettevõtete elujõulisust kohalikel, riiklikel ja rahvusvahelistel turgudel“. Komitee soovib lisaks rõhutada sotsiaalse kaasatuse edendamise eesmärki ning seada sotsiaalse taristu väljaheitamine konkreetseks eraldi eesmärgiks.

⁽¹²⁾ ÜPP II samba programmid – Maaelu arengu programmide 2007–2013 järelhindamine.

Näitajad

3.7. Komitee leiab, et ettepanek võtta kasutusele näitajad, millega mõõdetakse kvantifitseeritud vahe-eesmärkide ja sihtide saavutamist I lisa (¹³) sätestatud üksikasjalike kriteeriumide alusel, peaks olema kohaldatav ainult riiklikul tasandil ja ei tohi suurendada põllumajandustootjate halduskoormust. Uued ÜPP näitajad peavad olema lihtsad, realistlikud, kergesti kvantifitseeritavad, kontrollitavad ja kohaldatavad kohalikele oludele. Nad peaksid olema otseselt seotud ÜPP eesmärkidega.

Maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisund

3.8. Komitee teeb ettepaneku, et maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi säilitamise kontekstis tuleks kaaluda rohumaade minimaalset ja maksimaalset loomkoormust.

Põllumajandusettevõtete nõuandeteenused

3.9. Põllumajandusalaste teadmiste ja innovatsiooni süsteemi (AKIS), muu hulgas nõuandeteenuste, teadmiste vahetamise ja kutseõppe toetamine ja arendus on olulised, et toetada põllumajandustootjaid innovatsiooni ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtmisel, mis omakorda suurendab nende konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust. Kõik nõuandeteenuseid, innovatsioonisüsteeme hõlmavad ELi algatused peavad toetuma liikmesriikides olemasolevatele teenustele ja süsteemidele ning keskenduma lisandväärtuse pakkumisele. Kuna ÜPP eelarve on surve all, peaks õigusaktide ettepanekutes selgitama, et ei tohi olla ÜPP I samba otsetoetuste lekkeid mittepõllumajandustootjatele.

Otsetoetused

3.10. Komitee tunnustab täielikult ja toetab ÜPP I samba otsetoetuste olulist tähtsust põllumajandusettevõtete sissetulekute toetamisel. Sellega seoses on komitee seisukohal, et ÜPP I samba makseid tuleb täielikult kaitsta ning kõiki uusi põhisissetulekutoetuse kohandusi tuleb hoida absoluutses miinimumis.

Toetuste piiramine ja vähendamine

3.11. Komisjon näeb oma ettepanekus ette kaks erinevat otsetoetuste vormi, konkreetselt neli erinevat tootmiskohustusega sidumata ja mõned tootmiskohustusega seotud otsetoetused.

3.12. Tootmiskohustusega sidumata otsetoetuste küsimuses on komitee avaldanud oma selge seisukohta varasemates arvamustes: „Põllumajandustootjate esimese samba otsetoetustele tuleks seada õiglane ja mõistlik ülempiir (nt võrreldav oskustöölise sissetulekuga). Seda peaks olema võimalik kohandada ja arvesse tuleks võtta ka partnerlusi, ühistuid, ettevõtteid ja sotsiaalkindlustust vajavate töötajate arvu“ (¹⁴).

3.13. Komitee soovitas aga ka mitte kohaldada ülemmäära nendele maksetele, mille puhul on tegu avalike teenuste hüvitamisega, eeskätt keskkonna ja kliimavaldkonna maksetega, ning kutsus üles kehtestama nendele selged stiimulisüsteemid.

3.14. Lisaks toetas komitee rohumaadele kõrgemate toetuste kehtestamist.

3.15. Komitee kiidab põhimõtteliselt heaks, et vastavalt artikli 15 lõike 2 punktides a ja b sätestatule arvatakse otsetoetuste summast maha palgad ja töötasud, ei pea aga asjakohaseks, et need arvatakse maha 100 % ulatuses. Ei ole õigustatud, et riigi eelarvest rahastatakse täiel määral konkreetse elukutse esindajate palgad, töötasud ja seotud maksud ega see, et täiel määral saab maha arvata ka tasustamata töö. Siinkohal tuleks kehtestada arvutuslik ülemmäär, mis on väiksem kui 100 %.

Maksete võrdsem jaotus

3.16. Komitee toetab otsetoetuste liikmesriikidevahelise jätkuva ühtsustamise ettepanekuid otsetoetuste taseme ühtlustamiseks. Ettepaneku kohaselt on eesmärgiks tänase liikmesriikide keskmise ja ELi 90 % taseme vahe vähendamine 50 % võrra aastatel 2021–2027. ÜPP piisava eelarve puhul võiksid komisjoni ettepanekud olla siiski ambitsioonikamad, eriti kõige madalamate toetustasemetega liikmesriikide puhul. Komitee hinnangul peaks järgmise eelarveperioodi lõpuks kõikide liikmesriikide otsetoetuste tase moodustama vähemalt 85 % ELi liikmesriikide keskmisest.

⁽¹³⁾ COM(2018) 392, I lisa – artikli 7 kohased mõju-, tulemus- ja väljundnäitajad.

⁽¹⁴⁾ ELT C 288, 31.8.2017, lk 10, ja ELT C 283, 10.8.2018, lk 69.

3.17. Toetusõiguste tasandamine on väga toores lähenemisviis, millega ei võeta arvesse objektiivseid kriteeriume, nagu põllumajandusettevõttes tehtud investeeringute tase, põllumajandustootmise tüüp, sissetuleku tase, tööjõu vajadus, tulevane põllumajandusettevõtte elujõulisus ning sõltuvus otsetoetustest ja põllumajandustootja pühendumus.

3.18. Et põllumajandustootjad saaksid kasu sisemisest lähenemisest, et vähendada minimaalseid toetusõigusi kuni 75 % ni keskmisest aastaks 2026, tuleks neilt nõuda teatavate objektiivsete kriteeriumide täitmist.

Riiklik reserv

3.19. Komitee toetab noorte uute põllumajandustootjate ja turul uute osalejate jaoks mõeldud riikliku reservfondi kontseptsiooni. Riiklikust reservist eraldamise kriteeriumid peavad siiski olema sellised, et toetuste jaotamist ei kuritarvitataks ja toetusõigusi antaks ainult tegelikele põllumajandustootjatele, lähtudes selgetest objektiivsetest kriteeriumitest, nagu vanus, sissetulek, haridus, aja sisend ja toodang.

3.20. Lisaks peaks olema kohustuslik, et saaja aktiveeriks ja kasutaks riiklikust reservist eraldatud õigusi liikmesriigis kindlaks määratud minimaalse perioodi jooksul ning riikliku reservi saajatel ei peaks olema võimalik müüa jaotatud toetusõigusi enne kõnealust perioodi.

Täiendav sissetulekutoetus

3.21. Ümberjaotatav sissetulekutoetus on teatavates riikides väga häid tulemusi andnud, kuid seevastu teistes olukordades võib see vähendada veelgi põllumajandustootjate, kelle sissetulek sõltub kõige enam otsetoetustest ja kellest paljud on täistööajaga põllumajandustootjad, otsetoetuste ja sissetulekute taset, ning ülekandeid osalise ajaga põllumajandustootjatele ja vähem sõltuvatele põllumajandustootjatele, kelle kogusissetulek sõltub vähem otsetoetustest.

3.22. Ettepanekutes tõstetakse esile otsetoetuse olulisust põllumajandusettevõtete sissetulekule ja tehakse selgeks, et piisava toetuse taseme ning seega ka põllumajandusettevõtte sissetulekute tagamine on peamine tulevikuprioriteet, et tagada toiduga kindlustatus, kliima ja keskkonnaga seotud püüdlused ning maaelu elujõulisus. Siiski märgib komitee, et igasugune variant, mille alusel jaotatakse olulisel määral otsetoetusi põllumajandusettevõtetele ja väiksema produktiivsusega piirkondadele, toob lühiajaliselt kaasa ELi konkurentsivõime vähenemise⁽¹⁵⁾ rahvusvahelistel turgudel, kuid vastab samal ajal suures osas tarbijate ja kodanike ootustele suunata ÜPP valdavalt siseturu nõudmistest lähtuvalt.

3.23. Komitee on seisukohal, et täiendav ümberjaotatav toetus, kui seda kohaldatakse, peaks olema rahastatud ainult vahenditest, mis tekivad toetuste vähendamisest, ja peaks sektoris valitsevate suurte erinevuste vähendamiseks olema suunatud põllumajandustootjatele, kelle sissetulek sõltub peamiselt põllumajandusest.

Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele

3.24. Komitee toetab ettepanekut anda noortele põllumajandustootjatele täiendav sissetulekutoetus. Et see ei kahjustaks tõelisi põllumajandustootjaid, on vaja luua asjakohased mehhanismid, mille abil vältida rahaliste eraldiste maksmist neile, kes tegelikult põllumajandusega ei tegele.

Kliima- ja keskkonnakavad (nn ökokavad)

3.25. Komitee märgib I sambas põllumajandustootja tasandil kavandatava kliima- ja keskkonnavaldkonna vabatahtliku ökoloogilise skeemi. Samas on oluline, et I sambas kavandatud ökoloogiline skeem ei takistaks ega kahjustaks põllumajandustootjate II samba keskkonna- ja kliimamuutuste kavade osalemist ja rakendamist.

3.26. Selle meetme all tuleks ette näha sätted, mis võimaldavad rohumaade toetuseid loomakasvatustoodangu puhul, arvestades rohumaade minimaalset ja maksimaalset loomkoormust. Samuti tuleks selle meetme alusel ette näha sätted loomade heaolu eest toetuste maksmise kohta loomade kaupa, nagu see on praegu antud liiki kavade puhul.

⁽¹⁵⁾ COM(2018) 392 final, lk 7.

Toetuste sidumine tootmiskohustusega

3.27. Tootmiskohustusega seotud toetustel on haavatavate sektorite ja tundlike alade kaitsmisel oluline roll. Tootmiskohustusega soetud toetused võivad pakkuda olulisi suunatud ja kõrgemal tasemel otsetoetuseid madala sissetulekuga sektorites, nagu näiteks ekstensiivne ammlehmade või lammaste kasvatamine, valgurikaste taimede või loomakasvatuse mägi-aladel, kus kariloomade säilitamine on ökosüsteemi tasakaalu seisukohalt oluline. Tootmiskohustusega seotud toetuste kasutamise võimalus peaks jääma üldiselt piiratuks, kuid panustama maa hülgamise vältimisse ning karjatamise edendamisse ja soodustamisse ⁽¹⁶⁾.

Maaelu areng

3.28. Komitee toetab kaheksat laiaulatuslikku ELi sekkumist maaelu arengu valdkonnas. Nagu eespool kirjeldatud, on komitee vastu II samba rahastamise igasugustele kärbetele, sest need tabavad ebaproportsionaalselt palju osasid liikmesriike ja seavad kahtluse alla aruka, kestliku ning konkurentsivõimelise põllumajandussektori arendamise.

3.29. Komitee leiab, et praeguse ÜPP kohaselt peaks maaelu arengu programmide raames olema ette nähtud konkreetne loomade heaolu käsitlev sekkumine ja see tuleks lisada ühe laiaulatusliku sekkumise hulka.

3.30. Komitee teeb ettepaneku, et põllumajandustootjate osaluse suurendamiseks ja kasutuselevõtmiseks tuleks suurem osa maksetest eraldada tehingukuludele või stiimulitele.

3.31. Komitee on seisukohal, et keskkonna-, kliima- ja muid juhtimiskohustusi tuleks kavandada kauemaks kui seitsmeks aastaks, tingimusel, et tagatakse vastavalt ka nende kohustuste rahastamine.

3.32. Komitee leiab, et ANC toetused ⁽¹⁷⁾ peaksid olema asjaomastes valdkondades kohustuslikud, et vältida maade hülgamist liikmesriikides. Lisaks peaksid meetmed hõlmama loomade miinimum- ja maksimaalseid loomkoormuse meetmeid ning määrama ajavahemiku, mille jooksul loomi peaks karjatama. ANC maksetel peaks olema lubatud kuuluda II samba keskkonnakulude alla.

3.33. Looduslike või muude pindalapõhiste piirangutega ettepanekute alusel on tähtis kehtestada piiranguteta põhimõtte ilma hüvitiseta. Tava muutmiseks on väga oluline, et hüvitist arvutataks täieliku kahjumi korral ja et makstaks korralikke stiimuleid.

3.34. Komitee toetab positiivse investeerimisetpanekute nimekirja kasutamist negatiivse nimekirja asemel.

3.35. Komitee on seisukohal, et riskijuhtimismeetmete ettepanekud peaksid olema vabatahtlikud, mitte liikmesriikide tasandil kohustuslik. Üldiselt on komitee seisukohal, et parim kaitse sissetuleku kõikumise vastu on tugevad I samba otsetoetused ja et neid ei tohiks mingil viisil vähendada, et kanda vahendeid üle kindlustusskeemidesse või investeerimisfondidesse. Lisaks sellele teeb komitee ettepaneku, et kõik riskijuhtimisega seotud vahendid peaksid olema valdkonnapõhised.

3.36. Komitee tervitab uut paindlikkust ja rahaliste vahendite all käsitletud toetuste hulka.

Kriisireserv

3.37. Komitee tunnustab vajadust tõhusa ja piisavalt rahastatud püsiva kriisireservi järele. Komitee teeb ettepaneku, et kriisireservi eelarve peaks olema uus kuluartikkel väljaspool ÜPP eelarvet ja sellega ei tohi kaasneda põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste vähendamine. Kehtivate ÜPP õigusaktide kohaselt tuleb 2020. aasta kriisireservi kasutamata vahendid põllumajandustootjatele tagastada 2021. aastal.

Ühine turukorraldus

3.38. Seadusandlikud ettepanekud jätvavad ühise turukorralduse suures osas muutmata, hõlmates riikliku sekkumise turvavõrku ja eraldustamistoetust ning erakorralisi meetmeid. Lisaks nähakse ühises turukorralduses ette põllumajandustootjate koostöö turustusnormid ja eeskirjad. Komitee leiab, et komisjon peaks turgu veelgi rohkem reguleerima, et tagada paremad sissetulekud.

⁽¹⁶⁾ The Policy Roadmap for the EU Sheep meat Sector – ELi lambalihafoorumi soovitusel (juhatab John Bryan).

⁽¹⁷⁾ Looduslikust või muust eripärasest tingitud piirangutega alad.

3.39. Komitee leiab, et ettepanekutes tuleks tootmiskulude arengut silmas pidades turupõhiste toetuste praktilisel tasemel kasutuselevõtu võrdlushindu uuesti hinnata ja need uuesti kehtestada, et vajaduse korral tagada realistlikum ja väärtuslikum turutoetus. Komisjon peab keskenduma turukorraldusvahenditele, pidades ennekõike põllumajandustoodete hinnakõikumisi, sest see on põllumajandustootjate peamise sissetuleku allikas.

Maksed

3.40. Komitee teeb ettepaneku, et iga aasta 16. oktoobrist suurendataks otsetoetuste ettemakseid 80 % (praegu 50 %, kuid tavaliselt 70 %) ja maaelu arengu meetmete raames 90 % (praegu 75 %, kuid tavaliselt 85 %).

Ajakava

3.41. Mitmeaastase finantsraamistiku kokkuleppe ja uute ÜPP ettepanekute ajakava on ebaselge, eriti seoses järgmiste Euroopa Parlamendi valimistega. Reformi ettepanek sisaldab mitmeid uusi elemente, nagu näiteks strateegiline kava, mis on üks reformi põhielemente ja mida liikmesriikide ametiasutustel ei ole lihtne rakendada, ja ÜPP uus struktuur, millega kaasnevad teatavad kohustused põllumajandustootjate jaoks (uus tõhustatud tingimuslikkus, strateegilise kava näitajatest kinnipidamine jne). On vaja jätta aega selleks, et põllumajandustootjad ise saavad nende tutvuda ja need ellu viia. Komitee soovib saavutada mitmeaastase finantsraamistiku osas varajase kokkuleppe enne 2019. aasta mai Euroopa Parlamendi valimisi ja ajakohast kokkulepet ÜPP tuleviku osas, et põllumajandustootjad ja põllumajandussektor saaksid kindlusega tulevikku planeerida. Seetõttu on oluline, et praeguse toetusüsteemi alusel põhinev õige üleminekuag võetaks vastu varakult mis tahes ajaks pärast 2020. aastat enne uue korra kehtestamist.

Toiduahel

3.42. Komitee kordab oma üleskutset tervikliku ELi toidupoliitika väljatöötamiseks⁽¹⁸⁾. Konkreetsemalt kiidab komitee heaks asjaolu, et komisjon on rõhutanud ÜPP olulist rolli tervislikuma toitumise toetamisel ja ELi kodanikele täisväärtuslike toiduainete, näiteks puu- ja köögiviljad, kättesaadavuse tagamisel. Sellel teemal tehakse konkreetseid ettepanekuid ja soovitusi praegu koostatava omaalgatusliku arvamuse raames. Komitee tunnustab ettepanekuid põllumajandustootjate seisundi tugevdamiseks toiduainete tarneahelas. Turgude hinna läbipaistvus on oluline igal tasandil, alates tarbijaõigusest kuni esmase tootjani. Lisaks tuleks tootjaorganisatsioonidele pakkuda suuremaid stiimuleid ja toetusi.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ ELT C 129/18, 11.4.2018, lk 18.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1293/2013“

(COM(2018) 385 final – 2018/209 (COD))

(2019/C 62/36)

Pearaportöör: **Lutz RIBBE**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.6.2018 nõukogu, 2.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 192 lõige 1 ja artikkel 304
Täiskogu otsus	22.5.2018
Vastutav sektsioon	Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	5.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	133/7/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Loodus ja keskkond ELis on tõsisel kriisil. Siinkohal ei ole Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates kaugelt liiga vähese rahastusega programm LIFE sobiv lahendus, kuna ta ei suuda praeguse keskkonnakriisi osas midagi olulist ära teha. Komitee aga avaldab üldjoontes sõnaselgelt heameelt programmi jätkamise üle.

1.2. Programmi LIFE assigneeringute olulise suurendamise kõrval oleks vaja kõikide ELi poliitikavaldkondade suuremat sidusust. Komitee on juba korduvalt loodusele ja keskkonnale kahjuliku mõjuga sidususepuudujäärke kritiseerinud, ilma et siin oleks midagi muutunud.

1.3. Komisjoni eelistatud süvalaiendamise lähenemisviis ei ole viimastel aastakümnetel bioloogilise mitmekesisuse kaitse rahastamisel osutunud sobivaks. Seetõttu jääb komitee oma ettepaneku juurde arendada LIFE välja NATURA 2000 tegelikult rahastamisvahendiks.

1.4. Uuel rahastamisperioodil võiks kliimameetmete süvalaiendamise lähenemisviis toimida, kuna vähemalt 25 % ELi vahenditest tuleb ette näha kliimaga seotud meetmeteks.

1.5. Komitee tervitab eriti seda, et uus programm LIFE saab anda panuse alt-üles algatuste arendamiseks ja rakendamiseks seoses innovatiivsete, detsentralsete ja jätkusuutlike majanduskontseptsioonidega.

1.6. Komitee tervitab asjaolu, et uus LIFE programmi käsitlev määrus ei ole enam nii piirav ja võimaldab muu hulgas ka projektide täies ulatuses rahastamist. Samal ajal kiidab komitee heaks ka selle, et võimaldatakse ELi keskkonnapoliitika arendamise ja rakendamise jaoks oluliste organisatsioonide toetamist.

2. Taustteave

2.1. Komisjon esitas oma ideed keskpika perioodi finantsplaneerimise kohta ajavahemikuks 2021-2027. Sellel on Ühendkuningriigi EList lahkumist ja uute prioriteetide seadmist silmas pidades märkimisväärne mõju ELi senisele toetuspoliitikale ja eriti konkreetsetele programmiga hõlmatud valdkondadele.

2.2. Nii nägi mitmeaastase finantsraamistiku senine toetusstruktuur ette 58 erinevat programmi, seda hulka vähendatakse nüüd 37-le.

2.3. Programmi LIFE see struktuurimuutus ei puuduta, see peab jääma iseseisvaks, eraldi eelarvereaga programmiks ning edendama keskkonna- ja kliimaprobleemidele, nagu puhtale energeetikale üleminek, uuenduslike lahenduste leidmise arendamist ja rakendamist. LIFE'ile eraldatakse järgmises ELi eelarves 5,45 miljardit eurot omavahendeid.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee on möödunud aastatel programmi LIFE Euroopa loodus- ja keskkonnakaitsepoliitika väärtusliku osana alati hinnanud ning avaldab seetõttu heameelt selle jätkumise üle iseseisva programmina uuel rahastamisperioodil 2021-2027.

3.2. Põhimõtteliselt märgib komitee, et loodus ja keskkond ELis on tõsisel kriisis. See on ühelt poolt seotud sellega, et ELi loodus- ja keskkonnakaitse rahastamisprogrammid on liiga väheste vahenditega. Teiselt poolt tuleb kritiseerida seda, et ELi erinevate valdkondade poliitika ei ole piisavalt sidus. Komitee kutsub komisjoni ja nõukogu tungivalt üles neid komitee poolt korduvalt kritiseeritud puudusi kõrvaldama. Vastasel korral jääb programmile LIFE, millega rahastatakse kahtlemata väga häid projekte, üksnes alibifunktsioon.

3.3. Komitee tunnistab tõsist vastuolu ühelt poolt väidete, strateegiade, kontseptsioonide ja seaduste kaudu poliitiliste prioriteetide seadmise ning teiselt poolt asjaomaste väidetavate poliitiliste prioriteetide eelarves fikseerimise vahel. Kehtib põhimõte: eelarve räägib tegelike poliitiliste prioriteetide kohta tõtt.

3.4. Komitee avaldas viimati oma seisukoha LIFE'i kohta oma arvamuses „Programmi LIFE vahehindamine“⁽¹⁾ ja tegi erinevaid ettepanekuid ümberkorraldamise kohta, mida uues määruse eelnõus kahjuks arvesse ei võetud; need käsitlesid muu hulgas LIFE'i tegevusvaldkonda ja rahastamispaketti.

LIFE'i rahastamispakett

3.5. Ainuüksi assigneeringutega puhtale energeetikale ülemineku uue allprogrammi jaoks satub programmi LIFE rahastamispaketi algselt täielikult mõjukana paistev suurendamine 3,45 miljardilt eurolt (rahastamisperioodil 2014-2020) 5,45 miljardile eurole (kogu perioodil 2021-2027) täiesti uude valgusesse. Samuti tuleb võtta arvesse, et ligi 2,6 miljardit eurot – niisiis peaaegu pool assigneeringutest – on kulukohustuste assigneeringud, mida saab praeguse planeerimise kohaselt kulutada alles pärast 2027. aastat.

3.6. Kliimapoliitika valdkonnale on praegusel programmiperioodil eraldatud 864 miljonit eurot, uuel perioodil 1,95 miljardit eurot, sh 1 miljard eurot puhtale energeetikale ülemineku uue allprogrammi jaoks, mida praegu rahastatakse programmi „Horisont 2020“ raames. Programmiga hõlmatud senise kliimapoliitika valdkonna tegelik kasv on 100 miljonit eurot (kokku 7 aastaks!), mis on väga kesine.

3.7. Keskkonna ja ressursitõhususe valdkonnale on praeguseks rahastamisperioodiks eraldatud 2,59 miljardit eurot, millest 1,15 miljardit eurot on ette nähtud bioloogilisele mitmekesisusele. Uueks toetusperioodiks on kavandatud oluline suurendamine 2,15 miljardile eurole (peaaegu 100%-line kasv), kuid ka seda arvu tuleb vaadata kontekstis.

3.8. Nagu komisjon põhjenduses 14 väga õigesti kirjutab, siis „üks peamisi liidu looduslaste õigusaktide ja bioloogilise mitmekesisuse strateegia puuduliku rakendamise põhjuseid on ebapiisav rahastamine“. Bioloogilise mitmekesisuse alarahastamisele viitas konkreetselt ka kontrollikoda oma eriaruandes Natura 2000 kohta⁽²⁾.

⁽¹⁾ ELT C 173, 31.5.2017, lk 7.

⁽²⁾ Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 1/2017 „Natura 2000 võrgustiku täies ulatuses rakendamiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi“

3.9. See probleem ei lahene kavandatava tõusuga kaugeltki, vastupidi. Komitee on väga mures bioloogilise mitmekesisuse kaitse jaoks otsustava Natura 2000 võrgustiku äärmusliku alarahastamise pärast, mis uuel rahastamispeerioidil 2021-2027 tõenäoliselt veelgi süveneb seeläbi, et Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi programmi ja regionaalarengu vahendeid vähendatakse.

3.10. Komisjon teeb komitee seisukohast vajaliku programmi LIFE assigneeringute suurendamise asemel ettepaneku tõhustada süvalaiendamise lähenemisviisi, see tähendab rahastada muudest eelarveridadest. Komitee tunnustab, et süvalaiendamine võib toimida, kui asjaomased sihtotstarbelised eelarvevahendid on teisel positsioonil kättesaadavad. Ta osutab siinkohal eelkõige kliimamuutuste leevendamisele, mis muu hulgas on seotud sellega, et komisjon tegi ettepaneku ELi eelarvest eraldada vähemalt 25 % kliimaga seotud meetmetele ⁽³⁾.

3.11. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse puhul kukkus aga süvalaiendamise lähenemisviis organiseerida Natura 2000 võrgustiku rahastamist esmajärjekorras regionaalarengu ELi fondide ja ühise põllumajanduspoliitika 2. samba suhtes tõsiselt läbi. Seetõttu pooldas komitee oma 23. veebruari 2017. aasta arvamuses programmi LIFE vahehindamise kohta ⁽⁴⁾ „programmi LIFE [...] [muutmist] Natura 2000 võrgustiku peamiseks rahastamisvahendiks“. Komitee juhib siinkohal tähelepanu sellele ja veel järgmistele arvamustele ⁽⁵⁾ ning toetab endiselt programmi LIFE vahendite vastavat sihtotstarbelist suurendamist. Veel üks ettepanek ambitsioonikate keskkonnaalaste eesmärkide saavutamise kohta võiks olla see, et ÜPP raames mittevastavuse tõttu väljamaksmata summad kantakse üle bioloogilise mitmekesisuse säilitamise meetmete alla.

3.12. Võttes arvesse Saksamaal Natura 2000 rakendamise rahastamiseks tehtud arvutusi ja kandes need üle EL-28-le, tuleb arvestada kuni 21 miljardi euro suuruse rahastamisvajadusega aastas (!) ⁽⁶⁾. Programmi LIFE suurendamine bioloogilise mitmekesisuse/looduskaitse valdkonnas 1 miljardi euro võrra 7-aastase ajavahemiku jaoks ei ole seega midagi muud kui vaid tilk ookeanis.

3.13. Lisaks tuleb arvestada, et suur osa eespool nimetatud Natura 2000 võrgustiku kuludest tuleb kasutada rohkem kui 27 000 Natura 2000 ala pidevaks hooldamiseks ja haldamiseks. LIFE pakub aga ka uue ettepaneku kohaselt vähe võimalusi Natura 2000 alade pidevate hoolduskulude rahastamiseks ega ei suuda komitee arvates aidata piisavalt kaasa bioloogilise mitmekesisuse kriisi lahendamisele ELis, mille järele on põhjenduse 14 kohaselt vajadus.

3.14. Selles mõttes on komitee äärmiselt pettunud, et tema ettepanekut arvesse ei võetud. Komisjon märgib oma määruse ettepanekus küll, et mõjuhinnangus uuriti seda, kuidas saaks programm LIFE „täita suuremat osa liidu looduse ja bioloogilise mitmekesisuse poliitika elluviimisel“. [...] Varianti, mille kohaselt hõlmaks programm suurt eelarve jagatud täitmise alla kuuluvat fondi, ei peetud tõhusaks“, ilma et komitee jaoks selguks, kuidas lahendada Natura 2000 selge alarahastatus. Komitee ei ole seejuures kunagi nõudnud ühiselt hallatavat fondi, sest seda ei oleks tõepoolest tõhus hallata. Ta soovitas pigem kujundada LIFE (Euroopa keskkonna rahastamisvahendiks) täielikult ümber ja rahastada seejärel sellest kohustusi, mis lasuvad ELil asjaomaste keskkonnakaitse direktiivide ülevõtmisel.

3.15. Põhjenduses 18 märgitakse ka, et LIFE edendab tulevikus ka projekte, mis aitavad kaasa vee raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ülevõtmisele. Selle üle avaldab komitee põhimõtteliselt heameelt, kuid osutab siinkohal sellele, et ilma vahendite suurendamiseta viib see muude oluliste programmiosade täiendava alarahastamiseni. Selle reservatsiooni esitab komitee ka põhjenduses 19 nimetatud merestrategia raamdirektiivi (2008/56/EG) ülevõtmise projektide toetamise suhtes.

3.16. Komitee imestab selle üle, et kavandatud programmi LIFE käsitlev määruses nimetatakse „roheline taristu“ tulevikkuvaatavat kontseptsiooni üksnes ühes kohas ja ka siin möödaminnes. Kuna mitmeaastases finantsraamistikus perioodiks 2021-2027 ei kajastu komisjoni 6. mai 2013. aasta teatises ⁽⁷⁾ kavandatavat rahastamisprogrammi TEN-G „roheline taristu“ jaoks, teeb komitee ettepaneku, et LIFE – oluliselt suurendatud vahenditega – peaks sõnaselgelt rahastama ka roheline taristu projekte.

⁽³⁾ Komitee peab seda osakaalu veel liiga väikeseks ja nõudis 40 % (komitee arvamus teemal „Euroopa rahastamis- ja kliimapakt“) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 8).

⁽⁴⁾ ELT C 173, 31.5.2017, lk 7.

⁽⁵⁾ Vt komitee arvamus NAT/681 „Bioloogilise mitmekesisuse poliitika Euroopa Liidus“ (ELT C 487, 28.12.2016, lk 14).

⁽⁶⁾ Vt komitee arvamus (ELT C 129, 11.4.2018, lk. 90).

⁽⁷⁾ COM(2013) 249 final.

3.17. Juba täna on saanud selgeks, et ELis kokkulepitud bioloogilise mitmekesisuse eesmäärke aastaks 2020 ei saavutata. Kui rahastamisperioodil 2021-2027 on käsutuses pigem veel vähem vahendeid, võib karta, et EL ei saavuta isegi kuni 2030. aastaks märkimisväärset olukorra paranemist. See tõsine bioloogilise mitmekesisuse kriis nõuab LIFE'i vahendite jõulist suurendamist. Seetõttu palub komitee, et nõukogu ja parlament arutaksid ja arvestaksid keskpika perioodi finantsplaneerimise edasises arutelus komitee väljendatud mõtet.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Korduvalt rõhutab komisjon oma määruse ettepaneku põhjenduses toetavate projektide väiksemamahulist iseloomu, mis eristab LIFE'i näiteks programmist „Euroopa horisont“. Kirjutatakse, et LIFE „aitab kodanikel võtta meetmeid kliimaga seotud küsimustes ja oma kogukondade hüvanguks“. Just seda lähenemisviisi, toetada kodanikuühiskonna sidusrühmade kaudu alt üles lähenemisviise, peab komitee äärmiselt oluliseks ja jätkuvalt toetamist väärivaks.

4.2. Seejuures peab aga tegemist olema enamaga kui komisjon põhjendustes 8 ja 10 märgib. Kindlasti tuleb käsitada positiivsena projekte, mis näevad ette „hõlbustada juba olemasoleva tehnoloogia kasutuselevõttu“. Ent „inimeste“ roll ulatub kaugemale väljatöötatud menetluste rakendamisest.

4.3. Sest mitte ainult määruse ettepanekus nimetatud Euroopa innovatsiooninõukogu ei või, nagu komisjon kirjutab, toetust pakkuda, et laiendada ja turustada uusi murrangulisi ideid, neid levitada ja äriks kasutusele võtta.

4.4. Seda võivad teha muu hulgas ka VKEd, väikesed ja suured kodanike organiseeritud algatusrühmad, ametiühingud, eraisikud ja kogukonnad. Juba nad töötavadki välja (osaliselt väga lihtsaid) ideid, tavasid või uuenduslikke, kohandatud tehnoloogiaid, mille peale ei olnud seni osaliselt tulnud või soovitud tulla poliitika/halduse ega arenenud majanduse alal tegutsejad.

4.5. LIFE pidi sellele kaasa aitama ja olema selles ülesandes toetamiseks valmis, eriti kuna väljakujunemata struktuuride jaoks on keeruline uuendustele toetust leida.

4.6. Seda võib selgitada kahe näite abil, mis võiksid puhtale energeetikale ülemineku allprogrammi hästi sobida:

4.6.1. On teada, et elektrisõidukite laadimise taristu ülesehitamine on oluline ülesanne, millega peab ka poliitika tegelema. Kodanikualgatused hakkavad selle üle järele mõtlema, et näiteks kasutada elektrit, mida toodetakse ühistute poolt käitatavates tuulegeneraatorites, vahetult detsentraliseeritult ühiselt käitatavate laadimisjaamade jaoks või eraomandis laadimisjaamade varustamiseks oma majas, elamukvartalis või töökohas. Selle, mida võib päikeseteeindusjaamade puhul (st fotogalvaanilised sõidukite katusealused) juba tihti täheldada, võiks nii üle kanda ka tuuleturbiinidele. See looks kodanikuühiskonna sidusrühmadele täiesti uued osalemisvõimalused, mis oleks olulised nii piirkondliku majanduse arengu kui ka loodava uue varustusstruktuuri vastuvõtmise jaoks⁽⁸⁾. Nii võiks ka ELi ambitsiooni „asetada kodanik puhtale energeetikale ülemineku keskmesse“ muuta elujulisemaks. Selliseid kontseptuaalseid lähenemisviise ei tööta üldjuhul aga välja turgu valitsevad elektrivarustusettevõtjad. Vaja on algset toetust, eriti kuna õiguslikud raamtingimused ja tehnilised üksikasjalikud küsimused tuleb hoolega selgeks teha. LIFE peaks selliseid uuendusi, mis ei ole veel „turustuskõlblikud“, ilmtingimata toetama.

4.6.2. Sama kehtib uuendusliku lähenemisviisi kohta, mis töötati välja Podlaasia linnas Lapys, kuid mida ei ole võimalik rakendada, sest vajalikele täiendavatele uuringutele ei ole lihtsalt võimalik leida rahastamisallikaid. Selles linnas, nagu ka paljudes muudes Kesk- ja Ida-Euroopa riikide valdades, on kõrged heitetasemed, mis tekivad kivisöeküttega töötavast lokaalküttesüsteemist. Arvutuste kohaselt viiks kivisöe asendamine taastuvate energiaallikatega (nagu nt biomass) või vähesaastavate energiaallikatega nagu gaas suuremate tarbijahindadeni, mis ei ole ühiskonnas rakendatavad. Tõenäoliselt võiks lähenemisviisi, mis käsitleb kommunaalse tuuleelektrijaama ehitamist ja selle käitamist, et muundada toodetud elekter soojuspumpade abil soojuseks, väga hästi viia madalamate küttehindadeni. Kuid vajalike tehniliste ja õiguslike eeluuringute jaoks, mida on selliste katseprojektide elluviimiseks hädasti vaja, puuduvad kohalikul omavalitsusel vahendid, ja ka mujalt ei ole seni toetust.

⁽⁸⁾ Vrd komitee arvamuse teemal „Uue CO₂-vaba, detsentraliseeritud ja digiteeritud energiavarustuse struktuuri mõju“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 1).

- 4.7. Seetõttu väljendab komitee heameelt selle üle, et puhtale energeetikale ülemineku allprogrammiga saab uus rõhuasetus olema programmi LIFE kliimapoliitikal, mis peab ajavahemikul 2012-2027 hõlmama 1 miljardi euroga 5,45 miljardi euro suurusest kogueelarvest peaaegu 20 %.
- 4.8. Komitee peab vajalikuks programmi LIFE jaoks valida võimalikult lihtsad taotlemise ja rakendusmenetlus. Ta väljendab heameelt selle üle, et komisjon teeb pidevalt jõupingutusi, et veelgi vähendada halduskoormust projektitaotlusel ja läbiviimisel.
- 4.9. Uus programmi LIFE käsitlev määrus sisaldab oluliselt vähem piiranguid kui praegu kehtiv programm ning tagab seega komisjonile märgatavalt suurema paindlikkuse projektide valimisel ja rahastamisel. See viib komitee hinnangul märkimisväärselt tõhusama vahendite kasutamiseni.
- 4.10. Head ja uuenduslikud projektid ei peaks nurjuma ainult seetõttu, et taotlejatel ei ole piisavaid kaasrahastamise võimalusi. Komitee märgib heakskiitvalt, et uus programmi LIFE käsitlev määrus ei sisalda enam artiklit, mis välistab projektide tervikliku rahastamise (vt vana määruse art 20).
- 4.11. Lisaks avaldab komitee heameelt selle üle, et programm LIFE areneb pidevalt edasi ja et nüüd rõhutatakse toimet katalüsaatorina, mis LIFE'il või LIFE'i toetatavatel projektidel olema peab. Komitee jaoks on aga ebaselge, kuidas see toime katalüsaatorina konkreetsetelt tekkima peab.
- 4.12. Komitee võib hästi ette kujutada, et komisjon valib eriti uuenduslikuna paistnud rahastatud projektidest teatava osa välja ning palub projekti läbiviijatel väiksemas jätkuprojektis kirjeldada täpsemalt asjaolusid, mis tingisid projekti edu või ebaedu eriti. Paljud uuenduslikud ideed (vt punkt 3.8) nurjuvad täna näiteks bürokraatlike kohustuste tõttu või puuduva või takistava õigusraamistiku tõttu. Selleks, et poliitika saaks LIFE'i toetatavatest projektidest õppida ja järeldusi teha, on oluline täpselt teada edu- või ebaedu tegureid.
- 4.13. Põhjenduses 17 märgitakse, et üldsuse teadlikkus õhusaastest on suur ja ootab „ametiasutustelt tegusid“. See vastab tõele ja LIFE saab ka siin tulevikus panuse anda, realiseerides projektidest tulenevaid asjakohaseid märkusi praktilises poliitikas.
- 4.14. LIFE ei saa ega tohi ametiasutuste tegevusetuse tõttu saada „remontija rolli“. Õhu puhastamist Euroopas oleks saanud juba oluliselt parandada, kui näiteks a) hoitaks järjepidevalt kinni juba otsustatud piirväärtustest, b) viidaks järjekindlalt ellu väliskulude lubatud sisestamist ja c) kaotataks – nagu aastate eest lubatud – keskkonnakahjulikud toetused.
- 4.15. Põhjenduses 27 puudutatakse väga õigesti ka seaduste rakendamise aspekte, sealhulgas järelevalve ja lubade andmise menetlusi, keskkonnajärelevalve ja õiguskaitsevahendite kvaliteeti. Võttes arvesse nende panust programmi eesmärkide täitmisel, on asjakohane lubada anda keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa Liidu võrgustikule (IMPEL), keskkonnakaitsega tegelevate prokuröride Euroopa võrgustikule (EUStA) ja Euroopa Kohtunike Keskkonnafoorumile (EUFJE) ettepaneku artikli 12 kohaselt ka „toetust ilma projektikonkursita“, see tähendab saada institutsioonilist toetust. Komitee väljendab heameelt asjaomase toetuse üle ja rõhutab, kui oluline on ka muid tähtsaid ühiskonnaelu osalejaid, kellel on võimalik ELi keskkonnapoliitikat edendada, võrdlemisi bürokraatiavabalt toetada, nagu on ette nähtud ettepaneku artikli 10 lõikes 5.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta“

(COM(2017) 772 final – 2017/0309 (COD))

(2019/C 62/37)

Raportöör: **Dimitris DIMITRIADIS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 196 ja 304
Juhatuse otsus	26.6.2018
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	5.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	205/2/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

Järeldused

1.1. Arvestades kiiresti muutuvast maailmas ilmnevaid uusi olukordi, mida on põhjustanud kliimamuutustega kaasnevad nähtused ning mis mõjutavad oluliselt inimestevust ja -eksistentsi, kutsub komitee Euroopa asutusi rakendama uusi ühiseid meetmeid ja poliitikat.

1.2. Selleks et nende nähtustega tegeleda, tuleb tagada suurem kontroll ja töötada solidaarselt välja mitte ainult kavasad, vaid ka konkreetseid lahendusi. See on suund, mis langeb kokku ettepanekuga vaadata läbi ELi kodanikukaitse mehhanism rescEU, mis hõlmab esimest korda metsatulekahjude õhust kustutamise suutlikkust, samuti otsingu- ja päästetööde suutlikkust linnas, välihaiglaid ja erakorralise meditsiini rühmi.

1.3. Komitee arvates on oluline, et ettepanekus on sätestatud, et lisaks kirjeldatud neljale meetmele võib komisjon delegerimise korras määrata mehhanismile rescEU täiendava suutlikkuse, tagades seega vajaliku paindlikkuse.

1.4. Komitee leiab, et komisjoni ettepanekus arvestatakse Euroopa solidaarsuse mõistega, kuid sellega ei vabastata mingil moel liikmesriike nende kohustustest ja rollist, mida nad peavad täitma.

1.5. Uue kodanikukaitse mehhanismiga saavad EL tervikuna ja eelkõige iga liikmesriik ühiselt kasu võimsast struktuurist, mille käsutuses on nii omaenda vahendid kui ka teised, millesse liikmesriigid oma panuse annavad.

1.6. Komitee on seisukohal, et kõnealuse ettepaneku esitamisel ei ole komisjon mõistnud mitte ainult vajadust edastada korrapäraselt teavet, vaid ka seda, et teadmisi tuleb esitada sidusrühmadele struktureeritud vormis, kui soovitakse neid kaasata.

1.7. Üldsuse harimine ja ettevalmistamine õnnetuste tagajärgedeks peaks kindlasti olema kesksel kohal ühises kodanikukaitstes, mida teostatakse koostöös liikmesriikide ja ühismeetmetes osalevate kolmandate riikidega ning aktiivses koostöös piirkondlike ja kohalike omavalitsustega.

1.8. Kuigi kodanikukaitse on kõigi ja igaühe asi, ei ole individuaalne vastutus ainus tegur, mis võib aidata seda probleemi lahendada: sellega seoses täidavad palju olulisemat rolli ühised jõupingutused ja üldine teadlikkus. Sellises olukorras on oluline, et kodanikuühiskond, valitsusvälised organisatsioonid, vabatahtlikud ja sõltumatud osalised ühendaksid jõud ja osaleksid nii erakorraliste päästekavade väljatöötamises kui ka rakendamises loodusõnnetuste korral.

1.9. Ühistegevus võimaldab ärisektoril ja seal töötavatel inimestel aidata ühiskonnal kohaneda kliimamuutuse kahjuliku mõjuga või seda leevendada, samuti vähendada nii palju kui võimalik loodusõnnetuste tagajärgi või kõrvaldada põhjuseid, mis võivad paralleelselt olla ka inimtekkelised, näiteks seoses heitgaaside ja tahkete heitmete probleemiga.

1.10. Kodanikukaitsealase tegevuse tsüklit juhtivate mis tahes tasandi jõudude käsutusse tuleb anda tänapäeva uuenduslik tehnoloogia ja digitaalsed vahendid (asjade internet). Olgu need vahendid välja töötatud ennetusetapil või kohapealse võimekuse kontrollimiseks, juhtimiseks või sellest teavitamiseks, saab nende õigel kasutamisel tõrjuda ohte.

1.11. Komitee hinnangul suudab komisjoni kavandatud rescEU mehhanism:

- a) saata Euroopa kodanikele jõulise sõnumi Euroopa solidaarsusest ajal, mil EL seda eriti vajab;
- b) edendada ELiga ühineda soovivate riikidega tehtavat koostööd, aga ka kujundada vastavat solidaarset mõtteviisi, mis peab valitsema liikmesriikide vahel;
- c) julgustada riike, kes teevad ELi institutsioonidega koostööd, tegelema tundlike ja oluliste valdkondadega, tõstes nende teadlikkust sellest, et ELi sugune riikide liit hõlmab tegelikkuses palju enamaid teemavaldkondi kui tavaliselt arvatakse,
- d) soodustada kahepoolsete lepingute abil piirkondlikku koostööd ja aidata vähendada pingeid poliitiliselt tundlikes valdkondades, nagu tõestavad mitmed varasemad näited suurtest loodusõnnetustest, millega võideldi ühiselt.

1.12. Komitee täheldab, et lisaks komisjoni esitatud teabele loodusnähtuste ja -õnnetuste ulatuse kohta 2017. aastani, näitab käesoleva aasta suvi, et vaja on läbi vaadata ja täiustada praegu ELi kodanikukaitset reguleeriv raamistik. Tulekahjud, kuumalained ja üleujutused, mida iseloomustab enneolematu intensiivsus kogu ELi territooriumil – isegi neis piirkondades, mida siiani peeti sedalaadi õnnetustest puutumatuteks – ning mis on seotud kliimamuutustega, aga ka ettearvamatud, väga tugevad ja sageli korduvad maavärinad, mis põhjustavad ulatuslikku hävingut ja kahju, osutavad vajadusele algatuste järele, mida komisjon rescEU abil kavandab.

1.13. Komitee on veendunud, et lähiaastatel tuleb kodanikukaitse küsimusi käsitleda üha enam üleilmsest vaatenurgast ja hõlmata vastavaid poliitikameetmeid kõigil inimtegevuse tasanditel. Komitee märgib, et kodanikukaitse valdkonnas on ELis vaja kohe võtta vastu laiem poliitiline ja õiguslik raamistik.

Soovitused

1.14. Kuigi komitee mõistab komisjoni probleeme ja kohustusi, mis tulenevad kehtivatest Euroopa õigusaktidest, eelkõige esmasest õigusest, on ta seisukohal, et vaja on kõiki võimalikke jõupingutusi selleks, et liikmesriigid võtaksid omaks mõtte ühisest lähenemisviisist kodanikukaitse küsimustele, eelkõige seoses ennetamise, reageerimise ja taastumisega.

1.15. Vabatahtlikult kuid rahastuse abil koostatavad riiklikud riskihinnangud ning ennetamise ja reageerimise tegevuskavad kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi jaoks võiksid julgustada ELi liikmesriike rescEU mehhanismist tulenevaid eeliseid maksimaalselt ära kasutama.

1.16. Komisjon peaks koostöös liikmesriikidega töötama välja üldised põhimõtted ja suunised, et muuta siseriiklikke õigusakte, nii et tulemuseks oleks ühine ajakohane, siduv ja kooskõlaline Euroopa õigusraamistik muu hulgas sellistes valdkondades nagu varajane hoiatamine, vabatahtlik tegevus ja vabatahtlike institutsionaliseeritud osalemine igal kodanikukaitsealase tegevuse tasandil ning kohustus eraldada teatud osa eelarvest ennetustegevusele.

1.17. Komitee on seisukohal, et ühiste haldusmenetluste loomine liikmesriikides edendab selles valdkonnas ühise keele leidmist, mis suurendab mehhanismi rescEU soovitud eeliseid ning pakub paindlikkust ja tõhusust, mida on vaja selle täielikuks ärakasutamiseks eelkõige kriisiolukordades.

1.18. Komitee on seisukohal, et tuleks kasutada selliseid vahendeid nagu Euroopa territoriaalse koostöö rühmitused, et tagada liikmesriikide piiriülene kodanikukaitsealane ühistegevus.

1.19. Komitee on veendunud, et vaja oleks käivitada algatus, mis julgustaks innovaatilisi ettevõtjaid ja idufirmasid täiustama, arendama või looma uusi kõrgtehnoloogilisi seadmeid ohtude vältimise ja neile reageerimise valdkonnas, näiteks prognoosimis-, hoiatus-, sekkumisvahendid.

1.20. Üheks näiteks vajadusest selliste süsteemide väljatöötamise järele on metsatulekahjud, kus paralleelselt kasutatakse Euroopa tööstuse vahendeid sellistes valdkondades nagu lennundus, IT, autotööstus, tuletõrje jne.

1.21. Komitee on veendunud, et komisjon peab aktiivselt kaasama teadlaste ja uurijate kogukonna dialoogi kodanikukaitse protsessi eri etappides asjakohaste meetmete üle.

1.22. Selleks et võimaldada parimate tavade, uute tehnoloogiliste võimaluste või muude küsimustega seotud teabe jagamist, tuleks luua iga-aastane Euroopa foorum, mida võiks juhtida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja milles osaleksid teadlaste kogukonna liikmed ja kodanikukaitse küsimuste eest vastutavad isikud.

1.23. On hädavajalik, et komisjon soovitaks liikmesriikidele heade tavade kogu, eelkõige ennetamise ja taastamise valdkonnas, viies sisse mudelid, mis tagavad elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse.

1.24. Komitee näeb vabatahtlikus liikumises ja seega ka kodanikuühiskonnas üht olulisemat hooba, mille jõul töötavad kodanikukaitse mehhanismid. Samuti peab ta vajalikuks näha ette nende toetamine Euroopa tasandil üheaegselt vahendite ja seadmetega ning kaasata vabatahtlikud institutsiooniliselt uude mehhanismi rescEU.

1.25. Ühtse juhtimisraamistiku loomiseks tuleks ELi asutustes ilmselt arutada küsimust, kuidas tagada vabatahtlike hulka kuuluda soovivate töötajate integreerimine, tagades neile samas ka põhiõigused, nagu kindlustus ja õigus saada töölt puhkust vähemalt ajaks, mil nad osalevad kodanikukaitse operatsioonides kohapeal.

1.26. Vabatahtlike kodanikukaitse üksuste ja nende rakendatud meetmete puhul oleks kasulik luua Euroopa ühtne sertifitseerimise süsteem, mida täiendaks spetsiaalne koolitus kohalikul, piirkondlikul, riiklikul või Euroopa tasandil.

1.27. Komitee tuletab komisjonile meelde vajadust anda struktuurifondidele ja Euroopa investimisprojektidele soovitud paindlikkus õnnetuse korral taastumise ja taastamistöõde rahastamiseks, rõhutades, et nende jõupingutustega peaksid kaasnema uuringud, et edendada kestlikku arengut, kuid parandada ka katastroofi piirkondade, eriti maapiirkondade inimeste igapäevaelu, et vältida inimeste lahkumist nendest piirkondadest.

1.28. Oleks hea, kui uue mehhanismi rescEU raames sätestatud korras saaks soetatava või renditava võimekuse puhul vajaduse korral kasutada mitmeid võimalusi, et tagada parem investeeringu kasumlikkus. Näiteks võiks kasutada õhusõidukeid lisaks metsatulekahju kustutamisele ka otsingute ja päästetööde läbiviimiseks, piiride jälgimiseks piiriüleste õnnetuste korral ning kindlasti ennetustegevuse läbiviimisel.

1.29. Võimaluste kombineeritud kasutamine, mis hõlmaks nii piirkonna ohutust kui ka kaitset, on ehk üks viis, mis mitte ainult ei säästa ressursse, vaid edendab ka ELi integreeritud meetmete rakendamist ja aitab kaasa tegevuste täiendavuse eesmärgi saavutamisele.

1.30. RescEU raames kavandatud suutlikkuse hajutatud jaotamise kohta tuleks teha eraldi uuring, kus võetakse arvesse mitte ainult geograafilisi, geoloogilisi ja finantstegureid, vaid arvestatakse võimalust kaasnevate ohtude korral ka kohe reageerida ja hõlmata mis tahes laadi ohuga kokku puutunud ELi piirkondi.

1.31. Komitee teeb ettepaneku, et üldjuhul ning vähemalt siis, kui Euroopa mehhanism on käivitatud ja töötab, koostaks asjaomane liikmesriik või piirkond õnnetuste toimiku – mille mudeli võiks välja töötada komisjon –, et saada oskusteavet ja parandada edaspidi päästetegevust, luues niiviisi kogu Euroopat hõlmava andmebaasi. Samuti on soovitatav kehtestada näitajad rescEU reageerimise aja ja konkreetse mõju mõõtmiseks.

1.32. Komitee suhtub positiivselt võimalusse, et ohtude hindamise ja juhtimisega seotud kavandamise sätete rakendamine oleks üks eeltingimus ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi puhul. Ta märgib siiski, et sellisele tegevusele peaks eelnema laiaulatuslik teabekampaania, et mitte häirida tootmisprotsessi.

1.33. Komitee peab vajalikuks liikmesriikide osalemise suurendamist Euroopa kodanikukaitse ühisressuris. Siiski tuleb tagada, et ettevalmistavad meetmed, mida liikmesriigid selles osalemiseks vastu võtavad, hõlmavad ka omapoolseid investeeringuid täiendavatesse seadmetesse, et ühelt poolt vältida nende vahendite nõrgenemist ja teiselt poolt saavutada kogu liidu tugev operatsioonivõime.

1.34. Komitee peab vajalikuks tuletada meelde, et mis tahes laadi katastroofi järel tuleb taastamisetapis erilist tähelepanu pöörata väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, sest nemad on igapäevase majandus- ja ühiskonnaelu peamine liikumapanev jõud.

2. Üldised märkused (taust)

2.1. Euroopa Liidu kodanikukaitse mehhanismiga nähakse ette koostöö ja abiandmise raamistik erinevates ja erakordsetes olukordades, mis tekivad ELis või väljaspool ELi. Vastav õigusraamistik on esitatud nõukogu otsuses 2001/792/EÜ, Euratom, millega kehtestatakse ühenduse mehhanism tugevdatud koostöö soodustamiseks kodanikukaitse abimissioonidel.

2.2. Järgnevatel aastatel muudeti omakorda esialgset otsust nõukogu otsusega 2007/779/EÜ, Euratom, millega luuakse ühenduse kodanikukaitse mehhanism (uuesti sõnastatud) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta.

2.3. Praegu on mehhanismiga hõlmatud 28 ELi liikmesriiki, Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigid, käesoleval juhul Island ja Norra, samuti Montenegro, Serbia, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ja Türgi. Komitee on seisukohal, et eriti hea oleks, kui osaleksid ka teised riigid, et suurendada nii mehhanismi tegevuse paindlikkust ja reageerimise kiirust kui ka vahendite tõhusat kasutamist.

2.4. 23. novembril 2017 võttis Euroopa Komisjon vastu ettepaneku ning esitas koos sellega teatise liidu kodanikukaitse mehhanismi õigusliku raamistiku muutmise kohta. Tuginedes omandatud kogemustest saadud teadmistele, järgitakse kavandatud tekstis järgmisi eesmärke:

- a) luua spetsiaalne suutlikkuse reserv (vahendid) ELi kodanikukaitse valdkonnas,
- b) tagada abi kiirem kasutamine ja vähendada haldustoiminguid,
- c) võtta täiendavad meetmed ennetuse ja valmisoleku valdkonnas.

2.5. Rahastamise peamine vahend oli siiani Euroopa Liidu Solidaarsusfond (ELSF), mis asutati 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 2012/2002.

2.6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba varasemates arvamustes väljendanud oma seisukohti küsimustes, mis puudutavad kodanikukaitset, loodusõnnetusi ja solidaarsusfondi NAT/314/2006, ⁽¹⁾ NAT/375/2008, ⁽²⁾ NAT/438/2009, ⁽³⁾ ECO/355/2013 ⁽⁴⁾ ja ECO/426/2017 ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ ELT C 139, 11.5.2001, lk 27.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Liidu kodanikukaitse mehhanismi parandamine – reageerimine loodusõnnetustele“ (ELT C 204, 9.8.2008, lk 66).

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühenduse lähenemisviis loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud katastroofide ennetamisele“ (ELT C 318, 23.12.2009, lk 97).

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2012/2002 Euroopa Liidu solidaarsusfondi loomise kohta“ (ELT C 170, 5.6.2014, lk 45).

⁽⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega loodusõnnetustest mõjutatud liikmesriikide täiendavaks abistamiseks“ (ELT C 173, 31.5.2017, lk 38).

2.7. Igapäevases toimimises on Euroopa Liidu kodanikukaitse mehhanismi peamised aluskomponendid Euroopa hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus (ERCC) Brüsselis, ühine hädaolukordade side- ja infosüsteem (CESIS), kiirreageerimisrühmad, kodanikukaitse moodulid ja tehnilise abi rühmad koos nende käsutuses olevate vahenditega, samuti koolitus- ja ekspertide vahetusprogramm.

3. Praegune mehhanism

3.1. Lissaboni lepingus on määratletud ELi sekkumiseks avatud uued pädevusvaldkonnad. Kodanikukaitse valdkonnas on liidule antud uued volitused peamiselt toetava iseloomuga.

3.2. Lissaboni lepingus käsitletakse muu hulgas ELi suutlikkust tulla toime nii looduslike kui ka inimtegevuse põhjustatud suurõnnetustega. Seega antakse selle artiklis 196 ELile võimalus võtta meetmeid, mis on seotud ohtude ennetamise, kodanikukaitse osalejate valmisolekuga loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste korral ning operatiivkoostööga riiklike kodanikukaitsetalituste vahel, samuti rahvusvahelisel tasandil võetud meetmete järjepidevuse tõhustamisega.

3.3. Peale selle lisandub neile kodanikukaitse sätetele lepingu artikli 222 solidaarsusklausel, mis võimaldab ELil anda abi liikmesriikidele, keda on tabanud terrorirünnak või kes on langenud loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks.

3.4. Nagu tänapäeval näeme, on kliimamuutustest tingitud äärmuslikud ilmastikunähtused jõudnud Euroopasse. Komitee ühineb Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi seisukohaga, et loodusõnnetuste poolest on 2017 ja 2018 olnud rasked aastad Euroopa mandril, kus on makstud kõrget hinda inimeste näol ja on hävinud suuri metsalaasid, vara ja infrastruktuuri. Tõsiselt on kannatanud põllumajandus, metsandus, kaubandus ja tööstus, sest sellised nähtused nagu metsatulekahjud on murettekitaval määral kasvanud ELi põhjapoolsetes piirkondades, mis on vähemalt seni olnud kaitstud sarnaste nähtuste eest.

3.5. Komitee on arvamusel, et tekkivas uues keskkonnas on Euroopa kodanikukaitsemehhanism oma praegusel kujul aegunud, kuna see on ebapiisav, aeglane ja ebatõhus, eriti kui looduskatastroofid toimuvad samal ajal erinevates piirkondades. Teine suur puudus on selle äärmiselt napid vahendid, mis katavad üksnes transpordikulud, jättes välja kõik tegevuskulud ja muud kulud, mis on sageli palju suuremad.

3.6. Samal ajal on ilmne, et liikmesriigid ei suuda praegu reageerida suurõnnetustele, sest nad saavad arvestada ainult omavahenditega, sest kulud on tohutud, kui iga riik peab kogu päästevahustuse ise ostma või rentima, ja seetõttu on hädavajalik, et nad saaksid arvestada abimeetmetega Euroopa tasandil.

3.7. Sümbolse näitena võib tuua, et liikmesriikides laialt kasutava ajakohase ja tõhusa Canadairi kustutuslennuki ostuhind on hinnanguliselt umbes 30 miljonit eurot, kusjuures sõiduki tootmine on peatatud, ja isegi kui saadakse uusi tellimusi, suudab neid tootev ettevõtja aastas tarnida ainult ühe või kaks uut lennukit.

3.8. Vaatamata praegusele võimalusele käivitada ressursside vabastamise mehhanism, kui üht liikmesriiki ohustab suurõnnetus, esineb tihti olukord, et teised liikmesriigid ei suuda pakkuda mingit abi, kuna neil kas ilmselgelt puuduvad vahendid, või isegi kui vahendid on teatavatel riikidel olemas, ei luba muutuv olukord neil teises liikmesriigis toimuvat operatiivtegevust läbi viia.

3.9. Arvestades neid vahendeid, millega kodanikukaitse mehhanism tegelikult arvestada saab, ei ole eespool nimetatud Lissaboni lepingu artikli 222 sätet sageli võimalik kohaldada, **sest vahendite hulk on piiratud, kuna kohest reageerimist ja kiiret sekkumist takistab bürokraatia ning teadmiste ja heade tavade koostoime jääb sageli teoreetiliseks.**

4. Üldised märkused komisjoni ettepaneku kohta

4.1. Komitee kordab vajadust parandada, muuta ja arendada ELi kodanikukaitse mehhanismi, et muuta see integreeritud Euroopa süsteemiks, mis on keskendunud õnnetuste ohjamisele, eesmärgiga hõlmata kogu kodanikukaitsealase tegevuse meetmete tsükkel alates ohtude ennetamisest ja lõpetades olukorra taastamisega.

4.2. Õnnetuste ohjamise suutlikkuse suurendamine mehhanismiga rescEU soovivad Euroopa Liit ja tema liikmesriigid näidata oma inimlikku poolt mitte ainult teoorias vaid ka praktikas ajal, mil on vaja naasta Euroopa juurte juurde, näidates üles ühtsust ja solidaarsust, mis on liidu aluslepingute ja neist tulenevate lepingute peamised põhimõtted.

4.3. Tuleb märkida, et siiani on praktiliselt puudunud tõsiseltvõetavad Euroopa algatused töötada välja jõulisi ettepanekuid ja sõlmida tugevaid liite, et reageerida õnnetustele, ning et spontaansed jõupingutused selles valdkonnas osutuvad sageli ühtaegu tarbetuteks ja ebatõhusateks. Ilmneb üha tungivam vajadus korraldada sagedamini õppusi sarnaste ohtudega kokku puutuvate ja piiri jagavate riikide vahel, kaasates ja koolitades vabatahtlikke, ja samal ajal motiveerida kogukondades vabatahtlike arvu suurenemist, vabastades reservväelased näiteks täielikult või osaliselt muudest kohustustest.

4.4. Komitee nõustub ennetus- ja valmisoleku mehhanismide tugevdamisega, millega kaasneb taristu ja ökosüsteemide vastupanuvõime suurendamine. Lisaks inimohvrite arvu vähenemisele, ühiskonna paremale kaitsele ja ettevõtjate otsesele rahalisele kasule, mis tuleneb reageerimisse panustamise vajaduse vähendamisest, tagab selline lähenemisviis põllumajandusliku tootmise parema kaitse, kuna väheneb tulekahjude või üleujutustest tingitud õnnetuste oht, mis tabab valusalt primaarsektorit.

4.5. Komisjoni tõdemus, et ohud on praegu muutumas ja võtmas uusi vorme oma tekkepõhjusest olenemata – looduslikud (nt üleujutused, tulekahjud või maavärinad) või inimese põhjustatud (nt tehnoloogiaga seotud õnnetused, terrorirünnakud jne) –, kajastab tõeselt praeguse aja ohtude iseloomu ja kliimamuutuste mitmekordistavat mõju. Mõiste „vastupanuvõime“, mis on võetud kasutusele loodusõnnetuste ohjamise valdkonnas, peegeldab seda, kuidas majanduslikku tegevust tuleks üldiselt teostada, eriti taristu valdkonnas. Selleks et hinnata ja tugevdada taristute vastupanuvõimet, on vaja kasutada mitmeid nüüdisaegseid digitaalseid vahendeid ja innovaatilisi tehnoloogiaid.

4.6. Õnnetusega seotud ohtude ennetamise, nende valmisoleku ja neile reageerimise võime tugevdamiseks ning olukorra õnnetusejärgseks taastamiseks väljatöötatud kontseptsioonis pannakse esmakordselt rõhku kestliku arengu aluseks olevatele tugisammastele. Komitee on täielikult nõus kodanikukaitse mõiste kõikehõlmava selgitusega kogu kodaniku-kaitsealase tegevuse tsükliks, sest sellega rõhutatakse sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnavalvuse vajadust. Selline üldine lähenemisviis tagab, et kõik vastutavad sidusrühmad osalevad kogu tsükli jooksul, ning et levitatakse ja edastatakse oskusteavet ja tavasid. Et selline lähenemisviis oleks eduks, peaks kasutama programme ja õppusi või koolitusi, mille viivad ühiselt läbi sarnaste ohtudega kokku puutuvate riikide rühmad.

4.7. Mehhanism on kooskõlas ÜRO 20/20 programmiga ja katastroofiohu juhtimise üleilmse strateegiaga, mis määratleti Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikus (UNISDR), ja täpsemalt selle esimeses prioriteedis, milleks on katastroofiohu mõistmine.

4.8. Komitee nõustub ka üldpõhimõttega luua teadmiste ja koolitusvõrgustik vastavalt komisjoni kirjeldusele. Kuid ta märgib siiski, et institutsiooniliselt on vaja kaasata teadlasi ja akadeemilist kogukonda ning viia läbi uuringuid, et kirjeldada ja hinnata võimalikke ohte, neist tulenevat haavatavust ja kogukondade kokkupuudet ohtudega. Ilmselgelt on vaja tagada eraalgatuse ja ettevõtjate, samuti kodanikuühiskonna kaasamine, et võtta arvesse nende omandatud kogemusi ja teadmisi, aga ka selleks, et õnnetuste korral koondada kohalikul tasandil kogukonna struktuure lihtsamalt ja vahetumalt. Lisaks on esmatähtis kodanike teavitamine eri ohtudest, millega neil tuleb kokku puutuda, ning neid sel teemal ka harida.

4.9. Komitee kiidab heaks konkreetse suutlikkuse, mida komisjon kavatseb arendada mehhanismi rescEU raames, st luua reserv sellistest vahenditest nagu kustutuslennukid, kõrge läbilaskevõimega pumbad, otsingu- ja päästetööd linnas, samuti operatiivne suutlikkus, mida arendatakse rahvatervise sektoris välihaiglate ja erakorralise meditsiini rühmade loomise kaudu, nagu on kirjeldatud komisjoni teatise punkti 3.1 teises lõigus. Komitee arvates on vaja tagada nende vahendite koostalitlus ja sobivus paindlikuks kasutamiseks, nii et oleks võimalik saavutada mastaabisääst kestliku arengu seisukohast. Näiteks tuleks kaaluda selliste õhusõidukite ostmist, millega saaks nii a) tuleahjusid õhust kustutada, b) teostada järelevalvet ja õhupatrulle varajaseks hoiatamiseks, c) viia läbi otsingu- ja päästeoperatsioone ja d) transportida haigeid raskesti

juurdepääsetavatest piirkondadest ja kaugetelt saartelt. Seega saaks õhusõidukite sellist võimekust kasutada aasta läbi, nii et nende kulused saaks amortiseerida kiiremini ning majanduslikult soodsamalt.

4.10. Komitee teeb ettepaneku luua piirkondlikud struktuurid regioonides, mis võivad vajada viivitamatut reageerimist. Lisaks on vaja tugevdada kohalikke kogukondi, andes neile vahendeid esmaseks reageerimiseks, samuti luua sellel tasandil hästi koolitatud meeskondi, kelle käsutuses on varajase hoiatamise süsteemid. Lisaks on täiesti hädavajalik töötada välja ja levitada ühissuuniseid sisaldavaid sertifitseeritud käsiraamatuid.

4.11. Komitee tervitab asjaolu, et liikmesriikide kodanikukaitsemeetmete rahastamisvaldkondi on laiendatud näiteks kohandamise ja taastamise valdkonnaga, aga ka transpordivaldkonna kaasrahastamise osakaalu suurendamisega. Näiteks kui maavärin põhjustab ulatuslikku hävingut, on täielikult õigustatud ELi ja asjaomase liikmesriigi kaasrahastamine väikeste elamute transpordiks ja ümberpaigutamiseks ning sobiva koha väljaarendamiseks, teostades vajalikud tööd asjakohase taristu ja üldkasutatavate rajatiste loomiseks, st elekter, veevarustus, kommunikatsioonid, kanalisatsioon, et sotsiaal-majanduslik tegevus saaks jätkuda võimalikult kiiresti ja et oleks tagatud sotsiaalne ühtekuuluvus.

4.12. Komiteel ei ole vastuväiteid tegevuskulude arvamisele kaasrahastamise hulka, kuid märgib, et ette tuleks näha objektiivne kulude prognoosimise, aga eelkõige nende hindamise mehhanism, et vahendeid kasutataks asjakohaselt. Komitee peab ka vajalikuks kasutada kõiki alternatiivseid rahastamisallikaid, nagu struktuurifondid või kaasrahastamine Euroopa Investeeringispanga poolt.

4.13. Komitee on terves reas arvamustes võtnud seisukoha, et Euroopa fondide kasutamise bürokraatlikke menetlusi on vaja lihtsustada ja tagada hädavajalik paindlikkus, kahjustamata sealjuures menetluse läbipaistvust ja selle üle teostatavat sõltumatut kontrolli, mis on hädavajalikud tingimused, et tagada Euroopa kodanike maksude seadusliku ja tõhusa kasutamise.

4.14. Komitee kiidab heaks komisjoni viite terrorismivastasele võitlusele ja peab vajalikuks kehtestada ohtude ennetamise, neile reageerimise (tagajärgede tasandil) ja taastustööde jaoks hästi läbimõeldud raamistik. Lähitulevikus võiks komisjon sellega seoses välja töötada täiendavate reservide koondamise kava keemilisest, bioloogilisest, kiirgus- ja tuumaohust tingitud loodusõnnetustele reageerimiseks, vabastamata samas vastavates sektorites tegutsevaid ettevõtjaid oma kohustustest ega vastutusest. Komitee märgib, et selliste õnnetuste korral reageerimata jätmine võib anda surmava hoobi eelkõige primaarsektori tootmisele ja tuua pikas perspektiivis kaasa tohutud tagajärjed kogu elanikkonna toiduga varustamisele ja tervisele.

4.15. Komitee on seisukohal, et rescEU raames on oluline mobiliseerida kodanikuühiskond institutsioonilise tunnustamise kaudu, kaasates selle poliitika väljatöötamise ja ohtude ennetamise, aga võimaluse korral ka õnnetustele reageerimise. Samuti tuleks protsessi kaasata Euroopa solidaarsuskorpus.

5. Konkreetsed märkused

5.1. Komitee peab samuti vajalikuks tugevdada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli kodanikukaitse vallas ja uues liidu mehhanismis, tehes järgmist:

- a) kaasata neid ohtude ennetamise ning riskijuhtimise meetmete kavandamise ja rakendamise etapis ning looduslikele või inimtegevusest põhjustatud ohtudele reageerimisel;
- b) toetada nende konkreetset võimekust ja integreerida kavandatud meetmetesse, kuna neil palutakse õnnetuse korral esimesena sekkuda;
- c) kasutada nende pädevust mis tahes tegevuse koordineerimiseks ja arendamiseks, et nii palju kui võimalik vältida topelttöid ja edendada koostalitlusvõimet;
- d) tugevdada nende rolli piiriülese koostöö raames ühiste kavade, programmide ja õppuste läbiviimisel.

Brüssel, 18. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“ ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine““

(COM(2018) 234 final – 2018/0111 (COD); COM(2018) 232 final)

(2019/C 62/38)

Raportöör: **Baiba MILTOVIČA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 28.5.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 4.6.2018 Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	6.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	122/0/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kaudu tugevdatakse ELi andmepõhist majandust ja edendatakse ühiskonna arengut ja üldist heaolu. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et direktiiv, samuti direktiivis kavandatud parandused ja täiendused on eriti olulised selleks, et lahendada kogu ühiskonna jaoks tähtsad probleemid, mis on seotud digitaalse ühtse turu strateegia rakendamisega.

1.2. Komitee hindas direktiivi kavandatud muudatuste vastavust parandamise eesmärkidele ning tunneb üldjoontes heameelt komisjoni läbivaadatud direktiivi ettepaneku üle ja on veendunud, et kavandatud muudatused mõjutavad positiivselt üldisi parandamise eesmärke. Kuid komitee leiab siiski, et kavandatud muudatustest ei piisa probleemsete valdkondade mõjusaks parandamiseks.

1.3. Komitee analüüsis komisjoni teatist „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“ ja toetab selles sisaldunud põhimõtteid ja meetmeid, mis lihtsustavad ettevõtete ja avaliku sektori juurdepääsu eri allikatest, majandusharudest ja valdkondadest pärinevatele andmetele ja võimaldavad neid andmeid taaskasutada.

1.4. Järeldused

1.4.1. Komitee leiab, et seoses üldiste parandamise eesmärkidega taotletakse direktiivi kavandatud muudatuste kaudu järgmist:

— avaliku sektori teabe direktiivi juba olemasoleva positiivse mõju parandamine, ELi andmepõhise majanduse tugevdamine, taaskasutatavate avaliku sektori andmete hulga suurendamine;

— kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja konkurentsi tagamine (vt punkt 3.2.2);

- avaliku sektori taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamine pikas perspektiivis (vt punkt 3.2.3);
- VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas, et neil ei oleks takistusi avalike andmete taaskasutamisel ärilistel eesmärkidel (vt punkt 3.2.4). Ent VKEde tugevdamise eesmärki ei tohi ohustada andmete kinnistamise üleliia rangete keeldudega, kuna need takistaksid uuenduslike kohalike projektide arendamist ja teostamist koos VKEdega.

1.4.2. Komitee on seisukohal, et pidades silmas tuvastatud probleeme, aitavad kavandatud direktiivi muudatused üldiselt olukorda parandada ja lahendada probleeme, millele need on otseselt suunatud. Siiski tuleb üksikute tuvastatud probleemide puhul sedastada järgmist:

- „dünaamilised andmed/rakendusliidesed“ – muudatused võimaldavad probleeme lahendada vaid osaliselt, sest muudatuste tulemusi ei ole võimalik kontrollida ega prognoosida. Eriti lühiajalises perspektiivis võib parandamine olla ebapiisav (vt punktid 3.1.3, 3.3.1);
- „tasude võtmine“ – muudatused on probleemse valdkonna parandamiseks sobivad ja nendega osutatakse abi suurendatud tasude puhul ja edendatakse andmete taaskasutamist, eelkõige muutes need VKEde jaoks kergemini kättesaadavaks (vt punktid 3.1.5, 3.3.2), samas juhib komitee tähelepanu sellele, et avalike ettevõtete jaoks on väga oluline tehtud kulutuste asjakohane kompenseerimine;
- „avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“ – muudatused ei ole piisavad, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine on puhtalt formaalne ega hõlma tõelisi lisakohustusi. Konkreetset probleemi sellega ei lahendata (vt punktid 3.1.1, 3.1.3, 3.3.3);
- „avaliku sektori andmete kinnistamine (*data lock-in*)“ – muudatused ei ole piisavad ja aitavad ainult osaliselt ja kaudselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele (vt punktid 3.1.4, 3.3.4).

1.5. Soovitused

1.5.1. **Komitee seisukoht:** komisjoni valitud leebema seadusandliku sekkumise variandid ei ole piisavad, et lahendada kõiki tuvastatud, direktiivi mõjususega seotud probleeme (vt punkt 4.1.3).

Komitee soovitus: kui direktiivi parandamise üheks peamiseks põhjuseks ja selle üheks peamiseks eesmärgiks on tuvastatud probleemide lahendamine, siis on vaja tegutseda aktiivsemalt ja sihipärasemalt ning valida üksikute konkreetsete probleemide lahendamiseks jõulisema seadusandliku sekkumise variant. See võib endaga kaasa tuua mõjuhinnangus nimetatud variantide muutmise.

1.5.2. **Komitee seisukoht:** hädavajalik on kõrvaldada õiguskontrollikomitee tuvastatud puudused ja võtta direktiivi muudatustega seoses vastavaid parandusmeetmeid (vt punkt 4.1.2).

Komitee soovitus: ühe parandusmeetmena tuleks direktiivis selgelt ja arusaadavalt märkida, milline õigusakt on käesoleva direktiivi ja muu õigusakti konflikti korral ülimuslik: isikuandmete kaitse üldmäärus, andmebaaside direktiiv või ruumiandmete infrastruktuuri direktiiv.

1.5.3. **Komitee seisukoht:** mõjuhinnangus ei peegeldu piisavalt sidusrühmade seisukohad seoses jõulisema või leebema seadusandliku sekkumise variandi valimisega (vt punkt 4.1.4);

Komitee soovitus: hinnata täiendavalt sidusrühmade seisukohti seoses üksikute probleemide lahendamiseks valitud variandiga ning hinnata iga sidusrühma ühiskondlikku tähtsust, mis võimaldaks iga üksiku probleemi lahendamiseks valida variandid objektiivsemalt ja paremini põhjendatult.

1.5.4. **Komitee seisukoht:** seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, on 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg mõnedel juhtudel liiga pikk (vt punkt 3.1.2).

Komitee soovitus: uurida tuleks suurema paindlikkuse lubamise võimalust.

1.5.5. **Komitee seisukoht:** direktiivi ettepanekus ja mõjuhinnangus ei arvestata piisavalt mitmete sidusrühmade oluliste soovidega (vt punkt 4.2.1).

Komitee soovitus: koostada täiendav hindamine järgmiste punktide osas, mille käsitlemist peetakse ebapiisavaks:

- avaliku sektori töötajate arvu võimalik vähendamine automatiseerimise, töötajate ümberkoolitamise ja sotsiaalsete probleemide lahendamise vajaduse tulemusel.
- võrdsed õigused ja kohustused avaliku ja erasektori jaoks seoses andmetele juurdepääsuga;
- riigi osalusega äriühingutele kulude kompenseerimine;
- elutähtsa taristu kaitse,
- vajadus vältida direktiivi kattumist kohalike või valdkondlike õigusaktidega;
- konkurentsi kahjustamine riigi osalusega äriühingute jaoks.

1.5.6. **Komitee seisukoht:** direktiivi uuesti sõnastamise ettepanekus juhib komisjon teadlikult tähelepanu vajadusele kõrvaldada eelnevalt tuvastatud puudused. Samas ei esita komisjon märkimisväärseid parandusi eelnevalt tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks, kuna ta ei loo tasakaalu eri sidusrühmade erinevate huvide vahel ega paku ta avaliku ja erasektori ettevõtetele võrdseid tingimusi teabe vahetamisel.

Komitee soovitus: komisjon peaks vaatama läbi oma seisukoha seoses eelmise direktiivi hindamises tuvastatud probleemide parandamisega ning täpsustama:

- mida soovitakse direktiivi ümber sõnastamisega saavutada, võttes arvesse hetkeolukorra seoses eri sidusrühmade erinevate huvide ja mureküsimumustega;
- millised tingimused kehtivad direktiivi uuesti sõnastamise eesmärkide poole liikumise järkjärgulise ülemineku protsessile, seejuures tuleb direktiivi eri aspektid siduda teiste õigusaktide või tegevustega, mis võimaldavad luua tasakaalu sidusrühmade erinevate huvide vahel.

2. Direktiivi ettepaneku sisu ülevaade

2.1. Direktiivi muutmise taust

2.1.1. Eli liikmesriikide avalik sektor toodab tohututes kogustes andmeid, mida kasutatakse avaliku ja erasektori teenuste osutamise tõhusamaks muutmiseks ning teadlikumate otsuste tegemiseks. EL on juba aastaid propageerinud avaliku sektori teabe taaskasutamist. Avaliku sektori teabe direktiivi läbivaatamine on oluline avalike ja avaliku sektori rahastatud andmete juurdepääsetavuse ja taaskasutatavuse algatus, mille komisjon kuulutas välja digitaalse ühtse turu strateegia vahekokkuvõttes.

2.1.2. Komisjon töötas direktiivi läbi ning kohandas direktiivi vastavalt andmehalduse ja -kasutuse viimase aja arengule.

- 17. novembril 2003 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (edaspidi „avaliku sektori teabe direktiiv“).

Direktiivi eesmärk oli lihtsustada avaliku sektori teabe taaskasutamist kogu liidus, ühtlustades selleks taaskasutamise baastingimused ja kõrvaldades taaskasutamise peamised takistused siseturul.

— 2013. aasta juulis asendati direktiiv 2003/98/EÜ direktiiviga 2013/37/EL.

Muudatustega kohustati lubama üldiselt kättesaadavate avalike andmete taaskasutamist ja laiendati direktiivi kohaldamisala. Kehtestati tasu võtmise vaikumisi kehtivad normid, mille kohaselt piirdub tasu teabe paljundamise, esitamise ja levitamise piirkuluga, ning kohustati avaliku sektori asutusi suurendama tasude kohaldamise normide ja tingimuste läbipaistvust.

— 25. aprillil 2018 esitati ettepanek avaliku sektori teabe direktiivi **uuesti sõnastamiseks** (COM(2018) 234 final). Ettepanekuga tehakse direktiivis 2003/98/EÜ olulisi muudatusi ja lisatakse mitmeid uusi sätteid. Vastavalt avaliku sektori teabe direktiivi artiklile 13 kontrolliti avaliku sektori teabe direktiivi senist kohaldamist ja juhiti tähelepanu probleemidele. Et kasutada paremini ära avaliku sektori valduses oleva teabe potentsiaali, **on läbivaadatud direktiivis ette nähtud mitme probleemsena tuvastatud valdkonna parandamine.**

2.1.3. Direktiivi kavandatava muutmise ettepanek on tehtud **kolmanda andmepaketi raames**, mille Euroopa Komisjon võttis vastu 25. aprillil 2018. See sisaldab ka teatist „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“, ⁽¹⁾ milles käsitletakse avalikku huvi pakkuvate erasektori andmetele juurdepääsu teemat ning sätestatakse ettevõtjatevahelise (B2B) ning ettevõtjate ja valitsuse (B2G) vahelise andmete jagamise põhimõtted.

2.1.3.1. Teatistes tuuakse välja erasektori andmete taaskasutamise (B2B) peamised põhimõtted:

- läbipaistvus;
- ühisväärtuste loomine;
- vastastikune kaubandushuvidega arvestamine;
- konkurentsimoonutuste vältimine;
- andmete võimalikult vähene kinnistamine.

2.1.3.2. Teatistes tuuakse välja avaliku sektori poolt erasektori andmete taaskasutamise (B2G) peamised põhimõtted:

- proportsionaalsus erasektori andmete kasutamisel;
- eesmärgi piiramine;
- kahju tekitamise vältimine;
- andmete taaskasutamise tingimused;
- erasektori andmete puuduste leevendamine;
- läbipaistvus ja ühiskonna osalemine.

2.2. *Direktiivi muutmisega taotletavad eesmärgid*

2.2.1. Üldeesmärgid:

- tugevdada avaliku sektori teabe direktiivi positiivset mõju ja ELi andmepõhist majandust, suurendades taaskasutamiseks kättesaadava avaliku sektori teabe hulka;
- tagada kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsed tingimused ning seeläbi aus konkurents;

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“ (COM(2018) 232 final).

- vähendada avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormust;
- tugevdada VKEde positsiooni andmeturul, tagades samas, et neil ei ole takistusi avaliku sektori andmete taaskasutamisel ärielistel eesmärkidel.

2.2.2. Konkreetset eesmärgid

- Parandada nelja peamist valdkonda, kus tuvastati varasema direktiivi toimivuse hindamise käigus probleeme.

2.3. Direktiivi mõjusust mõjutavad peamised probleemset valdkonnad (valdkonnad, kus on arenguruumi)

2.3.1. Täiustamist vajav valdkond „Dünaamilised andmed/rakendusliidesed“:

- puudulik reaajaline juurdepääs avaliku sektori asutuste valduses olevatele andmetele, eelkõige dünaamilistele, st ajas muutuvatele andmetele;
- asjakohaste tehniliselt vahendite (rakendusliidese ehk API) ebapiisav pakkumine ja kasutamine;

2.3.2. Probleemne valdkond „Tasude võtmine“:

- avaliku sektori asutused kasutavad praegu erinevaid lubatud erandeid ja nõuavad avaliku sektori andmete taaskasutamise eest tasu, mis on palju kõrgem, kui kulude katmiseks vajalik, ning mis viib turumoonutusteni – suuri ettevõtjaid toetatakse ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEdele), kes ei ole võimelised avalikke andmeid ostma, seatakse takistusi.

2.3.3. Probleemne valdkond „Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“:

- direktiivi ei kohaldata nende suhtes, kes töötavad transpordi- ja kommunaalteenuste sektoris;
- direktiivi ei kohaldata teadusandmete suhtes, mis on saadud avaliku sektori rahastamise abil.

2.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“:

- avaliku sektori andmete valdajad sõlmivad erasektoriga ainuõiguste andmise kokkuleppeid, et oma andmetest lisakasumit saada, mille kaudu piiratakse andmete potentsiaalsete taaskasutajate hulka.

2.4. Võimalikud variandid probleemsete valdkondade parandamiseks ja valitud variant

2.4.1. Mõjuhinnaang (²) võeti arvesse tulevaste meetmete järgmisi variante:

- a) lähtestsenaarium (praeguse lähenemisviisi muudatusteta jätkamine);
- b) olemasolevate ELi meetmete lõpetamine (avaliku sektori teabe direktiivi kehtetukstunnistamine);
- c) üksnes mittesiduvad õigusmeetmed;
- d) pakettlahendus, mis hõlmab nii avaliku sektori teabe direktiivi muudatusi kui ka mittesiduvaid sätteid.

2.4.2. Valik probleemsete valdkondade parandamise variantidest:

- lähtestsenaariumina jäädi lahendusvariandi a juurde, mille eeliseid võrreldi teiste variantidega;
- lahendusvariandid b ja c jäeti kõrvale varases etapis;

(²) Mõjuhinnaang (SWD(2018) 127).

- lahendusvariant d oli kahe allvariandi aluseks:
 - variant, mille puhul kõik elemendid on seadusandlikult leebemad;
 - variant, mille puhul kõik elemendid on seadusandlikult rangemad;

Komisjoni valitud variant on kombineeritud lähenemine, milles leebem seadusandlik sekkumine on ühendatud olemasolevate mittesiduvate meetmete ajakohastamisega – kokkuvõttes on tegu leebema seadusandliku sekkumisega.

3. Üldmärkused

Komitee hindas direktiivi kavandatud muudatusi kolmest aspektist lähtuvalt:

- peamised muudatused ja täiendused direktiivi originaaltekstis (vt punkt 3.1);
- direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus direktiivi muutmise üldeesmärkidele (vt punkt 3.2);
- direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus peamistele valdkondadele, kus on arenguruumi (vt punkt 3.3).

3.1. Peamised muudatused ja täiendused direktiivi originaaltekstis

3.1.1. Direktiivi I peatükk – „Üldsätted“

Muudatused direktiivi artiklis 1 – „Reguleerimisese ja kohaldamisala“

- Direktiivi kohaldamisala laiendamine ka avaliku sektori ja transporditeenuste andmetele ning teadusandmetele;
- Direktiivi selgitav tekstiosa ⁽³⁾ on sõnastatud järgmiselt:
 - transpordi- ja kommunaalteenuste valdkonna andmed: „kohaldatavate kohustuste arv on piiratud: riigi osalusega äriühingud võivad levitamise eest võtta piirkulu ületavat tasu ega ole kohustatud andma teavet, mida nad anda ei soovi“;
 - teadusandmed: „liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja teadusandmete vaba kättesaadavuse strateegiad“, mis põhimõtteliselt tähendab, et ELi tasandil ei kirjutata midagi ette ja kõik vastavasisulised tegevused kuuluvad jätkuvalt liikmesriikide pädevusse.

Komitee seisukoht:

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt, kuid leiab, et pakutud lahendus avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala probleemidele ei ole piisav, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine võib tuua kaasa turumoonutused ühel ja samal turul tegutsevate avalike ettevõtete ja eraettevõtete vahel. Kohaldamisala laiendamine ka eraettevõtetele võib selle probleemi lahendada ja edendada samaaegselt avalike ettevõtete innovatsiooni.
- Kavandatud muudatused toovad endaga kaasa täiendavad töö- ja finantskulud.

3.1.2. Direktiivi II peatükk – „Taaskasutamistaotlused“

Muudatused direktiivi artiklis 4 – „Taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded“

- Erandite sätestamine, mille puhul ei kehti taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded.

⁽³⁾ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“, COM(2018) 234 final.

Komitee seisukoht: komitee toetab kavandatud muudatusi erandite osas, on aga siiski seisukohal, et seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, võiks kehtestatud 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg olla lühem taotluste puhul, mis puudutavad hõlpsasti kättesaadavaks tehtavaid andmeid.

3.1.3. Direktiivi III peatükk – „Taaskasutamise tingimused“

Muudatused direktiivi artiklis 5 – „Pakutavad vormingud“

- Sätestatakse, et avaliku sektori asutused ja riigi osalusega äriühingud teevad dünaamilised andmed taaskasutamiseks kättesaadavaks kohe pärast kogumist selleks sobiva rakendusliidese ehk API kaudu.
- Sätestatakse, et kui dokumentide kättesaadavaks tegemine kohe pärast nende kogumist käiks avaliku sektori asutusele või riigi osalusega äriühingule rahaliselt või tehniliselt üle jõu, tehakse lõikes 4 osutatud dokumendid kättesaadavaks aja jooksul, mis ei kahjusta põhjendamatult nende andmete majandusliku potentsiaali kasutamist.
- Valitakse variant, mille kohaselt „liikmesriikide[l on] „pehme“ kohustus teha dünaamilised andmed kiiresti kättesaadavaks ja võtta kasutusele rakendusliideseid“ (vähese seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht:

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt ja leiab, et need aitavad üldiselt lahendada dünaamiliste andmetega seotud probleemi. Kuid ikkagi ei ole muudatuste tulemusi võimalik kontrollida ega prognoosida ning eriti lühiajalises perspektiivis võib parandamise tulemus olla ebapiisav.
- Esialgu tekivad andmete valdajale lisakulud (seoses rakendusliidese ja tehnoloogia kasutuselevõtuga), aga pikaajalises perspektiivis on andmete valdajatel oodata kasumit tänu optimeeritud töökorraldusele (lisaks tuleb võtta arvesse võimalikke muudatusi avaliku sektori tööhõives, mis on tingitud automatiseerimisest ja sellest lähtuvate sotsiaalsete probleemide hädavajalikust lahendamisest).

Muudatused direktiivi artiklis 10 – „Teadusandmete kättesaadavus ja taaskasutamine“

- Sätestatakse, et liikmesriigid peavad toetama teadusandmete kättesaadavust ning võtma vastu siseriiklikud põhimõtted ja asjaomased meetmed, mille eesmärk on teha kõik avaliku sektori rahastatud teadusandmed vabalt kättesaadavaks („vaba juurdepääsu põhimõtted“).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt uut sõnastust, mis parandab komitee arvates üldiselt avaliku sektori teabe direktiivi mõjusust, aga see ei ole sobiv avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisalaga seotud probleemi lahendamiseks, kuna on deklaratiivse iseloomuga, millega seoses ei kirjutata ELi tasandil midagi ette ja kõik võimalikud tegevused kuuluvad üksiku liikmesriigi pädevusse.

3.1.4. Direktiivi IV peatükk – „Diskrimineerimiskeeld ja aus kaubandus“

Muudatused direktiivi artiklis 12 – „Ainuõiguste andmise keeld“

- Sätestatakse, et õiguslikud või praktilised kokkulepped, millega ei anta küll selget ainuõigust, kuid millega võidakse piirata dokumentide taaskasutust, tuleb teha avalikult kättesaadavaks mitte hiljem kui kaks kuud enne nende jõustumist.
- Kavandatava variandiga sätestatakse ainult läbipaistvusnõuded (vähese seadusandliku sekkumise variant), aga ei keelata tegevusi, mis viivad andmete kinnistamiseni (jõulisema seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt kavandatud muudatusi ja leiab, et üldiselt aitavad need kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele. Ent VKEdede tugevdamise eesmärki ei tohi ohustada andmete kinnistamise üleliia rangete keeldudega, kuna need takistaksid uuenduslike kohalike projektide arendamist ja teostamist koos VKEdega.

3.1.5. Direktiivi V peatükk – „Väärtuslikud andmestud“

Muudatused direktiivi artiklis 13 – „Väärtuslike andmestute nimekiri“

— Komisjon kinnitab väärtuslike andmestute nimekirja ja näeb ette selle avaldamise ja taaskasutamise korra.

Komitee seisukoht

- Komitee toetab kavandatud muudatusi ja leiab, et seeläbi suurendatakse avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise ulatust.
- Arvesse tuleb võtta asjaolu, et eeldada võib lisakulusid tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmiseks ja väiksemat tulu andmete valdaja jaoks.
- Väärtuslike andmestute kogumise, säilitamise ja kasutamise menetluste kohta ei ole esitatud selgeid andmeid.
- Selgeid andmeid ei ole esitatud ka andmete valdajate kulude hüvitamise mehhanismide kohta andmete tasuta pakkumise eest.

3.2. Direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus direktiivi muutmise üldeesmärkidele

3.2.1. **Eesmärk:** avaliku sektori teabe direktiivi juba positiivse mõju edasine parandamine, ELi andmepõhise majanduse tugevdamine, rohkem taaskasutatavaid avaliku sektori andmeid.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused aitavad üldiselt kaasa üldise eesmärgi saavutamisele.

3.2.2. **Eesmärk:** kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja seeläbi ausa konkurentsi tagamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on otseselt ja ühemõtteliselt suunatud selle eesmärgi saavutamisele:

- parandades tasude võtmise põhimõtteid (direktiivi artikkel 6);
- reguleerides rangemalt võimalusi ainuõiguste andmise kokkulepete sõlmimiseks (direktiivi artikkel 12);
- reguleerides täpselt andmete ja väärtuslike andmestute tasuta pakkumist (direktiivi artikkel 13);
- samal ajal juhib komitee tähelepanu ohule, et otseselt eraettevõtjatega konkureerivatele avaliku sektori ettevõtjatele kehtestatavad ühepoolsed kohustused põhjustavad turumoonutusi.

3.2.3. **Eesmärk:** avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on üldiselt tervitatavad.

- Need viivad pikaajalises perspektiivis avaliku sektori valduses oleva taaskasutatava teabe valdaja halduskoormuse vähendamiseni, eelkõige seoses uute tehnoloogiliste lahenduste kasutamisega (direktiivi artiklid 5 ja 13).
- Samas tuleb arvestada võimalike muudatustega avaliku sektori tööhõives, mis omakorda nõuab sellega seotud sotsiaalsete probleemide lahendamist.

3.2.4. **Eesmärk:** VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas selle, et neid ei takistata avaliku sektori andmete kasutamisel ärielistel eesmärkidel.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatuste eesmärk on kõnealuse eesmärgi saavutamine ning rakendamise korral parandatakse VKEde positsiooni seoses avaliku sektori andmete taaskasutamise võimalusega (direktiivi artiklid 6, 12 ja 13), siiski ei tohi VKEde tootmist, innovatsiooni ja arengut takistada liiga koormava kohustusega edastada avalikus sektoris tegutsevate koostööpartnerite andmed või ainuõiguste andmise keelamisega.

3.3. *Direktiivi muudatuste ja täienduste vastavus peamistele valdkondadele, kus on arenguruumi*

3.3.1. Täiustamist vajav valdkond „**Dünaamilised andmed/rakendusliidesed**“

Kavandatud parandused

- Liikmesriike kutsutakse mittesiduvalt üles muutma dünaamilised andmed õigel ajal kättesaadavaks ja võtma kasutusele rakendusliidesed (direktiivi artikkel 5).
- Liikmesriike kohustatakse rangemalt tagama piiratud arvu väärtuslike andmestute taaskasutamise võimalust (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on osaliselt sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.3).
- Pikaajalises perspektiivis aitavad kavandatud muudatused lahendada küsimusi, mis on seotud dünaamilistele andmetele juurdepääsuga, ning edendada dünaamiliste andmete taaskasutamist ja uute tehnoloogiate (rakendusliides) kasutamist andmete automaatseks jagamiseks. Andmete õigeaegne kättesaadavaks muutmine peaks olema mittesiduv kohustus, võimaldades raskete kohalike tingimuste kompenseerimist ja kohalike tavade arvesse võtmist.

3.3.2. Täiustamist vajav valdkond: „**Tasude võtmine**“

Kavandatud parandused

- Rangemad nõuded erandite tegemiseks üldreeglit, mille kohaselt avaliku sektori asutused ei või levitamise eest nõuda piirkulu ületavat tasu (direktiivi artikkel 6).
- Koostatakse nimekiri väärtuslikest andmestutest, mis peaksid olema kõikides liikmesriikides tasuta kättesaadavad (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.5), samas juhib komitee tähelepanu sellele, et tekkinud kulude asjakohane kompenseerimine on avaliku sektori ettevõtete jaoks äärmiselt oluline.
- Kavandatud muudatuste kaudu osutatakse abi suurendatud tasude puhul ja soodustatakse andmete taaskasutamist, muutes need eelkõige VKEdele lihtsamini kättesaadavamaks.

3.3.3. Täiustamist vajav valdkond: „**Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala**“

Kavandatud parandused

- Direktiivi reguleerimiseseme ja kohaldamisala laiendamine (direktiivi artikkel 1).
- Liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemuseks olevate teadusandmete vaba kättesaadavuse põhimõtted, säilitades samas rakendamise paindlikkuse (direktiivi artikkel 10).

Komitee seisukoht – Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punktid 3.1.1, 3.1.3).

3.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“

Kavandatud parandused – Rangemad nõuded, mis on seotud ainuõiguste puudumise ning avaliku ja erasektori kokkulepete läbipaistvusega seoses avaliku sektori teabega (direktiivi artiklid 11 ja 12).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punkt 3.1.4).
- Kavandatud muudatused aitavad osaliselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele ja edendavad andmete taaskasutamist. Kuid ülemäärased meetmed andmete kinnistamise vältimiseks ei või luua takistusi innovaatilistele projektidele ja partnerlustele.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Kavandatud muudatuste mõju hindamine

4.1.1. Kavandatud muudatuste mõjuhindang on oluline dokument. See on aluseks kokkuvõtetele ja otsustele, mis käsitlevad seda, milliseid muudatusi ja täiendusi tuleks direktiivi teha, mis omakorda avaldab märkimisväärset mõju ELi liikmesriikidele. Seetõttu on vaja usaldusväärset meetodit mõjuhindangu jaoks, mille tulemuseks on objektiivsed ja usaldusväärsed tulemused.

4.1.2. Õiguskontrollikomitee arvamuses tuvastatud peamised puudujäägid on järgmised ⁽⁴⁾:

- mõjuhindangus on sidusrühmade seisukohad esitatud ebapiisavalt. Eelkõige ei võeta piisavalt arvesse sidusrühmade tõstatatud kahtlusi seoses isikuandmete turvalisuse ja andmebaaside kaitsega;
- mõjuhindangus ei ole piisavalt selgitatud, kuidas on kavandatud muudatused vastavuses andmebaaside direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmäärusega;
- mõjuhindangus ei kirjeldata muudatuste võimalikke alternatiive piisavalt üksikasjalikult ja nende alternatiivide valik on liiga kitsas (või liiga ühetaoline), et pakkuda tõeliste alternatiivsete lahenduste valimise võimalust.

Komitee seisukoht

- Ülimalt oluline on kõrvaldada õiguskontrollikomitee tuvastatud puudujäägid.
- Vajadusel tuleb võtta asjakohaseid parandusmeetmeid seoses direktiivi muudatustega.

4.1.3. Mõjuhindangu kokkuvõttes ⁽⁵⁾ nimetatud asjaomaste rühmade huvid

- Andmete valdajad (avaliku sektori esindajad) eelistavad pigem senise olukorra jätkumist seoses avaliku sektori andmete taaskasutamisega, niisiis leebema seadusandliku sekkumise varianti.
- Andmete taaskasutajad (sealhulgas VKEd) eelistavad varianti tagada kiire ja tõhus edasimineku taaskasutatavate andmete ulatuse laiendamisel, niisiis jõulisema seadusandliku sekkumise varianti.

⁽⁴⁾ „Õiguskontrollikomitee arvamus“ (SEC(2018) 206).

⁽⁵⁾ Mõjuhindangu kokkuvõte (SWD(2018) 128).

Komitee seisukoht

- Kuigi direktiivi eesmärk on taaskasutatavate andmete hulga suurendamine ja VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, ei saa jätta tähelepanuta võimalikke turumoonutusi ja seepärast otsustas komisjon siiski valida leebema seadusandliku sekkumise variandi ja seega probleemsete valdkondade võimalikke parandamisvõimalusi mitte täielikult ära kasutada.
- Selleks, et saavutada direktiivi muutmise kavandatud eesmärke tõhusamalt, tuleb hinnata võetud meetmete tulemuslikkust.

4.1.4. Mõjuhindangus⁽⁶⁾ esitatud asjaomaste rühmade välja selgitatud ja hinnatud seisukohad

- Sidusrühmade seisukohtade välja selgitamine on peamine eeltingimus, et valida probleemide lahendamiseks sobivad meetmed (jõulisem või leebema seadusandliku sekkumise variant).
- Mõjuhindangus on toodud eri sidusrühmade seisukohad, mis puudutavad üldist hinnangut direktiivi mõjule ja soovitavaid muudatusi.

Komitee seisukoht

- Mõjuhindangus ei peegeldu piisavalt konkreetselt sidusrühmade seisukohad seoses jõulisema või leebema seadusandliku sekkumise variandi valimisega.
- Sidusrühmi ei ole jagatud allrühmadesse lähtuvalt nende eri huvidest ja võimalustest, teabe liigist, tegevuse liigist (nt andmete valdajad, kellele andmete pakkumise eest tasu ei maksta, andmete valdajad, kellele makstakse andmete pakkumise eest tasu, andmete kasutajad – suurettevõtted, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, muud avaliku sektori asutused).
- Ei ole esitatud iga sidusrühma seisukohta iga üksiku probleemi iga võimaliku lahendusvariandi suhtes.
- Puudub hinnang iga sidusrühma ühiskondlikule tähtsusele ja seetõttu ka nende representatiivsusele ja mõju tegelikule ulatusele.

4.2. Muud direktiiviga seotud punktid, mida ei ole piisavalt arvesse võetud

4.2.1. Komitee hinnangul ei arvestata direktiivi ettepanekus ja mõjuhindangus piisavalt mitmete sidusrühmade oluliste soovidega. Komitee pooldab alljärgnevate küsimuste põhjalikku kontrollimist:

- võrdsed õigused ja kohustused avaliku ja erasektori jaoks seoses andmetele juurdepääsuga;
- avaliku sektori kompenseerimine avalikele andmetele tasuta juurdepääsu tagamiseks;
- elutähtsa taristu kaitse – erandid direktiivi kohaldamises seoses elutähtsa taristuga;
- kattuvuste vältimine – direktiivi kohandamine olemasolevate valdkondlike õigusaktidega, mis on seotud andmete vahetamise ja kasutamisega;
- konkurentsi moonutamine – riigi osalusega äriühingute ohustamine juhtudel, kus nad peavad konkureerivatele eraettevõtjatele esitama tasuta teavet;
- avaliku sektori töötajate arvu võimalik vähendamine automatiseerimise, töötajate ümberkoolitamise ja sotsiaalsete probleemide lahendamise vajaduse tulemusel.

⁽⁶⁾ Mõjuhindang (SWD(2018) 127).

4.3. Komisjoni teatis „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“

4.3.1. Komitee tervitab ja toetab komisjoni teatises esitatud seisukohta, et avalike ja avaliku sektori rahastatud andmete kättesaadavus ja taaskasutus on ühtse Euroopa andmeruumi olulised nurgakivid. See on täiel määral kooskõlas avaliku sektori andmete taaskasutamist käsitleva direktiivi läbivaatamisel toimuva tegevusega. Teatises tuuakse välja direktiivi läbivaatamise eesmärgid ja komitee on seisukohal, et nende eesmärkide rakendamisel tehtud edusammud suurendavad taaskasutamiseks pakutud andmete kättesaadavust.

4.3.2. Komitee pooldab teatises sätestatud ettevõtetevahelise (B2B) ja ettevõtte ja valitsuse (B2G) vahelise ühise andmekasutuse olulisi põhimõtteid ning peab neid sidusrühmade tulevase koostöö potentsiaalselt heaks aluseks.

4.3.3. Komitee toetab komisjoni teatises esitatud meetmeid, mis lihtsustavad komitee arvates ELis avaliku sektori ettevõtete juurdepääsu eri allikatest, majandusharudest ja valdkondadest pärinevatele andmetele ja võimaldavad neid andmeid taaskasutada.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

LISA

Järgnev sektsiooni arvamuse tekst lükati täiskogus vastuvõetud muudatusettepanekute kasuks tagasi, kuid sektsiooni pakutud tekstilõikude poolt anti vähemalt veerand häältest.

Muudatused direktiivi artiklis 1 – „Reguleerimise ja kohaldamisala“

- Direktiivi kohaldamisala laiendamine ka avaliku sektori ja transporditeenuste andmetele ning teadusandmetele;
- Direktiivi selgitav tekstiosa⁽¹⁾ on sõnastatud järgmiselt:
 - transpordi- ja kommunaalteenuste valdkonna andmed: „kohaldatavate kohustuste arv on piiratud: riigi osalusega äriühingud võivad levitamise eest võtta piirkulu ületavat tasu ega ole kohustatud andma teavet, mida nad anda ei soovi“;
 - teadusandmed: „liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja teadusandmete vaba kättesaadavuse strateegiad“, mis põhimõtteliselt tähendab, et ELi tasandil ei kirjutata midagi ette ja kõik vastavasisulised tegevused kuuluvad jätkuvalt liikmesriikide pädevusse.

Komitee seisukoht

- Komitee toetab kavandatud muudatusi osaliselt, kuid leiab, et pakutud lahendus avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala probleemidele ei ole piisav, sest direktiivi kohaldamisala laiendamine jääb formaalseks ega too kaasa reaalselt suuremaid kohustusi ja pädevusi.
- Kavandatud muudatused toovad endaga kaasa täiendavad töö- ja finantskulud. Lühiajalises perspektiivis peab investeerima andmete valdaja, samas kui pikaajalises perspektiivis saavad kasumit nii andmete valdaja kui ka taaskasutaja.

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 52

Erapooletuid: 16

3.1.2. Direktiivi II peatükk – „Taaskasutamistaotlused“

Muudatused direktiivi artiklis 4 – „Taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded“

- Erandite sätestamine, mille puhul ei kehti taaskasutamistaotluste menetlemisel kohaldatavad nõuded.

Komitee seisukoht: komitee toetab kavandatud muudatusi erandite osas, on aga siiski seisukohal, et seoses asjaoluga, et teave või dokumendid peavad üha tihedamini olema olemas lühikese aja jooksul, on kehtestatud 20 tööpäeva pikkune maksimaalne menetlusaeg liiga pikk ja avaliku sektori toimimise parandamiseks tuleks menetlemise aega lühendada.

Hääletuse tulemus

Poolt: 83

Vastu: 55

Erapooletuid: 7

⁽¹⁾ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud)“, COM(2018) 234 final.

3.1.4. Direktiivi IV peatükk – „Diskrimineerimiskeeld ja aus kaubandus“

Muudatused direktiivi artiklis 12 – „Ainuõiguste andmise keeld“

- Sätestatakse, et õiguslikud või praktilised kokkulepped, millega ei anta küll selget ainuõigust, kuid millega võidakse piirata dokumentide taaskasutust, tuleb teha avalikult kättesaadavaks mitte hiljem kui kaks kuud enne nende jõustumist.
- Kavandatava variandiga sätestatakse ainult läbipaistvusnõuded (vähese seadusandliku sekkumise variant), aga ei keelata tegevusi, mis viivad andmete kinnistamiseni (jõulisema seadusandliku sekkumise variant).

Komitee seisukoht: komitee toetab osaliselt kavandatud muudatusi ja leiab, et üldiselt aitavad need kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele, kuid komitee arvab, et nende püüeldavad tulemused ei ole piisavad probleemi põhimõtteliseks lahendamiseks. Komitee arvates oleks selle probleemiga seoses asjakohasem valida variant, mis keelab andmete kinnistamiseni viivad tegevused.

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 60

Erapooletuid: 12

3.2.2. **Eesmärk:** kogu ELis andmete pakkumiseks samaväärsete tingimuste ja seeläbi ausa konkurentsi tagamine.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatused on otseselt ja ühemõtteliselt suunatud selle eesmärgi saavutamisele:

- parandades tasude võtmise põhimõtteid (direktiivi artikkel 6);
- reguleerides rangemalt võimalusi ainuõiguste andmise kokkulepete sõlmimiseks (direktiivi artikkel 12);
- reguleerides täpselt andmete ja väärtuslike andmestute tasuta pakkumist (direktiivi artikkel 13);

Hääletuse tulemus

Poolt: 80

Vastu: 61

Erapooletuid: 9

3.2.4. **Eesmärk:** VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, tagades samas selle, et neid ei takistata avaliku sektori andmete kasutamisel ärilistel eesmärkidel.

Komitee seisukoht: kavandatud muudatuste eesmärk on kõnealuse eesmärgi saavutamine ning rakendamise korral parandatakse VKEde positsiooni seoses avaliku sektori andmete taaskasutamise võimalusega (direktiivi artiklid 6, 12 ja 13), siiski oleks jõulisema seadusandliku sekkumise variandi valimine olnud tõhusam.

Hääletuse tulemus

Poolt: 76

Vastu: 53

Erapooletuid: 6

3.3.1. Täiustamist vajav valdkond „Dünaamilised andmed/rakendusliidesed“:

Kavandatud parandused

- Liikmesriike kutsutakse mittesiduvalt üles muutma dünaamilised andmed õigel ajal kättesaadavaks ja võtma kasutusele rakendusliidesed (direktiivi artikkel 5).
- Liikmesriike kohustatakse rangemalt tagama piiratud arvu väärtuslike andmestute taaskasutamise võimalust (direktiivi artikkel 13).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused on osaliselt sobivad selle probleemse valdkonna parandamiseks (vt punkt 3.1.3).
- Pikaajalises perspektiivis aitavad kavandatud muudatused lahendada küsimusi, mis on seotud dünaamilistele andmetele juurdepääsuga, ning edendada dünaamiliste andmete taaskasutamist ja uute tehnoloogiate (rakendusliides) kasutamist andmete automaatseks jagamiseks. Kuid arvestades asjaolu, et liikmesriikidel on mittesiduv kohustus teha dünaamilised andmed kiiresti kättesaadavaks ja võtta kasutusele rakendusliidesed, ei ole muudatuste tulemusi võimalik kontrollida ega prognoosida. Parandamine ei pruugi olla piisav eeskätt lühiajalises perspektiivis.

Hääletuse tulemus

Poolt: 77

Vastu: 58

Erapooletuid: 10

3.3.3. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori teabe direktiivi kohaldamisala“

Kavandatud parandused

- Direktiivi reguleerimiseseme ja kohaldamisala laiendamine (direktiivi artikkel 1).
- Liikmesriikidele kehtestatakse kohustus töötada välja avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemuseks olevate teadusandmete vaba kättesaadavuse põhimõtted, säilitades samas rakendamise paindlikkuse (direktiivi artikkel 10).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punktid 3.1.1, 3.1.3);
- Direktiivi kohaldamisala laiendamine, kasutades valitud leebema seadusandliku sekkumise varianti, on üksnes formaalne ega hõlma tõelisi lisakohustusi. Konkreetset probleemi sellega ei lahendata.

Hääletuse tulemus

Poolt: 78

Vastu: 61

Erapooletuid: 10

3.3.4. Täiustamist vajav valdkond: „Avaliku sektori andmete kinnistamine“:

Kavandatud parandused: rangemad nõuded, mis on seotud ainuõiguste puudumise ning avaliku ja erasektori kokkulepete läbipaistvusega seoses avaliku sektori teabega (direktiivi artiklid 11 ja 12).

Komitee seisukoht

- Kavandatud muudatused ei ole selle probleemse valdkonna parandamiseks piisavad (vt punkt 3.1.4).
- Kavandatud muudatused aitavad osaliselt kaasa avaliku sektori andmete kinnistamise probleemi lahendamisele ja edendavad andmete taaskasutamist. Kuid ettenähtud leebema seadusandliku sekkumise variant ei ole piisav andmete kinnistamise probleemi mõjusaks lahendamiseks. Komitee arvates oleks selle probleemiga seoses asjakohasem valida jõulisema seadusandliku sekkumise variant.

Hääletuse tulemus

Poolt: 82

Vastu: 57

Erapooletuid: 8

4.1.3. Mõjuhindangu kokkuvõttes ⁽¹⁾ nimetatud asjaomaste rühmade huvid

- Andmete valdajad (avaliku sektori esindajad) eelistavad pigem senise olukorra jätkumist seoses avaliku sektori andmete taaskasutamisega, niisiis leebema seadusandliku sekkumise varianti.
- Andmete taaskasutajad (sealhulgas VKEd) eelistavad varianti tagada kiire ja tõhus edasimineku taaskasutatavate andmete ulatuse laiendamisel, niisiis jõulisema seadusandliku sekkumise varianti.

Komitee seisukoht

- Kuiigi direktiivi eesmärk on taaskasutatavate andmete hulga suurendamine ja VKEde positsiooni tugevdamine andmeturul, otsustas komisjon siiski valida leebema seadusandliku sekkumise varianti ja seega probleemsete valdkondade võimalikke parandamisvõimalusi mitte täielikult ära kasutada.
- Selleks, et saavutada direktiivi muutmisega kavandatud eesmärke tõhusamalt ning tegutseda aktiivsemalt ja sihipärasemalt üksikute konkreetsete probleemide lahendamisel, on vaja valida jõulisema seadusandliku sekkumise variant. See võib endaga kaasa tuua mõjuhindangus nimetatud variantide muutmise.

Hääletuse tulemus

Poolt: 87

Vastu: 58

Erapooletuid: 6

⁽¹⁾ Mõjuhindangu kokkuvõte (SWD(2018) 128).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Liikuvus Euroopas. Säätav liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik““

(COM(2018) 293 final)

(2019/C 62/39)

Raportöör: **Giulia BARBUCCI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	201/3/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt **kolmanda liikuvuspaketi** üle ja peab seda viimaseks sammuks Euroopa säästva liikuvuse suunas. Komitee märgib samas, et komisjoni ettepanekus käsitletakse peaaegu üksnes maanteevedusid. Arendamiseks välja tõeliselt säästvat ja ohutut liikuvust, on vaja töötada välja ambitsioonikam projekt, milles võetakse arvesse kõiki olemasolevaid transpordiliike, pöörates eritähelepanu kauba- ja reisijatevedu koondavatele ühendvedudele.

1.2. Komitee arvates toovad ohutut, ühendatud ja keskkonnahoidlikku liikuvust taotlevad komisjoni ettepanekud endaga eelkõige liikmesriikide jaoks kaasa märkimisväärse majandusliku koormuse, et kohandada materiaalseid ja digitaalseid taristuid (5G). Seega on oluline toetada neid algatusi piisavate rahaliste vahenditega ja pika aja jooksul, seades neile realistlikud ja saavutatavad eesmärgid.

1.3. Komitee kiidab heaks liiklusohutuse strateegilise tegevuskava ja toetab eesmärki „Vision Zero“ (liiklussurmade nullini viimine), mille siht on saavutada 2050. aastaks liiklusõnnetustes hukkunute ja raskesti vigastatute nullmäär. Maailma Tervisesüsteemi (WHO) edendatav turvalise süsteemi meetod aitab sellele kindlasti kaasa, piirates õnnetuste arvu ning viies reisijatele ja jalakäijatele tekitatava kahju miinimumini. Samuti on esmatähtis jätkata liikluseeskirja ja asjakohaseid karistusi käsitlevate riiklike nõuete ühtlustamist ning samal ajal laiendada mootorsõidukite ohutusseadmete kohustuslikkust kõigile teel liikuvatele sõiduvahenditele, nii kaubaveoks kui ka inimeste transpordiks ette nähtud avaliku sektori ja erasõidukitele. Lõpuks soovitatakse, et uued nn ohutud sõidukid oleksid taskukohased nii tarbijatele kui ka ettevõtetele.

1.4. Digiteerimine, ühendamine ja automatiseerimine on peamised vahendid, mille abil arendada edasi turvalise süsteemi meetodit ja läheneda liiklussurmade nullini viimise eesmärgile. Komitee toetab projekti luua automatiseeritud, ühendatud ja ohutu teedevõrk. Komitee soovib komisjonil võtta arvesse eri liikmesriikide maantee- ja kiirteetaristute erinevat seisundit ja eelkõige laiendada projekti ka linnakeskustesse, kus leiab aset suur osa raskeid, kuid mitte surmaga lõppevaid liiklusõnnetusi.

1.5. Komisjoni ettepanekus rõhutatakse isejuhtivate sõidukite arendamise tähtsust ja nende rolli turvalisuse suurendamisel. Samas aga ei määratleta üksikasjalikku strateegiat automatiseeritud transpordi väljaarendamiseks, mis tuleb selle valdkonna arengule ilmselt kasuks, kuid võib olla problemaatiline liikmesriikide jaoks nende transpordipoliitika kohandamisel uute tehnoloogiate ja nende kasutamisega. Samuti rõhutab komitee tehnilise teostatavuse probleeme eesmärgiga tagada segaliikluse süsteemi (inimese juhitud, juhiabisüsteemidega varustatud ja automatiseeritud sõidukid) võimalikult ohutud tingimused.

1.6. Sõidukite täielik automatiseerimine tekitab arvukalt eetilisi, majanduslikke, tööhõivealaseid ning ühiskondlikku vastuvõetavust ja õiguslikku vastutust puudutavaid küsimusi. Komitee tuleb meelde põhimõtet, mille kohaselt võib üksnes inimene kui selline langetada n-ö eetilisi valikuid, samuti seda, et masinad peavad nende arengutasemest olenemata inimest toetama ja mitte teda asendada. On oluline, et organiseeritud kodanikuühiskond oleks täielikult juhtimisprotsessi kaasatud ning et alustataks sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste protsesse, eesmärgiga vältida võimalikke negatiivseid tagajärgi tööhõivele ja töötajatele.

1.7. Komitee toetab ettepanekuid, milles käsitletakse säästvat transporti ja strateegilist tegevuskava akude kohta, et vähendada Euroopa energiapuudujääki ja luua akude väärtusahel. Komitee rõhutab siiski, et erinevad asjaolud takistavad kava täielikku väljatöötamist: toorainesõltuvus kolmandatest riikidest; alternatiivkütuste puudus; juhtimisviivitused; kasutatud akude töötlemine ja kõrvaldamine ning kvalifitseeritud tööjõu vähesus.

1.8. Kõnealused tingimused toovad kaasa vajaduse suuremahuliste investeeringute järele teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonda, et leida uusi, täielikult taastavaid ja kliimanetraalseid alternatiivkütuseid. Sama oluline on investeerimine haridusse ja koolitusse, kaasates ülikoole ja teaduskeskuseid, eesmärgiga suurendada kvalifitseeritud tööjõu hulka.

1.9. Üleminekuga elektrisõidukitele kaasneb Euroopa autopargi suure osa uuendamine veidi rohkem kui kümne aasta jooksul. Keskkonناسõbralikumad ja turvalisemad sõidukid peaksid olema hinna poolest kättesaadavad kõigile kodanikele ja ettevõtjatele ning riigid peaksid hõlbustama üleminekut sobivate maksustiimulitega.

1.10. Autopargi uuendamine loob ühtlasi probleemi, et tuleb kõrvaldada ja võtta ringlusse suur osa olemasolevast autopargist. See teema peaks olema komisjoni ringmajandust käsitlevates strateegiates kesksel kohal. Organiseeritud kodanikuühiskond peaks olema kaasatud üleminekuprotsessi kõigil etappidel ning tema ülesanne on teavitada kodanikke ja suurendada nende teadlikkust säästva liikuvuse küsimustest.

2. Sissejuhatus

2.1. Transpordisektor on olnud pikka aega valdkond, kus on toimunud mitmesuguseid muutusi ja ümberkorraldusi ning mis on seeläbi muutunud üheks peamiseks majandusarengu teguriks. Innovatsioon, tehnoloogia, digiteerimine ja ühenduvus on rajanud teed uueks transpordirevolutsiooniks, olles suunatud ohutuse, juurdepääsu, jätkusuutlikkuse, konkurentsivõime ja tööhõive suurendamisele.

2.2. Vähesese heitega liikuvuse strateegia ⁽¹⁾ järgselt koostas Euroopa Liit sektori ajutise tegevuskava, mis jagati kolmeks nn liikuvuspaketiks, ⁽²⁾ mis avaldati vastavalt 2017. aasta mais, 2017. aasta novembris ja 2018. aasta mais. Käesolevas arvamuses käsitletakse viimast seadusandlikku algatust pealkirjaga „Liikuvus Euroopas“.

2.3. Komisjoni teatises ja paketi ettepanekutes käsitletakse peamiselt maanteetransporti ja eelkõige keskendutakse autotranspordile, võtmata arvesse ühtegi teist transpordiliiki.

3. Ettepaneku kokkuvõte

3.1. Komisjoni teatis **COM(2018) 293 „Liikuvus Euroopas. Säästev liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik“** on kolmandat liikuvuspaketti käsitlev peamine dokument, kuna sellega luuakse paketi tugiraamistik. See on jagatud kolme peatükki: ohutu liikuvus, ühendatud ja automatiseeritud liikuvus, keskkonnahoidlik liikuvus. Lisaks on teatise kahte lisasse hõlmatud olulised algatused, nimelt **liiklusohutuse strateegiline tegevuskava** ja **strateegiline tegevuskava akude kohta**.

3.2. Ohutu liikuvus

3.2.1. Hoolimata viimaste aastate edusammudest on tõsiste või surmaga lõppenud õnnetuste arv teedel jätkuvalt liiga suur. 2017. aastal registreeriti õnnetuste tulemusel 25 300 surmajuhtumit ja 135 000 tõsist vigastusjuhtu, mis tekitab väga suuri majanduslikke ja sotsiaalseid kulusid. Kuna 90 % õnnetustest juhtus inimliku eksimuse tagajärjel, leiab komisjon, et automatiseerimine, ühenduvus ja uued projekteerimisnormid võivad olulisel määral aidata piirata seda ulatuslike mõõtmega nähtust ⁽³⁾ – eesmärk on „Vision Zero“ (liiklussurmade nullini viimine), millega soovitakse saavutada 2050. aastaks liiklusõnnetustes hukkunute ja neis raskesti vigastatute nullmäär. Strateegia hõlmab vahe-eesmärki vähendada liiklusõnnetustes hukkunute ja neis raskesti vigastatute arvu 2030. aastaks 50 % võrra.

⁽¹⁾ COM(2016) 501 final.

⁽²⁾ COM(2017) 283 final, COM(2017) 675 final, COM(2018) 675 final.

⁽³⁾ COM(2016) 686 final.

3.2.2. Et aidata kaasa kõnealuste eesmärkide saavutamisele, kavatakse EL võtta kasutusele uued tehnoloogilised ja regulatiivsed vahendid, mis on kooskõlas WHO turvalise süsteemi meetodiga. See tugineb põhimõttele, et kuigi õnnetusi ei ole võimalik täielikult välistada, võib siiski sekkuda, et vähendada liiklusõnnetustes hukkunute ja neis raskesti vigastatute arvu.

3.2.3. Euroopa Liit kavatakse integreeritult võidelda õnnetuste põhjustega, luues kaitsetasemed, eesmärgiga tagada võimalus tegureid omavahel kompenseerida, kui üks neist toimib halvemini. Kõnealune protsess eeldab sõidukites ja maanteetaristus asjakohaste tehnoloogiliste seadmete kasutuselevõttu ning nende vahel tõhusama teabevahetuse tagamist. Iga meetme suhtes on käivitatud ajutine seadusandlik algatus:

- a) **Liiklusohutuse strateegiline tegevuskava** ⁽⁴⁾. Tegevuskava eesmärk on liiklussurmade nullini viimine, samuti Euroopa juhtimise tugevdamiseks kriteeriumide kehtestamine, rahastamise suurendamine Euroopa ühendamise rahastu kaudu teedevõrgu innovatsiooniks (200 miljonit eurot), turvalise süsteemi meetodil põhineva lähenemisviisi kasutamine, uute nõuete kehtestamine sõidukite ohutuse suurendamiseks, sihtide saavutamine seoses ühenduvuse ja automatiseerimisega sõiduki ja sõiduki ning maanteetaristu ja sõiduki vahel ning ettepaneku tegemine viia Euroopa ohutusstandardid üle ka kolmandatesse riikidesse (eelkõige Lääne-Balkani riikidesse).
- b) **Sõitjate ja vähekaitstud liiklejate kaitset käsitlev määrus** ⁽⁵⁾. Muu hulgas on kavas võtta kasutusele kõrgetasemelised hädapidurdussüsteemid, sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatussüsteemid, raskeveokite kabiinide teistsugune konstruktsioon, et soodustada jalgratturite või jalakäijate nähtavust, koos neid inimesi tuvastavate anduritega.
- c) **Direktiiv maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta** ⁽⁶⁾. Selle eesmärk on kaardistada kogu Euroopa võrgu riskid, piirdumata üksnes üleeuroopalise transpordivõrgu kiirteedega, vaid laiendades seda ka kõigile teistele kiir- ja maanteedele. Linnatänavad jäetakse välja. Samuti kehtestatakse direktiiviga maanteetaristu kvaliteedistandardid (selged teetähised ja liiklusmärgid ning uute tehnoloogiate kasutuselevõtt, nagu sõidurajalt kõrvalekaldumist ärahoidev roolimehhanism).

3.3. Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus

3.3.1. Komisjoni strateegia, milles käsitletakse **ühendatud ja automatiseeritud liikuvust**, ⁽⁷⁾ põhineb ELi tasandil juba kasutusele võetud kaval ning eelkõige teatisel „**Tehisintellekt Euroopa huvides**“ ⁽⁸⁾ ja **Amsterdami deklaratsioonil**, millega liikmesriigid palusid komisjonil välja töötada automatiseeritud ja ühendatud sõidukijuhtimise Euroopa strateegia, kohandada õigusraamistikku, toetada teadusuuringuid ja innovatsiooniprotsesse ning levitada koostalitlusvõimelisi ja koostööl põhinevaid intelligentsid transpordisüsteeme.

3.3.2. Komisjon koondab ühte dokumendi kokku järgmised pikaajalised eesmärgid (heite, liikluse ja õnnetuste vähendamine): pakkuda toetust autotööstusele seoses teadusuuringute ja innovatsiooni edendamise; lahendada kiiresti eetilised ja sotsiaalsed mureküsimused, nagu inimese ja masina uus suhe, kõnealuste tehnoloogiate küberturvalisus ja mõju tööhõivele, enne kui täielikult automatiseeritud sõidukid lastakse turule.

3.3.3. Automatiseerimise peamiste eeliste seas saab välja tuua juurdepääsu võimaluse avanemise liikuvusele kõigi nende jaoks (peamiselt puudega inimesed ja eakad), kellel tänaseni see puudus. Selleks, et maksimaalselt ära kasutada automatiseerimisega kaasnevaid võimalusi, on väga tähtis, et sõidukid ja maanteetaristu vahetaksid pidevalt omavahel teavet, arvestades, et lähiaastatel võib tekkida nn *segasüsteem*, mille korral erinevaid tehnoloogiaid kasutavad sõidukid (inimese poolt juhitud, abiseadmetega varustatud ja automatiseeritud sõidukid) peavad omavahel suhtlema hakkama. Selle raamistiku täiendamiseks ja ühendvedusid silmas pidades tuleb kindlaks määrata ka ajutised nõuded Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide ⁽⁹⁾ ja kaubavedusid käsitleva elektroonilise teabe ⁽¹⁰⁾ reguleerimiseks.

⁽⁴⁾ COM(2018) 293 final, I lisa.

⁽⁵⁾ COM(2018) 286 final.

⁽⁶⁾ COM(2018) 274 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 283 final.

⁽⁸⁾ COM(2018) 237 final.

⁽⁹⁾ COM(2018) 278 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 279 final.

3.4. Keskkonnahoidlik liikuvus

3.4.1. Transpordi dekarboniseerimine ja üleminek puhtale energeetikale on ühed peamistest kolmanda liikuvuspaketi aspektidest. See algatus on osa suuremast ringmajanduse tegevuskavast. Selleks, et saavutada jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime alal kõrgem tase, käivitab EL mitu järgmist algatust.

- a) **Strateegiline tegevuskava akude kohta:**⁽¹¹⁾ sai alguse vajadusest suurendada Euroopa jätkuvat energiasõltumatust koos platvormi „Euroopa akuliit“ loomisega, millesse kaasatakse tööstusüksused, liikmesriigid ja Euroopa Investeeringuspank (EIP). Kava eesmärk on käivitada säästlike akude tootmine kogu väärtusahela mõistes, alustades akuelementide ja akupakkide (esmade ja teiseste) toorainete kaevandamisest kuni projekteerimise ja tootmise etapi, akude kasutamise, teisese kasutamise, ringlussevõtu ja kõrvaldamiseni.
- b) **Määrus uute raskeveokite CO₂-heite kohta,**⁽¹²⁾ eesmärgiga määrata kindlaks hulk CO₂-heitega seotud näitajaid väikeste tarbesõidukite ja busside jaoks, hõlmates ja täiendades olemasolevaid õigusnorme. Algatusega nähakse ette ka meetmed, mille abil julgustada ettevõtteid ostma energeetiliselt tõhusamaid ja vähem saastavaid sõidukeid. Kõnealuse meetmega kaasneb ettepanek tagada CO₂-heite vähendamise eesmärgil raskeveokite aerodünaamiliste omaduste projekteerimist ja sõidukite kaalu reguleerivate uute standardite kiire jõustumine⁽¹³⁾.
- c) **Määrus eri kütuste võrdlemise soodustamise kohta,** millega luuakse ühtne mõõtühik, mille abil julgustatakse soetama uusi, väikese keskkonnamõjuga sõidukeid⁽¹⁴⁾.
- d) **Määruse rehvide märgistamise kohta,**⁽¹⁵⁾ et tõsta esile nende ohutust, energiatõhusust ja mürataset käsitlevaid standardeid.
- e) **Energiatoodete maksustamise raamistiku läbivaatamine,** edendades elektromobiilsust.
- f) **Määrus üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) väljaarendamise edendamiseks võetavate meetmete lihtsustamise kohta,**⁽¹⁶⁾ et hõlbustada projektidele loa andmise menetlusi.

3.5. Algatuste kogumile on **Euroopa ühendamise rahastust** eraldatud koguinvesteeringuid 450 miljoni euro ulatuses, mis on ette nähtud selliste projektide finantseerimiseks, millega aidatakse kaasa liiklusohutuse tagamisele, digiteerimisele ja mitmeliigilise transpordi edendamisele. Sama programmi raames eraldatakse täiendavalt neli miljonit eurot küberturvalisuse ning koostööol põhineva ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse arendamiseks.

4. Üldised tähelepanekud

4.1. Komitee väljendab heameelt kolmanda liikuvuspaketi üle ja peab seda järjekordseks sammuks ohutuma, juurdepääsetava ja keskkonnahoidlikuma liikuvuse suunas. Komitee märgib samas, et komisjoni ettepanekus käsitletakse peaaegu üksnes üht osa maanteetranspordi sektorist. Säästva ja ohutu liikuvuse arendamiseks on vajalik võtta arvesse kõiki olemasolevaid transpordiviise, kavandades aina tihedamat, tulemuslikumat ja tõhusamat ühenduvust avaliku ja erasektori transporditeenuste vahel, lühendades reisimisele kuluvat aega ja veomahtu.

4.2. Pakett koosneb mitmest omavahel ühendatud seadusandlikust algatusest, mida komitee hindas kasulikuks konkreetsete küsimuste selgitamisel üksikute seisukohtade läbitöötamise kaudu. Sel põhjusel tuleb käesolevat arvamust, milles keskendutakse põhiteatise analüüsile, lugeda ja mõista kooskõlas komitee varasemate arvamustega esimese ja teise liikuvuspaketi kohta ning kooskõlas käesoleva arvamusega koordineeritult koostatud arvamustega, milles analüüsitakse selle eriaspekte⁽¹⁷⁾.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 293 final, II lisa.

⁽¹²⁾ COM(2018) 284 final.

⁽¹³⁾ COM(2018) 275 final.

⁽¹⁴⁾ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/732 (ELT L 123, 18.5.2018, lk 85).

⁽¹⁵⁾ COM(2018) 296 final.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 277 final.

⁽¹⁷⁾ TEN/668, Euroopa merenduse ühtsed kontaktpunktid ja Kaubavedusid käsitlev elektrooniline teave (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 265); TEN/669, TEN-T projektide elluviimine (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 269); TEN/675, Veoautode CO₂-heite normid + Maanteesõidukite kaal ja mõõtmed (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 286); TEN/672, Euroopa ühendamise rahastu (ELT C 440, 6.12.2018, lk 191); TEN/673, Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 274); TEN/674, Rehvide märgistamine (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 280); TEN/667, Maanteetaristute ohutusjuhtimine (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 261); INT/863, Sõidukite ohutus/Vähekaitstud liiklejate kaitse (ELT C 440, 6.12.2018, lk 90).

4.3. Komitee on seisukohal, et komisjoni teatis ja sellega seotud ettepanekud on kooskõlas komitee selleteemaliste varasemate arvamustega ning et see võib aidata kaasa ohutusstandardite ja ühtlasi kogu Euroopa *autotööstuse* konkurentsivõime parandamisele.

4.4. Komitee juhib tähelepanu tõigale, et komisjoni teatisega ei kaasne nõuetekohast mõjuhindangut teatise kavandatud meetmete kohta. Eelkõige jääb selgusetuks mõju sõidukite omadustele ja kasutusele ja veomahtude sellest tulenevatele arengutele. Transpordi edendamise asemel võivad need seda hoopis pärssida, pikendades kodanike liikumiseks kuluvat aega ja suurendades õnnetuste ohtu. On oluline, et komisjonil oleks transpordiga seoses üleilmne ambitsioonikas visioon, milles käsitletakse avalike ja erasektori transporditeenuste vahelisi ühendvedusid tõhusust, elukvaliteeti ja ohutust loova tegurina. Komitee rõhutab, kui oluline on koostada asjakohased mõjuhindangud kõigi ettepanekute kohta, mis sisaldavad konkreetseid meetmeid. Uuteks transpordiviisideks valmistamisel tuleb jälgida, et ei aeglustata arukate tehniliste lahenduste (nt valgustuse) ulatuslikku kasutuselevõttu; need lahendused suurendavad (eelkõige avaliku) transpordi tõhusust ja vähendavad õnnetuste tõenäosust.

4.5. Komitee toetab eesmärki „Vision Zero“ (liiklussurmade nullini viimine), mida on kavas saavutada nn turvalise süsteemi meetodi kaudu. See eeldab kõigi sektorite ja kõigi liiklejate kaasatust tõhustatud juhtimise saavutamiseks. Tähtis on, et eesmärkide saavutamiseks kehtestatud näitajad oleksid selged, realistlikud ja kontrollitavad. Eelkõige avaldab komitee lootust, et kodanikuühiskonna organisatsioonid oleksid aktiivselt kaasatud kõigisse strateegia väljatöötamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise etappidesse.

4.6. Komitee tunnustab otsust eraldada Euroopa ühendamise rahastu kaudu 450 miljonit eurot (ajavahemikul 2018–2020) digiteerimise elluviimiseks ja liiklusohutuse tagamiseks. Siiski kordab komitee vajadust kindlustada, et järgmises mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027 suurendataks märkimisväärselt pikas perspektiivis järjepidevalt kättesaadavat rahalist katet, et saavutada ELi seatud ambitsioonikad eesmärgid.

4.7. Komitee leiab, et kogu üleeuroopalise transpordivõrgu ning kõigi kiir- ja maanteed riskide kaardistamine oleks oluline samm prognoosimaks Euroopa teedevõrgus ilmneva võivate taristupõhiste juhtumite ulatust ja liiki. On tähtis, et sellega samaaegselt arendataks ka füüsilisi ja digitaalseid taristuid. Samuti on oluline võimalikult kiiresti lõpule viia 5G-võrguga kaetus kõigis kiir- ja maanteedvõrgustikes, et võimaldada tõhusa koostalitlusvõime arengut maantee ja sõiduki ning sõiduki ja sõiduki vahel. Komitee märgib siiski, et eri Euroopa riikides on kiir- ja maanteedvõrgustike olukord väga erinev. Seega on oluline kaasata sellesse põhjalikku ajakohastamisprotsessi üksikuid liikmesriike, pakkudes piisavat rahastust ning seades neile realistlikud ja saavutatavad eesmärgid.

4.8. Komitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku muuta mõned olulised sõidukite ohutus- ja tehnoloogilised funktsioonid (arukas kiiruse kohandamine, automaatsed hädapidurid jne) ning konstruktsioonipõhised detailid (väikeste tarbesõidukite otsenähtavuse parandamine) kohustuslikuks. Komitee soovib siiski, et uute ohutusosalaste eeskirjade kogumit laiendataks võrdselt kõigile maanteedtranspordi liikidele, et saavutada terviklik, selge ja ühtne õigusraamistik.

4.9. Ettepanek uue rehvide märgistamise süsteemi kohta, mille raames esitatakse konkreetset ohutusstandardid (samuti keskkonna- ja mürastandardid), võiks olla õnnetuste arvu vähendamises oluline tegur, edendades tarbijate ennetavaid ja teadlikke valikuid. On oluline, et märgistustel esitatud juhisel oleksid tarbijatele kohe selged ja arusaadavad.

4.10. Seoses liiklusohutusega on samuti tähtis, et Euroopa Liit alustaks riiklikul tasandil kehtivate õigusaktide järkjärgulise ühtlustamisega ja asjakohaste karistuste (liiklusmärkide järgimine, lubatud kiiruse hoidmine, turvavööde ja kiivrite kasutamine, alkoholijoobes või uimastite mõju all sõiduki juhtimise keeld jne) kehtestamisega. Selliste meetmetega peab kaasnema asjakohaste konkreetsete tehnoloogiate areng (alkolukk, juhi unisust avastav seade), et tuvastada mis tahes riski- või ohuolukordi. Samuti on oluline, et mis tahes tehnoloogia kasutamine ei tooks endaga kaasa sõidukite hinna ulatuslikku kasvu. Ohutumad sõidukid peavad olema kättesaadavad⁽¹⁸⁾.

4.11. Nullini viimise eesmärk annab palju lootust ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse arendamiseks. Komitee on seisukohal, et automatiseerimisel võib olla oluline osa liiklusõnnetuste arvu vähendamises, ent leiab seejuures, et on väga oluline tuua välja mõned mureküsimused ja kahtlused seoses komisjoni eeldatava arengusuunaga. Seetõttu on oluline parandada juba olemasolevaid tehnoloogiaid, käivitades ühtlasi olemasolevate ja uute tehnoloogiate kontrollimise

⁽¹⁸⁾ ELT C 157, 28.6.2005, lk 34.

menetlused, mille abil saavutada tegelikku ohutust tagavad tasemed. Asjaolu, et ei määratleta üksikasjalikku strateegiat, mis oleks suunatud automatiseeritud transpordi väljaarendamisele, tuleb selle valdkonna arengule ilmselt kasuks, kuid võib olla problemaatiline liikmesriikide jaoks nende transpordipoliitika kohandamisel uute tehnoloogiate ja nende kasutamisega.

4.11.1. Sellise strateegia arendamisel tuleks suurendada võimalikult palju automatiseerimise ja ühenduvuse rolli inimeste toetamisel. Eeskätt väljendab komitee muret selle pärast, et komisjon käsitleb abistatud juhtimise ja täieliku automatiseerituse (inimene vaid reisijana) tasemeid sarnastena. Täielik automatiseerimine hõlmab nii sotsiaal-majandusliku heakskiitmise probleemi kui ka tehnoloogilise ja taristuga seotud teostatavuse probleemi, arvestades, et segasüsteemis (juhiabisüsteemita sõidukid, juhiabisüsteemiga sõidukid ja täielikult automatiseeritud sõidukid) tuleb tagada võimalikult suur ohutus. Enne turulelaskmist peaksid täielikult automatiseeritud sõidukid seetõttu läbima katsetapi, millega tagatakse sarnased tõhusus- ja ohutustasemed kui lennu- ja raudteetranspordi puhul.

4.11.2. Komitee väljendab heameelt ettepanekute üle, mille eesmärk on luua digitaalne teabevahetus meretranspordi alal (merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond ja kaubaveodokumentide tunnustamine), kuid leiab, et neid ettepanekuid saaks edasi arendada.

4.12. Komitee tunneb heameelt akusid käsitleva strateegilise tegevuskava üle, milles asetatakse protsessis keskele kohale Euroopa akuliit, rõhutades probleemi, mis seisneb ELi tõsises energiasõltuvuses kolmandatest riikidest.

4.12.1. Otsus luua ringmajanduse mudeli kohaselt akude väärtusahel väärib kahtlemata heakskiitu. Sellegipoolest rõhutab komitee, et kava täieulatuslikku arengut takistavad praegu mitmesugused tegurid: sõltuvus kolmandate riikide toorainest (nt liitium); asjaolu, et ringmajanduse jaoks funktsionaalsete alternatiivsete toorainete otsimine on alles algetapis; suutmatuse hallata täielikult kasutatud akude ümbertöötlemist (teiseseid toorained) ja nende kõrvaldamist; kvalifitseeritud tööjõu puudumine.

4.12.2. Eelkõige leiab komitee, et nende tõsiste probleemide lahendamiseks on vaja eraldada märkimisväärseid vahendeid teadusuuringutele ja innovatsioonile. Aastateks 2018–2020 eraldatud vahendid on kahtlemata asjakohased, ent seda suunda tuleb jätkata ka järgmises mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027. Eelkõige on oluline toetada teadusuuringuid täielikult taastuvate, puhaste ja keskkonnamõjuta alternatiivsete energiaallikate kohta, kõrvaldades teatavad ilmsed piirangud, mis on seotud toorainete kättesaadavuse ja keskkonnamõjuga ning mis iseloomustavad juba elektrimootorite akusid. Peale selle on oluline tagada kvalifitseeritud tööjõud, kasutades programmi „Erasmus+“ vahendeid ning kaasates ülikoole ja teaduskeskuseid.

4.12.3. Komitee toob välja, et komisjoni algatus viib kogu Euroopa sõidukipargi peaaegu täieliku uuendamiseni kümne aasta jooksul, tuues kaasa miljonite sõidukite kõrvaldamise ja ringlussevõttuga seotud uue probleemi. See teema peaks olema komisjoni ringmajandust käsitlevates strateegiates kesksel kohal. Organiseeritud kodanikuühiskond peab olema kaasatud üleminekuprotsessi kõigil etappidel ning tema ülesanne on teavitada inimesi ja suurendada nende teadlikkust säästva liikuvuse küsimustest.

4.13. Komitee toetab algatust kehtestada CO₂-heite piirangud ka raskeveokite jaoks, nagu on juba tehtud muude sõidukikategooriate puhul. Kuna transpordisektori VKEdel võib tekkida raskusi oma sõidukipargi uuendamisel, soovitatakse liikmesriikidel toetada konkreetsete maksusoodustuste kaudu üleminekut vähese CO₂-heitega majandusele.

4.14. Komitee arvates tuleks üleeuroopaliste transpordivõrkude rajamise lihtsustamise ettepanekus nõuetekohaselt arvesse võtta kohtumenetlusi täieliku tõhususe tagamiseks⁽¹⁹⁾.

5. Konkreetsed märkused

5.1. Euroopa kiirteedel ja riiklikel maanteedel esinevate riskide liigitamises ei käsitleta nõuetekohase ja kooskõlastatud tehnoloogia arendamist linnades, kus toimub suurem osa rasketest, ent mitte surmaga lõppevatest õnnetustest. Lisaks oleks oluline algatada sama protsess ka kuues Lääne-Balkani riigis, mis on juba alustanud läbirääkimisi ELiga ühinemiseks.

⁽¹⁹⁾ TEN/669, Üleeuroopalise transpordivõrgu projektide rakendamine (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 269).

5.2. Autode eCall-süsteem, mis teeb õnnetuse korral automaatse kõne maantee- ja tervishoiuasutustele, on kahtlemata veel üks tegur, mis võib vähendada liiklusõnnetuste mõju. Komitee loodab, et see süsteem tehakse kohustuslikuks kõikidel kõige enam levinud ja õnnetustes osalevatel sõidukitel (raskeveokid, bussid ja mootorrattad) ning et EL soodustab suuremat integratsiooni liiklusohutuse ja tervishoiu hädaabiteenustes.

5.3. Automatiseerimise arendamises on olulisel kohal eetikaga seotud aspektid. Eriti vastuolulised on olukorrad, mil masin peab tegema n-ö eetilise valiku. Komitee kordab põhimõtet, mille kohaselt tohivad eetilisi valikuid teha üksnes inimesed ning olenemata nende arengutasemest peavad masinad inimesi aitama, aga mitte neid asendada.

5.4. Täiesti automatiseeritud sõidukite arendamiseks ja turule laskmiseks kutsub komitee komisjoni üles pöörama suuremat tähelepanu selle teemaga seotud tööhõive- ja sotsiaalsetele aspektidele. Eelkõige tunneb komitee muret, et suhteliselt lühikese aja jooksul võidakse kaotada terveid tööhõivesektoreid (nt veoettevõtjad) ning et kaotatud töökohti ei asendata uutega. Lisaks peaks EL seda laadi stsenaariumi puhul silmitsi seisma äärmiselt suure töötute arvuga, kelle oskusi ja teadmisi on raske uue automatiseeritud transpordi süsteemi raames ümber korraldada. Seetõttu on vaja sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste kaudu sätestada muudatuste haldamine ja koolituskursuste alustamine, et tagada kõikidele sektori töötajatele vajalikud oskused.

5.5. Komitee leiab, et kindlustusettevõtted peaksid soodustama ohutumate sõidukite ostmist kindlustusmaksete vähendamise kaudu. Üldisemalt leiab komitee, et on äärmiselt vajalik alustada tõsist arutelu täielikult automatiseeritud sõidukite kasutuselevõtmisega seotud õiguslike aspektide üle, täpsustades eeskätt, kes võetakse liiklusõnnetuse korral tsiviil- või kriminaalvastutusele.

5.6. Komitee väljendab kahtlust komisjoni kasutuselevõetud süsteemi suhtes erinevate kütuste võrdlemiseks⁽²⁰⁾. Nimelt ei võeta selles süsteemis, mis põhineb auto läbitud 100 km kulul, arvesse arvukaid näitajaid, mis on olulised kütuse tegeliku maksumuse arvutamiseks, ning see võib tarbijates segadust tekitada. Peale selle on komisjoni kehtestatud tarbijatega konsulteerimise mehhanism vähendanud komitee ja sektoris aktiivsete tarbijaorganisatsioonide rolli tähtsust ning selles on keskendutud statistiliselt ebaolulisele valimile (3 000 küsitletut kolmes ELi riigis), esitades liiga sarnaseid alternatiive.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁰⁾ Rakendusmäärus (EL) 2018/732.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2008/96/EÜ maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta“

(COM(2018) 274 final – 2018/0129(COD))

(2019/C 62/40)

Raportöör: **Brian CURTIS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 31.5.2018
	Euroopa Liidu Nõukogu, 8.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 91 lõike 1 punkt c
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	204/2/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab heameelt ettepaneku üle muuta direktiivi 2008/96/EÜ maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta. Eelkõige usub komitee, et komisjoni kavandatud meetmed peaksid kõrvaldama praeguse direktiivi puudujäägid (ühtlustamise puudumine, puudulik teabevahetus ja piiratud kohaldamisala) ning neil peaks olema liiklusohutuse strateegilise tegevuskava rakendamisel tähtis koht.

1.2. Komitee kiidab heaks nn nullvisiooni algatuse, mille eesmärk on, et 2050. aastaks registreeritakse null surmajuhtumit ja rasket õnnetust liikluses, mis saavutatakse ohutu süsteemi käsitusviisi vastuvõtmisega, mida edendab Maa ilma Terviseorganisatsioon. Selle valitsemistava rakendamine nõuab kõikide sektorite ja liiklejate kaasamist tugevdatud valitsemistava saavutamiseks. Oluline on, et näitajad on selged ja jälgitavad. Kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid olema aktiivselt kaasatud strateegia kujundamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise kõikidesse etappidesse.

1.3. Komitee usub, et süsteemne ja ennetav riskide kaardistamise menetlus kogu TEN-T võrgus ja kõikidel kiirteedel, samuti kõikidel põhimaanteedel, on oluline samm uute taristumeetmete kavandamisel. Arvestades praeguse maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise direktiivi rakendamise erinevaid järke, on siiski oluline luua kõikidele liikmesriikidele realistlikud eesmärgid ja tähtajad ning anda rahalist toetust kõige mahajäänud piirkondadele, sealhulgas kuuele Lääne-Balkani riigile. Lisaks leiab komitee, et maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise direktiivi kohaldamisala tuleks laiendada kõigile peamistele maa- ja linnapiirkondade teedele, et vähendada tõhusalt ja ulatuslikult surmajuhtumite ja raskete õnnetuste arvu 2030. aastaks.

1.4. Komitee on seisukohal, et kõrge liiklusohutuse taseme saavutamine on strateegiline, kuid järgmises mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027 on vaja suurendatud eelarvet, mis tagaks järjepidevuse pikas perspektiivis, nii et oleks võimalik saavutada ELi enda seatud kaugelepeürgivad eesmärgid. Ennekõike märgib komitee, et ELi strateegia keskmes on uue taristu ehitamine, kuid piisavad vahendid tuleb eraldada ka olemasolevate teede hooldamiseks ja ajakohastamiseks. Peale selle usub komitee, et tugevama transpordieelarvel on suurem positiivne mõju Euroopa majanduskasvule ja tööhõivele.

1.5. Komitee toetab teemärgistuste ja liiklusmärkide uusi toimivusnõudeid käsitlevat ettepanekut, et töötada välja koostöövõimelised, ühendatud ja automatiseeritud liikuvussüsteemid (C-ITS). Komitee soovib laiendada sellist lähenemisviisi kõigile kasutatavatele transpordiliikidele (transpordiliikide ühitamine), et maksimeerida asjaomase strateegia mõju. Komitee leiab samuti, et iga liiklusohutuse strateegia peaks algama era- ja elukutseliste sõidukijuhtide asjakohasest haridusest ja koolitusest, sest enamik õnnetusi on jätkuvalt põhjustatud inimlikust veast.

1.6. Komitee toetab ettepanekut arvestada vähekaitstud liiklejatega süsteemselt kõigis ohutuse korraldamise menetlustes. Eelkõige soovib komitee lünga täitmiseks üheaegset arendamist sõidukite ohutust käsitlevate muude erisätetega.

2. Sissejuhatus

2.1. Liiklusohutus on ELis viimastel aastakümnetel oluliselt paranenud. Ajavahemikul 2001–2010 vähenes liiklus-surmade arv ELis 43 % ja aastatel 2010–2016 veel 19 %. Siiski on liiklusõnnetustes hukkunute arv endiselt suur (2016. aastal kaotas ELi teedel elu 25 620 inimest) ⁽¹⁾ ja statistika näitab, et ELis on ohutu liikuvuse suunas liikumine järk-järgult aeglustunud.

2.2. Sel põhjusel innustas Valletta deklaratsioon Euroopa Komisjoni käivitama uue algatuse kohandada **direktiiv 2008/96/EÜ maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta** liikuvuses toimunud muutustele, mis on tingitud ühiskondlikest suundumustest ja tehnoloogia arengust. Sellel algatusel, milles keskendutakse liiklusohutusele, on oluline koht **liiklusohutuse strateegilises tegevuskavas** ⁽²⁾ (avaldati 2018. aasta mais), mis kuulub **kolmanda liikuvuspaketi** ⁽³⁾ raamistikku.

3. Ettepaneku sisu

3.1. Hoolimata viimaste aastate edusammudest on tõsiste või surmaga lõppevate liiklusõnnetuste arv endiselt liiga suur. Kuna 90 % õnnetustest toimub inimliku vea tõttu, on komisjon arvamusel, et automatiseeritus, ühenduvus, uued teede ja sõidukite kujundusstandardid võiksid vähendada õnnetuste arvu ja nende tagajärgi sõidukijuhtide, reisijate ja vähekaitstud liiklejate jaoks (nt jalgratturid).

3.2. Eelkõige on komisjon seadnud **nullvisiooni** sihi, mille eesmärk on, et 2050. aastaks registreeritakse liikluses null surmajuhtumit ja rasket õnnetust. Ettepanekus kehtestatakse ka vahe-eesmärk vähendada 2030. aastaks surmajuhtumite ja raskete õnnetuste arvu 50 %.

3.3. Nende eesmärkide saavutamiseks kavatses EL võtta kasutusele uued tehnoloogilised ja reguleerivad vahendid, mis põhinevad Maailma Tervishoiuorganisatsiooni **ohutul süsteemil** ⁽⁴⁾. See lähenemisviis tugineb põhimõttele, et kuigi õnnetusi ei saa täielikult kõrvaldada, saab sellegipoolest võtta meetmeid surmajuhtumite ja tõsiste õnnetuste arvu vähendamiseks.

3.4. 2008. aastal vastu võetud maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamist käsitleva direktiivi eesmärk oli tagada, et liiklusohutusega seotud kaalutlused oleksid teetaristu kavandamise, projekteerimise ja kasutamise kõigis etappides esikohal. Siiski rakendatakse direktiivi riiklikul tasandil väga erinevalt. Need erinevused seonduvad sageli surmaga lõppevate ja raskete õnnetuste suurema arvuga ⁽⁵⁾. Sel põhjusel on väga oluline ühtlustada ohutuseeskirjad ja täiustada teetaristu ohutusnäitajaid. Liikmesriigid peaksid saama Euroopa ühendamise rahastu kaudu konkreetset rahalist toetust (200 miljonit eurot) ajavahemikuks 2018–2020.

3.5. Eespool nimetatud eesmärgid soovitakse saavutada läbivaadatud direktiivi abil, võttes järgmisi meetmeid:

- teetaristu ohutuse korraldamise menetluste läbipaistvuse ja järeelmeetmete kohustuslikuks tegemine;
- kogu võrku hõlmava liiklusohutuse hindamise ning süsteemse ja ennetava riskide kaardistamise menetlus, et hinnata ELi teede n-õ sisseehitatud või olemuslikku ohutust;
- direktiivi kohaldamisala laiendamine üleeuroopalisest transpordivõrgust (TEN-T) kaugemale, et hõlmata võrku mittekuuluvaid kiirteid ja põhimaanteid, samuti kõiki linnapiirkondadest väljapoole jäävaid teid, mis on ehitatud osaliselt või täielikult ELi vahendite toel. TNT-T võrku iseloomustab märkimisväärne liiklussagedus, kuid tänu kõrgetele ohutusstandarditele ei ole surmaga lõppevad õnnetused eriti sagedased (8 %). ELi põhiteedevõrk moodustab 39 % kõigist surmaga lõppenud liiklusõnnetustest ELis. Põhiteedevõrgu (sealhulgas mitte-TEN-T võrgu) suhtes võetavad ELi koordineeritud meetmed peaksid aitama viia liiklussurmade arvu nulli lähedale;

⁽¹⁾ ELi liiklusõnnetuste andmebaas, 2016.

⁽²⁾ COM(2018) 293, lisa 1.

⁽³⁾ COM(2018) 293 final.

⁽⁴⁾ Maailma Tervishoiuorganisatsioon „Save LIVES – A road safety technical package“, 2017.

⁽⁵⁾ Care – ELi liiklusõnnetuste andmebaas.

- teemärgistuste ja liiklusmärkide üldiste toimivusnõuete kehtestamine, et lihtsustada koostoimivate, ühendatud ja automatiseeritud liikuvussüsteemide kasutuselevõttu;
- muuta süsteemne vähekaitstud liiklejatega arvestamine kohustuslikuks kõigis ohutuse korraldamise menetlustes.

4. Üldised märkused

4.1. Komitee avaldab heameelt komisjoni ettepaneku üle, mille eesmärk on muuta direktiivi 2008/96/EÜ maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta. Eelkõige kiidab komitee heaks Valletta deklaratsiooni ja leiab, et paremate liiklusohutuse näitajate saavutamiseks on vaja tõhusamat Euroopa lähenemisviisi.

4.2. Kolmas liikuvuspakett koosneb omavahel seotud seadusandlike algatuste kogumist. Komitee otsustas tegeleda iga seadusandliku ettepanekuga eraldiseisvas arvamuses. Seetõttu tuleks seda arvamust lugeda ja mõista koostöös komitee varasemate arvamustega, kuid ka nende arvamustega, mis on koostatud sellega kooskõlas ja milles kontrollitakse kolmanda liikuvuspaketi teatavaid aspekte⁽⁶⁾.

4.3. Komitee kiidab heaks eesmärgi viia liiklussurmade arv ohutu süsteemi lähenemisviisi kasutades nulli lähedale. Tugevdatud valitsemistava saavutamine nõuab kõikide sektorite ja liiklejate kaasamist. Oluline on, et nende eesmärkide saavutamiseks ettenähtud näitajad on selged ja jälgitavad. Kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid olema aktiivselt kaasatud strateegia kujundamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise kõikidesse etappidesse.

4.4. Komitee avaldab heameelt otsuse üle eraldada 200 miljonit eurot (ajavahemikuks 2018–2020) liiklusohutusele. Komitee on aga seisukohal, et vaja on suurendada järgmises mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027 kättesaadavat rahastamispaketti, mis tagaks järjepidevuse pikas perspektiivis nii, et oleks võimalik saavutada ELi enda seatud kaugelepeürgivad eesmärgid⁽⁷⁾. (Euroopa Komisjon on hinnanud, et TEN-T põhivõrgu loomiseks vajalike investeeringute suurus on umbes 500 miljardit eurot ajavahemikuks 2021–2030, samal ajal kui üldvõrgu lõpuleviimine maksab umbes 1 500 miljardit eurot.)

4.5. Komitee usub, et tugevama transpordieelarvel on suurem positiivne mõju Euroopa majanduskasvule ja tööhõivele. Investeeritud rahalistel vahenditel on võimendav mõju, aidates luua 13 miljonit töökohta aastas kuni 2030. aastani ja tuua kuni 4 500 miljardit eurot lisatulu (1,8 % ELi SKPst). See tähendab, et TEN-T võrku investeeritud iga miljard eurot peaks looma kuni 20 000 töökohta⁽⁸⁾.

4.6. Komitee leiab, et algatus näha ette süsteemne ja ennetav riskide kaardistamise menetlus kogu Euroopa TEN-T võrgus ja kõikidel kiirteedel (väljaspool TEN-T võrku), samuti kõikidel põhimaanteedel, on oluline samm Euroopa teedevõrgus võetavate taristumeetmete ulatuse ja liigi kavandamisel. Arvestades praeguse maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise direktiivi rakendamise erinevaid järke, on siiski oluline luua kõikidele liikmesriikidele realistlikud eesmärgid ja tähtajad ning tagada piisavad rahalised meetmed, et toetada kõige mahajäänumaid piirkondi ja riike⁽⁹⁾.

4.7. Komitee märgib, et kõnealuse ELi strateegia keskmes on peamiselt uue taristu ehitamine. Küll aga peaks piisavaid vahendeid eraldama ka olemasolevate teede hooldamiseks ja ajakohastamiseks, sest need tegurid on kõrgetasemelise liiklusohutuse säilitamiseks sama olulised.

⁽⁶⁾ TEN/666 „Säästev liikuvus Euroopas“, Barbucci, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 254); TEN/668 „Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond + elektroonilise kaubaveo teave“, Back, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 265); TEN/669 „TEN-T projektide rakendamine“, Dumitru Fornea, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 269); TEN/675 „Maanteesõidukite mass ja mõtted“, Back, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 286); TEN/672 „Euroopa ühendamise rahastu“, Plosceanu ja Watson, 2018 (ELT C 440, 6.12.2018, lk 191); TEN/673 „Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus“, Samm, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 274); TEN/674 „Rehvide märgistamine“, 2018 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 280); TEN/667 (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 261); INT/863, „Sõidukite üldine ohutus ja vähekaitstud liiklejate kaitsmine“, Hencks, 2018 (ELT C 440, 6.12.2018, lk 90).

⁽⁷⁾ COM(2018) 277.

⁽⁸⁾ TEN/672 „Euroopa ühendamise rahastu“, Plosceanu ja Watson, 2018.

⁽⁹⁾ TEN/669 „TEN-T projektide rakendamine“, Dumitru Fornea, 2018.

4.8. Teemärgistuste ja liiklusmärkide uued toimivusnõuded on väga olulised, et töötada välja koostoituvad, ühendatud ja automatiseeritud liikuvussüsteemid (C-ITS). Komitee on seisukohal, et tähtis on võimaldada sõidukitel ja maanteedel taristul vahetada pidevalt teavet, et tulla toime segaliikluse süsteemiga, kus sõidukid kasutavad eri tehnoloogiaid: inimestest juhitud, juhiabisüsteemid ja automatiseeritud juhtimine⁽¹⁰⁾. Ohutu liikuvuse strateegia lõpuleviimiseks on oluline laiendada asjaomast lähenemisviisi kõigile kasutatavatele transpordiliikidele (transpordiliikide ühitamine), mis mõjutab otseselt liiklussageduse vähendamist ja ohutust⁽¹¹⁾.

4.9. Komitee on veendunud, et uus tehnoloogia võib aidata mõistlikult kaasa liiklusohutuse standardite ajakohastamisele, kui võetakse arvesse sellise tehnoloogia olemuslikke piiranguid ja vajalikke ettevaatusabinõusid selle kasutamiseks. Komitee leiab samuti, et iga liiklusohutuse strateegia peaks algama era- ja elukutseliste sõidukijuhtide asjakohasest haridusest ja koolitusest, sest inimeksimused on jätkuvalt üks peamisi liiklusõnnetuste põhjuseid.

4.10. Komitee toetab ettepanekut arvestada vähekaitsitud liiklejatega süsteemselt kõigis ohutuse korraldamise menetlustes. Kõnealune lähenemisviis on kooskõlas ELi kodanike uute suundumuste ja harjumustega (nt jalgratturite arvu suurenemine). Komitee soovib lünga täitmiseks üheaegset arendamist sõidukite ohutust käsitlevate muude erisätetega (nt kõrgetasemelised hädapidurdussüsteemid, sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatus ja raskeveokite kabiinide teistsugune kujundus, et suurendada jalgratturite ja jalakäijate nähtavust, samuti andurid nende tuvastamiseks)⁽¹²⁾.

5. Konkreetsete märkused

5.1. Komitee peab oluliseks füüsilise ja digitaalse taristu üheaegset arendamist. Ühtlasi on oluline viia 5G-sidega kaetud kõikides Euroopa kiir- ja põhiteedevõrgus võimalikult kiiresti lõpule, et tagada tõhus ühenduvus teede ja sõidukite ning sõidukite ja sõidukite vahel⁽¹³⁾. Ka siin soovib komitee piisavat ja pikaajalist rahalist toetust järgmises mitmeaastasest finantsraamistikust aastateks 2021–2027.

5.2. Komitee on kooskõlas Euroopa Transpordiohutuse Nõukoguga⁽¹⁴⁾ seisukohal, et maanteedel infrastruktuuri ohutuse korraldamise direktiivi kohaldamisala tuleks laiendada kõigile peamistele maa- ja linnapiirkondade teedele. Selline laiem lähenemisviis on vajalik, et vähendada tõhusalt ja ulatuslikult surmajuhtumite ja raskete õnnetuste arvu 2030. aastaks. Kõnealune ettepanek põhineb asjaolul, et komisjoni ettepanekul on mõju pooltele ELi teedel juhtuvatele õnnetustele ja et rasketest õnnetustest suurem osa leiab aset linnapiirkondade teedel.

5.3. 2015. aastal alustas EL uue ettevõtmisega, et laiendada TEN-T strateegiat Lääne-Balkanile⁽¹⁵⁾. Sellel algatusel, mida toetatakse Lääne-Balkani investeerimisraamistikuga ja Euroopa ühendamise rahastu kaudu, peaks olema väga suur mõju ELi laienemisprotsessile. Komitee soovib liiklusohutuse strateegilise tegevuskava rakendamise lisada selle edasipüüdliku taristuprojekti raamistikku. See meede peaks olema kooskõlas komisjoni ettepanekuga laiendada maanteedel infrastruktuuri ohutuse korraldamise direktiivi kohaldamisala väljaspool linnapiirkondi asuvale teetaristule, mille lõpuleviimiseks kasutatakse ELi vahendeid. Eelkõige peaks see võimaldama kuulel Lääne-Balkani riigil ühineda ELiga ilma ohutus- ja taristualase lüngaga kokku puutumata.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁰⁾ TEN/673 „Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus“, Samm, 2018.

⁽¹¹⁾ TEN/666 „Kestlik liikuvus Euroopas“, Barbucci, 2018.

⁽¹²⁾ INT/863 „Sõidukite üldine ohutus ja vähekaitsitud liiklejate kaitsmine“, Hencks, 2018.

⁽¹³⁾ TEN/673 „Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus“, Samm, 2018.

⁽¹⁴⁾ COM(2018) 274, lk 7.

⁽¹⁵⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-15-4826_et.htm

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/65/EL“

(COM(2018) 278 final – 2018/0139(COD))

ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus elektroonilise kaubaveoteabe kohta“

(COM(2018) 279 final – 2018/0140-(COD))

(2019/C 62/41)

Raportöör: **Stefan BACK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 Nõukogu, 14.–15.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 91, artikli 100 lõige 2, artikli 192 lõige 1, artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	210/2/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab mõlemat ettepanekut kui olulist sammu transpordi digiteerimisel, mis on üks 2011. aasta transpordi käsitleva valge raamatu eesmärkidest, ning kui edasiminekut 2017. aasta oktoobris esitatud komisjoni uue tööstusstrateegia rakendamisel, samuti 5. detsembril 2017. aastal vastu võetud transpordi digiteerimist käsitlevate ELi nõukogu järelduste rakendamisel ning 10. novembril 2017. aastal allkirjastatud digitaalse transpordi päevade deklaratsiooni jõustamisel.

1.2. Komitee toetab valitud õigusakti vormi. Kogemused näitavad, et kogu Euroopa Liidus nõuetekohaselt toimiva elektroonilise teabesüsteemi loomiseks on paratamatult vaja liikmesriikidele kehtestada selged ja siduvad kohustused.

1.3. Kummagi ettepanekuga üritatakse saavutada asjakohane ühtlustamise tase, mis on kooskõlas täitmist ootavate ülesannetega.

1.4. Komitee rõhutab, et komisjoni delegeeritud aktides või rakendusaktides määratletavate standardi- ja sertifitseerimisnõuete asjakohasus on määrava tähtsusega kavandatavate plaanide nõuetekohase toimimise seisukohast ja kasutajate usalduse tagamiseks digitaalsete lahenduste vastu. Kaubaveoteavet käsitleva ettepaneku puhul võib see olla keske tähtsusega seoses võimalustega muuta nimetatud süsteem kohustuslikuks mitte ainult ametiasutustele, vaid ka kasutajatele.

1.5. Komitee on seisukohal, et süsteemide veatu toimimine ning teabevahetuse turvalisuse, terviklikkuse, eraelu puutumatus ja äri- ja vajadusel muu tundliku teabe konfidentsiaalsuse tagamine on usalduse loomisel määrava tähtsusega. Komitee juhib tähelepanu ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) käimasolevale tööle, mille eesmärk on kõrgetasemeliste ja universaalsete standardite tagamine.

1.6. Komitee avaldab lootust, et dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus elektroonilise kaubaveoteabe kohta“ [COM(2018) 279 final] (kaubaveoteabe ettepanek) alusel areneb kiiresti välja ka kasutajatele kohustuslik süsteem, et optimeerida tõhususe kasvu, kulude vähendamist ja keskkonnavalast lisaväärtust. Selle teemaga oleks sobiv tegeleda määruse läbivaatamisel, nii nagu see on sätestatud artiklis 15.

1.7. Komitee avaldab kahetsust, et kaubaveoteavet käsitleva ettepaneku kohaldamisala tundub hõlmavat vaid neid liidu õigusaktides sätestatud teavitamisnõudeid, mis käsitlevad tingimusi, mille alusel on lubatud vedu teostada vastavalt ELi toimimise lepingus sisalduvale transporti käsitlevale peatükile. Komitee on seisukohal, et digiteerimise eelised peaksid kehtima ka muude sellist vedu käsitlevate haldusnõuete puhul. Punktis 3.8 on esitatud ettepanek uueks sõnastuseks. Oluline on saata selles mõttes üldine signaal, ilma et see piiraks olemasolevaid või tulevasi asjaomaseid sätteid.

1.8. Komitee juhib samuti tähelepanu potentsiaalsele lisaväärtusele, mis lähtub sellest, kui ollakse suuteline esitama ametkondadele üle kogu maailma elektroonilist teavet kooskõlas ühtlustatud standarditega (nt need, mida töötatakse välja UNECEs).

1.9. Seoses dokumendiga „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/65/EL“ [COM(2018) 278 final] (merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepanek) väljendab komitee muret, et ettepanekus lahtiseks jäetud võimalus kehtestada riiklikke erinõudeid võib kiiresti osutada takistuseks siseturu tõrgeteta toimimisele. Komitee loodab, et komisjon jälgib tähelepanelikult selle võimaluse rakendamist ning et komisjoni ja liikmesriikide vaheline pidev dialog aitab piirata riiklike erinõuete kehtestamist.

1.10. Sellega seoses juhib komitee tähelepanu ka digiteerimise sotsiaalsete mõjudega tegelemise olulisusele. Selle hulka kuuluvad varane teavitamine, dialoogi algatamine, töökohtade muutuva olemuse käsitlemine ja vajadus arendada uusi oskusi ning anda töötajatele võimalus uue olukorraga kohanemiseks. Komitee on seisukohal, et transpordisektori digiteerimine võib muuta selle töökohana huvipakkumaks ja aidata seeläbi lahendada praeguseid töötajate värbamisega seotud probleeme.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1. Komisjon esitas kaks omavahel seotud ettepanekut, nimelt:

— „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa merenduse ühtsete kontaktpunktide keskkond ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/65/EL“ [COM(2018) 278 final] (merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepanek); ning

— „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus elektroonilise kaubaveoteabe kohta“ [COM(2018)279 final] (kaubaveoteabe ettepanek).

2.2. Nimetatud ettepanekud on omavahel funktsionaalselt seotud, kuna mõlemaga luuakse süsteem elektrooniliseks suhtluseks ettevõtete ja avaliku sektori asutuste vahel, et lihtsustada kontrolli erinevate õiguslike kohustuste täitmise üle, tehes seda süsteemi kaudu, mis tagab esitatud teabe autentsuse ja terviklikkuse ning privaatsusnõuete järgimise.

2.3. Merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepanekuga asendatakse direktiiv 2010/65/EL, millel oli sarnane eesmärk, kuid mis osutus ebatõhusaks, kuna see andis liikmesriikidele selle rakendamisel liiga palju tegutsemisvabadust, mis tõi endaga kaasa erinevad standardid ja toimingud ning suured erinevused digiteeritud teavitamise kasutamises ning millega kaasnes halduskoormuse suurenemine laevanduses ja teatavate käsitsi läbiviidavate haldustoimingute säilimine.

2.4. Merenduse ühtsete kontaktpunktide süsteem on avatud kõikidele liikmesriikide sadamatesse sisenevatele laevadele, mille suhtes kehtib seaduste kohaselt teavituskohustus.

2.5. Kaubaveoteabe ettepaneku eesmärk on kohustada liikmesriikide ametiasutusi aktsepteerima elektroonilisi dokumente, mille esitamise eesmärk on täita ettevõtjatele kehtestatud kohustust esitada dokumendid, mis tõendavad erinevates ELi õigusaktides sätestatud nõuete järgimist seoses kaupade veo ning jäätmesaadetiste tingimustega. Selleks luuakse kaubaveoteabe ettepanekuga elektroonilise kaubaveoteabe (eFTI) süsteem, mis hõlmab teenuste osutamise platvormi, sealhulgas ühist andmekogu, menetlusi ja juurdepääsueeskirju, nõudeid eFTI keskkondadele ja teenustele ning sertifitseerimissüsteemi.

2.6. Kaubaveoteabe ettepanekuga loodud võimalust võivad kasutada ettevõtjad, kellele kehtivad ettepanekus loetletud õiguslikud nõuded teabe või dokumentide esitamiseks.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt mõlema ettepaneku üle, milles järgitakse üldist transpordisektori digiteerimise eesmärki, mis püstitati 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus ja mille saavutamise poole pürgitakse sellest ajast alates näiteks digitaalse ühtse turu strateegia ja 2017. aasta oktoobris esitatud komisjoni uue tööstusstrateegia raames; see on kesksel kohal ka nõukogu 5. detsembri 2017. aasta järeldustes transpordi digiteerimise kohta, mis võeti vastu jätkuna Tallinnas 10. novembril 2017. aastal allkirjastatud digitaalse transpordi päevade deklaratsioonile.

3.2. Komitee kordab oma toetust innovaatilistele lahendustele ja toetab valitud õigusakti vormi, võttes arvesse, et kogu Euroopa Liidus nõuetekohaselt toimiva elektroonilise teabesüsteemi loomiseks on paratamatult vaja kehtestada liikmesriikidele selged ja siduvad kohustused.

3.3. Selle taustal tuleb komitee meelde oma hoiatusi seoses direktiivi (kuna see ei ole oma olemuselt suures osas kohustuslik) problemaatilise rakendamise, mis tunnistataks kehtetuks merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepaneku vastuvõtmisega.

3.4. Komitee on siiski nõus, et tasakaalu saavutamine täieliku ühtlustamise ja koostalitlusvõime vahel võib osutuda vajalikus. On selge, et ulatuslik ühtlustamine on vajalik näiteks seoses süsteemiga, mille eesmärk on lihtsustada ELi sadamatesse saabuvatele ja neist lahkuvatele laevadele lubade andmist, mis nõuab tõrgeteta toimivat laeva ja maismaa vahelist liidest ning ühtlustatud standardeid ja menetlusi. Madalam ühtlustamise tase võib olla aksepteeritav süsteemi puhul, mille eesmärk on sisuliselt kindlustada avaliku sektori asutustele nõuetekohane ja turvaline juurdepääs dokumentidele, mis on vajalikud ELi õigusaktide järgimise tagamiseks.

3.5. Seda arvesse võttes on komitee seisukohal, et mõlema ettepanekuga taotletakse asjakohast ühtlustamise taset.

3.6. Komitee võtab teadmiseks tõsiasja, et kaubaveoteabe ettepanekuga luuakse sisuliselt võimalus dokumentide esitamiseks elektroonilisel kujul, mitte kohustus seda teha. Komitee peab selle valiku põhjendusi praegu vastuvõetavaks, kuid soovib sellegipoolest näha kiiret arengut kohustusliku süsteemi suunas, võttes arvesse, et see muudaks lihtsamaks õigusnormidele vastavuse järelevalve igal ajal ja vähendaks kasutatava paberi hulka eelkõige tegevõtjate, näiteks veokijuhtide jaoks. Selle teemaga oleks sobiv tegeleda määruse läbivaatamisel, nii nagu see on sätestatud artiklis 15.

3.7. Kaubaveoteabe ettepanekut kohaldatakse ettepaneku artikli 1 lõike 2 kohaselt „selliste õigusnormidest tulenevate teavitamisnõuete suhtes, mis on sätestatud liidu õigusaktides, milles on kehtestatud kaubaveo tingimused liidu territooriumil kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa VI jaotisega või milles on kehtestatud jäätmesaadetisi käsitlevad tingimused“. Komitee jaoks tõstatub küsimus, ega see ei piira liigselt õigust esitada teavet ja dokumente elektroonilisel kujul. Kaubaveoteabe ettepaneku I lisas näivad olevat loetletud vaid need liidu õigusaktid, mis käsitlevad otseselt turulepääsu tingimusi.

3.8. Komitee on seisukohal, et elektroonilisel kujul esitamise võimalus võiks tulla kasuks ka muude nõutavate haldusdokumentide ja -teabe puhul. Näiteks võiks see võimalus olla lähetusteavituste ja seoses töötajate lähetamisega esitatava teabe puhul, samuti teabe puhul, mille esitamisega tõendatakse, et täidetud on sõidu- ja puhkeaga käsitlevad sätted. Komitee arvates võiks ettepaneku kohaldamisala laiendada, lisades artikli 1 lõikesse 2 pärast sõnu „kaubaveo tingimused“ sõnad „ja muud sätted“. Komitee leiab, et on oluline saata selles mõttes üldine signaal, ilma et see piiraks olemasolevaid või tulevase asjaomaseid sätteid.

3.9. Komitee juhib tähelepanu ka kestlikkuse aspektile, nimelt vähendatakse printimiseks kasutatava paberi hulka, millele viidatakse ka kaubaveoteabe ettepanekus.

3.10. Komitee võtab teadmiseks mõlemas ettepanekus sisalduvad erisätted, mille eesmärk on tagada äriteabe ja merenduse ühtsete kontaktpunktide puhul ka muu tundliku teabe konfidentsiaalsus. Lisaks soovib komitee juhtida tähelepanu ka pettusevastase kaitse kõrgele tasemele ning eraelu puutumatusse kõrgetasemelisele kaitsele hästi kavandatud ja hästi hallatavas andmevahetusregistri struktuuris (*Pipeline Data Exchange Structure*).

3.11. Komitee juhib tähelepanu UNECEs käimasolevale tööle seoses eelnevalt punktis 3.10 viidatud teemadega, eelkõige selle valgele raamatule, milles käsitletakse andmeregistri põhimõtet andmete kvaliteedi parandamiseks tarneahelas („Data Pipeline Concept for Improving Data Quality in the Supply Chain“). Komitee leiab, et see on veel üks põhjus muuta elektrooniline dokumendivahetus kohustuslikuks võimalikult ulatuslikul määral.

3.12. Komitee viitab siinkohal potentsiaalsele lisaväärtusele, mis lähtub sellest, kui ollakse suuteline esitama ametkondadele üle kogu maailma elektroonilist teavet kooskõlas ühtlustatud standarditega (nt need, mida töötatakse välja UNECEs).

3.13. Mõlema ettepaneku puhul on komisjonil oluline ülesanne töötada välja standardid ja sertifitseerimiskriteeriumid. Komitee rõhutab, et ettepanekus esitatud süsteemide sujuvaks toimimiseks ja kavandatava lisaväärtuse loomiseks on oluline luua usaldust tekitav ja hästitoimiv raamistik, mis ei ole ülemäära keerukas. Sellel on ka oluline osa usalduse tekitamisel digitaalsete lahenduste vastu kogu transpordisektoris.

3.14. Komitee juhib tähelepanu vajadusele tegeleda ka digiteerimise sotsiaalsete aspektidega. On selge, et digiteerimine muudab töökeskkonda, loob uusi töökohti ja nõuab uusi oskusi. Oluline on, et õigeaegselt tegeletaks vajadusega pakkuda töötajatele võimalust uue olukorraga kohanemiseks. Komitee rõhutab ka, et on oluline anda varakult teavet eelseisvate muutuste kohta ja algatada selleteemalisi dialooge. Komitee on arvamusel, et transpordisektori digiteerimine võib muuta selle tulevikus töökohana huvipakkumaks ja aidata seeläbi lahendada praegused töötajate leidmisega seotud probleemid.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepanek

4.1.1. Võrreldes direktiiviga 2010/65/EL, on merenduse ühtsete kontaktpunktide ettepanek väga täielik. Näib, et sellega luuakse asjakohane raamistik saabumis- ja lahkumisformaalsuste lihtsustamiseks ja kõrvaldatakse probleemid seoses puuduvate elementide ja puuduliku ühtlustamisega, mis tekitasid kasutajatele kahju direktiivi 2010/65/EL rakendamisel.

4.1.2. Komitee nõustub komisjoni ettepanekuga luua ELi ühtse kontaktpunkti asemel riiklikud ühtsed kontaktpunktid. Kuigi ELi tasandi ühtsel kontaktpunktil on selgeid eeliseid, väidatakse riiklikel ühtsetel kontaktpunktidel põhineva lahendusega pöördumatuid kulusid, mis tulenevad riiklikul tasandil juba tehtud investeeringutest, ja võimaldatakse vajadusele vastavate riiklike haldusalaste erinõuete kehtestamine.

4.1.3. Komitee rõhutab, et siseturu tõrgeteta toimimise hõlbustamise eesmärgil läbi viidud ühtlustamine on ettepaneku määrava tähtsusega element ning oluline on tagada selle säilimine.

4.1.4. Seepärast tunneb komitee muret ettepanekus jäetud võimaluse pärast kehtestada riiklikke erinõudeid, mis võivad kiiresti osutada takistusteks siseturu tõrgeteta toimimisele. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles jälgima tähelepanelikult riiklikke erinõudeid siseturu seisukohast ning tagama komisjoni ja liikmesriikide vahelise pideva dialoogi, et erinõuete kehtestamist võimalikult palju piirata.

4.2. Kaubaveoteabe ettepanek

4.2.1. Komitee juhib erilist tähelepanu käesoleva ettepaneku raames vastuvõetavate komisjoni rakendusaktide ja delegeeritud õigusaktide tähtsusele ning rõhutab nende kiire jõustumise olulisust, kuna nimetatud aktid on kavandatava määruse nõuetekohase toimimise aluseks.

4.2.2. Sellega seoses juhib komitee komisjoni tähelepanu eespool nimetatud UNECE valgele raamatule ja selles kirjeldatud andmevahetusregistri struktuuri elementidele kui kasulikule struktuurile turvalise ja pettusekindla andmevahetusüsteemi tagamiseks erinevates transpordietappides.

4.2.3. Komitee viitab eespool esitatud märkustele hästi kavandatud ja hästi hallatava elektroonilise dokumentide edastamise süsteemi kõrge turvalisuse taseme kohta ning kordab, et pidades eelkõige silmas ettepaneku eesmärki tagada õigusnormidele vastavuse järelevalve, on mõjukaid põhjuseid, miks tuleks kaaluda dokumentide elektroonilise esitamise kohustuslikuks muutmist kaubaveoteabe ettepaneku artiklis 15 ette nähtud läbivaatamise käigus.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üleeuroopalise transpordivõrgu väljaarendamise edendamiseks võetavate meetmete lihtsustamise kohta“

(COM(2018) 277 final – 2018/0138 (COD))

(2019/C 62/42)

Raportöör: **Dumitru FORNEA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 nõukogu, 15.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 172 lõige 1
Täiskogu otsus	22.5.2018
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	210/3/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee on veendunud, et kolmandasse „Liikuvus Euroopas“ paketti koondatud algatused on vajalikud, et pakkuda Euroopa tasandil tõhusat õigusraamistikku ja kinnitada liikmesriikide poliitilist ja rahalist eesmärki viia üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) loomine lõpule õigel ajal: põhivõrk tuleks välja arendada 2030. aastaks ja üldvõrk 2050. aastaks.

1.2. Komitee märgib, et määruse ettepanekuga pakutakse lisaväärtust, kuna selles lähtutakse kogu ELis välja selgitatud parimatest tavadest. Sellega reguleeritakse mitmesuguseid põhiaspekte, mis puudutavad projektide elluviimise tähtaegade järgimist ning avaliku ja erasektori investorite huvi jätkuvat äratamist transporditaristu pakkumiste esitamise vastu.

1.3. Komitee kiidab heaks komisjoni lähenemisviisi, leides, et see on sobiv ja asjakohane, arvestades määruse ettepaneku põhieesmärki vähendada TEN-T taristuprojektide rakendamisel viivitusi. Neid viivitusi saab oluliselt vähendada, tunnistades ühist huvi pakkuvate projektide prioriteetsust, määrates ühe pädeva asutuse, millele tuleb anda pädev personal ja piisavad vahendid ning mis peaks kokku tooma konkureerivad üksused ja organisatsioonid, et saavutada nii tõeline halduslik lihtsustamine, integreerides ja kooskõlastades menetlusi ning kohaldades ühise üksuse tehtavatele ostudele ühte ühtset riiklikku õigusakti.

1.4. Komitee tunneb heameelt, et komisjon kehtestas loamenetluste kestusele võrdlusaluse, ja leiab, et on mõistlik piirata kogumenetluse kestust maksimaalselt kolmele aastale, kuid soovib tähelepanu juhtida sellele, et on oluline võtta arvesse riikide pädevate asutuste arvamusi, tagamaks et kavandatud tähtajad on realistlikud, arvestades konkreetset olukorda liikmesriikides.

1.5. Komitee leiab, et mõnes liikmesriigis toob määruse ettepanekuga ette nähtud kohustuslike tähtaegade järgimine kaasa vajaduse mõne õigus- ja haldusreformi järele. Need võimaldavad pädevatel õigus- ja haldusasutustel muuta oma töömeetodeid kiiremaks ja tõhusamaks, et vältida riiklikul või Euroopa tasandil õigusmeetmeid tähtaegade järgimata jätmise eest.

1.6. Komitee pooldab artikliga 9 kehtestatud tehnilist abi, kuid soovib juhtida komisjoni tähelepanu sellele, et on vaja täiendavaid üksikasju seoses rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja menetlusega, mida tuleb järgida ettepanekus sätestatud tehnilise abi saamiseks.

1.7. Komitee usub, et taristuprojektide rakendamise tempot saab kiirendada kui kehtestada Euroopa tasandil hankemenetlustele ühtsed lepingutingimused ja erikord.

1.8. Komitee on veendunud, et riikide ametiasutused saavad vähendada võimalikke konflikte TEN-T projektide rakendamisel, kaasates sidusrühmi/osalisi transporditaristu kavandamisetapist alates ning korraldades tõhusalt ja õigel ajal konsultatsioone avaliku sektori, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja asjaomaste kohalike asutustega.

1.9. Komitee juhib tähelepanu sellele, et teadlikkuse suurendamine ja TEN-T projektide laimukampaaniate õigeaegne tuvastamine on võtmetähtsusega Euroopa transpordi taristuprojektide rakendamise jaoks soodsa poliitilise ja sotsiaalse õhkkonna loomiseks. Euroopa ametkonnad võivad neutraliseerida libateabe tekitatud kahjulikke mõjusid suheldes pidevalt massimeediaga ja arendades edasi institutsioonilisi vahendeid täpse teabe edastamiseks ja avalikkusega konsulteerimiseks.

1.10. Komitee võtab teadmiseks ettepaneku tekstis sisalduva ebakõla: artikli 2 punktis e esitatud mõiste „piiriülene ühishuviprojekt“ määratlus on piiratud ühissettevõtte ellu rakendatavate projektidega. Küll aga paistab see mõiste hõlmavat ka ilma ühissettevõteteta projekte artikli 7 lõikes 2 ja artikli 8 lõikes 1.

1.11. Komitee on veendunud, et TEN-T piiriülese kooskõlastamise mehhanisme saab tugevdada, suurendades Euroopa koordinaatorite autoriteeti ja neile kättesaadavaid vahendeid. Euroopa koordinaatorite kogemuste ja suutlikkuse optimaalseks ärakasutamiseks võib olla vaja läbi vaadata õigusaktid, millega kehtestatakse nende mandaat ning laiendada nende kohustusi seoses Euroopa juhtpositsiooni kindlustamisega liikmesriikide teostatud piiriüleste transpordi taristuprojektide rakendamisel.

1.12. Komitee märgib, et ei ole selge, millised karistused on sätestatud määruse ettepaneku õiguslike sätete järgimata jätmise puhuks. Arvestades ettepaneku põhieesmärki, eriti viivituste vähendamist, tuleb seda tahku selgitada, et tugevdada määruse õiguslikult siduvat olemust ja tagada eurooplastele, kodanikuühiskonnale, riigiasutustele ning riiklikele ja Euroopa tasandi kohtutele läbipaistev ja prognoositav õigusraamistik.

2. Üldised märkused

2.1. Komisjon avaldas käesoleva arvamuse teemaks oleva määruse ettepaneku 2018. aasta mais. Komisjonil oli kavas täiendada kolmandasse „Liikuvus Euroopas“ paketti koondatud algatusi, keskendudes õigus- ja haldusmeetmetele, millega saab kiirendada investeerimisprogrammide rakendamist, et viia üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) loomine lõpule õigel ajal: põhivõrk tuleks välja arendada 2030. aastaks ja üldvõrk 2050. aastaks.

2.2. Euroopa Komisjon on hinnanud, et TEN-T põhivõrgu loomiseks vajalike investeeringute suurus on umbes 500 miljardit eurot ajavahemikuks 2021–2030, samal ajal kui üldvõrgu lõpuleviimine maksab umbes 1 500 miljardit eurot. Euroopa transporditaristusse tehtud investeeringutel on võimendav mõju, need aitavad 2030. aastani luua arvestuslikult 13 miljonit tööaastat ning kindlustavad kuni 4 500 miljardi euro suuruse täiendava tulu (1,8 % ELi SKPst).

2.3. 2018. aasta juunis teatas komisjon, et kavatseb eraldada mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) raames Euroopa ühendamise rahastule 30,6 miljardit eurot, mis tähendab ajavahemikuga 2014–2020 võrreldes 47 %-list nominaalset kasvu. ELi kindel pühendumine ja suur finantspanus TEN-T võrgu väljaarendamiseks ei ole siiski piisavad, kui liikmesriigid ei ilmuta valmisolekut ega leia alternatiivseid lahendusi transporditaristu projektide kaasrahastamiseks või täielikuks rahastamiseks.

2.4. TEN-T investeerimisprogrammide elluviimine hõlmab nii investorite leidmist kui ka vajalike rahastamisvahendite kättesaadavaks tegemist ning õigusliku ja haldusliku aluse loomist, tagamaks, et investeeringuid saab teha õigel ajal ja et need vastavad kehtestatud standarditele. Avalikud konsultatsioonid on näidanud, et kõik sidusrühmad (avaliku ja erasektori investorid, ettevõtjad, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kodanikud) soovivad, et taristuprojektide elluviimisega seotud haldusmenetlused oleksid tõhusad, prognoositavad, kooskõlas jätkusuutliku arengu põhimõtete ja digitaaltehnoloogi arenguga ning suunatud Euroopa ja liikmesriikide ELi liikuvuspoliitika raames seatud eesmärkide saavutamisele.

2.5. Määruse ettepaneku artikliga 6 kehtestatakse loamenetluse etapid ja tähtajad: taotlemiseelne etapp, mis ei tohiks ületada kahte aastat, ning etapp, mis hõlmab taotluse hindamist ja otsuse tegemist ühtse pädeva asutuse poolt ning mis ei tohiks ületada ühte aastat. Ettepanekus sätestatud tähtajad ei mõjuta muu hulgas otseselt halduskaebusi ja õiguskaitsvahendeid kohtus.

2.6. Taotlemiseelne etapp hõlmab tähtaegu, millest ühtne pädev asutus peab kinni pidama, et viia lõpule selle staadiumi põhietape. Seepärast

- peab ühtne pädev asutus hiljemalt kaks kuud pärast projektiarendaja koostatud teatise kättesaamist kas kinnitama loamenetluse käivitamist või lükkama teatise kirjalikult tagasi, kui ta leiab, et projekt ei ole piisaval määral väljatöötatud;
- kolme kuu jooksul loamenetluse algusest peab ühtne pädev asutus tihedas koostöös projektiarendaja ja muude asjaomaste asutustega kehtestama üksikasjalikud taotlemistingimused ning nendest teada andma. See peab olema tehtud enne, kui saab anda load, mida on vaja projekti jätkamiseks;
- hiljemalt kaks kuud pärast täieliku taotlustoimiku esitamise kuupäeva peab pädev asutus teavitama projektiarendajat kirjalikult sellest, kas toimik on täielik.

2.7. Arvestades eespool toodud teemasid, soovib komisjon kõnealuse seadusandliku algatusega saavutada neli peamist eesmärki:

- I. vähendada viivitusi TEN-T võrgu väljaarendamise taristuprojektide rakendamisel;
- II. kehtestada selgemad menetlused, mida peavad järgima need, kes osalevad projektide arendamises või rakendamises, eriti seoses loa- või riigihankemenetlustega, aga ka seoses riigiabi taotluste või muude olukordadega, mis nõuavad riigiasutuse sekkumist;
- III. kohaldada süsteemselt ühist raamistikku piiriülestele projektidele, mida rakendab ühine üksus, kui osalevad liikmesriigid pole otsustanud teisiti;
- IV. tagada suurem selgus avalikkuse ja kodanikuühiskonna jaoks, tugevdades läbipaistvusraamistikku ja parandades korda nende kaasamiseks TEN-T projektide kavandamisse ja rakendamisse.

3. Konkreetsete märkused

3.1. Komitee leiab, et TEN-T võrgu lõpuleviimine ei ole võimalik ilma liikmesriikide kindla poliitilise pühendumiseta ning tugeva juhtimise ja koostööta Euroopa tasandil. Määruse ettepanek pakub lisaväärtust, kuna selles lähtutakse kogu ELis välja selgitatud parimatest tavadest. Sellega reguleeritakse mitmesuguseid põhiaspekte, mis puudutavad projektide elluviimise tähtaegade järgimist ning avaliku ja erasektori investorite huvi jätkuvat äratamist transporditaristu pakkumiste esitamise vastu.

3.2. Arvestades ettepanekuga reguleeritavaid põhiaspekte toetab komitee komisjoni lähenemisviisi ja peab seda sobivaks ja asjakohaseks. Need põhiaspektid on järgmised: ühist huvi pakkuvate TEN-T projektide prioriteetsuse tunnistamine; loamenetluste integreerimine; lubade andmise eest vastutava ühtse pädeva asutuse määramine; loamenetluse kestuse ja rakendamise reguleerimine; piiriülese loamenetluse koordineerimine; piiriüleste ühist huvi pakkuvate projektidega seotud riigihangete lihtsustamine; ELi poolse tehnilise abi võimaldamine kõnealuse määruse kohaldamiseks ja ühist huvi pakkuvate projektide rakendamiseks.

3.3. Komisjoni poliitika valik **riiklikul tasandil rakendatavate piiratud ja detsentraliseeritud kohustuslike meetmete** kasuks on mõistetav, arvestades praegusi poliitilisi arenguid mõnedes liikmesriikides, ning annab meile huvitava ülevaate sellest, millise seisukoha võtavad riikide valitsused ELi seadusandlike algatuste suhtes, millega kavandatakse Euroopa tasandi koostööd valdkondades, mille suhtes kohaldatakse subsidiaarsuse nõudeid.

3.4. Ettepanekuga reguleeritavad loamenetluste tähtajad on tervitatavad, ent need on üsna optimistlikud, arvestades investeringute ja riigihangete valdkonna riiklike õigusaktide järgimisega seotud piiranguid.

3.5. Komitee tunneb heameelt, et komisjon kehtestas loamenetluste kestusele võrdluseluse, kuid soovib tähelepanu juhtida sellele, et oluline on võtta arvesse riikide pädevate asutuste arvamusi, tagamaks et kavandatud tähtajad on realistlikud, arvestades konkreetset olukorda liikmesriikides. Seniseid kogemusi arvesse võttes on võimalik, et aeg, mida on vaja menetluse iga etapi elluviimiseks – sealhulgas tehniliste dokumentide heakskiitmine, tehnilised ja majanduslikud näitajad ja riigihankemenetlused ning asjakohaste lepingute sõlmimine ja täitmine sätestatud kuupäevadeks ja kooskõlas riiklike õigusaktidega – võib olulisel määral ületada määruses kavandatud tähtaegu.

3.6. Mõni seni TEN-T projektide rakendamisel täheldatud viivitustest on tingitud sobimatust ja mõnel juhul liialt politiseeritud riiklikust institutsioonilisest ülesehitusest, mille raames riikide ametiasutused ei suuda jõustada reforme ega võtta kasutusele tänapäevaseid töömeetodeid ning kasutavad jätkuvalt aegunud haldusmenetlusi, millest on ammu loobunud institutsioonid, kus digipöörde rakendused on ulatuslikult kasutusele võetud.

3.7. Seda olukorda arvestades on määruusel otsene mõju liikmesriikide selliste haldusstruktuuridele, mille toimimine ei vasta Euroopa standarditele. Kaaluda tuleks nende asutuste reformimist ja artikli 9 kohane tehniline abi on seega kasulik neile liikmesriikidele, kes taotleavad seda TEN-T põhivõrgu väljaarendamise jaoks oluliste projektide rakendamiseks. Siiski on vaja täiendavaid üksikasju seoses rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja menetlusega, mida tuleb järgida ettepanekus sätestatud tehnilise abi saamiseks.

3.8. Paljud viivitused on tingitud konfliktidele järgnevatest kohtuvaidlustest selliste asjaomaste sidusrühmade või osaliste vahel, keda mõjutab projektide rakendamine. Üks õigusemõistmise tahkudest on tasakaalu loomine üksikisiku õiguste ja riigi õiguse vahel. Asjaolu, et liikmesriikidel on õiguse valdkonnas ainupädevus, ning äärmiselt keeruline riiklik ja Euroopa õigusraamistik taristuprojektidele lubade andmiseks toob kaasa mosaiigi mitmesugustest vältimatutest õigustingimustest, mis võib oluliselt õhnestada komisjoni edasipüüdlikke eesmärke.

3.9. Kohtumenetluste ja halduskaebuste kestus ja viivitused, taristutöö lõpuleviimisega seotud tehnilised probleemid, selliste oluliste haldusdokumentide puudumine, mida on vaja menetluse õiguspärasuse kindlakstegemiseks ning vajalike rahaliste vahendite puudumine mõjutavad kõik projekti loamenetluse kestust. Seetõttu peavad Euroopa institutsioonid neid tegureid arvesse võtma, kui nad teevad lõpliku otsuse loa andmise tähtaegade kohta, mida reguleeritakse Euroopa tasandil määruse ettepanekuga.

3.10. Samuti võiks avalikku huvi pakkuvate taristuprojektide vallas tegutsevatele kohtunikele, kohtuametnikele ja advokaatidele parema, ja spetsialiseerituma koolituse andmine aidata lühendada kohtumenetlusi ja parandada õigusemõistmise kvaliteeti, pidades kinni kõikidest õigusvaldkondadest nõudmistest.

3.11. Transporditaristu hankemenetlused on ülimalt aeganõudvad ja see on peamine põhjus TEN-T projektide viivituste tekkimisel. Komitee usub, et taristuprojektide rakendamise tempot saab kiirendada kui kehtestada Euroopa tasandil hankemenetlustele ühtsed lepingutingimused ja erikord.

3.12. Komitee on veendunud, et riikide ametiasutused saavad vähendada võimalikke konflikte TEN-T projektide rakendamisel, kaasates sidusrühmi/osalisi transporditaristu kavandamisest alates ning korraldades tõhusalt ja õigel ajal konsultatsioone avaliku sektori, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja asjaomaste kohalike asutustega. Sotsiaalne ja kodanikuühiskonna dialoog riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil saab aidata olulisel määral kaasa transporditaristu projektidele avalikkuse poolehoidu saavutamisele ja haldusasutuste töömeetodite parandamisele, kehtestades ja rakendades integreeritud loamenetlusi.

3.12.1. Komitee võtab teadmiseks ettepaneku tekstis sisalduva ebakõla: artikli 2 punktis e esitatud mõiste „piiriülene ühishuviprojekt“ määratlus on piiratud ühissettevõtte ellu rakendatavate projektidega. Küll aga paistab see mõiste hõlmavat ka ilma ühissettevõteteta projekte artikli 7 lõikes 2 ja artikli 8 lõikes 1.

3.13. Mõnedes liikmesriikides on TEN-T ja TEN-E taristuprojektidega seoses leitatud libateavet ja korraldatud laimukampaaniaid, kuna mõnikord põrkuvad need projektid riigi geopoliitiliste huvidega või rühmade huvidega, mis soovivad lõigata poliitilist profiiti nii ELi edendatud taristuprojektide edasiminekutest kui ka edasimineku puudumisest. Teadlikkuse suurendamine ja selliste ohtude õigeaegne tuvastamine on võtmetähtsusega Euroopa transpordi taristuprojektide rakendamise jaoks soodsa poliitilise ja sotsiaalse õhkkonna loomiseks. Euroopa ametkonnad võivad neutraliseerida libateabe tekitatud kahjulikke mõjusid suheldes pidevalt massimeediaga ja arendades edasi institutsioonilisi vahendeid täpse teabe edastamiseks ja avalikkusega konsulteerimiseks.

3.14. Komitee on veendunud, et TEN-T piiriülese kooskõlastamise mehhanisme saab tugevdada, suurendades Euroopa koordinaatorite autoriteeti ja neile kättesaadavaid vahendeid. Määruse ettepanekuga kaalutakse seda aspekti ja täpsustatakse nende TEN-T koordinaatorite olulist rolli, kellele tehakse ülesandeks jälgida hoolikalt Euroopa ühist huvi pakkuvate projektide loamenetlusi ja esitada korrapäraseid eduaruandeid. Euroopa koordinaatorite kogemuste ja suutlikkuse optimaalseks ärakasutamiseks võib olla vaja läbi vaadata õigusaktid, millega kehtestatakse nende mandaat ning laiendada nende kohustusi seoses Euroopa juhtpositsiooni kindlustamisega liikmesriikide teostatud piiriüleste transpordi taristuprojektide rakendamisel.

3.15. Komitee märgib, et määruse ettepaneku õiguslike sätete järgimata jätmise puhuks ei ole sätestatud karistusi. Selle asjaolu selgitamine tugevdaks määruse õiguslikult siduvat olemust ja tagaks eurooplastele, kodanikuühiskonnale, riigiasutustele ning riiklikele ja Euroopa tasandi kohtutele läbipaistva ja prognoositava õigusraamistiku.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Teel automatiseeritud liikuvuse suunas: ELi strateegia tuleviku liikuvuse jaoks““

(COM(2018) 283 final)

(2019/C 62/43)

Raportöör: **Ulrich SAMM**

Konsulteerimise taotlus	Euroopa Komisjon, 18.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	207/1/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab teatist, mille teemaks on ühendatud ja automatiseeritud liikuvus, mis pakub tarbijatele ja transpordiettevõtetele hulgaliselt uusi võimalusi. Komitee on veendunud, et **automatiseeritud liikuvus** toob meie ühiskonnale **kasu**, sest see pakub inimeste liikuvusele uusi teenuseid, mis pakuvad samas rohkem võimalusi jagamismajandusele, võimalusi liikluse optimeerimiseks keskkonna säästmise eesmärgil ning liikuvust neile, kes ise autot juhtida ei saa.

1.2. Euroopa Liidu **autotööstusel** on sõidukitehnoloogia arendamise eksperditeadmisi arvesse võttes head eeldused nende võimaluste ära kasutamiseks, kuid tingimusel, et EL määrab kindlaks standardid, mis võimaldavad piiriülest tegutsemist ja erinevate autokaubamärkide koostalitlusvõimet.

1.3. Automatiseeritud või poolautomatiseeritud juhtimise kõige olulisem omadus on see, et see võib märkimisväärselt parandada **maismaasõidukite** aktiivset **ohutust** ning vähendada surmaga lõppevaid õnnetusi märkimisväärselt või isegi need täielikult kaotada. Automatiseeritud sõidukite katsetapis põhjustatud surmaga lõppevad õnnetused võivad selle tehnoloogia arengule kaika kodarasse visata. Seetõttu soovib komitee, et kõikide automatiseeritud juhtimise katseprojektide ja katsemenetluste läbiviimisel lähtutaks kõige **rangemast võimalikust ohutusnõuete** tasemest, isegi kui see piirav tingimus võib aeglustada arengut võrreldes väljaspool ELi asuvate konkurentidega. Pikemas perspektiivis toob see lähenemisviisi endaga kaasa paremad tooted, millel on suurem poolehoid.

1.4. Komitee usub, et **juhita autod** (5. tase) lubatakse teedale alles siis, kui need pakuvad samaväärset ohutust nagu teised reisijateveo süsteemid, näiteks rongid või suured lennukid (peaaegu **100 % ohutu**). See kujutab endast suurt takistust seni, kuni autonoomsed sõidukid ja tavalised autod ning teised liiklejad (ratturid, jalakäijad, eriotstarbelised sõidukid) liikleavad samadel teedel. „100 % ohutus“ võib aga olla võti autonoomsete sõidukitega seotud konkreetsete **eeetiliste küsimuste** lahendamiseks.

1.5. Komitee tunnistab, et juba **poolautomaatsed**, teatud hulga juhiabisüsteemidega varustatud **sõidukid** (1.–4. tase) võivad liiklussurmasid vähendada ning toetab seetõttu komisjoni lähenemisviisi suurendada mootorsõidukite üldise ohutuse määrase läbivaatamise raames sõidukite uute turvaaspektide arvu. Komitee märgib siiski ära kaks probleemset valdkonda, mis võivad saada avalikkuse poolehoiu saavutamise takistuseks: a) **lisakulud** ja b) auto juhtimise kasvav **keerukus**.

1.6. Tavaline koolitus juhilubade saamiseks ei ole sisaldanud ega sisalda juhiabisüsteemide nüüdisaegseimat tehnoloogiat. Ilmselgelt on vaja täiendavat koolitust. Komitee usub, et autotööstus peab koosöös omavalitsustega pakkuma kiiremas korras **koolitusi ja harjutusalasid** erasõidukite ja professionaalsetele juhtidele, vastasel juhul pidurdub uute ohutusega seotud tehnoloogiate kasutuselevõtt märkimisväärselt.

1.7. Poolautomaatsete sõidukitega sõitma õppimine kujuneb võtmeteguriks **professionaalsete juhtide** kaasaegsete oskuste väljaarendamisel ning annab vastuse transpordisektoris kasvavale nõudlusele.

1.8. Komitee mõonab, et tulevane edukas täisautomatiseerimise (5. tase) võib tuua endaga kaasa ulatusliku töökohtade kadumise (nt veoauto- ja bussijuhid). Komitee rõhutab, et automatiseerimisest tulenevast kasust peaks osa saama kogu ühiskond ja kutsub **tööturu osapooli** üles kavandama ühiselt tulevase arenguid ja pidama seejärel läbirääkimisi uute kollektiivlepingute üle seoses autotranspordi automatiseerimise kasutuselevõttuga.

1.9. Tootevastutuse direktiivi tuleks muuta nii, et see hõlmaks nii vallasvara ja teenuseid kui ka sisseehitatud tarkvaraga tooteid, et tarbijad ei peaks vaeva nägema, et teada saada, kes vastutab. Keerulises digitaalses keskkonnas on **tõendamiskohustus** toote rikke korral samuti murettekitav teema ja seda tuleks reguleerida tarbijasõbralikul viisil. Komitee kutsub komisjoni eelkõige üles tegelema õigeaegselt kindlustuse direktiivi muutustega, mis on seotud juhita sõidukitega ja tagama õnnetuste ohvritele kompensatsiooni.

1.10. Suurenenud **ühenduvuse** tõttu võib sõiduki andmetele juurde pääseda igast maailma nurgast. Nutitelefonide ja arvutite valdkonnast me teame, et see põhjustab suuri riske ja probleeme ohutusele, turvalisusele ja privaatsusele. Samad standardid ei ole aktsepteeritavad sõidukite puhul, millega seoses on oht saada surma või vigastada. Seetõttu rõhutab komitee, et mistahes uus andmete juurdepääsu reguleeriv eeskiri peab järgima „**ohutus ennekõike**“ põhimõtet.

1.11. Komitee toetab komisjoni seatud prioriteeti reguleerida esmalt sõidukite kaitsmist küberrünnakute vastu, mis tagab turvalise ja usaldusväärse kommunikatsiooni sõidukite ja taristu vahel ning **andmekaitse** kõrge taseme kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

1.12. Komitee on valmis osalema komisjoni kavandatud juhita liikuvuse sotsiaal-majandusliku ja keskkonnamõju **hindamisel** ja **ELi foorumil**, et tegeleda konkreetsete eetiliste küsimustega.

2. Sissejuhatus

2.1. Algatus „**Liikuvus Euroopas**“ sisaldab mitmesuguseid õigusakti ettepanekuid, mis on esitatud kolmes pakettis. Esimene pakett väljendas Euroopa soovi saavutada kiire areng puhta, konkurentsivõimelise ja ühendatud liikuvussüsteemi loomiseks aastaks 2025, mis on hästi toimiva Euroopa ühtse transpordipiirkonna võtmetegur ⁽¹⁾. Teine pakett oli suunatud eeskätt maanteetranspordi heitgaaside vähendamise vahenditele ⁽²⁾. Kolmas pakett, mis on hetkel valmimisjärgus ja mis on käesoleva arvamuse teemaks, keskendub teatises „**Teel automatiseeritud liikuvuse suunas**“ ⁽³⁾ esitatud strateegiaga seonduvatele ohutusküsimustele.

2.2. **Digitaliseerimine** kujundab tõenäoliselt revolutsiooniliselt ümber eelkõige maismaatranspordi tehnoloogia. Seetõttu tuleb kõnealust teatist vaadelda laiemas kontekstis, mis hõlmab muid teemasid, nagu tööelu ning teadusuuringute ja innovatsiooni tulevik, tehisintellekt (AI) ning oskuste tegevuskava.

3. Ettepaneku sisu

3.1. Kõnealuse teatisega teeb komisjon ettepaneku tervikliku ELi lähenemisviisi kohta ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse suunas. Selles esitatakse ambitsioonikas Euroopa tegevuskava, millega luuakse ühine nägemus ja määratletakse tugitegevused peamiste tehnoloogiate, teenuste ja infrastruktuuri arendamiseks ja kasutamiseks.

⁽¹⁾ ELT C 246, 28.7.2017, lk 64.

⁽²⁾ ELT C 262, 25.7. 2018, lk 75.

⁽³⁾ COM(2018) 283 final.

3.2. Komisjon jätkab projekti „**Vision Zero by 2050**“, sest automatiseeritud juhtimine võib olukorda põhjanevalt muuta ja vähendada surmaga lõppevaid õnnetusi märkimisväärselt või isegi need täielikult kaotada. Sel viisil annab see ka panuse **kestliku arengu eesmärkide** saavutamisele nii hea tervise ja heaolu kui ka kestlike linnade ja kogukondade valdkonnas.

3.3. Selleks et muuta EL automatiseeritud liikuvuse tehnoloogia vallas tugevamaks, rahastab komisjon mitmesuguseid vahendeid ja pakub välja mitmeid algatusi:

- **Euroopa ühendamise rahastust** eraldatakse 450 miljonit eurot, et toetada transpordi digiteerimist automatiseerimise hõlbustamiseks;
- viiakse läbi suuremahulisi katsetusi, mis põhinevad **5G** piiriülestel koridoridel;
- seatakse prioriteedid **teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise** jaoks („Horisont 2020“ ja järgmine raamprogramm).

3.4. 2019. aastaks pakub Euroopa Liit **Galileo** esialgseid ülitäpseid teenuseid tasuta, olles esimene, kes suudab pakkuda sellist navigatsiooniteenust ülemaailmselt.

3.5. Selleks et tagada siseturg automatiseeritud liikuvuse turvaliseks kasutuselevõtuks, esitas komisjon järgmised ettepanekud (peamiselt mootorsõidukite üldise ohutuse määrase läbivaatamise raames):

- teha liikmesriikidega koostööd suuniste väljatöötamisel, et tagada ühine lähenemisviis automatiseeritud sõidukite riigisisestele sihtotstarbelistele **ohutushinnangutele**;
- alustada liikmesriikide ja sidusrühmadega koostööd, et töötada välja ühine lähenemisviis automatiseeritud sõidukite **ohutuse sertifitseerimisele**;
- töötada mootorsõidukite üldise ohutuse määrase läbivaatamise raames välja automatiseeritud sõidukite **uued turvaaspektid**;
- kehtestada normid automatiseeritud sõidukite **salvestusseadmete** suhtes;
- reguleerida **konvois sõitmist**, et tagada andmete vahetamise standardimine eri kaubamärkide sõidukite vahel;
- reguleerida sõidukite kaitset **küberrünnakute** eest;
- tegeleda vajadusega tehniliste nõuete järele seoses **ametiasutuste** vajadusega sõidukiandmetele **juurdepääsu** osas;
- võtta vastu delegeeritud määrus, et tagada sõidukite ja infrastruktuuri vaheline turvaline ja **usaldusväärne teabevahetus** ning kõrge **andmekaitse** tase kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

3.6. Pärast nõukogu järelduste esitamist kavatab komisjon hinnata transpordi valdkonna automatiseerimise ja digiteerimise **sotsiaal-majanduslikku ja keskkonnamõju**, võttes arvesse selles sektoris vajalikke uusi oskusi. Sellel eesmärgil komisjon

- konsulteerib sidusrühmadega juhita liikuvuse sotsiaal-majandusliku ja keskkonnamõju osas;
- toetab uute oskuste omandamist, säilitab sektori tööjõudu ja õpetab neile uusi oskusi Euroopa uue oskuste tegevuskava raames;
- loob ELi foorumi, et käsitleda konkreetseid eetilisi küsimusi, mis kerkivad esile seoses juhita liikuvusega.

4. Üldised märkused

4.1. Kiirel ja usaldusväärset internetil põhinev digiteerimine ja automatiseerimine pakub hulgaliselt **uusi võimalusi** tarbijatele ja ettevõtjatele, kes soovivad paremat kvaliteeti, mugavust, paindlikkust, taskukohasust ja ohutust maanteetranspordis.

4.2. Võttes arvesse ELi autotööstuse sõidukitehnoloogia arendamise alaseid eksperditeadmisi, on sellel head eeldused nende võimaluste ärakasutamiseks. Komitee rõhutab, et üks üldine eesmärk peab olema süsteemide ühtlustamine või selliste tehniliste lahenduste leidmine, mis võimaldaks süsteemidel toimida piiriülevalt, sest see on **siseturu** sujuva toimimise seisukohalt elutähtis.

4.3. **Ühenduvus** sõidukite ning sõidukite ja püsitaristu vahel on otsustav omadus, mis on vajalik digitaalse tehnoloogia täielikuks ärakasutamiseks. Komitee tervitab seepärast ajakava sellise suure läbilaskevõimega Euroopa tasandi lairibataristu väljatöötamiseks, mis pakuks katkematut 5G leviala, ja väga suure läbilaskevõimega internetiühendust kõigil olulisematel maapealsetel transpordimarsruutidel ⁽⁴⁾.

4.4. Komitee julgustab veelkord jätkama projekti „**Vision Zero by 2050**“. Automatiseeritud või poolautomatiseeritud juhtimise kõige olulisem omadus on see, et see võib märkimisväärselt parandada maismaasõidukite aktiivset ohutust ning vähendada surmaga lõppevaid õnnetusi märkimisväärselt või isegi need täielikult kaotada.

5. Avalikkuse poolehoid ja sotsiaal-majanduslik mõju

5.1. Uusi tehnoloogiaid saab edukalt rakendada vaid siis, kui on korralikult uuritud selle sotsiaal-majanduslikku mõju. Avalikkuse poolehoid on automatiseeritud liikuvuse kasutuselevõtmise võtmetegur.

5.2. Komitee on veendunud, et ühendatud ja automatiseeritud liikuvus toob meie ühiskonnale kasu, sest see pakub inimeste liikuvusele **uusi teenuseid**, mis pakuvad samas rohkem võimalusi jagamismajandusele ja keskkonnale ning liikuvust neile, kes ise autot juhtida ei saa.

5.3. **Ohutus-** ja vastutusküsimuste puhul tuleb selgelt eristada poolautomaatset ja autonoomset juhtimist. Poolautomaatsete sõidukite puhul (1.–4. tase) abistavad uued tehnoloogiad (radar, kaamera, laser) juhti, samas kui autonoomsed sõidukid (5. tase) ei vaja juhti üldse. Esimesel juhul jääb juht vastutavaks kõikides olukordades, teisel juhul tuleb vastutuse küsimust selgitada. Komitee on veendunud, et autonoomsed sõidukid peavad täitma samu ohutusnõudeid nagu teised reisijateveo süsteemid, näiteks rongid või suured lennukid. Kui inimlik viga kõrvaldatakse, peavad automaatsed transpordisüsteemid olema 100 % ohutud.

5.4. Meie ühiskond on inimlike vigade suhtes teataval määral salliv, mis seletab ELis umbes 25 000 surmaga lõppenud liiklusõnnetusjuhtumi aktsepteerimist (2016). See on hoopis teistsugune teistes transpordisüsteemides, kus reisijad on passiivsed. Autonoomsete sõidukite 100 % ohutuse nõue kujutab endas suurt takistust seni, kuni autonoomsed sõidukid ja tavalised autod ning teised liiklejad (ratturid, jalakäijad, eriotstarbelised sõidukid) liikleavad samadel teedel.

5.5. Automatiseeritud sõidukite põhjustatud surmaga lõppevad õnnetused võivad selle tehnoloogia arengule kaika kodarasse visata, isegi kui õnnetusjuhtumite arv on suhteliselt madal. Seetõttu soovib komitee, et kõikide automatiseeritud juhtimise katseprojektide ja katsemenetluste läbiviimisel lähtutaks kõige rangemast võimalikust ohutusnõuete tasemest. See piirav tingimus võib aeglustada arengut võrreldes väljaspool ELi asuvate konkurentidega, kuid suurendab avalikkuse poolehoidu ja võimaldab pikemas perspektiivis pakkuda paremaid tooteid. Komitee märgib, et automatiseeritud sõidukite 100 % ohutus võib saada tegelikkuseks ainult maanteesüsteemi ulatuslikul ümberplaneerimisel.

5.6. Eetika-suuniste väljatöötamiseks suures osas automatiseeritud sõidukite jaoks tuleb komitee meelde inimeste kontrollil põhinevat lähenemisviisi (*human-in-command*) põhimõtet, mida komitee on korduvalt rõhutatud oma teistes arvamustes. Selle põhimõtte kohaselt teevad ainult inimesed „vastutustundlikke otsuseid“, mis omakorda mõjutab autonoomsete sõidukite kavandamist ja keskkonda, kus neid on lubatud käitada. Sellest hoolimata võivad juhita sõidukite ohutusega seotud meetmed, nt õnnetuste vältimiseks, tõstatada programmeerimise tasandil tõsisid eetilisi küsimusi, millega tuleb tegeleda.

5.7. Komitee tunnistab, et juba poolautomaatsed sõidukid (1.–4. tase) võivad liiklussurmasid vähendada ning toetab seetõttu komisjoni lähenemisviisi suurendada mootorsõidukite üldise ohutuse määrase läbivaatamise raames sõidukite uute turvaspektide arvu. Komitee toob esile kaks probleemset valdkonda, mis võivad saada takistuseks avalikkuse poolehoiule:

⁽⁴⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 51.

a) täiendavad tehnilised funktsioonid võivad oluliselt suurendada auto hinda ja b) juhiabisüsteemide kasvav arv võib muuta auto juhtimise keerukamaks.

5.8. Tavaline koolitus juhilubade (kergsõidukid, veoautod ja bussid) saamiseks ei ole sisaldanud ega sisalda juhiabisüsteemide nüüdisaegseimat tehnoloogiat. Ilmselgelt on vaja täiendavat koolitust nii uutele kui ka kogenud juhtidele. Lisaks tuleb tarbijatele anda selget ja üheselt mõistetavat teavet moodsa sõiduki funktsioonide kohta selle ostmisel, rentimisel või autode ühiskasutamise puhul. Komitee teeb ettepaneku, et autotööstus pakuks koosöös omavalitsustega erasõidukite ja professionaalsetele juhtidele koolitusi ja harjutusalasid. Sõidueksam uutele juhtidele, kes soovivad juhilube saada, peaks sisaldama ohutuskoolitust uue tehnoloogia ja automatiseerimisfunktsioonide kasutamise kohta. Poolauto-maatsete sõidukitega sõitma õppimine kujuneb võtmeteguriks professionaalsete juhtide kaasaegsete oskuste väljaarendamisel ning võib nõuda uusi oskusi ja kohustusi.

5.9. Komitee mõonab, et tulevane edukas täisautomatiseerimise (5. tase) võib tuua endaga kaasa ulatusliku töökohtade kadumise (nt veoauto- ja bussijuhid). Komitee kutsub komisjoni üles tunnistama üldisemat probleemi, et uue tehnoloogia/digiteerimise/automatiseerimise kasutuselevõtt paljudes sektorites (transport, tootmine, majandusteenused jne) võib põhjustada ulatuslikku töökohtade kadumist, samas on nende asemele tekkivate uute töökohtade arv suhteliselt madal. Komitee rõhutab, et uuest tehnoloogiast/digiteerimisest/automatiseerimisest tulenevast kasust peaks osa saama kogu ühiskond ja erasektori ettevõtted ei tohiks seda kasutada üksnes oma tööjõukulude vähendamisel. Oluline on märkida ka seda, et isegi tänapäeval teevad juhid rohkem kui keeravad lihtsalt rooli ja tulevikus, kui ainult juhtimise vajadus on vähenenud (5. taseme puhul), saab transportivaldkonna professionaalide töökohustusi veelgi laiendada, mis võib suurel määral hüvitada puhtalt juhtimisega seotud töökohustuse vähenemist.

5.10. Komitee tunnustab täielikult, et poolautomatiseeritud (1.–4. tase) ja täielikult automatiseeritud (5. tase) süsteemide kasutuselevõtt veoautodes ja bussides võib mõjutada töökohti ja töötingimusi. Seepärast kutsub komitee tööturu osapooli üles kavandama ühiselt tulevase arenguid ja pidama seejärel läbirääkimisi uute kollektiivlepingute üle seoses autotranspordi uue tehnoloogia/digiteerimise/automatiseerimise kasutuselevõttuga. Tervitatav on asjaolu, et osad ametiühingud (nt UNITE Ühendkuningriigis) on juba välja töötanud kollektiivlepingute näidised, et kaitsta töökohti, tagada ümberõpe ja oskuste täiendamine ning tagada, et igasugust kulude kokkuhoidu jagataks ausalt töötajatega.

5.11. Tootevastutuse direktiivi tuleks muuta nii, et see hõlmaks nii vallasvara ja teenuseid kui ka sisseehitatud tarkvaraga tooteid, et tarbijad ei peaks vaeva nägema, et teada saada, kes vastutab (vt ka arvamused INT/857). Keerulises digitaalses keskkonnas on töendamiskohustus toote rikke korral samuti murettekitav teema ja seda tuleks reguleerida tarbijasõbralikul viisil.

5.12. Komitee tervitab töika, et rahvusvahelisel tasandil tunnustatakse üha enam ELi andmekaitse-eeskirju kui ühtesid kõrgeimaid andmekaitse standardeid maailmas, ja toetab komisjoni seatud prioriteeti reguleerida esmalt sõidukite kaitsmist küberrünnakute vastu, mis tagab turvalise ja usaldusväärse kommunikatsiooni sõidukite ja taristu vahel ning andmekaitse kõrge taseme kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

5.13. Suurenenud ühenduvuse tõttu võib sõiduki andmetele juurde pääseda igast maailma nurgast. See võimalus avab ukse paljudele kasutamata võimalustele. Kuid see toob kaasa ka märkimisväärseid ohte ja probleeme seoses ohutuse, turvalisuse ja privaatsusega. Sõidukid nõuavad palju kõrgemaid ohutus-, turvalisus- ja privaatsusstandardeid kui näiteks nutitelefonid. EL peaks sellised standardid kiiresti välja arendama ja pidama seejärel läbirääkimisi ülemaailmsete kokkulepete sõlmimiseks nende standardite alusel.

5.14. Sõiduki andmetele juurdepääs on eriti oluline konkurentsi seisukohast müügijärgse hoolduse turul, eriti iseseisvate remondi- ja hooldusteenuste osutajate jaoks ning võib mõjutada tarbijate valikut ja kulutusi. Komitee julgustab komisjoni rakendama andmete kasutamise eeskirju nii kiiresti kui võimalik, pidades eeskätt silmas asjaolu, et ELi autotööstussektoris (nt ELi autotööstuse välja töötatud üksikasjalik kontseptsioon „Nevada“ (*allikas VDA*)) on juba välja töötatud üksikasjalikud ettepanekud õiglase platvormi loomiseks, kus saaks jagada kolmanda osapoolega andmeid turvalisel ja diskrimineerimisvabal moel, võttes samuti arvesse klientide privaatsusõigusi.

5.15. Komisjon peaks arvestama faktiga, et ühendatud ja autonoomsete sõidukite käitamiseks vajalik taristu erineb liikmesriigiti väga suurel määral. Ka kõigi liikmesriikide turujärelevalveasutustel peaks olema piisavalt vahendeid, et nad oleksid suutelised uute tehnoloogiatega toime tulla.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse rehvide kütusesäästlikkust ja muid olulisi näitajaid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1222/2009“

(COM(2018) 296 final – 2018/0148 (COD))

(2019/C 62/44)

Raportöör: **András EDELÉNYI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 nõukogu, 14.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 194 lõige 2, artiklid 114 ja 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	215/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) peab tervitatavaks, et ELi seadusandja **vaatas** ELis kasutatavate rehvide üldise toimivuse ja kvaliteedi ning märgistamise oma nõuete kohaselt uuesti **läbi**. Rehid kui sõiduki ja tee ainuke puutepunkt annavad märkimisväärse panuse transpordi **ohutusse** üldiselt ja **kütusetarbimise** aspektist.

1.1.1. Komitee nõustub, et rehvide **märgistuse täiustamine** annab **tarbijatele** rohkem teavet kütusesäästlikkuse, ohutuse ja müra kohta, võimaldades neil uute rehvide ostmisel saada nende aspektide kohta realistlikku ja **võrreldavat teavet** ning teha teadlik otsus.

1.1.2. Veel üks oluline aspekt on see, et hea märgistus võimaldab **tarbijal teha valiku**, mis põhineb määravate tegurite, st sõiduomadusi puudutavate andmete, kaubamärgi kuvandi ja hinnataseme realistlikumal tasakaalul. Samuti aitab see teadlikel ostjatel teha **kulutõhusaid ja keskkonnasõbralikke** ostuotsuseid, mis on kasuks keskkonnale ja säästavad raha, mis on oluline tegur.

1.1.3. Komitee tunnistab, et määruse ettepanek aitab suurendada rehvimärgistussüsteemi **tulemuslikkust**, et muuta sõidukid puhtamaks, ohutumaks ja vaiksemaks ning maksimeerida süsteemi mõju transpordisektori **ajakohastamisele ja CO₂-heite vähendamisele**.

1.1.4. Kvaliteetsete rehvide väljatootamine, tootmine ja protekteerimine võib kaudselt kaasa aidata **Euroopa** suure lisandväärtusega **töötleva tööstuse** säilitamisele ja seega ka **kvaliteetsele tööhõivele**. Mis puudutab ühiskonda tervikuna, võib see vähendada **kogumaksumust lõppkasutajate** jaoks ja kulutusi – nii rahalisest kui ka tervisekaitse ja õnnetuste vältimise seisukohast.

1.1.5. Komitee toetab rehvide märgistamise süsteemi läbivaatamist, sest see aitab kaasa ELi püüetele **vähendada kasvuhooonegaaside heitkoguseid ja õhusaastet** ning parandada seega nii maanteetranspordi ohutust, tervisekaitset kui ka **majanduslikku ja keskkonnatõhusust**.

1.1.6. Komitee peab äärmiselt tähtsaks, et tulevane **liikuvussüsteem** oleks kõigi ELi kodanike jaoks ohutu, puhas ja tõhus. Eesmärk on muuta Euroopa liikuvus ohutumaks ja ligipääsetavamaks, Euroopa **tööstus konkurentsivõimelisemaks**, Euroopa **töökohad kindlamaks** ning et liit oleks puhtam ja kliimamuutuse probleemi käsitlemiseks paremini kohandunud. See nõuab **ELi, liikmesriikide ja sidusrühmade täielikku pühendumist**.

1.2. Komitee tunneb heameelt selle üle, et tugevdatakse **kohustust näidata märgist** olukordades, kus tarbijad ei näe rehvi või rehve, mida nad osta plaanivad (sest rehvid on ladustatud mujal või ost tehakse kaugmüügi või interneti teel).

1.2.1. Komitee nõustub ettepaneku kavatsusega lisada rehvid hiljuti määrusega (EL) 2017/1369 loodud **toodete registreerimise andmebaasi**, et parandada turujärelevat ja tarbijate teavitamist.

1.2.2. Komitee nõustub, et tarnijatelt tuleks nõuda teabe sisestamist uude toodete andmebaasi. Tegemist on sama teabega, mille nad praegu peavad nõudmise korral esitama riiklikele turujärelevasutustele. Seepärast peetakse sellest tulenevat täiendavat koormust minimaalseks ja **proportsionaalseks** kasuga, iseäranis seepärast, et on võimalik linkida see juba **olemasolevate andmebaasidega** ja vältida tarbijate teabega üleujutamist.

1.2.3. Määruse **rakendamise** tähtaega tuleks **pikendada ühe aasta võrra**, et võimaldada põhjalikku ettevalmistust. Mis puudutab kontrollkuupäeva, tuleks pigem arvestada tootel märgitud **valmistamise kuupäeva** kui turuleviimise kuupäeva, mis võib kaasa tuua kattumise või kahekordse sissekande ohu.

1.2.4. Hea algatus on ettepanek, mis käsitleb **lumesuutlikkuse ja tuliuee jäasuutlikkuse logo (mille kujunduse esitab ISO 2018. aasta detsembriks) kohustuslikku lisamist** märgisele, mis on eriti oluline Põhja-Euroopa riikide jaoks. Ohutu katsemeetod haardevõime kontrollimiseks jääoludes tuleb alles välja töötada ja lõplikult vastu võtta; selle järkjärguline kasutusele võtmine on seega põhjendatud.

1.2.5. Komitee tervitab **ohutusega seotud aspektide** hulga ja tähtsuse suurenemist märgistuse näitajate seas. Ent see ei tundu olevat kooskõlas **märgise vormi** kavandatud muutmisega, sealhulgas selle sisemiste proportsioonide ja üldmõõtmetega.

1.2.6. **Määruse korrapärane läbivaatamine**, mida hõlbustavad teadusuuringud, mõjuhindangud ja konsultatsioonid, töötab hästi ning teema keerukuse tõttu tuleks seda kohaldada ka edaspidi enne oluliste tehniliste muudatuste tegemist. Komisjoni delegeeritud volitused kahe läbivaatamise vahel on põhjendatud väikeste loogiliste muudatuste puhul, mis on tingitud tehnika arengust.

1.2.7. **Olemaolevad näitajate klassid** sobivad veel vähemalt üheks läbivaatuse tsükliks, kuna praegu peaaegu tühjade kõrgemate klasside tõttu ei ole skaleerimine õigustatud.

1.2.8. **Liikmesriikide** ülesanne on **innustada** tootjaid saavutama stabiilseid tulemusi, kvaliteetseid tulemusi heitkoguste valdkonnas ja tehnilist **arengut**, kuid need peavad jääma ühtsete põhimõtete alusel vähemalt klassi C tasemele.

1.2.9. Tulevikus võiks edendada **läbisõidu- ja kulumisteabe** lisamist märgisele või tehniliste andmete hulka. Kuid kuni saab **kättesaadavaks standardne ja asjakohane katsemeetod**, ei saa lubada, et ebakindla ja ebapiisavalt põhjendatud teabe tõttu kahjustatakse märgistamise usaldusväärsust.

1.2.10. **C3-klassi protekteeritud** rehvide märgistamise tulevane sisseviimine on teretulnud. Ka siin on kõigepealt vaja välja töötada asjakohased ja **usaldusväärsed katsemeetodid**. Protekteerimisega tegelevaid **väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjaid** tuleb kaitsta katsemeetoditest põhjustatud ülemääraste kulude eest.

1.2.11. Kõigi eeskirjade edukuse tagamiseks on väga oluline anda asjakohast **teavet** ja tagada, et tarbijate ja kasutajate kogukond omab vajalikke **teadmisi** ning on tänu koolitustele, teabele, kampaaniatele, ostunõustamisele ja **kodanikuühiskonna** laiale osalusele **hästi ette valmistatud**.

2. Sissejuhatus: ettepaneku kontekst ja peamised punktid

2.1. Kõnealuse määruse ettepanekuga tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse **määrus (EÜ) nr 1222/2009**⁽¹⁾ rehvide kütusesäästlikkuse ja muude oluliste parameetrite märgistamise kohta (rehvide märgistamise määrus).

⁽¹⁾ ELT L 342, 22.12.2009, lk 46.

2.1.1. Enne rehvide märgistamise määruse jõustumist 2012. aastal muudeti seda 2011. aastal kaks korda. Esimene lisati uus meetod **märjale teele vastava haardevõime** katsetamiseks ning seejärel rangem laborite kooskõlastusmenetlus **veeretakistuse** mõõtmise puhul. Komisjoni praegune ettepanek sisaldab mõlemat muudatust.

2.2. 2009. aastal võttis EL vastu kaks komplekti rehvidega seotud norme, et võtta arvesse uusi nõudeid ja erialast nõu:

- **rehvide märgistamise määrus**, milles sätestati liidu nõuded lõppkasutajatele rehvide parameetrite kohta antava **teabe ühtlustamiseks**, et ostjad saaksid teha teadliku valiku, ja
- mootorsõidukite üldise ohutusega seonduv **tüübikinnituse nõuete määrus (üldise ohutuse määrus)**,⁽²⁾ millega kehtestati ühtlustatud tehnilised nõuded, millele rehvid peavad liidu turule lubamiseks vastama.

2.2.1. Üldise ohutuse määrusega kehtestatakse rehvide miinimumnõuded muu hulgas järgmistes valdkondades: **i) veeretakistus; ii) märjale teele vastav haardevõime ja iii) rehvide sõidumüra.**

2.3. Neid nõudeid hakati kohaldama 1. novembrist 2012 ning veeretakistusega seoses kohaldati alates 1. novembrist 2016 rangemaid teise etapi nõudeid (kusjuures alates 2018. ja 2020. aastast karmistuvad need veelgi).

2.3.1. **Energiamärgistuse üldraamistikku** ajakohastati 2017. aastal määruse (EL) 2017/1369⁽³⁾ vastuvõtmisega. Selle määrusega tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiv 2010/30/EL ning kehtestati mitmeid uusi elemente, näiteks toodete registreerimise andmebaas ja uued reeglid seoses visuaalreklaami ning kaug- ja internetimüügiga.

2.4. 17. detsembril 2008 esitas nõukogu **komiteele** esimese ettepaneku kohta konsulteerimistaotluse ning vastutav seksioon võttis oma arvamuse vastu 12. märtsil 2009 (**TEN/369**, raportöör Virgilio Ranocchiaro). Komitee võttis oma arvamuse vastu 25. märtsil 2009 toimunud täiskogu 452. istungjärgul.

2.5. Määruse (EÜ) nr 1222/2009 tõhususe hindamiseks tellis Euroopa Komisjon üksikasjaliku uuringu ja mõjuhindamise [SWD (2018) 189 final]. Selle järeldused on komisjoni muudatusettepaneku aluseks. Komisjon lisas üldise ohutuse määrusesse kaks näitajat, nimelt võimaluse märkida ära: **iv) lumesuutlikkus** ja **v) jääsuutlikkus**. Mõõdetud näitajate ja asjaomaste valdkondade korrelatsioon on esitatud alljärgnevas tabelis.

Näitaja	Valdkond				
	Veeretakistus	Märjale teele vastav haardevõime	Müra	Lumi	Jää
Keskkond	X		X		
Energia	X				
Ohutus		X		X	X

3. Üldmärksused

3.1. Transpordisektori arvele langeb rohkem kui 30 % ELi energiatarbimisest. Iseäranis maanteetransport põhjustab ligikaudu 22 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest. 2016. aasta teatise „Euroopa **vähese heitega liikuvuse** strateegia“ eesmärk on vähendada 2050. aastaks transpordi kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 60 % võrreldes 1990. aastaga. **Kolmas liikuvuse pakett** on suunatud autode ja veoautode heitkoguste vähendamisele, maanteetranspordi ohutuse

⁽²⁾ ELT L 200, 31.7.2009, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 198, 28.7.2017, lk 1.

parandamisele ja reostuse vähendamisele. Samuti aitab see vähendada liidu **sõltuvust energiainpordist**. Sõidukirehvid mõjutavad kütusekulu (ja seega ka kasvuhoonegaaside heitkoguseid), müra ja ohutust.

3.2. Praeguse rehvide märgistamise määruse läbivaatamine on näidanud **selle ebapiisavust, et saavutada täielikult eesmärk** muuta madala müratasemega kütusesäästlike ja ohutute rehvide edendamise abil maanteetransport keskkonnasäästlikumaks. Selle **põhjuseks on peamiselt**

- a) rehvide märgistamise vähene nähtavus ja üldsuse madal teadlikkus sellest;
- b) nõuetele vastavuse probleemid ja eeskirjade ebakohane kohaldamine liikmesriikides;
- c) ebakindlad toimivusklassid ning ebatäpne ja mittetäielik teave.

3.3. Liidu **seadusandlik meede tagab**

- a) sama ühtlustatud teabe lõppkasutajatele ükskõik millises liikmesriigis, kus nad rehvid ostavad;
- b) vähendatud kulud tarnijatele, kes suudavad oma rehve kogu liidus turustada ühe ja sama märgistusega.

3.4. Need eelised on eelkõige **kasulikud tarbijatele, suurendavad ohutust** ja parandavad ELi rehvitootjate konkurentsivõimet. Need hõlbustavad **rehvikaubandust** siseturul, pakkudes samal ajal tarbijatele madalamaid üldkulusid ja laiemat tootevalikut. Kogu liitu hõlmavate meetmete edukuse tagamiseks peaksid **turujärelevalve püüded** olema järjepidevad kogu liidus, et toetada siseturgu. Tootjatele tuleks **anda stiimuleid** investeerida ressursse energiatõhusate rehvide projekteerimisse, valmistamisse ja müüki.

3.5. Avalik arutelu näitas üksmeelt vajaduse suhtes **parandada teadmisi märgistamise kohta** teadlikkuse suurendamise kampaaniate kaudu, kohustusliku veebis märgistamise ja koos uute autodega müüdavate originaalrehvide märgistamise kaudu. Vastajad nõustusid, et **tarbijate usalduse** suurendamiseks on vaja suurendada turujärelevalvet ja luua parem platvorm ametiasutustele tegevuste elluviimiseks ja koordineerimiseks.

3.6. **Ohutusega seotud** parameetrite hulga ja tähtsuse suurenemist märgistusel esitatud näitajate seas tuleb pidada tervitatavaks. Kuid see ei tundu olevat kokkusobiv ruumi suhtelise vähenemisega nende näitajate kujutamise tõttu, mis muudab **märgistuse välimust**. Samuti on ebaselge, miks tuleb muuta **märgistuse mõõtmeid**.

3.7. Põhjalik mõjuhinnang näitas, et **usaldus märgistussüsteemide vastu** on tundlik ja oluline küsimus, mis paneb määrusele suure vastutuse, kuna on vaja valida ja edastada **väike arv täpse ja usaldusväärse teabega näitajaid**. Lisaks on see asjaomastele riiklikele turujärelevalveasutustele kulukas ülesanne, sest nad peavad **kaitsma** mitte ainult **tarbijaid**, vaid ka ausaid tootjaid, et nad ei jääks konkurentsiasoonis olukorda ettevõtete suhtes, kes on vähem – või üldse mitte – usaldusväärsed ja kes kannavad seega ka madalamaid kulusid ja küsivad madalamat hinda.

3.8. Kõigi eespool nimetatud elementide kombinatsioon võib luua sobiva **raamistiku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamiseks** ja suunata asjakohaselt nende eesmärgi ja neile eraldatud põhiresse.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Uute nõuete kehtestamiseks ja lisade kohandamiseks tehnika arenguga peab Euroopa Komisjon **konsulteerima ekspertidega**, kasutades volituste delegeerimist. Siiski peab kõnealuse määruse muutmine **delegeeritud volitusi kasutades piirduma tehnoloogilisest arengust tulenevate meetmetega ega tohi hõlmata olulisi muudatusi, nagu uued sätted läbisõidu, kulumise või protekteeritud rehvide kohta**, mille puhul soovitatakse korrapäraselt läbivaatamist. See võimaldab paremat õigusloomet⁽⁴⁾. Sellega seoses tuleb tagada **kodanikuühiskonna kutseorganisatsioonide tugev esindatus**. Need organisatsioonid – erinevalt teistest institutsioonidest, kellel on vaid isoleeritud, tsüklilised ja/või kaudsed andmed – saavad kasutajakogukonna kaudu (üksiktarbijad ja sõidukipargi haldajad) otsest ja pidevalt ajakohastatud teavet.

⁽⁴⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

4.2. Määruse läbivaatamiseks koostatud uuringuaruande ja turu-uuringute andmete põhjal on komitee arvamisel, et **liiga vara on muuta näitajate klasse**: praktikas kuulub vähem kui 1 % veeretakistuse ja märjale teele vastava haardevõime klassides turustatavatest toodetest A-klassi, nii et see kategooria on peaaegu tühi. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1369 on skaala muutmine õigustatud ainult siis, kui 30 % toodetest on jõudnud kõrgeima klassini. Pealegi ei ole 6–7 astmega skaala, mille kaks ülemist astet on kasutamata, väga motiveeriv. Tehnilisest seisukohast tuleks samuti arvesse võtta asjaolu, et sama rehviseria katsetamine võib mõnikord põhjustada kahe klassi võrra erinevaid tulemusi.

4.3. Komitee toetab eesmärki kehtestada tulevikus **läbisõidu ja kulumise** näitajad, tingimusel et saadaval on selged ja sisukad andmed. Seoses sellega märgib komitee, et viimasel ajal aastal ei ole selleks leitud asjakohast ja sobivat katsemeetodit (peale praktilise katsetamise). Need katsenäitajad peaksid kajastama ja iseloomustama säästvat, muutuvat ja pikaajalist kasutamist. Kõigi nende näitajate laboratoorne modelleerimine, mis toimib tõhusalt ja mõistliku hinnaga, peab hõlmama kiirendatud ülekoormuskatset, mis kindlasti ei vasta **tegelike nõuete mitmekesisusele ja erinevale loomulikule käitumisele** nendes tingimustes. Need katsed, mis viiakse läbi erinevates tingimustes, viivad toodete erineva klassifitseerimise ja järjestamiseni läbisõidu ja kulumise aspektist.

4.3.1. Sellest võib järeldada, et **märgistamise usaldusväärsuse** seisukohast oleks ohtlik ja saatuslik, kui tarbija leiab, et tegelik toimivus on vastuolus märgisel oleva teabega. Muud parameetrid ei tekita sellist probleemi, sest modelleeritakse ja demonstreeritakse isoleeritud, ühekordset käitumist. Eespool nimetatud kahe näitaja lisamine märgisele oleks väga riskantne ja pole praegu soovituslik.

4.3.2. Mitmesuguse negatiivse keskkonnamõju tuvastamine **näitab, kui tähtis on vähendada kulumist**: esiteks **plastosakeste sisaldus vees**, isegi kui kummi osakaal selles on suhteliselt väike, ja teiseks, kuigi väga väikeses kontsentratsioonis, **bensopüreeni** sisaldus õhus, mis on tõenäoliselt tingitud energia taaskasutamisest, mis omakorda on peamiselt vastutav **sudu** ja teatavate hingamisteede haiguste tekke eest.

4.4. Üldisemalt jagab komitee seisukohta, et **C3-klassi rehvide protekteerimine** võimaldaks kogu maailmas **säästa toorainet ja energiat**. Tuleb siiski märkida, et protekteeritud rehvidele saab kohaldada ainult kolme praegu märgistusel olevat näitajat ja seda piiratud ulatuses. Eluea ja kulumise andmete puhul jaotub vastutus kvaliteedi eest rehvipõhimiku tootja ja protekteerija vahel veelgi ebamäärasemalt. Seepärast ei ole soovitatav neid näitajaid märgistusele lisada. Arvestades nende vähest turuosa, ei ole majanduslikult ja keskkonnavalaselt mõistlik lisada **C1- ja C2-klassi protekteeritud rehve** rehvide märgistamise määruse kohaldamisalasse. Teisalt tuleks kaaluda võimalust, et tootjad märgistaksid C1- ja C2-klassi protekteeritud rehve **vabatahtlikult**, et vastata ostjate soovile minimaalse märgistamise järele.

4.4.1. Komitee hoiatab **toodete andmebaasi** sissekannete arvu järsu suurenemise eest, mis tuleneb sellest, et uutele rehvidele lisanduvad **protekteeritud** rehvid. Rehvi protekteerija ja rehvipõhimiku tootja kombinatsioon, protekteerimise arv ja erinevad protekteerimise tehnikad – kõik need elemendid loovad uue artikli. Tootekatsete arvukus kujutab endast ülemäärast **finantskoormust** tootjatele, kellest enamik on **väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad**, ja tarbijad ei suuda saada ülevaadet **liialt mitmekesisest** toodetest.

4.5. Komitee leiab, et määruse rakendamise **ettevalmistamiseks mõeldud aeg on lühike** ja seda tuleks pikendada ühe aasta võrra. Nende sätetega hõlmatud toodete puhul oleks palju lihtsam ja paremini teostatav lähtuda **valmistamise kuupäevast**, mitte turuleviimise kuupäevast. Valmistamiskuupäev on rehvil alati nähtav ja vähendab kahekordse andmebaasi kandmise riski.

4.6. Lisaks sellele ei võimalda uus määrus üksi ikkagi tarbijatel võrrelda rehvi suutlikkust ja hindu seotuna kütusetarbimisega. Kuigi teave tarbimise kohta on tihti müügikohtades või sõiduki kasutusjuhendites saadaval, pole enamikul **tarbijatel** ikkagi selle teema kohta **piisavalt teadmisi või täielikku teavet**.

4.6.1. Kuna rehvi **sõiduomadused** on **omavahel seotud**, ent samas **vastukäivad**, keskendub teave seega **optimaalse valiku** tegemisele nende näitajate vahel. See aga ei võimalda tarbijal teha läbini teadlikke valikuid, kuna ta ei ole teadlik esitatud **näitajate seostest**.

4.6.2. Komitee soovib, et liiklus- ja transpordiohutuse eest vastutavad riiklikud ja Euroopa kutseorganisatsioonid, **tsiviil- ja politseiasutused**, samuti sõidukoolid lisaksid oma **haridus-, teavitus- ja jätkukoolituse** programmidesse ja eksamitesse teadmised rehvide ning kõigi tehniliste näitajate ja sümbolite kohta, mida edaspidi määruse alusel kohaldatakse.

4.6.3. Samuti on oluline, et **tootjad** omalt poolt tagaksid, et nende kaubanduspartnerid, kes on sageli rehvimüüjad, annaksid ostjale adekvaatset **teavet** müüdava sõiduki või soovitud rehvi kohta, nõustades neid võimalikult ulatuslikult **alternatiivsete võimaluste** osas.

4.6.4. Komitee arvates peaks EL survestama **liikmesriike** koostama teavitus- ja teadvustamiskampaniaid mitte ainult määruse, vaid ka muude rehvidega seotud teemade kohta, nagu hooajale vastavate rehvide kasutamine, rehvide üldine kasutamine jne.

4.7. Märkused edaspidiseks kaalumiseks

4.7.1. Pikemas perspektiivis peaks Euroopa Liit kaaluma võimalust lisada nõuandvat laadi teave rehvide **ringlussevõetavuse kohta nende olelusringi lõpus** mitte märgisele, vaid pigem tehnilisse dokumentatsiooni ja tehnilistesse tutvustusmaterjalidesse.

4.7.2. Määruse järgmise läbivaatmisperioodi järel tasuks uuesti kaaluda vajadust täiendava **eristamise** järele lumerehvide puhul (katsetes, tehnilises dokumentatsioonis ja tehnilistes tutvustusmaterjalides või märgisel).

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid“

(COM(2018) 284 final – 2018/0143(COD))

ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu direktiivi 96/53/EÜ seoses tähtpäevaga, mil hakatakse rakendada maksimaalpikkuse erieeskirju paremate aerodünaamiliste omadustega, energiatõhusamate ja ohutumate kabiinide puhul“

(COM(2018) 275 final – 2018/0130(COD))

(2019/C 62/45)

Raportöör: **Stefan BACK**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.6.2018 ja 5.7.2018 nõukogu, 8.6.2016 ja 5.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 91 esimene lõik, artikli 192 esimene lõik ja artikkel 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	216/2/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse ettepaneku üle muuta nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (edaspidi „otsuse ettepanek“) ning märgib, et see tähendab vaid direktiivi 96/51/EÜ juba kokkulepitud oluliste muudatuste varasemat rakendamist. Komitee rõhutab, et rakenduseeskirjade vastuvõtmisel tuleb arvestada sõidukijuhtide töökeskkonda, ning kutsub komisjoni üles sellega seoses konsulteerima asjaomaste sidusrühmadega.

1.2. Komitee tervitab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanekut, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid, ⁽¹⁾ (edaspidi „määruse ettepanek“) kui tasakaalustatud lähenemisviisi, et käsitleda vajadust vähendada raskeveokite CO₂-heidet panusena Pariisi kokkuleppe raames võetud kohustuste täitmise ning arvestada 2014. aasta oktoobri Euroopa Ülemkogul transpordisektori kohta esitatud erisätteid.

1.3. Samuti peab komitee kiiduväärseks määruse ettepaneku eesmärki edendada innovatsiooni ja ELi autotööstuse konkurentsivõimet vähese heitega raskeveokite puhul, arvestades konkurentsi, mida pakuvad selles sektoris Hiina, Jaapan ja Ameerika Ühendriigid.

1.4. Siiski väljendab komitee kahetsust ettepaneku keerukuse üle, mistõttu on see raskesti mõistetav. Komitee peab samuti kahetsusväärseks asjaolu, et heiteta ja vähese heitega sõidukite osas ei kasutata määruse ettepanekus ühist terminoloogiat ega ühiseid kriteeriume, ning liikuvuse paketi muudes ettepanekutes kasutatakse erinevaid nimetusi. Ühine terminoloogia ja võimaluse korral ühised kriteeriumid oleksid teksti selgemaks muutnud.

⁽¹⁾ COM(2018) 284 final – 2018/0143 (COD).

1.5. Komitee arvates on tehnoloogianeutraalse lähenemisviisi valik vajalik, pidades silmas alternatiivsete energiaallikate valdkonnas toimuvat dünaamilist arengut ja arvestades ka vajadust vältida riigi tasandi lahendusi, mis takistaksid siseturu sujuvat toimimist.

1.6. Keskmise CO₂-eriheite vähendamine 15 % võrra ajavahemikus 2020–2025 on keeruline ülesanne, kuid siiski kooskõlas 2014. aasta oktoobri Euroopa Ülemkogul vastu võetud vähendamise tasemega, mida võiks transpordisektorilt põhjendatult nõuda.

1.7. Komitee tunneb heameelt ka paindlikkuse üle, mida pakub kavandatud heitevõla/lisaühikute süsteem.

1.8. Komitee rõhutab nii auto- kui ka transporditööstuse prognoositavuse tähtsust, arvestades uute toodete väljatöötamiseks vajalikku aega ja investeeringuid, ning vajadust õigusraamistiku prognoositavuse järele uutesse seadmetesse investeerimisel. Sel põhjusel sooviks komitee näha ka täpsemaid CO₂-heitekoguste vähendamise trajektoori sihttasemeid 2030. aasta järgseks ajaks.

1.9. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et innovatsioon tähendab sageli muutunud töötingimusi ja koolitusvajadust uute nõudmistega kohanemiseks. Tarvis on jõupingutusi, et kujundada üleminek sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil ning hõlbustada sotsiaalpartnerite dialoogi.

1.10. Komitee rõhutab ka sõidukite tegelike CO₂-heitekoguste reaalses sõidutingimustes katsetamise tähtsust, pidades silmas näiteks lisamõju, mida avaldavad CO₂-heite tasemele digiteerimine ja tõhusamad sõidutehnikad, mis suurendavad tõhusust, annavad parema võimsuskasutuse ja väiksema kulu transporditava ühiku kohta.

1.11. Komitee on seepärast seisukohal, et määruse ettepanek annaks panuse ka Euroopa transporditööstuse paremasse konkurentsivõimesse.

1.12. Komitee juhib tähelepanu selguse probleemile seoses staatusega, mis on antud määruse ettepanekus „eriotstarbelistele veokitele“ (käsitletakse täpsemalt punktis 5.1). Komitee arvates tuleks eriotstarbelistele veokitele eristaatust paremini selgitada, täiendades vajaduse korral põhjendust 17.

1.13. Määruse ettepanekus kehtestatud eesmärkide täitmata jätmise korral makstavatest trahvidest saadav tulu tuleks komitee arvates eraldada innovatsiooni ja säästvate transpordilahenduste arendamise rahastamiseks, et vähendada raskeveokite CO₂-jalajälge.

1.14. Lõpetuseks märgib komitee, et artiklis 8 tegelikult karistuse tähistamiseks kasutatud mõiste „ülemäärase heite maks“ ei näi olevat asjakohane ja tuleks vahetada näiteks mõiste „ülemäärase heite trahv“ vastu.

2. Taustteave

2.1. EL on võtnud Pariisi kokkuleppe raames kohustuse vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, et hoida ära kliimamuutuste negatiivset mõju. EL võttis kohustuse 2014. aasta oktoobri Euroopa Ülemkogu järelduste alusel, milles kohustuti vähendama heitkoguseid 2030. aastaks vähemalt 40 %, kuid ELi heitkogustega kauplemise süsteemi mittekuuluvate sektorites, eelkõige transpordis, siiski veidi vähenõudlikuma eesmärgiga – 30 % vähendamine⁽²⁾.

2.2. Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegias⁽³⁾ (ka vähesaastava liikuvuse strateegia) seatakse eesmärk vähendada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 60 % võrreldes 1990. aasta tasemega ja püstitatakse eesmärk, et vähese heitega sõidukite turuosa on 2030. aastaks märkimisväärne.

2.3. Algatuse „Liikuvus Euroopas“ (liikuvuspakett) üks põhieesmärke on viia ellu vähese heitega liikuvuse strateegia ja uus ELi tööstuspoliitika strateegia⁽⁴⁾. Liikuvuse pakett esitati kolmes osas: 31. mail ja 8. novembril 2017 ja 17. mail 2018. Paketi kolmele osale lisatud üldistes teatistes rõhutati kõnealuse strateegia elluviimise tähtsust ja sellel teemal on esitatud mitu ettepanekut, sealhulgas ettepanek võtta vastu määrus uute raskeveokite CO₂-heite ja kütusekulu seire ja aruandluse

⁽²⁾ Euroopa Ülemkogu järeldused, 24. oktoober 2014.

⁽³⁾ COM(2016) 501 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 479 final.

kohta⁽⁵⁾ ning ettepanek võtta vastu määrus, millega kehtestatakse uute sõiduautode ja uute väikeste tarbesõidukite heitenormid, lähtudes kergsõidukite CO₂-heite vähendamist käsitlevast liidu terviklikust lähenemisviisist ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 715/2007⁽⁶⁾. Tuleb rõhutada, et nende meetmete eesmärk ei ole mitte ainult keskkonnavalane, vaid ka konkurentsivõime säilitamine Hiina, Jaapani ja Ameerika Ühendriikide suhtes, kus raskeveokite keskkonnastandardid on juba olemas.

2.4. Käesolevas arvamuses vaadeldavad kaks ettepanekut on osa paketi kolmandast jaost ning nendes käsitletakse uute raskeveokite heitenorme ja paremate aerodünaamiliste omadustega kabiinide mõõtmeid käsitlevate erieeskirjade riigisisese õiguses kehtestamiseks kuluva aja lühendamist.

3. Ettepanekud

3.1. *Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu direktiivi 96/53/EÜ seoses tähtpäevaga, mil hakatakse rakendama maksimaalpikkuse erieeskirju paremate aerodünaamiliste omadustega, energiatõhusamate ja ohutumate kabiinide puhul*⁽⁷⁾ („otsuse ettepanek“)

3.1.1. Eespool nimetatud erieeskirjade eesmärk on muuta võimalikuks parema aerodünaamikaga kabiinide kasutamine, mis parandaks energiatõhusust ja vähendaks kasvuhoonegaaside heidet. Praegu kehtivas direktiivis 96/53/EÜ sätestatakse, et aerodünaamiliste kabiinide kasutuselevõttu lükatakse edasi kolm aastat alates ülevõtmisperioodi lõppemisest. Selleks et aerodünaamiliste kabiinide kasutamine oleks võimalik ilma tarbetu viivitusega, tehakse nüüd ettepanek vähendada edasilükkamist nelja kuuni alates otsuse jõustumise kuupäevast. Rakendamiseks on tarvis muuta tüübikinnituse eeskirju.

3.1.2. Otsuse ettepanekuga ei muudeta direktiivi 96/53/EÜ sisulisi sätteid.

3.2. *Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid*⁽⁸⁾ („määruse ettepanek“)

3.2.1. Määruse ettepanekus kehtestatakse selles hõlmatud raskeveokite CO₂-heite vähendamise eesmärgid järgmiselt: 15 % ajavahemikuks 2025–2029; vähemalt 30 % perioodiks alates 1. jaanuarist 2030, kusjuures viimane eesmärk vaadatakse läbi 2022. aastal. Võrdlusheide põhineb 2019. aasta andmetel, mis saadakse ettepanekus võtta vastu määrus uute raskeveokite CO₂-heite ja kütusekulu seire ja aruandluse kohta ette nähtud seiretegevuse käigus (vaatlusaasta heitkogused)⁽⁹⁾.

3.2.2. Määruse ettepanek hõlmab veoautosid täismassiga üle 16 tonni, traktoreid ning seoses heiteta ja vähese heitega veokite suhtes kohaldatavate erisätete kohaste stiimulitega ka busse ja veoautosid, mis jäävad muidu määruse ettepanekust välja. Eriotstarbelised veokid ja raskeveokid, mis ei ole ette nähtud kaupade veoks, ei ole põhimõtteliselt määruse ettepaneku CO₂-heite vähendamise eesmärkides hõlmatud.

3.2.3. Alates 2020. aastast arvutatakse iga tootja keskmine CO₂-eriheide eelneva kalendriaasta kohta (alates 2019. aastast) rakendusaktide kohaselt ja vastavalt kavandatud seiremäärusele kogutud teabele (vt punkt 3.2.1 ülal) ning kehtestatava CO₂-nullheite ja vähese CO₂-heite koefitsiendi alusel.

3.2.4. Heiteta ja vähese heitega sõidukite CO₂-nullheite ja vähese CO₂-heite koefitsiendi kehtestab komisjon alates 2020. aastast igale tootjale (alates 2019. aastast). Iga heiteta või vähese heitega sõidukit arvestatakse kahe sõidukina. CO₂-nullheite ja vähese CO₂-heite koefitsient vähendab keskmist eriheidet kuni 3 % või üldjuhul määrusest välja jäävate busside ja veoautode puhul kuni 1,5 %.

⁽⁵⁾ COM(2017) 279 final – 2017/0111 (COD).

⁽⁶⁾ COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD).

⁽⁷⁾ COM(2018) 275 final – 2018/0130 (COD).

⁽⁸⁾ COM(2018) 284 final – 2018/0143 (COD).

⁽⁹⁾ COM(2017) 279 final – 2017/0111 (COD).

3.2.5. Alates 2026. aastast määrab komisjon tootjate järgneva aasta eriheite sihttasemed kindlaks rakendusaktide kaudu eelmise aasta andmete alusel. Need põhinevad määruses sätestatud sihttasemetel, võrdlusaasta (2019) heitkogustel, tootja sõidukite osakaalul igas sõidukite allrühmas ning iga allrühma kohta kehtival aastasel läbisõidul ja kandevõimel.

3.2.6. Omandada võib heiteühikuid ja -võlgu. Need arvutatakse heitkoguste trajektoori (mis kehtestatakse iga tootja jaoks võrdlusaasta heitkoguste ning 2025. ja 2030. aasta sihttasemete alusel) ja tootja keskmine CO₂-eriheite vahe põhjal; positiivne vahe tähendab heiteühikuid. Samas tekitab tootja keskmise CO₂-eriheite ja CO₂-eriheite sihttaseme negatiivne vahe heitevõla.

3.2.7. Heiteühikuid võib omandada ajavahemikus 2019–2029, kuid ajavahemiku 2019–2024 heiteühikuid võib kasutada ainult 2025. aasta CO₂-eriheite sihttaseme suhtes. Ajavahemiku 2025–2029 heitevõlad ei tohi ületada 5 % tootja 2025. aasta CO₂-eriheite sihttaseme ja tootja asjaomase aasta uute raskeveokite arvu korrutisest (edaspidi „heitevõla piirmäär“). Heitevõlad ja heiteühikud võib ajavahemikku 2025–2028 üle kanda, kuid need tuleb täielikult likvideerida 2029. aastal.

3.2.8. Aastase või perioodi 2025–2029 ülemäärase heite korral rakendab komisjon ülemäärase heite maksu, mis arvutatakse valemiga 6 800 eurot/g CO₂/tkm kohta. Ülemäärase heite makse kajastatakse Euroopa Liidu üldeelarves tuluna.

3.2.9. Määruse ettepanekus on ka sätted sõidukite vastavuse seire ning andmete avaldamise ja tootja tegevuse kohta.

4. Üldised märkused

4.1. Otsuse ettepanek

4.1.1. Komitee toetab algatust, mis võimaldab rakendada kabiini konstruktsiooni kasutamist käsitlevaid sätteid varem, mis peaks parandama energiatõhusust ja vähendama seega heitkoguseid ning suurendama ELi autotööstuse konkurentsivõimet. Komitee rõhutab, et ettepanekuga ei kaasne direktiivi 96/53/EÜ sisulised muudatused, vaid selles kohandatakse ainult rakendamise ajakava.

4.1.2. Komitee märgib, et enne, kui võetakse kasutusele aerodünaamilised kabiinid, mis ületavad praegused piirangud sõidukite kaalu/mõõtmete osas, on tarvis uusi määrusi. Nagu nõutakse ELi direktiivi (EL) 2015/719 artiklis 9, puudutavad need uued määrused nelja valdkonda:

- aerodünaamika
- vähekaitstud liiklejate ohutus, nt nähtavus, pimenurkade kõrvaldamine jne
- sõidukijuhtide ja teiste liiklejate kahjude või vigastuste vähendamine kokkupõrke korral
- sõidukijuhtide ohutus ja mugavus, nt kabiini sisemõõtmed.

4.1.3. Komitee kutsub komisjoni üles enne kõnealuste ettepanekute viimistlemist konsulteerima asjaomaste sidusrühmadega, nt sõidukijuhte, autovedudes tegutsevaid ettevõtjaid jt esindavate ametiühingutega.

4.1.4. Komitee eeldab, et muudetud tüübikinnituse eeskirjade kohaselt tagatakse sõidukijuhtidele töökeskkond, mis vastab vähemalt kehtivatele standarditele.

4.2. Määruse ettepanek

4.2.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle, mis näib loovat mõistliku tasakaalu liikuvusega seotud kasvuhooonegaaside heite vähendamise eesmärgi, ELis autotööstuses innovatsiooni ergutamise eesmärgi ja ELi autotööstuse konkurentsivõime parandamise eesmärgi vahel. Tegemist on eespool punktis 2.3 nimetatud raskeveokite tekitatud CO₂-heite seiret ja aruandlust käsitleva ettepaneku järelmeetmega ning komitee toetab seda.

4.2.2. Komitee märgib, et määruse ettepanek on äärmiselt kompleksne õigusakt. Komitee väljendab kahetsust, et nähtavasti ei olnud võimalik koostada selgemat ja lihtsamini mõistetavat teksti. Sellega seoses väljendab komitee samuti kahetsust, et terminoloogia heiteta või vähese heitega sõidukite määramiseks varieerub oluliselt sõidukite CO₂-heidet käsitlevas kolmes ettepanekus, mis moodustavad osa liikuvuse paketist. Näiteks määratletakse vähese heitega või heiteta

sõidukeid erinevalt ettepanekus muuta direktiivi 2009/33/EÜ keskkonnasõbralike ja energiatõhusate sõidukite edendamise kohta ⁽¹⁰⁾ (artiklis 4 ja lisa tabelis 2) ning ettepanekus uuesti sõnastada määrus (EÜ) nr 715/2007 sõiduautode ja kaubikute heitenormide kohta ⁽¹¹⁾ (artiklis 3). Määruse ettepanekus kasutatakse hoopis kolmandat moodi terminoloogiat. See on kahetsusväärne, et ei ole kasutatud ühtset terminoloogiat.

4.2.3. Lisaks ettepaneku keskkonnaeesmärkidele valmistab komiteele iseäranis heameelt konkurentsivõime aspekt, pidades silmas, et näiteks Hiinas, Jaapanis ja Ameerika Ühendriikides on raskeveokite CO₂-heite normid ja seiresüsteemid olemas. Seetõttu on tähtis, et ELi autotööstust julgustataks samu norme täitma, et oleks võimalik tõhusalt konkureerida eelnimetatud ja teistel turgudel.

4.2.4. Komitee hindab määruse ettepaneku tehnoloogianeutraalset lähenemisviisi, sest see peaks looma heiteta või vähese heitega jõuseadmete arendamise laiaulatusliku lähenemisviisi tingimused, sealhulgas sise põlemismootori edasiarendamiseks.

4.2.5. Komitee juhib tähelepanu raskeveokite alternatiivsete jõuseadmete väljatöötamise tähtsusele, pidades ühtlasi silmas kaubanduslikku konteksti, milles neid sõidukeid üldiselt kasutatakse. Sellega seoses viitab komitee ka praegu olemasolevate lahenduste laiale valikule ja selle valdkonna dünaamilisele arengule, mis tähendab, et olukord muutub pidevalt. Komitee rõhutab seepärast, kui tähtis on – eriti raskeveokite puhul – vältida lahknevaid riigi tasandi lahendusi, mis häirivad siseturu toimimist, takistades piiriülest liikuvust.

4.2.6. Komitee võtab teadmiseks eesmärgi vähendada ajavahemikus 2020–2025 CO₂-heidet 15 % ja on seisukohal, et tegemist on ambitsioonika eesmärgiga, unustamata, et selline kohustus on uus raskeveokite jaoks, mis on ka määruse ettepanekus sätestatud nõuete jaoks uus sõidukitüüp.

4.2.7. Komitee on sellegipoolest rahul, et seatud sihttase on ELile kehtestatud CO₂-heite vähendamise üldisest sihttasemest märkimisväärselt madalam, mis on kooskõlas ka 2014. aasta oktoobri Euroopa Ülemkogu seisukohaga nõudmiste kohta, mida võiks põhjendatult transpordisektorile esitada. Kõnealuses kontekstis kiidab komitee heaks kavandatud heitevõla/heiteühikute süsteemi, mis pakub paindlikkust, mida võib vähemalt teatud aja jooksul vaja minna.

4.2.8. Prognoositavus on oluline nii autotööstuses kui ka transpordisektoris. Esimese puhul on küsimus teadmises, mida oodata uute mudelite ja uute tehniliste lahenduste väljatöötamisel, mis on mõlemad pikaajalised projektid. Teise puhul on küsimus võimaluses teha teadlikke valikuid, näiteks uutesse sõidukitesse investeerimisel. Seepärast on oluline seada 2030. aasta järgseks ajaks CO₂-heitkoguste vähendamise trajektoori täpsed sihttasemed.

4.2.9. Innovatsioon võib kaasa tuua ka autotööstuse töötingimuste muutusi ja vajaduse uute oskuste järele. See võib tuleneda ka muutunud töökeskkonnast ja uutest tehnoloogiatest, mis võivad esitada uusi nõudmisi näiteks sõidukijuhtidele. Tehnoloogilise arengu sellise sotsiaalse aspektiga tuleb piisavalt tegeleda, et tagada sobivad töötingimused ja koolitus uute oskuste omandamiseks. Sotsiaalpartnerite dialoog on vajalik ka selleks, et kindlustada jätkusuutlik üleminek.

4.2.10. Määruse ettepanekus käsitletakse ainult sõiduki tehnilisi omadusi. Seepärast juhib komitee tähelepanu ka transpordi digiteerimisele, sealhulgas automaatsete sõidukite ja juhtimisrutiinide väljaarendamisele, mis vähendab lisaks sõidukite CO₂-heite näitajate paranemisele ka raskeveokite CO₂-jalajälge. Samamoodi võib digiteerimisest saadav võimalik suurem tõhusus – nt tänu paremale teekonna planeerimisele ja veoste rühmitamisele, mille on teinud võimalikuks digitaalsed platvormid – avaldada märkimisväärset mõju tegelikele heitkogustele.

⁽¹⁰⁾ COM(2017) 653 final – 2017/0291 (COD).

⁽¹¹⁾ COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD).

4.2.11. Suurem tõhusus ja parem võimsuskasutus vähendavad ka kulu transporditava ühiku kohta ning parandavad seega transpordisektori konkurentsivõimet.

4.2.12. Seepärast on oluline, et VECTO simulatsioonandmeid, mida kasutatakse normide jälgimiseks ja kontrollimiseks, täiendatakse tegelikus olukorras saadud andmetega. Seega peab komitee raskeveokite CO₂-heite seiret käsitleva Euroopa Parlamendi seadusandliku resolutsiooni vastuvõtmise kontekstis kiiduväärseks komisjoni avaldust, et ta kavatseb täiendada praegusi andmekogumismeetodeid maanteekatsetega, mis hõlmavad raskeveokite maanteesõidu näitajaid ⁽¹²⁾.

5. Konkreetsed märkused määruse ettepaneku kohta

5.1. Seletuskirja kohaselt on eriotstarbelistele veokitele ette nähtud erandid CO₂-heite normidest. Konkreetsed erandid on sätestatud artikli 1 teises lõigus (CO₂-heite võrdlusaluse arvutamine) ja artiklis 4 (tootja keskmine CO₂-eriheide). Teisest küljest ei mainita neid artiklis 2 (kohaldamisala) ega artiklis 6 (tootja CO₂-eriheite sihttasemed). Seetõttu tundub, et nende sõidukite olukord ei ole määruse ettepanekus täiesti selge. Selgub aga, et eriotstarbelised veokid on tegelikult hõlmatud artikli 1 punktides a ja b sätestatud CO₂-heite vähendamise eesmärkidesse ning neid võetakse arvesse tootja CO₂-eriheite sihttasemete kindlaksmääramisel ja artikli 7 kohaste heitevõlgade kindlakstegemiseks. Komitee arvates tuleks eriotstarbeliste veokite eristaatust paremini selgitada, täiendades vajadusel põhjendust 17.

5.2. Määruse ettepaneku artiklis 8 esitatud mõiste „ülemäärase heite maks“ tähendab pigem midagi, mida saadakse, mitte teatavat maksmisele kuuluvat trahvi, mis see tegelikult ongi. Selguse huvides võib olla kasulik kaaluda muudatust, näiteks terminit „ülemäärase heite trahv“, mis vastab rohkem tegelikkusele.

5.3. Määruse ettepaneku artiklis 8 märgitakse, et ülemäärase heite maksude summad kajastatakse liidu üldeelarves tuluna. Komitee on seisukohal, et sellised summad tuleks eraldada kas auto- või transporditööstuses keskkonnasäästlike lahenduste arendamiseks.

Brüssel 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ Euroopa Parlament P8_TA-PROV(2018)0246.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2021–2027 digitaalse Euroopa programm“

(COM(2018) 434 final – 2018/0227 (COD))

(2019/C 62/46)

Raportöör: **Norbert KLUGE**Kaasraportöör: **Ulrich SAMM**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlamendi konsulteerimistaotlus, 14.6.2018 nõukogu konsulteerimistaotlus, 25.6.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 172, artikli 173 lõige 3 ja artikkel 304
Komitee juhatuse otsus	19.6.2018
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	4.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	212/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks asjaolu, et komisjon on koostanud digitaalse Euroopa programmi. Programmis rõhutatakse kavatsust muuta Euroopa silmapaistvaks tegutsejaks digitaliseerimise valdkonnas ja tugevdada tema majanduslikku võimsust ülemaailmses konkurentsivõimelises keskkonnas. Digitaalse Euroopa programmi eesmärk on digitaalse ühtse turu võimaldamine ning digiülemineku positiivseks muutmise kõigi Euroopa kodanike jaoks. Programm võib kujuneda mõjusaks ja edukaks, kuid vaid juhul, kui programmi seni selgitamata üksikasjad korrektselt välja töötatakse.

1.2. Teadlased kuuluvad sotsiaalse ja majandusliku arengu ajendajate hulka. Oskused ja pädevused on teadusuuringute kõrge taseme ning samuti programmi praktilise rakendamise eeltingimus. Seega mõjutavad need programmi edukust. Komitee märgib, et teadus- ja arendustegevuse edendamisel on programmis seetõttu oluline koht.

1.3. Komitee soovib tugevdada dialoogi teaduse, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel, et tagada teadus- ja arendustegevuse tulemuste kasu jõudmine kõigi Euroopa Liidu kodanikeni ja tulemuste levitamine. Keerulisi teemasid tuleb käsitleda nii, et neid suudaksid mõista ja jälgida ka mitteasjatundjad. Komitee teeb ka ettepaneku siduda kõnealune programm „Horisont 2020“ („Euroopa horisont“) programmi kaudu teadusuuringute toetamise põhimõtetega, mis põhinevad mh Euroopa teadlaste harta ning vastutustundliku teaduse ja innovatsiooni põhimõtete austamisel ning avatud teadusel.

1.4. Komitee tunneb heameelt, et digioskuste edendamine moodustab programmi põhiosa. Digitaalsed teadmised ja oskused on eeldus selleks, et täita neli ülejäänud erieesmärki. On kahetsusväärne, et selle erieesmärgi eelarve on väiksem kui teiste erieesmärkide eelarve. Komitee toetab seetõttu Euroopa Parlamendi ettepanekut suurendada eelarvet 700 miljonilt eurolt (7,6 % kogueelarvest) 830 miljoni euroni (9 % kogueelarvest). Komitee rõhutab aga ka seda, et koolituse küsimustes on vastutus eelkõige liikmesriikidel ja riiklikel eelarvetel. Komitee märgib, et ELi liikmesriikide eelarved digioskuste arendamiseks on väga erinevad. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles viitama liikmesriikide suurele vastutusele kõnealuses valdkonnas, tagamaks, et kõik inimesed saaksid digiteerimisest võrdselt kasu.

1.5. Komitee tunnistab vajadust koolitada ja meelitada ligi kõrgelt kvalifitseeritud talente, et parandada nende jaoks ülemaailmses konkurentsivõimsuses Euroopa atraktiivsust töökohana. Komitee rõhutab aga, et programmi keskmes ei tohi olla üksnes erilised jõupingutused kvalifitseeritud ja kõrgetasemeliste digioskuste ja digitaalse võimekuse saavutamiseks. Tuleb soodustada põhilise ja ka kõrgetasemelise digitehnoloogia juurutamist ettevõtjate, töötajate ja tarbijate hulgas. See on hädavajalik töökohtade hulga ja kvaliteedi ning Euroopa konkurentsivõime seisukohalt. Komitee märgib, et tänapäeval puuduvad ikka veel paljudel ettevõtjatel, töötajatel ja kodanikel põhilised tehnilised seadmed ja oskused. Komitee viitab selles kontekstis Euroopa Ülemkogu 19. oktoobri 2017. aasta järeldustele, mille kohaselt peaks digioskustesse investeerimise eesmärk olema „võimestada kõiki eurooplasi ja neile võimalusi luua“⁽¹⁾.

1.6. Digitaalse Euroopa programm kujuneb selles valdkonnas edukaks, kui see toimib juhtprogrammina ning peab silmas sarnaste eesmärkidega teisi ELi rahastamisprogramme. Vajalike meetmete rahastamise tuleb kaasata vahendeid nt Euroopa Sotsiaalfond Plussist.

1.7. Komitee soovib, et digitaalse innovatsiooni keskuste rakendamise kaasataks süstemaatiliselt sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond, et võimaldada neile juurdepääs eelnimetatud keskustele. Valitsusväliste organisatsioonidena saavad nad innovatsioonikeskuste tegevust nähtavamaks muuta ja parandada nende aktsepteerimist.

Komitee soovib juba algusest peale vältida võimalikku sotsiaalset ebavõrdsust programmi rakendamises. Kuna digiteerimine mõjutab kõiki eluvaldkondi ja inimesi, on ülioluline, et kõik ELi kodanikud sellest kasu saaksid. Komitee peab seetõttu oluliseks kujundada programm sellisel viisil, et digitaalse Euroopa eelised ja võimalused oleksid avatud kogu Euroopa ühiskonnale. Digiteerimine Euroopas tuleb kujundada kaasavaks. Inimesi ei tohi selliste tegurite tõttu nagu sugu, sotsiaalne staatus, madalam haridustase, kvalifikatsioon, digioskused, päritolu, vanus või puue digitaalvaldkonna edusammudest kõrvale jääda. Tekkiv digitaalne tulu tuleb asjakohaste poliitikameetmete kaudu õiglaselt jaotada. See ei tohi anda eeliseid ainult mõnele sidusrühmale. Programmi rakendamist käsitlevates meetmetes tuleb arvestada ELi põhimõtet, et iga inimene on oma andmete omanik ja selleks ka jääb.

1.8. Komitee soovib siduda programmi tugevamini ühiskondlike oludega. Arvesse tuleb võtta tööturupoliitika mõjusid ning digiteerimise erinevaid mõjusid piirkondadele. Seetõttu näeb ta programmi õnnestumise olulise kriteeriumina seda, et digiteerimine edendaks majanduslikku kaasatust ja töökohtade loomist ning et see toimuks kõigis Euroopa piirkondades.

1.9. Komitee soovib, et ELi nähtaks maailmas kui teadmiste vahendajat ning et ta suudaks rahvusvahelises konkurentsivõimsuses Hiina ja USAga sammu pidada. See tähendab ka seda, et ettevõtjad ja töötajad usaldavad tehnoloogiat. Digitaalse Euroopa programm võib luua lisaväärtust eelkõige seal, kus üksikud riigid üksi ei suuda palju teha. See kehtib eriti küberkuritegevuse kohta, et arendada ühiselt välja meetodid ja strateegiad väljastpoolt Euroopat tulevate küberrünnakute vastu. See hõlmab näiteks sõltumatu Euroopa mikrokiibitööstuse väljaarendamist.

1.10. Komitee tunneb heameelt selle üle, et kogu programmi raames toimuv tegevus on kooskõlas eetiliste põhimõtetega. Seejuures meenutab komitee oma nõudmist järgida põhimõtet „human in command“ (inimesele peab jääma kontroll masina üle), eelkõige tehisintellekti edasiarendamisel ja kasutamisel töömaailmas. Nendele eetilistele põhimõtetele toetudes on tarvis täiendavaid seadusandlikke meetmeid (nt vastutuse, andmekaitse, töötajate kaitse ja tarbijakaitse valdkonnas). Lõppude lõpuks on meie ühiskonna edasine digiteerimine edukas vaid siis, kui lisaks seadustele edendatakse ka kultuurilist arengut, mis tõstab teadlikkust digitaalsete arengute kasust ja ohtudest.

2. Taust – digitaalse Euroopa programm

2.1. 2. mail 2018 võttis komisjon vastu ettepaneku järgmise mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) kohta. Kõnealuse finantsraamistiku raames esitas komisjon 6. juunil 2018 määruse digitaalse Euroopa programmi kohta ajavahemikuks 2021–2027.

⁽¹⁾ EUCO 14/17 – Euroopa Ülemkogu kohtumine (19. oktoober 2017) – järeldused.

2.2. Digitaalse Euroopa programmiga soovib komisjon sätestada digitaalse ühtse turu strateegia jaoks tugeva finantsraamistiku ja kõrvaldada investeerimislünga. Selleks on ta koostanud 9,2 miljardi euro suuruse kogueelarve. Programmi üldeesmärk on toetada tööstuse üleminekut digitehnoloogiale. Kavas on suurendada digiteerimise eeliseid ning sellest peakisid saama kasu kõik ELi kodanikud, avaliku halduse asutused ja ettevõtjad.

2.3. Digitaalse Euroopa programm hõlmab viit erieesmärki: 1) kõrgjõudlusega andmetöötlus; 2) tehisintellekt; 3) küberturvalisus ja usaldus; 4) kõrgema taseme digioskused; 5) digitehnoloogia laia kasutamise tagamine kogu majanduses ja ühiskonnas. Lisaks käsitletakse selles tööstuse digiteerimist.

2.4. Esimese erieesmärgi (kõrgjõudlusega andmetöötlus) puhul luuakse nn superarvutite abil suutlikus töödelda paremini pidevalt suurenevaid andmekoguseid. 2,7 miljardi euro abil soovitakse programliga tugevdada ELi suutlikkust kõrgjõudlusega ja tavapärase andmetöötluse valdkonnas ning tagada nende ulatuslik kasutamine kliimamuutuste vastu võitlemisel ning tervishoiu ja julgeoleku parandamisel.

2.5. Tehisintellekti eesmärgi jaoks kavandatud 2,5 miljardit eurot kavatseb komisjon kasutada ELi suutlikkuse väljaarendamiseks ja tugevdamiseks selles valdkonnas. See hõlmab suurte andmekogumite ja algoritmide loomise, turvalise juurdepääsu ja ladustamise võimaldamist. Samuti soovitakse tugevdada olemasolevaid tehisintellekti testimise ja sellega eksperimenteerimise asutusi liikmesriikides ning edendada asutuste koostööd. Tehnoloogilisi edusamme tuleks kasutada ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste kaudu.

2.6. Küberturvalisuse ja usalduse erieesmärgi puhul soovitakse 2 miljardi euro abil tagada liidu tehnoloogiline ja tööstuslik suutlikkus oma majanduse, ühiskonna ja demokraatia kindlustamiseks. Investeeringute eesmärk on samuti hankida koos liikmesriikidega kõrgema taseme küberturvalisuse seadmeid ja töövahendeid, tagada uusimate küberturvalisuse lahenduste kasutuselevõtmine kõigis majandusvaldkondades, kasutada optimaalselt ära olemasolevaid Euroopa teadmisi ning tugevdada liikmesriikide ja erasektori suutlikkust selles valdkonnas.

2.7. Digitehnoloogiasse tehtavatest investeeringutest kasu saamiseks on vaja suutlikku ühiskonda ja tööjõudu. 700 miljoni euro abil soovib komisjon neljanda erieesmärgi all edendada kõrgema taseme digioskusi, eelkõige kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, hajusraamatu tehnoloogia (nt plokiabel) ja küberturvalisuse valdkonnas. Õppurite, IT-spetsialistide ja töötajaskonna jaoks soovitakse välja töötada ja korraldada pikaajalisi koolitusi ja kursusi. Oluline on toetada ka lühiajalisi koolitusi ja kursusi ning töökohapõhist õpet. Oskuste edastamine peaks toimuma eelkõige digitaalse innovatsiooni keskustes.

2.8. Viienda erieesmärgi kaudu toetatakse avaliku halduse asutusi ja teenuste osutamist avalikku huvi pakkuvates valdkondades. 1,3 miljardi euroabil on kavas nt tagada, et avalikus sektoris ja sellistes valdkondades nagu tervishoid ja hooldus, haridus, transport ning kultuuri- ja loomesektoris saaks juurutada ja kasutada ajakohast digitehnoloogiat. Lisaks soovitakse toetada avalikke haldusasutusi ja tööstust, eelkõige väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd) digitehnoloogia juurutamisel.

3. Üldised märkused

3.1. Digiteerimine ja muutused töö- ja igapäevases elukeskkonnas, mis annavad tehnoloogilisi eeliseid, ulatuvad kõikjale. Väga vähesed eluvaldkonnad on sellest praegu puutumata.

3.2. Komitee peab tervitatavaks digitaalse Euroopa programmi kehtestamist komisjoni poolt, sest see näitab, kui oluline see teema komisjoni jaoks on. Prioriteedi kindlaksmääramine võib tuua selget ELi lisaväärtust nüüdisaegse tippasemel tehnoloogia edendamise kaudu, mis võib aidata tegeleda tänapäeva ühiskonna kõige keerulisemate küsimustega ning olla kasulik tööhõive, konkurentsivõime ja kodanike üldiste elutingimuste seisukohast. Seda kinnitab asjaolu, et teatistes mitmeaastase finantsraamistiku kohta esitas komisjon digitaalvaldkonda tehtavate investeeringute kahekordistamise stsenaariumi⁽²⁾. Komitee rõhutab ka vajadust sotsiaalsete investeeringute järele digiteerimise kontekstis, et digiteerimisest saaks kasu kogu ühiskond. Rõhutatakse, et inimesele peab alati jääma kontroll masina üle („human in command“) – eelkõige tehisintellekti valdkonnas.

⁽²⁾ COM(2018) 98 final.

3.3. Komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon edendab digitaalse Euroopa programmiga digioskuste kasutuselevõttu ja optimaalset kasutamist. Komitee nõustub komisjoniga, et digioskused on avalikku huvi pakkuvates valdkondades ja majanduses innovatsiooni alus. Et digiteerimine ELis kulgeks positiivselt, on hädavajalik, et liidu käsituses oleks juhtiv digitehnoloogia ja asjakohased oskused. Komitee hinnangul on kavandatud eelarve arvestatav, aga mitte võrreldav USA ja Hiina konkurentide eelarvetega. Komitee on küll veendunud, et selle eelarvega on võimalik seatud eesmärged saavutada, kuid manitseb, et Euroopa maailmatasemel hoidmiseks on vaja suurendada ka investeringuid ELi liikmesriikides.

3.4. Komitee jaoks on olulised maksimaalsed jõupingutused selleks, et Euroopa ühiskond tervikuna võiks tehnoloogia arengust osa saada. Digitaalse Euroopa programmi eesmärk peab olema tulevaste aastate ja aastakümnete jooksul eri valdkondades saadava digitaalse tulu õiglane jaotamine kogu Euroopa elanikkonna vahel, näiteks andmete omandiõiguse puhul. Kuna digiteerimine mõjutab kõiki eluvaldkondi ja inimesi, on oluline, et kõik sellest kasu saaksid. Digiteerimise täielikud majanduslikud ja sotsiaalsed eelised pääsevad mõjule üksnes siis, kui Euroopa suudab tagada suure läbilaskevõimega võrkude laialdase kasutuselevõtu nii maa- kui ka linnapiirkondades ja kogu ühiskonna ulatuses. Selleks on vaja avaliku sektori investeringuid, kuna turg üksi ei hoolitse kõigi äärepoolseimate piirkondade võrku ühendamise eest ega taga ühiskonna haavatavatele liikmetele minimaalset digitaalset juurdepääsu.

3.5. Komitee jaoks on oluline ka see, et ühendatud ja koordineeritud lähenemisviisi kogu ELis võib lisada väärtust, mida ainuüksi üksikud riigid saavutada ei suuda. See hõlmab eelkõige sõltumatu Euroopa mikrokiibitööstuse loomist kõrgjõudlusega andmetöötluse toetusprogrammi⁽³⁾ kaudu, väliste küberrünakute vastaste meetodite ja strateegiate ühist arendamist,⁽⁴⁾ digitaalse ühtse turu jaoks standardite loomist, Euroopa isikuandmete kaitse üldmääruse ranget kohaldamist ja selle edasi arendamist, eelkõige tehisintellekti⁽⁵⁾ ja isejuhtivate sõidukite⁽⁶⁾ kasutamiseks. Euroopa väärtuste (andmekaitse, privaatsuse kaitse, sotsiaalkaitse, jätkusuutlikkus) rakendamine tehisintellekti kasutamises võib kunagi muutuda konkurentsieeliseks, kui inimesed muutuvad üha teadlikumaks kolmanda osapoole andmekasutusmeetoditest (USA) ja tehisintellektisüsteemide järelevalvepotentsiaalset (Hiina).

3.6. Komitee peab positiivseks seda, et digitaalse Euroopa programm on mitmel pool toonud tööstuse digiteerimise esiplaanile. On kindel, et digiteerimine õnnestub vaid siis, kui kõik ettevõtjad ja nende töötajad sellest kasu saavad. Seetõttu oleks soovitatav lisada see aspekt sidusamalt programmi, nii et edusamme, nt erinevas suuruses ettevõtjate digiteerimise näitajaid, oleks võimalik tuvastada.

3.7. Tehnilise ja digivõimekuse parandamiseks suunatakse suurem osa eelarvest teadusprojektidesse ja innovatsiooni-programmidesse. Komitee rõhutab vajadust siduda toetus tihedalt programmi „Horisont 2020“ („Euroopa horisont“) teadusuuringute rahastamise toetamise põhimõtetega, mis põhinevad Euroopa teadlaste hartal⁽⁷⁾ ning vastutustundlike teadusuuringute ja innovatsiooni⁽⁸⁾ ning avatud teaduse⁽⁹⁾ põhimõtetel. Ainult nende põhimõtetega sidumine võimaldab tagada, et teadusuuringud teenivad inimkonna huve. Tulemused tuleb muuta mittespetsialistide jaoks arusaadavaks, neid tuleb levitada ja kasutada. Lühidalt öeldes peaksid teadusuuringud olema ühiskonna jaoks asjakohased.

3.8. Teadusuuringute asjakohasuse tagamiseks kogu Euroopa ühiskonna jaoks peaksid toimuma regulaarsed dialoogiüritused. Nendel võivad teadlased omavahel, aga ka laiema ühiskonnaga mõtteid vahetada ja üksteist inspireerida.

⁽³⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk 89.

⁽⁴⁾ ELT C 227, 28.6.2018, lk 86.

⁽⁵⁾ ELT C 288, 31.8.2017, lk 1, INT/851 „Tehisintellekt Euroopa huvides“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 51) ja TEN/664 „Algatus, mis käsitleb veebiplatvormide probleeme seoses väärinfo levimisega“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 183).

⁽⁶⁾ TEN/673 „Ühendatud ja automatiseeritud liikuvus“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 274) ja INT/846 „Usaldus, privaatsus ja turvalisus tarbijate ja ettevõtjate jaoks asjade internetis“ (ELT C 440, 6.12.2018, 8).

⁽⁷⁾ <https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/charter>.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/science-and-society>.

⁽⁹⁾ <https://ec.europa.eu/research/openscience/>.

3.9. Selles mõttes on kiiduväärt, et programmi üks eesmärke on kaasata arendusse avaliku halduse asutusi ja ettevõtjaid. Komitee toetab kontakte erinevate osalejate vahel. Komitee kutsub komisjoni üles korraldama neid kontakte kõikides piirkondades, sektorites ja erineva suurusega ettevõtetes. Partnerlused ja hea tööstuskeskkond võivad hõlbustada arenenud tehnoloogiate kasutuselevõttu ettevõtetes ja eriti VKEdes. Komitee soovib näha ka seda, et partnerluse põhimõttest peetakse kinni ja digitaalse Euroopa programmi rakendamisse kaasatakse sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonna organisatsioone. Sotsiaalpartnerite vaheline sotsiaaldialoog toetab digitaalse Euroopa programmi rakendamist töövõtjate jaoks.

3.10. Komitee tunnistab vajadust koolitada ja meelitada ligi kõrgelt kvalifitseeritud talente, et parandada nende jaoks Euroopa atraktiivsust töökohana ülemaailmses konkurentsivõidus. Komitee rõhutab, et digitaalse Euroopa programm ei peaks keskenduma üksnes kõrgelt kvalifitseeritud ja kõrgemal tasemel digioskustega töötajatele. Just seetõttu, et digitaalse Euroopa programmi eesmärk on muuta digitaalne ühtne turg võimalikuks ja muuta digiteerimine positiivseks, peaksid kõik ELi kodanikud ja töötajaskond saama kasu sellest tugevast toetusprogrammist. Kui see ebaõnnestub, on oht sotsiaalset lõhet Euroopas veelgi süvendada. Nagu komitee on muudes arvamustes sedastanud, on digitaalse ühtse turu saavutamiseks kõige olulisem oskuste lõhe ületamine, sh digioskuste valdkonnas⁽¹⁰⁾. Oma programmis viitab komisjon seoses põhiliste digioskuste pakkumisega sellistele toetusprogrammidele nagu ESF+ või ERF. Kuna nende programmide struktuurid ei võimalda kogu Euroopat hõlmavat toetamist, peaks digitaalse Euroopa programm hõlmama võrdselt ka kõiki kvalifitseerituse tasemeid. Kui programmis ei piisa vajalikke vahendeid, et tagada digiteerimise eeliseid kõigile elanikele, tuleb need nõudmised esitada teistele programmidele, näiteks Euroopa Sotsiaalfond Plussile. Eesmärkide saavutamiseks peaks digitaalse Euroopa programm toimima juhtprogrammina ja pidama silmas teisi programme. Vastasel korral võib lõpuks erinevatest ELi toetusprogrammidest kasu saada ainult vähemused.

3.11. Sellega seoses rõhutab komitee eesmärki saavutada kaasav ühiskond, kus edendatakse kõigi inimeste võrdsust. Inimesi ei tohi digitehnoloogiale üleminekul diskrimineerida selliste tegurite alusel nagu sugu, sotsiaalne staatus, haridus, kvalifikatsioon, digioskused, päritolu, vanus või puue.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee toetab komisjoni eesmärki lihtsustada ettevõtjate ja eelkõige VKEde juurdepääsu digioskustele ja -tehnoloogiale. Siiski ei pöörata programmis kõrgema taseme tehnoloogiale keskendumisel tähelepanu asjaolule, et paljud töötajad ja ettevõtjad vajavad tänapäeval esmalt abi digiteerimise põhivarustuse juures. Komitee rõhutab, et ettevõtjate ulatuslik toetamine nii põhilise kui ka kõrgel tasemel digitehnoloogia juurutamisel on määrava tähtsusega Euroopa konkurentsivõime ja töökohtade seisukohalt. Komitee innustab pidama sotsiaalpartnerite sotsiaaldialoogi ka programmist tehtavate investeeringute teemal.

4.2. Komitee tervitab konkreetset rõhuasetust küberturvalisusele ja usaldusele programmi vastu. Küberturvalisus on oluline nii arengu kui ka meie demokraatia toimimise jaoks. Ettevõtjate ja töötajate usaldus küberturvalisuse vastu on programmi edu jaoks kriitilise tähtsusega.

4.3. Programm tuleks võimalikult tugevasti siduda ühiskondlike oludega. Tuleb arvesse võtta tööturupoliitika mõju ning digiteerimise erinevat mõju eri piirkondadele. Komitee arvates on seetõttu oluline tuvastada programmi rakendamise käigus majandusliku osalemise võimalused ja digiteerimisest tulenevad töökohad. Väga oluline on neid võimalusi Euroopa piirkondades edendada. Selleks sobib kavandatud koostöö Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondiga. Vahetus digitaalse Euroopa programmi, ERFi ja Ühtekuuluvusfondi vahel peaks toimuma korrapäraselt. Lisaks peaksid piirkondades kohapeal loodud innovatsioonikeskused seadma eesmärgiks piirkondliku arengu.

4.4. Neljas erieesmärk (kõrgema taseme digioskused) ja tööstuse digiteerimine tuleks ellu viia eelkõige innovatsioonikeskuste kaudu. Need toimivad kõige värskematele digivõimalustele juurdepääsu punktidenä. Komitee täheldab rõõmuga selle programmi rakendamise ulatust. Komitee toetab igasse liikmesriiki vähemalt ühe digitaalse innovatsiooni keskuse loomist ja ELi äärepoolsemates piirkondades asuvatele liikmesriikidele rohkemate kohtade pakkumist. Komitee pooldab

⁽¹⁰⁾ ELT C 71, 24.2.2016, lk 65.

digitaalse innovatsiooni keskuste koostööd. Ent ta peab kriitiliseks suuri halduskulusid, mis on seotud innovatsiooni-keskuste loomisega. Seejuures võib abi olla piiriülestest konsortiumidest. Lisaks peaks digitaalse innovatsiooni keskuste eelduseks olema sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna kaasamine. Tänu kaasamisele saab keskuste tööd kohandada kohalike ettevõtjate, töötajate ja muude kasutajate vajadustele ning muuta kasu kättesaadavaks suurele osale elanikkonnast.

4.5. Keskendumine kõrgema taseme digioskuste toetamisele on eesmärk, mis aitab saavutada ülejäänud nelja erieesmärgi. Seetõttu on kahetsusväärne, et selle erieesmärgi eelarve on väiksem kui muude erieesmärkide eelarve. Komitee toetab Euroopa Parlamendi ettepanekut suurendada eelarvet 700 miljonilt eurolt (7,6 % kogueelarvest) 830 miljoni euroni (9 % kogueelarvest)⁽¹¹⁾. Ent komitee rõhutab ka seda, et koolituse küsimustes kannavad vastutust eelkõige liikmesriigid oma riikliku eelarvega. Komitee kahtleb aga, kas komisjonil on võimalik kasutada kõiki vajalikke vahendeid, et suurendada liikmesriikide teadlikkust sellest, kui oluline on parandada kõigi elanikkonna rühmade digioskusi põhikoolist alates. Selleks ülesandeks eraldatud eelarved varieeruvad liikmesriigiti suuresti. Selleks et keegi ei jääks riikliku eelarve väiksuse tõttu täiendkoolitusprogrammidest kõrvale, peaks EL selle eesmärgi täitmist täpselt jälgima ja selle põhjal tehtud järeldused avalikustama.

4.6. Komitee sedastab samuti nagu Euroopa Parlamentki,⁽¹²⁾ et kogu programmi raames toimuv tegevus peaks lähtuma eetilistest põhimõtetest. Eelkõige tehisintellekti valdkonnas tehtava töö puhul tuleb järgida praegu olemasolevaid ja tulevikus alles kujundatavaid põhimõtteid⁽¹³⁾. Sealjuures meenutab komitee oma üleskutset seoses põhimõttega „human in command“, mis tulevaste arenduste puhul peaks olema oluline orientiir. Nendest eetilistest põhimõtetest lähtudes on vältimatult vaja täiendavaid seadusandlikke meetmeid (nt vastutusküsimused, andmekaitse, tarbijakaitse). Lõppude lõpuks on meie ühiskonna edasine digiteerumine edukas vaid siis, kui lisaks seadustele edendatakse ka vastavat kultuurilist arengut kasu ja ohtude teadvustamiseks.

4.7. Komitee soovib, et erieesmärgi „Tehisintellekt“ puhul keskendutaks – lisaks sellealase võimekuse tugevdamisele ja selle kasutusse andmisele – õigusliku vastutuse küsimusele tehisintellekti ja automaatsüsteemide kasutamisel. On hea näha, et andmebaasid tehakse ka VKEdele tasuta kättesaadavaks. Ligipääsu peab saama ka avalik sektor. Lisaks sellele tuleb ettevõtjad selleks tööks ette valmistada ja vaja on selgeid õiguslikke suuniseid selle kohta, kes on õnnetuste vms korral vastutav. Töötajate ning kodanike kaitse on sama oluline kui majandusliku kasu saamine.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ Arvamuse eelnõu – 2018/0227 (COD).

⁽¹²⁾ Raporti projekt – 2018/0227 (COD).

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 391/2009 seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega“

(COM(2018) 567 final – 2018/0298 (COD))

(2019/C 62/47)

Pearaportöör: **Séamus BOLAND**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 10.9.2018 Euroopa Liidu Nõukogu, 10.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Juhatuse otsus	18.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	122/0/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee nõustub komisjoni ettepanekuga muuta määrust (EÜ) nr 391/2009 laevade kontrollimise ja ülevaatuse kohta, mida on vaja seoses Ühendkuningriigi väljaastumisega Euroopa Liidust.

1.2. Komitee usub, et kavandatud muutused loovad soodsa pinnase ja soovitab komisjonil edendada koostööd kõigi asjaomaste Euroopa ja riiklike institutsioonide ning tunnustatud organisatsioonidega, millega liikmesriikidel on sõlmitud volituslepingud.

1.3. Komitee avaldab heameelt tõsiasi üle, et kõnealuse ettepanekuga luuakse õiguskindlus selles tööstussektoris, millest on ülisuurel määral sõltuvuses sujuv ja tõendatult kõige kõrgematele standarditele vastav kaubavedu. Seepärast soovitab komitee määruse kohest vastuvõtmist.

1.4. Komitee pooldab komisjoni kavatsust esitada pärast piisavat kohaldamisperioodi aruanne selle mõju kohta ning soovitab piisavate meetmete võtmist eelkõige seal, kus määruse kohaldamisala muutmisest tulenevaid tagajärgi ei saanud ette näha.

2. Üldised märkused

2.1. 23. juunil 2016 ELi liikmesuse üle toimunud rahvahääletusel otsustas Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik Euroopa Liidust lahkuda. See otsus puudutab ka Gibraltari poolsaart.

2.2. 29. märtsil 2017 esitas Ühendkuningriik teate oma kavatsuse kohta EList välja astuda. See tähendab, et Ühendkuningriigi suhtes lõpetatakse 30. märtsil 2019 („väljaastumiskuupäev“) kõigi liidu esmaste ja teiseste õigusaktide kohaldamine. Sel hetkel saab Ühendkuningriigist kolmas riik.

2.3. Sõltuvalt väljaastumislepingu sisust, mille üle praegu läbirääkimised käivad, on selge, et Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi (k.a Gibraltar) suhtes ei kehti enam ELi meretranspordialased õigusaktid. Liidu õiguse kohaselt saab liikmesriikide lipu all sõitvate laevade kontrollimise ja ülevaatusega tegelevate organisatsioonide tunnustamine liidu tasandil jätkuda üksnes kõnealuse ettepaneku heakskiitmisel.

2.4. Määruse (EÜ) nr 391/2009 (edaspidi „määrus“) artikli 8 lõikes 1 on nõutud, et komisjon hindab laevade kontrollimise ja ülevaatusega tegelevaid tunnustatud organisatsioone vähemalt kord kahe aasta jooksul, tehes seda koos liikmesriigiga, kes taotleb asjaomase organisatsiooni tunnustamist. Ent väljaastumisest alates ei saa Ühendkuningriik enam osaleda määruse artikli 8 lõike 1 kohastel hindamistel selliste organisatsioonide puhul, mille sponsorliikmesriik ta on.

2.5. Kuna on oodata, et Ühendkuningriigi väljaastumise tõttu ei tunnusta EL enam neid organisatsioone, mille sponsorliikmesriik on Ühendkuningriik, on loogiline eeldada, et see avaldab kahjulikku mõju nende EL 27 liikmesriigi konkurentsivõimele ja lipulaevaks olemise atraktiivsusele, mis on andnud kõnealustele tunnustatud organisatsioonidele loa tegutseda nende nimel laevade kohustuslike kontrollimiste, ülevaatuste ja sertifitseerimise eesmärgil. Paljudel asjaomastel organisatsioonidel on volituslepingud ülejäänud EL 27 liikmesriigiga, mis kaotaksid pärast Ühendkuningriigi väljaastumist kehtivuse.

2.6. Seepärast soovitakse komisjoni ettepanekuga suurendada õiguskindlust, tagada asjaomaste laevaomanike tegevuse järjepidevus ja säilitada EL 27 liikmesriigi lipulaevade konkurentsivõime.

2.7. Kui Ühendkuningriik astub liidust välja, lõpetab ta osalemise kõigis määruse (EÜ) nr 391/2009 artikli 8 lõike 1 kohastes töodes. Samas võivad kõnealuse ettepaneku vastuvõtmisel asjaomased organisatsioonid oma tööd jätkata.

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1. Komisjoni ettepanekuga soovitakse taastada õiguskindlus mereõiguse valdkonnas, mida moonutab Ühendkuningriigi väljaastumine EList.

3.2. Jättes välja sponsorliikmesriigi nõude, võimaldab ettepanek jätkata organisatsioonidel tööd komisjoni ja liikmesriikidega, kes on laevade sertifitseerimise ja ülevaatuse jätkamiseks sõlminud tunnustatud organisatsioonidega volituslepingud.

3.3. Sellega soovitakse tunnustada organisatsioone, mis tegutsesid varem komisjoni nimel ja mille sponsorliikmesriik oli Ühendkuningriik. Eesmärk on tagada olemasolevate kokkulepete jätkumine nende organisatsioonide ja EL 27 ülejäänud liikmesriikide vahel. Need kokkulepped sisaldavad laevade kontrollimise ja ülevaatuste teostamist, mis tagavad püsiva ohutuse.

3.4. Eeltoodu saavutamiseks soovitakse ettepanekuga muuta määruse artikli 8 lõiget 1. Sellega muudetakse nõuet, mille kohaselt korrapärasel hindamisprotsessis osaleb komisjoni nimel ainult sponsorliikmesriik. See tähendaks, et hindamisi võivad teha tunnustatud organisatsioonid, kes tegutsesid komisjoni nimel.

3.5. Selle eesmärk on tagada tegevuse jätkumine ja nende EL 27 liikmesriikide lipulaevade konkurentsivõime, kes teevad koostööd asjaomaste organisatsioonidega.

3.6. Kõnealuse määrusega piirduakse üksnes kahjulike tagajärgede parandamisega, mida põhjustab Ühendkuningriigi väljaastumine EList.

4. Komitee märkused

4.1. Komitee märgib, et mereõigus, eeskätt laevandust käsitlevad õigusaktid on arenenud viisil, mis tagab kogu kaubanduse ja ettevõtluse kooskõla üle kogu ELi, k.a Ühendkuningriigis.

4.2. Komitee nõustub ettepaneku põhisisuga, mille kohaselt on oluline kaitsta ELi lipulaevu ja tagada, et pärast Brexitiit ei võtaks maad õiguslik ebakindlus.

4.3. Komitee nendib, et praegu on teemaga seotud kolm peamist organit – EMSA (Euroopa Meresõiduohutuse Amet), ABS (American Bureau Shipping) ja Lloyds.

4.4. Komitee märgib, et ilma kõnealuse ettepaneku vastuvõtmiseta ei saa liikmesriigid jätkata koostööd asjaomaste tunnustatud organisatsioonidega oma lipu all sõitvate laevade kontrollimisel. Selle asemel peaksid nad viima oma laevad ELi välise lipu alla. Sellel oleksid tõsised tagajärjed nii praegustele lepingutele asjaomaste organisatsioonidega kui ka tööstuse järjepidevusele.

4.5. Komitee usub, et laevandussektor on keskse tähtsusega maailmamajanduse ja kaubaveo seisukohast. Samamoodi on oluline, et õigusaktid tagaksid maksimaalse ohutuse kõikidele asjaosalistele.

4.6. Komitee juhib tähelepanu sellele, et kui ettepanekut vastu ei võeta, häiriks see ülemaailmset kaubavedu ja ohustaks tõsiselt ELi majandust. Seepärast on oluline asjaomase määruse kohene vastuvõtmine.

4.7. Komitee võtab teadmiseks komisjoni märkuse, et praegu kindlaks tegemata tagajärgede kohta esitatakse aruanne pärast piisavat kohaldamisperioodi.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1316/2013 seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega“

(COM(2018) 568 final – 2018/0299 (COD))

(2019/C 62/48)

Pearaportöör: **Stefan BACK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 10.09.2018 Nõukogu, 11.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 172 ja 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Juhatuse otsus	18.9.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	118/1/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee pooldab ettepanekut kui valmisolekumeedet, mis vastab vajadusele tagada sidus üleeuroopaline transpordivõrk (TEN-T) ja kohandada Põhjamere–Vahemere põhivõrgu koridor olukorraga, kus Ühendkuningriik ei kuulu üleeuroopalisse transpordivõrku.

1.2. Komitee soovib komisjonil võtta teadmiseks Iirimaa olukord pärast Ühendkuningriigi väljaastumist EList ja võtta tõsiselt arvesse selle tagajärjel ELi ja Iirimaa majandusele tekkivat võimalikku halba mõju. Seda silmas pidades on soovitatav võtta ümberkorralduste kavandamisel rohkem ettevaatusabinõusid.

1.3. Komitee leiab, et vaja on vähemalt ühte otseühendust ELi mandriosa ja Iiri Vabariigi vahel, et säilitada Põhjamere–Vahemere põhivõrgu koridori sidusus ning tagada Iirimaa ja ELi mandriosa vahel transpordiühendus ilma piirikontrollideta.

1.4. Komitee on seisukohal, et kui Ühendkuningriik ei kuulu üleeuroopalisse transpordivõrku ja piirikontrollide tõttu muutub Ühendkuningriiki läbiv vedu tõenäoliselt aeglasemaks, muutuvad ilmselt Iirimaale suunduvad ja sealt lähtuvad liiklusrasvõrgud.

1.5. Komitee märgib, et komisjoni kavandatud koridoristruktuur seati enne ettepanekut toimunud konsulteerimismenetluse käigus kahtluse alla ja seda mitmel põhjusel, sealhulgas sadamate valiku sobivus ja vajadus vaadata läbi Atlandi põhivõrgu koridori ümberkorraldamine.

1.6. Komitee tuletab meelde, et TEN-T eesmärk on tagada transpordi sidusus, tõhusus ja jätkusuutlikkus, ning põhivõrk on selle eesmärgi saavutamiseks strateegiliselt kõige olulisemal kohal.

1.7. Seega seab komitee uue kavandatava koridori kahtluse alla, sest see ei pruugi vastata tulevastele liiklusvoogudele ega TEN-T põhivõrgu koridoride eesmärgile soodustada kõige olulisemaid kaugliiklusvoogusid.

1.8. Komitee märgib samuti, et uute asjaolude raames võivad kerkida esile sadamad, mis ei ole põhisadamad ega vasta seega põhivõrgu koridori osaks saamise põhikriteeriumile, ning et TEN-T suuniseid käsitlev määrust ei ole kavas läbi vaadata enne 2023. aastat.

1.9. Komitee leiab, et ilmselt ei ole veel võimalik kindlalt prognoosida, kuidas muutuvad transpordivood siis, kui ettepanekut kohaldatakse.

1.10. Seega nõustub komitee, et ettepanekus esitatud struktuur on asjakohane viis olukorra ajutiseks lahendamiseks niikaua, kuni liiklusvoogude muutused on tulnud ilmsiks.

1.11. Sellegipoolest peab komitee kahetsusväärseks, et ei tehtud mõjuanalüüsi, et kontrollida kavandatava struktuuri sobivust näiteks kiiresti riknevate kaupade puhul ja et uurida, milline on kõige tõhusam ja jätkusuutlikum TEN-T ühendusmarsruut, mis asendaks Ühendkuningriigi ja Iirimaa vahelist maasilda.

1.12. Sellest tulenevalt soovib komitee lisada ettepanekusse asjaomane läbivaatamisklausel, milles sätestatakse, et komisjon peab vastuvõetud määruse kahe aasta jooksul pärast selle kohaldamist läbi vaatama. Läbivaatamine peab põhinema Iiri Vabariigi ja ELi mandriosa transpordivoogude tegelike muutuste hinnangul ja sellest tuleb lähtuda asjaomaste TEN-T põhivõrgu koridoride ühendamist käsitlevates ettepanekutes.

1.13. Seniks ei näe komitee põhjust ettepaneku põhisisu muuta, arvestades et muudatuse tulemusena ei muutu mitte ühegi sellise olemasoleva La Manche'i väinas paikneva põhisadama olukord, mis kuulub praegu Põhjamerel-Vahemere või Atlandi põhivõrgu koridori.

1.14. Komiteele jääb arusaamatuks, miks ei ole ettepanekus kavandatud olemasolevate Ühendkuningriigiga loodud ja seda läbivate ühenduste ärakaotamist. Kui üleeuroopalist transpordivõrku käsitlev ELi õigus Ühendkuningriigile ei kehti, ei ole nende ühenduste kasutamiseks õiguslikku alust. Seega oleks mõistlik need eemaldada.

2. Ettepanek

2.1. Osana meetmetest, mida kavandatakse Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise ettevalmistamiseks (Brexit), esitas Euroopa Komisjon ettepaneku määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 1316/2013 seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega.

2.2. Kooskõlas ELi lepingu artikliga 50 esitas Ühendkuningriik 29. märtsil 2017 teate EList lahkumise kohta ja seda on kavas teha 30. märtsil 2019. Välja arvatud juhul, kui ratifitseeritud väljaastumislepingus ei lepita kokku teisiti, ei kehti ELi õigus Ühendkuningriigile alates 30. märtsist 2019 ja Ühendkuningriigist saab kolmas riik, mida ei hõlma TEN-T ja mis ei moodusta osa TEN-T põhivõrgu koridoridest.

2.3. Oma teatises „Valmistumine Ühendkuningriigi väljaastumiseks Euroopa Liidust 30. märtsil 2019“ (COM(2018) 556), rõhutas komisjon, kui tähtis on olla valmis käimasolevate väljaastumisläbirääkimiste mis tahes võimalikeks tagajärgedeks, sealhulgas juhul, kui kokkuleppele ei jõuta.

2.4. Ettepaneku eesmärk on tegeleda olukorraga, kus käimasolevad Ühendkuningriigi ja ELi läbirääkimised ei vii üleminekukorra kehtestamisele väljaastumislepingus. Ennekõike püütakse sellega säilitada Põhjamerel-Vahemere põhivõrgu koridoris otseühendus Iiri Vabariigiga pärast seda, kui selle koridori osa moodustav ühendus Ühendkuningriigiga kaob.

2.5. Ettepanekus muudetakse koridori järgmise ühenduse lisamise teel: Baile Átha Cliath/Dublin/Corcaigh/Cork – Zeebrugge/Antwerpen/Rotterdam. Muudatust kohaldatakse alates järgmisest päevast, kui määrust (EL) nr 1316/2013 enam Ühendkuningriigi suhtes ei kohaldata.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee pooldab ettepanekut kui valmisolekumeedet, mis vastab vajadusele tagada sidus TEN-T ja säilitada Põhjamerel-Vahemere põhivõrgu koridor ka siis, kui käimasolevate Ühendkuningriigi ja ELi väljaastumis- ja üleminekuläbirääkimiste tulemusena kokkulepet ei saavutata. Seega on ettepanek osa komisjoni valmistumisest kõige halvemaks stsenaariumiks, kus Ühendkuningriik lahkub EList ilma kokkulepeni jõudmata.

3.2. Vastu võetuna hakkab ettepanek kehtima Ühendkuningriigi EList lahkumise päeval ja ELi õigust enam Ühendkuningriigile ei kohaldata. See tähendab, et Ühendkuningriik ei kuulu enam üleeuroopalisse transpordivõrku.

3.3. Komitee märgib, et vaja on vähemalt ühte otseühendust ELi mandriosa ja Iiri Vabariigi vahel, et säilitada Põhjamere-Vahemere põhivõrgu koridori sidusus ning tagada Iirimaa ja ELi mandriosa vahel transpordiühendus ilma piirikontrollideta.

3.4. Komitee rõhutab tungivalt Iirimaa majanduses ja heaolus valitseva olukorra tõsidust, ennekõike seal, kus muutustel on prognoositavad ja mitteprognoositavad tagajärjed.

3.5. Seega on äärmiselt tähtis, et mis tahes uus ümberkorraldus tugevdab Iirimaa ühenduvust ELi mandriosaga. Kuigi suur osa Mandri-Euroopasse suunduvast Iiri maanteeveost läbib praegu Ühendkuningriiki, tuleb tõepoolest lisada mereühendused Dublinis ja Corkis asuvate Iiri põhisadamate ja mandril paiknevate Põhjamere-Vahemere koridori sadamate vahel.

3.6. Komitee leiab, et ettepanekus esitatud koridoristruktuur osutab olukorrale, kus Ühendkuningriik ei kuulu üleeuroopalisse transpordivõrku ja piirikontrollide tõttu muutub Ühendkuningriiki läbiv vedu aeglasemaks, mistõttu muutuvad ilmselt Iirimaa suunduvad ja sealt lähtuvad liiklusmarsruudid.

3.7. Lisaks märgib komitee, et koridoriühendus, mille kohta tegi komisjon nüüd ettepaneku, on seatud kahtluse alla nii kitsas kui ka laiemas tähenduses. Enne ettepanekut toimunud konsulteerimismenetluses seadsid paljud La Manche'i väina lõunaranniku sadamad ning Prantsuse sadamate ühendus ja kohalikud omavalitsused kahtluse alla suurel määral kõnealusele ettepanekule tugineva tegevuskava, milles tõstatati teema muuta Dunkirki, Calais', Le Havre'i, Roscoffi ja Brest'i sadamad osaks kavandatava Põhjamere-Vahemere koridori ühendusest ning muuta Atlandi põhivõrgu koridori ühendust. Ka mitmesugused Iiri huvitatud pooled on seadnud kahtluse alla pika mereühenduse tõhususe Ühendkuningriigi nn maasilla asendajana, sest on lühemaid mereteed, näiteks Iirimaa ja Britanny sadamate vahel. On leitud, et lühemad mereteed on sobivamad näiteks kiiresti riknevate kaupade puhul.

3.8. TEN-T eesmärk on tagada transpordi sidusus, tõhusus ja jätkusuutlikkus. Nende eesmärkide saavutamiseks on strateegiliselt kõige tähtsamal kohal põhivõrk, samal ajal kui põhivõrgu koridorid on mõeldud kõige olulisemate kaubaveovoogude soodustamiseks põhivõrgus⁽¹⁾.

3.9. Seega seab komitee uue koridoriaosa kahtluse alla ja leiab, et koridoriühenduse muutmine ei pruugi vastata tulevastele liiklusvoogudele ega TEN-T põhivõrgu koridoride eesmärgile soodustada kõige olulisemaid kaugliiklusvoogusid⁽²⁾.

3.10. Komitee märgib, et uute asjaolude ilmnedes võivad kerkida esile sadamad (näiteks Brest või Roscoff), mis ei ole põhisadamad ega vasta seega põhivõrgu koridori osaks saamise põhikriteeriumile, ning et TEN-T suuniseid käsitlev määrus ei ole kavas läbi vaadata enne 2023. aastat.

3.11. Komitee leiab samuti, et ilmselt ei ole veel võimalik kindlalt prognoosida, kuidas muutuvad transpordivood olukordades, kus ettepanekut kohaldatakse.

3.12. Seega nõustub komitee, et ettepanekus esitatud struktuur on asjakohane viis olukorra ajutiseks lahendamiseks niikaua, kuni liiklusvoogude muutused on tulnud ilmsiks.

3.13. Sellegipoolest peab komitee kahetsusväärseks, et ei tehtud mõjuanalüüsi, et kontrollida kavandatava struktuuri sobivust näiteks kiiresti riknevate kaupade puhul ja et uurida, milline on kõige tõhusam ja jätkusuutlikum TEN-T ühendusmarsruut, mis asendaks Ühendkuningriigi ja Iirimaa vahelist maasilda, võttes arvesse, kui raske on prognoosida transpordivoogude muutusi pärast seda, kui Ühendkuningriik astub EList välja ilma väljaastumislepinguta.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1315/2013 (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1) artikkel 38.

⁽²⁾ Määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 43 lõige 1.

3.14. Komiteele tundub, et kavandatava meetme võimalikud majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaalased tagajärjed on piisavalt märkimisväärsed, et koostada mõjuanalüüs, nagu on sätestatud institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ⁽³⁾.

3.15. Sellest tulenevalt soovib komitee lisada ettepanekusse asjaomane läbivaatamisklausel, milles sätestatakse, et komisjon peab vastuvõetud määruse kahe aasta jooksul pärast selle kohaldamist läbi vaatama. Läbivaatamine peab põhinema liri Vabariigi ja ELi mandriosa transpordivõrgude tegelike muutuste hinnangul ja sellest tuleb lähtuda asjaomaste TEN-T põhivõrgu koridoride ühendamist käsitlevates ettepanekutes.

3.16. Seniks ei näe komitee põhjust ettepanekut muuta, arvestades ka, et muudatuse tulemusena ei muutu mitte ühegi sellise La Manche'i väinas paikneva põhisadama olukord, mis praegu koridori kuulub.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komiteele jääb arusaamatuks, miks ei ole ettepanekus kavandatud Ühendkuningriigiga loodud ja seda läbivate ühenduste ärakaotamist. Kui üleeuroopalist transpordivõrku käsitlev ELi õigus Ühendkuningriigile ei kehti, ei saa neid ELi õiguse alusel seaduslikult rakendada. Seega oleks mõistlik need eemaldada.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽³⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1. Vt ka komisjoni teatis (COM(2016) 615 final) parema õigusloome kohta ja komisjoni teatis (COM(2017) 651 final) parema õigusloome tegevuskava täitmise kohta (punkt 2.3).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega lõpetatakse aastaaegadega seotud kellakeeramine ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/84/EÜ“

(COM(2018) 639 final – 2018/0332 (COD))

(2019/C 62/49)

Pearaportöör: **Maria NIKOLOPOULOU**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlamendi konsulterimistaotlus: 13.9.2018 nõukogu konsulterimistaotlus: 19.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1 ja artikkel 304
Juhatuse otsus	18.9.2018
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	109/1/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni ettepaneku lõpetada aastaaegadega seotud kellakeeramine. Komitee juhib tähelepanu mitmele olulisele piirangule seoses selle meetodi, ajakava ja sisuga. Neid põhjuseid silmas pidades on komitee arvates väga tähtis varuda rohkem aega aruteluks ja analüüsiks. Ettepaneku tõhusa, ühtlustatud ja üksmeelse ellurakendamise tagamiseks on ülimalt oluline saavutada kodanike seas laiapõhjaline konsensus ja kõigi liikmesriikide ühehäälneline toetus.

1.2. Komitee tunnustab, et hiljutise veebipõhise avaliku konsulterimise kohaselt on mõned Euroopa kodanikud huvitatud sellest, et tühistada praegune mehhanism, millega seati sisse ühtlustatud kaks korda aastas toimuv kellakeeramine. Komitee peab hästi teostatud veebipõhist avalikku konsulterimist vahendiks, mis võib näidata avalikkuse eelistusi ja täiendada väljakujunenud demokraatlikke protsesse. Ta kahetseb, et enne ettepaneku kiiret avaldamist ei konsulteritud piisavalt riikide valitsuste ega organiseeritud kodanikuühiskonnaga.

1.3. Komitee on seisukohal, et komisjoni avalik konsultatsioon tõstas teema, mis on oluline ELi mõne kodaniku jaoks, eelkõige seepärast, et mõnes liikmesriigis on seda teemat juba mitmeid aastaid arutatud, teistes aga mitte. Ent komisjon ei arvestanud piisavalt asjaolu, et suur osa osalejatest olid pärit ühest ja samast riigist, teatud liikmesriikides lükati ettepanek aga tagasi ning puudub selge üksmeel praeguse ühtlustatud korra tühistamise tõeliste eeliste suhtes või selle suhtes, kas oleks parem kohaldada talve- või suveaega.

1.4. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et komisjoni vastu võetud kiirmenetlust kritiseeris mitu liikmesriiki, kus kodanikud leidsid, et ELi prioriteedid on mujal (majanduskriis, tööpuudus, sisseränne jne). See võib põhjustada probleeme ettepaneku heakskiitmisega ühiskonnas.

1.5. Vastavalt direktiivi ettepanekule tähendaks subsidiaarsuse põhimõtte iga riigi vaba valikut kohaldada suve- või talveaega kogu aasta vältel. Sellega asendataks praegune ühtlustatud süsteem, mis on laialdaselt näidanud oma tõhusust. Nii komitee kui ka komisjon on seisukohal, et kui soovitakse tagada praegune ühtlustatuse tase, on ülimalt tähtis liikmesriikide üksmeel selle suhtes, milline aeg valida. Vastasel juhul võib praegu on samas ajavööndis olevate riikide ajaerinevus põhjustada siseturu killustumist ja moonutusi.

1.6. Komitee märgib, et algatuse elluviimine tähendaks kõigi digitaalsete süsteemide ja seadmete ümberprogrammeerimist maailma tasandil, millel oleksid ilmselt majanduslikud kulud ettevõtete ja valitsuste jaoks ning võimalik mõju inimestele. Üleminek uuele ajasüsteemile nõuab pikka eelnevat IKT testimise perioodi, et tagada süsteemi edukas rakendamine. Kui 2024. aastaks kavandatud mõjuhindamine peaks andma negatiivse tulemuse, oleks mõeldamatu praeguse süsteemi juurde kiiresti tagasi pöörduda, arvestades selle lisakulusid ja mõju Euroopa institutsioonide usaldusväärsusele. See näitab taas, et enne sellise riikide, kodanike ja ettevõtete jaoks tundliku muudatuse tegemist on vaja rohkem aega, et laiendada uuringuid, andmete kogumist, poliitilist tahet ja ühiskondlikku vastuvõetavust kodaniku hulgas.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1. ELi õigusakt suveaja korra kohta võeti esimest korda vastu 1980. aastal, et ühtlustada riikides kehtivad erinevad suveajale ülemineku tavad ja kavad, tagades seeläbi ühtlustatud lähenemise suveajale üleminekule ühtse turu tingimustes.

2.2. 2001. aastast alates on ELi suveaja korda reguleeritud direktiiviga 2000/84/EÜ, milles on sätestatud kõikide liikmesriikide kohustus minna suveajale üle märtsi viimasel pühapäeval ja tagasi nende vööndiajale (talveajale) oktoobri viimasel pühapäeval.

2.3. Ent vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele teeb otsuse vööndiaja kohta iga liikmesriik eraldi kogu oma territooriumi või selle eri osade jaoks.

2.4. Nagu nähtub avalikust konsultatsioonist, mille korraldas komisjon ajavahemikul 4. juuli–16. august 2018, on kodanikud kaks korda aastas toimuva kellakeeramise süsteemi viimasel ajal kahtluse alla seadnud. Avaliku konsultatsiooni käigus saadi umbes 4,6 miljonit vastust: 84 % vastajatest pooldas kaks korda aastas toimuva kellakeeramise lõpetamist ja 16 % soovis seda säilitada. 60 % kellakeeramise lõpetamise pooldajatest eelistas suveaega. Oluline on märkida, et enamik osalejast oli pärit samast riigist (Saksamaa – 3,1 miljonit osalejat) ja et mõnes riigis (Kreeka ja Küpros) lükati ettepanek tagasi või ei saanud see selge enamuse toetust (Malta).

2.5. 8. veebruari 2018. aasta resolutsioonis toetas Euroopas Parlament praeguse korra muutmise ideed ja kutsus komisjoni üles esitama seadusandliku ettepaneku. Hiljuti, 2018. aasta juuni ja 2017. aasta detsembri nõukogu kohtumistel käsitlesid seda küsimust transpordiministrid, kuid ei saavutanud selget üksmeelt. Teised asjaomased ministrid ei ole küsimust arutanud ega ole seda varem arutatud peaministrite kohtumistel. Ka komiteega ei ole varem selles küsimuses konsulteeritud.

2.6. Ettepanekuga soovitakse tühistada praegune mehhanism, millega nähakse ette ühtlustatud kaks korda aastas toimuv kellakeeramine, ja kohaldada sama aega kogu aasta vältel. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt määrab aja iga liikmesriik ise. Komisjon loodab, et eranditult kõik riigid võtavad kasutusele sama suve- ja talveaja, et säilitada praegune ühtlustatus ja vältida siseturu killustumist. Ettepanek jõustuks 1. aprillil 2019.

2.7. Komisjon tunnistab, et olemasolevad uuringud kellakeeramise eeliste kohta energia, tervise, liiklusohutuse ja põllumajanduse valdkonnas ei ole alati andnud selgeid tulemusi. Näidati küll seda, et kui aeg ei ole ühtlustatud, võib see mõjutada siseturgu, mere- ja maanteevedu ning lõbu- või tööreisil viibivaid inimesi ⁽¹⁾.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee arvates on Euroopa Komisjoni ettepanek lõpetada aastaegade seotud regulaarne kellakeeramine, mis on kehtestatud direktiivis 2000/84/EÜ, huvipakkuv, ent ta juhib tähelepanu mitmele olulisele piirangule seoses selle meetodi, ajakava ja sisuga. Komitee peab äärmiselt oluliseks varuda rohkem aega aruteluks ja analüüsiks, et saavutada kodanike seas tõeliselt laiapõhjaline konsensus ja kõigi liikmesriikide ühehäälneline toetus. Need on määravad tegurid ettepaneku tõhusa ja ühtlustatud ellurakendamise tagamiseks.

3.2. Komitee on seisukohal, et komisjoni kasutatud meetod – juulis-augustis 2018 toimunud veebipõhine avalik konsultatsioon – pakub huvitavaid andmeid Euroopa elanike ühe osa ootuste kohta, kuid see ei ole ainus saadaolev vahend avaliku arvamuse hindamiseks. Arvestades ettepaneku mitmesugust poliitilist, majanduslikku ja sotsiaalset mõju, oleks enne selle esitamist tulnud asjakohaselt kaasata organiseeritud kodanikuühiskond ja suurem hulk liikmesriike ning nendega konsulteerida.

⁽¹⁾ Uuring, mille koostas liikuvuse ja transpordi peadirektoraadi tellimisel ICF International: „The application of summer time in Europe“, 19. september 2014.

3.3. Komitee märgib, et avaliku konsultatsiooni käigus ei tuvastatud liikmesriikide hulgas tõelist üksmeelt (Kreekas ja Küprosel lükati ettepanek tagasi) ja, mis eriti oluline, suur hulk osalejaid oli pärit vaid ühest riigist (Saksamaalt). See näitab, et küsimus pakub tõelist huvi mõnes riigis, ent mitte kõikjal ELis. Konkreetsemalt on komitee seisukohal, et veebipõhine avalik konsultatsioon ei saa asendada demokraatlikku konsulteerimisprotsessi kõigil tasanditel ja igas seadusandlikus etapis (enne ja pärast õigusakti vastuvõtmist ning selle vastuvõtmise ajal).

3.4. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et komisjoni vastu võetud kiirmenetlust kritiseeriti mõnes liikmesriigis, kus kodanikud leiavad, et ELil peaksid olema muud kiireloomulised prioriteedid (majanduskriis, tööpuudus, sisseränne jne). See toob esile võimaliku probleemi seoses ettepaneku ühiskondliku heakskiidu saavutamise. Lisaks puudub mõne riigi valitsusel veel selge seisukoht nii praeguse korra tühistamise kui ka selle suhtes, milline aeg valida (suve- või talveaeg), ja nad ei pea seda küsimust esmatähtsaks.

3.5. Sisupoolest peab komitee ideed alustada arutelu selle teema üle huvitavaks, kuid märgib, et komisjoni praeguses ettepanekus on teatud piiranguid, mis õigustaksid aruteluks pikema aja võimaldamist, et saavutada laiaulatuslik konsensus kõigi kodanike seas ja liikmesriikide üksmeel:

3.5.1. Aja kehtestamise õigus kuulub liikmesriigi pädevusse. Vastavalt uuele direktiivi ettepanekule tähendab subsidiaarsuse põhimõte iga riigi vaba valikut kohaldada suve- või talveaega kogu aasta vältel. Oht seisneb selles, et kui kõik riigid ei ole aja ühtlustamise küsimuses üksmeelel, tagades sama ühtlustatud ellurakendamise nagu praegu, avaldavad riikides kohaldatavast erinevast ajast tulenevad kulud tugevat mõju siseturule (killustumine), luues rohkem probleeme kui eeliseid. Komisjon tunnistab oma mõjuhindangus seda probleemi ja komitee peab vajalikuks saavutada laiem konsensus, enne kui komisjon esitab ametlikult ettepaneku.

3.5.2. Komisjon ise märgib, et algatus põhineb mitmetel uuringutel, mille on teinud eri ühendused ja liikmesriigid ning mis ei ole andnud selgeid tulemusi või mille tulemused on vasturääkivad. Komitee soovib alustada põhjalikumat mõjuhindamist, mis hõlmaks kõiki majandus- ja ühiskonnasektoreid igas ELi riigis, et oleks võimalik mõista, milline süsteem on asjakohasem.

3.6. Süsteemi tehnoloogilise kohandamisega ülemaailmsel tasandil kaasnevad ettevõtjatele ja valitsustele ilmsed majanduslikud kulud, millel võib olla mõju kõigile inimestele. Lisaks sellele on süsteemi eduka rakendamise tagamiseks vaja pikka eelnevat IKT testimise perioodi.

3.7. Kuigi komisjon kehtestab mehhanismi direktiivi mõju hindamiseks (2024. aastal), juhib komitee tähelepanu asjaolule, et kellaaja muutmise kulud on küllalt suured. Seepärast ei ole negatiivse mõjuhindangu korral realistlik kujutleda kiiret tagasipöördumist praeguse süsteemi juurde, arvestades selle majanduslikke kulusid ja mõju Euroopa institutsioonide usaldusväärsusele.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärgi vahendite osas ning parandatakse seda määrust seoses majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi vahenditega“

[COM(2018) 498 final – 2018/0265 (COD)]

(2019/C 62/50)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 5.7.2018
	Euroopa Liidu Nõukogu, 19.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 177 ja 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	214/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 538. istungjärgul 17.–18. oktoobril 2018 (17. oktoobri 2018. aasta istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamusel. Poolt hääletas 214 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi infosüsteemide (piirid ja viisad) koostalitlusvõime raamistik ning muudetakse nõukogu otsust 2004/512/EÜ, määrust (EÜ) nr 767/2008, nõukogu otsust 2008/633/JSK, määrust (EL) 2016/399, määrust (EL) 2017/2226, määrust (EL) 2018/XX, [ETIASe määrus], määrust (EL) 2018/XX [riigipiiri ületamise kontrolli valdkonda käsitlev SISi määrus] ja määrust (EL) 2018/XX [eu-LISA määrus]“

(COM(2018) 478 final – 2017/0351 (COD))

ja teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi infosüsteemide (politsei- ja õiguskooostöö, varjupaik ja ränne) koostalitlusvõime raamistik ja muudetakse [määrust (EL) 2018/XX [Eurodac'i määrus]], määrust (EL) 2018/XX [õiguskaitse valdkonda käsitlev SISi määrus], määrust (EL) 2018/XX [ECRIS-TCN-süsteemi määrus] ja määrust (EL) 2018/XX [eu-LISA määrus]“

(COM(2018) 480 final – 2017/0352 (COD))

(2019/C 62/51)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 10.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõige 2, artikkel 74 ja artikli 77 lõike 2 punktid a, b, c ja e
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	196/2/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning on oma seisukohta kõnealusel teemal juba väljendanud varasemas arvamuses SOC/573 „Koostalitlusvõime pakett“, ⁽¹⁾ mis võeti vastu 23. mail 2018. aastal, otsustas komitee täiskogu 538. istungjärgul 17.–18. oktoobril 2018 (17. oktoobri 2018 istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 196, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁾ ELT C 283, 10.8.2018, lk. 48.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Kalanduskontrolli Ameti kohta (kodifitseeritud tekst)“

(COM(2018) 499 final – 2018/0263(COD))

(2019/C 62/52)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 5.7.2018
	Euroopa Liidu Nõukogu, 17.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	208/0/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 538. istungjärgul 17. ja 18. oktoobril 2018 (17. oktoobri istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamusena. Poolt hääletas 208 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ettepanek: nõukogu otsus ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (ÜMTde assotsieerimise otsus)“

(COM(2018) 461 final)

(2019/C 62/53)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 12.7.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	välissuhete sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	207/0/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 538. istungjärgul 17. ja 18. oktoobril 2018 (17. oktoobri 2018 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 207 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroola majanduspoliitika (2018)“ (täiendav arvamus)

(COM(2017) 770 final)

(2019/C 62/54)

Raportöör: **Javier DOZ ORRIT**

Komitee juhatus otsus	22.5.2018
Õiguslik alus	kodukorra rakendussätete artikli 29 lõige A
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.10.2018
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	132/1/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on nõus nõukogu soovitus eesmärkidega ja teatud osaga selle ettepanekutest. Komitee ei nõustu siiski ettepanekuga, et euroala koondtasemel peaks eelarvepoliitika olema üldjoontes neutraalne, ega viisiga, kuidas on sõnastatud palgaküsimust puudutav soovitus. Seepärast kordab komitee komisjoni soovitus ettepaneku kohta koostatud arvamuses ⁽¹⁾ väljendatud seisukohti.

1.2. Euroala majanduspoliitika tuleks kujundada raamistikus, mis hõlmab majandus- ja rahaliidu reformi, mis ületaks seda asutamisest peale vaevanud struktuuri ja toimimisega seotud puudused ning keskenduks suurema integratsiooni ja demokraatlikuma valitsemise saavutamisele. Komitee väljendab muret selle üle, et reformiprotsess on praegu seiskunud, et paljude riikide valitsused ei ole sellele piisavalt pühendunud ja mõne riigi valitsus on lausa vaenulikult meelestatud, ning et puudub tugev poliitiline eestvedamine sellise olukorra lahendamiseks.

1.3. Komitee on seisukohal, et nõukogu soovitused tuleb kehtestada sellise majanduspoliitika üldstrateegia raamistikus, mis lähtuks kestliku arengu tegevuskavast aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärkidest ning Pariisi kliimakokkuleppe rakendamiseks. Kõnealune strateegia peaks valmistama Euroopa ühiskonda ette õiglaseks üleminekuks keskkonnahoidlikule ja digitaalsele majandusmudelile.

1.4. Komitee hinnangul räägivad mõõdukalt positiivse eelarvesuuna kasuks järgmised sisemised põhjused: Euroopa Keskpanga ekspansivse rahapoliitika lõpp; asjaolu, et ELis on murettekitav investeeringute nappus, eelkõige riiklike investeeringute vallas, mis ohustab ELi majanduslikku ja sotsiaalset tulevikku; asjaolu, et investeeringute nappuse tõttu kasvab omakorda väga aeglaselt tootlikkus; euroala oluliste riikide liigne jooksevkonto ülejääk.

1.5. Mõned suurimate eelarveülejäakidega euroala riigid ei investeerid nende riikliku kapitali netomahutuse aastamäärad on negatiivsed. Komitee on seisukohal, et suuremad investeeringukulutused nendes riikides on majanduspoliitiliselt vajalikud nii nende riikide kui ka ülejäänud euroala ja ELi jaoks.

1.6. Komitee hinnangul õigustavad euroala majanduskasvu soodustava raha- ja eelarvepoliitika asjakohast kombinatsiooni, mida on viimastel aastatel toetanud Euroopa Keskpank, Rahvusvaheline Valuutafond ja OECD, ka kaubandusproteksionismi ettenähtav mõju ning ebastabiilsus, mis on tingitud globaalsetest geopoliitilistest riskidest.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“ (ELT C 197, 8.6.2018, lk 33).

1.7. Lisaks tuleb arvesse võtta sotsiaalseid ja poliitilisi põhjuseid suuremate jõupingutuste tegemiseks eelarvepoliitika vallas: EL ja liikmesriigid peavad tegema rohkem tööd võitluses vaesuse ja ebavõrdsuse vastu ning püüdlema suurema sotsiaalse sidususe poole, eelkõige rahastades piisavalt Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist. Kui EL ja liikmesriigid seda ei tee, teravnevad komitee hinnangul praegused poliitilised kriisid ning tugevnevad natsionalistlikud ja Euroopa-vastased suundumused, mis seavad ohtu kogu ELi eksistentsi.

1.8. Kui soovitud palku tõsta rangelt rakendada, puudutaks see vaid piiratud hulka riike. Komitee on seisukohal, et tööjõu ühikukulude ohjamine ei peaks toimuma palkade vähendamise või külmutamise teel, vaid tootlikkuse tõstmise teel investeringute ja innovatsiooni suurendamise ning töötajate parema koolitamise kaudu. Kindlasti tuleb palgatasemed kindlaks määrata sotsiaalpartnerite poolt kollektiivsete läbirääkimiste teel. Euroopa poolaasta raames tuleks teha ettepanekuid seadusandlikeks muudatusteks, mis tugevdaksid kollektiivse läbirääkimise protsessi riikides, kus see kriisi ajal nõrgenes, ning taastaksid selle seal, kus see puudub, hoolimata Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 28 sätestatust. Samuti tuleb võtta lisameetmeid kõige madalamate palkade tõstmiseks.

1.9. Kvaliteetsete töökohtade loomine peab olema üks majanduspoliitika prioriteete. Komitee on seisukohal, et üks Euroopa poolaasta prioriteetseid soovitusi peaks olema vähendada tööalast ebakindlust (ajutine töö ja madalad palgad), mis puudutab peamiselt noori.

1.10. Edendada tuleb investeringuid ja innovatsiooni soodustava ettevõtluskeskkonna loomist, eelkõige selleks, et suuta ühte sammu käia majandustegevuse digiteerimisega.

1.11. Ettevõtete rahastamise lihtsustamine peab samuti olema üks majanduspoliitika prioriteete. Komitee rõhutab, et pangandusliit ja kapitaliturgude liit on majandustegevuse rahastamiseks väga olulised, ning väljendab muret pangandusliidu arendamise käigus tekkinud viivituste ja takistuste pärast, muu hulgas ebatõenäoliselt laekuvate nõuete arv teatud liikmesriikides.

1.12. Komitee on seisukohal, et Euroopa ametiasutused peaksid realselt pühenduma võitlusele avaliku sektori vahendite omastamise, maksudest kõrvalehoidumise, agressiivse maksuplaneerimise, rahapesu, maksuparadiiside ja liikmesriikide vahelise ebaausa maksukonkurentsi vastu. See ei ole üksnes poliitilisest eetikast ja seaduste järgimisest tulenev nõue; see aitab stabiliseerida ka riiklikku rahandust.

2. Nõukogu ja komisjoni suunised

2.1. Erinevalt 2017. aastast ei erine nõukogu ettepanek euroala majanduspoliitika kohta (23. jaanuar 2018)⁽²⁾ märkimisväärselt komisjoni ettepanekust (22. november 2017)⁽³⁾. Olles nõustunud, et üldine eelarvepoliitika suund 2018. aastaks peab olema üldjoontes neutraalne, lisab nõukogu, et majandusliku olukorra paranemist tuleks ära kasutada eelarvereservide loomiseks.

2.2. Ülejäänud soovitustes on nõukogu ja komisjon ühel meelel, et liikmesriigid peaksid seadma prioriteediks reformid, mis suurendavad tootlikkust ja majanduskasvu potentsiaali, edendavad ettevõtluskeskkonna parandamist, innovatsiooni ja investeringuid ning aitavad luua kvaliteetseid töökohti, vähendades ebavõrdsust. Jooksevkonto suure ülejäägiga riigid peaksid edendama palgakasvu ning jooksevkonto puudujäägi või suure välisvõlaga riigid peaksid piirama tööjõu ühikukulu kasvu. Lisaks palutakse, et jätkuks töö pangandusliidu lõpuleviimiseks. 2018. aasta konkreetsetes riigipõhistes soovitustes rõhutatakse ELi jaoks soodsat majandusolukorda, mida tuleb komisjoni arvates ära kasutada viimastel aastatel saavutatud struktuursete edusammude kinnistamiseks ning selleks, et viia lõpule enamikku liikmesriike puudutanud makromajanduslike tasakaalustamatuste korrigeerimine.

2.3. Konkreetset soovitusi puudutavad Euroopa sotsiaalõiguste sammast, töökohtade kvaliteedi ja kollektiivsete läbirääkimiste protsessi parandamist ning sotsiaalset dialoogi ja palkade tõusu. Samuti käsitletakse valitsussektori reformi, sealhulgas korrupsioonivastased meetmed, ning ettevõtluskeskkonna reformi, lisaks suhete parandamist mõlema sektori vahel ja ettevõtjate rahastamise parandamist. Kuigi toetatakse neutraalset eelarvepoliitikat, soovitatakse reformida pensioni- ja tervishoiusüsteeme, et reageerida rahvastiku vananemisele.

⁽²⁾ Nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta.

⁽³⁾ Vt COM(2017) 770 final.

3. Üldised ja konkreetsed märkused

Majanduspoliitika strateegia ning majandus- ja rahaliidu reform

3.1. Komitee kordab vajadust üldstrateegia järele, milles arvestatakse rahvusvaheliste lepingute, keskkonnasäästlikkuse eesmärkide, energiasõltuvuse vähendamise, digirevolutsiooni ja muude üleilmsete arengusuundadega. Komitee hindab komisjoni algatusi nendes valdkondades, kuid on seisukohal, mida ta väljendas ka oma majandus- ja rahaliidu paketti käsitlevas arvamuses,⁽⁴⁾ et ELi tasandil ei ole praegu majandusstrateegiat, mis hõlmaks kõiki neid valdkondi, ega piisavalt vahendeid nende rahastamiseks.

3.2. Komitee väljendab muret majandus- ja rahaliidu reformi hääbumise pärast, mida põhjustavad poliitilise eestvedamise puudumine, resolutsioonide hilinevad vastuvõtmine ja paljude euroala riikide valitsuste puudulik pühendumine. See suurendab ohtu, et EL ei ole järgmiseks majanduslanguseks valmis.

3.3. Jätksuutlikku majanduskasvu soodustav majanduspoliitika peab põhinema nii investeringuid ja tootlikkuse kasvu soodustava ettevõtluskeskkonna edendamisel kui ka sotsiaalse sidususe edendamisel, eelkõige meetmete kaudu, mis aitavad kaotada vaesust ja vähendada ühiskondlikku ebavõrdsust.

3.4. Komitee palub komisjonil tagada Euroopa sotsiaalõiguste samba vastuvõtmine ja järgida oma arvamuses „Euroopa sotsiaalõiguste samba rahastamine“⁽⁵⁾ esitatud soovitusi ning peab kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogu soovitustes ja komisjoni mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 selles küsimuses midagi märgitud ei ole. Samuti tuleks arvesse võtta kõrgetasemelise töörühma soovitusi investeringute kohta sotsiaalabisse ja -hoolekandesse⁽⁶⁾.

3.5. Komitee on seisukohal, et euroala majanduspoliitika kohta igal aastal antavad soovitused tuleb kehtestada sellise majanduspoliitika üldstrateegia raamistikus, mis lähtuks kestliku arengu tegevuskavast aastani 2030, kestliku arengu eesmärkidest ja Pariisi kliimakokkuleppe järgimisest. Majanduspoliitika peab edendama sellise Euroopa jätkusuutliku majandusmudeli arendamist, mis vähendaks energiasõltuvust puhaste ja taastuvate energiaallikate kasutamise teel ning integreeriks digirevolutsiooni tulemusi, tagades töötajatele õiglased üleminekud.

Nõukogu soovitus: põhjused mõõdukalt positiivse eelarvepoliitika järgimiseks

3.6. Komitee kinnitab järeldusi, mida ta esitas oma arvamuses „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“,⁽⁷⁾ milles ta väljendas oma nõusolekut komisjoni soovituse ettepaneku eesmärkidega ja suure osaga selle ettepanekute ning lahkarvamust üldise neutraalse eelarvepoliitika küsimuses, mida euroalale soovitatakse. Komitee kordab oma palvet lähtuda euroala koondtasemel positiivsest eelarvepoliitikast, eelkõige jooksevkonto ülejäägi ja pikas perspektiivis jätkusuutliku võlatasemega riikide eelarvete suurendamise kaudu.

3.7. Komitee on seisukohal, et selline eelarvepoliitika aitab ületada negatiivseid tagajärgi, mille on põhjustanud mõnes liikmesriigis pikaleveninud ja liiga tugevad eelarve konsolideerimise meetmed. Jooksevkonto ülejäägiga liikmesriigid peaksid rakendama meetmeid, mis soodustavad investeerimist ja jätkusuutlikke sotsiaalseid kulutusi, mis toetaksid sisenõudlust ja majanduskasvu potentsiaali ning soodustaksid seeläbi tasakaalustamist.

3.8. Komitee tunnistab, et sisuka ELi tasandi eelarvepoliitika saavutamise võimalused on piiratud, sest piiratud olemusega on ka majandusliit, mis tugineb peamiselt oma osalisriikide majanduspoliitika koordineerimisele, võrreldes täieliku rahaliiduga. Eeskätt juhib komitee tähelepanu asjaolule, et komisjon ja nõukogu on seni pööranud vähe tähelepanu Euroopa poolaasta protsessi ebasümmeetrilisusele, mis on tingitud sellest, et protsessis keskendutakse ainult selle tagamisele, et eelarvepuudujäägiga liikmesriikides võetaks parandusmeetmeid. Komisjon ja nõukogu peaksid pakkuma välja meetmeid, millega hoida ära nii eelarve ülemäärast puudujääki kui ka ülejääki.

⁽⁴⁾ ELT C 262, 25.7.2018, lk 28.

⁽⁵⁾ ELT C 262, 25.7.2018, lk 1.

⁽⁶⁾ „Investing in Social Care & Support. A European Imperative“ („Investeeringuline sotsiaalabisse ja -hoolekandesse, Euroopa imperatiiv“), november 2017.

⁽⁷⁾ ELT C 197, 8.6.2018, lk 33.

Investeeringute nappus euroalal

3.9. Veel üks põhjus, miks seada kahtluse alla neutraalset eelarvepoliitikat, on investeeringute nappus euroalal. Kriisieelsed tasemed ei ole veel taastunud. Riiklike investeeringute määr, mis varem moodustas praktiliselt püsivalt 3,2 % SKP-st (ajavahemikus 1997–2007 ja 2009–2013), on aastatel 2017 ja 2018 langenud 2,6 %-ni SKP-st⁽⁸⁾. See investeeringute nappus on üks praeguse majandusolukorra negatiivsemaid aspekte ning kujutab tõsist ohtu Euroopa riikide majanduse ja ühiskonna tulevikule. Seepärast kordab komitee oma palvet⁽⁹⁾ rakendada nn eelarvepoliitika kuldreeglit, mille järgi investeerimiskulutusi ei võeta arvesse stabiilsuse ja kasvu pakti puudujäägieesmärkide arvutamisel, võttes arvesse riikide rahanduse jätkusuutlikkust pikas perspektiivis. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et tootlikele investeeringutele tehtud kulutused võivad samuti aidata saavutada nimetatud jätkusuutlikkust.

3.10. Tuleb rõhutada, et see investeeringute nappus on täheldatav ka nendes liikmesriikides, mis peaksid panustama aktiivsemasse Euroopa eelarvepoliitikasse. Üks oluline näide on avaliku sektori investeeringud Saksamaal. Ajavahemikus 2013–2017 moodustasid Saksamaa avaliku sektori investeeringud 2,1 % SKP-st,⁽¹⁰⁾ mis on üks madalaimaid näitajaid euroalal. Saksamaa riikliku kapitali netomahutuse määr (mis võtab arvesse kapitali allahindlust) oli samal perioodil negatiivne (-0,08%), nagu ka ajavahemikus 2003–2007 (-0,11%), ning ajavahemikus 2008–2012 oli see vaid 0,06%. Samal ajal on erakapitali netomahutuse määr, mis 1990. aastatel jäi 6% ja 8% vahele SKP-st, ajavahemikus 2008–2017 kukkunud tasemeni 3,2–2,2% SKP-st. Samal ajal rahastas Saksamaa investeeringuid teistes riikides. Saksamaa jooksevkonto ülejääk oli 2017. aastal 8,0% SKP-st ning aastateks 2018 ja 2019 prognoositakse selleks vastavalt 7,9% ja 7,6%. Nõukogu ja komisjoni soovitusel peaksid edastama olulise sõnumi ja aitama parandada madalat kodumaiste investeeringute taset Saksamaal. Majanduspoliitika jätkusuutlikkuse suurem usaldusväärsus peaks edendama avaliku ja erasektori investeeringuid ka teistes jooksevkonto ülejäägiga riikides⁽¹¹⁾.

3.11. Komitee palub komisjonil ja nõukogul, võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 3, seada euroala majanduspoliitika prioriteetseks eesmärgiks investeerimismäärade kasvu, kuni need jõuavad kriisieelsele tasemele. See majanduskasv peaks lähtuma kestliku arengu kolmest mõõtimest: majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnast.

Majanduskasv ja riskitegurid

3.12. Komisjoni suviste majandusprognooside⁽¹²⁾ järgi viitavad majanduskasvu perspektiivid kasvu jätkumisele teatava aeglustumisega: 2,4% (2017), 2,1% (2018) ja 2,0% (2019) euroalal ning 2,6% (2017), 2,3% (2018) ja 2,1% (2019) ELi 27 liikmesriigis. Mujal maailmas, ELi arvestamata, prognoositakse kasvumääraks 3,9% (2017), 4,2% (2018) ja 4,1% (2019). 2015. aasta jaanuaris muutis komisjon stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise paindlikuks⁽¹³⁾ nn investeeringute klausli ja nn struktuurireformide klausli abil ning see on kahtlemata nende positiivsete tulemuste saavutamisele kaasa aidanud. Sellele viitab hiljutine tulemuste hindamine komisjoni teatises stabiilsuse ja kasvu paktiga võimaldatava paindlikkuse läbivaatamise kohta⁽¹⁴⁾.

3.13. Ekspansiivne rahapoliitika on jõudmas lõpule. Rahapoliitika kvantitatiivne lõvendamine lõpeb detsembris, kui Euroopa Keskpank lõpetab varade ostmise. Alates 2019. aasta suvest, pärast keskpika perioodi inflatsiooniväljavaate hindamist, võivad viiteintressimäärad hakata tõusma. Euroopa Keskpanka president Mario Draghi on juba mitu aastat palunud, et eelarvepoliitika koos asjakohaste struktuurireformidega täiendaks rahapoliitikat, et toetada majanduse elavdamist ja saavutada inflatsioonieesmärgid. Sama on teinud ka Rahvusvaheline Valuutafond, OECD ning paljud akadeemilised foorumid. Eelarvepoliitika osas ei ole ELi asjaomased poliitikakujundajad sellele palvele vastanud. Nüüd, kui rahapoliitika on taandumas, on aktiivsem eelarvepoliitika euroalal veelgi vajalikum.

⁽⁸⁾ Euroopa majandusprognoos, kevad 2018. Statistikalisa, lk 165.

⁽⁹⁾ Esitatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“ (ELT C 197, 8.6.2018, lk 33) ja eelnevates arvamustes.

⁽¹⁰⁾ Need ja muud järgnevad investeeringutega seotud andmed on võetud Alexander Rothi ja Gutram Wolffi uurimusest „Understanding (the lack of) German public investment“ („Saksamaa riiklike investeeringute (nappuse) mõistmine“); Bruegel Foundation, Blog Spot, 6. juuni 2018.

⁽¹¹⁾ Nagu euroala riikidest Madalmaad, Iirimaa, Malta ja Sloveenia ning väljaspool euroala Taani.

⁽¹²⁾ Euroopa majandusprognoos, kevad 2018.

⁽¹³⁾ Vt komisjoni teatis „Stabiilsuse ja kasvu pakti kehtivate nõuete paindlikum kasutamine“, COM(2015) 12 final.

⁽¹⁴⁾ Vt COM(2018) 335 final.

3.14. Teisedki majanduslikud ja sotsiaalsed tegurid ning sisemine poliitiline ebastabiilsus, majanduslikud riskitegurid ja globaalne geopoliitiline määramatus peaksid tingima selle, et eelarvepoliitikat kasutatakse majanduskasvu tugevdamiseks ja paljudes Euroopa riikides ikka veel valitsevate majanduskriisi tagajärgede leevendamiseks. Komitee ettepanek aitab paremini tagada finantsilise jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja vähendada liigsete eelarveülejäakidega seotud tasakaalustamatust.

3.15. Selleks, et ületada poliitiline ebastabiilsus ja võidelda jõududega, mis on alates kriisist ELi sees kasvanud ja seavad kahtluse alla ELi olemasolu, on vaja põhjalikke majandus- ja rahaliidu ja ELi reformimise projekte, mis suurendaksid integratsiooni ja demokraatiat ning omaksid tugevamat sotsiaalset mõõdet. Samuti on tarvis tugevdada majanduskasvu eelarve- ja maksupoliitika abil, lähtudes mudelist, mis soodustab tulude jaotamisel ebavõrdsuse vähendamist. Seda on võimalik saavutada ilma riigi rahanduse tuleviku jätkusuutlikkust kahtluse alla seadmata. Samuti oleks tarvis käivitada strateegia eesmärgiga viia lõpule majandus- ja rahaliit ning liita sellesse kõik ELi liikmesriigid, mille kohta pole tehtud põhiseaduslikku erandit.

3.16. Globaalsed geopoliitilise ebastabiilsuse kolded, millest mõned asuvad ELi naabruses, ning transatlantiliste suhete halvenemine kaubandus-, keskkonna-, välis- ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika vallas USA praeguse administratsiooni otsuste tõttu sunnivad komiteed rõhutama, kui oluline on, et ELil oleks tugev majandus, mis toetaks maailmas tema poliitilist juhtrolli. Mitme rindega kaubandussõda ning sellega seotud majandusliku ja poliitilise natsionalismi tõus looks suure riskiga majandusliku ja geopoliitilise maastiku. EL peab üritama seda vältida, kuid olema vajaduse korral valmis ka sellise olukorraga tegelema.

3.17. Nafta- ja toorainehindade tõusust hoolimata prognoositakse euroalas aastateks 2017–2019 stabiilset inflatsioonimäära 1,7 % ringis (suvised prognoosid) ja 1,1 % suurust alusinflatsiooni määra, mis on inflatsioonieesmärgist üsna kaugel. Need on komitee hinnangul lisapõhjused, miks olla vastu ekspansiivse rahapoliitika lõpetamisele samal ajal, mil rakendatakse neutraalset eelarvepoliitikat, rääkimata negatiivse eelarvepoliitika kehtestamisest, nagu seda soovib Euroopa Eelarvenõukogu aastaks 2019⁽¹⁵⁾.

Palgad, tööhõive ja kollektiivsed läbirääkimised

3.18. 2017. aastal oli 19 euroala riigis keskmine palkade reaalkasv eelmise aastaga võrreldes vaid 0,2 %. Seitsmes riigis oli see negatiivne. Aastateks 2018 ja 2019 prognoositakse palgakasvuks vastavalt 0,9 % ja 0,3 %⁽¹⁶⁾. Ennustatakse, et reaalne tööjõu ühikukulu väheneb euroalal kolmel kõnealusel aastal järgmiselt: 0,3 %, 0,1 % ja 0,6 %. Reaalne tootlikkus hõivatud inimese kohta, mis tõusis 2017. aastal 0,8 %, tõuseb ka 2018. ja 2019. aastal 1 %⁽¹⁷⁾.

3.19. 2017. aastal oli tööpuudus euroalal 9,1 %, mis on ikka veel kõrgem kui kriisieelsel ajal (2004–2008), kui see oli 8,4 %. Erinevused liikmesriikide vahel on väga suured, näiteks 2017. aastal varieerus töötusemäär 3,8 %-st Saksamaal 21,5 %-ni Kreekas. Noorte tööpuudus on jätkuvalt väga suur ja ületab 15 %. Ka siin on liikmesriikide vahel suured erinevused ning esineb ka äärmuslikke määrasid, nagu 43,2 % Kreekas, 35,0 % Hispaanias ja 32,5 % Itaalias. Samuti kasvab ajutise töö osakaal: 2017. aastal oli see keskmiselt 12,2 %, võrreldes 11,5 %-ga 2012. aastal. Kasvab ka osalise tööajaga töö osakaal: 2017. aastal oli see 19,4 %, võrreldes 17,5 %-ga 2007. aastal⁽¹⁸⁾.

3.20. Majanduse taastumisest hoolimata on paljudes riikides lõhe varasemate ja uute töökohtade vahel, mis on ebakindlamad ja väiksema palgaga. See lõhe on ka põlvkonnapõhine ja puudutab rohkem noori, aga ka suurt osa digitaalmajanduse töötajatest, kelle töö sõltub internetiplatvormidest. Nõukogu ja Euroopa poolaasta soovitusel on väljendatud muret töökohtade kvaliteedi parandamise pärast. Komitee palub, et tehtaks konkreetsemad plaanid ja võetaks konkreetseid meetmeid, et muuta see eesmärk prioriteetseks. Oluline on tööturu osapoolte osalemise nende vajalike meetmete võtmises sotsiaaldialoogi ja kollektiivsete läbirääkimiste kaudu. Sama oluline on võtta meetmeid, mis võimaldavad märkimisväärselt tõsta kõige madalamaid palku. Samuti on vaja edendada kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemist töötajate sotsiaal- ja elutingimuste parandamisel.

3.21. Kui nõukogu soovitus palkade tõstmise kohta jäigalt rakendada, puudutab see vaid väheseid riike ning võib kaasa tuua veelgi rohkem ebahütlust riikide vahel ja ebavõrdsuse suurenemist. Komitee on seisukohal, et Euroopa mahajäänud riikide majanduse konkurentsivõimet tuleks parandada tootlikkuse tõstmisega investeringute ja innovatsiooni

⁽¹⁵⁾ Euroopa Eelarvenõukogu, „Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2019“ (Aastaks 2019 sobiva euroala eelarvepoliitika hindamine), 18. juuni 2018.

⁽¹⁶⁾ Euroopa majandusprognoos, kevad 2018. Statistikalisa, lk 172.

⁽¹⁷⁾ *Ibid.*, lk 172–174, ja Eurostat.

⁽¹⁸⁾ *Ibid.*, lk 171, ja Eurostat.

suurendamise ning töötajate parema koolitamise abil, mitte aga sisemiste palgavähenduste abil, millel on lisaks soovimatud sotsiaalsed tagajärjed. Palkade kasv soodustab ka sisenõudluse kasvu ja edendab maksutulude suurenemise kaudu maksutasakaalu.

3.22. Kindlasti tuleb palgatasemed kindlaks määrata sotsiaalpartnerite poolt kollektiivsete läbirääkimiste teel. Ka seadused võivad sellele osas liikmesriikides kaasa aidata, vähemalt miinimumpalga küsimuses. Euroopa poolaasta raames tuleks innustada liikmesriike võtma meetmeid, mis tugevdavad tööturu osaliste autonoomial põhinevaid kollektiivseid läbirääkimisi ja sotsiaaldialoogi, eelkõige riikides, kus need on kriisiohjamise poliitika tagajärjel nõrgenenud või kus see õigus praegu puudub, hoolimata Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 28 sätestatust.

Tootlikkus, ettevõtluskeskkond ja erainvesteeringute rahastamine

3.23. Komitee väljendab muret tootlikkuse kasvu määra vähenemise pärast ELis viimastel kümnenditel. Hiljutises OECD uuringus⁽¹⁹⁾ märgitakse, et ajavahemikus 2007–2016 oli ühe töötunni tootlikkuse keskmine kasvumäär ELis 0,6 % (see on olnud pidevas languses alates 2,2 % tasemest, mille see saavutas ajavahemikus 1990–2000). See on allpool sama ajavahemiku OECD riikide keskmist taset, st 0,8 %, ja oluliselt madalam kui OECD-sse mittekuuluvatel riikidel, kelle puhul see oli 5,0 %. Uuringusitlusel⁽²⁰⁾ kinnitas OECD peasekretär Ángel Gurría, et tootlikkuse kasvuks on vaja lisaks heale õigusloomele ja valitsemisele ka rohkem investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni ning haridusse ja kutseõppesse. Komitee on selle märkusega täielikult nõus.

3.24. Samas uuringus rõhutab OECD, et ELi eelarve on väike ning selle suhe Euroopa kogurahvatulusse on alates 1993. aastast pidevalt vähenenud⁽²¹⁾. Komitee väljendab tõsist muret seoses teadmiselega, et see suundumus jätkub, kui 2020. aasta järgne mitmeaastane finantsraamistik võetakse vastu komisjoni väljapakutud tingimustel. Seeläbi muutuks raskemaks tegutsemine selle nimel, et Euroopa riikide vahel toimuks ülespoole suunaga majanduslik ja sotsiaalne lähenemine. Nagu komitee märkis oma arvamuses „Aruteludokument majandus- ja rahaliidu süvendamise kohta“,⁽²²⁾ avaldab sellele olukorrale negatiivset mõju asjaolu, et ikka veel ei ole jõutud kokkuleppele majandus- ja rahaliidu väljakujundamise osas, järgides Euroopa tulevikku käsitlevates aruteludokumentides esitatud suuniseid.

3.25. Komitee on nõus nõukogu soovitusega tootlikkuse kasvu kohta ning teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni tehtavate investeeringute rolli kohta selles protsessis, samuti on komitee nõus riigipõhiste konkreetsete soovitustega, milles käsitletakse avaliku halduse ja ettevõtluskeskkonna parandamist.

3.26. Majanduskasvu edendamiseks tuleb soodustada äriinvesteeringuid. Komitee kordab, kui oluline on arendada kiiresti välja kapitaliturgude liit ja viia lõpule pangandusliidu loomise protsess. Komitee väljendab muret viivituste pärast, mis esinevad pangandusliidu loomise protsessis, asjaolu pärast, et siimaani pole loodud Euroopa stabiilsusmehhanismil põhinevat ühist kaitsemehhanismi ühtsele kriisilahendusfondile, ja Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomist pidurdavate takistuste pärast, mida on rohkem kui ainult õigustatud hirm, mida võib põhjustada viivislaenu suur hulk teatavates riikides⁽²³⁾.

Võitlus maksukuritegude vastu ja õiglase maksusüsteemi poolt

3.27. On väga raske tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus ning viia ellu tugevat sotsiaal- ja investeerimispoliitikat, kui maksupettused ja maksustamise vältimine, maksuparadiisides tehtav rahapesu ja ebaaus maksukonkurents ELi liikmesriikide vahel jäävad praegusele tasemele. Rahvusvahelise Valuutafondi ajakirjas *Finance & Development* avaldatud olulises artiklis⁽²⁴⁾ näidatakse, et ligikaudu 40 % maailma välismaistest otseinvesteeringutest ehk umbes 12 triljonit dollarit on nn variinvesteeringud, mis tähendab, et need rahalised investeeringud liiguvad läbi tühjade, tegeliku tegevuseta majandusüksuste. Vahendajate ehk ülekanvate üksuste kasutamine ei tähenda automaatselt, et tegemist on maksustamise vältimisega, kuid see pakub kindlasti rohkem maksustamise vältimise või isegi maksudest kõrvalehoidumise võimalusi. Samuti märgitakse artiklis, et 9,8 % maailma rikkusest asub maksuparadiisides.

⁽¹⁹⁾ Euroala ja ELi käsitlevate OECD 2018. aasta majandusülevaadete kokkuvõtlik esitus, 19. juuni 2018, lk 21.

⁽²⁰⁾ Brüssel, 19.6.2018, Bruegel Foundation.

⁽²¹⁾ *Ibid.*, OECD, lk 25–30.

⁽²²⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 124.

⁽²³⁾ Komitee seisukoht viivislaenu kohta on esitatud arvamuses teemal „Viivislaenude pakett“ (ELT C 367, 10.10.2018, lk 43).

⁽²⁴⁾ „Piercing The Veil: Some \$12 Trillion Worldwide Is Just Phantom Corporate Investment“ („Katteloori kergitamine: kogu maailmas on ligikaudu 12 triljoni dollari suuruses ettevõtete variinvesteeringuid“), J. Damgaard, T. Elkjaer ja N. Jahannesen; Finance & Development, 10.6.2018.

3.28. Komitee kordab vajadust võtta viivitamatult tõhusaid lisameetmeid avaliku sektori vahendite omastamise, maksudest kõrvalehoidumise, rahapesu, maksuparadiiside ja ebaausa maksukonkurentsi vastu, alustades viienda rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitleva direktiivi⁽²⁵⁾ kohaldamisest ning sidusa ja usaldusväärse ühtse nimekirja loomisest maksuparadiisidest, mille suhtes kohaldatakse vastavaid sanktsioonimeetmeid.

3.29. Samuti tuleb tõhusalt takistada agressiivset maksuplaneerimist hargmaiste ettevõtjate poolt, eelkõige digitaalmajanduse valdkonnas. Selles olulises võitluses tuleb osata kombineerida üleilmseid meetmeid muude meetmetega, mida saab kohaldada ELis. Samal ajal tuleb järk-järgult tegeleda maksusüsteemide ühtlustamisega euroalal ja ELis.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/843 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 43).

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET